EL PROCÉS CONTRA PERE DE PALAU, BATLLE DE CAMARASA, CUBELLS I MONTGAI A FINALS DEL SEGLE XIII

Xavier Mora Giné

6 de gener de 2025

Camarasa vers 1662, segons [*Beaulieu*]
(font: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya)

La transcripció dels documents
va ser realitzada entre octubre de 2019 i setembre de 2020,
en bona part durant el confinament motivat per la pandèmia de Covid-19.
L'agost de 2024 s'hi ha afegit l'índex onomàstic del procés (ítems 1–728).
I el gener de 2025 l'índex onomàstic del registre (ítems 729–1103).

L'autor agrairà qualsevol comentari que se li faci arribar,
especialment als efectes de corregir possibles errors;
correu electrònic de contacte: Xavier.Mora@uab.cat.

El document que transcrivim en aquest treball va ser estudiat en detall per Francesc Carreras i Candi a principis del segle XX [*Carreras*]. Tanmateix, només va transcriure 22 dels seus 179 folis. Concretament, la seva transcripció es redueix als "capítols" i "remembrances" on es descriuen els fets dels quals era acusat en Pere de Palau. La resta del text, que consisteix majorment en les declaracions dels testimonis i un interessant registre de la batllia de Camarasa, també va ser objecte d'atenció i explicació en dits estudis, però sense donar-ne una transcripció literal, de manera que van restar inèdits molts detalls interessants.

De manera similar a com fa [*Carreras*], dividim el text en una sèrie numerada d'ítems. En la part inicial, aquests ítems són bàsicament els "capítols" i "remembrances" ja esmentats (tanmateix, la nostra numeració difereix de la seva entre altres coses perquè el text conté dues versions diferents). Més endavant, es corresponen bàsicament amb els diversos ítems en què estan dividides les declaracions dels testimonis. Pel que fa al registre de la batllia, hi ha una primera part (folis 119–151) en la qual els nostres ítems són assentaments en ordre aproximadament cronològic. En canvi, en la resta del registre (folis 152–179) són còpies o resums de documents diversos, sense seguir un ordre cronològic, sinó més aviat una agrupació per temes.

En total, hi ha 1103 ítems, la numeració dels quals posem al marge exterior de cada full. En la part inicial donem també la numeració de [*Carreras*], la qual posem al marge interior en xifres romanes. Tingui's en compte, però, que tot sovint ítems diferents es refereixen a un mateix episodi. Això passa sobretot en les declaracions dels testimonis.

1. Interès del document

1.1. A continuació donem una mostra de la informació que podem trobar en el document. Una de les acusacions que es feien contra Pere de Palau (capítol número **77** de la nostra transcripció, lxxx de [*Carreras*]) era que havia obrat el seu palau a costa de desfer un mur de pedra i calç que s'estenia entre dues torres que eren conegudes respectivament com la "torre de Ramon de Camarasa" i la "torre dels Senys", la qual cosa es considerava perjudicial per al rei i per a la vila de Camarasa. A diferència d'altres afers, aquí [*Carreras*] no dóna més detalls. Tanmateix, el registre de la batllia proporciona informació addicional que es pot relacionar amb les restes actualment existents. Aquestes restes inclouen efectivament diverses torres [*CR*: vol. 17, p. 311–313]. Una d'elles està prou ben conservada, especialment després de la restauració de què va ser objecte el 2006. Aquesta torre s'ha considerat fins ara una torre albarrana, és a dir separada de la resta del conjunt. Tanmateix, aquesta separació podria respondre simplement a la referida destrucció del mur que la unia amb l'altra.

Algunes de les dades que donem a continuació ja van ser extretes del document per [*Domingo 2006*], que ja va indicar que la torre restaurada deu ser la que el document anomena "torre de Ramon de Camarasa".

Sobre aquesta torre, el document ens diu que Pere de Palau va comprar les dues parts en què estava dividida. El 1273 en va comprar una meitat a Bernat Vives i al seu fill Arnau. Aquesta meitat incloïa un colomar i pagava un cens al rector de l'església de Sant Miquel, el qual es refereix a la torre en qüestió com a "torre de Sant Miquel" [ítems **729** i **730**]. L'altra meitat va ser comprada el 1279 al castlà Ramon de Camarasa [**742**, **673**]. Aquesta meitat era la part inferior, per sota d'una certa portella o finestra, i la venda incloïa també una barbacana i un petit corral.

En llatí, la "torre dels Senys" és anomenada *turris Cimbalorum*. Tant una expressió com l'altra volen dir 'torre de les Campanes' ([*DCVB*: seny] i [*du Cange*: cymbalum]). Efectivament, hi havia unes campanes [**289**], les quals s'utilitzaven, per exemple, per a donar l'hora [**613**] i també per a cridar a exèrcit [**414**]. Per cert, el document deixa constància que també es cridava a exèrcit mitjançant *alimares per podios*, és a dir, mitjançant fogueres en punts elevats [**392**, **443**, **549**].

Quant a la correspondència entre aquestes dues torres del document i les restes actualment existents, la referència a una portella o finestra elevada porta a creure que la "torre de Ramon de Camarasa" o "de Sant Miquel" podria ser la que es troba més a l'oest i va ser restaurada el 2006, que efectivament compta amb elements d'aquest tipus. La "torre dels Senys" vegada tal podria correspondre a les restes que es troben més a l'est, a uns 40 metres de l'anterior. Però aquí la incertesa és encara més gran. El fet que la primera no mostri senyals de l'arrencada del mur derruït s'explicaria pel fet que va esdevenir propietat de Pere de Palau, qui deuria obrar-la alhora que el seu palau. Dit això, restaria pendent localitzar les restes del palau en qüestió.

Altres exemples de la informació que podem trobar en el document són: (a) La descripció del segell que llavors usaven els paers de la vila, el qual es basava ja en la imatge d'una cama, com l'escut municipal actual [**1021**]. (b) Les referències al "Pedró" com a lloc on es reunia el consell de la vila [**385**, **624**]. (c) Les notícies sobre les salines, incloent certes dades sobre la concessió que en va fer el comte de Barcelona [**565**] i una especificació sobre com es repartia l'aigua al llarg de la setmana [**1026**]. I (d) les notícies sobre els molins anomenats d'Oldomar, incloent còpies de dues donacions dels anys 1083 i 1156 fetes respectivament per Mafalda, comtessa de Barcelona, conjuntament amb el seu fill Ramon Berenguer III [**1097**] i per Ramon Berenguer IV [**1098**]. Vegi's també [*Domingo 2003*], que recull altres dades provinents del document.

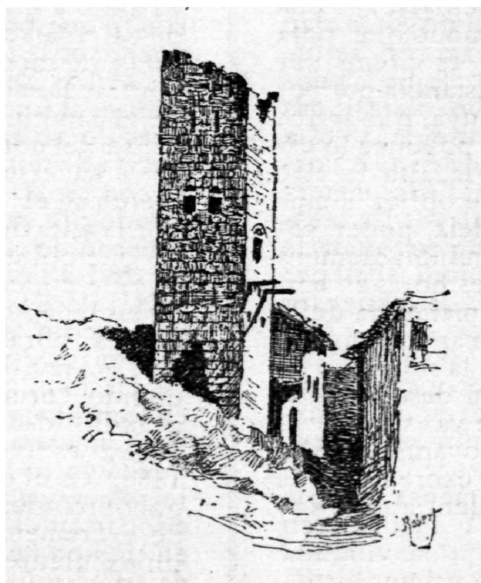

Figura 1: "Una de las torres antiguas de Camarasa"
[*Àlbum Históric 1880*]

1.2. Un altre aspecte interessant del document és la llengua catalana, en la qual estan escrits majorment els 22 primers folis del document així com algun altre passatge (en particular els documents dels ítems **520**, **521**, **522**, **1021**). El vocabulari inclou bastantes paraules i expressions antigues. La major part de les vegades la paraula en qüestió està documentada en el valuós *Diccionari Català-Valencià-Balear*, d'Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll [*DCVB*]. De tota manera, normalment n'explicitem el significat mitjançant notes a peu de pàgina. Si no fem constar el contrari, la informació que donem en elles prové del [*DCVB*].

Entre aquestes paraules antigues hi trobem, per exemple, les següents: *abduy* (ambdós); *acuyndar* (desafiar; declarar-se enemic un home d'un altre), *baare* (traïdor), *con* (quan), *denant* (davant), *enegar* (incitar, instigar, animar a fer una cosa), *enantar* (actuar en justícia, procedir contra algú), *jasie, jasi* (encara que), *pus* (més), *tuyt* (tots), *vijares* (parer), i moltes altres.

Un cas especial són les formes verbals, entre les quals trobem les següents (si no diem el contrari, es tracta de la 3a persona singular del passat simple): *ac* (haver), *aüt* (haver, participi passat), *cahec* (caure), *crehec* (creure), *creüt* (creure, participi passat), *he* (ésser, present d'indicatiu, 3a persona singular), *hocís* (occir), *mog* (moure), *pris* (prendre), *regonec* (reconèixer), *tenc* (tenir), *tol* (toldre), *trasc* (traure), *trasé* (traure), *venc* (venir), *viu* (veure), *volc* (voler).

Entre les expressions hi trobem: *gitar a punt de* (estar a punt de), *la hora baxa* (la tarda), *mentir per la gola* (mentir descaradament), *morir de temps* (morir de vell), *sus el demà* (l'endemà), les quals s'entenen prou bé. No acabem d'entendre, però, el sentit de les següents en el context on apareixen: *córrer tota hora un vent* [**59v**, 19–20], *ga[r]ra de balester* [**60r**, 23]. A un nivell més col·loquial, trobem l'insult *bacallar pudent* [**86v**, 20–21], i la interjecció *hosta*, que sembla correspondre a 'hòstia': *Hosta, sènyer, com avets percassat aquest jutge?* [**61r**, 21].

En el camp de l'onomàstica criden l'atenció certs cognoms, com ara Bagí (*Bagei, Bagai, Baiai, Bagaini, Baiaini,* etc), Baladí (*Baladí, Baladini*), Gorgolí (*Gorgolí, Gurgulí, Gorgolini, Gurgulini*), i Salendí (*Salendí, Salandí, Sallendí, Zalendí, Salendini, Salandini*). Aquest últim existia el 1347 a la comunitat jueva de Barcelona [*Shaltiel*: doc. 121].

2. Alguns aspectes tècnics

2.1. El manuscrit que transcrivim es troba a Barcelona, a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, on forma part del fons de la Reial Cancelleria, i està catalogat com "Processos en foli, lligall 3, número 5". En realitat, reuneix dos manuscrits en principi diferents: el procés pròpiament dit, que no és pas complet, i un registre de la batllia de Camarasa, el qual hauria estat annexat ja antigament a la documentació del procés.

El material de suport és paper. Està molt afectat per bibliòfags, la qual cosa va motivar que en algun moment s'hi fes una reparació mitjançant tires de paper encolades. Això ha permès de mantenir la cohesió del document, però també és causa de taques i oxidació. D'altra banda, algunes d'aquestes tires oculten el cosit dels quaderns, la qual cosa dificulta la tasca d'establir l'ordre correcte dels folis. En relació amb això, hi ha tres numeracions diferents, dues d'elles més antigues en tinta, i una altra més recent en llapis, que és la que seguim. Tot i que en general aquesta és més consistent amb el contingut, en la primera part encara presenta algunes inconsistències, la qual cosa ens porta a adoptar un altre ordre de lectura, el qual especifiquem a la pàg. 11.

2.2. Sobre el sistema cronològic de les dates que apareixen en el manuscrit, algunes d'elles —especialment les de la primera meitat del segle XIII— es refereixen explícitament a l'any de l'Encarnació. En general, però, predomina la fórmula *anno Domini*, la qual pot significar tant l'any de l'Encarnació com el de la Nativitat. En relació amb això, hi ha evidència que els escrivans locals de Camarasa, inclosos els encarregats del registre de la batllia, entenien per *anno Domini* l'any de la Nativitat, mentre que els escrivans de la cancelleria reial i els notaris de les grans ciutats hi entenien l'any de l'Encarnació. Aquestes afirmacions es basen en:

(a) Diversos casos en què la data especifica el dia de la setmana, la qual cosa permet decidir entre les dues possibilitats [**230**, **520**, **521**, **695**, **760**, **793**, **908**, **940**, **1008**].

(b) Parelles de documents que, pel seu contingut, sabem que són de dates properes i/o estan en una certa relació de precedència temporal, la qual cosa permet decidir entre les dues possibilitats [**847** vs el seu assentament en el registre de la batllia, **1015** vs **1021**].

(c) L'especificació de l'any en els assentaments de la batllia. Encara que no tots els assentaments estan datats, els que ho estan segueixen en general un ordre cronològic i els epígrafs que especifiquen l'any són compatibles amb un canvi d'any per Nadal però no amb un canvi el 25 de març.

2.3. Quant a la paleografia, l'escriptura del manuscrit és una gòtica cursiva similar a la dels registres de la cancelleria reial. En la transcripció utilitzem alguns signes especials els quals expliquem breument mitjançant exemples en la taula A de la p. 325.

Com és habitual en aquesta època, la *c* i la *t* solen ser bastant indistingibles l'una de l'altra, de manera que sovint interpretem una lletra o l'altra en funció de la paraula en qüestió. Així, per exemple, a [**167r**, 11] interpretem *contra*, i no *concra*, ni *toncra*, ni *tontra*, perquè la primera opció és l'única que té sentit. En el cas de la combinació *ti* + vocal del llatí clàssic, és sabut que va derivar en *ci* + vocal. En aquest cas acostumem a transcriure *ci,* llevat que la *t* sigui prou clara. Així, per exemple, el cognom del principal protagonista apareix normalment en la forma *Palacio* més que *Palatio*.

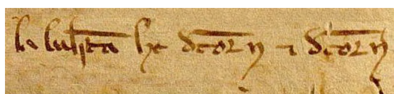

Figura 2: La *c* i la *t* solen ser bastant indistingibles l'una de l'altra: *la balesta he de torn e de corn* [**12r**, 33]

En diversos llocs del manuscrit s'observa com el trenc de la *ç* és clarament una zeta petita —*cedilla*— i que la lletra *ç* s'usa com un equivalent de la combinació *cz*. La figura que segueix il·lustra això junt amb el cas anàleg de la "*t* trencada", la qual apareix en el manuscrit com un equivalent de la combinació *tz*. Dit això, considerem que es tracta de grafies ben bé intercanviables, la qual cosa ens porta a transcriure la "*t* trencada" com *tz*.

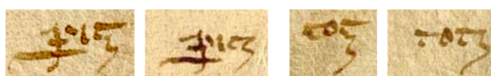

Figura 3: *Pèriç* [**11r**, 27], *Pèricz* [**21v**, 16], *toţ* [**23r**, 24], *totz* [**27r**, 27]

En equivalència amb *ny* hi trobem sovint *yn,* i també *nyn*, com per exemple a les paraules *apunyada*, *apuynats*, *Seyns* i *Senyns*. D'altra banda, el so lateral palatal sonor que actualment representem per *ll* el trobem representat per la combinació *yl*, com a *recoylir, Paylars* i *Maylorca*. Finalment, moltes vegades trobem la combinació *hc* en lloc del que més modernament s'escrivia *ch*, com a *alberhc, donhcs* i *tenhc*.

Com és habitual, ens abstenim de corregir el text, llevat que sigui molt evident que l'*animus scribendi* fos un altre, en el qual cas solem deixar constància del text literal en una nota a peu de pàgina. Dit això, el text literal l'ometem en els dos casos següents:

(a) Quan només hi manca una titlla, com per exemple a *vedicio* i *Cataluya*, que transcrivim sense més com *vendicio* i *Catalunya*.

(b) Quan només hi manca el trenc d'una ç, com a *tocal* i *Saragoca*, que transcrivim com *toçal* i *Saragoça*. Tanmateix, mantenim sense trenc la paraula *acò*. Un cas especial que es dona amb una certa freqüència és la paraula *calcada*, que interpretem com *calçada*, i voldria dir un petit monticle fet al mesurar el gra per tal de recaptar-ne més del que correspon.

També és de notar que normalitzem la separació entre paraules, per tal de facilitar la lectura, i que utilitzem les notes a peu de pàgina per a deixar constància d'esmenes i cancel·lacions d'una certa entitat.

Els noms propis més habituals solen aparèixer abreviats mitjançant la seva inicial i possiblement alguna lletra addicional. Tanmateix, moltes vegades el nom complet de la persona en qüestió es pot establir gràcies a altres passatges. Això permet arribar a la conclusió que en aquest manuscrit valen en general els següents desenvolupaments (així com les corresponents versions en llatí): *Arnau, Arnaldó, Bernat, Bernat, Bernadó, Berenguer, Guillem, Guillemó, Jouan, Martí, Pere, Pericó, Ramon*. En qualsevol cas, el sistema que utilitzem en la transcripció distingeix clarament entre les lletres que estan presents en el manuscrit (en negre) i les que afegim nosaltres (en gris), la qual cosa deixa oberta la possibilitat de futures rectificacions.

En relació amb això, i més concretament en el cas del nom *Arnau*, és curiós el fet que moltes vegades aquest nom apareix abreviat en la forma *nar A*., o bé *nar Ar*., com si anés a dir *n·Arnau* i després es tornés a afegir la inicial o les dues primeres lletres. Aquesta construcció no és pas un fet esporàdic, sinó que la trobem en dotze llocs —11 al procés i 1 al registre— a saber: **12v**, 3; **12bis**; **15r**, 2; **16r**, 15; **17v**, 31; **18v**, 1; **18v**, 2; **18v**, 3; **20v**, 17; **20v**, 30; **108r**, 7; **160r**, 3. Més encara, de fet la trobem també en un altre document ben diferent, a saber un capbreu de Camporrells de l'any 1312, on apareix 14 vegades [Mora 2020].

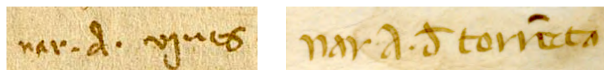

Figura 4: *nar A. Vives* [**108r**, 7]; *nar A. de Torrenta* [Camporrells, 1312]

2.4. Pel que fa al llatí, no és cap sorpresa el fet de trobar bastants vulgarismes. Això passa amb més freqüència en el registre de la batllia que en el text del procés. En particular, moltes vegades s'utilitza un cas diferent del que correspon. Així, per exemple, hi trobem:

- Acusatiu, en lloc de nominatiu: *Arnaldus Vives et Periconum de Palacio* [**128r**, 8]; *in quo contine[n]tur IIII^or literas* [**144r**, 14]. En lloc de genitiu: *racione unum par bovum* [**130v**, 6–7]; *quartam partem quadam salinam* [**168v**, 15]; *pro precio duos solidos Jaccensium* [**169r**, 15]. En lloc de datiu: *cum universis juribus dictas salinas pertinentibus* [**166v**, 16–17].
- Datiu, en lloc de nominatiu: *ego, Bernardus Pebret, juniori* [**171r**, 3].
- Ablatiu, en lloc de nominatiu: *Raymundus de Colello et Guilelmo Cudoz* [**132r**, 14]; *erat ibi Petrus de Palacio, filio Guilelmi de Palacio* [**53v**, 23]. En lloc d'acusatiu: *totum nostrum jure quam habemus* [**172v**, 15].
- Nominatiu, en lloc d'acusatiu: *faciatis annuatim omni tempore una gallina nuda censualem* [**119r**, 4]; *non eligent alium dominum nec patronem preter ipse et suos* [**123r**, 13–14]. En lloc de datiu: *tradimus tibi, Johannes Baiai* [**173r**, 16].
- Terminació en -*es* en el plural de la primera declinació: Per nominatiu: *Raymunda et Maria, filies ejus* [**169r**, 1]. Per ablatiu: *in salines de Camarasa* [**172v**, 12]. També: *dues partes* [**163r**, 22].

Una altra incorrecció que també es repeteix força és l'ús de *quod* o *que* en lloc de *quem*, *quam*, *quas*, com en els exemples següents:

- *Bernadonum Ferrarii ... quod ipse Guilelmus Gomir tenebat in posse ipsius* [**137v**, 7–8]; *cujusdam saline quod habemus* [**172v**, 12]; *cum aquis quod habere debet* [**166r**, 5]; *quartam partem [cujus]dam salinam que habemus* [**168v**, 15].

Finalment, també hi trobem la preposició *ab* utilitzada amb el significat de *cum*, com en català (actualment *amb*):

- *unam salinam ab ipso salinario [quod] ad illa pertinet, ab aqua* [**170v**, 16–17].

I

Camarasa, 10 agost 1295 – maig 1298

Inquisició contra Pere de Palau, batlle de Camarasa, Cubells i Montgai, realitzada per manament del rei Jaume [el Just] i encarregada a Guillem de Jafer, jutge de la seva cort. A més dels capítols que especifiquen els múltiples fets denunciats, també conté moltes declaracions de testimonis.

- ► O ReC, Processos en foli, llig. 3, núm. 5, f. 1–118. *Inquisición contra Pedro de Palau, baile de Camarasa, de Cubells y de Mongay, acusado de estafa, soborno, infidelidad, homicidio, etc* (1295–98).
- a 1905–06, Francesch Carreras y Candi : Caciquisme polítich en lo segle XIII. *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, vol. 3, p. 18–40, 63–79, 134–143, 173–185, 284–295, 393–406, 413–435, 519–546, apèndix (només transcriu la part escrita en català dels capítols de fets denunciats).
- b 1906, Francesch Carreras y Candi : Política mitjaeval a Camarasa (1247 á 1300). *Miscelanea Histórica Catalana, II*, p. 97–188, apèndix (mateixa observació de més amunt).

Ordre de lectura (folis): 1–5 (dues línies), (llevat d'aquestes dues línies, 5–7 és còpia de 8–11r, que sembla més original), 8–22, 27–34, 35–36, 23–26, 37–63, 64–75, 76r i 63bis, 76v–101, 104, 102–103, 105–118.

Inici (10 agost 1295, manament reial de 15 gener 1295)

I [1r,1] *Die mercurii qua computabatur quarto idus augusti, anno Domini millesimo CCº XCº quinto, |[2] Guilelmus de Jafero, judex de curia domini regis, Camarasie constitutus, fecit convenire, |[3] in ecclesia Sancte Marie, Petrum de Palacio, bajulum Camarasie, et homines ejusdem loci, tam |[4] [paci]arios quam alios, et, presente Berengario de Manso, procuratore domini regis, publicavit ac le-|[5]git formam comissionis quam dominus rex fecerat dicto judici cum carta sua cujus te-|[6]nor sequitur in hunc modum:* 1

II [7] *Jacobus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Majorice et Valencie ac comes Barchinone,*[a] *fideli suo |[8] Guilelmo de [Jafero], judici curie sue, salutem et graciam.*

Cum pro pluribus et diversis |[9] excessibus ac delictis comissis, ut datum est vobis intelligi, per Petrum de Palacio, ba-|[10]julum de Camarasa, de Cubellis et de Mongay, tam in dicto officio suo bajulie quam in |[11] pluribus aliis, velimus tenere eum per vos diligenter inquiri de predictis excessibus et co-|[12][mi]ssis. Idcirco, vobis dicimus et mandamus quatenus inquiratis caute et diligenter contra dictum |[13] Petrum de Palacio de omnibus excessibus, delictis seu criminibus comissis

[a] El text *rex* [·····] *Barchinone* és omès a a,b

per eum juxta formam |[14] quaterni in quo plures excessus et delicta que comissa dicuntur per dictum Petrum de Palacio con-|[15]tinentur, quemque vobis ad instruccionem et informacionem vestram causa dicte inquisicionis me-|[16]lius et citius facienda mitimus sigillatum, ac aliis eciam quibuscumque modis quibus contra |[17] eundem Petrum de Palacio possit inquiri ac de comissis per eum melius veritas indagari, |[18] vocato tamen ad hoc Berengario de Manso, de domo nostra, quem ad predictam inquisicionem |[19] faciendam [pro]curatorem nostrum duximus presentibus constituendum. Qua inquisicione facta, |[20] eandem [nobis m]itatis sub vestri sigilli munimine interclusam. Et hoc aliquatenus non mute-|[21]tis dictum Petrum de Palacio ab officio bajulie predicto dum inquisicio ipsa fiat penitus |[22] amovendo.

Datum Barchinone, XVIII kalendas februarii, anno Domini MºCCºXCº quarto.

[1v,1] Et publicata dicta comissione, judex suspendit dictum Petrum de Palacio ab officio |[2] bajulie de Camarasa et de Cubellis et de Muntgay. Et mandavit paciariis et hominibus |[3] Camarasie qui convenerant ad dictam ecclesiam quod instruerent et informarent ipsum judic[em] |[4] de omnibus excessibus comissis per dictum Petrum de Palacio in officio et extra officium, et quod |[5] essent veraces tam in denunciando quam in testificando, et quia dies erat festi Sancti |[6] Laurentii, non fuit aliter processum dicta die. III

2 *[7] Die jovis que est tercio idus augusti, eodem anno, judex, consenciente Berengario de |[8] Manso, procuratore predicto, posuit pro bajulo in dictis locis de Camarasa, de Cubellis |[9] et de Muntgay, durante presenti inquisicione et salvo mandato domini regis ac bene-|[10]placito, Petrum Viurevol, [b]civem Ilerde. Et fuit mandatum paciariis et hominibus |[11] predictis quod respondeant dicto Petro Viurevol[b] tanquam bajulo, pendente dicta |[12] inquisicione, de omnibus quibus est bajulo solitum respondere, et quod dicto Petro de Pala-|[13]tio non respondeant de aliquo donec aliud recipiant in mandatis.* IV

[14] Et Berengarius de Manso, procurator predictus, obtulit dicto judici capitula que sequntur, |[15] que sigillata non erant, quamquam in comissione predicta contineatur. V

Capítols

3 *[1v,16] Denant[c] vos, alt e noble senyor en [Jac]me, per la gràcia de Déu rey d·Aragó, de Sicília |[17] e de Mal[or]cha e de València e comte de Barchinona, sia demostrat per nos, en Pere des Mas |[18] e en Ramon Margalit, paers de Camarasa, e en Berenguer Saleva, paer de Cubels, qu·en Pere ||[2r,1] de Palau, batle de Camarasa e de Cubels e de Muntgay, se retench, de les reebudes que feu |[2] e·l temps del senyor rey en Jacme, avi vostre, e e·l temps del senyor rey en Pere, |[3] pare vostre, XXV milia sol. de jaqueses e plus.* VI

[b] El text *civem* [·····] *Viurevol* és omès a a,b
[c] *denant*: davant

VII [4] *Item dins aquel temps, de les despeses que feu per los ditz senyors*[d]*, ac*[e] *de sobremesa*[f] *|*[5] *X milia sol. e plus. E assò, senyor, fo provat per la inquisició qu·en Examèn Pèriz |*[6] *de Salanova feu contra el per manament del senyor rey en Pere.* 4

VIII [7] *Item fo provat en la dita inquisició que·l [dit] Pere de Palau sobornà testimonis e·ls |*[8] *feu negar veritat e jurar falçia.* 5

IX [9] *Item fo provat en la dita inquisició que el vené per diners II hòmens que tenia |*[10] *preses, qui eren encolpats d·omey*[g]*, e·ls liurà per diners a lurs enemics, aquels qui·ls acusa-|*[11]*ren del homey*[g]*, e aquels feeren ne justícia, que·ls pengaren de nit dins lo terme |*[12] *de Cubels sens batle e sens veguer, que no·y hac*[e]*, que hom sabés, del senyor rey, |*[13] *que encara no era en aquesta veritat, si aquels avien fet aquel ho[m]ey*[h] *o no, ne sentència |*[14] *contra aquels neguna no era dada, e fo el preu que el ne reebé CCC masmudines |*[15] *e tot azò provat en la dita inquisició, la qual inquisició s·és absegada*[i] *que no és ven-|*[16]*guda a sentència.* 6

X [17] *Item a penyats, sens aquestz, II hòmens de Camarasa sens sentència.* 7

XI **2v**,[1] *Item n·a absolts d·altres qui eren provats d·omey*[g]*, per diners.* 8

XII [2] *Item a absolts, depuixs*[j] *vos feés, senyor, los Ordonamens a Barchinona, XV ladres |*[3] *manifests o pus*[k]*.* 9

XIII [4] *Item dintre los Ordonamens a sontengut homeyers*[l] *e absolt robadors sens tota justícia.* 10

XIV [5] *Item depuixs*[j] *los Ordonamens foren feyts, és estat consentidor qu·en Àlvaro, vescomte |*[6] *d·Àger, aja usat de merimperi en lo loc de Vilanova, qui és del abat de Belpuig, lo |*[7] *qual loc és e·l terme de Sancta Línia e [el dit] Pere de Palau és batle de Sancta Línia e al-|*[8]*cayt.* 11

XV [9] *Dintre los Ordonamens pris*[m] *I hom de Sancta Línia qui era encolpat que avia |*[10] *mort I hom del dit loc de Vilanova, e aquel liurà·lo al dit Àlvaro, vescomte |*[11] *d·Àger, lo qual n·Àlvaro té en casa huy pres e l·a·turmentat fort regeament*[n] *per lo dit |*[12] *homey*[g]*.* 12

XVI [13] *Item comprà lo dit Pere de Palau lo castel de Privà, qui és e·l terme de Sancta Línia, sens fadi-|*[14]*ga del senyor rey, e aquel a mes en jurisdicció del dit n·Àlvaro, e menà* 13

[d] Tal vegada *les ditz sènyers*
[e] *ac*: 1a i 3a persona del singular del passat simple del verb *haver*
[f] *sobremesa*: acció i efecte de sobremetre
[g] *homei*: homicidi
[h] Ad lit.: *honey*
[i] *abcegar*: amagar una cosa
[j] *depuix, depuixes, depús*: després
[k] *pus*: més
[l] *homeier*: homicida
[m] *pris*: 1a i 3a persona del singular del passat simple de *prendre*
[n] *regeament*: fortament

els hòmens del |[15] dit loch en ost, e [per] gran[o] *obs*[p] *que·l senyor rey ne sa terra aja aüt*[q] *de ses gens, neguns |[16] d·aquels hòmens no a pugut aver a son serviy*[r].

14 [17] *Item lo dit en Pere de Palau és romàs hom d·en Àlvaro depús*[j] *ac*[e] *comprat lo ||[3r,1] castel de Privà, hon, senyor, a vos és semblant que per aquestes coses prenats vos tort*[s] *|[2] e deseret*[t]. XVII

15 [3] *Item pren lo dit Pere de Palau de les rendes de Camarasa e de Cubels e de Muntgay |[4] CC sol. per cada ayn, e encara les messions*[u] *que fa per les rendes aplegar, e |[5] encara reedelme de tota la dita renda. Hon segons aquestes coses que el pren e la |[6] quantitat de la renda, munta lo quart de tota la renda e plus so que el se·n pren. |[7] E encara que [fa] franch si matex e tots sos béns de questes, de cumuns e de cenes, |[8] que no·n vol pagar re, per molt que·n [sia am]onestat per lo poble.* XVIII

16 [9] *Item que no vol forsar al dit poble que nul hom que sia de son alberch pac questes |[10] ne cumons per neguna re que tenga.* XIX

17 [11] *Item, senyor, depús*[j] *el fo batle s·an absegades*[i] *II cavaleries en Camarasa que no an |[12] feit a vos negun serviy, e d·aquestes cavaleries té·n lo dit Pere de Palau miga.* XX

18 [13] *Item, senyor, comprà I casal de mulins e·l terme de Camarasa qui són del vostre domen-|[14]ge*[v] *e fan cens a vos, sens ferma del senyor rey qui là doncs*[w] *regnava |[15] ne de vos, que nos sap[iam].* XXI

19 [16] *Item, senyor, avem entès, per aquels qui [·· 3 ch ··]en al comte, [que?] el a dat al comte |[17] d·Urgel de les rendes de la sobredita batlia de tres ayns MDCCC sol. enfre*[x] *||[3v,1] tots los III ayns, e és cert, senyor, que val cada ayn M sol. lo sabut, sens del |[2] delme, que val totavia*[y] *D sol. e plus, mas ab lo sabut metem lo delme del saffrà.* XXII

20 [3] *Item, senyor, és fama pública enfre*[x] *nos que el feu ociure*[z] *en Guillem Pelicer, hom vostre |[4] de Camarasa, per diners, e és sostenidor de aquels qui·l dit Pelicer ocieren.* XXIII

21 [5] *E·l temps del senyor rey n·Amfós, frare vostre, fo feta una inquisició a Camarasa e |[6] a Cubels e a Muntgay, de la qual reebé lo dit Pere de Palau VII milia D sol. o pus, |[7] e* XXIV

---

[o] Més aviat s'hi llegeix *guerra*, però té més sentit *gran*
[p] *obs*: necessitat
[q] *aüt*: participi passiu de *haver*
[r] *servii*: servei
[s] *tort*: dany causat indegudament
[t] *desheret*, *deseret*: desheretament, acte de privar o excloure d'una heretat
[u] *messió*: despesa
[v] *domenge*: domini, propietat senyorial
[w] *là doncs*: aleshores
[x] *enfre*: entre
[y] *totavia*: encara, cast. todavía
[z] *ociure*: occir, matar

segons que en Comengés, frare del comte [de Pa]lars, a dit a nos, lo dit en Pere de Palau |[8] no·n reté comte de III milia D al comte de Palars, qui reebia los dits diners |[9] per lo dit senyor rey n·Amfós, ne a altre no n·a dat comte, que nos sapiam.

XXV [10] Item, senyor, quant lo comte de Palars venc a Camarasa per fer inquisició per manament del |[11] senyor rey n·Amfós e per so, cor[aa] era procurador de Cathalunya, convocà lo poble |[12] lo dit Pere de Palau que no atorgassen neguna re que·l dit comte volgés fer, |[13] e que se·n deffessesen bé, que tot lur fet era guaayat si bé se·n deffenien, que·l comte |[14] tendria sa carrera e se·n iria e no·y faria neguna inquisició, e si no se·n deffenien |[15] que tuit[ab] serien defeitz tans diners ne trauria. 22

XXVI [16] Item enegà[ac] lo comte que no blandís[ad] en neguna re los hòmens de Camarasa, e que ||[4r,1] enantàs[ae] contra els, qu·el no·n pudia exir a cap[af], e per aquest convocament vench |[2] [ta]l error enfre·l[x] poble de Camarasa e·l sobredit comte, qui era en loch del senyor |[3] rey, que·l loch de Camarasa venc en punt de perdre, e se·n perdera, si no que·ls pa-|[4]ers ab XL dels jurats se meteren en presó del sobredit comte que els, |[5] ne nul hom qui enteniment agués en aquela so[ag], molta mal no meria[ah], levat en |[6] Pere de Palau, qui avia convocat lo poble que·s defessen del dit comte. E |[7] tenc-los preses tot I dia, tro[ai] que el fo cert que colpa no avien. 23

XXVII [8] Item, senyor, depús vos regnàs, Pere Salendí avia acaptat del bisbe d·Ur-|[9]gel alcunes posicions que·l dit bisbe a a Camarasa, e en Pere de Palau, estant |[10] batle, tramés acunydamens[aj] al dit Pere Salendí pels paers de Camarasa si el |[11] no renunciava a aquela donació que·l bisbe d·Urgel havia feta, tant que aquel Pere |[12] Salendí ac[e] a lexar les dites posicions e s·ac[e] a exir de Camarasa, ja fos que·l |[13] dit Pere de Palau en aqueles [posicions n]o avia negú dret ne demanda. 24

XXVIII [14] Item en la vensó[ak] quel comte d·Urgel feu e·ls hòmens d·Almenar ac[e] de la part |[15] del dit comte I caval d·en Pere de Palau e armes e d·altre arnès |[16] I hom de sa companya. 25

XXIX [17] Item depús en Pere de Palau fo batle s·a retengut tot [·· 4 ch ·· del] vi del |[18] vet, que el no·n donà comte sinó axí com val en temps de reebuda. Munta per cada |[19] ayn a C sol. 26

[aa] *cor*: perquè, puix que
[ab] *tuit*: tots
[ac] *enegar, enagar*: incitar, instigar, animar a fer una cosa
[ad] *blandir*: fer o dir a algú coses agradables per tenir-lo content o induir-lo a alguna cosa
[ae] *enantar*: actuar en justícia, procedir contra algú
[af] *eixir a cap* d'una cosa: arribar-ne a la fi de la manera deguda o volguda
[ag] *so*: remor de notícia que es divulga (femení, a diferència dels exemples de [*DCVB*])
[ah] *merir*: merèixer
[ai] *tro*: fins
[aj] *acuyndar, acunydar*: desafiar; declarar-se enemic un home d'un altre, i especialment de son senyor; negar-li la fe o l'obediència deguda
[ak] *vencehó, vençó, vensó*: acció d'esser vençut

o a plus.

27 [4v,1] *Item vengren alcunes honors en lexiu de la censalia del senyor rey e en Pere de* xxx
Palau |[2] a dat d·aqueles cens e a fet dir lo cens a sos obz.

28 [3] *Item Guillem de Sent Just, de Camarasa, venc denant*[c] *vos, senyor, a Barchinona* xxxi
e segons |[4] que nos, per lo dit Guillem de Sent Just, avem entès, dix a vos partida de les falides |[5] del sobredit Pere de Palau, e vos, senyor, manàs per vostra carta a·n Nicholau |[6] Jener, savi en dret de Muntblanch, que vengués a Camarasa per fer inquisició contra en |[7] Pere de Palau, e aquel dit Guillem [portà] la carta al dit savi, e en Pere de Palau, |[8] qui sabé aassò, feu venir lo dit Guillem de Sent Just a Camarasa, qui era bandit |[9] per raó de condempnació de DC sol. qui era feta contra el d·injúries, e segons |[10] que entenem, a·l absolt e tornat en la vila, que no li costa re, per so que el no requerís lo |[11] dit savi de venir a Camarasa, hon lo dit savi a Camarasa no és vengut ne a |[12] usat de re del vostre manament.

29 [13] *Item, senyor, con lo rei n·Amfós, frare vostre, tenc cort general a Muntzó, fo* xxxii
or-|[14]donat que fos feta inquisició contra los oficials, e les inquisicions qui eren estades |[15] fetes que venguessen a exequció, e fo assignat inquisidor contra en Pere de Palau, |[16] e en Bernat d·Almenar, savi en dret d·Almenar, ac[e] *ne carta del sobre dit senyor |[17] rey, [e el d·aquela] lo sobre dit Bernat d·Almenar no a usat, hon vejares*[al] *de nos |[18] per que diners, sien romases les inquisicions de fer.*

30 [5r,1] *Item en la dita cort de Muntsó en Pere de Palau fo desposeït de la batlia |[2] e no la* xxxiii
tench tro que vos, senyor, la li tornàs.

[Tot seguit, i fins a la pàgina 7r, es repeteixen diversos ítems que es troben també a les pàgines 8v–11r. De les dues versions, sembla més original la de les pàgines 8v–11r, que també és més completa. Per tant, ometem el text de les pàgines 5r–7r, el qual utilitzem, però, per a resoldre algunes llacunes de la versió que considerem original. En lloc d'això, les edicions a,b transcriuen les pàgines 5r–7r i després hi afegeixen diversos ítems de les pàgines 8v–10r. La pàgina 7v està en blanc, i la pàgina 8r només conté el text *Capitula*, com si es tractés d'un epígraf]

Queixes de l'època del rei Jaume el Conqueridor (amb còpia parcial als folis 5r–7r)

[8v,1] *Remembrança sie del tems del senyor rey en Jacme, ça ab enrere, de ço de que en Pere de Palau és tengut al |[2] senyor rey de sobre mesa*[f] *de despeses e per retengudes [de] rehebudes que no ha dat comte al senyor rey, ne a hom per el.*

31 [3] *Primerament, e·l tems del senyor rey desús dit, l·an que en Guillem de Cardona,* xxxiv
cavaler, morí, en Pere de Palau |[4] ere batle per en Guillem de Cardona, que tenie les rendes

[al] *vijares, veiares, viares*: parer, opinió; *ésser vijares* a algú una cosa: semblar-li certa

de Camarasa e de Cubels e de Mongay per cavaleries. E aprés de la |5 mort d·en Guillem de Cardona, rehebé en Pere de Palau tota la renda de Camarasa e de Cubels e de Mongay, e totes |6 calònies e encara II^{a} milia CCCC ss. de quèstia, e no·n·a dat comte al senyor rey ne a hom per el. E monta entre |7 tot a V milia ss. o pus.

xxxv *8 Item aprés*[am] *d·aquest an, en Martí de Vallebrera aportà carta del senyor rey en* 32
Jacme a·n Pere de Palau |9 que responés al dit en Martí de totes les rendes e de calònies e de II^{a} milia CCCC ss. de questa per cascú an, |10 de Camarasa e de Cubels e de Mongay. E en Pere de Palau ¿que·s? fos batle dins aquest tems, esdevenhc·se |11 que en Pere de Palau tenhc preses II hòmens de Cubels, per nom en Guillem de Meyà e en Pere de Paneres, que |12 eren encolpats que avien mort[an] *I hom que avie nom en Bertran Holer, e abans que fos enquesta |13 ne sabuda la veritat que aquestz fosen homeyers*[l] *ho no, en Bertran Holer, cosí germà d·aquel Bertran que mort |14 ere, e Arnau Gilabert del Pedriç, e en Pere deç Falcons, e en Ramon deç Falcons, e en Bernat de Sebrà, de Leyda, e |15 en Bernat Holer, e en Coma de Sanaüja, e Pere Novel de Castelserà ab d·altres parens del sobre dit mort, |16 vengren a Camarasa e parlaren ab en Pere de Palau, que ere batle, que si el los volie liurar aquels II preses, en |17 Guillem de Meyà e en Pere de Paneres, que eren encolpatz de la mort del sobre dit Bertran, e si podie prendre en |18 Bernat de Meyà, que ere bandit de Cubels per lo sobre dit homey*[g]*, e que els ne poguessen fer justícia, qualqu·els volguesen, |19 que els li darien CCC^{tes} maçmodines, la qual mercaderia en Pere de Palau a els atorgà. E aquestz en continent |20 liuraren a·n Pere de Palau cavals e d·altres bèsties e diners tans que en Pere de Palau se tenhc per [segur de la] |21 quantitat desús dita. E emprès*[ao] *hora e loc ab els de liurar los preses dins [el] terme de Camarasa. E aquela hora |22 ab els ¿teni?e emprès, de nit e·l primer son, com tota la demés gent fo adormida, en Pere de Palau tragué los ditz |23 preses de la carce e menà·ls a aquel loc hon avie emprès*[ao] *ab aquels que comprat los avien e aquí liurà·ls los. E en |24 Pere de Palau tornà·s·en en Camarasa ab aquels que ab el eren anatz. E aquels que compratz los avien, com los agren |25 rehebutz, menaren·los davant la vila de Cubels e alí plantaren forques noves en I toçal e [penga]ren-los abans |26 que dia fos, que no y ah[c]*[ap] *[batle ne veguer] del senyor rey ne son loc tinent. E com dia fo a vista de tot lo poble |27 de Cubels, anaren·se·n aquest[z]*[aq] *que la justícia avien feyta. E com aquesta justícia fo feta, en Pere de Palau anà |28 a Cubels e pres·se totz los béns d·aquels que la justícia avien sostenguda e d·aquel que ere bandit. E emfre*[x] *ço que |29 là doncs*[w] *se·n pres e ço que ja se·n avie pres, monta a II^{a} milia ss. o pus, que no·n fo dat comte a·n Martí de Vallebre-|30ra ne al senyor rey. Summa III^{a} milia D ss.*[ar]

[am] *aprés*: després
[an] Duplicat
[ao] *emprès*: convingut, acordat
[ap] Ad lit.: *noyah*
[aq] Ad lit.: *aquest*
[ar] Al foli 6r s'omet la suma

33 [31] [as] *Item per la rahó desús dita fo feyta Iª inquisició en Cubels per en Pere de Palau contra Holer e sos parens e |[32] foren senteciatz en IIIª milia ss., sens los altres hòmens del loc, dels quals no·n fo dat comte al senyor ne a hom per |[33] el.*

34 **9r**,[1] *Item en Pere de Palau demanà ferma de dret a·n Guillem d·Àger per rahó del senyor rey e aquest Guillem d·Àger anà a l·abadia hon |[2] en Pere de Palau ere e menà de sos amigs e en aquels en Bernat Pelicer. E en Pere de Palau somogué de noves a·n Bernat Pelicer |[3] e l·enfamà de ser ladre. Lo qual Bernat és home que no volria eser aytal ne d·aquela fama per M maçmodines, que abans aquel Bernat és home |[4] de comte, e dix que salvant l·onrament del senyor rey, e d·el com tenie loc del senyor rey, que tot hom que dixés aqueles coses |[5] que mentie per la gola[at]. E dix en Pere de Palau, estant batle, que li farie tolre lo cors[au], que no·n podie estorce[av] menys. A açò |[6] eren presens en Soler, procurador de la eglea[aw] e en Pere de Careu, vicari, Bernat Gilabert, escolà, e Martí del Colel, Ramon del Colel, Guillem Cebrià, |[7] Berenguer Soler, Ramon del Cud[oz], Guillem Galià, Bernat de Palau, Arnau Argot, escrivà.* XLI

35 [8] *Item en Ramon Mascaró, Pere Agostí e en Lorenç Sunyer anaren davant en Pere de Palau, fyl d·en Guillem, que tenie loc de batle per en |[9] Pere de Palau, e mostraren·li I ladre e que·l prengués. E el no·l volhc prendre, e a vista del batle e dels denunciadors lo ladre |[10] anà·s·en. Acò diran aquests desús dits quan fo, ne qui here lo ladre, per que en Pere de Palau és en colpa al senyor rey com aquel ladre |[11] no fo aturat e que fos ponit per dret.* XLII

36 [12] *Item sobre lo furt que fo feyt de diners a·n Vidal Cap de Fere, aquel en Vidal anà davant en Pere de Palau, que ere |[13] batle per en Pere de Palau, e denuncià·li aquel furt, e que Iª fyla d·en Mateu Redon o havie feyt, e que aquela ynfan-|[14]ta havie redutz[ax] II ss. VII dr. obola d·aquels diners. E aquel batle desús dit no volc enantar[ae] contra aquela ynfanta, |[15] abans ¦ynde¦ ayna[ay] com la estorcesen[av]. Presens foren d·aquesta denunciació en Bernat Agostí, Bernat del Prat, Pere Pelicer.* XLIII

37 [16] *Item en l·an de MCCXCIIII fo vista[az] d·en Pere de Palau e d·en Arnau Vives en la eglea[aw] de Sancta Maria del Pla, davant en |[17] Pere Salendí, Ramon Mascaró lo d·amont, Pere Argot, Pere Agostí, Berenguer Salvestre. E en Pere dix, davant totz aquests |[18] desús ditz, a·n Arnau Vives que si el s·estave que no li percaçàs[ba] don[bb], que el l·asegurarie* XLIV

[as] Manca a a,b
[at] *mentir per la gola*: mentir descaradament
[au] *cors*: cos
[av] *estòrcer, estorçre*: salvar, treure d'un perill, d'un mal
[aw] *eglea*: església
[ax] *redur*: reduir
[ay] *aïna*: ocasió, mitjà oportú ?
[az] *vista*: acció de veure's dues o més persones per tractar d'algun afer; entrevista
[ba] *percaçar*: buscar, procurar d'aconseguir
[bb] *don*: dany

d·en Arnaldó de Fluvià, [cun]yat seu, |[19] e d·en Berenguer d·Agremont e d·en Arnau Calaff, que·l tenien en reguart per rahó com here cunyat d·en Guillem Pelicer, |[20] lo qual aquels avien mort a tort[bc] e eren banditz en la batlia de Camarasa per la mort desús dita.

XLV [21] Item en l·an de MCCXCV, lo dimercres quinto kalendas januari, en Pere Argot, loc tinent de batle per en Viurevol, e Arnau |[22] [Argot], scrivà, vengren a·n Pere del Mas de part[bd] d·en Pere de Palau, dixeren·li que en Pere de Palau le deie e li pregave |[23] que el s·estiés, que no dixés re contra el al senyor rey ne als enquisidors que contra el devien venir, e encara li dixeren |[24] que no atorgàs re eser veritat de ço que el metex avie dit e dat per escrit al senyor rey. E que si d·acò no s·estave |[25] que en Pere de Palau deye que no s·estarie, que no li percaçàs[ba] son don[bb], e si·s·n·estave que serie son amig e que·s posasen ab-|[26]duy[be]. Açò dirà en Pere del Mas en quyna manera fo sobornat per aquests desús ditz II vegades, per que en Pere de Pa-|[27]lau deu aver perdut tot quant ha per aquest sobornament. 38

XLVI [28] Item en Pere de Palau pregà a·n Arnau Margalit que fes venir a Camarasa en [Pere Roger] d'Alòs, son sogre, e que ab-|[29]duy[be] ensems pregasen a·n Bernat Salat per rahó d·el que s·estiés, que no dixés re que sabés que en Pere de Palau agués feyt |[30] contra lo senyor rey ne contra veÿns als enquisidors que contra en Pere de Palau devien venir. Los quals precs foren feytz a·n |[31] Bernat Salat, e encara lo pregaren que no aydàs en re a aquels que contra en Pere de Palau deyen re al senyor rey, |[32] e que si·s·n·estave, que no dixés ne fes re que en Pere de Palau agués feyt contra |[33] lo senyor rey, que serie son amig. E d·acò sie demanat en Bernat Salat e en Pere Roger d·Alòs, Arnau Vives, Pere del Mas, |[34] als quals en Bernat Salat dix que axí ere estat sobornat per aquel Arnau Margalit e per en Pere Roger d·Alòs, per què |[35] en Pere de Palau deu eser confyscat, el e tot quant ha, al senyor rey per aquest sobornament que volie amagar |[36] veritat al senyor rey. 39

XLVII [9v,1] Item és certa cosa que lo delme de totz los béns del terme de Segura és e deu eser del senyor rey, que no y deu pendre |[2] negú altre senyor, e en Pere de Palau a pres tot aquel delme que lo senyor de Segura dave cascú an de pa |[3] e de vi e d·oli e de totz altres béns XXVIII ans o pus, que no n·a més re en comte al senyor rey, lo qual delme |[4] val cascú an L ss. o pus. Encara en Pere de Palau, estant batle per lo senyor rey, a vist e hoÿt que del |[5] terme del castel de Segura, qui és cabalea[bf] del senyor rey, an feytes vendes moltes, en les quals lo senyor rey deu |[6] fermar e no n·e estat demanat, ne hom per el. De les quals eretatz, com venudes eren, lo delme d·aquels béns perdie |[7] lo senyor rey, que apartaven·los al graner del quarto, hon lo senyor rey n·a perdut lo delme e son dret de la fadiga. |[8] E en Pere de Palau, estant batle del senyor rey, asò feyt aquest deseret[t], per rahó com el prenie e pren sa part[bd] |[9] e·l graner de quarto. 40

[bc] *a tort*: injustament
[bd] Ad lit.: *parat*
[be] *abduy*: ambdós
[bf] *cabalea*: propietat (mot no inclòs al [*DCVB*]; és present, però, en un capbreu de 1390–91 [*Domingo 2014*: nota 1041])

41 [10] Item quod dictus Petrus de Palacio separavit multociens de blado comuni e retinuit sibi, ita quod non ponebat |[11] ipsum in comuni granario, ut erat fieri consuetum. XLVIII

42 [10r,1] Item a·cap de tems venhc carta a·n Pere de Palau del senyor rey en Jacme que resposés de tota la renda e calònies |[2] de Camarasa e de Cubels e de Mongay, e de II[a] milia CCCC ss. de questa per cascú an a·n Jacme de Cervera. E en aquest |[3] mudament[bg] romàs tota la renda e calònies e la quèstia I an a·n Pere de Palau, que no la agué en Mar-|[4]tí de Vallebrera, ne en Jacme de Cervera. Ne en Pere de Palau no·n donà comte al senyor rey ne a hom per el. |[5] E monta a V milia sol. o pus.[bh] XXXVI

43 [6] Item aprés[am] d·aquest tems, en Jacme de Cervera prenie les dites rendes per mà d·en Pere de Palau, batle dels |[7] ditz locs, e·sdevenhc·se que I hom de Camarasa, que avie nom Arcalís, exí de Camarasa e feu males feytes moltes. E·ls |[8] paers e·ls pròmens de Camarasa pregaren moltes vegades a·n Pere de Palau que enantàs[ae] per son ofici contra aquel, |[9] si·l porie pendre ne venir en som poder. E el dix que no ho farie si els no li pagaven les mesons[u] que el |[10] ne farie, e·ls paers e·ls pròmens atorgaren·li que ho farien, e deren·li en continent CC ss., e si més n·i avie |[11] obs[p], que més l·en darien. E en Pere de Palau parlà ab I hom que·l li liurà per L ss., e dels CL ss. que sobraren |[12] no·n volhc redre[bi] gens als pròmens de Camarasa ne·ls mes en comte al senyor rey. XXXVII

44 [13] Item deu dar comte en Pere de Palau, d·aytant de tems com en Jacme de Cervera pres les rendes de Camarasa e de |[14] Cubels e de Mongay, de comtes ⌊les⌋ calònies dels ditz locs, les quals eren asignades a pagà I albarà ⌊de⌋ XI milia |[15] ss. que·l senyor rey devie a·n Jacme de Cervera. E sie sabuda la quantitat si montaren a més dels XI milia ss., que·n |[16] puxe cobrar e l·albarà lo senyor rey.[bj] XXXVIII

45 [17] [bk] Item en Pere de Palau, avi d·aquest en Pere de Palau, el estant batle d·aquesta honor en aquel tems,[bl] anà·s·en al senyor |[18] rey en Jacme[bm], e dix li [bn] que el li farie sens soficient dels domenges que·l senyor rey avie en Camarasa e en Cubels, e dix li |[19] que XXXV maçmodines le·n farie de sens, e que no valien pus, e·l senyor rey crehec·lo·n e feu·l·en carta, hon lo |[20] senyor rey pres engan amagan la veritat de ço que valien, que en aquel tems valien[bo] C morabatins de renda, e valen |[21] més ara[bp]. XXXIX

[bg] a, b: *mandament*
[bh] Versió del f. 6r, addició: *segons que en Martí de Vallebrera dix a alguns hòmens de Camarasa*
[bi] *redre*: retre, restituir
[bj] Versió del f. 6v: *E sia sabuda la quantitat de les dites calònies, e si munta a més dels XI milia ss., que·l senyor rey que·o puxa cobrar e l·albarà, e si·n fal, que sia certa la dita quantitat* (*fal*: de fallar, mancar)
[bk] Aquest ítem està cancel·lat
[bl] Versió del f. 6v: *en aquel temps, el estant batle de Camarasa, de Cubels e de Mungay*
[bm] Versió del f. 6v, addició: *s⌊a ha⌋ anrere*, és a dir l'anterior
[bn] Versió del f. 6v, addició: *aquel batle*
[bo] Versió del f. 6v: *pres gran engan, que en veritat bé valien*
[bp] Versió del f. 6v: *encara*

[22] [bq] *Sia enquest del cens dels ditz domenges si·l ha pagat qada ayn.*

L [23] [br] *Item fo feyta Ia inquisició en Camarasa per en Bernat ça Tore*[bs] *de Leyda, savi en dret, contra alguns hòmens |*[24] *de Camarasa. E en Pere de Palau, batle en aquel tems, mes·ne en comte al senyor rey de despeses mil D ss. o pus. E abans |*[25] *que vingués a sentència, en Pere de Palau abcegà*[i] *la dita inquisició que lo senyor rey no n·ahc*[e] *re. Mas fo |*[26] *fama en Camarasa en aquel tems que en Pere de Palau avie aütz diners d·aquels que eren encolpatz.* 46

LI [27] *Item fo feyta Iª inquisició en Camarasa per en Ramon Gili, de la qual rehebé en Pere de Palau mil D ss. o pus, e deu mostra[r] |*[28] *com los agués lo senyor rey.* 47

[29] [bt] *Item rehebé en Pere de Palau Iª inquisició que en Guillem Qalbet de Leyda, savi en dret, feu en la batlia de |*[30] *Camarasa, VIII milia ss. o pus, del quals deu mostrar com en trasé·n*[bu] *profit del senyor rey del tems |*[31] *aprés la composició feyta.* 48

Queixes de l'època del rei Pere el Gran (del primer paràgraf n'hi ha còpia al foli 7r):

11r,1 *Remembrança del tems del senyor rei en Pere.*

XL, LII *Primerament, deu dar comte en Pere de Palau, de l·an que |*[2] *corie mil CCLXXIX, que en Jacme de Cervera morí*[bv]*, [de] tota la renda e de calònies de Camarasa e de Cubels e de Mongay |*[3] *e de IIª milia e CCCC ss. de questa que en los comtes que en Pere de Palau a dat al senyor rey no n·a re.* 49

LIII [4] *Item con*[bw] *lo senyor rey en Pere se coronà a Saragoça, lo senyor rey feu I albarà a·n Pere de Palau que totes les des-|*[5]*peses que feés en Arnau de Fluvià e en Guillem Moliner e en los cavalers del feu de la honor en la guera d·en |*[6] *Ramonet de Cardona, que ho agués tot sobre les rendes de la honor. E començaren de fer les despeses en aquel an |*[7] *en giner e estegren los sobre dits algunes partides de tems tro la Cinquagesima, que fo feyta la vencehó*[ak] *a la |*[8] *vasa de Sancta Línea lo dia de l·Ascensió, e d·aquest dia enant* [bx] *Arnau de Fluvià ne companya sua no fo en la guerra, |*[9] *ne en Guillem Moliner ne companya sua, ne a Camarasa no romàs [negú] hom a caval sinó en Ramon [de Ca]marasa, |*[10] *que mengave ab si metex que·ns levantà ⌊de⌉ tants m⌊al⌉s, e com avie levantat ⌊bé⌉ ab C hòmens que ana⌊v⌉en |*[11] *ab el, estave e·l term[e] tro al vespre, que·ls garbers eren recolytz.* 50

[bq] Manca a la versió del f. 7r
[br] Aquest ítem està cancel·lat
[bs] Ad lit.: *Catore*
[bt] Aquest ítem està cancel·lat i manca a a,b
[bu] *trasé*: Passat simple de *traure*
[bv] Versió del f. 7r: omet el text *que en Jacme de Cervera morí*
[bw] *con*: quan
[bx] *enant*: en endavant

E axí estegren los hòmens de Camarasa sens hòmens |[12] a caval [tro a] Omnia S[anctorum] a enant que en Pere de Palau e en Guillem Moliner foren anatz a València [al] senyor |[13] rey e agren albarà de ració del senyor rey a XXX bèsties d·aquel dia enant. E segons que en los comtes que |[14] en Pere de Palau donà al senyor rey, e apar en I^a^ suma que en Pere de Palau dix que avie despès en les companyes |[15] desús dites en la dita guera XI milia e DCCLXXIX ss. VI dr. de jaqueses. E aquest comte fo feyt axí |[16] de paraula, sens escrit de gros en gros, mas em veritat totes les depeses que en Pere de Palau feu [din]tre |[17] aquel tems de la dita guera no montaren [a]? II^a^ milia ss. enant ne aquels bé que neguna hora la hon |[18] més companya se justà a Camarasa per rahó de la dita guera [me]ngaren de XV hòmens a caval enant, |[19] e eren les demés vegades de VII a VIII hòmens a caval. E enfre tot aquel tems no estegren e·l servii |[20] VII setmanes, e axí a·y de sobre mesa[f] tot lo sobre[pús][by] de la suma desús dita de II^a^ milia ss. enant.

51 [21] *Item més enant, en Pere de Palau comencà de levar [lo] bovatge de Camarasa e de Cubels e de Mongay e de Pugirç |[22] e de Flix e de Beença, e tenhc·se así entre hòmens e fembres CLX o pus que avien dat bovatge que no·n mes |[23] negú e·l comte que donà al senyor rey. Item se retenhc, de les somes de qada hom que avien dat bovatge, per alguns |[24] la mitat e d·altres lo terç, que monta entre tot ço que no mes e·l comte del senyor rey bé a VI milia |[25] o [pus]. E tenhc·se lo bovatge de si metex que montare bé a II^a^ milia ss. o pus. E açò fo provat en conseyl |[26] general de Camarasa e de Cubels e de Mongay segons lo comte que en Pere de Palau avie dat e segons la dita |[27] d·aquels que bovatge avien dat, en presència de n·Examèn Pèriç de Salanova, enquiridor per lo senyor rey contra en Pere |[28] de Palau en aquel tems. E en Pere de Palau a acò no posà neguna escusació salv que dix que clamarie mercé al senyor |[29] rey.* LIV

52 [30] [bz] *Item levà en Pere de Palau IIII milia CCC ss. de per[nà]?ries[ca] dels hòmens de la sua batlia, d·aquels qui ja avie levat |[31] bovatge, e no·n·apar re en los comtes que en Pere de Palau donà al senyor rey.* LV

53 **11v**,1 [cb] *Item con lo senyor rey en Pere pres lo castel e la vila de Viuves, en l·endemà lo senyor rey comanà a·n Pere de Palau lo cas-|[2]tel de Viuves, que lo senyor rey anà a setgar Ayera[cc], e en Pere de Palau, tinent lo loc, trashc[cd]·ne blat e bèsties groses e |[3] menudes e mel e cera e tones e barils e d·altres coses moltes, valens V milia ss. o pus, de les quals e·l comte del senyor |[4] rey no·n mes neguna re, abans he romàs tot a el s[alv]? XX kafyç de mestura que·n redé[bi] a·n Bernat Ramon de Moncen[ís].* LVI

[by] *sobrepús*: sobrant, excedent

[bz] Sobre aquesta línia: *Non vacat*; cf CVII

[ca] a, b: *pecúnies*

[cb] Sobre aquesta línia: ?? *de Besuldo de Cubels*

[cc] Transcripció segons a, b, que ho identifica com el lloc d'aquest nom al municipi de Loporzano (plana d'Osca)

[cd] *trasc*: 1a i 3a persona del singular del passat simple de *traure*

LVII [5] *Item agué en Pere de Palau DCCC ss. de rehencó*[ce] *I hom que entrave a Momagastre, que ere en guera, e no·n mes |*[6] *negú en comte al senyor rey.* 54

LVIII [7] *Item en les despeses que en Pere de Palau feu en lo castel d·Antona ahc de sobre mesa*[f] *II^a milia ss. o pus, |*[8] *e tenhc·o per I an e mig.* 55

LIX [9] *Item en les despeses que en Pere de Palau feu e·l castel de Foradada, mes en [comte del] senyor rey de mengar e de soldada |*[10] *VI hòmens de més que no y tenie. E [aquel que] y ere en loc [de] dit castel jurà e feu testimoni, ⌊em poder de n·Axamèn Peris⌋* [cf] *|*[11] *de Salanova, inquiridor per lo senyor rey contra en Pere de Palau, que axí ere veritat com en Pere |*[12] *de Palau o avie·scrit. E com n·Examèn Periç demanà los altres establ[idors] que eren e·l dit castel, trobà que aquel |*[13] *testimoni avie jurat falsia, e dix al batle que·l li fes tornar davant, aquel venhc e n·Examèn Pèriç |*[14] *dix·li com avie fet aytal testimoni, que totz los altres companynons seus avien dit que VI hòmens y avie |*[15] *menys que en Pere de Palau no n·avie mes en comte al senyor rey. E·l dit testimoni respòs que pus axí serie, |*[16] *que el dirie la veritat, e dix axí que en Pere de Palau lo feu venir a son alberhc e que·l pregà e li clamà |*[17] *[·· 4 ch ··] que [li f]es testimoni que VI hòmens de Camarasa eren en la establida part*[bd] *aquels que y eren, e que axí ho avie |*[18] *el mes e·l comte del senyor rey, e si axí no faye lo testemoni, que el serie desfeyt e que serie magor mercé que |*[19] *estorcés*[av] *a el, que no fos desfeyt, que serie pecat la sua perjúria. E per aquesta rahó jo avia axí feyt |*[20] *lo testimoni. Mas bé he veritat que d·aquels VI hòmens que no n·i avie estat negú. E·l testimoni aquest ha |*[21] *nom Pere Vidal, fil d·en Vidal Moreyl de Camarasa.* 56

LX [22] *Item agué de sobre mesa*[f] *en les despeses que en Pere de Palau feu e·l castel de Moncenís e de Foradada ab ho-|*[23]*bra, mil ss. o pus.* 57

LXI [24] *Item retenhc·se en Pere de Palau, de ço que rehebé de Foradada e de Moncenís e de l·Algar, blat e vi e sa-|*[25]*frà e fusta, part*[bd] *tot ço de que donà comte, mil ss. o pus.* 58

LXII [26] *Item mentre en Pere de Palau tenie lo castel d·Antona, los hòmens de la establida preseren I hom d·À[ger] |*[27] *ab I mul, e rehemés l·om CCC ss., e veneren lo mul per C ss. E agué·ho tot en Pere de Palau, |*[28] *salv XL ss. que·donà a aquels que pres·o avien. E del sobrepús*[by] *no·n mes re en comte al senyor rey, e he tot |*[29] *romàs a el.* 59

LXIII [30] *Item con n·Examèn Pèriç de Salanova faye la inquisició en Camaràs per lo senyor rey contra en Pere de Palau e lo dit |*[31] *n·Examèn Pèricz trametie albarans per lo sag als testimonis que avie obs l·endemà, en Pere de Palau avie axí |*[32] *ordonat ab lo sag que los albarans devie dar·los abans que·ls desexís a l·alberc d·en Bernadó d·Àger, que ere genre seu, ||***[12r,1]** *e lo sag exie primerament alí e trobave·y en Ramon Mascaró, cunyat d·en Pere de Palau, e n·Abrafim Albané, juheu, e |*[2] *Bernat Salat, Bernat Marcuç, saliner, Pere Pelicer, Guillem de Sen J[ust], Bernadó d·Àger, e com avien vist los albarans e sabien quals |*[3] *testimonis devien venir l·endemà denant*[c] *n·Examèn Pèriç, cascú d·aquests* 60

[ce] *reençó, remçó*: redempció
[cf] Cancel·lat: *que axí ere veritat com en Pere de Palau*

prenie sa part[bd] *dels testimonis a sobornar, e abans |*[4] *que denant*[c] *n·Examèn Pèriç fosen vengutz, cascuns deyen·los axí: que re que n·Examèn Pèriç los demanàs contra en Pere de Palau, no |*[5] *n·atorgasen re, que si en Pere de Palau avie aüt re d·els ne·ls devie re, que els s·obligaven, qu·els farien pagar |*[6] *tot e redre*[bi]*, e que si o atorgaven, que·l senyor rey s·o pe[nd]rie tot e els no n·aurien re negun tems. E sobre aquesta |*[7] *rahó feren perjurar C hòmens o pus, en tot o en partida, hon lo senyor rey per aquest sobornament perdé en Camarasa |*[8] *de just comte III milia ss. o pus, e semblant ment en Cubels e en Mongay e en Lorenç. E aquel que là donhcs*[w] *ere sag ha |*[9] *nom Mateu Coscoyl.*

61 [10] [cg] *Item hòmens de Belestar apor[taven] blat a Lorenç depús en Ramonet de Cardona fo gitat de pau e de treva, e al |*[11] *pasan de Segre dins lo terme de Camarasa preseren·s·o tot los hòmens de Camarasa, e tot aquel blat e les bèsties pres·s·o tot en |*[12] *Pere de Palau, que dix que al senyor r[ey s]·esguardave per rahó com en Ramonet d[e Cardona] ere robador manifest, e vené |*[13] *les bèsties e ahc·ne DCCC a mil ss., que no·n donà re a aquels que pres·o avien, ne·n mes re en comte al senyor rey.* LXIV

62 [14] *Item en Pere de Palau e en Jacme d·Alaric anaren a València per comtar ab lo senyor rey, e estans la·gos*[ch]*, en Ramonet de Camarasa, |*[15] *castlà de Camarasa, vené al senyor rey I*ª *castlania ab domenges que avie a Lorenç, per preu de D sol. E dix lo senyor rey a·n |*[16] *Pere de Palau que anàs a l·escrivania, que de part*[bd] *[d·el] fes fer albarà dels D sol. a·n Ramonet de Camarasa. E en Pere de Palau anà |*[17] *a l·escrivania e feu metre en l·abarà DC*[ci] *sol. E en Ramonet de Camarasa e en Jacme d·Alaric, presens a t[ot el] feyt, e dixeren |*[18] *li, que perquè faye metre tant en l·albarà. E en Pere dix·los que calasen, que aque[l]s C sol. que y eren de més, com en Ramonet de Camarasa |*[19] *aurie la paga, que partir los sien els. E aquests dixeren que d·alò calàs, que d·aytal percaç*[cj] *no n·eren ve[a]tz*[ck]*. Mas per açò no ro-|*[20]*màs que en l·albarà no feés metre DC sol.* LXV

63 [21] *Item con lo senyor rey en Pere anà en Sicília, en Pere de Palau [ere] tatxador dels hòmens que devien anar ab lo senyor rey |*[22] *e·l viatge, e tatxà a Cubels hòmens veyls e d·altres que n[·· 10 ch ··]s al viatge, dels quals agué de rehemçó que·ls cami-|*[23]*às*[cl] *CXCIIII ss. mig, dels quals no n·a dat comte al senyor rey ne a hom per el. Acò fo aprés que la inquisició li fo feyta per n·Examèn |*[24] *[Pèri]ç de Salanova.* LXVI

64 [25] *Item agué en Pere de Palau d·òmens d·Alòs, de Meyà, per [rahó] del senyor rey com no volien atorgar lo bovatge,* [cm] *entre |*[26] *bestiar gros e menut, e I*ª *ciga de forment* LXVII

[cg] Aquest ítem està cancel·lat

[ch] *jos*: jus, baix

[ci] Tot i que aquí s'hi llegeix clarament *DC*, sembla que en realitat van ser *DCC* sous, la qual quantitat consta en la declaració del testimoni (vegi's més avall, f. 81r, lin. 21) i també en l'ordre de pagament que es troba als registres de cancelleria [*ReC*, *reg. 42* : f. 178v].

[cj] *percaç*: profit eventual [*DIEC2*]

[ck] *veat*: avesat, acostumat

[cl] *camiar*: canviar

[cm] Manca el complement directe de *agué*

que·s pres a Camarasa que ere d·en Ramon Cigar, de Baldomar, valent en-|[27]tre tot mil D ss° o pus, que no·n fo dat comte al senyor rey ne a hom per el. [cn]

LXVIII [28] *Item agué en Pere de Palau del bovatge d·Alòs e de Meyà e de Lavança e de Loçars* 65
e d·Alentorn e de Vallebrera |[29] III milia ss° o pus, part[bd] *ço de que donà comte al senyor rey. E provar·s·a per los hòmens dels locs desús ditz, que diran què |[30] pagaren, e axí serà* [·· 10 ch ··] *los seus comtes.*

LXIX [31] *Item agué en Pere de Palau Iª balesta que hòmens de Camarasa avien levada a la* 66
barera de Sancta Línea, e |[32] donà als que la avien levada LX ss°, los quals a mesos en comte al senyor rey, perquè deu eser la balesta del senyor rey, |[33] e la balesta he de torn e de corn, e en aquel tems ere preada C morabatins o pus.

LXX **12v,1** *Item con Lorenç fo pres, lo senyor rey feu aportar b[ales]tes de torn e de II peus al* 67
castel a establir, valens |[2] IIª milia ss° o pus, les quals deuen eser tornades al senyor rey.

LXXI [3] *Item en la guera d·en Ramonet de Cardona, n·Arnau*[co] *[Vives, perdé I caval] que* 68
avie costat CCLXXX ss° d·en |[4] Guillem de Monrog, cavaler, del qual caval dix en Pere de Palau al senyor rey que valie mil ss°, los quals li feu pagar lo |[5] senyor rey en continent a·n Jouan Pèriç, batle de Monblanhc. E en Pere de Palau no·n feu neguna emena a aquel que |[6] perdut l·avie. E em veritat, a bem prear aquel caval fore venut de CCC ho CCCXX ss° con morí.

LXXII [7] [cp] *Item en la guera desús dita en Pere de Palau pengà I hom sens sentència, lo* 69
qual avie nom Ramon de Pugvert.

LXXIII [8] *Item en l[a damunt] dita guera, hòmens de Camarasa preseren I hom que estave* 70
[en s]tabliment e·l castel de Lorenç, que |[9] avie nom Pere de Palau, e en Pere de Palau, batle de Camarasa, emparà·s [de] dit hom e pugà·l·s·en al palau, e dix que |[10] el lo devie tenir tro que·s fos caylat. E estant pres em poder d·en Pere de Palau, aquel exí de la presó e fogí·s·en. E pux |[11] en Pere de Palau pres I girmà d·aquel, que no ere de guera, e [feu·lo rehem]bre ab d·altres parens que no eren |[12] de guera. E agué·n CCC ss° o pus per ço com los en colpave que aguesen consentit en l·esc[a·· 4 ch ·· d·]aquel, e no·n donà |[13] negú d·aquels diners als hòmens que avien pres l·om, ne·n mes negú en comte al senyor rey.

LXXIV [14] *Item en Pere de Palau, estant batle per lo senyor rey, comprà I castel d·en Bernat* 71
de Miravet, lo qual a nom |[15] Privà, en lo qual loc està més de C hòmens, lo qual castel seu e·l terme de Sancta Línea, perquè lo senyor rey [ha e] deu aver fadi-|[16]ga en totz los locs que són e·l terme de Sancta Línea. E con fo feyta aquesta venda de Privà, lo senyor rey no·n fo |[17] demanat, ¦que¦ se feu amagan la fadiga al senyor rey, ab volentat d·en Pere

[cn] En relació amb aquest capítol, es conserva la declaració d'Arnau Sitjar, fill de l'esmentat Ramon Sitjar, la qual està intercalada com a foli 12 bis i nosaltres transcrivim al final d'aquesta part (pàg. 29)

[co] Ad lit.: *nar Ar°*

[cp] Aquest ítem està cancel·lat

de Palau, estant oficial del senyor |[18] rey. Perquè lo senyor rey deu aver guaayat lo loc de Privà per rahó de la fadiga.

72 [19] Item en Pere de Palau comprà |a Camarasa| I casal de m[olins] |a·n Bernat Ramon LXXV
de Moncenís| que són asensatz al senyor rey, e no·n fo demanat lo senyor rey ne hom |[20] per el.

73 [21] [cq] Item en Pere de Palau comprà I deute d·en Pere de Vallebrera e d·en Bernat de LXXVI
Palau, lo qual deute dyen que devie en |[22] ¦Berenguer¦ de Monlor, senyor de ces Avelanes. E si que no·n volc [p]endre dret ne estar a coneguda de savis, coregué |[23] a ces Avelanes e feu·y malafeyta gran e agren·se a rehembre a el D ss.

74 [24] Item en Pere de Palau, estant batle de Camarasa e de Cubels e de Mongay, a LXXVII
comprat en Camarasa e en sos termes |[25] posesions del realenc[cr], a don[bb] e a deseret[t] del senyor rey e dels veÿns, que no n·a dat quèsties ne comuns al senyor rey, a[ns] |[26] ço que el devie pagar a feyt pagar als hòmens de la vila. E no n·a dat delma segons que·ls altres hòmens |[27] donen en les heres e porten la venema al truyl.

75 [28] Item fo emblat I^a^ gran quantitat de blat a Cubels, del qual latronici foren manifests LXXVIII
II hòmens |[29] de Cubels e II de Limiyana, e foren pengatz los de Limiyana e aquels de Cubels foren absolts per diners |[30] que donaren a·n Pere de Palau, que ere batle de la honor.

76 [13r,1] Item en Pere de Palau pres I hom de Merita, lo qual ha nom Bernat Figuera, e LXXIX
rehemés LXV ss. e perdé I^a^ capa |[2] que valie XXV ss. o pus. Acò saben en Pere de Palau, fyl d·en Guillem, e Pere Marcuç de Sen Miquel. E en Pere |[3] de Palau promès a·n Bernat Figuera que si no p[arlava] d·aquel feyt a n·Examèn Pèriç de Salanova con li faye la in- |[4]quisició, que el li tornarie los diners e la capa. E el crehe[c·l]o·n. E con la inquisició fo pasada no li volc redre[bi] los diners |[5] ne la capa.

77 [6] Item en Pere de Palau desfeu lo mur de pedra e de calç de la tore d·en Ramon de LXXX
Camarasa tro a la tore dels senys[cs], |[7] lo qual mur antigament lo comte de Barcelona avie feyt, hon he gran don del senyor rey e de tota la vila. |[8] E obrà lo seu palau e aemprevà los hòmens de Camarasa.

78 [9] [ct] Item Arnau Mascaró, nebot d·en Pere de Palau, hociu sa sor, e en Pere de Palau, LXXXI
estant batle, a tengut aquel |[10] tota via depux en son [alberhc], que d·aquel homey[g] no n·a parlat.

79 [11] Item con lo senyor rey en Pere levà del setge de Balaguer, lexà I pont de fusta que LXXXII
avie feyt en setge em |[12] poder d·en Pere de Palau, que es[·· 5 ch ··] la fusta e les gúmenes

[cq] Aquest ítem està cancel·lat
[cr] *realenc*, *reialenc*: patrimoni reial, cast. *realengo*
[cs] *seny*: campana de certa grossària, sobretot campana instal·lada a una torre
[ct] Aquest ítem està cancel·lat

[cu] *e·ls claus a profit del senyor rey. E el a ja tot |13 despès, que no n·a mes re en comte al senyor rey, les quals coses valien mil ss. o pus.*

LXXXIII 14 [cv] *Item Bernat Miró de Mongay nafrà a·n Guillem Guarner del dit loc, e con lo nafrat fo guarit, en Bernat |15 Miró venhc denant*[c] *en Guillem Gomir, batle en la honor en aquel tems, e fermà dret e* [¿pregà?] *que fes |16 asegurar. E en continent lo batle pres seguretat d·en Guillem Guarner per sagrament e per homanatge que mal |17 ne don*[bb] *no farie a·n Bernat Miró, e axí o promès sots pena de banya*[cw]*. A chap de tems, en Guillem Guarner nafrà a·n |18 Bernat Miró per mort. Aprés d·açò feyt, en Guillem Guarner fo a Mungay em presència del batle e dels hòmens e y |19 albergà, e fo a Camarasa en l·alberhc d·en Pere de Palau e par*[*là*] *ab el. E a açò en Pere de Palau agué cobra-|20da la batlia e no enantà*[ae] *en re, el ne lo batle de Mongay,* [*a*] *aquel Guillem Guarner, axí com hom deu enantar per |21 dret contra trencador de fe.* 80

LXXXIV 22 *Item fo baraya en Camarasa d·en Pere de la Tore, de la Iª part*[bd]*, e en Bernat Martí e en Bernat Salat de l·altra, e |23 en Pere de Palau, estant batle, dix a·n Bernat Salat e a aquels de la sua part*[bd]*, que si avien obs*[p] *camisols*[cx]*, ne capels |24 de fere*[cy]*, ne altres armes, que el ne farie aportar de Privà totz aytans com n·i agués, e lo primer dia que s·i mogués |25 neguna revolta que·s vinguessen guarnir a son alberhc e ab la sua companya, qu·els siguirien*[cz] *que morisen |26 totz los de la part*[bd] *d·en Pere ça Tore, que pux que el los salvarie a Privà a pesar de tot hom. E serviren·se de les |27 armes los damonditz.* 81

LXXXV 28 *Item en Pere de Palau rehebé* [*Iª*] *cavalgada que los hòmens de Camarasa e de Cubels feren a Tartareu, que valie |29 IIII milia o pus* [·· 10 ch ··] *per rahó del senyor rey. E con comtà ab en Jucef Ravaya posà·o en condubi*[da] *|30 si devie eser dels hòmens que la avien feyta o del senyor rey. E axí no he entrada en neguna rehebuda a profit |31 del senyor rey. E no·n donà a aquels que la avien feyta, sinó CC ss. E tot lo sobrepús e romà a·n Pere de Palau.* 82

LXXXVI 32 *Item en les despeses e en la obra que en Pere de Palau a feyta e·l castel de Lorenç e e·l molí, a de sobre mesa*[f] *mil |33 D ss. o pus.* 83

LXXXVII **13v,1** *Item en Pere de Palau a rehebut la mitat de tot lo delme de les honors de Sancta Maria de Valdarnaç XXIII |2 ans o pus, e val cascú an XX ss., que no n·a dat comte de re al senyor rey ne a hom per el.* 84

[cu] *gómena, gúmena*: corda gruixuda usada principalment en la marina per a lligar l'àncora i altres usos

[cv] Aquest ítem està cancel·lat

[cw] *banya*: ban

[cx] *camisol*: vesta de malla amb mànegues, que cobria des del coll fins més avall de la cinta del guerrer

[cy] *capell de ferro*: elm

[cz] *seguir*: aconseguir (significat no inclòs a [*DCVB*])

[da] *condubi*: dubte (mot no inclòs al [*DCVB*])

85 *[3] Item en Pere de Palau a rehebut lo terç de totes les lengües dels bous e de les vaques que en la carniceria de |[4] Camarasa són estz mortz per carnicers XXVIII ans o pus, que no n·a dat comte al senyor rey ne a hom per el.* LXXXVIII

86 *[5] [db] Item en Pere de Palau anà al senyor rey [n·Anfós] e pregà·l que el volgués que pogués vendre los domenges que el té |[6] a sens del senyor rey, e que el li asegurarie lo sens sobre altres locs en què serie pus segur. E lo senyor rey cre-|[7]hec·lo·n, e amagan la veritat, en Pere de Palau asegurà lo sensal al senyor rey sobre I casal de molins |[8] a Camarasa que ja eren asensatz al senyor rey. E no val[en] la mitat del que en Pere de Palau dix al senyor rey, |[9] ne lo terç d·aytant com el vené dels domenges de Cubels. E per aquest frau en Pere de Palau deu aver perdut |[10] los domenges e los molins.* LXXXIX

87 *[11] Item rehebie en Pere de Palau CC ss. per redelme de IIª milia CCCC ss. de questa que lo senyor rey solie pendre |[12] en Camarasa e en Cubels e·Mongay per cascú an. E a bé XVIII [ans] que·l senyor rey en Pere lexà la dita quèstia. |[13] E en Pere de Palau a levatz los CC ss. cascú an, XXVIII o pus que a tenguda la batlia, part[bd] lo redelme que leva-|[14]ve cada an de tota la renda.* XC

88 *[15] Item e·l setge de Balaguer prenie ració en Pere de Palau, per totz los cavalers de la honor que servien los feus. |[16] E pres la ració, [a]ytant com lo setge du[rà, per]·a X[VI][dc] bèsties de més que no·y avie. Item li pagà [en Guillem d·Alaric], [dd] artiaqua |[17] de València, la ració [de] XX dies a·n Pere de Palau de [XXXIX] bèsties, per rahó del senyor rey, I prest[de] que l·ar-|[18]tiachen feu al senyor rey, e cobrà l·albarà en Pere de Palau de XX dies. E pux en Pere de Palau |[19] mes·o en conte al senyor rey en despes[es], e [axí] apar en los comtes que en Pere de Palau feu ab lo |[20] senyor rey.* XCI

89 *[21] [df] Item en Pere de Palau tenie penyora la terra d·Alòs e de Meyà [per en Pedro [dg]], e tenie la honor de Camarasa e de Cubels |[22] e de Mongay per lo senyor rey. E és veritat que los hòmens de Cubels an acustumat aemprar lo terme que |[23] és entre Alòs e Cubels e·n són en longa posesió. E en Pere de Palau, estant batle de Cubels per lo senyor rey, |[24] posà manament als hòmens de Cubels que no aemprasen aquel terme, e gità·ls de posesió, que mentre el tenhc |[25] aquela terra penyora, aquel terme no gosaren aemprar. E p[ux], com don Pedro ahc treyta la terra de Meyà |[26] de la penyora d·en Pere de Palau, anà·s·en a Cubels en Pere de Palau [e] faye manament als hòmens de Cubels |[27] que aemprasen aquel terme. Perquè en Pere de Palau ne jau en II colpes: la Iª com los gità de posesió, e |[28] l·altra per tal com los enagave[ac] que no aturasen tro al pont d·Alòs per tal que [·· 8 ch ··].* XCII

[db] Aquest ítem està cancel·lat; cf CIX

[dc] Reconstruït a partir de la declaració del testimoni

[dd] Queda cancel·lat per l'addició entre línies: *n·*

[de] *prest*: préstec [*DCVB*]

[df] Aquest ítem està cancel·lat

[dg] Pedro I d'Ayerbe, fill bord de Jaume el Conqueridor, marit de Dolça de Cervera, la qual era filla de Jaume de Cervera, senyor de Gebut i de Meià

XCIIA [14r,1] [dh] *Item q·el dit Pere de Palau feu sobornar testemonis q·es devien dar contra el con n·Exiemén |[2] Pèriç de Salanova enqeria contra el per manament del seynior rey.* 90

Declaració d'Arnau Sitjar (es troba intercalada com a foli 12 bis; recollim el text tot seguit, amb les línies numerades des del número 101:

XCIII [12v,101] *A vos, sènyer en Guillem de Jafer, jutge del senyor rey. Demostre jo, n·Arnau [di] Cigar, de Baldomar, |[102] fyl e hereu d·en Ramon Cigar, que en lo tems del senyor rey en Pere, en Ramon Cigar, |[103] pare meu, mes e estogà[dj] e·l cigar de Camarasa I^a ciga de forment, en la qual mes XIIII |[104] kafyç de forment ab sos dretz. E aquel fo mes e estogat[dj] e·l cigar de Camarasa em fe del senyor |[105] rey. E esdevenhc·se que lo senyor rey en Pere demanà lo bovatge en Catalunya, e vol·ho de la |[106] tera de Meyà, la qual tenie en Pedro, senyor d·Ayerbe. E en Pere de Palau tenie en reguart |[107] la tera de Meyà per rahó del bovatge, e sabé que en Ramon Cigar avie en esta vila XIIII |[108] kafyç de forment ab sos dretz, e per rahó ⌊de la ¦ força¿?⌋ del bovatge pres·se aquel forment. E pux lo |[109] bovatge fo atorgat per lo senyor en Pedro e fo levat I^a quantitat del bovatge. |[110] E pux lo senyor rey fo areat[dk] d·anar en la armada de Sicília, e anà ab el lo senyor en |[111] Pedro e fo avinença entre lo senyor rey e en Pedro a Port Fangós, con se degren reco-|[112]ylir, que lo bovatge que ere a levar fos romàs, e tot ço que en Pere de Palau |[113] agués aüt per fer la força del bovatge fos redut a aquels de qui el s·o avie pres. |[114] E aquel forment no fo pres en comte del bovatge ne apar en los comtes que en |[115] Pere de Palau donà al senyor. Testes Arnau d·Alòs, cavaler, e en Ramon Mascaró, fyl d·en Arnau, |[116] e Arnau Margalit, e d·altres que aquests diran.* 91

Queixes de l'època del rei Alfons el Franc

[15r,1] *Del tems del senyor rey n·Amfós.*

XCIV [dl] *Primerament, en l·an [que·l] senyor rey ere en la conquesta de Menorcha lexà percurador[dm], |[2] axí bé poderosament com la sua persona[dn], n·Arnau[do] Roger, comte de Paylars, e estant lo senyor rey en la dita |[3] conquesta, en Pere de Palau tramés al sobre dit percurador[dm] que vingués a Camarasa, que tals barayles y avie e tals |[4] bandos que no·n podie exir a cab[af], e en veritat là donhcs[w] no y avie barayla ne bandos ne* 92

[dh] Sobre aquesta línia: *Mes damunt*. Efectivament, es tracta del mateix afer que els capítols VIII i LXIII.

[di] Ad lit.: *nar A*.

[dj] *estojar*: guardar

[dk] *arrear*: guarnir, proveir quelcom de les coses necessàries al seu ús o al seu adorn

[dl] Cf capítol XXVI

[dm] *percurador*: procurador

[dn] Ad lit.: *preesona*

[do] Ad lit.: *nar Ar*.

neguna mala volentat, que |5 Ia barayla que y avie aüda no n·i avie hom nafrat que·n lexàs a fer sos afers, e là donhcs[w] *ere ja adobat e posades |6 totes males volentatz, ne en Pere de Palau en neguna manera no avie trobat contrats de ferma de dret en Camarasa en |7 re que per lo senyor agués afer. E a requisició d·en Pere de Palau, lo dit percurador*[dm] *venhc a Camarasa, e com no trobà |8 los feytz axí com en Pere de Palau havie tramés escrits, volc·s·en moure, e en Pere de Palau dix·li que no ho fes e que |9 y començàs de fer inquisició general, que bé avie XV ans que no n·i avien feyta, e que·n podie trer de la honor XX |10 milia sol. o pus. E sobre açò lo comte feu justar conseyl a Camarasa e dix·los que ere em volentat que y fes inquisició sobre |11 moltz mals que trobave que s·i avie feytz. E com los hòmens no avien previlegi negú hon s·en poguesen escusar, |12 no contrastaren re sa[lv] pregàn. E en Pere de Palau, que viu que los hòmens venien pla al manament del percurador*[dm]*, |13 en Pere de Palau pres·ne a Ia part*[bd] *be XXX dels meylors e dix·los axí: "Pròmens, per tot quant Deus vos a donat, no ator-|14guetz al comte que yg puxe fer inquisició, que si o fetz totz sotz desfeytz, que aquest comte no a cura sinó de diners a trer, |15 e com lo senyor rey sie vengut que age treyt de la terra del senyor rey CCCC milia ho Vcens milia ss. e p[us que s·alç*[dp]*] |16 ab els, e si us defenetz bé e estatz bé ferms, irà·s·en". E ahc n·i alguns que dixeren que dave bo conseyl, [e altr]es |17 que no·l dave bo e que no l·entreheguesen. E en Pere de Palau, que viu que no·ls podie amenar a Ia volentat, [tra]-|18més en Ramon Mascaró, cunyat seu, e en Bernat Salat al poble menut e feu·los sermonar segons que desús és dit. |19 Tant, que lo poble s·esquivà*[dq] *tan fort[a]ment que, com foren denant*[c] *lo comte, dixeren alguns del poble, a pesar dels paers, |20 que tot hom que inquisició y volgués fer, que morís. E mog·s·i tal crit que lo comte se levà ab totz los cavalers, |21 e los paers, bé ab L dels meylors de la vila, meseren·se de la part*[bd] *del comte, e lexaren·se anar al poble, e ab ¦de¦ |22 grans empentes, gitaren·los de tot aquel loc hon lo conseyl tenien, e pux tornaren denant*[c] *lo comte e dixeren·li |23 que inquisició, o tota re que fer volgués, que pensàs d·enantar*[ae] *[e que] carvenés*[dr] *[per dret] a aquels que la revolta avien moguda. |24 E partiren·se denant*[c] *el, e en Pere de Palau venhc al comte e dix·li axí: "Deia·us·o jo que dels pagesos rebelles que negú |25 hom no·n porie exir a cab*[af]*, hon vos conseyl que façatz justar les hostz e e·ls façatz venir aquí e que·n prenatz L ho |26 LX, que en altra manera no·n porietz exir a cab*[af]*". E·l comte, dix que o farie. E com venhc al matí sus el de[mà], los pae-|27rs, bé ab LX dels juratz, foren denant*[c] *lo comte e dixeren·li que pensàs d·enantar*[ae] *en la inquisició, e el dix que no·n |28 farie re, ans manave a cascú d·els, sotz pena de mil morabatins, que·l sigisen, e els clamaren·li mercé e a totz |29 los cavalers e a II savis en dret que y avie, que pus colpa no avien que no la·ls caregàs ne·ls metés e·mala |30 fama, que els totz, axí com alí eren, se metrien en som poder, e que·ls fes jutgar, e si colpa avien que la li |31 carvenés*[dr] *per dret. E ab grans precs que tuyt*[ab] *l·en feren, lo comte rehebé·ls. E en continent liurà·ls a·n Ramon |32 de Camarasa,*

[dp] *alçar-se amb una cosa*: apoderar-se'n injustament
[dq] *esquivar-se*: esvalotar-se, fer crits de protesta contra alguna cosa
[dr] *carvendre*: fer pagar car

que a [acu]stumat de tenir-los preses, e pugà·ls al castel e estegren en la presó los paers ab |[33] LX dels juratz del matí tro en la [hora] baxa, que lo comte regonec que falsia ere ço que dit li avien, e donà·ls |[34] malevar per IIª milia morabatins. E enantà en la inquisició a fer en Camarasa e a Cubels e a Mongay de XV |[35] ans pasatz, e trashc[cd] de la inquisició, ab D ss. dels jueus, VII milia D o pus e no se·n feren grans mesons, |[36] que la inquisició feyte sempre se·n feu composició de tuyt[ab] en general. E segons que en Comengés, marmesor |[37] [del sob]re dit comte, diu, non fo dat comte de IIIª milia D de tota la inquisició, e axí e romàs tot lo sobre-|[38]pús a·n Pere de Palau, que el la levà. E per les rahons desús dites en Pere de Palau gità a punt de perdre lo |[39] senyor comte e totz los hòmens de Camarasa.

xcv **[15v,1]** *Item en Pere de Palau, estant batle, dix a Guillem Pelicer de Camarasa que de mal que el li fes, ne amig que agués, tengut no |[2] l·en fos. E aquel en Guillem Pelicer perferí[ds] que farie dret a el e a tot hom que clams agués d·el em poder d·el, que ere batle |[3] per lo senyor rey. E sempre en continent, segons que Esteven[et] Ferrer e Botxes d·Amaldà an dit davant alguns dels |[4] paers de Camarasa, ço és, en Pere del Mas e d·altres pròmens, en Pere de Palau donà diners als sobre ditz e a d·altres per |[5] en Guillem Pelicer a ociure, e com aquels no·n pogren trobar ayna, hocís·lo Berenguer d·Agremont, Arnaldó de Fluvià, girmà |[6] de la muyler d·en Pere de Palau. E és fama pública en Camarasa e en Cubels e e·Mongay que en Pere de Palau o feu |[7] fer. E a·n·i Iª gran pronunció[dt] que aquels homeyers[l] done en Pere de Palau sofert[du] e mengar e civada e d·altre |[8] benifeyt a Privà e a ça Figuera, que són locs seus, e estan públicament III o IIII dies a Merita e a Cubels e a |[9] Mongay en los alberhcs dels batles que y són per en Pere de Palau, e a sabut d·el que no enanten[ae] en re contra aquels |[10] homeyers[l]. Testes Guillem Giser de Cubels.* 93

xcvi [11] *Item en Pere de Palau ha aüdes vistes ab aquels [qui ocieren en] Guillem Pelicer a Mongay, a Merita, que és e·l terme de Camarasa, e altres |[12] locs del terme, e estan a Merita III o IIII dies a sabut d·en Pere de Palau, que és batle, que per requisició que los parens |[13] del sobre dit mort li facen no vol enantar[ae] contra aquels homeyers[l] en re. Item que aquels homeyers[l] ab d·altres de |[14] companya d·en Bernat de Fluvià fan guaytes e cerques per lo terme de Camarasa a tot hom cunyat ne parent del dit |[15] mort, per ço com no volen fer fyns d·aquel mort. E a·n·i alguns que són vengutz moltes vegades davant en |[16] [Pere de P]alau, que és batle e an fermat dret em poder d·el, que si negú hom a clams d·els, que n·estaran a coneguda d·el, e |[17] [en Pere] de Palau respòs axí: "que tot hom que volgués fer fy d·aquel homey[g] e que asegur que negun tems mal |[18] no face a aquels, que el lo farà asegurar, en altra manera no vol enantar[ae] contra a aquels homeyers[l] en re", menys-|[19]precan[dv] los manamens del senyor rey n·Amfós e del senyor rey en Jacme feytz a el e·special manament, e en |[20] general a totz los altres hoficials de la terra d·enantar[ae] contra a aquels homeyers[l] segons dret e justícia.* 94

[ds] *perferir*: proferir?

[dt] *pronunció*: presumpció (el [*DCVB*] expressa certs dubtes que ara quedarien eliminats)

[du] *sofert*: suport

[dv] *menysprecar*: menyspreear (forma no inclosa al [*DCVB*])

95 [21] *Item con lo rey de Maylorca ab companya de França tenie asetgat Carmençó e ach pres Cariguela e d·altres en Empurlà, |[22] l·enfant en Pere, percurador*[dm] *en Catalunya, tramés carta a·n Pere de Palau que ab totz los hòmens dels locs que |[23] el tenie de Camarasa e de Cubels e de Mongay e de Lorenç e de Sancta Línea que acoregués a la terra d·Empurlà que·s perdie. E |[24] acò manà a el [e als hòmens] sotz pena de banya*[cw]*. E en Pere de Palau no y anà, ne hom per el que ja no fos tengut d·ost a fer per |[25] si metex. E com n·agué anat gran re*[dw] *dels hòmens dels ditz locs, dix en Pere de Palau als altres que tot hom que |[26] volgués dar [a el] diners que el lo salvarie que no fos tengut d·anar en la ost, e axí romangueren bé la mitat dels |[27] hòmens dels ditz locs que no anaren e que rehemeren a el per diners. E monta ço que n·agué a mil D ss. |[28] o pus, que no·n de*[dx] *comte al senyor rey ne a hom per el, ne no·ls a volgutz redre*[bi] *als hòmens. E an aüdes car-|[29]tes del senyor rey n·Amfós e del ymfant e del senyor rey en Jacme que ara regne de manament que·ls |[30] redés*[bi] *aquels diners als ditz hòmens, e menysprecan*[dv] *los manaments desús ditz, no ho a feyt.* XCVII

96 [31] *Item en Pere Tort de Mongay fo encolpat que avie emblat I*^{a} *quantitat de mestura a·n Pere |[32] Redon de Camarasa, e fo confés del dit furt, e en Pere de Palau absolvé·l per LX ss., que n·ahc sens tota [pena], |[33] que no·n sofrí, e no feu neguna emena de la mestura a·n Pere Redon.* XCVIII

97 [34] *Item en Guillem Pelicer anà al senyor rey per lo comú de la vila de Camarasa, e en Pere de Palau tramés·li hòmens |[35] derere per ociure. E tant ver que Estevenet Ferrer e Botxes d·Amaldà ho an confesat davant en Pere del |[36] Mas, paer de Camarasa, e d·en Arnau Vives, e d·en Bernat Salat, e en Pere de Coscó, e Arnau de Coscó, e en Guillem Gomir.* XCIX

98 **16r**,[1] *Item en Guillem Pelicer fo a la cort de Monsó per los pròmens de Camarasa e de la honor, e en Pere de Palau, estant batle, |[2] acuyndà·l*[aj] *em presència d·en Bernat de Meyà, de Cubels, e d·en Guillem de Sen Just, de Camarasa, per rahó com ne s·estave de manifestar |[3] al senyor rey los dons*[bb] *e·ls deseretz*[t] *que prenie n·esta honor en Pere de Palau.* C

99 [4] [dy] *Item lo senyor rey solie pendre sens en alguns hòmens de Vilanova de Belpug d·aquels que lauren e·l terme de Lorenç. |[5] E lo sens ere pa e vi e diners e carnsalada, valent entre tot CL ss. cascú an sensals. De la qual cosa lo senyor rey ara no |[6] pren re, que diu en Pere de Palau que lo senyor rey n·Amfós o lexà. Mas los hòmens no poden mostrar carta, e és fama que |[7] en Pere de Palau n·a aützt diners d·aquels que lo sensal solien fer. Acò saben Bernat de Querealt, de Lorenç, e en Boraç Arnau, de Conques, e |[8] d·altres que aquests diran.* CI

[dw] *gran re*: gran quantitat
[dx] *de*: donà?
[dy] Sobre aquesta línia: petit dibuix esquemàtic d'un castell de tres torres

CII [9] *Item en Pere de Palau, estant batle, acuyndà a·n Bernat Pelicer, fyl d·en Ramon, e li dix que no podie estorçre*[av] *que la vida* |[10] *del cors no li fes trer. Acò viuren e hoÿren en Bernat Pebret, vey, Pere de Besaldú, e Casteyló Ferrer, Guillemó Bayaí, e* |[11] *Pere de Conques, Ramon Agilet, fyl d·en Ramon, e d·altres que aquests diran.* 100

CIII [12] *Item con lo comte d·Urgel feu la vencehó*[ak] *dels hòmens d·Almenar, en Pere de Palau, estant batle, [pre]stà lo caval e* |[13] *les armes e l·escuder a n·Àlvaro, e fo·y nafrat lo caval, que·n morí d·aquela nafra.* 101

CIV [14] *Item a la sobre dita vencehó fo en Ramon de Camarasa, castlà de Camarasa, e en Bernadó de Moncenís e en Guillem, fyls* |[15] *d·en Bernat de Moncenís, e n·Arnau*[dz] *de Moncenís, senyor de Flix, ab cavals e ab armes.* 102

CV [16] *Item en Pere de Palau rehebé II*[a] *milia ss. o pus de II*[es] *hosts de la batlia de Camarasa, dels quals no ha dat* |[17] *comte al senyor rey, ne a hom per el. E no·ls a volgutz tornar als pròmens per manament que·l senyor rey le·n* |[18] *age feyts per cartes.* 103

CVI [19] *Item en Pere de Palau a posat preu en tems de rehebuda al vi del senyor rey XXVIII ans o pus que el he* |[20] *estat batle. E pux el venie·l a la mesada del vet del senyor rey, hon en Pere de Palau n·a aüt, per lo preu* |[21] *que el n·a mes al senyor rey, IIII milia ss. o pus, que no n·a dat comte al senyor rey ne a hom per el.* 104

CVII [22] [ea] *Item levà en Pere de Palau IIII milia CCC sol. de perjúria dels hòmens de la sua batlia d·aquels* |[23] *de que ja avia levat bovatge, e no·n hapar re en los comtes qu·en Pere de Palau donà al senyor rey.* 105

CVIII [24] [eb] *Item rehebé en Pere de Palau [I*[a]*] inquisició qu·en Guillem Calbet, de Leyda, savi en dret, feu en la batlia* |[25] *de Camarasa, VIII milia sol. o plus, dels quals deu mostrar comte. E fo aprés la composició.* 106

CIX [26] *Item en Pere de Palau pregà lo senyor rey n·Amfós que pogés vendre los domenges* |[27] *que el tenia a cens del senyor rey a Cubels e que el asseguraria lo cens en altres locs* |[28] *pus segurs. E fou creegut e assegurà lo cens en I casal de mulins qui·s tenien ja per* |[29] *lo senyor rey, e fraudà lo senyor rey.* 107

Queixes de l'època del rei Jaume el Just

17r,[1] *Remembrança del tems del senyor rey en Jacme que ara regna.*

CX *Primerament, en Pere Salendí acabtà del bisbe* |[2] *d·Urgel los domenges que la eglea*[aw] *ha e·l terme de Camarasa a laurahó*[ec]*, e en Pere de Palau, estant batle, dix·li que* 108

[dz] Ad lit.: *nar Ar.*
[ea] Aquest ítem està cancel·lat; cf LV
[eb] Aquest ítem està cancel·lat; cf LIA
[ec] *lauraó*: operació de llaurar, cast. *labranza*

li o |3 lexàs, que no ho volie el que·ls tingués. E com aquel no·ls volc lexar, en Pere de Palau feu·se venir en |4 Pere Argot, Bernadó Pebret, Arnaldó del Mas, Arnau ⌊Margalit⌋[ed], paers là donhcs[w] de Camarasa, e dix·los que dixesen a·n Pere |5 Salendí que lexàs aquels domenges de la eglea[aw], que si no·ls lexave que el se·n desexie, que li farie tot mal |6 que fer·li pogués. Tant que aquel Pere Salendí ahc a lexar los domenges e s·agué a exir de Camarasa per aquela |7 rahó.

109 8 *Item fo feyta Iª inquisició en Camarasa per en Bernat deç Prior, de Pons, savi en dret, per manament del senyor rey, |9 sobre furtz e homeys[g] e d·altres crims e maleficis feyts en Camarasa. E con lo jutge ahc feyta la inquisició, feu |10 I escrit de totz aquels de qui ere provat que fos ladre o homeyer[l] o feyt altres mals. E deye en aquel escrit quals f[esen] |11 preses, ne quyna ferma preses dels altres de cascú. E açò manà lo jutge a·n Pere de Palau que o fes de part[bd] del senyor rey |12 en continent. E en Pere de Palau pres aquel escrit e en continent manà conseyl e abans que enantàs[ae] contra aquels |13 malfeytors feu legir aquel escrit en conseyl general, e cascú dels malfeytors, que [ho]ÿen que hom los [volia pend]re, |14 a vista d·en Pere de Palau e de mols altres anaven·s·en que hom no·ls [de]ye [re. E·ncara] dix en Pere de Palau |15 davant tot lo conseyl que tot hom que no pogués fer aytal ferma com lo jutge havie manat de part[bd] |16 del senyor rey, que d·aquel dia, que ere digous, tro al dimenge a enant no la avien feyta, que lexasen la vila, |17 e axí de[dx] matèria a totz los malfeytors com estorcesen[av] que dret ne justícia no·n pogués eser dada.* CXI

110 18 *Item lo senyor rey en Jacme que fos feyta inquisició en Camarasa e en Cubels e en Mongay per en Bernat deç Prior, de Pons, |19 savi en dret. E com los malfeytors contra qui·s faye la inquisició dixeren a·n Pere de Palau que el la·ls avie percaçada[ba], |20 el respòs que acò li ere mal e greu e n·ere despagat[ee], mas que ho clamasen a·n Arnau Vives e a·n Bernat Pe[bret], que |21 els ho avien feyt tot aquel mal. E axí aquels Arnau Vives e Pere Pebret ne van [??] hoc de mort per aquels mal-|22feytors. Açò sab Bernat Salat, Pere del Mas, Bernat del Mas, Ramon de Monrog, Ramon del [Co]lel, B⌊erengueró⌋ Salat, e d·altres que aquests |23 diran.* CXII

111 24 *Item fo emblat Iª quantitat de brim de safrà a·n Arnau del Val, de Cubels, e fo manifest d·aquel furt en Jacmet |25 Metge, e en Pere de Palau absolvé·l lo dit ladre per diner que·n pres sens tota pena, que no·n sostenhc.* CXIII

112 26 *Item romàs en lexiu Iª sort d·alou e·l terme de Camarasa que faye sens al senyor rey, e en Pere de Palau donà aquela sort |27 a sens ab carta, e feu dir lo sens a si metex per totz tems. E axí deseretà lo senyor rey d·aquel sens, e aquel alou hés |28 al col d·Arnaç, e té·l en Pere Moreyl, e fan Iª galina a·n Pere de Palau.* CXIV

113 29 *Item en Pere de Palau a rehebut, aytant com ha estat batle, lo blat del senyor rey* CXV

[ed] Esmenat; abans hi deia *Vives*
[ee] *despagat*: disgustat, malcontent

ab Iª calçada[ef] |[30] a cada faneca, e per aquela calçada[ef] ha de crex en cada kafiç de miga faneca. E [d·]aquel [frau] no n·a dat comte |[31] al senyor rey ne a hom per el.

CXVI *[17v,1] Item en Pere de Palau, estant batle, faye metre les leudes en encant e faye les comprar a alguns de la |[2] vila, e el to hora avie sa part[bd] en la compra, que no les podie aver sinó aquel que el volie, e axí los altres hòmens |[3] no les volien pugar e venien a gran menyscab[eg], e per aquest frau lo senyor rey perdie cascú an XXX ss. |[4] o pus.* 114

CXVII *[5] Item rehebé en Pere de Palau CC ss. del dret del senyor rey e dels altres senyors que prenen part[bd] e·l delme de Camarasa |[6] per cobrir e per adobar los truyls delmers, e d·aquel adob no ha feyt gens, ans s·a tengutz los diners XV ans o pus. e·ls |[7] se té encara, hon pren de don[bb] e de menyscab[eg] lo senyor rey e·ls altres senyors cascú an de C ss. o de pus.* 115

CXVIII *[8] Item con n·Àlvaro, veçcomte d·Àger, asetgà lo castel de Mont Aspre, qui és d·en Galceran d·Angleola, e·l dit en Galceran |[9] tramés carta a·n Pere de Palau que ab totz los hòmens de la batlia que el tenie vingués al castel de Montaspre per |[10] levar aquels que a tort lo tenien asetgat, segons que en los Ordenamens de la cort de Barcelona here emprés, e |[11] en Pere de Palau, menysprecan los Ordenamens, no y volc anar, ans en contrari del castel asetgat e d·en |[12] Galceran, [tramés totz] los hòmens de Privà a Àger en ajuda de n·Àlvaro.* 116

CXIX *[13] [Item con en Pere] de Palau fo alcayt[eh] de Sancta Línea e ahc cobrada la batlia de Camarasa e de Cubels |[14] [e de Mongay], n·Àlvaro, veçcomte d·Àger, a usat de mer emperi en lo loc de Vilanova de Belpug, e·n Pere de Palau |[15] ⌊·· 5 ch ··⌉ e consinté d·[aquel cas tot ço que·l dit n·Àlvaro y a volgudes fer, hon lo senyor rey ne pren gran deseret[t] |[16] per colpa d·en Pere de Palau. E lo loc de Vilanova és e·l terme de Sancta Línea, e senyor de Sancta Línea a usat de mer emperi |[17] en aquel loc, e no altre senyor, tro ara que en Pere de Palau ho a consentit al senyor n·Àlvaro.* 117

CXX *[18] Item en Pere de Palau, ⌊estant batle⌋, tol I troç de terra plantada ⌊d·arbres⌋[ei] daval lo molí d·Algar a·n Pere Andreu, e |[19] aquest Pere Andreu se·n clamat moltes vegades a·n Pere de Palau, que ere batle, e no n·a trobat neguna |[20] hora rahó, ans s·o a tengut e té forçadament. Acò sab Guillem Salat, Pere Martí, Bernat Paylarés, e sie·n deman[at] |[21] en Pere Andreu.* 118

CXXI *[22] Item fo encolpat I hom de Sancta Línea, lo qual a nom Jouan Coscoylera, lo qual avie mort I hom de Vilanova de Belpug, que és al terme de Sancta [Línea][ej], |[23] e en Pere* 119

[ef] *calçada*: acumulació, monticle (compari's amb *calçot*); de fet, apareix només en la forma *calcada*, amb la *c* sense trencar

[eg] *menyscap*: pèrdua

[eh] Duplicat

[ei] Esmenat; abans hi deia *de bigues*

[ej] Manca a l'original

de Palau pres aquel hom e liurà·l al senyor n·Àlvaro per fer justícia o ço que fer volgués, per què lo senyor rey n·a pres |[24] *gran deseret*[t] *e mirvament de senyoria en colpa d·en Pere de Palau, estant alcayt de Sancta Línea e batle de Camarasa e de Cubels e de |*[25] *Mongay.*

120 [26] *Item en Pere de Palau és romàs ab n·Àlvaro seu e sos hom, e a mes lo loc de Privà, que és e·l terme de Sancta Línea, en juridicció d·en |*[27] *Àlvaro, veçcomte d·Àger, per què lo senyor rey n·a pres gran deseret e mirvament de senyoria en trasportar la senyoria del loc enc*[·· 3 ch ··], |[28] *que per gran obs que sie estat* ¿al? *senyor rey ne a les sues gens, no an aüda ajuda dels hòmens de Privà, e com n·Àlvaro los a* [·· 3 ch ··], |[29] *servex·s·en en totes coses.* CXXII

121 [30] *Item s·e abcegada*[i] *I*[a] *cavaleria al senyor rey en Camarasa a sabut d·en Pere de Palau, tinent loc del senyor rey, que aquela cav*[ale]-|[31]*ria no he estada servida de l·an* [·· 3 ch ··] *que Múrcia fo presa la primera vegada, que la servií n·Arnau*[ek] *d·Artesa, que la tenie* [per] |[32] *rahó de sa uxor, e ara té quel*[sic] *feu en Bernat de Fluvià e fa ajuda a la cavaleria d·en Ramon de Camarasa per aleujar lo feu de |*[33] *magor càrehc. E de II*[es] *cavaleries deuen eser an·en feyt I*[a] *ab consentiment d·en Pere de Palau.* CXXIII

122 **18r**,[1] *Item sie certa cosa al senyor rey que ha e deu aver host e cavalgada en totz los hòmens I castel que és en Farfanya, lo qual a nom Hos. |*[2] *Encara y deu aver VII hòmens apropiatz, la qual cosa en Ramonet de Card*[o]*na*[el] *empau*[em] *mentre tenhc Sancta Línea, que no ho tenie per negú |*[3] *senyor. Encara y a domenges e d·altres coses, les quals coses foren donades al senyor rey per en Ramonet de Cardona en l·escanbi de Sancta Línea. E axí |*[4] *com el o avie, o deu aver lo senyor rey, la qual cosa val de renda de CCCC a D ss. cascú an. E a·la perduda lo senyor rey depús en Pere de Palau |*[5] *tenhc lo castel de Sancta Línea, e pren·s·o en Bernat de Fluvià a don*[bb] *e a menyspreu del senyor rey.* CXXIV

123 [6] *Item és certa cosa que en lo terme de Sancta Línea seu lo castel de Privà, e Vilanova de Belpug, e ces Avelanes, e Cercardit, e Monrog, e |*[7] *Monclús, e Castelnou, en los quals locs senyor de Sanctalínea a e deu aver fadiga, en los quals locs s·a feytes vendes que són don*[bb] *e deseret*[t] *del |*[8] *senyor rey. Axí com Privà, que vené en Bernat de Miravet e comprà·l en Pere de Palau, estant hoficial del senyor rey, amagan la fadiga |*[9] *e lo terç del preu, que lo senyor rey ne deu aver e no·n fo demanat lo senyor rey ne hom per el.* CXXV

124 [10] [en] *Item dix en Pere de Palau a·n Guillem de Fluvià e·l ne pregà que fes hociure Arnau Vives, que si no ho faye que el no podie aver son |*[11] *dret en esta honor, que aquel Arnau Vives* [er]*e tant rahonador dels dretz del senyor rey que los dretz d·en Guillem de Fluvià ne |*[12] *valien menys molt. E en Guillem de Fluvià no ho volhc consentir, ans li dix que y fayie gran falsia e gran banya en ço que parlave |*[13] *que sagrament e honatge*[sic] *avie feyt a el e a·n Bernat Ramon de Moncenís que mal ne don no farie ne percaçarie*[ba] *a·n* CXXVI

[ek] Ad lit.: *nar Ar.*
[el] Ad lit.: *Cardana*
[em] *emp*¿r?*au*
[en] Aquest ítem està cancel·lat

Arnau Vives, e [sobre] |[14] aquesta rahó en Guillem de Fluvià reptà de banya a·n Pere de Palau e el no se·n volhc escondir[eo]. Açò sab en Guillem de Fluvià e en Pere de C[oscó], |[15] e en Mateu Gomar, e en Pere de Palau, fyl d·en Guillem, e en Ramon de Camarasa, cavaler, e en Bernat Ramon de Moncenís, cavaler, p[·· 4 ch ··].

CXXVII [16] Item en Pere de Palau consentí en son alberhc que en Berenguer[ep] de Fluvià ab d·altres que hoceÿsen Arnau Vives e asignaren hòmens que |[17] ho fesen. E en Pere de Palau no·n feu saber re [a] Arnau Vives, ans segons que dien alguns que a aquel congitament f[or]en, en Pere de Palau |[18] n·ere hordenador. Acò sab Bernat Salat, Pere Agostí, Pere Argot, Ramon Mascaró, Pere Salendí, Berenguer Salvestre. 125

CXXVIII [19] Item fo feyta venda en ces Avelanes, que vené en Ramon de Guàrdia al abat de Belpug, la qual cosa val de renda de CC a |[20] CCC ss. E no fo demanat lo senyor rey ne hom per el, ans li fo amagada la fadiga e lo terç del preu, que·n deu aver per rahó del castel de |[21] Sancta Línea. 126

CXXIX [22] Item lo senyor rey a e deu aver XXII pareyls de galines ab lurs fogaces[eq] en Camarasa cascú an per la castlania d·en Guerau |[23] Alaman. E en Pere de Palau no n·a dat comte al senyor rey sinó de XII pareyls cascú an. E [poden saber·u] los |[24] parcers. 127

CXXX [25] Item en Pere de Palau s·a pres la sal que·l senyor rey ha en les salines de Camaràs aytant tems com ha estat batle. E diu que ab |[26] los domenges la li donà lo senyor rey. E per açò deu el mostrar la carta si és axí. E val aquela sal cascú an C ss. o pus. 128

CXXXI [27] Item en Pere de Palau agué carta del senyor rey que derocàs la tore de Fluvià tan fortment que totz los solamens tren-|[28]càs. Acò li fo manat sotz pena de cors e d·aver. E en Pere de Palau, ab los hòmens de la batlia, anà a la tore de Fluvià e |[29] derocaren·ne I[a] partida de les cases e de la tore e del castel de mig a ensús, e romàs de la tore tota la hobra de pedra e |[30] morter e lo safareg sancer. E com los hòmens ho volgren derocar, dix·los en Pere de Palau que·s n·anasen, que el y logarie |[31] piquers que o derocarien. E depuix no·n feu re, e axí romàs sancer tota la hobra, e com la host ne movie, feu |[32] cridar per LX ss. que negú hom no y metés foc a re [ne s·en portàs fusta], perquè en Guillem de Fluvià o cobrà tot sencer con la guera fo |[33] posada. 129

CXXXII [18v,1] Item dix en Pere de Palau a Pere de Coscó, cavaler d·en Guillem de Fluvià, e a n·Arnau[er] de Cercós, batle en Cubels per en Guillem |[2] de Fluvià, que si n·Arnau[es] Vives no fos vengut a la [tore] de Fluvià con la derocaven, que no agueren tocat al cas-|[3]tel en re. Mas que n·Arnau[et] Vives dix a·n Pere de Palau, davant I porter que y avie, 130

[eo] *escondir*: amagar
[ep] Esmenat
[eq] *fogaça*, *fogassa*: Peça de pa que el vassall havia de donar al senyor en dies determinats
[er] Ad lit.: *anar A.*
[es] Ad lit.: *nar A.*
[et] Ad lit.: *nar Ar.*

que el lo n·achuarie[eu] *ab lo* |[4] *senyor rey, e axí que, mal son grat, avie aüt a fer ço que feyt y avie. E per aquesta rahó Arnau Vives n·e a-*|[5]*nat en va a rehet*[ev] *de mort per alguns parens d·en Guillem de Fluvià, jasie*[ew] *que en Bernat té per escusat.*

131 [6] *Item en Guillem Jornet de Cubels fo encolpat que agués forçada Iª macipa, e en Pere de Palau absolvé·l per CCC* |[7] *ss. que n·agué.* CXXXIII

132 [8] *Item fo encolpat I hom de Merita que avie nom Bouet que avie forçada Iª ynfanta, e* ¿*sino·n*? *fo enquesta la veritat* |[9] *sobre aquel feyt, en Pere de Palau pengà·l sens sentència.* CXXXIV

133 [10] *Item en Pere de Palau feu venir al loc de ça Figuera, que és seu,* [ex] *e en Berenguer d·Agremont, Arnaldó de Fluvià,* |[11] *depús agren mort en Guillem Pelicer, e feu venir aa*[sic] *loc en Guillem Gomir, e feu fer sagrament e homanatge* |[12] *[a·n] Guillem Gomir que negun tems no vindrie contra aquels que en Guillem Pelicer avien mort. Acò feu en Pere de Palau menys-*|[13]*[prec]an los manamens feytz a el del senyor rey n·Amfós e del senyor rey en Jacme d·enantar*[ae] *contra aquels homeyers*[l] *que a la mort* |[14] *d·en Guillem Pelicer foren.* CXXXV

134 [15] [ey] *Item con foren juratz los Hordenamens a la cort de Barcelona, con lo senyor rey en Jacme fo vengut de Sicília,* |[16] *I hom que estave ab en Pere de Palau a ça Figuera, lo qual a nom Bernat d·Alberola, hocís I hom d·Algere, e pux en Pere* |[17] *de Palau tenhc aquel en son alberhc a Privà e a ça Figuera e a Camarasa, e li donà mengar e vestir, no esguardan ne* |[18] *temén la pena posada e·ls Hordenamens contra aquels que sostinrien homeyers*[l] *ne altre malfeytors.* CXXXVI

135 [19] *Item Ramonet de Miravet, escuder d·en Pere de Palau, feu IIes nafres a I carn[i]-cer*[ez] *d·Algere per rahó com los demana-*|[20]*ve diners, que·ls avie creütz*[fa] *en carn e·l tems dels Hordenamens, per la qual cosa en Pere de Palau fo citat per lo veguer* |[21] *de Leyda. E en Pere de Palau dix que aquel escuder no sabie ⌊que⌋ s·ere fey[t]*[fb]*, que anat se n·ere. E en aquela sahó en Pere de* |[22] *Palau tenie·l en son alberhc a Camarasa, e fa encara huy.* CXXXVII

136 [23] *Item dintre aquest tems desús dit, Arnau Moreyl de Camarasa emblà Iª bèstia somerina a·n Bernat de Flix, de Behença, e·l dit* |[24] *Bernat de Flix sequí aquel ladre e conseguí·l a Cervera, que avie venuda la bèstia e malmeses los diners, e amenà·l·s·en pres* |[25] *a Camarasa e mes·lo em poder del batle, que·l tenhc pres II meses o pus e confesà que avie feyt aquel malifet.* |[26] *E en Pere de Palau absolvé·l sens tota pena, que no·n sostenhc, ne feu fer neguna emena a aquel que lo don* |[27] *avie pres.* CXXXVIII

[eu] *acuar*: acusar
[ev] *rehet*: ?
[ew] *jassia, jatsia*: encara que
[ex] Cancel·lat: *en Guillem Gomir*
[ey] Sobre aquesta línia: *Ramon del Colel et ipse dicet alios*
[ez] Ad lit.: *carncer*
[fa] *creüt*: participi passat de *creure*; aquí tindria el sentit de ser acreedor
[fb] Ad lit.: *fey*

cxxxix [28] *Item dins aquest tems foren emblatz Iª quantitat de diners a·n Vidal Cap de Fere, de Camarasa, e fe·n encolpada |[29] Iª fyla d·en Mateu Redon, e fo escorcoylada e trobaren·l·en e·l si II ss. VII obola ligatz en I pedaç, |[30] e atorgà e confesà la dita ynfanta que aquels diners avie treytz Iª borsa en casa d·en Vidal Cap de Fere, hon n·a-|[31]vie moltz, mas que ela no·n pres pus. E en Pere de Palau absolvé·la sens tota pena, que no·n sostenhc, per |[32] la senyoria.* **137**

cxl [19r,1] *Item Guillem Guarner, de ça Sentiu, emblà Iª capa a Ramon Lopel, de Camarasa, e fo pres tinent la capa e liurat a·n Pere |[2] de Palau, e atorgà e confesà sens turment en la presó que avie feyt aquel furt. E en Pere de Palau absolvé·l sens |[3] tota pena, que no·n sostenhc.* **138**

cxli [4] *Item a·n Guillem deç Soler, çabater en Camarasa, foren robatz ben XXX pareyls de çabates e·l terme de Gerb per alguns hòmens |[5] d·armes de la val d·Àger. E a breu tems de la roberia feyta, I d·aquels robadors fo en la vila de Camarasa e fo conegut |[6] per aquel que avie perdudes les çabates, e feu·lo pendre a aquel que tenie loc de batle per en Pere de Palau, e aquel roba-|[7]dor calçave I pareyl d·aqueles çabates que lo çabater avie perdudes, segons que provave per hòmens de son mester. E en |[8] Pere de Palau absolvé aquel robador sens tota pena, que no·n sostenhc. E aquel Guillem decz Soler que here estat robat |[9] dix a·n Pere de Palau com lo absolvie ⌊sens⌋ que dret no y ere vist, e per aquesta rahó en Pere de Palau pres aquel Guillem decz Soler |[10] que ere estat robat, que no·n volc pendre fydes ne manlevadors tro al castel l·agué pugat. E axí en Pere de |[11] Palau ahontà aquest e envià·n[fc] lo robador, que no·n volc dar dret, axí com fer devie.* **139**

cxlii [12] *Item Sibília de na Claverola emblà I cabacz ple d·olives a na Amaldana, e fo presa ab lo furt e liurada |[13] a·n Pere de Palau. E el absolvé·la sens tota pena, que no·n sostenhc.* **140**

cxliii [14] *Item Eligsén de la Beça emblà garbes a I servent d·en Pere de Palau, fyl d·en Guillem, e fo confesa del dit furt. |[15] E en Pere de Palau absolvé·la per diners sens altra pena, que no·n sostenhc.* **141**

cxliv [16] *Item la uxor d·en Arnau de Casteyló, de Camarasa, fo provada que avie emblada Iª galina. E en Pere de Palau ab-|[17]solvé·la per X ss. que·n pres, sens altra pena, que no·n sostenhc.* **142**

cxlv [18] *% :item Item Ramonet de la Tore trencà lo monestir de Belpug veyl e tragué·n gran re e fo confés d·aquel furt. |[19] E en Pere de Palau absolvé·l per XX ss. sens altra pena, que no·n sostenhc.* **1**

cxlvi [20] *Item lo fyl d·en Guillem Jordà fo encolpat que avie treytz moltons del coral d·en Balaguer Blanhc, e aquels que·ls |[21] avien perdutz vengren al loc tinent de batle per en Pere de Palau, e mostraren·li present aquels malfeytors e clama-|[22]ren·s·en que·ls presés, e aquel loc tinent de batle de·y[dx] tant alargament tro aquels malfeytors se·n foren anatz. |[23] E axí estan banditz que no se n·e pogud⸮a? dar rahó ne justícia.* **144**

[fc] *enviar*: aviar

145 *[24] Item Eligsén de la Beça emblave venema venemada a·n Jouan Amargós de nit, e pres·la en la malafeyta e ame-|[25]nà·la davant en Pere de Palau, fyl d·en Guillem, que tenie loc de batle per en Pere de Palau, e mes·la en son |[26] poder, e aquest batle absolvé·la per diners que n·agué sens altra pena, que no·n sostenhc.* CXLVII

146 *[27] Item lo fyl d·en Bernat Ferrer del Cigar emblà blat batut en la era d·en Arnau Marcuhcz que fo, |[28] e fo·n bandit I long tems. E pux en Pere de Palau absolvé·l d·aquel ladronici per XV ss. que n·ahc.* CXLVIII

147 **19v**,[1] *Item en Pere de Palau agué XX ss. d·en Pere d·Alòs, per cols que avie emblades.* CXLIX

148 *[2] Item en Pere de Palau agué X ss., I fyl d·en Guillem de Queralt, per cebes que avie emblades.* CL

149 *[3] Item en Pere de Palau agué IX ss. mig, I fyl d·en Bernat d·Alòs, per cebes que avie emblades.* CLI

150 *[4] Item en Pere de Palau agué L ss., I juheu, per rahó com avie emblada I^a^ peça de lenç.* CLII

151 *[5] Item en Pere de Palau agué XV ss. d·en Ramon Paylarés, per raÿms que avie emblatz.* CLIII

152 *[6] Item en Pere de Palau agué, depús ahc comtat, LXX ss. de na Molina, que fo encolpada que avie fe-|[7]rida sa mare e comtà en l·an que corie MCCXCV.* CLIV

153 *[8] Item en Pere de Palau agué XXV ss. d·en Balaguer Valença, per rahó de calònia que avie donat I^a^ punyada*[fd] *|[9] a Arnau de la Beça en la plaça, e ach·ne lo jutge V ss.* CLV

154 *[10] Item en Pere de Palau agué XXXV ss. d·en Bernat d·Amaldà, de calònia que avie aleherat*[fe] *I vexel de vi |[11] a·n Pere d·Amaldà, e ach·ne lo jutge V ss.* CLVI

155 *[12] Item en Pere de Palau agué XV ss. d·en Bernat Paylarés, per penyora tolta, e ach·ne lo juge V ss.* CLVII

156 *[13] Item en Pere de Palau agué X ss. de la uxor d·en Pericó Alegret, ⌊fil d·en Arnau Alegret⌋, per penyora tolta, e ach·ne lo jutge II ss.* CLVIII

157 *[14] Item en Pere de Palau agué XX ss. d·en Ramonet Bru, per penyora tolta. Tro ací ussà ⌊de batlia⌋ en Pere de Palau, e coyllí |[15] depús ahc comtat, e fo vengut en Berenguer deç Mas, percurador del senyor rey, que·l desposeý de la batlia.* CLIX

158 *[16] Item abans que aquest comte derer fos feyt per en Pere de Palau de l·an MCCXCV tro al dia que en Berenguer|[17] decz Mas lo desposeý, ja abans en Pere de Palau here batle. E fo emblat I^a^ quantitat de brim de safrà |[18] a I prom que estave a Cubels e foren manifests d·aquel ladronici Bernat, fyl de na Ferrera dels Bous |[19] e Agremont Ferrer. E en Pere de* CLX

[fd] *punyada*: cop de puny
[fe] *aleherar*: alleugerar

Palau absolvé·ls per diners, que n·agué sens tota pena, que no·n |[20] sostengren. E costà a aquel que entrà en l·alberc XV ss., e costà a aquel que esperave defora C ss.

CLXI [20r,1] *Item fo emblat I[a] quantitat de blat e·l cigar de Cubels, e foren manifests d·aquest furt Bernat de la Tàpia, |[2] Bernadó Martí, Pericó de la Maylola e Balaguer Cornet. E en Pere de Palau absolvé·ls per diners que n·agué sens altra pena, |[3] que no·n sofriren. E costà a·n Bernat de la Tàpia L maçmodines, e costà a·n Bernadó Martí XL ss., e a·n Pericó de na |[4] Maylola LX ss., e a·n Balaguer Cornet LX ss.* 159

CLXII [5] *Item Ramon Mascaró, fyl d·en Arnau, ferí ab lo puyn a·n Arnau de Gamiçà en la plaça de Camarasa em presència de molt |[6] hom. Acò vehé Arnau Vives e d·altres que el dirà. E en Pere de Palau, estant batle, no le n·a feyta demanda per rahó com he |[7] son cunyat. Hon lo senyor rey ne pert son dret.* 160

CLXIII [8] *Item aquest Ramon Mascaró desús dit ferí del puyn e·l cab a·n Bernat Paylarés en la plaça de Camarasa em presen-|[9]ci de molt hom. E en Pere de Palau no le n·a feyta demanda per rahó com he son cunyat. Hon lo senyor rey ne pert son |[10] dret.* 161

CLXIV [11] *Item en Pere de Palau a absolt Ramon del Colel, que here provat que havie mort I hom de Viuves.* 162

CLXV [12] *Item en Pere de Palau a absolt Pere d·Amaldà, que ere estat en la vila de Camarasa a la mort de I hom que avie |[13] nom Miró, e ahc·ne d·aquesta absolució C ss.* 163

CLXVI [14] *Item en Pere de Palau a absolta I[a] fyla d·en Mateu Redon que fo provada e confesa que avie emblatz I[a] quanti-|[15]tat de diners a·n Vida Cap de Fere.* 164

CLXVII [16] *Item en Pere de Palau absolvé Guillem Lambart, que avie mort I hom en la vila de Camarasa, que avie |[17] nom Miró, e ahc·ne CXL ss.* 165

CLXVIII [18] *Item és fama pública que en Pere de Palau a feyt hociure en Pere Salendí, e apar per ver com en Pere de Palau a sofertz*[ff] *|[19] e sostengutz aquels homeyers a Privà e a ça Figuera, que són locs seus, depús agren feyt aquel homey, e viuren·los aquels homeyers*[l] *|[20] e·l castel de Privà ab en Pere de Palau ensems, que y ere en Bernadó Metge, de Vilanova, Bernat de Cureà, de Vilanova, Arnau Bru, mulner, |[21] Balaguer d·Àger, de Sanctalínea, e Bernat Exernit, de Camarasa, e d·altres que aquests diran.* 166

CLXIX [22] *Item en Pere de Palau, estant batle, tolgué I[a] sort de terra plantada d·olivers a·n Ferrer Mayler sens colpa |[23] e sens rahó, e a·s feyt taylar los holivers e encara no li vol redre*[bi] *la terra. E té·la·s forçada, e aquel |[24] Ferrer Mayler l·a pregat e feyt pregar que li tornàs la sua cosa, e el no la li a volguda redre*[bi]*. Acò |[25] sab en Bernat Salat, que e estat en aquels pregadors, e d·altres que el dirà.* 167

CLXX [26] *Item en Pere de Palau a feyt que alguns que pledegaven en Cubels per rahó de careres, per nom en Bernat de Meyà e en |[27] Bernat Pasqual, que pledejaven I[a] carera de* 168

[ff] *sofrir*: donar suport

que devien pledejar em poder del batle del senyor rey. E en Pere |[28] de Palau, amagan los dretz del senyor rey, dix que aquel pleyt devie anar em poder de la cort d·en Guillem |[29] de Fluvià, que anhc[fg] no ahc acustumat que pleyt de careres anàs em poder del castlà.

169 **[20v,1]** *Item en Pere del Mas, paer de Camarasa en aquel tems, ab los altres paers e ab d·altres pròmens, protestaren ab carta pública |[2] a·n Pere de Palau, batle, que el enantàs[ae] contra en Pere Salendí per dret per rahó de la barayla que agué ab en Jouan Amargós, |[3] e el no y volc enantar[ae] en re.* CLXXI

170 [4] *Item d·aquesta rahó metexa li protestà en Soler, clergue, per rahó de l·encalcz[fh] que en Salendí li feu ab l·espaa treyta, |[5] e en Pere de Palau no y enantà[ae] en re.* CLXXII

171 [6] *Item con en Jouan Amargós ahc aüdes noves ab en Pere Salendí, aquel Jouan anà davant en Pere de Palau, batle, |[7] e feu·li mostra e clamà·s com aquel en Pere Salendí li avie dat ab lo puyn e li menaçave decz cors a tolre, e dema-|[8]nà lo dit Jouan a·n Pere de Palau, batle del senyor rey, que·l fes asegurar d·en Pere Salendí, o que li dixés si lig porie |[9] tenir segur per lo senyor rey, que si no, cercarie senyor. E en Pere de Palau respòs que no lig podie tenir segur, e que·s n·a-|[10]nàs e cercàs senyor. Encara dix en Pere de Palau que volrie que X hòmens jagués morts en la plaça, que el no si farie. Acò dix |[11] en menyspreu de la senyoria del senyor rey. E en aquel tems en Pere Salendí ere ab en Pere de Palau, de casa sua e de son alberhc.* CLXXIII

172 [12] *Item per l·encalcz que en Pere Salendí feu ab l·espaa treyta a·n Berenguer Soler, clergue, per ociure, en Pere del Mas, paer |[13] là donhcs[w] en Camarasa, anà denant[c] Arnau Margalit, batle per en Pere de Palau, e protestà·li ab carta pública que enan-|[14]tàs per dret contra en Salendí, axí com batle devie fer e·n presés seguretat. E aquel batle no enantà[ae] en re contra aquel.* CLXXIV

173 [15] *Item con les noves foren estades d·en Jouan Amargós e d·en Salendí, en Pere del Mas, paer en aquel tems, anà denant[c] Arnau Margalit, |[16] batle per en Pere de Palau, e protestà·li ab carta pública que enantàs[ae] contra en Pere Salendí per dret, e el no·n feu re.* CLXXV

174 [17] *Item aquest en Pere del Mas a feytes protestacions a n·Arnau[fi] Margalit de moltes rahons ab cartes públigues, les quals aquest |[18] Pere del Mas mostrarà con demanat ne serà, per les quals protestacions Arnau Margalit he digne de perdre* II^a *milia ss. o pus.* CLXXVI

175 [19] *Item en Pere de Palau pres en Bernat ⌊Martí⌋[fj] e son fyl per rahó com li demanaven perquè·ls tolie I trocz de terra plantada |[20] de safrà al pla d·Espina, e pux salvà·ls, mas no·ls redé lo safranar, ans l·a espletat V ho VI ans, que no·ls en volhc dar |[21] jutge. Açò sab Bernat Salat, Pere del Mas, Guillem Salat.* CLXXVII

[fg] *anc*: mai, cap vegada
[fh] *encalçar*: córrer darrera algú per agafar-lo
[fi] Ad lit.: *anar Ar.*
[fj] Esmena; abans estava abreviat: $M^{\acute{\imath}}$

CLXXVIII [22] Item fo feyta Iª inquisició en Cubels e en Camarasa e·Mongay per en Bernat decz Prior, de Pons, savi en dret, de la qual inquisició [r]ehe-|[23]bé en Pere de Palau IIII milia ss. o pus que són romases a levar en colpa d·en Pere de Palau. E deu dar comte dels levatz, e dels |[24] a levar hon jaen[fk]. 176

CLXXIX [25] Item con en Guillem Jafer, jutge del senyor rey, e en Berenguer decz Mas, percurador del senyor rey, foren a Camarasa |[26] per fer inquisició contra en Pere de Palau e l·agueren desposeÿt de la batlia, dix en Pere de Palau denant[c] los sobre |[27] ditz que Arnau Vives li avie percaçada[ba] aquela inquisició, e que no·n podie pasar menys que en la plaça s·aurie a por-|[28]tar, e que y romandrie el ho el mortz. E encara li dix d·altres paraules vilanes. E sobre aquestes noves los |[29] sobre ditz jutge e percurador del senyor rey posaren manament a·n Pere de Palau, de part[bd] del senyor rey, |[30] sotz pena de M morabatins, que el ne hom de sa part[bd] no dixés ne fes mal a n·Arnau[fl] Vives ne hom de sa part[bd], |[31] ne·ls dixés neguna vilania. E aquest manament feyt, Pericó de Palau, fyl d·en Pere, e Pericó de Palau, alcayt |[32] de Lorencz, vengren ab hòmens estranys de Lorencz e de Sanctalínea, e ab la companya d·en Pere de Palau e ab d·altres de Camarasa ||[21r,1] de part[bd] d·en Pere de Palau, vengren en la plaça de Camarasa e requeriren Arnau Vives axí com per hociure, cridan tuyt[ab] mol-|[2]tes vegades: "Muyre, muyre". E en Pere Hargot, tinent loc de batle en Camarasa per en Ramon de Pugvert, ab |[3] gran re d·òmens de la vila, paràs denant[c] e·ls manà de part[bd] del senyor rey que no·s moguesen, e els, menysprecan lo dit |[4] batle e los manamens, no s·estaven de requere a·n Arnau Vives, mas que y avie tans hòmens que els no podien pasar a·n Arnau |[5] Vives. Mas no romàs en els, perquè en Pere de Palau a trencat los manamens desús ditz e he caüt en la pena dels M |[6] morabatins. 177

CLXXX [7] [fm] Item en Pere de Palau dix a·n Bernat ça Tore que no podie estorce[av] Arnau Vives que el no·l fes hociure. 178

CLXXXI [8] Item en Bernat del Mas e en Bernat Salat compraren les rendes que·l senyor rey pres en la batlia de Camarasa, e en Pere |[9] de Palau, que ha part[bd] e·l delme de Camarasa, ab los castlans ensems volgren·se pendre lo delme de les honors del castel |[10] de Segura, que és cabalea[bf] del senyor rey e cosa apropiada. E·ls compradors sobre ditz vengren a·n Pere Argot, tinent |[11] loc de batle, ⌊scilicet d·en Viurevol⌋, e dixeren·li que el vedàs[fn] a·n Pere de Palau e als castlans que no·s prenguesen aquel delme, que del senyor rey ere |[12] cabalea[bf]. E·l dit batle manà a totes les partz[bd] que no y tocasen e que aquel delme fos comanat a I prom de la vila |[13] tro que fos vist de qui devie eser, e acò manà sotz pena de C morabatins e feu·ne fer carta pública. E en Pere |[14] de Palau, malament e sobrera, pres·se la VIIIª part[bd] d·aquel delme, menysprecan lo manament e la pena posada per |[15] lo dit batle. 179

[fk] *jaen*: forma antiga de la 3a persona del plural del present d'indicatiu de *jeure*
[fl] Ad lit.: *anar Ar.*
[fm] Aquest ítem està cancel·lat
[fn] *vedar*: impedir

180 [16] *Item en l·an que corie MCCXCVI en Pere de Viurevol, de Leyda, comprà les rendes* CLXXXII
de la batlia de Camarasa e mes·i plegador en |[17] Vidal Cab de Fere, de Camarasa. E aquel Vidal, plegan e demanan les rendes del senyor rey e cobran algunes que al senyor rey eren |[18] estades abcegades long tems, en Pere de Palau venhc en la plaça e dix a·n Vidal Cab de Fere que perquè·s metie a dema-|[19]nar pus enant que·ls altres compradors de rendes no fayen, que per cert crehegués que lo cors ne perdrie. E dix lo dit en Vidal |[20] que el no demanave sinó dret del senyor rey e ço que esguardave a la compra d·en Viurevol.

181 [21] *Item en Pere de Palau a plegat lo monedatge en la batlia de Camarasa, en l·an que* CLXXXIII
corie MCCXCVI, sens que no mostrà que el |[22] agués loc de coylidor, mas que les gens lo·n crehegren axí com los o deye de paraula. E com ahc levat tot ço que just here de |[23] levar, pres·se a penyorar pubils e viuves[fo] *que no poseÿen re, ne en la terra del senyor rey aquels aytals no paguen re. E aquels |[24] apelaren·se al senyor rey e feren·ne fer carta pública. E el per l·apelació no·s volc estar de penyorar e de vendre lurs |[25] béns. E encara per III cartes que vengren del senyor rey al coylidor del monedatge que coylís en aquesta batlia, axí com pagave en |[26] los altres locs del senyor rey. E en Pere de Palau no volc hobeyr neguna de les rahons desús dites, que no penyoràs. E a levatz |[27] ¦CC¦ morabatins o pus, part*[bd] *la apelació feyta, menysprecan los manamens del senyor rey e la apelació. Mas de negú pubil ne |[28] viuva*[fo] *que sien de sa part*[bd] *ne·s tinguen ab el a abcegar*[i] *los dretz del senyor rey no n·a levatz negú ne forçatz. E a·n·i lexatz |[29] a levar que són justz de levar.*

182 [30] *Item en Pere de Palau menaçà a·n Ferrer Bagaý que li farie trer la vida del cors per* CLXXXIV
rahó com aquel Ferrer avie segelat |[31] ab lo segel de la vila los tortz e los deseretz[t] *que lo senyor rey pren en la batlia de Camarasa, que los paers de Camarasa trametien |[32] escritz al senyor rey. E ab aquels que seguexen la sua volentat per la sobre dita rahó, tolhc lo segel a·n Ferrer Bagaý, que |[33] l·avie tengut bé XX ans per lo comó de la vila, e comanà·l a·n Arnau Argot, que és nodrit seu e de casa sua, per ço que negu-|[34]na escriptura no pogués hom trametre al senyor rey segelada ab lo segel de la vila que el no la sabés.*

183 **21v**,1 *Item en Pere de Palau contraste, e fa co[n]trastar a aquels que són de sa part*[bd] *e* CLXXXV
ajudadors seus e congitadors a abcegar[i] *los dretz |[2] del senyor rey, que no age paers en Camarasa ne en Cubels, los quals y són acustumatz de ser C ans a o pus. E per ço com en |[3] Camarasa e en Cubels s·avie feyt hordenament, e atorgat per cascuna universitat dels locs, que si negú hom |[4] sabie tort ne deseret*[t] *que·l senyor rey presés en la batlia de Camarasa, que o dixés als paers, e els que ho manifestasen |[5] al senyor rey, e per trencar aquest hordenament, feu el contrastar que paers no y age. E totz los demés que o con-|[6]trasten aquest hordenament l·avien jurat. E aquest hordenament s·ere feyt per ço com negú hom de la batlia |[7] de Camarasa no hosave dir al senyor rey tort ne deseret*[t] *que presés. Tant he gran lo poder d·en Pere de Palau en la ba-|[8]tlia de Camarasa e entorn*

[fo] *viuva*: viuda

d·alèn[fp], ab hòmens de Fluvià, que són cunyatz seus, que menacen d·ociure a tot hom que |[9] ¦diu¦ re contra en Pere de Palau per gran tort que el face. E he tant ver que n·oceÿren en Guillem Pelicer, que |[10] ere I dels bons hòmens de Camarasa, que morí per ço com avie dit al senyor rey n·Amfós alguns tortz que lo |[11] senyor rey prenie en la batlia de Camarasa per en Pere de Palau.

CLXXXVI [12] Item sapie lo senyor rey que de la absolta que en Pere de Palau diu que li feu lo senyor rey n·Amfós de la inquisició que n·Examèn |[13] Pèricz de Sala[nova] li avie feyta, lo senyor rey n·Amfós la revocà a la cort de Monsó e li tolhc la batlia que avie |[14] cobrada e la comanà a·n Guillem Gomir. E hordenà que li fos feyta inquisició, e aquela que ja ere feyta vingués a exsecució |[15] e que·n fos ponit per dret. 184

CLXXXVII [16] Item sie mercé del senyor rey que li plazie veher la inquisició que n·Examèn Pèricz de Salanova feu a·n Pere de Palau per ço |[17] com en aquela ha tant provat que el a feyt malament contra lo senyor rey en Jacme ça ab enrere e contra lo senyor rey |[18] en Pere, pare vostre, e contra los pobles a el comanatz, que vos, senyor, e lo vostre conseyl conexeretz que el no ha dret |[19] en cors ne aver part[bd] tot ço que depux a feyt, perquè deu eser tot quant ha confyscat a vos e encara no y bas-|[20]tarà a tant com vos a emblat. 185

CLXXXVIII [21] Item lo disapte III dies abans que en Pere Salendí morís, en Pere Salendí seye en la plaça de Camarasa e faye legir I^a |[22] carta del senyor rey en la qual se contenie que·l senyor rey manave als hòmens de Camarasa e de Cubels e de Mongay, |[23] emfre les altres coses que en la carta eren contengudes, que defenesen e emparasen en Pere Salendí contra totz hòmens que mal |[24] li volguesen fer, segons que en la carta és contengut. E mentre la carta legien, en Pere de Palau entrà per |[25] plaça bé ab XXV hòmens parens seus e de la sua conserva[fq], e com vehé, e com en Pere de Palau vehé seher[fr] en Pere Salen-|[26]dí en la plaça, en Pere de Palau ysqué·s de plaça ab sicretz e lexà·y totz los que ab el eren vengutz. E con fo a la escriba-|[27]nia que és prop de la plaça, dix a aquels que ab el anaven: "Tornat·vos·en deliure e fet ço que sabetz", e aquels |[28] tornaren·s·en en la plaça e trobaren en Pere Salendí alí metex hon lexat l·avien e ab IIII d·altres van requere en |[29] Salendí la hon seye axí com per hociure, e feriren·lo de IIes pedres e ab espaes, e ab coltels treytz encalçaren·lo, |[30] e ahc·se a metre en casa d·en Bernat Pebret, e totz aquels que ab en Pere de Palau eren vengutz en la plaça, bé estretz |[31] ab coltels e sobraçatz[fs], vengren ab los encalçadors contra en Salendí e combateren·lo I^a estona e feren molts colps de pedres |[32] e d·espaes en les portes, que si no fos aquel de qui ere l·alberhc e per lo poble que conseguí que l·agren esvayt. E en Pere de Palau, |[33] axí com se·n pugave tot sols, deye als hòmens que venien al tabustol[ft] en plaça que se·n tornasen a lurs alberhcs. 186

[fp] *alèn, allèn*: d'aquella banda, cast. *allende*

[fq] *conserva*: companyia, unió de persones per a accions comunes, especialment per a coses secretes o negocis poc nets

[fr] *seher*: seure

[fs] *sobraçar*: cenyir, posar sota l'aixella

[ft] *tabustol*: soroll fort, especialment de crits; esvalot

187 [34] *Item lo disapte desús dit al vespre, Arnau Alegret, Bernat Gilabert exiren de casa d·en Pere de Palau e vengren tro a la* |[35] *porta de l·alberhc d·en Pere Salendí e, a vigare*[al] *d·aquels que·ls viuren venir, venien per tal que l·oçeÿsen en Pere Sa-*|[36]*lendí si·l trobasen defore. E com no·l trobaren, tornaren·s·en a l·alberhc d·en Pere de Palau.* CLXXXIX

188 **22r**,[1] *Item lo dimenge aprés d·acò desús dit, en Pere de Palau tramés carta al comte d·Urgel que pregàs a·n Ramon de Pugvert,* |[2] *batle de Camarasa, que no demanàs fyde a Arnau Alegret per la requisició que avie feyta a·n Pere Salendí, com aquel Arnau ere* |[3] *seu e de sa companya e de son alberhc e avie corona e no devie fermar em poder de cort seglar. E con la carta* |[4] *fo lesta davant lo comte eren en Ramon de Pugvert e d·altres cavalers moltz, e dix en Ramon de Pugvert al comte: "No me·n* |[5] *preguetz, que no hés cas de que vos degatz pregar e auria·us·en a dir de no, que jo no·n n·estaria". E axí lo comte no·n pregà.* CXC

189 [6] *Item lo diluns aprés d·aquests dies desús ditz, aquest Arnau Alegret, de companya d·en Pere de Palau, e Bernat Gilabert, cunyat d·en Pere* |[7] *de Palau e axí com de son alberhc, ab d·altres saberen que en Pere Salendí fo anat a Cubels, hon cuydave trobar en Ramon de Pug-*|[8]*vert, batle de la honor, e que li manifestàs la carta del senyor rey que manave que fos defés e emparat. E aquest Arnau Alegret* |[9] *ab d·altres meseren·li II aguaytz prop de la vila de Camarasa en loc que negú hom a caval no·s podie redrar*[fu]*. E axí com el* |[10] *pasave per aquel loc, abans que el n·agués vista, daren·li ab I*[a] *lança per lo costat que pasa de l·altra part*[bd] *e fo acorat axí* |[11] *que sempre cahec sobre lo col del caval. E aquesta lançada li donà Arnau Alegret, que és companya d·en Pere de Palau. E pux vengren* |[12] *totz los altres ab lances e ab espaes e feren·li moltz colptz, jasi*[ew] *que per la primera lançada ere mort. E anaren·s·en. E la I*[a] *partida* |[13] *d·els dreçaren a Alòs, que és d·en Lop de Luna, e aquest dia metex en Pere de Palau tramés·los II hòmens que no y aturasen e que·s* |[14] *n·anàsen ves Privà, que és seu d·en Pere de Palau, hon los feu lur obs de tot ço que mester avien. Tro en Ramon de Pugvert hac hoÿt* |[15] *clams de sa muyler d·en Pere Salendí que en Pere de Palau avie feyt ociure so·marit, e là donhcs en Pere de Palau feu·lo partir* |[16] *de Privà e feu·los emparar a n·Àlvaro, veçcomte d·Àger.* CXCI

190 [17] *Item en Pere de Palau sofer*[fv] *e done torn a Privà e a ça Figuera a aquels que hoceyren en Pere Salendí, de Camarasa, e·ls done* |[18] *mengar e ço que obs an, depús ahc manament que no·ls sofrís*[ff]*.* CXCII

191 [19] *Item lo dimartz primer d·octubre in anno Domini MCCXCVI, en Pere de Palau venhc a Sanctalínea e feu justar conseyl. E los pròmens* |[20] *comanaren lur rahó a·n Arnau Rosel que resposés per tuyt*[ab] *a·n Pere de Palau, e aquest Arnau Rosel respòs a·n Pere de Palau per tuyt*[ab]*.* |[21] *E en Pere de Palau, estant e·l conseyl e alcayt del loc, manaçà a·n Arnau Rosel que li farie tolre lo cors, que menys no·n podie* |[22] *pasar. E los pròmens* CXCIII

[fu] *redrar*: apartar, separar; tornar enrere; cast. *arredrar*

[fv] *sofer*: forma antiga de la 3a persona del present d'indicatiu de *sofrir* (donar suport)

dixeren·li que no ho deye bé com li manaçave del cors a tolre, e en [Pere de Palau][fw] dix que per ço here vengut alí, que·ls |[23] dixés e·ls fes tant que els aguesen a erar contra el ho que li tolguesen lo cors ho que no romandrie en el si no ho fayen.

CXCIV [24] *Item en Pere de Palau sofer*[fv] *e done torn a Privà e a ça Figuera, estant batle e alcayt de Sanctalínea, a I hom que ha acuyndat |[25] los hòmens de Sanctalínea sens rahó, e aquel hom ha nom Jouan Coscoylera e he natural de Sanctalínea.* 192

CXCV [26] *Item les companyes que en Pere de Palau té e·l castel de Sanctalínea, ab volentat d·el, roben los hortz e los arbres fruyters e |[27] les vinyes e porten·se·n·o al castel. E com los pròmens li dien perquè ho fa fer, el respòn que no·s·n·estarie, que axí ho solie fer en |[28] Ramonet de Cardona, e acò faye part*[bd] *volentat d·en Ramon d·Anglehola, aytant com per el tenhc lo castel de Sanctalínea, e que los |[29] pròmens ho mostraren a·n Ramon d·Angleola, e el manat a·n Pere de Palau que se n·estiés e no se n·e volgut estar.* 193

CXCVI [30] *Item sapiatz, senyor, que depús en Pere de Palau tenhc lo castel de Sanctalínea e·n fo alcayt, los pròmens de Sanctalínea an |[31] pres gran tort e don, e lo senyor rey gran deseret, que d·aytans hòmens com tenen ne lauren del terme de Sanctalínea |[32] no paguen en negunes mesons que los hòmens de Sanctalínea agen a fer per rahó del senyor rey ne en altres, e d·abans solien |[33] pagar en totes coses e en totes mesons que los hòmens de Sanctalínea aguesen a fer de qualque rahó fosen. E com los pròmens |[34] dien a aquel que y e per en Pere de Palau, el diu·los que no n·e en re de tort que negú cavaler los face, que no y e per alà |[35] sinó tan solament per les rendes aplegar.* 194

CXCVII **22v**,1 *Item en Pere de Palau emparà e donà torn e sofert*[du] *[a Privà] a·n Bernat Galià com hac nafrat a·n Jacme Selvany, de ca[sa] |[2] del senyor rey, per què en Pere de Palau he en gran colpa al senyor rey com soferí*[ff] *lo malfeytor de les companyes del senyor |[3] rey.* 195

CXCVIII [4] *Item en Pere de Palau, estant batle, a sofert*[ff] *e sostengué a Lorencz, que és del senyor rey, en Bort de Seganta, |[5] homeyer*[l] *per la mort d·en Guillem Pelicer, de Camarasa, no esguardan ne temén lo manament feyt a el del senyor rey |[6] n·Amfós e del senyor rey en Jacme contra los homeyers*[l] *de la mort desús dita.* 196

CXCIX [7] *Item en l·an que corie MCCXCIII e·l mes de giner, fo feyt alogament Iª fyla d·en Ramon Mascaró que anà a ma[ridar]? |[8] a Mongay, e aquel dia que la dona menà hom a Mongay, here en la vila de Mongay Arnaldó de Fluvià, Berenguer d·Agremont, lo[s] |[9] quals eren banditz en la batlia de Camarasa per la mort d·en Guillem Pelicer, e ab aquesta dona, fila d·en Ramon Mascaró, anaren mol[ts] |[10] hòmens de Camarasa, e anà·y en Pere de Palau, que ere batle, e parlà ab aquels homeyers*[l] *e els asolaçà. E dix, con d·els fo partit, |[11] que volgre li costàs CC morabatins que no·ls agués vists a aquels Arnaldó de Fluvià ne a·n Berenguer d·Agremont, dels quals Arnaldó de Flu[vià] |[12] e Berenguer d·Agremont en Pere de Palau avie manament del senyor rey n·Amfós e del senyor rey* 197

[fw] Manca a l'original

en Jacme que·ls presés |[13] axí com manifests homeyers[l]. E com no·ls pres e trencà los manamens desús ditz, deu el eser, e tot quant ha, a la mercé del senyor |[14] rey.

198 [15] Item en l·an desús dit, lo dimenge VIII kalendas, en Bernat Pelicer e en Ramon Pelicer protestaren, ab carta de protest pública, a·n |[16] Pere de Palau, batle de la batlia de Camarasa, que Arnaldó de Fluvià, cunyat seu, Berenguer d·Agremont, Arnau Calaff, Guillem Bover de Tar-|[17]tareu, e Bort de Seganta d·Albesa, e Nadalet [e] Bernat Renover de Casteyló, eren públics homeyers[l] de la mort d·en Guillem |[18] Pelicer. E foren mostrades a·n Pere de Palau, batle desús dit, les cartes que·l senyor rey n·Amfós avie feytes contra los homeyers[l] de[sús] |[19] ditz, e en Pere de Palau pres tralat d·aqueles cartes. E depux, en Pere de Palau, estant batle e no batle, a sofertz[ff] e |[20] sostengutz e aüt vistes moltes vegades e·l terme de Camarasa e a leure ab los homeyers[l] desús ditz, no enantan contra els axí com |[21] lo senyor rey mane enantar[ae] per dret. CC

199 [22] Item en l·an que en Guillem Pelicer agren mort, en Berenguer d·Agremont e Arnaldó de Fluvià, cunyat d·en Pere de Palau, e Arnau Calaff, ab d·alt[res], |[23] e aquesta mort hoÿda e manifestada davant lo senyor rey, e lo senyor rey, aüt son conseyl, tramés cartes a·n Pere de Palau, batle de |[24] la batlia de Camarasa, que el en totz los locs pogués pendre ne aturar los damon ditz homeyers[l] que ho fes. E el com que·ls age preses ne feyt lo man[a]-|[25]ment desús dit, ha aüdes vistes moltes vegades ab els a Merita e en altres locs del terme de Camarasa e a Mongay e a Cubels. Açò saben los |[26] hòmens de cascú dels locs. CCI

200 [27] Item con lo senyor rey en Jacme manà derocar la tore de Fluvià e venhc manament a·n Pere de Palau que y fos ab totz los hòmens |[28] de la batlia de Camarasa, e en Pere de Palau anà la ab los hòmens, derocaren·ne queocom, e dix en Pere de Palau als hòmens |[29] si·ls parie prou derocat lo loc, e los hòmens dixeren·li que guardàs quyn manament avie del senyor rey e que fes aquel, que si a el |[30] parie prou derocat lo loc si·s faye a els. E dix en Pere de Palau: "Anem·nos·en, que demà jo yg logaré piquers que ho derocaran". E sobre |[31] açò mogren·ne e no y avie derocat quasi re. E en l·endemà logà en Guillem Giser, per en Pere de Palau, III piquers, per nom Ramon |[32] Hulià, Jacme Hulià, Arnau Mayhol, al quals Ramon e Jacme dixeren que fesen ço que Arnau Mayol los dirie, e anaren a aquel loc |[33] a derocar e dixeren aquels Ramon e Jacme a·n Arnau Mayhol quyn manament avie que fesen, e el respòs que mana[t][fx] li avien que |[34] derocasen III filades del çafareg e no pus, e que anasen ca¦r¦egan ça e la per los murs, alén hon menys mal fesen, e que fesen |[35] gran pols. Al quals piquers fo promés de loguer sengles sesters de forment, que valien II ss. mig lo sester tro a II ss. VIII dr., e aque[ls] |[36] piquers en aquela sahó logaven·se ab los hòmens de Cubels VIII[en][fy] diners e lur obs, ho XII diners sens de lur obs. Per què apar que en Pere |[37] de Palau menà aquest fet al senyor rey enganosament. CCII

201 [38] Item en Pere de Palau a levatz I[a] gran quantitat de diners d·alguns hòmens de CCIII

[fx] Ad lit.: manaliavien
[fy] Tal vegada cal entendre en VIII

Cubels que hobrien portals e·l mur de la vila, |39 e a lexat a levar d·en Jacme d·Agremont e d·altres d·aquesta rahó metexa, e a levat d·alguns dels quals ja gran tems avie |40 eren estatz hobertz que no estave e·memòria d·òmens. E dix en Pere de Palau a·n Jacme d·Agremont que per alguns amigs que avie, |41 s·estave que no li faye demanda del portal que avie hobert e·l mur, que si no el lo estrenyerie pus que no avie feyt a neg[ú] |42 dels altres. Per què en Pere de Palau deu eser demanat com no ha feyta la demanda a aquel axí com altres, e deu dar comte |43 dels que n·a levatz, que no·l n·a dat. E deu eser feyta la demanda a·n Jacme d·Agremont, que·s n·avi[n]gue[fz] *ab lo senyor rey.*

[Els folis 23–26 contenen una altra versió dels capítols, aquesta vegada en llatí. El fet que en Pere de Palau hi aparegui com a difunt (*quondam*) a diferència dels folis 27–34, així com les característiques codicològiques (agrupament dels folis en quaderns, pàgines en blanc i tipus de lletra) ens porta a creure que aquests capítols en llatí s'han de situar entre els folis 36 i 37 i així ho fem]

Declaració de Bernat Pellicer

27r,1 *Bernardus Pelliparii, de Camarasa, testis juratus et interrogatus si scit quod* 202
Petrus de Palacio, |2 existens bajulus de Camarasa, de Cubellis et de Muntgay, retinuerit sibi viginti quinque |3 milia solidos Jaccensium de juribus domini regis Jacobi, olim regis Aragonum, et |4 domini Petri, quondam regis Aragonum, patris domini regis qui nunc est. Et respond[it] |5 se nescire, set bene audivit dici a Guilelmo Gumir, qui nunc moratur in loco de Almenar, |6 et ab Arnaldo Vives, et a quibusdam aliis de quibus non recordatur, predicta fore vera.

7 *Item dixit se audivisse dici, set non recordatur a quibus, quod dictus Petrus de Pa-* 203
lacio, existens |8 bajulus, posuerat in compoto ul[tra] quam deberet in expensis pro dictis dominis Jacobo et Petro, |9 regibus Aragonum, X milia solidos et plus. Et audivit dici quod Examinus Petri |10 de Salanova, dudum inquisitor pro domino regi Petro, dixerat, cum esset reprehenso quod non |11 inquisiverat plene contra dictum Petrum de Palacio, se invenisse in inquisicione sua tria pro quibus |12 dictus Petrus non habebat jus in corpore et avere. Interrogatus a quibus audivit, dixit quod a Guilelmo |13 Gumir et ab Arnaldo Vives.

14 *Item dixit se audivisse dici ab Arnaldo Vives et Guilelmo Gumir, dum morabatur* 204
Camarase, et |15 a Guilelmo Pelliparii, fratre suo[ga] *dum vivevat, quod Bernardus Marcuz, et Guilelmus de Sent Just, et Bernardus |16 de Agere, quondam, et Bernardus Salat, et Petrus Pelliparii, et Arnaldus de Manso, quondam, ⌊et Raimundus Masqueró, filius Arnaldi Masqueró⌋, et quidam alii |17 de quibus non recordatur, ⌊set Matheus Coscoyl,*

[fz] Ad lit.: *navigue*
[ga] Del testimoni

tunc sagio, deteget eos], fuerant deputati per dictum Petrum de Palacio, tempore quo Examinus Petri |[18] de Salanova inquirebat contra dictum Petrum ex comissione domini regis Petri, olim regis Aragonum, |[19] ad subornandum testes qui recipiendi erant, et in cunctis locis loquebantur cum ipsis subornando |[20] eos.

205 [21] *Item dixit se audivisse dici a dicto Arnaldo Vives quod ipse interfuit quando Petrus de Palacio, ||[27v,1] existens bajulus Camarase et tocius honoris, tradidit duos homines, quos captos tenebat racione |[2] homicidii, inimicis suis pro peccunia quod inde habuit, scilicet, CC mascemutinas, quoniam CCC |[3] macemutine fuerant promisse ei pro tribus hominibus, set non habuit nisi CC, eo quia non |[4] potuit tradere ei*[gb] *nisi duos. Et de hoc dixit esse famam Camarase et apud Cubels. |[5] Interrogatus quid est fama et respondit illud esse famam quod dicitur publice per omnes.*

206 [6] *Item dixit se audivisse dici quod dictus Petrus, existens bajulus, fecit suspendi duos homines |[7] Camarase sine sentencia, scilicet, Raimundum de Puigvert, de alio vero non recordatur. Interrogatus a quo |[8] audiverat, respondit quod ab Arnaldo Vives et a [multis] aliis de villa Camarase.*

207 [9] *Item dixit se audivisse dici quod dictus Petrus, existens bajulus, fecit absolvi multos latrones |[10] post statuta facta in curia Barchinone, sic quod non fuerunt in aliquo puniti, set |[11] non posset ipsos nominare. Interrogatus a quibus audivit dici, respondit quod ab Arnaldo Vives |[12] et a multis aliis.*

208 [13] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, sustinuit Berengarium de Acrimon-|[14]te, et Arnaldum de Calaf, et Arnaldonum de Fluviano, et Guilelmum Boverii, et Bernardum Renover, et |[15] Nadalet de Castelló, et Burdum de Seganta, homicidas fratris hujus testis, in locis |[16] de Cubellis et de Muntgay, et in castro de Privà, et apud Meritam, et in castro de Lore[nç], |[17] et apud Figueram. Interrogatus quomodo scit quod dictus Petrus sustinuerit dictos homicidas in pre-|[18]nominatis locis, et dixit quia sic audivit ab hominibus dictorum locorum, qui dixerunt sibi ||[28r,1] quod viderant in ipsis locis tam dictum Petrum de Palacio quam dictos homicidas, et erant |[2] aliquando omnes, aliquando aliqui eorum. Interrogatus a quibus audivit predicta, et dixit |[3] quod ab Arnaldo Vives et a Bernardo de Manso, de Camarasa, et a Petro de Manso, qui |[4] vidit eos apud Cubels, et a multis aliis, de quibus non recordatur. Et hoc idem |[5] audivit dici a Petro de Palacio predicto, qui dixit sibi, quando uxor Guilelmoni de Barril, |[6] de Mungay, que est nepos dicti Petri, fuit maritata, quod noluisset fuisse pro C |[7] aureis tunc in dicto castro, eo quia Berengarius de Acrimonte et Arnaldus de Fluviano intra-|[8]verant dictum locum de Mungay cum quadam alia nupta cum jam dictus Petrus exisset |[9] castrum de Mungay cum multis ¿homini?bus Camarase qui eum fuerant comitati. Set |[10] tamen dicti homines seu aliqui eorum retulerunt huic testi quod viderant simul |[11] in dicto loco Petrum de Palacio et predictos Berengarium de Acrimonte et Arnaldum de*

[gb] Pro *eis*

Fluvi-|12ano tunc temporis. Et hoc dixit sibi signanter Raimundus Masqueró, pater uxoris dicti Guilelmi |13 de Barril. Interrogatus si predicti homicide fuerant banniti necne, et dixit se credere quod sic, |14 eo quia jam dominus rex mandaverat hominibus Camarase et tocius honoris |15 quod caperent predictos homicidas ubi eos invenirent.

|16 *Item dixit quod, cum Johannes Coscollera interfecisset infra terminum castri de* 209
Laurencio quendam |17 hominem cum quo luserat ad taxillos[gc] *et confugisset ad castrum de Privà, quod est ipsius Petri, |18 cum aliis participibus suis, fuit captus per dictum Petrum et missus in castro de Laurencio. |19 Postea fuit requisitus per nobilem Alvarum, eo pretextu quia dicebat se habere merum ||28v,1 imperium in loco de Villanova, que est infra terminos castri de Sancta Linia. Dicebat etiam |2 quod homo interfectus erat suus tanquam habitator de Villanova, et quod punicio spectabat |3 ad eum juxta statuta curie Barchinone. Et dictus Petrus, ut dicebant, habuit de consilio |4 Ilerde quod remiteret dictum captum ad dictum nobilem, et propter hoc remisit ipsum dicto |5 nobili, qui punivit ipsum in mille solidis, licet nunquam dictus Alvarus fuisset usus |6 habere merum imperium in dicto loco de Villanova. Interrogatus qualiter scit predicta, dixit quod sic |7 audivit a dicto Johanne Coscoyl et a multis aliis. Testis tamen non interfuit. Dixit |8 etiam quod alii socii dicti homicide qui fuerant secum ad dictum homicidium perpetrandum |9 fuerunt et sunt hodie in castro de Privà et tornant ibi, prout a pluribus audivit, et non |10 curavit nec curat dictus Petrus de Palacio capere eos. Interrogatus si predicti qui dicuntur |11 fuisse participes dicti homicidii sunt banniti, et dixit quod non quod ipse testis sciat, |12 immo videt eos intrare Camarasam licet inculpati fuissent de dicta morte. Et credit |13 testis quod dictus nobilis usurpat merum imperium in dicto loco de Villanova de consensu et |14 paciencia dicti Petri de Palacio. Interrogatus quare credit, respondit quia non videt |15 quod deffendat jurediccionem domini regis in dicto loco, licet sit, secundum comunem |16 famam, de termino castri de Sancta Linia. Et testis etiam recordatur quod vidit Raimundetum de Car-|17dona, quondam dominum dicti castri, utentem jurediccionem in dicto loco de Villanova.*

|18 *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus castrorum de Sancta Li-* 210
nia et de Laurencio, ||29r,1 emit a Bernardo de Miravet, milite, castrum de Privà, quod est et erat in termino castri de Sancta |2 Linia, sine fatiga domini regis, et audivit quod suposuit ipsum jurediccioni nobilis |3 Alvari in exercitibus, quia multis vicibus, ut audivit dici, duxit eos cum suis hominibus in |4 cavalcatis suis, et specialiter ad castrum de Turmo et ad castrum de Monteaspero in va-|5lensam dicti Alvari, et non vidit quod homines de Privà fuissent in exercitibus regalibus, |6 quia si fuissent, iste testis, qui erat presens in exercitibus regalibus, vidisset eos. Interrogatus |7 qualiter scit quod dictus Petrus de Palacio emerit dictum castrum de Privà, respondit quia sic |8 audivit dici ab ipso Petro et a multis aliis, et quia primo vidit dictum Bernardum de Mi-|9raveto tenere dictum castrum de Privà et postea vidit et nunc videt dictum Petrum |10 tenere dictum castrum tanquam

[gc] *ad taxillos*: al joc de les tabes

suum, licet tunc diceretur quod dictus Petrus emebat dictum |[11] castrum de Privà ad opus domini regis. Interrogatus qualiter scit quod castrum de Privà |[12] sit infra terminos castri de Sancta Linia, et respondit quod comunis afirmacio est in |[13] castro de Sancta Linia ⌊et de Privà⌋ et etiam Camarase per homines ipsorum locorum quod castrum de Privà |[14] est situm infra terminos castri de Sancta Linia. Interrogatus quo tempore emit dictus Petrus |[15] de Palacio dictum castrum de Privà, et respondit quod secundum suum scient[gd] *XIIII anni |[16] et plus sunt elapsi, quia tempore domini regis Petri emit ipsum antequam transsisset |[17] in Siciliam.*

211 [18] *Item dixit se audivisse dici a multis, de quibus non recordatur, quod dictus Petrus* ||**29v**,1 *de Palacio fecit se hominem dicti Alvari post emptionem dicti castri de Privà.*

212 [2] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio recipit pro redditibus colligendis locorum de Camarasa |[3] et de Cubells et de Mungay CC solidos annuatim, et nichilominus computat sumptus |[4] quos facit circa redditus colligendos, et recipit etiam retrodecimum de ipsis redditibus. |[5] Interrogatus qualiter scit, respondit quod ipsum Petrum audivit confiteri quod recipit et recepit |[6] dictos CC solidos. Alia audivit dici a levatoribus dictorum reddituum. Dixit |[7] etiam quod dictus Petrus fecit se et facit franchum de omnibus collectis et de cenis |[8] et de aliis tributis pro omnibus bonis que habet, et hoc idem deffendit quo ad familiam |[9] suam. Interrogatus qualiter scit, respondit quia vidit a XX annis citra.*

213 [10] *Item audivit dici a Bernardo de Turri, quondam, de Camarasa, avunculo dicti Petri, quod Gombaldus |[11] de Merita, quondam, consuevit tenere cavellariam quandam inmediate a domino rege in |[12] loco de Merita sub certo servicio. Et fuit dicta cavellaria translata in Bernardo |[13] de Fluviano, qui tenet eam sine omni servicio. Et non fuit factum servicium aliquod |[14] domino regi postquam Petrus de Palacio fuit bajulus.*

214 [15] *Item dixit se audivisse dici ab Arnaldo Vives quod molendinum Petri de |[16] Palacio quod habet Camarase, in quo sunt III r[o]te, et consuevit dare* ||**30r**,1 *[cen]sum domino regi, scilicet XV fanechas pesols, quando pater dicti Arnaldi Vives |[2] [tene]bat et possidebat dictum molendinum, in adjutorium census molendinorum istius testis |[3] [et] sociorum suorum, et a tempore quo dictus Petrus de Palacio emit dictum molendinum seu |[4] [m]olendina a Bernardo ⌊Raimundi⌋ de Muntzonís, milite, qui ipsum emerat a dicto* [ge] *Arnaldo Vives, |[5] [f]uit servatum quod quolibet anno fuerunt deducte dicte XV faneche de X cafi-|[6][ci]is frumenti et ordei quos testis tenebatur dare pro censu domino regi pro molendinis |[7] [su]is et sociorum suorum. Et credit testis quod, in instrumento stabilimenti molendini dicti Petri de |[8] Palacio facti illis a quibus habet causam, continetur quod debet contribuere dictas XV fane-|[9]chas in adjutorium dictorum XV cafficiorum bladi. Dixit eciam quod dictus Petrus de Palacio erat |[10] bajulus Camarase quando emit dictum molendinum.*

[gd] *sient, scient, escient*: saber
[ge] Esmenat; abans hi deia *a patre dicti*

[11] Item dixit se audivisse dici a Guilelmo Pelicer, quondam, fratre suo, et ab Arnaldo 215
Vi-|[12]ves, quod, cum dictus Petrus de Palacio promisisset solvere X milia solidos Barchinonensium |[13] racione composicionis quam fecerat cum domino rege Alfonso pretextu inquisi-|[14]cionis facte per Examinum Petri de Salanova contra ipsum Petrum de Palacio, quos |[15] denarios debebat recipere episcopus Sarag⌊osse⌉, ⌊qui tunc erat iturus Romam⌉, dominus rex predictus, de gracia permisit dicto |[16] Petro de Palacio quod posset vendere dominicaturas domini regis franchas in castro de |[17] Cubels dum modo salvaret sibi censum macemutinarum super aliis bonis suis, et |[18] dictus Petrus afirmavit domino regi quod ⌊haberet⌉ dictum molendinum Camarase franchum |[19] et quod in ipso constitueret censum illarum dominicaturarum. Et sic dominus rex scripsit Stephano ||[30v,1] de Cardona, civi Ilerde, quod certificaret se si dictum molendinum sufficiebat ad honeracio-|[2]nem census macemutinarum dictarum dominicaturarum, et dictus Stephanus scripsit dictis Arnaldo |[3] Vives et Guilelmo Pelicer ⌊et quibusdam aliis de quibus non recordatur⌉ si dictum molendinum erat sufficiens ad dictum censum et ipsi, |[4] tanquam illi qui erant amici dicti Petri de Palacio, scripserunt ei quod bene poterat esse |[5] salvus dictus census in dicto molendino. Et sic dicit testis se estimare et credere quod |[6] jus domini regis sit diminutum ex predictis, eo quia dictum molendinum erat jam obli-|[7]gatum domino regi et non erat franchum, ut idem Petrus afirmaverat. Interrogatus quot |[8] dominicature fuerunt vendite per dictum Petrum de Palacio et quantus fuit census qui |[9] solebat prestari inde domino regi, et dixit se nescire signanter quid vel quantum |[10] debebat prestari pro illis dominicaturis venditis, set audivit dici quod pro duobus |[11] milibus solidis Jaccensium vendidit aliquas de dictis dominicaturis. Audivit etiam dici quod de |[12] omnibus dominicaturis Camarase et de Cubellis recipit et consuevit recipere dominus rex |[13] XL vel XLV maçmutinas.

[14] Item dixit se audivisse dici a Bernardo Salat quod idem Bernardus audiverat dici 216
a Petro |[15] d·en Guillem de Palau, avunculo dicti Petri, quod ipse Petrus d·en Guillem de Palacio inter-|[16]fuerat computo quod Petrus de Palacio reddiderat nobili comiti Urgelli de reddi-|[17]tibus bajulie Camarase de III annis proxime transactis, et quod de uno anno reddi-|[18]derat compotum de DCCCC solidis Jaccensium, de quibus retinuit sibi pro salario |[19] et jure suo CC solidos, et de alio anno reddidit compotum de ⌊DCC⌉ solidis, ||[31r,1] de quibus similiter retinuit CC solidis pro jure suo, et in tercio anno reddidit compotum |[2] de D solidis, de quibus retinuit similiter CC solidos. Et quod dictus avunculus suus |[3] dicebat quod falsum compotum reddiderat, adiciendo “per què non serà rich, que tot |[4] s·o pren”. Et testis dixit se credere quod fraus fuit comissa per dictum Petrum |[5] de Palacio in reddicione dicti compoti. Interrogatus quare credit, respondit quia iste |[6] testis cum pluribus aliis parceriis dederunt hoc anno in dictis redditibus, per solum |[7] unum annum, mille et D solidos Jaccensium, et credit quod lucrabuntur adhuc, licet |[8] annus non sit fertilis, immo est sterilis in vino et quibusdam aliis.

[9] Item dixit quod in villa Camarase est fama publica quod Petrus de Palacio fecit 217
occidi |[10] datis denariis Guilelmum Pelliparii, fratrem istius testis, eo quia dictus frater

suus denuncia-|[11]bat domino regi Alfonso et officialibus suis jura sua. Interrogatus qualiter scit quod dicta |[12] fama sit in dicto loco, respondit quia omnes vel major pars hominum Camarase |[13] credunt predicta et dixerunt huic testi, seorsum quasi quilibet ad partem, quod testis non |[14] deberet vindictam asumere nisi de Petro de Palacio, et quia dictus Petrus sustentat et |[15] receptat homicidas dicti fratris sui in loco de Privà et aliis locis suis, |[16] prout dicitur et creditur comuniter. Ipse tamen testis non vidit predicta. Dixit eciam |[17] quod dictus Guilelmus Pelicer, frater suus, cum aliis sociis fuit missus ad curiam Mon-|[18]tissoni tempore domini regis Alfonsi, et dictus Petrus de Palacio in Montesono roga-|[19]vit ipsum Guilelmus Pelicer et fecit rogari quod non acusaret ipsum Petrum de ||**[31v,1]** Palacio, et quia desistere noluit, quia non erat ausus, dictus Petrus, ⌊existens [bajulus]⌋, acuyndavit[aj] ipsum. Interrogatus |[2] qualiter scit, et respondit quia hoc audivit dici a Guilelmo Pelicer predicto cum redisset |[3] de Montesono, et a Guilelmo Gumir, qui erat presens tunc in Montesono, et a Guilelmo de |[4] Sent Just, qui similiter fuit presens. Et audivit dici quod fuerunt presentes Jacobus de Meyà, |[5] de Cubels, et Bernardus de Mayà, ejusdem loci, et Berengarius Silvestre, de familia |[6] dicti Petri de Palacio. Dixit etiam quod alia vice, prius quam predicta curia Montissoni fieret, |[7] dictus Petrus de Palacio, existens bajulus Camarase, acuyndavit[aj] dictum Guilelmum Pelicer supra |[8] molendina d·Oldomar al poador de cap de vila. Interrogatus quare acuyndavit[aj] eum, dixit quod quidam |[9] mulnerius qui steterat cum dicto Petro de Palacio fecerat sibi furca[gf]. Et erat factus |[10] sibi odiosus in tantum quod dictus Petrus rogabat tam amicos quam inimicos suos quod |[11] non tenerent dictum mulnerium. Et Guilelmus Pelicer recepit ipsum in molendino suo, et Petrus |[12] de Palacio, sciens hoc, dixit ei quod sui inimici deferebant sibi in hoc, et quod dictus Guilelmus |[13] Pelicer recipiebat ipsius in odium ejus, quod ex quo nolebat ipsum dimitere, quod difidabat |[14] eum quod non teneretur ei de malo quod ei faceret. Interrogatus qualiter scit, respondit quod |[15] presens fuit in dicto loco. Dixit etiam quod Raimundus Masquaroni, cognatus dicti |[16] Petri de Palacio, fuit similiter presens, et Guilelmus Gesser, bajulus de Cubels |[17] pro ipso Petro, et Guilelmus Mayà, quondam, et Raimundus Roderra, mulnerius predictus. Interrogatus |[18] de tempore, dixit quod VII vel VIII anni sunt elapsi. Dixit etiam se audivisse |[19] dici quod dictus Petrus de Palacio dedit denarios Stephano Ferrarii de Camarasa |[20] e a·n Botxes de Maldà et aliis, et quod occiderent dictum Guilelmum Pelicer et quod ||**[32r,1]** predicti iverunt Terrachonam ad occidendum dictum Guilelmum Pelliparii, et hoc fuerunt confessi |[2] predicti coram pluribus, scilicet, dictus Stephanus concessit hoc Arnaldo Vives, prout idem Arnaldus |[3] dixit sibi, et illud idem dixerunt et concesserunt predicti separatim Petro de Manso, de |[4] Camarasa, prout idem Petrus dixit huic testi, et illud idem dixerunt Bernardo Salat |[5] separatim, prout idem Bernardus retulit sibi.

218 [6] Item dixit se audivisse dici quod cum nobilis Arnaldus Rotgerii, quondam comes Pallariensis, procura-|[7]tor domini regis in Cathalonia, venisset Camarasiam et vellet inquirere de excessibus ibi co-|[8]missis, Petrus de Palacio veniebat modo ad homines et

[gf] *fer la forca*: tal vegada fer un signe al·lusiu a aquest càstig capital

animabat eos quantum poterat quod essent |9 fortes et quod deffenderent se, quia comes venerit ibi causa extorquendi ab eis denarios infinitos, |10 et quod non inveniret eos molles, et consulebat eis quod se opponerent ei fortiter si vellent |11 quod comes recederet, dando eis intelligere quod sic evaderent inquisicionem, ⌊et⌋ modo acce-|12debat ad comitem predictum, dicens ei quod ipse non poterat dominari hominibus Cama-|13rase, et quod esset magnanimis ad compellendum eos, quia multum erant criminosi, et in-|14citavit tantum utramque partem, quod comiti fuit visum quadam die quod homines emisissent |15 clamores contra ipsum, sic quod comes fuit inde conquestus, et homines, videntes quod comes |16 erat indignatus eis, posuerunt de se ipsis LX homines in posse ipsius, et comes |17 fecit eos poni in castro Camarase et stare [a] mane usque ad meridiem. Deinde fecit |18 dictos homines liberari [et] fecit fieri inquisicionem contra homines bajulie de Camarasa et ||32v,1 de Cubels et de Mungay per Guilelmum Calbeti, jure peritum Ilerde. Et fuerunt habiti de condemp-|2nacionibus dicte bajulie VII milia et D solidi, et dictus Petrus de Palacio non red-|3didit compotum nisi de tribus milibus et D solidis. Interrogatus a quibus audivit dici pre-|4dicta, dixit quod a Guilelmo Pelliparii, quondam, fratre suo, et a Guilelmo Gumir et a multis |5 aliis, et etiam a familia dicti comitis, que postea mirabatur de dicta inquisicione, eo quia |6 de tan modico reddiderat compotum dictus Petrus de Palacio.

7 Item audivit dici ab Arnaldo Vives et a Petro Sallendí et a multis aliis quod Petrus **219**
de Palacio, |8 existens bajulus Camarase et tocius honoris, acuyndavit[aj] *dictum Petrum Salendí si non |9 renunciabat donacioni sibi facte per episcopum Urgellensem, quondam, de quibusdam possess-|10ionibus sitis in loco de Camarasa, et quod occasione dicti acuyndamenti*[aj] *dictus Petrus |11 Salendí dimisit dictas possessiones et exivit Camarasam.*

12 Item dixit quod in loco de Camarasa est fama et credulitas quod in conflictu qui **220**
fuit |13 intra comitem Urgelli et homines d·Almenar fuit unus equs dictus Petrus de Palacio |14 et arma et arnesium. Interrogatus quid est fama, dixit illud quod gentes dicunt.

15 Item dixit se audivisse dici quod dictus Petrus de Palacio, quamdiu fuit bajulus **221**
dictorum ||33r,1 locorum, reddidit compotum de vino in mense vetito sicut valebat communiter vinum in loco |2 de Camarasa, et debebat reddere compotum aliter, quia in mense vetito faciebat vendi vi-|3num mucidum vel acidum et in hoc fraudabatur dominus rex in C solidis et plus Jaccensium. |4 Interrogatus a quibus audivit, dixit quod a Guilelmo Gumir et ab aliis qui audiebant computa.

5 Item dixit se audivisse dici ab Arnaldo Vives et ab Arnaldo de Manso, quondam, **222**
quod in collo d·Arnàs |6 fuerunt honores deserti et Petrus de Palacio, tanquam bajulus, acensavit dictos honores sub |7 nomine suo.

8 Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, ⌊bajulus de Camarasa⌋, tractavit quod **223**
Guilelmus de Sent Just, de Camarasa, desisteret |9 a prosecucione inquisicionis que fuerat impetrata fieri per Nicholaum Gener, jure peritum |10 Montisalbi, ⌊contra eundem Petrum

de Palacio⌋, et ex tunc non curavit ⌊idem Petrus⌋ exigere quandam quantitatem in qua dictus Guilelmus de Sent |[11] Just fuerat condempnatus pro maleficiis, propter quod fuerat bannitus, et fuit to[r]natus racione |[12] predicta in villa Camarase. Interrogatus quomodo scit, dixit quod hoc audivit dici a dicto |[13] Guilelmo de Sancto Justo et ab aliis multis. Et sic dictus judex non curavit facere dictam |[14] inquisicionem.

224 [15] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, fuit inobediens manda[tu] ‖[33v,1] domini regis. Interrogatus qualiter scit, respondit quod audivit dici quod Petrus de Palacio, existens |[2] bajulus tempore domini regis Petri, recepit quandam literam a dicto domino rege, impetratam |[3] per quendam, nomine Holdomar, contra Bernardum de Turri, in qua mandabatur dicto Bernardo de Turri |[4] quod restitueret prefato Holdomar quasdam possessiones quas ab eo tenebat. Et dictus |[5] Petrus de Palacio, accepta litera, dixit quod non faceret aliquid et jactavit literam in |[6] terram, et quod multas alias literas receperat a dicto domino rege super predictis et noluit |[7] obtemperare eisdem. Interrogatus a quibus audivit dici, dixit se non recordari. Dixit etiam |[8] quod iste testis impetravit ⌊literam⌋ a domino rege Alfonso ad dictum Petrum de Palacio, |[9] bajulum, contra homicidas Guilelmi Pelliparii, fratris sui, quod procederet contra eos et |[10] banniret eos, et neclexit procedere per annum quod non bannivit eos. Dixit etiam quod |[11] post modum, cum bannivisset eos Camarase, non curavit significare bannimentum |[12] tenentibus locum suum in castris de Cubellis et de Mungay nec hominibus, nec in aliis |[13] castris sue bajulie spectantibus. Dixit etiam quod ipse testis presentavit dicto Petro |[14] de Palacio, bajulo predicto, literas regales domini regis Alfonsi, quondam, et domini |[15] regis Jacobi qui nunc est, ut compelleret sibi Raimundum de Camarasa, castlanum |[16] dicti loci, super quodam debito Bernardo de Fluviano, de quo fuit fidejussor |[17] idem Raimundus cum instrumento publico, quod quidem debitum debebatur Guilelmo Pelliparii, ‖[34r,1] quondam, fratri suo, cujus ipse successor et heres est, et non curavit compellere ipsum Raimundum |[2] nec adhuc est assecutus jus suum. Dixit insuper se audivisse dici et etiam fuit |[3] presens quod[gg] paciarii et probi homines Camarase requisiverunt pluries dictum Petrum |[4] de Palacio quod solveret eis illam quantitatem denariorum quam receperat ab eis racione |[5] redempcionis exercitus de Figueriis tempore quo rex Majorice erat in obsessione |[6] castri de Carmenzó, sicut dominus rex ⌊Alfonsus, et etiam dominus infans Petrus, et etiam dominus rex qui nunc est⌋, ei preceperant per literas suas quas sibi multis |[7] vicibus hostenderunt.*

225 [8] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, fecit multas emptiones a subditis |[9] suis in loco de Camarasa, quas emptiones non posset dicere set per instrumenta emp-|[10]tionalia poterunt manifestari.*

226 [11] *Item dixit se audivisse dici ab Arnaldo Vives et aliis quod, bene est annus |[12] elapsus, Raimundus de Miravet, scutiffer dicti Petri de Palacio, receperat in loco |[13] d·Algerre carnes a quodam carnifice ad opus dicti Petri de Palacio in loco |[14] de Figuera, et dum*

[gg] Esmenat; abans hi deia *quando*

dictus carnifex peteret a dicto scutiffero dictos denarios |[15] pro dictis carnibus in loco d·Algerra, qui est de vicaria Ilerde, idem |[16] Raimundus vulneravit dictum carnificem. Et vicarius Ilerde scripsit dicto Petro ||[34v,1] de Palacio quod remiteret sibi dictum scutifferum puniendum, et dictus Petrus de Palacio res-|[2]cripserat ei quod dictus scutiffer fugerat. Et non erat verum, immo fuit continue et est |[3] etiam hodie cum dicto Petro de Palacio et in domo et servitio suo. Interrogatus qualiter scit, |[4] dixit quia tota die videt hoc.

[5] *Item dixit se audivisse dici ab Arnaldo Vives et ab aliis quod quidam homo ipsius* **227**
|[6] Petri de Palacio, habitator de la Figuera, cognominatus de Millà, quia nomen proprium ipsius |[7] ignorat, occidit in castro d·Algerra quendam hominem et dictus Petrus sustinuit |[8] ipsum, sic quod vicarius Ilerde, qui pluries requisivit ipsum sibi remiti, non potuit |[9] ipsum habere.

[10] *Item audivit dici quod Petrus Salendí, de familia dicti Petri de Palacio, bajuli* **228**
predicti, |[11] percussit in platea Camarase Johannem Amargós, habitatorem Camarase.

[12] *Item dixit quod Arnaldonus de Palacio, nepos dicti Petri de Palacio, requisivit* **229**
istum |[13] testem in loco qui vocatur sobre·l poador de cap de vila, in via qua itur ad pontem, |[14] et cum lapide in manu voluit eum ferire dicendo "que·n compraria es cors[au] *||[35r,1] que el deia mal d·en Pere de Palau", et quod imposuerat ei quod rapuerat ecclesiam |[2] Sancte Marie de Salis, et testis cum baculo defendit se. Et ad predicta fuit presens Bernardus Salat, qui se interposuit dividendo eos. Postea hostendit |[3] predicta testis dicto Petro de Palacio et fuit minatus fortiter dicto nepoti |[4] suo. Et etiam domina uxor dicti Petri expulit dictum Arnaldonum de hospicio |[5] per duos dies.*

Represa de la causa (20 gener 1298, manament reial de 16 agost 1297)

[35v,1] *Cum presens inquisicio ex quibusdam causis suspensa fuisset, dominus rex man-* **230**
davit in ea procedi |[2] per Guilelmum de Jaffero, judicem curie sue, qui accessit ad villam Camarase et fuit ibi die |[3] lune que est XIII° kalendas februarii, anno Domini[gh] *M^{o}CC^{o} XC^{o} septimo.*

[4] *Et die martis proximo sequenti, convocato consilio, fecit legi coram populo literam* **231**
sue |[5] comissionis, tenor cujus sequitur in hunc modum:

> [6] *Jacobus, Dei gracia rex Aragonum, Majorice, Valencie et Murtie, comesque Barchinone ac Sancte Romane |[7] Ecclesie vexillarius amiranti et capitanus generalis, dilecto judici curie sue Guilelmo de Jaffero, salutem |[8] et dileccionem.*
>
> *Dicimus et mandamus vobis quatenus, vocato ad hoc Berengario de Manso, de domo nostra, et pro-|[9]curatore ad nostra jura et debita exigenda, determinetis*

[gh] Es tracta de l'any de l'Encarnació, ja que llavors: (a) concorda amb el dia de la setmana; i (b) resulta posterior a la data del manament reial adjunt

inquisiciones factas per quoscumque judices |10 nostros seu alios, et inceptas perficiatis, et de novo etiam faciatis ubi fuerint faciende in Catha-|11lonia contra quoscumque, et specialiter inquisiciones factas seu inceptas in civitate Ilerde, in villa Cerva-|12rie, Tarrage, in Villa Grassa, in Monte Albo, in Regali et bajulia ejusdem, in loco de Pratis et bajulia ejus-|13dem, et specialiter inquisicionem contra Petrum de Palacio, habitatorem dicti loci Camarasie, et vica-|14riarum et terminorum omnium locorum predictorum, procedendo in predictis prout de jure fuerit faciendum. Nos enim |15 per presentes vobis comitimus vices nostras et nichilominus mandamus bajulis et vicariis predictorum locorum et |16 omnibus officialibus nostris quod ad requisicionem vestri super premissis prestent vobis consilium, auxilium et juramentum.

17 *Datum Ilerde, XVII kalendas septembris, anno Domini MºCCº nonagesimo septimo. Sigillata.*

232 **36r**,1 *Qua litera publicata, judex predictus monuit ex parte domini regis universis irii ad dictum consilium |2 convenanter quod instruerent ipsum ac informarent super inquisicionibus quas in locis de Camarasa, |3 de Cubellis et de Muntgay, tam contra officiales quam contra non officiales facere intendebat, et ordina-|4vit et dictavit idem judex feram cride, et mandavit Petro Gorgolini, sagioni Cama-|5rasie, quod per totam presentem septimanam preconizaret duabus horis in die dictam cridam, |6 cujus cride forma talis est:* [gi]

7 *Tuyt*[ab] *sapiats qu·en Guillem de Jaffer, jutge de la cort del senyor rey, és vengut açí |8 de part del senyor rey e per manament seu per fer inquisició specialment contra en |9 Pere de Palau, ça enrera batle de Camarasa, de Cubels e de Muntgay, e contra altres officials |10 o corts d·aquels locs e locs tinens, assessors lurs e escrivans de corts e companyes d·els, |11 e encara contra tots altres qui officials no sien, per que tot hom a qui los damunt dits ajen fet |12 tort*[gj] *ne enjúria en qualque manera, ne a els ajen dat servii*[r] *ne don, en persones o en |13 coses, per volentat o per colpa, o sapien que·ls damunt dits ajen defraudat dret del senyor |14 rey, ne ajen trobada fadiga de dret en els, per engan o per negligència, o ajen perdo-|15nat o lexat o retengut lo dret del senyor rey no degudament en qualsque coses, ne |16 ajen els o lurs ancessors venut o alienat alcuns béns als dits batles o officials per qualque |17 títol o recebut d·alcuns res sots color*[gk] *de dret, o ajen fetes forçes o penyores o toltes*[gl] *o |18 altres torts*[gm] *a alguns, venga al dit jutge en continent e do ho a el en escrit, e sàpia que es-|19mena li·n serà feta si esmena*

[gi] El text que segueix és transcrit també —amb algunes diferències— a l'edició a, p. 429–430

[gj] Ad lit.: *cort*

[gk] *color*: aparença enganosa, ficció

[gl] Ad lit.: *coltes*, que també té el significat de 'col·lectes, recaptacions d'imposts'

[gm] Ad lit.: *corts*

s·i deu fer, encara que aquel official o altre qui colpable serà |20 trobat ne serà ponit covinentment segons dret e segons les costitucions del senyor rey |21 e segons los establimens perpetuals de la cort de Monson. Si no, d·aquí enant no seria oÿt de clam |22 que fer ne volgués.

Reclamació de Bernat Agustí i Ramon Margalit (25 gener 1298)

36v,1 *Die sabbati que est VIII° kalendas februarii, anno predicto, comparuerunt Bernardus Agostí et Raimundus |2 Margalit et jurati deposuerunt quod Petrus de Palacio, quondam, debebat eis centum |3 solidos Jaccensium, quos recepit ab eis ex causa contenta in instrumento infra scripto, que causa non |4 fuit secuta. Et ad probandam intencionem suam produxerunt unum instrumentum tenor |5 cujus talis est:* **233**

Noverint universi quod ego, Petrus de Palacio, dominus de Privano, confiteor |6 et in veritate recognosco me habuisse et recepisse a vobis, Bernardo Agostini et Raimundo Margalit, |7 loco et nomine nobilis Alvari, vicecomitis Aggerensis, ducentos solidos Jaccensium bone monete |8 quos Petrus Raimundus de Nuce, habitator in Villa Nova Pulcri Podii, debebat eidem nobili Alvaro |9 supra dicto racione illius composicionis quam fecit secum. Unde renuncio omni excepcioni non |10 numerate ac non recepte predicte peccunie et doli. Quos dictos CC solidos Jaccensium promito |11 vobis et vestris reddere et tornare de hic usque in primo venturo festo Sancti Johannis Baptiste. |12 Tali vero condicione quod si composicio facta inter dictum Petrum Raimundum de Nuce ex una parte |13 et Petrum ¿M?o-r¿i?ch et alios amicos suos ex altera non venit ad perfeccionem ut promisum |14 est inter ipsos et dictum Alvarum, et si dicta composicio non fit nec venit ad plenam |15 perfeccionem, et solutis vobis per me dictos CC solidis Jaccensium, composicio et absolucio facta |16 eidem Petro Raimundo de Nuce per dictum Alvarum sit irriti atque cassa et vana. Pro quibus omnibus |17 supra dictis CC solidis Jaccensium tradendis et solvendis vobis, dictis Bernardo Agostini et Raimundo Mar-|18galit et cui volueritis, obligo vobis et vestris omnia bona mea, mobilia et inmobilia habita et |19 habenda, ubicumque sint et ubique.

Actum est hoc XI° kalendas marcii, anno Domini M^oCC^oXC^o |20 sexto.

Sig+num Petri de Palacio predicti, qui hoc firmo et a testibus firmare rogo.

Sig+num |21 Arnaldi Margalit, sig+num Ferrarii Baladini, testium.

22 *Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num* ⌊*apposui*⌉.

Capítols en llatí (folis 23–26)

234 [23v,1] *Nunciatum est quod Petrus de Palacio, quondam, tradidit pro peccunia Guilelmum de Meeyà et Petrum |[2] de Paneres, homines de Cubellis ⌊captos per eum, eo⌋ quia fuerunt inculpati quod interfecerant Bertrandum Ollerii, quondam, |[3] Bertrando Ollerii, consanguineo germano dicti Bertrandi, et Arnaldo Guilabert, et Petro des Falcons, |[4] Raimundo des Falcons, et Bernardo de Sebrà, et Bernardo Oler, et a·n Coma de Sanahuga, et Petro |[5] Novel de Castelserà, amicis dicti interfecti, ut de ipsis captis facerent quicquid vellent, |[6] et predicti, soluta peccunia, de nocte suspenderunt dictos captos in furcis quas plan-|[7]taverunt ante castrum de Cubellis.*

235 [8] *Item, quod dictus Petrus de Palacio fecit fieri inquisicionem contra predictos in loco de Cubellis |[9] per Bernardum de Turri, quondam, ⌊Ilerde⌋, et habuit inde peccuniam.*

236 [10] *Item, quod dictus Petrus de Palacio, quondam, habuit CC solidos a probis hominibus Camarase ut caperet |[11] Arcalís, malefactorem hominem Camarase. Et in hoc sciunt Mascaró Margalit, Bernardus Salat, Petrus |[12] Pelicer.*

237 [13] [gn] *Item, quod dictus Petrus de Palacio recepit in comanda a domino rege, pro parte domini regis, |[14] castrum de Viuves, et quod habuit inde bladum, bestias grossas et minutas, mel et ceram, |[15] tonas et barriles et alia bona. Et debet in hoc scire Raimundus Mascaró, Bernardus Buulló de Cubellis, |[16] Guilelmus Guisser de Cubellis, Petrus de Palacio, filius Guilelmus de Palacio, Petrus de Belv[e]er, cast-|[17]lanus de Cubels, et homines de Viuves.*

238 [18] *Item, dictus Petrus de Palacio fecit redimi in dicto castro quendam hominem qui voleb[a]t in-|[19]trare in castrum de Muntmagastre, quod castrum erat in guerra cum domino rege. Et in hoc |[20] debet scire Bernardus Buulló et qui dicentur per ipsum.*

239 [24r,1] *Item, quod dictus Petrus de Palacio tenuit pro dicto domino rege pro dicto tempore castra d·Antona, |[2] de Foradada et de Munzenís, et habuit inde multa bona. Et sciunt in hoc Guilelmus Guisser, |[3] et Renardus, clericus de Salgar, Petrus Mayol de Cubels, Petrus de Palau, filius Guilelmi de Palacio.*

240 [4] *Item, dictus Petrus habuit de quodam homine de Àger CCC solidos et ceperant ipsum homines |[5] qui stabant in stabilimento castri d·Antona. In hoc sciunt Petrus Bru, Johan Amargós, Raimundus |[6] Mascaró.*

241 [7] *Item, quod dictus Petrus de Palacio fecit subornari testes quos Examinus Petri de Salanova reci-|[8]piebat in inquisicione quam faciebat Camarase pro domino rege per Abraffim Albané, ju-|[9]deum, et per Matheum Coscoyl, sagionem, et per quosdam alios.*

242 [10] *Item, quod dictus Petrus habuit CXCIIII solidos et medium de quibusdam hominibus senibus de |[11] Cubellis que fuerant assignati ire in Siciliam cum dicto domino rege Petro.*

[gn] Al marge: *P. Vidal*

[12] *Item, quod dictus Petrus de Palacio habuit ab hominibus d·Alòs et de Meeyà besti-* 243
arium et |[13] [*unam*] *cigiam frumenti quod erat apud Camarasam, eo quia contradicebant solvere bova-*|[14]*ticum tempore dicti domini regis Petri.*

[15] *Item, dictus Petrus habuit, nomine bovatici, ab hominibus d·Alòs, de Meeyà, de* 244
Lavanza, de Losars, |[16] *et d·Alantorn, et de Vallebrera, tria milia solidos et plus.*

24v,[1] *Item habuit dictus Petrus ballistas de turno*[go] *et de duobus pedibus quas dictus* 245
dominus rex Petrus |[2] *fecit miti in castrum de Laurencio.*

[3] *Item, quod dictus Petrus habuit a* ⌊*quodam*⌋ *fratre Petri de Palacio, quem tenuerat* 246
captum dictus Petrus de Palacio |[4] *et qui evaserat de capcione sua, CCC solidos. In hoc scit Balagarius de Palau, de Camarasa.*

[5] *Item, quod dictus Petrus de Palau habuit a Bernardo Figuera de Merita, LXV* 247
solidos et unam |[6] *capam. Et in hoc sciunt Petrus de Palacio, filius Guilelmi de Palacio, Petrus Marcús de* |[7] *Sen Michael, et Petrus Pelicer et dictus Bernardus Figuera.*

[8] *Item, quod dictus Petrus diruit et dirui fecit murum castri de Camarasa, a turri* 248
Raimundi |[9] *de Camarasa usque ad turrim Cimbalorum*[gp]*, et construxit palacium suum inde.*

[10] *Item, quod dictus Petrus habuit fustam, gumenas*[cu] *et clavos pontis fustei quem* 249
dictus dominus |[11] *rex Petrus fecit fieri apud Balagarium.*

[12] *Item, quod dictus Petrus habuit de quadam cavalcata quam aliqui homines Cama-* 250
rasie et de Cubellis |[13] *fecerunt de mandato suo a Tartareu, bestias grossas et minutas et porcos.*

[14] *Item, quod dictus Petrus habuit et recepit medietatem decime honorum Sancte* 251
Marie de Val-|[15]*darnàs a XXVIII annis citra, et valuit quolibet anno XX solidi.*

25r,[1] *Item, quando rex Majorice obsederat cum gentibus regis Francie castrum de Car-* 252
mensó de Ampur-|[2]*dano, dominus infans Petrus, procurator in Catalonia pro domino rege, mandavit per literas suas* |[3] *dicto Petro de Palacio, tunc bajulo Camarase, et hominibus locorum quibus ipse preerat, quod* |[4] *venirent ad sucurrendum ad terram Empurdani sub pena bausie. Et multi* |[5] *de hominibus iverunt illuch, set ipse* ⌊*Petrus de Palacio*⌋ *non ivit. Immo recepit redempcionem denariorum ab* |[6] *hominibus que non iverunt, quos sibi retinuit, et illos denarios noluit reddere universitati,* |[7] *quamvis dictus dominus infans mandasset ei.*

[8] *Item, quod Raimundus de Camarasa et Bernardus de Muntzenís, et Guillemó, fil* 253
d·en Bernat de Muntze-|[9]*nís, et Arnaldus de Muntzenís, dominus de Flix, fuerunt cum equo et armis contra* |[10] *homines d·Almenar cum comite Urgellense.*

[go] *ballesta de torn*: la que es parava per mitjà d'un joc de roda dentada i cremallera, i era la ballesta de més potència

[gp] *cymbalum*: campana [*du Cange*]

254 [11] *Item, quod dictus Petrus de Palacio vendidit vinum a XXVIII annis citra in mense |[12] vetito apud Camarasam sub nomine domini regis.*

255 [13] *Item, quod dictus Petrus de Palacio recepit in comuni granario bladum domini regis cum fanecha, |[14] [et in] qualibet fanecha fiebat una calçata*[ef].

256 [15] *Item, quod dictus Petrus de Palacio retinuit de jure domini regis et aliorum p|ac|iariorum |[16] CC solidos pro refeccione torqularium delmés et non curavit reficere ea.*

257 [25v,1] *Item, quod dictus Petrus de Palacio tradidit nobili Alvaro, sine justa causa, Johannem Coscolera, |[2] de Sancta Linia, quem tenebat captum in castro de Laurencio racione homicidii quod dicebatur |[3] perpetrasse infra terminos dicti castri. Et dictus nobilis habuit de dicto homine pro |[4] justicia usurpata denarios ex culpa dicti bajuli.*

258 [5] *Item, quod dictus Petrus de Palacio fuit in culpa quod non fit servicium domino regi |[6] de una cavalaria in loco de Merita.*

259 [7] *Item, quod dictus Petrus de Palacio habuit sal de salinis domini regis dum fuit |[8] bajulus Camarase.*

260 [9] *Item, quod Petrus de Palacio, alcaydus quondam de Laurencio, et Periconus de Palacio, filius |[10] Petri de Palacio, fuerunt agressi in platea Camarase Arnaldum Vives cridan "Muyra, |[11] muyra", post penam impositam inter partes per Guilelmum de Jafero, judi-|[12]cem domini regis, et Berengarium de Manso.*

261 [13] *Item, quod dictus Petrus de Palacio, quondam, sustinuit bannitos occasione mortis Guilelmi |[14] Pelicer et Petri Zalendí in castro de Laurencio et aliis locis in quibus |[15] erat bajulus pro domino rege, scilicet Burdum de Seganta, Berengarium [d·A]-|[16]gramunt, et Arnaldonum de Fluvià, et Arnaldum Alegret et Balagueronum Valensa.*

262 [26r,1] *Item, quod locus de Segura est alodium proprium domini regis et quod castlani Camarase non habent ibi |[2] aliquid facere, et quod Petrus de Palacio, ut dicitur, faciebat poni in comuni granario bladum dicti loci.*

Declaracions de testimonis, començant per Maria de Farfanya (foli 37):

263 [37r,1] *Maria de Farfanya, testis jurata, interrogata dixit quod tempore quo bovaticum fuit levatum in Catha-|[2]lonia de mandato domini regis Petri, patris domini regis, quadam die, Petrus de Palacio, quondam, stabat |[3] ad ignem in domo istius testis et computavit cum Abraffim, judeo, qui nunc captus deti-|[4]netur, super quibusdam expensis quas fecerat circa colleccionem bovatici quidam judeus Barchinone qui |[5] fuerat collega dicti Petri in bovatico quod fuit levatum Camarasie et in locis convicinis. |[6] Et credit hec testis quod jam tunc erat mortuus dictus collega et in computo tenebant quaternos |[7] papiri scriptos. Interrogata quis eorum legebat, et dixit se non recordari. Et cum computassent, dictus*

|[8] Petrus de Palacio projecit in ignem ipsos quaternos, multis ibi presentibus de quibus non recordatur. |[9] Interrogata si erat litera ebraycha vel cristiana in dictis quaternis, dixit se nessire. Interrogata |[10] si dicti libri erant de dicto bovatico, et dixit se nescire, quia non fuit ibi dictum per aliquem |[11] cujus modi libri essent. Interrogata si dictus Petrus de Palacio dixit ei tunc ne revelaret quod dicti |[12] quaterni fuissent combusti et dixit quod non. Interrogata si fuit certifficata postea per aliquem |[13] cujus modi quaterni fuerant illi, et respondit quod non audivit verbum fieri postea. Dixit etiam quod [si] circa |[14] hoc possit alia reducere ad memoriam, ipsa reddibat et addet quod addendum fuerit seu |[15] dicendum. Dixit etiam quod eadem die testis transivit ad domum dicti Abraffim, qui erat vicinus suus, et in |[16] suo igne vidit papirum scriptam usque ad folium et [e?]rat consumpta, tamen adhuc apparebant ibi litere. |[17] Nes[ci]t tamen quid esset nisi quod fuerat de dicto computo, ut credit.

264 *[18] Item fuit interrogata si sciebat illos qui subornabant testes in loco de Camarasa tempore quo Examinus Petri |[19] de Salanova faciebat inquisicionem contra dictum Petrum de Palacio, et dixit se vidisse et audisse quadam |[20] die quod en Picher, quondam, venit ad domum istius testis et petebat aliquam quantitatem bladi |[21] a dicto Petro de Palacio, eo quia custodiverat ut*[gq] *marcenarius castrum de Laurencio, et venit ibi eo |[22] quia filius istius testis erat jener dicti Petri de Palacio. Et Guilelmus Pelliparii, quondam, consanguineus |[23] germanus filii istius testis, et Arnaldus Barril dixerunt tunc dicto Picher quod non iret |[24] ad dictum Examinum et quod desisteret a querela, quia ipsi facerent ei satisfieri in toto dicto |[25] [bl]ado. Nescit tamen testis si postea habuit satisfaccionem vel non. Interrogata de quantitate bladi ||***[37v,1]** *dixit se non recordari. Dixit etiam se audivisse tunc quod multi alii ibant per villam et sub-|[2]ornabant testes in favorem dicti Petri. Interrogata de quibus audivit, dixit se non recordari. Dixit |[3] tamen se credere quod dicte subornaciones fiebant.*

Declaració d'Arnau Vives [gr] :

265 **[37v,4]** *Arnaldus Vives, testis juratus, interrogatus dixit quod [Guilelmus] de Cardona, quondam dominus castrorum de Sancta Linea et de |[5] Laurencio, tenebat redditus et proventus pro cavaleriis a domino rege Jacobo, quondam, castrorum [de] Cama-|[6]rasa, de Cubellis et de Muntgay. Et Petrus de Palacio, quondam, fuit bajulus ipsius et anno quo |[7] dictus Guilelmus de Cardona decessit lenivit post mortem ejus redditus et proventus dictorum locorum |[8] et questiam duorum milium et quadrigentorum solidorum. Interrogatus qualiter scit, et respondit quia presens |[9] fuit et vidit quod dictus Petrus fuit usus officio bajuli, et familie dicti Petri levaverunt |[10] redditus et proventus et dictam*

[gq] Esmenat; sembla que abans hi deia *in*

[gr] A manca de cap informació explícita en sentit contrari, aquesta declaració d'Arnau Vives s'estén des de l'ítem 265 fins al 325 (folis 37v–49v). Tanmateix, els ítems 284, 321 i 325 esmenten Arnau Vives com si es tractés d'una tercera persona, la qual cosa fa sospitar que el declarant podria ser ja un altre.

questiam nomine suo. Interrogatus de illo anno et respondit quod post |[11] capcionem primam civitatis Murcie alio sequenti anno, ut sibi videtur, decessit dictus Guilelmus |[12] de Cardona in Quadragesima. Interrogatus si dictus Petrus de Palacio posuit predicta in computo |[13] domino regi, et dixit se nescire. Dixit tamen se audivisse dici quod dictus Petrus solvit |[14] ⌊veri¿⌋dice de tapia[gs] *de Cubellis vel ipse per se recepit de dictis redditibus usque ad |[15] quantitatem D vel DC solidorum, quos dictus Guilelmus de Cardona ei debebat.*

266 **38r,1** *Item audivit dici quod dictus Guilelmus de Cardona habebat cartam a dicto domino rege quod |[2] post mortem suam per annum posset levare dictos redditus et jura ad satisfacio-|[3]nem debitorum que bajuli dictorum locorum expendissent ad opus ipsius.*

267 [4] *Item dixit quod post mortem dicti Guilelmi de Cardona fuit dictum Camarase et fuit fama quod |[5] dictus dominus rex Jacobus misit literam dicto Petro de Palacio, quondam, quod responderet de redditibus |[6] et caloniis et questiis dictorum locorum Martino de Valle Laporaria. Et vidit testis quod dictus |[7] Martinus, ut ⌊creditor domini regis⌋ tenebat dictos redditus, proventus et questias, et dictus Petrus de Palacio |[8] exercuit bajuliam predictorum locorum pro eo, secundum son sient*[gd]*, per III annos, quibus idem |[9] Martinus tenuit dicta loca. Et infra illud tempus accidit quod dictus Petrus de Palacio, ut bajulus, |[10] cepit duos homines de Cubels, nomine Guilelmum de Meeyà et Petrum de Paneres, qui erant inculpa-|[11]ti de morte Bertrandi Ollarii. Et testis vidit ipsos captos Camarase in domo dicti Petri |[12] de Palacio in cellario versus ferregenale seu versus murum, et videtur sibi quod tenebantur in Iª to-|[13]na, et testis fuit locutus cum dicto Petro de Paneres existente en una tona. Post mo-|[14]dum vidit in villa Camarase Bertrandum Oler, qui [e]rat consanquineus germanus dicti Bertrandi Oler, mortui, secundum quod |[15] ⌊dicebatur⌋, et Arnaldum Guilabert deç Padrís, Petrum deç Falchons, Raimundum deç Falcons, ⌊Bernardum⌋ de Sebrà, de Ilerda, Bernardum Oler, |[16] et en Coma de Sanauga, et Petrum Novel, de Castelserà, et omnes predicti venerant cum equo et armis, |[17] exceptis dictis Petro Novel et Arnaldo Guilabert, cum aliis multis amicis et consanguineis dicti mor-|[18]tui, et tractaverant, ut audivit dici et* [gt] *ut credit, cum dictis Martino de Valle Loporaria et Petro de |[19] Palacio jam prius. Set tunc dictus Martinus non erat Camarase, et fuerunt locuti cum dicto Petro |[20] quod traderet eis dictos captos ad faciendum inde suam voluntatem, et debebant ei dare |[21] trescentas mazmutinas pro dictis duobus captis et Bernardo de Meyà, qui racione predicta fuerat |[22] bannitus set non detinebat captus. Et tradiderunt dicto Petro de Palacio pignora pro dicta |[23] quantitate, scilicet unum equm et bestias mulares. Interrogatus de pilo equi, respondit se credere |[24] quod erat de pilo sor[o]*[gu]*. Interrogatus de numero mulorum, dixit se non recordari. Interrogatus qualiter ||***38v,1** *scit predicta, respondit quod audivit dici predicta a dicto Petro de Palacio et a multis aliis, |[2] et etiam vidit dictum equm et*

[gs] *de tàpia*: com a tapador d'una malifeta
[gt] Cancel·lat: ??
[gu] *sor*: rogenc, vermellós

*bestias in posse dicti Petri de Palacio. Et eadem die quo predicta |[3] fuerunt, Petrus de Palacio rogavit istum testem quod nocte sequenti sequeretur ipsum, quia dictos |[4] captos intendebat extrahere de Camarasa, et in nocte illa, quasi in primo sompno, Petrus de |[5] Palacio fecit equitare dictos captos in duobus mulis et retro eos equitabant singulis homines, |[6] ut sibi videtur, et peditando secuti fuerunt eos usque ad Spinalbel, et ibi invenerunt su-|[7]pradictos et receperunt dictos captos. Et tunc Petrus de Paneres, videns illos, dixit, secundum son |[8] scient[gd]: "És hic en Pere de Palau assí". Et ipse Petrus de Palau tacuit, et tunc dictus Petrus de Pa-|[9]neres dixit: "Injustícia avien merida[ah] parria[gv] que·l senyor rey a vos per el ne feéssets justícia, |[10] e fetz gran malaventura e onta[gw] al senyor rey e vergonya a tots nostres amics e a tot nostre |[11] linyatge com nos liurats a nostres enemics". Et dictus Petrus de Palacio, ⌊qui erat ibi pedes⌋, tacuit, ut sibi vi-|[12]detur, et aliquis de circumstantibus, nomen cujus ignorat, dixit: "No, que a Leyda vos volen me-|[13]nar". Et sic, Petrus de Palacio rediit Camarasam relictis dictis captis. Et in crastina die |[14] fuit dictum Camarase quod predicti capti fuerunt suspensi apud Cubels in furcis noviter |[15] positis in quodam podio per dictos inimicos eorum, sine bajulo et sagione. Interrogatus si cognovit |[16] ipse tunc omnes supra dictos, et dixit quod sic, quia noti fuerant et erant sibi. Interrogatus si |[17] vigebat tunc luna, et dixit quod non, secundum suum scient[gd]. Interrogatus qui fuerunt illi qui associa-|[18]verunt dictum Petrum de Palacio usque a Spinalbel, et respondit quod ipse testis, ut jam dixit, |[19] et Petrus Argot, et Petrus de Palau, filius Guilelmi de Palau, et Raimundus Mascheró, et Petrus |[20] Marchús, ⌊Petrus Fuyola, quondam, Bernardus Ferrarii, quondam, Guilelmus Ferrarii, quondam, Bernardus Gispert, quondam.⌋ Interrogatus qualiter scit, et respondit quia vidit et cognovit eos. Interrogatus si sciebant |[21] ipsi quod dictus Petrus de Palacio deberet tradere dictos captos predicto modo, et dixit quod non, set |[22] bene credebant et cogitabant quod ille Petrus de Palacio duceret eos ad justiciam. Dixit eciam |[23] quod, secundum quod credit, Bernardus Marchús, Petrus de Solsona et multi alii de quibus non recordatur fuerunt |[24] secum dictum Petro ineundo et redeundo. Interrogatus si vidit dictos suspensos, et dixit quod non, ||**39r**,1 quia sequenti die homines de Cubellis concurrerunt ad locum et deposuerunt eos de furcis. |[2] Dixit etiam quod dicti consangui[nei] Bertrandi Ollarii mortui duxerant secum C pedites et ultra ad |[3] sui comitivam qui erant de diversis partibus, scilicet, de Castelserà et deç Pedrís et de aliis locis |[4] de quibus non recordatur, set multos ex eis cognoscebat tunc. Interrogatus de tempore, respondit |[5] quod XXVIII° anni sunt elapsi, secundum suum scient[gd], aliter de tempore non potest |[6] recordari et ut sibi videtur fuit in estate.*

[7] Interrogatus si vidit solvi dictas [C]CC mazmutinas et dixit quod non, set audivit dici quod fuerunt |[8] solute per predictos amicos Bertrandi Ollarii, quondam, et Bernardus de Sebrano predictus, qui erat, ut dice-|[9]bant, consanguineus germanus ipsius Bertrandi, contribuit CC solidos, ut [audivit dici]. |[10] Postea vero, per annum vel circa, **268**

[gv] *parria*: condicional de *parer*
[gw] *honta*, *onta*: afront, ofensa

fuit vista[az] *in loco juxta Turrim de Neral et Almassors inter* |[11] *Martinum de Valle Laporaria et Petrum de Palacio ex I*ª *parte, et Bertrandum Oler et Bernardum Oler* |[12] *et alios partis sue ex altera. Et tunc confitebantur Martinus de Valle Loparia et Petrus de Palacio* ⌊*se habuisse*⌋ |[13] *dictas CCC maçmutinas pro liberacione dictorum captorum. Set dicti Bertrandus et Bernardus Oler rep*[*eteb*]*ant* |[14] *ab eis C maçmutinas, eo quia non tradiderant eis Bernardum de Meeyà, bannitum, ut inter eos* |[15] *convenerat, nam solum tradiderant eis dictos duos qui suspensi fuerant. Et dictus Petrus* |[16] *de Palacio subticuit et etiam ad partem dicebat quod racionabile erat quod dicebant de dictis* |[17] *C maçmutinas et quasi aquiescebat eis. Set dictus Martinus fortiter contradicebat, di-*|[18]*cendo quod non promiserant tradere nisi illos duos, et quod super dicto tercio promiserant facere* |[19] *quicquid possent, et si ipsum capere possent quod traderent et non aliter, addendo quod nimis* |[20] *receperant magnum honorem et quod nu*[*nquam*] *factum fuerat. Dicti vero Bertrandus et Bernardus Ollarii asse-*|[21]*rebant quod dictum tercium debuer*[*i*]*t eis tradere, alias debebant reddere dictas C maçmutinas. Et* |[22] *dictus Bertrandus, irato modo, dixit dicto Martino "que el lo·y menaria". Et dictus Martinus respondit* |[23] *ei "que el no era hom ab* [*que*] *el se combatés". Et dictus Bertrandus in continenti: "Si son bé que melor* |[24] *pare hac*[e] *que vos". Et dictus Martinus dixit "Lo meu pare lexà melor fil que·l vostre".* ||[39v,1] *Et sic firmavit verbum suum quod non redderet quicquam. Et ad hoc fuerunt presentes bene L*ª |[2] *homines, de quibus omnibus non recordatur, set videtur sibi quod ibi interfuerint tunc Arnaldus Gui-*|[3]*labert, d·eç Pedrís, et Petrus de Palacio, filius Guilelmi de Palacio, et Bernardus de Turri, quondam. Dixit etiam* |[4] *se audivisse dici quod dictus Petrus de Palacio ivit apud Cubels et occupavit* |[5] *bona dictorum suspensorum et illius Bernardi de Meeyà, qui fuerat bannitus.*

269 [6] *Item audivit dici a Guilelmo de Meeyà, de Cubellis, et a pluribus aliis quod dictus Petrus de Palacio fecit* |[7] *fieri inquisicionem in loco de Cubellis contra Bertrandum Oler et consanguineos suos racione predicta, et fuerunt* |[8] *condempnati in tribus milibus solidis, et quod non fuerunt missi in computo domino regi.*

270 [9] *Item dixit quod postea rex Jacobus mandavit dicto Petro de Palacio quod de* |[10] *omnibus redditibus proventibus dictorum locorum et de questia, que erat circa de summa duo milium et* |[11] ⌊*C*⌉*CCC solidorum quolibet anno, responderet nobili Jacobo de Cervaria, quondam, et audivit dici a Bernardo* |[12] *Turri,* [*av*]*unculo dicti Petri de Palacio, quod in illa mutacione remanserunt redditus omnes et calonie* |[13] *et questia unius anni dicto Petro de Palacio, ita quod non habuit illa Martinus de Valle Leporia* |[14] *nec dictus Jacobus de Cerva*[*ria*].

271 [15] *Item dixit quod illo anno quo dominus rex decessit probi homines Camarasie et paciarii* |[16] *rogaverunt multociens dictum Petrum de Palacio, bajulum, quod ex suo officio procederet contra quendam* |[17] *criminosum qui vocabatur Archalís, qui multa furta et mala fecerat hominibus Camarasie. Et* |[18] *dictus Petrus de Palacio respondit quod non procederet contra illum nisi solverent* ⌊*sibi*⌋ *expensas quas* |[19] *ipsum facere oporteret. Et sic promiserunt ei solvere expensas, et promiserunt ei dare CC* |[20] *solidos in continenti*

et plus si plus expenderet. Postea ipse Petrus de Palacio dedit tan-|[21]tum L solidos Raimundo Gombau, qui dictum criminosum exploravit, et retinuit sibi CL |[22] solidos. Et licet probi homines et peciarii repeterent ab eo dictos CL solidos, noluit eos |[23] reddere, dicendo quod non tenebatur. Interrogatus qualiter scit, respondit quod ipse [non] interfuit pro-||[40r,1]missioni dictorum CC solidorum, set audivit dici a paciariis et probis hominibus Camarasie, et |[2] ipse erat illo anno paciarius, set iverat Valencie ad dominum regem et ipse cum aliis |[3] compaciariis dederunt talliam dictorum CC solidorum ⌊dicto Petro de Palacio⌋, ut eos sibi exigeret, cum alia questia |[4] quam levabat in dicto loco pro domino rege. Et credit quod non fuerunt missi in computo, |[5] quia iste testis habet computa illius temporis et non vidit quod contineatur ibi, licet ipsa |[6] computa legerit.

[7] *Item dixit quod ipse audivit legi Camarasie quandam literam papiream dicti domini regis sigillatam |[8] in dorso, in qua dominus rex assignavit dicto Jacobo de Cervaria omnes calonias dictorum |[9] locorum ad solucionem undeci·milium solidorum Jaccensium quos dominus rex debebat dicto Jacobo in quodam |[10] albarano. Interrogatus qua de causa debebatur dicta quantitas et dixit se nescire, set Raimundus Egidii sit |[11] totum. Dixit etiam quod ipse nescit quantum recepit dictus Jacobus de Cervaria ex dicta assignacione, set vi-|[12]detur quod per IIII[or] annos percepit dictas calonias. Tamen dictus Petrus de Palacio debet inde |[13] reddere racionem et compotum, nisi reddiderit, et quod hostendat albaranum quod debuit recu⌊pera⌋re |[14] de dicta quantitate. Et est certum quod post dictam assignacionem dictus Raimundus Egidii fecit inquisicionem |[15] apud Camarasam contra Bernardum de Turri et suam partem et contra Arnaldum de Manso et suam partem. Et fuit |[16] facta inde composicio de mille et quingentis pa[r]vum plus vel minus de solo Camarasie. Interrogatus |[17] qualiter scit, dixit quod ipse interfuit composicioni predicta et fuit unus de taxatoribus dicte |[18] quantitatis, et etiam solvit L[a] solidos de suo, et ipsam quantitatem fecit levare dictus Petrus |[19] de Palacio. Interrogatus qualiter scit, ⌊dixit⌋ quia vidit de se et aliis qui solvebant, licet non viderit |[20] de omnibus, cum tunc erat bajulus dictus Petrus de Palacio.* 272

[21] *Item dixit quod tempore domini regis Petri, patris domini regis, in anno M[o]CC[o] LXX[o]⌊IX[o]⌋, dictus Petrus |[22] de Palacio recepit redditus et calonias et duo mille et CCCC solidos de questia ut bajulus dictorum |[23] castrorum, et in compotis domini regis ⌊illius temporis⌋ quo dictus Petrus de Palacio reddidit, et de quibus testis habet |[24] translatum, non continetur predicta, et tamen dictus Jacobus de Cervaria jam erat mortuus ante percepcionem |[25] predictorum. Interrogatus qualiter scit, respondit quod ipse fuit informatus per dicta computa de tempore |[26] et ⌊quia vidit⌋ dictum Petrum de Palacio, bajulum, levantem jura et redditus dictorum locorum per se et ||[40v,1] familiam suam.* 273

[2] [gx] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, in primo anno regiminis dicti domini regis Petri, fecit |[3] cartam dicto Petro de Palacio quod omnibus expensis quas faceret* 274

[gx] El que segueix no té sentit; en particular, la carta dirigida a Pere de Palau no l'hauria escrit ell mateix, sinó el rei Pere.

in Arnaldo de Fluviano, Guilelmo Mulner[gy] |[4] *et in aliis militibus dictorum locorum in guerra Raimundeti de Cardona, et assignavit sibi red-*|[5]*ditus dictorum locorum, prout dictus Petrus de Palacio sibi dixit. Postea vidit quod dictus Petrus de* |[6] *Palacio emparavit se de expensis dictorum militum et incepit facere expensas in mense januarii* |[7] *usque ad festum Pentecostes ejusdem anni,* [gz] *et ab illo die* |[8] *solus Raimundus de Camarasa laventavit cum peditibus C*^{m} *vel circa dictorum castrorum, ita quod* ⌊*dicti*⌋ *milites* |[9] *non fuerunt ibi usque ad sequens festum Omnium Sanctorum, excepto dicto Petro de Palacio,* ⌊*qui erat*⌋ *in dictis* |[10] *castris cum familia sua. Et* ⌊*ante*⌋ *dictum festum Petrus de Palacio et Guilelmum Muliner*[gy] *ivenerunt Valencie* |[11] *ad dominum regem, et dictus Petrus de Palacio computavit et dixit quod expendatur in dictis mili-*|[12]*tibus et eorum familiis pro dicta guerra undecim milia DCC LXX*^{a}*IX*^{o} *solidi et sex denarii Jaccenses* |[13] *in grosso, non hostensis compotis de minuto. Interrogatus qualiter scit, respondit quod ipse fuit pre-*|[14]*sens in servicio predicto cum equo et armis, et vidit et presens fuit ad omnia servicia que per* |[15] *predictos fiebant, et quia vidit translatum compoti quod dictus Petrus de Palacio reddidit domino* |[16] *regi et aliis qui pro eo erant, prout in dicto computo continetur. Dixit eciam quod dictus Petrus de* |[17] *Palacio, computatis omnibus, fuit per septem septimanas tantum in dicto servicio prefate guer-*|[18]*re, cum XV equitibus ad plus et quandoque et fraquencius cum septem vel octo equitibus infra dictas* |[19] *septimanas. Et* [*e*]*stimat testis quod duo milia solidi debuerunt sufficere dicti*[ha] *equitibus pro expensis,* |[20] *quia f*⸢*o*⸣*rum*[hb] *erat de victualibus. Interrogatus qui fuerunt illi equites et respondit quod* ⌊*Arnaldus de Fluviano se VI*^{o} *vel quandoque se quarto, et*⌋ *Guilelmus Mulinarii quandoque* |[21] *veniebat se IIII*^{o} *quandoque se V*^{o} *vel VI*^{o}*, et Petrus de Palacio se III*^{o}*, et Raimundus de Ca-*|[22]*marasa et Berengarius d·Alòs et Petrus de Belveer et Arnaldus de Muntgay, castlanus de Muntgay, et Bernardus* |[23] *de Turri. Set testis et Petrus de Palacio, filius Guilelmi de Palacio, erant de familia dicti Petri de* |[24] *Palacio. Set* ⸢*omnes*⸣ *predicti non fuerunt continuo per dictas* ⌊*septem*⌋ *septimanas simul in dicto servicio,* |[25] *ut predixit. Interrogatus quantum valebat tunc cafficium frumenti, et dixit quod quindecim solidi, secundum suum scient*[gd]*,* |[26] *et modus vini X solidi, secundum suum scient*[gd]*. Dixit etiam quod dominus rex ordinavit tunc quod dicti Petrus* ||**41r**,[1] *de Palau et Guilelmus Muliner a dicto festo Omnium* ⌊*Sanctorum*⌋ *in antea haberent quitacionem XXX*^{a} *bestiarum inter* |[2] *ambos, secundum quod audivit dici a dicto Petro de Palacio. Interrogatus qualiter scit quod predictus Petrus de* |[3] *Palacio et alii supradicti fuissent tantum per septem septimanas, et respondit quia ipse fuit presens* |[4] *in dicto servicio et vidit predicta, et eciam fuit locutus cum Bernardo de Turri, qui fuit in eodem servicio* |[5] *et computavit et commensuravit tempus inter diversas vices quibus predicti servierunt in dicta guerra* |[6] *inter predictum mensem januarii et festum Pentecostes sequens.*

[gy] Interpretat gràcies a lin. 20

[gz] Cancel·lat: *et illa die Raimundetus de Cardona*

[ha] Pro *dictis*

[hb] *forum*: pro commeatu, seu cibariis ad alimoniam exercitus [*du Cange*]

[7] Item dixit quod in bovatico quod fuit levatum tempore domini regis Petri non scripsit dictus Petrus CLX ho-|[8]mines inter mares et feminas qui tamen solverent bovaticum. Et retinuit sibi, ut credit, et erant |[9] dictorum castrorum. Interrogatus qualiter scit, et respondit quia vidit libros dicti bovatici et non contine-|[10]bantur ibi. Dixit etiam quod de hominibus scriptis in libris dicti bovatici [hc] *non scripsit dictus |[11] Petrus de Palacio id totum quod solverant, immo defficiebat de aliquibus dimidia, de aliquibus tercia pars |[12] et secundum magis et minus. Interrogatus qualiter scit, et respondit quod Examinus Petri de Sala-|[13]nova, quando fecit inquisicionem contra eum in loco de Camarasa, convocavit consilium et legit eis mani-|[14]festacionem eorum, et quilibet convincebat dictum Petrum de Palacio secundum magis et minus, et audivit |[15] testis a Salvatore, scriptore dicti Examini, quod iverat ad dictum Petrum de Palacio in domo sua |[16] et dixit sibi predicta, et quod dictus Petrus nullam pretendit excusacionem, set dixit quod subponetur se |[17] misericordie domini regis. Et totum hoc scit bene dictus Examinus. Interrogatus de quantitate qua dictus |[18] Petrus de Palacio retinuit per dictam fraudem, et respondit se nescire, set extimatio fuit |[19] ejus et aliorum qui de hoc computaverunt quod sex milia vel septem milia solidos retinuit juxta sommas |[20] compoti quod derat dictus Petrus de Palacio.* **275**

[21] Item dixit quod homines Camarasie redemerunt perjuria bovateriorum[hd] *et composuerunt cum predicto Petro de |[22] Palacio, bajulo, pro mille et quingentis solidis, de quibus debuit dare villa et commune ville D |[23] solidos in adjutorium perjurorum, et perjuri solverunt mille et C^m solidos, quos fecit le-|[24]vari dictus bajulus. Et pro simile causa habuit ab hominibus de Cubellis mille et XC solidos, secundum suum |[25] scient*[gd]. *Interrogatus qualiter scit, dixit quod ipse interfuit composicionibus predictis, et audivit dici |[26] [quod habuit ex simi]li causa ab hominibus de Muntgay DCC solidos. Interrogatus si vidit levari ||*[**41v**,1] *denarios per dictos de Camarasia et dixit quod sic ipse etiam fuit unus de taxatoribus, et au-|[2]divit dici [et credit] quod habuit de aliis locis, quia sic audivit ab hominibus dictorum locorum. Credit etiam |[3] quod non posuit totum in computo, immo credit quod in computo posuit aliter, dicendo quod pro ponderibus |[4] falsis et mensuris et injuriis receperat aliquam quantitatem consimilem dicte quantitati, dicendo |[5] quod fecerat inde expensas ut eas possit retinere.* **276**

[6] Item dixit quod, cum dictus dominus rex Petrus cepisset castrum et villam de Vilves, in crastino commen-|[7]davit dictum castrum dicto Petro de Palacio et dominus rex obsedit castrum de Anya, et dictus Petrus |[8] de Palacio recepit bladum quod erat ¿in? ipso castro valens duo milia solidi, ut sibi videtur, et fecit |[9] portari bladum ad alia loca. Et totum hoc scit Guilelmus Guisser et Bernardus de Beuló, de Cubellis, et Raimundus |[10] Mascheró, de Camarasa. Et credit quod dictum frumentum non fuit positum in |[11] computo domini regis, quod ipse sciat. **277**

[hc] Cancel·lat: *retinuit*

[hd] *bovater*, *bovaterius*: oficial que cobrava el bovatge [DCVB, du Cange]

278 *[12] Item audivit dici a Bernardo Beuló, de Cubellis, qui fuit alcaydus pro Petro de Palacio in castro de |[13] Vilves, quod dictus Petrus de Palacio cepit, tempore guerre que erat inter dominum regem et [he] Berengarium de |[14] Muntçonís, quendam hominem qui volebat intrare castrum de Muntmagastre, quod dictus Berengarius te-|[15]nebat, et habuit ab eo [decem solidos] pro redempcionem et non posuit in computo domini regis, |[16] quod ipse sciat.*

279 *[17] Item dixit quod ipse fuit presens in domo Examini Petri de Salanova quando dictus Examinus interro-|[18]gavit Petrum Vidal, filium Vitalis Morel, quare fecerat testimonium quod Petrus de Palau tenuerat |[19] in custodia castri de Foradada VI homines ultra alios quos tenuerat, cum alii testes |[20] dixissent contrarium, et dictus Petrus Vidal concessit coram eis quod Petrus de Palacio suborna-|[21]verat eum et dixerat sibi "que el ne seria desfet si axí no u deya". Interrogatus de loco |[22] ubi dict⌊a⌉ fuerunt et dixit apud Cubellis in domo Andree de Tàpies qua dictus Examinus fecit |[23] inquisicionem contra dictum Petrum de Palacio.*

280 *[24] Item dixit quod ipse [testis] fuit alcaydus castri d·Antona pro dicto Petro de Palacio et tenuit |[25] captum quendam hominem d·Àger et redemit se CCC solidis et habuit nichilominus ab eo unum |[26] mulum et non dedit hominibus dicti castri qui ceperunt eum nisi XL solidos, ut audivit. ||*[**42r**,1] *Interrogatus qualiter scit quod dictus Petrus habuerat predicta, et dixit quod dictus Petrus concessit huic testi |[2] quod habuit dictos CCC solidos et dictum mulum.*

281 *[3] Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, habuit, tempore quo [hf] |[4] Raimundetus de Cardona fuit a pace et treuga ajectus, bladum et bestias que transibant per |[5] terminum de Camarasa, et pervenerunt ad dictum Petrum. Et erant XV bestie mulares vel erant |[6] ibi pauci asini, [que omnia erant hominum de Belestar, quem locum dictus Raimundetus de Cardona tenebat pro pignore]. Et extimaverunt tunc predicta valere DCCC vel mille solidi, et credit quod non |[7] fuit positum in computo. Dixit tamen quod de dicto blado habuit Bernardus de Turri, de Camarasa, |[8] C solidatas racione debiti quod dictus Raimundetus de Cardona debebat sibi. Interrogatus qualiter scit, et |[9] dixit quod ipse interfuit.*

282 *[10] Item dixit quod dictus Petrus de Palacio habuit unam ballistam quam homines de Camarasa levaverant |[11] in barrera de Sancta Linea quando habuerunt ibi conflictum, et dedit dictis hominibus LX solidos, quos |[12] posuit in computo et retinuit ballistam ad opus domini regis, [ut ipse confitebatur], et valebat, communi extima-|[13]cione, C morabetini, ut omnes dicebant.*

283 *[14] Item dixit quod dictus dominus rex Petrus fecit mitti in castro de Lorenç duas*

[he] Cancel·lat: *comite*

[hf] Cancel·lat: *erat guerra inter dominum regem*

bestias hone-|[15]ratas ballistis de torn[go] *et quadrellis*[hg]*. De numero et precio dixit se nichil scire. Dixit etiam |[16] quod dominus rex comisit dicto Petro de Palacio dictum castrum in quo remanserunt dicte balliste.*

[17] *Item dixit quod in guerra Raimundeti de Cardona, Arnaldus Vives perdidit unum equm quem dictus Petrus |[18] de Palacio dederat sibi et costiterat sibi CCLXXX solidi a Guilelmo de Mo⌊nte⌉ Rubeo, milite, et |[19] post modum dictus Petrus de Palacio habuit esmendam a domino rege de M solidis Barchinonensium |[20] et non fecit esmendam huic testi, et in veritate dictus equs valebat tamen tunc CCC vel CCC |[21] XX*[ti] *solidi Jaccensium, suo arbitrio. Interrogatus qualiter scit quod dictus Petrus de Palacio habuit dictos |[22] M solidos a domino rege, et respondit quod sic audivit ab ipso Petro, quid dixit sibi quod Johannes |[23] Petri Sabata, bajulus Montis Albi, de mandato domini regis, receperat literam quod solveret sibi |[24] dictos M solidos et quod dictus Johannes tradiderat sibi duos captivos, scilicet unum sarra-|[25]cenum [et unam sa]rracenam pro D solidis, quos captivos testis vidit, et quos residuos ||*[42v,1] *D solidos solverat ei in denariis, ut dicebat.* 284

[2] *Item dixit quod in dicta guerra Raimundeti de Cardona, homines Camarasie ceperant quendam hominem de |[3] Laurencio nomine Petrum de Palau, et dictus Petrus de Palau, bajulus Camarasie, recepit dictum captum et posuit |[4] ipsum in palacio et* [hh] *evasit de capcione, et postea dictus bajulus cepit quendam fratrem |[5] dicti capti, qui non erat de guerra, et habuit ab ipso racione composicionis CC solidos parum plus vel |[6] minus, et de quibusdam consanguineis suis C solidos parum plus vel minus, eo quia dicebat eos |[7] concensisse quod dictus Petrus de Palacio evaderet. Interrogatus qualiter scit, et dixit quod ipse in⌊ter⌉fuit com-|[8]posicioni dictorum CC solidorum, et audivit dici a Petro de Nuce de Villa Nova quod habuerat alios |[9] C solidos, ipse tamen non vidit denarios numerari.* 285

[10] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus dictorum locorum, emit quoddam castrum nomine |[11] Privano a Bernardo de Miravet, quod castrum est in termino castri de Sancta Linea. Interrogatus qualiter |[12] scit, respondit quod dictus Petrus de Palacio exercebat tunc bajuliam de Camarasa, de Cubellis |[13] et de Mungay et de Laurencio et interfuit dicte vendicioni et tradicioni possessionis, et |[14] vidit sibi fieri homagia per homines dicti castri de Privano ad mandatum dicti Bernardi |[15] de Miravet, et audivit legi instrumentum castri de Sancta Linea in quo terminatur ipsum castrum |[16] de Sancta Linea, et infra terminos in dicto instrumento includitur locus seu castrum de Privano. |[17] Nescit tamen testis si dominus rex deberet ibi ⌊habere⌉ faticam vel non. Interrogatus de tempore, dixit quod, secundum |[18] suum scient*[gd]*, a XV annis citra fuit facta vendicio dicti castri de Privano.* 286

[19] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus Camarasie, emit ibi tres* 287

[hg] *quadrell*, *cairell*: Projectil de ballesta, de mànec més curt que les sagetes i que tenia el ferro de forma piramidal amb arestes convergents a la punta

[hh] Cancel·lat: *fecit eum red⌊e⌉mi*

partes unius |[20] casalis molendinorum a Bernardi Raimundi de Monsonís, et tenentur pro domino rege. Interrogatus qualiter |[21] scit, respondit quia audivit dici [quod][hi] dictus Petrus de Palau emit, et vidit ipsum tenere |[22] et habere dictas tres partes casalis, et erat fama et credulitas quod illas tres partes |[23] emerat. Audivit eciam legi instrumentum molendinorum predictorum, et faciunt censum domino regi XV |[24] fanequas, medium frumenti et medium ordei, cum quarta parte dictorum molendinorum.

288 **43r**,1 *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus dictorum locorum, emit Camarase et terminis suis |[2] possessiones de relenquo*[cr]*, et non solvit inde questias nisi bis, quod ipse sciat. Interrogatus qualiter scit, |[3] respondit quod vidit ipsum tenere dictas possessiones et allegavit semper quod non tenebatur solvere |[4] in dictis questiis pro dictis possessionibus nec decimam, dicendo quod illam reciperet in computo quatenus |[5] pertinebat ad ipsum, et audivit dici quod postea nolebat recipere in computo. Interrogatus quas pos-|[6]sessiones emit in dicto loco, et dixit quod domos Arnaldi Codoç, et alias domos Guilelmi Pelicer, |[7] et alias emit a Petro Tartayl tempore quo fuit suspensus ab officio modo ultima vice, et multa |[8] predia et ortos que poterunt manifestari per instrumenta.*

289 [9] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus Camarasie, destruxit murum factum de |[10] petra et calçe in castro Camarase, a turri Raimundi de Camarasa usque ad turrim deç senys*[cs]*, quia ibi |[11] in dicta turri cimbala teneri, et ampliavit palacium suum, et operam fecit ipsum palacium cum |[12] ad emprivio hominum de Camarase. Interrogatus cujus modi ad emprivium habebat a dictis |[13] hominibus, et dixit quod ajuvabant cum aportandum guixum sive cementum. Dixit etiam quod dictus |[14] murus erat fortis et destrucio ipsius muri dat minorem fortitudinem dicti castri, |[15] ita quod si oporteret homines murum veterem et villam veterem intrare, haberent novum |[16] murum fabricare, prout ad occulum videri potest.*

290 [17] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, fecit portari fustam illius pontis quem |[18] dominus rex fecerat fieri in setgio de Balagario supra pontem de Balagario, et fustam et go-|[19]menas*[cu] *et clavos fecit portari ad castrum de Laurencio. Interrogatus qualiter scit, dixit quia |[20] vidit. Interrogatus de quantitate, dixit se nescire, set pont fusteus habebat latitudinem |[21] unius aste, secundum quod sibi videtur, quia ipse transivit per eum de una parte Sicoris ad |[22] aliam.*

291 [23] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, facta capcione Balagarii, recepit unam caval-|[24]catam [que fuerat facta a Tartereu per homines Camarase] de bestiis grossis et bobus et porcis, et quod audivit dici quod valebant IIII*[or] *mille solidi cum re-||***43v**,1*dempcionibus hominum qui capti fuerant in dicta cavalcata, et vidit contineri in compotis dicti |[2] Petri de Palacio, que fecit cum Juceff Ravaya, quod quantitatem inde habitam posu-|[3]erunt in dubio, quia dubitabant an deberet reddi hominibus vel domino regi. Interrogatus |[4] qualiter scit quod dicta cavalcata pervenerit a*

[hi] Ad lit.: *quia*

dicto Petro de Palacio, et dixit quia vidit. Au-|[5]divit tamen dici quod homines de Camarasa qui fuerunt in dicta cavalcata habuerunt CC solidos.

[6] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio recepit, existens bajulus, medietatem decimi honorum Sancte |[7] Marie de Valdarnaç a viginti VIII° annis citra, et credit testis quod valet quolibet anno XX |[8] solidi. Interrogatus qualiter scit quod dominus rex habeat medietatem in dicta decima, dixit quod |[9] audivit a capellano qui tenet dictas honores, et non credit testis quod dicta medietas |[10] fuerit missa in computo.* **292**

[11] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, recepit a XX^{ti}VIII° annis citra |[12] terciam partem linguarum boum et vacarum qui in carneceria Camarasie |[13] maccantur per carnifices et credit quod non posuit in computo. Dixit tamen quod Petrus de Palacio |[14] emit redditus Camarasie per aliquos annos et de illis non donebatur compu-|[15]tare, et credit quod per V^{e} annos. Interrogatus qualiter scit quod dictus Petrus receperit |[16] dictas linguas, et respondit quia multis vicibus vidit. Interrogatus qualiter scit quod |[17] dominus ⌊rex⌋ habeat terciam partem in dictis linguis boum, et respondit quod semper audivit et |[18] fama fuit in Camarasia quod Gueraldus Alamanni, in cujus jus successit dominus rex, |[19] habebat unam lingam, et dominus de Torrogia, cui successit Raimundus Fulconis, aliam |[20] lingam, ⌊quam emit dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, sicut audivit ab ipsis Petro de Palacio et Raimundo Fulchonis⌋, et Guilelmus de Fluviano aliam lingam.* **293**

[21] *Item dixit quod Petrus de Palacio, existens bajulus, habuit a XVIII° annis citra CC solidos pro [re]-|[22]decimo de duobus milibus et CCCC solidis de questa quod dominus rex consuevit recipere in dictis |[23] castris, licet dominus rex Petrus a dicto tempore citra remiserit eis dictam questiam et appella-|[24]vit in suis compotis dictos CC solidos de bajulia. Interrogatus qualiter scit dictam remissionem* ||**44r**,1 *fuisse factam, et respondit quod dominus rex predictus, ad instantiam proborum hominum Camarasie, assignavit |[2] eis judicem Ferrarium de Minorisa, quondam, et a dicto tempore XVIII° annorum citra servatum est quod homines |[3] dictorum castrorum non solvunt questiam tacxatam.* **294**

[4] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio recepit quitacionem tam pro se quam pro militibus dictorum castrorum dum fuerunt in |[5] servicio domini regis in obsidione Balagarii a XXX^{a}IX bestias* [hj] *prout in compotis vidit |[6] contineri, et tamen inter omnes non habebant ibi nisi XXIII dum fuerunt in dicto servicio. Interrogatus qualiter |[7] scit, respondit quia presens fuit ibi et numeravit cum aliis dictas bestias quando Examinus de Salanova fuit |[8] Camarase pro inquisicione facienda, quia tunc habebat illud in recenti memoria, quia vix transiverant duo |[9] vel IIIes anni. Interrogatus quanto tempore duravit obsidio, et respondit quod per computa poterit videri.* **295**

[10] *Item dixit quod Guilelmus d·Alerich, archidiachonus Valencie, solvit, de mutuo quod fecit domino regi in |[11] dicto obsidione, prefato Petro de Palacio quithacionem viginti* **296**

[hj] Cancel·lat: *et inter omnes*

dierum a XXXIX bestias. Interrogatus qualiter |12 scit, respondit quia vidit quod dictus archidiachonus recepit ab eo albaranum factum per Bartholomeum |13 de Villa Francha, scriptorem dicti domini regis. Et audivit dici quod habuit inde frumentum et ordeum |14 apud Almenar, et vidit contineri in compotis quod ⌊*ad*⌋ *XXX*^{a}*IX bestias recepit quithacionem. |15 Postea audivit dici quod dictus Petrus de Palacio fuit quitatus Valencie et non fuerunt deducti dicti |16 XX dies, prout per computum videri potest, quorum computorum ipse testis translata haberet.*

297 *17 Item dixit quod tempore domini regis Alfonsi, dum dictus rex erat apud Minoric*⌊?*a*⌋*s, |18 Petrus de Palacio, bajulus dictorum locorum, invocavit auxilium nobilis Arnaldi Rotgerii* [hk]*, comitis Pallerensis, |19 dando intelligere quod magne rixe*[hl] *et discordie et bandos erant in dictis castris, et fecit eum |20 venire Camarasam. Interrogatus qualiter scit, et respondit quod Guilelmus de Castro Veteri, miles dicti comitis, |21 et prepositus Solsone dixerunt testi quod dictus Petrus procuravit et institit quod dictus comes veniret |22 Camarasam et sucurreret ei, et super hoc dictus prepositus hostendit V*^{e} *paria literarum si-|23gillatarum sigillo Petri de Palacio quas miserat dicto comiti super predictis, ut dictus prepositus |24 asserebat. Et quadam die in ecclesia Sancti Michaelis, cum comes vellet inquisicionem facere Cama-|25rase, dixit dictus Petrus de Palacio, qui erat bajulus, huic testi et Arnaldo de Manso, qui erant paciarii* ||**44v**,1 *Camarasie, et traxit seorsum ipsos et alios, numero triginta vel circa,* ⌊*de melioribus ville*⌋*, cum dictus comes |2 exivisset ecclesiam predictam et exposuisset eis quod volebat facere inquisicionem generalem, et dixit eis: |3 "Prohòmens, per tot quant Déu vos a donat, no atorguets al comte que ych pusca fer inquisició, que |4 si·o fets tots sots desfets, que aquest comte no a cura sinó de trer diners, |5 e com lo senyor rey sia vengut que aga trets de la terra del senyor rey CCCC |6 e ? D milia sol. e puix que·s als*[dp] *ab els, e si·us defenets bé e estats ferms, |7 irà s·en, que no·s* ⌊?*pot aturrar*⌋*". Et sic aliqui predictorum reputaverunt bonum consilium, et alii |8 quod non erat bonum consilium. Et vidiens dictus Petrus quod non poterat eos |9 ad concordiam inducere, misit pro Raimundo Mascheró, cognato suo, et Bernardo Selat, et pro popula-|10ribus seu plebeis, et fecit sermoci[na]ri*[hm] *eis, ut audivit dici Bernardo Selat. Et |11 postea comes exivit villam, et post IIII*^{or} *dies redivit. Comes fuit in domo Petri |12 de Palacio Camarase et fuit in porticu, in introytus domorum, et vocavit omnes de villa qui |13 jam stabant in consilio in ecclesia Sancte Michaelis pro dictis negociis, et cum fuerunt in |14 presencia dicti comitis et comes vellet habere responsum ab eis super inquisicione |15 facienda, clamatum fuit ibi per aliquos "No·s pot fer, no·s pot fer". Et tunc comes sur-|16rexit iratus cum militibus et traxit se ad partem. Et audivit dici tunc, ignorat |17 tamen a quo, quod Bernardus Calbet, textor, "que tot hom murís qui hi volgués fer inquisició". Et tunc pa-|18ciarii, bene cum quinquaginta hominibus de melioribus ville, de quibus non recordatur, transiverunt ad*

[hk] Repeteix *Arnaldi*
[hl] *rixa*: baralla, brega
[hm] Ad lit.: *sermocianri*

|[19] partem comitis et impulerunt populares et fecerunt eos exire de toto loco ubi consilium tene-|[20]batur, et reversi ad comitem dixerunt ei quod inquisicionem et quicquid vellet faceret, et quod vindi-|[21]caret se de malis contra illos qui revoltam fecerant. Et audivit dici |[22] Guilelmo de Castro Veteri, qui erat tunc hospes suus, quod dictus Petrus de Palacio dixit dicto comiti |[23] "Deya·us yo, sènyer, que dels pagees rebelles que no·n puria·ho exir |[24] a cap". Postea, dictus comes fecit multos ex eis capi et poni in castro. Postea de-|[25]dit eos ad caplevandum et cum sapientibus suis fecit inquisicionem que duravit aliquo tempore |[26] tandem fuit facta composicio, et dederunt homines de Camarasa tria milia et DCCC solidos, et judei |[27] D solidos. Interrogatus qualiter scit, et respondit quia fuit unus de taxatoribus principalibus, et posset ||**45r**,[1] hostendere talliam factam per singulos, et habuit ab hominibus de Cubellis tantundem, ut audivit dici.

[2] Item dixit quod Petrus de Palacio, quondam, existens bajulus, difidavit Guilel- **298**
mum Pelicer, quondam, |[3] dicendo "que de mal que li feés no li·n fos tengut", et quod post fecit eum occidi et recepta-|[4]vit homicidas, scilicet Berengarium de Acrimonte et Arnaldum de Fluvià, germanum uxoris dicti Petri |[5] de Palacio. Interrogatus qualiter scit, respondit quia audivit dici et de hoc est fama et credu-|[6]litas in loco de Camarasa.

[7] Item dixit quod tempore quo dominus rex Alfonsus, frater domini regis, intravit **299**
in Castellam cum mili-|[8]tibus contra regem Castelle, rex Majorice, cum multitudine militum et peditum terris[hn] regis Fransie, |[9] intravit Cathaloniam in partibus de Empurdano et obsedit Carmençó cum jam cepisset Garri-|[10]guellam et alia loca Empurdani. Et ⌊inclitus⌋ infans Petrus, procurator in Cathalonia pro dicto domino rege, |[11] transivit cartam suo sigillo sigillatam dicto Petro de Palacio, bajulo dictorum locorum, quod cum |[12] omnibus hominibus dictorum locorum, scilicet de Camarasa, de Cubels et de Muntgay succureret |[13] terre de Empurdano, que perdebatur, et hoc mandavit ei ⌊et hominibus⌋ sub pena bausie, |[14] et dictus Petrus de Palacio non ivit ad dictum exercitum, set iverunt CCCC et XXX[a] homines |[15] de dictis castris, sicut dederunt in scriptis Guilelmo de Angularia, tenenti locum dicti domini infantis, |[16] et steterunt per unum mensem vel circa. Interrogatus si vidit dictos inimicos in dicta obsidione, |[17] et dixit quod sic et erant valde potentes, sic quod dictus infans et exercitus domini regis non po-|[18]tuerunt eos expellere de terra, immo fuerunt ibi quandiu stare voluerunt usque |[19] ad adventum dicti domini regis Alfonsi, qui dum venit de Castella fecit eos fugere. |[20] Interrogatus si dictus Petrus de Palacio misit tunc aliquem locum tenentem pro se ad dictam exer-|[21]citum et dixit se nescire. Audivit tamen dici a Petro de Palacio, filio Guilelmi de Palacio, |[22] quondam, quod dictus Petrus comiserat locum suum sibi, qui ivit ad dictum exercitum, et hoc idem |[23] audiverat a dicto Petro de Palacio ante quam irent ad dictum exercitum. Interrogatus si dictus |[24] Petrus de Palacio erat tunc sanus et compos sui corporis, et dixit quod sic. Interrogatus qualiter |[25] sit, respondit quia vidit. Interrogatus qualiter scit quod dictus Petrus de Palacio non ive-|[26]rit ad dictum exercitum, et respondit quia testis ivit ad

[hn] Per *terre* o *terrarum*

dictum exercitum et |[27] fuit ibi continue et non vidit eum, et si fuisset utique vidisset eum, ||[45v,1] quia in omnibus ardimentis[ho] *fuit presens hic testis. Et existens ibi, audiebat quod dictus |[2] Petrus de Palacio, qui remanserat, compellebat illos qui remanserant et habuit ab eis redempcio-|[3]nes que ascendunt ad mille et D solidos, ut audivit dici, et promisit dictos denarios |[4] reddere et non reddidit nisi C solidos, licet dominus rex et dictus dominus infans manda-|[5]vissent ei quod redderet dictos denarios hominibus bajulie. Interrogatus qualiter scit quod dicta litera |[6] domini infantis pervenisset ad dictum Petrum de Palacio, et dixit quod dictus Petrus fecit dictam cartam |[7] legi in platea Camarase coram consilio convocato, et in continenti fuit preconizatum per |[8] villam de mandato dicti bajuli quod omnes irent ad dictum exercitum sub pena bausie secundum |[9] mandatum dicti domini infantis, procuratoris domini regis.*

300 [10] *Item dixit quod, quando comes Urgelli invasit homines de Almanar, Petrus de Palau, bajulus dictorum |[11] locorum, comodavit equm* [hp] *nobili Alvaro, fratri dicti comitis et fuit vulneratus dictus |[12] equs in dicto conflictu. Interrogatus qualiter scit, et dixit quod audivit dici et est etiam |[13] fama et communis credulitas in loco de Camarasa, et vidit dictum equm tunc ¿amacatum? |[14] et post paucos dies mortuus fuit. Dixit etiam quod tota terra dicebat tunc et predicabat |[15] quod dictus comes intendebat dictos homines inpugnare et invadere.*

301 [16] *Item audivit dici quod Raimundus de Camarasa, castlanus Camarase, fuit in dicta invasione |[17] cum dicto comite, set dictus Raimundus de Camarasa non transivit Nogueram, secundum quod dixit huic testi |[18] quadam die.*

302 [19] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio posuit precio, a XXVIII⁰ annis citra quibus fuit bajulus Camara-|[20]sie, in vino de quo reddebat compotum. Et computabat vinum ut valebat tempore recepcionis et |[21] postea ipse vendebat vinum in mense vetito multo plus quam valeret, propter quod tenetur |[22] domino regi in IIII*[or] *milibus solidis, ut credit. Interrogatus qualiter scit, respondit quia vidit |[23] computa ipsius, et vidit etiam quod dictus Petrus vendebat in mense vetito, qui quolibet anno |[24] incipit in die Sancti Johannis, vinum suum duplo plus quam valeret, vel quandoque |[25] plus tercia parte, et semper plus, et habebat pro se comodum illius mensis quod habere debet |[26] dominus rex.*

303 [46r,1] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, recepit bladum domini regis et in qualibet faneca |[2] faciebat fieri unam calçatam*[ef]*, ita quod in quolibet cafficio recipiebat plus pro dictis calçatis*[ef] *mediam fa-|[3]necam, et quando reddebat compotum de media faneca non fiebat verbum, immo retinuit dictam |[4] mediam fanecam. Interrogatus qualiter scit, dixit quod ipse vidi dividi bladum Camarase per XV |[5] annos, existente bajulo dicto Petro de Palacio, quondam, et vidi fieri dictas calçatas et in |[6] compotis dicti Petri de Palacio non continentur calçate, set tantum redditur compotum |[7] de cafficiis et fanecis, sicut vidit contineri in dictis compotis qui sunt penes eum.*

[ho] *ardiment*: atreviment, absència de temor
[hp] Cancel·lat: *et arma*

[8] *Item vidit multis vicibus poni in ¿mentito? leudas Camarase per Petrum de Palacio, bajulum, |[9] et audivi dici a multis, et etiam ab ipso Petro de Palacio, quod habebat partem in ipsis, et credit testis quod propter |[10] hoc vendebantur minus.* 304

[11] *Item dixit se audivisse dici a Raimundo de Camarasa, castlano, quod dictus Petrus de Palacio, existens |[12] bajulus, retinuit de jure domini regis, et aliorum dominorum qui recipiunt partem in decimo Camarase, CC |[13] solidos pretextu ut cooperiret torcularia* [hq] *vini mensis, et non curavit a XV annis citra, post quam |[14] dictos denarios retinuit. Propter quod extimat testis, et quilibet communiter extimaret, quod est datum dampnum |[15] quolibet anno dicti[s]*[hr] *dominis in L^a solidis, eo quia stant torcularia predicta discohoperta et inmunda, |[16] ut ad occulum videri potest.* 305

[17] *Item dixit quod tempore dominus rex qui nunc est fecit Barchinone statuta temporalia durante tempore statutorum, |[18] cum nobile Alvaro obsedisset castrum de Monte Aspero, quod tenebat et possidebat Galçerandus de Angularia, |[19] et dictus Galçerandus de Angularia misit cartam, suo sigillo sigillatam, dicto Petro de Palacio |[20] per [quam] amonuit et requisivit ipsum quod cum omnibus hominibus sue bajulie veniret ad |[21] dictum castrum et removeret dictum nobilem et suos a dicta obsidione, secundum quod in instatutis |[22] Barchinone continebatur. Et hic testis presentavit dictam literam Petro de Palacio, filio |[23] Guilelmi de Palacio, tenenti locum Petri de Palacio, qui tunc erat absens, et coram testibus fuit |[24] dicta litera lecta in platea, et non fuit mandatum hominibus quod irent, immo remanserunt. Interrogatus ||***46v**,1 qualiter scit, et dixit quod tunc cum equo et armis ivit ad dictum Galçerandum in adjuto-|[2]rium ejus et non vidit dictos homines ¿venirent?, immo audivit dici quod homines |[3] de Privano, qui erant dicti Petri de Palacio, venerint in aujutorium dicti Alveri. Interrogatus |[4] si ipse vidit dictum Alverum in obsidione dicti castri, et respondit quod vidit exercitus in |[5] obsidione et dicebatur quod dictus Alverus erat ibi, et fama erat, et etiam fuit captum |[6] castrum per ipsum et exercitus suus.* 306

[7] *Item dixit quod audivit dici et est fama quod Petrus de Palacio, existens bajulus castri de Sancta Linea, |[8] cepit Johannem Coscolera qui dicebatur occidisse quendam hominem de Villa Nova de Belpug, de |[9] termino Sancte Linee, et tradidit ipsum nobili Alvero, et ⌊hoc idem⌋ audivit dici ab ipso Johanne. Et fuit |[10] dictum quod dictus Alvarus habuit ab amicis dicti hominis D vel DC solidos.* 307

[11] *Item dixit se audivisse dici a militibus nobilis Alveri quod dictus Petrus de Palacio, quondam, erat homo |[12] per homagium dicti nobilis, et hoc idem audivit ab ipso Petro. Et audivit dici quod dictus Alverus |[13] duxit in exercitum homines de Privano contra nobilem Raimundum de Vilamur.* 308

[14] *Item dixit se audivisse dici semper, et de hoc est fama Camarase, quod illud quod Bernardus de Fluviano |[15] habet apud locum de Merita fuit et est una cavalleria, et illud* 309

[hq] *torcular, torcularium*: premsa [llatí]
[hr] Ad lit.: *dicti*

quod Raimundus de Camarasa et ⌊Bernardus⌋ [Raimundi] |16 de Munsonís habent Camarase est et fuit alia cavalleria, et valent ambe mille CCCC solidi Jaccensium |17 redditibus annuatim. Et modo dicunt quod est solum una cavalleria. Dixit etiam quod tempore quo |18 dominus rex Jacobus, quondam, cepit Murciam, Burdus de Monte Claro ivi[t] pro cavalleria de |19 Merita in exercitu Murcie, que jam fuerat capta. Interrogatus qualiter scit quod illa de causa |20 ivisset dictus Burdus, et respondit quia sic audivit a Berengario de Fluviano, quondam, |21 patre Guilelmi de Fluviano, et testis vidit dictum Burdum Murcie, et dicebatur |22 ibi quod dictus Burdus erat ibi pro servicio dicte cavallerie de Merita, et hoc idem au-|23divit dici ab hominibus de Merita.

310 47r,1 *Item dixit quod predicto exercitu fecit Raimundus de Camarasa racione servicii cavallerie sue CCC solidos. |2 Interrogatus qualiter scit, et respondit quia presens fuit composicioni, et audivit dici a dicto Raimundo |3 quod dederat in solucionem dicte quantitatis unum beconem*[hs]*, de quo dolebat. Fuit etiam testis media-|4tor et compositor inter dictum Raimundum et Arnaldum de Munsonís, patrem dicti Bernardi Raimundi de Monso-|5nís, pro sexta parte que contingebat ipsum juxta valorem feudi, et debuit dare sibi |6 L^a^ solidos in adjutorium, et vidit et audivit quod dictus Raimundus de Camarasa reputavit se |7 paccatum de dictis L^a^ solidis de redditibus suis quos ei emparaverat racione predicta.*

311 8 *Item dixit quod ipse audivit semper quod dominus rex pro Gueraldo Alamanni quondam consuevit recipere |9 et habere Camarasie viginti duo paria gallinarum censualium cum fogaciis, et quod tot tidem consue-|10vit recipere dominus de Tarrogia, que emit dictus Petrus de Palacio, existens bajulus Camarasie, |11 et tot tidem Guilelmus de Fluviano et sui. Et ita audivit dici ab antiquis qui fuerant bajuli |12 predictorum, scilicet Arnaldus de Manso, quondam, et Bernardus de Turri, quondam, et de hoc est fama |13 in villa. Et testis in omnibus redditibus fit particio de tercio in tercium inter predictos, et in |14 computis non sunt scripta nisi XII paria gallinarum.*

312 15 *Item dixit se vidisse a XXX^a^ annis citra quod dictus Petrus de Palacio, quondam, recepit totum |16 sal de salinis Camarase domini regis, dicendo quod continebatur in donacione qua dominus rex Jacobus, |17 quondam, fecit patri dicti Petri de Palacio, quondam, de dominicis Camarasie et de Cubellis. Et testis |18 non credit quod contineatur ibi, quia jam audivit legi instrumentum donacionis. Credit etiam quod dictus |19 Petrus de Palacio fuit usus jurediccione in dictis salinis nomine proprio racione dicte donacionis. |20 Dixit etiam quod dominus rex consuevit habere sal in dictis salinis a nocte post diem veneris |21 usque* [ht] *in mane sequentis die lune in ortu solis. Interrogatus qualiter scit, dixit quod |22 ita audivit dici. Interrogatus de valore salis, respondit se nescire, set per sallinarios poterit |23 sciri.*

313 24 *Item dixit quod tempore quo dominus rex habebat guerram cum nobili Artal*

[hs] *baco*: porc, cansalada, etc [du Cange]; en català *bacó*
[ht] Cancel·lat: *ad noctem*

d·Alegó, quondam, in qua erat |25 cum ipso nobili Guilelmus de Fluviano, dominus rex, per quendam portarium suum, misit quandam ||47v,1 literam suam dicto Petro de Palacio, quondam, bajulo Camarase, quod cum hominibus bajulie |2 sue iret, sub pena corporis et averi, ad Turrim de Fluviano et quod diruerent eam usque ad |3 fundamenta. Quam literam recepit dictus Petrus de Palacio Camarase et in platea fuit lecta in |4 consilio. Et statim fuit mandatum omnibus ¦pro¦hominibus locorum sue bajulie quod pararent se |5 ad predicta. Et inter duos dies iverunt ad dictam turrim cum armis et diruerunt |6 unam partem domorum et dicte turris et de castro medietatem in superiori parte, et remansit |7 totum fundamentum et totum opus turris quatenus erat lapidea pro majori parte, ita quod reman-|8sit in altitudine duarum astarum secundum quod sibi videtur et hodie potest videri ad |9 oculum. Dixit etiam quod saffaregium quod erat in ipsa turri remansit intactum et sincerum. |10 Et cum fuissent ibi per duos dies circa dirucionem predictam, in secunda die |11 dictus Petrus de Palacio quasi in hora suprema diei traxit seorsum XV |12 de hominibus ibi stantibus et portarium predictum, et dixit eis: "Barons, par[hu] vos assats derochat?" |13 Et respondit, ut sibi videtur, Ferrarius Paschal de Cubellis et aliqui alii, de quibus non |14 recordatur, qui favebant hominibus de Fluviano: "Viares[al] nos és". Alii vero dixerunt: "Vos en |15 Pere de Palau, quin manament avets?" Interrogatus qui fuerunt illi qui hoc dixerunt, et respondit |16 quod ipse testis, ut credit, et alii de quibus non recordatur. Portarius autem non fuit |17 in aliquo locutus et dicebatur per aliquos quod supicionem habebant quod dictus portarius accepisset |18 subacadam[hv], eo quia non loquebatur, quia quasi omnes timebant in¦grati¦tudinem Guilelmi |19 de Fluviano. Postmodum dictus Petrus de Palacio dixit: "Via barons, anem nos·en e yo |20 trametré·y pichers qui·u enderocaran". Et in crastina, ut audivit dici, misit pi-|21cherios ad dictam turrim et fuerat eis mandatum quod scabelarent[hw] dictam |22 turrim in diversis sine magno documento. Et ita fuit factum ut hodie |23 videri potest et sciri per ipsos picherios. Dixit etiam quod dictus Petrus de Palacio man-|24davit omnibus hominibus quando recesserunt de dicta turri dicta secunda die sub pena |25 LX solidorum ne aliquis miteret ignem ibi nec portaret secum fustam.

26 Item dixit quod tunc, post paucos dies, Petrus de Coscó, miles Guilelmi de Fluviano ||48r,1 dixit huic testi quod dictus Petrus de Palacio dixerat ⌊sibi et Arnaldo de Cercós, bajulo de Cubellis pro⌋ Guilelmo de Fluviano, quod nisi ipse Arnaldus Vives venisset |2 ad dictam turrim, non fuisset castrum in aliquo dirutum, set dictus Arnaldus dixerat dicto Petro de Pa-|3lacio, presente portario domini regis, quod ipse accusaret eum [·· 3 ch ··][hx] coram domino rege et quod |4 malo velle[hy] suo oportuerat ipsum fecisse quod fecerat. 314

5 Item dixit quod a V ⌊vel VI⌋ annis citra, dictus Petrus de Palacio suspendi fecit 315

[hu] *par*: tercera persona singular del present d'indicatiu del verb *parer* (parèixer, semblar)
[hv] *sobacada*: suborn, recompensa per actuar contra el que és degut [Torró 2011: doc. 329]
[hw] *escabellar*: espargir; separar persones o coses que estaven juntes; escampar
[hx] Cancel·lat?
[hy] *malo velle, malo grato*: malgrat [du Cange]

Camarase quendam hominem de Merita, |[6] nomine Bovetum, quia dicebatur violasse et corrupisse quandam infantulam de Merita. Interrogatus qualiter scit, respondit quod |[7] presens fuit cum dicto Petro quando dictus homo fuit suspensus in furcis que nunc sunt in tossali de |[8] Moreta, que furce fuerunt ¦propter¦ ipsum plantate. Interrogatus si fuit dictus homo judicatus per aliquem vel per |[9] populum, et dixit quod non quod ipse sciat. Interrogatus si fuerat confessus de crimine, dixit se nescire, ipse tamen audivit dici |[10] quod fuerat confessus. Et quando fuit positus in platea et fuit dictum coram |[11] eo omnibus ibi existentibus quod dictam infantulam corruperat, non negabat aliter nec contradicebat, cum esset |[12] quidam bestialis homo. Interrogatus si fuit aliter facta inquisicio de predictis, dixit se nescire.

316 [13] *Item audivit dici quod Raimundus de Miravet vulneraverat in loco de la Figuera unum carnificem d·Algerre, |[14] tempore Ordinamentorum curie domini regis Barchinone, et vicarius Ilerde requisivit dictum Petrum de Palacio, baju-|[15]lum Camarase, quod remiteret ei dictum Raimundum, et dictus Petrus negavit se scire dictum Raimundum, et |[16] tenuit ipsum continue in domo sua. Interrogatus qualiter scit de dicta requisicione, respondit quod dictus |[17] Petrus de Palacio dixerat sibi, dicens quod bis vel ter intraverat Ilerdam illa dicta. Interrogatus qualiter |[18] scit quod dictus Raimundus esset cum dicto Petro, respondit quia videbat ipsum stare in domo sua.*

317 [19] *Item dixit quod illo eodem tempore, Arnaldus Moreyl de Camarasa fuit furatus unam bestiam somerinam Bernardo de Flix, |[20] de Behença, et ille Bernardus procuravit sequendo ipsum, quod fuit captus et venit in posse dicti Petri de Palacio, |[21] et non potuit reddere dictam bestiam quia vendiderat eam et denarios consumpserat, ⌊ut dicebatur⌋. Et licet fuisset confessus |[22] de dicto furto, non [fecit] fieri restitucionem dicto Bernardo, set fecit eum exulare ad annum, licet dictus |[23] Bernardus instaret quod sibi fieret restitucio. Interrogatus qualiter scit, respondit quia vidit et presens fuit. |[24] Interrogatus de loco, dixit quod ante ecclesiam Sancti Michaelis, et fuit sentencia lata verbotenus per Bernardum dez Prior. |[25] Nescit tamen si fuit scripta vel non.*

318 [26] *Item dixit quod dicto tempore vidit et audivit quod Vidal Cap de Ferre, de Camarasa, amiserat denarios de domo sua, |[27] et fuit inculpata Raymundeta, filia quondam Mathei Redon. Et fuit factum scrutinium ei et invenerunt |[28] in bursa sua II solidos et VII et obolum, ut dicitur, quia non vidit, set fuit presens quando dicta Raimundeta confessa fuit |[29] quod illos denarios abstraxerat de quadam bursa in domo dicti Vitalis, in qua ⌊bursa⌋ erant multi denarii. Set ipsa, ut di[ceb]at, |[30] non habuerat plures. Et audivit testis a Ferrario Baladí, [hz] consanguineo ejusdem puelle, et a Petro d·Arches, avunculo ejusdem, |[31] quod Petrus de Palacio gratis absolverat eam cum carta.*

319 [48v,1] *Item dixit quod in dicto tempore Ordinamentorum, Guilelmus Guarner de ça Sentiu fuit furtus unam capam Raimundo Lopel, |[2] et fuit deprehensi [cum ipsa capa] Camarase, et fuit confessus dictus Guilelmus furtum. Et Petrus de Palacio liberavit*

[hz] Cancel·lat: *avucl*

ipsum |³ a capcione, ita quod non fuit punitus, ⌊ipso sciente⌋. Interrogatus qualiter scit predicta, respondit quia presens fuit et vidit et audivit.

⁴ *Item a dicto tempore citra, cum Raimundetum de Camarasa esset inculpatus quod abstraxisset res de monasterio de Bello-|⁵podio veteri, testis fuit rogatus a dicto Raimundo quod interponeret partes suas, et testis fuit mediator et |⁶ fuit facta composicio quod daret dicto Petro de Palacio XX solidos et absolvit eum cum carta, ut credit, |⁷ sine alia pena.* **320**

⁸ *Item dixit quod, cum quadam vice ⌊loqueretur⌋ in platea Camarase Petro Argot, tenenti locum Raimundi de ⌊Podioviridi, bajuli⌋ Camarase, presente |⁹ dicto Raimundo de Camarasa, dicendo sibi quod ⌊Bernardus Box⌋ non reddidatur sibi jus de quarelis quas exposuerat contra Petro |¹⁰ de Palacio et alios. Et dictus locum tenens ⌊Raimundi de Camarasa*[ia]*⌋ respondisset ei "que si [feia]*[ib]* dret, e més de dret, e no us |¹¹ serà sofert vymés*[ic]*", et testis dixisse ei "que tostemps*[id]* li auria a soffrre ço que raó fos". Statim |¹² venerunt impetuose Petrus de Palacio, filius Petri de Palacio, et Periconus de Palacio, alcaidus de Lorenç, |¹³ et Raimundus Mascheró, filius Mascheroni Margalit, et Raimundus de Miravet, scutiffer Petri de Palacio, |¹⁴ et Raimundus de Palacio, nepos Petri de Palacio, quondam, clamantes: "No farà, no farà, e comprarets ho |¹⁵ adés, muyra, muyra". Aliqui eorum posuerunt manus ad gladios, alii levaverunt lapides |¹⁶ et arremangaverunt*[ie]* se, et amici dicti Arnaldi Vives associaverunt statim et non poterunt eva-|¹⁷dere ipsum, quia Petrus Argot predictus et probi homines reffrontaverunt *[if]* predictos qui faciebant se |¹⁸ teneri et dicebant sibi blasfemias clamando: "Muyra lo bacalar*[ig]* baare*[ih]*". Dictus tamen Raimundus*[ii]* |¹⁹ de Camarasa stabat in tabula in qua assenderat non curavit divi[dere] rixam nisi in fine. |²⁰ Dixit etiam quod predicti, ut sibi videtur, venerant deliberata anima contra ipsum. Interrogatus si fuerunt |²¹ ibi qui jactaverat lapides vel eduxerint arma, gladios vel enses, et dixit quod non, quod ipse |²² vidisset. Et divisa rixa, dicti Periconus de Palau et alii qui erant de familia dicti Petri de |²³ Palau, quondam, reddierunt ad domum dicti Petri de Palau. Interrogatus si dictus Petrus de Palau |²⁴ erat presens in villa tunc, et dixit quod non, set post modum vidit eos ¦p¦re-|²⁵stare cum dicto Petro de Palacio, et gerebant et aministrabant bona sua sicut et hodie |²⁶ faciunt. Interrogatus de tempore, dixit se credere quod in mense aprilis proxime venturo erunt |²⁷ lapsi duo anni. Dixit etiam quod de hoc fuit facta inquisicio per Raimundum de Podioviridi ||**49r**,¹ contra Bernardum Boix. Dixit etiam quod dicta* **321**

[ia] Hauria de dir *Raimundi de Podioviridi*
[ib] Reconstruït d'acord amb f. 95r, lin. 5
[ic] *vuymés*: d'avui endavant
[id] *tostemps*: sempre
[ie] *arremangar*: resoldre's a fer molta feina o a obrar amb energia
[if] *refrontare*: a fronte repellere [du Cange]
[ig] *bacallar*: en l'edat mitjana, pagès que no tenia mas ni parell de bous; vilà, home de costums baixes o delictives
[ih] *bare, baare*: qui falta a la promesa de fidelitat
[ii] Duplicat al principi de la línia següent

rixa et egressio fuit facta postquam fuit pena posita |[2] per Guilelmum de Jafero, judicem domini regis, et Berengarium de Manso, inter dictum Petrum de Palau et |[3] partem suam, et Arnaldum Vives et partem suam, de mille morabetinis, ne I^a pars offenderat aliam. |[4] Interrogatus qua hora fuit facta dicta egressio, et dixit quod inter horam nonam et vesperas, |[5] videntibus omnibus qui erant in platea Camarase, qui poterant ⌊esse⌋ C^m.

322 [6] *Item dixit quod modo sunt duo anni elapsi quod Bernardus de Manso et Bernardus Selat emerunt bajuliam |[7] redditus de Camarasa domini regis. Et cum Petrus de Palacio, qui est particeps castlanorum in decimo de |[8] Camarasa, vellet suam partem recipere, dicti emptores venerunt ad dictum Arnaldum*[ij] *Argot, tenente locum Petri |[9] de Viurevol, et fuerunt protestati cum publico instrumento quod prohiberet Petro de Palacio et castlanos |[10] ne reciperent aliquid de decimo castri de Segura, cum esset proprium et solidum domini regis. Et dictus lo-|[11]cum tenens mandavit, sub pena C morabetinorum, Petro de Palacio, quondam, et Raimundo de Camarasa et baju-|[12]lis aliorum castlanorum ne tangerent ibi donec esset visum, et quod unus probus homo teneret |[13] in secresto quadam quantitatem olivarum que erat in ecclesia Sancte Marie et que fuerat de honoribus |[14] castri de Segura. Et de hoc fecit fieri publicum instrumentum. Et statim dictus Petrus de Palacio, irato |[15] modo, dixit "que sol no·n tendria sa empara, e que el se pendria sa part". Et postea audivit |[16] dici a dictum locum tenente quod dictus Petrus de Palacio receperat suam partem dictarum olivarum ¿sump?-|[17]ta dicta pena. Interrogatus de loco, dixit quod in porta Sancte fuerant predicta.*

323 [18] *Item dixit se vidisse quod dictus Petrus de Palau, quondam, levavit monetaticum in bajulie Camarase, ita |[19] quod nunquam vidit testis mandatum, licet requisivisset.*

324 [20] *Item dixit se vidisse quadam die quod Petrus Salandí recollegerat se in domo Bernardi Pa-|[21]bret et multi agrediebant ipsum cum armis, scilicet, Arnaldus Alegret, Balaguer Valença, Bernardus |[22] Guilabert, scolaris, Bernardus Baladí et Arnaldus Baladí. Et dictus Arnaldus Alegret percussit portam cum |[23] spata, et alii jactabant lapides contra dictum Petrum Salandí, et multi alii stabant ad partem |[24] stricti et quasi juvare parati, ut videbatur, scilicet, Raimundus Mascheró, filius Mascheroni Margalit, ||*[**49v**,1] *Petrus de Palau, alcaydus de Lorencio et Arnaldus de Palau, nepos Petri de Palacio. Et audi-|[2]vit dici quod illa die, paulo ante, dictus Petrus Selandí fecit legi quandam cartam |[3] domini regis in qua mandat bajulo quod deffenderet dictum Petrum Selandí contra cunctos et |[4] tunc, ut audivit dici, dictus Petrus de Palacio, quondam, cum amatis suis usque ad XX |[5] quinque transivit per dictam plateam ubi dicta carta legebatur, et dimissis ibi dictis |[6] cocomitatibus, cum se tercio recessit inde versus domum suam, et statim fuit dicta |[7] briga. Interrogatus de tempore, dixit quod in augusto proxime lapso fuit translatus annis, |[8] et fuit in die sabbati ante terciam.*

325 [9] *Item dixit quod II^{os} anni fuerunt* [ik] *in mense novembris transacto quod dictus*

[ij] Hauria de dir *Petrum*

[ik] Cancel·lat: *in Adventu*

Petrus de |[10] Palacio dixit sibi in ecclesia Sancte Marie de Plano, coram Petro Selandí, Raimundo Masqueró, Raimundo Masqueró, |[11] filio Arnaldi Masqueró, Petro Argot, Petro Augustí, Berengario Salvestre, quod si testis non procuraret |[12] dampnum ipsi Petro de Palacio, ipse Petrus faceret assecura⌊ri⌉ ipsum Arnaldum Vives a Arnaldo |[13] de Fluvià, cognato suo, Berengario d·Agramunt et ab Arnaldo Calaff, qui tenebant eum in re-|[14]guardo occasione mortis Guilelmi Pelicer, quondam.

Declaració de Guillem de Sant Just, veí de Camarasa:

49v,15 *Guilelmus de Sancto Justo, habitator Camarasie, testis juratus et interrogatus,* 326
dixit quod audivit dici quod Petrus |[16] de Palacio, quondam, cepit Guilelmum de Meeyà et Petrum de Paneres, qui fuerant inculpati de morte |[17] Bertrandi Oler. Et ipsos tenuit captos in ⌊domibus suis⌉[il] *Camarase. Et fama et credulitas erat |[18] [in] villa quod predicti capti erant ibi, ⌊et testis accesit ad domos Petri de Palacio et fuit dictum quod dicti capti tenebantur in I^{a} tona, [set] ipse non vidit eos⌉. Et vidit testis tunc multos venire Camarasam qui |[19] dicebantur esse de parentela ⌊dicti Bertrandi Ollarii qui fuerat interfectus⌉*[im] *et fuerunt hospitati in diversis hospiciis. |[20] [Et] inter illos qui erant Camarase et alios qui expectabant eos extra, erant ducenti homines |[21] [ve]l circa. Et audivit quod impetraverunt quod propter peccuniam fuerint inimicis dictorum captorum |[22] traditi per dictum Petrum de Palacio, et quod predicti inimici eorum avulserant seu inciderant arbo-|[23]res in quodam orto Camarase, de quibus fecerunt furchas in loco de Cubellis, ubi de ||***50r**,1 *nocte suspenderunt eos. Et testis etiam vidit postmodum penes Petrum de Palacio unum |[2] equm et IIIes vel IIII^{or} bestias mulares, et quando transibant per villam dicebatur ab omnibus quod ille |[3] bestie erant ibi obligate pro dicta peccunia. Et dicebatur tunc quod dictus Petrus de Palacio habuerat CCC |[4] solidos de dicta peccunia, et quod residuum habuerat Martinus de Vallelaporia, qui recipiebat redditus Camarase |[5] et tocius bajulie. Interrogatus qui fuerunt illi inimici dictorum captorum qui venerunt Camarasam, et respondit quod |[6] Petrus deç Falcons et frater suus, qui erant ibi cum equo et armis et dicebantur esse consanguinei |[7] germani dicti Bertrandi Ollarii, et fuerunt hospitati tunc in hospicio Raimundi Agilet. Et Arnaldus Guila-|[8]bert de Pedriscio, et credit quod erat consanguineus germanus dicti Bertrandi Ollarii. Et Bernardus |[9] de Çabrà, de Leyda, et multi alii, de quibus non recordatur. Interrogatus si ipse vidit vel scit |[10] predicta aliter nisi ut predixit, et dixit quod non, set fama et credulitas est Camarase de omnibus |[11] supra dictis. Item audivit dici quod post predicta fuerat contencio magna racione dictarum bestiarum inter Petrum |[12] de Palacio et Arnaldum Guilabert sic quod arremimenta*[in] *fuerant inter eos facta. Interrogatus de quantitate dicte |[13] peccunie, dixit se non recordari. Interrogatus de tempore, dixit se credere de XXIIII^{or} annis.*

[il] Esmena; abans hi deia *palacio*

[im] Esmena; abans hi deia *dictorum captorum*

[in] *arremir*, *arramir*: envidar a combatre, citar per una batalla; cast. *retar*

327 [14] *Item dixit se scire quod dominus rex Petrus comisit dicto Petro de Palacio castrum de Viuves*[io] *postquam* |[15] *cepit* ¦*Illerdam*¦, *et dictus Petrus fecit occupari et portari ad domum suam quicquid invenit in ipso castro,* |[16] *bestias, scilicet mulas, asinos et boves, et bladum et vinum et multa alia bona. Interrogatus* |[17] *qualiter scit, respondit quia presens fuit et vidit et audivit predicta. Et etiam dictus Petrus comisit* |[18] *huic testi et Berengario Silvestre dictum castrum, et nichil dedit huic testi. Et recordatur* |[19] *quod quadam die destruxerunt de mandato dicti Petri unum abellarium quod poterat valere C morabetini,* |[20] *et habuit dictus Petrus mel et ceram que inde habita fuerant. Interrogatus quantum poterant valere* |[21] *dicta bona que pervenerunt ad dictum Petrum, et dixit quod iste testis et alii extimaverunt tunc quod* |[22] *poterant tria milia solidi. Et hec sciunt plene homines de Cubellis qui portaverunt dictas res* |[23] *de mandato dicti Petri. Interrogatus de tempore, dixit quod XX vel XX duo anni sunt elapsi,* |[24] *ut credit.*

328 [25] *Item dixit quod ipse testis fuit presens quando equs* ⌊*Arnaldi Vives*⌋ [ip] *fuit vulneratus vulnere* ¦*que periit* ·· 3 ch ··¦ ||**50v**,[1] *castrum de Sancta Linea, dicto Arnaldo equitante in eo. Et extimat testis quod dictus equs valebat tantum CCC* |[2] *solidi vel circa. Nescit tamen si dictus Petrus de Palacio habuit emendam a domino rege de dicto equo vel non.*

329 [3] *Item dixit quod ipse interfuit capcioni Petri de Palacio, fratris Balegarii de* |[4] *Palacio, qui pervenit in posse dicti Petri de Palacio. Et cum evasisset capcionem, dictus Petrus* |[5] *de Palacio cepit postea Simonem de Palacio, fratrem illius capti, eo quia dicebatur trac-* |[6]*tasse liberacionem dicti fratris sui. Et habuit ab eo, ut audivit dici, CCC solidos vel CCCC* |[7] *solidos pro redempcione. Et de hoc est fama in loco de Camarasa.*

330 [8] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio emit castrum de Privano a Bernardo de Miravet et quod dictum castrum* |[9] *est infra terminum castri de Sancta Linea. Interrogatus qualiter scit, respondit quod ipse testis videbat* |[10] *exarcentem bajuliam Camarase tempore dicte empcionis, et quod audivit dici a dicto Petro de* |[11] *Palacio quod dictum castrum emerat, et quadam die veniebat* ¦*ter*¦ *Privano, ut asseruit, quia* |[12] *receperat possessionem ipsius castri, et reprehendit hunc testem, qui est de consanguinitate sua quare* |[13] *non iverat cum eo, et testis dixit quod ignoraverat se bene gaudebat de comode suo. Et* |[14] *dictus Petrus retulit sibi quod ab octuaginta hominibus receperat homagio in dicto castro. Dixit* |[15] *etiam se audivisse dici ab antiquis quod castrum de Privano est in termino castri de* |[16] *Sancta Linea. Et de hoc est fama in loco Camarase.*

331 [17] *Item dixit se vidisse quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus Camarase, fecit* ¦*trans*¦*poni et* |[18] *destrui a XX annis citra murem veterem castri de Camarasa, qui erat de lapidibus et calçe, a* |[19] *turri Raimundi de Camarasa usque ad turrim Cimbalorum, qui murus fuerat factus, secundum famam,* |[20] *per comitem Barchinone, et erat murus fortis, solidus et scincerus, et credit et extimat* |[21] *quod fortitudo castri predicti valet minus propter dirucionem dicti muri. Et de lapidibus* |[22] *dicti muri construcxit palacium suum.*

[io] Esmenat; abans hi deia *Vilves*
[ip] Cancel·lat: *Petri de Palacio*

Interrogatus qualiter scit, respondit quia presens |[23] fuit et juvit ipsum ad diruendum dictum murum et ad construendum dictum palacium in |[24] favorem ipsius Petri, cum e⌊sse⌉t de consanguinitate sua.

[51r,1] *Item dixit quod Petrus de Palacio habuit fustam qui fuerat cujusdam pontis quem* 332
dominus rex |[2] Petrus quondam fecit fieri supra Sicorem apud Balagarium, et valebat, secundum suum scient, |[3] CC solidi inter fustam quam fecit portari apud Camarasam et illam quam d⌊i⌉t hominibus |[4] de Balagario. Interrogatus qualiter scit, respondit quia vidit, et ipse testis, de mandato dicti |[5] Petri, conduxit homines qui lectum dicte fuste traxerunt per flumen Sicoris usque Camarasam. |[6] Gumenas[cu], vero, et clavos dicti pontis non vidit hic testis, set audivit dici a dicto Petro |[7] quod dominus rex predictus donaverat sibi dictum pontem.

[8] *Item dixit quod quadam die homines Camarase fecerunt cavalcatam a Tartereu* 333
et duxerunt secum |[9] oves et porchos, et pervenerunt omnia ad dictum Petrum de Palacio, bajulum, et fecit illa vendi |[10] Cervarie, et illi qui fecerunt dictam cavalcatam habuerunt tantum duos solidos pro persona. Et totum |[11] residuum habuit dictus Petrus. Interrogatus quantum poterat valere dicta cavalcata, et respondit |[12] quod mille solidi et plus. Interrogatus de tempore, respondit quod ad XVI annis citra, ut sibi |[13] videtur.

[14] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, tempore quo nobilis comes Pallerensis* 334
erat Camarase pro inquisicionibus facien-|[15]dis, tracxit de melioribus hominibus Camarase et dixit eis "que no atorgassen al comte que pogués fer inquisició, |[16] que si u feyen tots serien dezfets, que·l comte viandan era e no entenia suara en diners a trer", |[17] et omnes concesserunt ei quod bonum consilium erat. Postea, omnes fuerunt unanimes a⌊d⌋ dicendum quod |[18] non fieret inquisicio generalis quia diceba⌊n⌉t se privilegium a domino rege quod non fieret generalis in-|[19]quisicio apud Camarasam. Et Guilelmus Pelliparii fuit locutus pro omnibus coram dicto comite. Et cum dictus |[20] comes diceret se vellet facere inquisicionem, omnes clamaverunt quod non consentirent nec venirent ad |[21] perabendum testimonium. Et tunc comes fuit valde iratus et mandavit omnibus, sub pena corporis |[22] et averi, quod ipsum sequerentur apud Cubels. Set finaliter, majores et meliores transiverunt ad dictum |[23] comitem et supplicaverunt ei quod non duceret eos ad alium locum. Et posuit bene L[a] de ipsis in |[24] castro et concesserunt ei inquisicionem et quicquid facere vellet. Et sic fecit ibi inquisicionem et habuit |[25] inde denarios multos. Interrogatus in quo loco tracxit ad partem dictos homines quando dixit eis quod non ||[51v,1] concederent dicto comiti quod ibi fieret inquisicio generalis, et respondit quod in castro, sibi videtur. Interrogatus |[2] de tempore, respondit quando dominus Alfonsus erat Minorice. Interrogatus qualiter scit predicta, respondit quia |[3] presens erat.

[4] *Item dixit quod iste testis fuit in castro et ville de Muntgay pro nupciis Bernardi* 335
de Pugvert de Muntgay, |[5] et vidit ibi Petrum de Palacio, bajulum Camarase, de Cubellis et de Muntgay. Et fuit ibi coram eo Berengarius |[6] d·Agramunt, qui fuerat bannitus per eum occasione mortis Guilelmi Pelliparii, et non vidit quod dictus bajulus |[7] curasset

procederet[iq] *contra ipsum, licet videret et videre posset ipsum in comitiva et pompa nupciarum |*[8] *predictarum. Interrogatus de tempore, dixit quod V*[e] *anni sunt elapsi, ut credit. Et fuerat mortuus dictus |*[9] *Guilelmus Pelliparii tunc annus fuerat elapsus. Et omnes qui ibi erant fuerunt gravati de dicto Berengario |*[10] *d·Agramunt propter dictam mortem quam fecerat, ut dicebatur, eo quia dictus Guilelmus Pelliparii fuerat |*[11] *valens homo et fuerat semper in servicio dicti Petri de Palacio.*

336 [12] *Item dixit quod tempore illo quo rex Majorice cum francigenis obsedit castrum de Carmensó in Empurdano, |*[13] *dominus infans Petrus, procurator domini regis Alfonsi, quondam, misit cartam Petro de Palacio, bajulo dictorum |*[14] *locorum, quod sub pena* [ir] *coporis*[sic] *et averii, cum hominibus de Camarasa, de Cubels et de Muntgay, |*[15] *succurrerent celeriter ad terram Empurdani, que perdebatur. Et dictus Petrus de Palacio non ivit tunc, |*[16] *immo remansit et recepit denarios ab illis qui non iverant. Interrogatus si testis vidit vel |*[17] *audivit legi cartam dicti domini infantis, et dixit quod fuit lecta in consilio quod fuit apud |*[18] *patronem et fuit preconizatum quod omnes irent ad dictum exercitum sub dicta pena de mandato |*[19] *dicti bajuli. Interrogatus de tempore, dixit quod tunc erat dictus dominus rex Alfonsus in Cas-|*[20]*tella. Dixit etiam quod dominus rex Alfonsus et dictus dominus infans mandaverunt per literas suas |*[21] *dicto Petro de Palacio quod dictos denarios quos receperat ab illis qui non iverunt ad dictum exer-|*[22]*citum credderet et solveret ad relevandas expensas illorum qui iverant in Empurdanum. [Et] |*[23] *nunquam dictus Petrus de Palacio voluit* [is] *eis reddere, dicendo quod non habebat computare cum |*[24] *eis de dictis denariis. Interrogatus quot denarii ⌊fuerunt⌋, et respondit quod DCCC solidi, ut sibi videtur, |*[25] *tamen in scriptis poterit reperi. Interrogatus qualiter scit predicta, respondit quia ipse testis ivit ||*[**52r**,1] *ad dictum exercitum in Empurdano cum aliis et vidit quod dictus Petrus de Palacio non erat ibi, |*[2] *quoniam si fuisset utique vidisset ipsum. Credit tamen quod Petrus de Palacio, avunculus dicti Petri de Palacio, |*[3] *tenebat ibi locum suum. Tamen jam dictus Petrus de Palacio, locum tenens, tenebatur ire pro semet ipso. |*[4] *Interrogatus si dictus Petrus de Palacio erat sanus tunc et dixit quod sic. Interrogatus qualiter scit, |*[5] *et respondit quia vidit. Interrogatus si vidit exercitus dicti regis Majorice in dicto loco de Car-|*[6]*mensó, et dixit quod sic. Dixit etiam quod exercitus domini infantis erant apud Figueras, et erant ibi cum |*[7] *domino infante Raimundus Fulchonis et Raimundus de Angularia.*

337 [8] *Item dixit quod audivit dici a Guilelmo Pelicer, quondam, fuerat diffidatus per Petrum de Palacio, bajulum |*[9] *existentem dictorum locorum, eo quia manifestabat domino regi injurias quas paciabatur in honore dictorum |*[10] *locorum.*

338 [11] *Item dixit quod cum fuisset facta inquisicio Camarase per Bernardum deç Prior, jure peritum, de mandato domini regis, |*[12] *super furtis et maleficiis comissis Camarase,*

[iq] Pro *procedere*
[ir] Cancel·lat: *bausie*
[is] Cancel·lat: *facere*

facta inquisicione, dictus judex misit in scriptis dici |[13] dicto Petro de Palacio, bajulo dictorum locorum, quos capere deberet quosque fidejussoribus seu caple-|[14]vatoribus comitere in continenti. Et dictus Petrus de Palacio, convocato consilio, fecit legi dictum |[15] scriptum coram omnibus [it] *et dixit eis |[16] quod si a die jovis, qui tunc erat, usque ad diem dominicam sequentem non prestissent securita-|[17]tem secundum quod dictus judex mandabat, quod exirent villam, et sic multi recesserunt de |[18] villa et aliqui firmaverunt. Interrogatus de tempore, dixit quod a V*e *vel VI annis citra fuit |[19] et nullum cepit ibi, licet ibi essent illi quos judex predictus capi mandabat. Interrogatus quos capi |[20] mandavit, et respondit se non recordari.*

[21] *Item dixit quod nobilis Alvarus, vicecomes d·Àger, a V*e *annis citra fuit usus in Villa Nova, |[22] que est de termino Sancte Linee, ut audivit dici, jurediccione in criminalibus, licet prius nunquam |[23] fuisset auditum.* 339

[24] *Item dixit quod Raimundus de Miravet, qui alio nomine vocatur Raimundus de Palacio, stetit pro scutiffero cum Petro ||*[**52v**,1] *de Palacio, quondam, a tempore quo dominus rex venit de Sicilia et non recessit de domo sua. Interrogatus |[2] qualiter scit, et dixit quia vidit.* 340

[3] *Item dixit quod tempore quo Examinus Petri de Salanova fuit Camarase*[iu] *pro domino rege et inquisivit |[4] ibi contra Petrum de Palacio, publicata comissione sua, dictus Petrus de Palacio convocavit bene XX |[5] de consanguineis et amicis suis, de quorum numero fuit iste testis et Raimundus Mascheró, Arnaldus |[6] de Barril et multi alii. Et exposuit eis qualiter inimici sui procuraverant inquisicionem, et quod ipse |[7] semper remaneret Petrus de Palacio, et illi luerent qui procuraverant dictam inquisicionem, et nominatim |[8] Arnaldum Vives et Guilelmum Gomir. Dixit eciam quod si dominus rex volebat aliquid habere ab eo, paratus erat |[9] dare, quia omnia que habebat fuerat lucratus cum eo. Dixit tamen eis quod modo erat tempus quod assisterent |[10] sibi defensores, quia veritatem dicendo poterant ipsum juvare, videlicet, quod dicerent bonum quod erat |[11] factum per eum sicut ⌊dicerent⌋ malum, quia bonum factum per ipsum posset compensari cum malo. Dixit eciam eis |[12] quod quicquid ips¦i¦ habebat volebat habere ad beneplacitum et servicium omnium*[iv]*, et volebat illud tenere |[13] pro eis. Et ipsi responderunt quod parati erant juvare ipsum quantum possent. Postea, Matheus Coscoy, qui erat |[14] sagio Camarasie, venit ad hunc testem V vel VI vicibus et mostrabat sibi albaranum et |[15] dicebat verbotenus nomina testium quos dictus judex mandabat presentari ante se, et testis ibat ad illos |[16] qui erant de consanguinitate sua ⌊rogando eos⌋ "que·s flixassen*[iw] *aytant com poguesen dién veritat" in facto |[17] Petri de Palacio. Interrogatus si fuit habitum consilium secretum quod testis et alii deberent subor-|[18]nare testes, et dixit* 341

[it] Cancel·lat: *et illi qui culpabiles dicebantur recedebant eo vidente*
[iu] Ad lit.: *Caramarase*
[iv] Esmenat; abans hi deia *hominum*
[iw] *flixar*: abstenir-se d'una cosa

quod non, nisi ut predixit. Interrogatus si sciebat quod aliquis alius intromiserit se |[19] de hujus modi subornacione, et respondit se credere quod Arnaldus de Barrils intromissit se de predictis, |[20] set testis non vidit. Interrogatus si Abraffim, judeus, qui captus tenetur, dedit operam |[21] in predictis, dixit se nescire. Vidit tamen ipsum frequentare domum dicti Petri et participabat |[22] secreta sua et alcavoterias suas.

Declaració de Pere Argot, veí de Camarasa:

342 **52v**,[23] *Petrus Argot, habitator Camarasie, testis juratus et interrogatus, dixit quod Petrus de Palacio, quondam, |[24] erat bajulus Camarase et aliorum locorum bajulie qui*[ix] *in anno quod decessit nobilis Guilelmus de Cardona, ||***53r**,[1] *qui tenebat pro cavalleriis redditus et proventus Camarasie et de Cubellis et de Muntgay a domino rege |[2] Jacobo, quondam, et vidit quod levavit dictos redditus et proventus tanquam bajulus. Et audivit dici |[3] a dicto Petro de Palacio quod dominus rex concesserat dicto nobili per unum annum post mortem suam |[4] dictos redditus et proventus. Interrogatus de anno quod dictus nobilis decessit, et dixit se credere quod bene sunt |[5] XXX*[a] *anni elapsi, secundum suum sient.*

343 [6] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, quondam, existens bajulus Camarase, ivit quadam nocte cum Martino |[7] de Valle Lapo⌊ra⌉ria et cum Franciach, qui dicebatur portarius domini regis, et cum XX vel XXX*[a] *pe-|[8]ditibus prope castrum d·Alòs et expectaverunt extra castrum in loco qui dicitur la erola d·Alòs. Et |[9] dicti Martinus de Valle Laporaria et dictus portarius intraverunt cum aliquibus peditibus villam d·Alòs, |[10] et mox redierunt et adduxerunt*[iy] *secum II homines, scilicet, Guilelmum de Meeyà, qui habebat |[11] tibiam dibilitatam, et Petrum de Paneres, et simul redierunt Camarasam ad domum |[12] dicti Petri de Palacio in qua morari consuevit et miserunt ibi dictos homines. Et specialiter miserunt |[13] dictum Petrum de Paneres in unam tonam in cellario versus murum. Et fuerunt deputati custodes |[14] eis iste testis et Bernardus Ferrarii. Et audivit testis dici quod Jacobus de Cervaria, qui tunc, ut sibi vi-|[15]detur, tenebat loca Camarase, de Cubels et de Mungay, predixerat dictis hominibus in castro |[16] d·Alòs: "Barons, calayat vos, que si porter del senyor rey venia no lo y puria contestar". Et |[17] post III vel IIII*[or] *dies ex quo capti fuerunt, venerunt Camarasam Bertrandus Ollarii et quidam frater |[18] suus et Arnaldus Guilabert, et alii de quibus non recordatur, qui erant consanguinei et amici Bertrandi Ollarii, |[19] quondam, qui dicebatur interfectus per dictos captos, et fuerunt locuti cum Martino de Valle Lapora-|[20]ria et cum dicto Petro de Palacio de facto dictorum hominum. Testis tamen non interfuit. Et cum |[21] gentes Camarase intrasent lectos, dictus Petrus de Palacio mandavit huic testis et aliis multis |[22] de XV a XX ut sequerentur eum. Et tunc dictus Petrus et dictus portarius fecerunt equitare dictos |[23] captos vel in mulis vel in asinis et duxerunt eos apud locum d·Eçpinalbel de*

[ix] Hauria d'estar cancel·lat
[iy] Ad lit.: *adaduxerunt*

nocte, |[24] et ibi venerunt dictos Bertrandus Oler et Arnaldus Guilabert cum multis amicis eorum, qui erant C vel |[25] plures, et dimiserunt dictos captos inter eos. Et portarius recessit cum eis, et Petrus de Pa-||[53v,1]*lacio, qui erat ibi pedes, rediit cum predictis clientibus suis de Camarasa. Et fuit vox co[munis] |[2] quod propter peccuniam fuerunt traditi. Sequenti vero die in mane, fuit dictum comuniter quod dicti homines |[3] fuerant suspensi illa nocte per dictos inimicos eorum in furcis fixis in quodam podio sive |[4] toçal ante castrum de Cubels. et audivit dici quod CCC maçmutine fuerant date inter Jacobum |[5] de Cervaria et Martinum de Valle Lapo[ra]ria et Petrum de Palacio per inimicos dictorum captorum. Et post |[6] predicta vidit quod Petrus de Palacio tenebat in pignora quendam equm dicti Bertrandi Ollarii pro |[7] CC solidis, nescit qua de causa. Interrogatus de tempore, et respondit quod XXX^{a} anni sunt elapsi vel |[8] parum minus.*

[9] *Item dixit quod tempore guerre que fuit inter dominum regem Petrum et Raimundetum de Cardona, vidit testis |[10] quod Petrus de Palacio, Guilelmus Muliner, Arnaldus de Fluvià, quondam, Raimundus de Camarasa et Berengarius d·Aloç et Bernardus de Turri fuerunt |[11] Camarase cum equo et armis in fronteria, et quandoque erant inter eos VIII° vel X^{m} vel XII equites, et ad plus |[12] erant XV vel XVI. Interrogatus qualiter scit, respondit quia presens erat et videbat. Nam Guilelmus Muliner |[13] venit una vice tantum cum VIII°* [iz] *equitibus et stabat ibi per aliquod temporis intervallum, et aliis vicibus |[14] veniebat se V^{o} vel se VI° vel VII° et serviebat alternis temporibus. Et Arnaldus de Fluviano duxit |[15] ad plus V^{e} equites, et* [ja] *quandoque cum IIII^{or} vel tribus, set frequentius cum IIII^{or}. Et Petrus de Palacio cum |[16] Bernardo de Turri et Petrus de Palacio, filio Guilelmi de Palacio, et cum Arnaldo Vives, et Berengario d·Aloz et Raimundus de |[17] Camarasa non habebant socios. Interrogatus de tempore ⌊quo fuerunt in dicto servicio,⌋ dixit se nescire nec recordari.* 344

[18] *Item dixit quod quando dominus rex Petrus cepit castrum de Vilves comisit ipsum Petro de Palacio, et habuit |[19] bladum, nescit in quanta quantitate, set testis vidit portari VII et VIII° samatas*[jb] *apud Cama-|[20]rasam. Interrogatus qualiter scit, et dixit quia presens erat et vidit. Et Guilelmus Muliner et Petrus de Palau tra-|[21]diderunt huic testi homines dicti castri bene XX^{ti}V^{e}, et posuit eos in turri Camarase.* 345

[22] *Item dixit quod iste testis fuit apud Alòs et Meeyà, scilicet a Baldomar et a Vernet, in quadam caval-|[23]catam qua fecerunt racione bovatici quod concedere nolebant, et erat ibi Petrus de Palacio, filio Guilelmi de Palacio, ||*[54r,1] *tenens locum dicti Petri de Palacio, quondam, cum peditibus CL^{a} vel circa, et pignoraverunt bestiarum |[2] minutum in dictis locis CL^{a} capita et plus, nescit tamen cujus vel quorum erant, et pervenerunt |[3] ad dictum Petrum de Palacio, quondam. Interrogatus qualiter scit, dixit quia vidit, nescit tamen quid inde |[4] fuit factum.* 346

[iz] Cancel·lat: *militibus*
[ja] Cancel·lat: *postea*
[jb] *salmata*: càrrega d'un animal de bast [du Cange]; *somada* [DCVB]

347 [5] *Item dixit quod illa de causa accepit dictus Petrus de Palacio, quondam, frumentum de quadam cigia Camarase |[6] in qua Raimundus de Baldomar deposuerat ipsum. Interrogatus qualiter scit, respondit quia audivit dici et |[7] vidit dictus Raimundus de Baldomar querelantem hominibus Camarase racione predicta.*

348 [8] *Item dixit quod in quodam conflictu qui fuit habitus ⌊in die Ascensionis Domini⌉ juxta bassiam castri de Sancta Linea, quod adhuc non |[9] erat captum* [jc]*, inter homines domini regis et homines dicti castri, habuerunt vic-|[10]toriam homines domini regis, et ibi homines Sancte Linee dimiserunt unam ballistam de cornu |[11] valde bonam, et Guilelmus Lambart accepit eam et erat de societate istius testis, in qua erant |[12] X pedites, et voluerunt et convenerunt quod dictus Guilelmus Lambart teneret dictam ballistam, |[13] in quo omnes habebant partem. Postea, dictus Petrus de Palacio tractavit quod habuit dictam ballistam |[14] et nichil dedit eis, immo audivit testis dici quod dictus Petrus de Palacio habuit dictam |[15] ballistam* [jd] *|[16] pro denariis quos dictus Guilelmus Lambart debebat sibi racione homicidii quod perpetraverat. Interrogatus |[17] qualiter scit quod dicta ballista pervenit ad dictum Petrum de Palacio, et respondit quia dictus |[18] Guilelmus Lambart dixit sibi et aliis, et testis etiam vidit penes dictum Petrum de Palacio |[19] dictam ballistam in domo sua Camarase, nec negabat eam habere, dictus Petrus immo concede-|[20]bat. Interrogatus quantum poterat valere dicta ballista*[je]*, et dixit se audivisse dici quod vale-|[21]bat CCC solidi vel CCL solidi. Postmodum audivit dici quod dicta ballista est in castro |[22] de Privano, non tamen recordatur a quibus.*

349 [23] *Item dixit se audivisse dici quod, capto castro de Laurencio per dominum regem Petrum, idem |[24] dominus rex fecit portari ballistas de turno ad stabiliendum dictum castrum, set ignorat* ||**54v**,1 *quot fuerunt ballista vel quanti valoris.*

350 [2] *Item dixit quod Petrus de Palacio, quondam, emit a Guilelmo de Muntrog quendam equm pro ducentis LXXX*[a] *solidis et |[3] comodavit ipsum Arnaldo Vives in guerra Raimundeti de Cardona. Et in quodam conflictu dictus Arnaldus Vives perdidit |[4] ipsum equm, quia fuit vulneratus equs. Et audivit dici quod dominus rex emendavit dictum equm dicto Petro de |[5] Palacio, nescit tamen quantum dedit ei pro emenda, nec scit quantum valebat tempore mortis.*

351 [6] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus Camarase, emit castrum de Privano a Bernardo de Miravet pro |[7] X*[ti] *milibus solidis parum plus vel minus. Interrogatus qualiter scit, respondit quod ipse fuit presens et mediator. |[8] Interrogatus in quo loco, respondit quod in abacia de Camarasa. Interrogatus si vidit tradi possessionem dicti |[9] castri, et dixit quod non, set fama est et credulitas quod fuit tradita, et audivit dici quod dictum |[10] castrum de Privano est in termino castri de Sancta Linea. Interrogatus*

[jc] Cancel·lat: *in die Ascensionis Domini*

[jd] Cancel·lat: *ad hoc quod permiteret redire Camarasam dictum Guilelmum Lambart, qui fuerat bannitus*

[je] Esmenat; abans hi deia *dictam ballistam*

si dominus rex habet ibi faticam |[11] vel aliquod jus, et dixit se nichil scire. Interrogatus de tempore, dixit quod, secundum suum scient, XV anni |[12] sunt elapsi vel XVI.

[13] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, emit a Bernardo de Muntçonís unum casalem |[14] molendinorum, et ut credit, pro mille solidis, et ita credit et est fama. Interrogatus si dicta molen-|[15]dina tenentur pro domino rege, et respondit quod sic, quia dominus rex recipit et consuevit re-|[16]cipere in omnibus molendinis riparie de Camarasa X chafficios inter frumentum et ordeum |[17] censuales. Interrogatus si dictus dominus ⌊rex⌉ firmavit in dicta vendicione, et dixit se nescire.* **352**

[18] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, emit aliquas possessiones, set ignorat |[19] de quibus.* **353**

[20] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, destruxit et destrui fecit murum castri |[21] de Camarasa, qui erat de lapide et cemento, a turri Raimundi de Camarasa usque ad turrim Cimbalorum. Et |[22] fecit inde construi in palacio unam salam. Et dicebat dictus Petrus quod dominus rex Jacobus, |[23] quondam, vel dominus rex Petrus, concesserat ei. Dixit etiam quod dictus murus erat firmus et solidus, ita quod |[24] fortitudo castri est inde diminuta.* **354**

55r,[1] *Item dixit quod quadam vice quod, quidem, homines de Camarasa, cum quibus fuit hic testis, fecerunt cavalcatam |[2] Tartareu et habuerunt inde pred¦ia¦, scilicet, de porcos et de alio bestiario ⌊grosso et minuto⌉ et duxerunt secum homines cap-|[3]tos, et pervenit totum in posse dicti Petri de Palacio, quondam, qui erat bajulus, teste vidente, et au-|[4]divit dici quod dictus Petrus fecit vendi predicta Cervarie et quod habui inde tria milia solidos et |[5] ultra, et dedit clientibus qui fuerunt in dicta cavalcata* [jf] *C, ut credit, singulis singulos |[6] II solidos, set testis inde habuit.* **355**

[7] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, recepit a XX annis citra decimam de hono-|[8]ribus Sancte Marie de Valdarnaç nomine domini regis. Interrogatus qualiter scit, respondit quia vidit quod dictus |[9] Petrus, per se et familiam suam, levavit dictam decimam. Dixit etiam quod iste testis levavit per duos |[10] annos tempore domini regis Petri dictam decimam, nescit tamen si est media decima vel quarta pars. |[11] Interrogatus quantum potest valre quolibet anno, respondit se nescire.* **356**

[12] *Item dixit quod audivit dici quod Petrus de Palacio recepit CC solidos quolibet anno pro retrodecimo de |[13] duobus milibus solidis quos dominus rex consuevit habere de questia de Camarasa et bajulia, et audivit |[14] dici quod a XX annis citra recepit eis, licet dominus rex Petrus remisisset dictam questiam |[15] tacxatam hominibus Camarase et bajulie ejusdem.* **357**

[16] *Item dixit quod, tempore quod dominus rex Alffonsus erat Minorice, nobilis Arnaldus Rotgerii, comes Palla-|[17]riensis, procurator suus in Cathalonia, fuit Camarase,* **358**

[jf] Cancel·lat: *qui fuerat*

quia Petrus de Palacio, bajulus Camarase, fecerat |[18] eum venire, ut audivit dici. Et cum dictus comes fecisset legi cartas suas et proposuis-|[19]set eis quod volebat facere inquisicionem contra eos, ipsi retinuerunt deliberacionem. Et cum essent in con-|[20]silio, Petrus de Palacio venit ad eos et tracxit unam partem eorum in ecclesia Sancti Michaelis |[21] et dixit eis: "Barons, per quant avets vist, no atorguets al comte que ych enquisició que ¿més? vos |[22] costaria que no a fet depuix que·l senyor rey anà en Sicília". Et aliqui laudabant dictum ejus. Et alii |[23] dicebant "que tot era engan". Et habito consilio, ascenderunt ad palacium ubi erat comes et di-|[24]xerunt ei quod nolebant quod fieret inquisicio et comes dixit quod omnino oportebat fieri. Et tunc omnes ||[55v,1] clamaverunt quod non fierent nec sustinerent. Et tunc comes fuit iratus valde et dixit eis via[jg] *|[2] exidic: "Exí dich que de piyors hòmens que [v]osaltres*[jh] *no sots*[ji]*, són*[jj] *ja exit a cab*[af]*". Et |[3] tunc comes intravit palacium et diliberavit cum suis militibus. Et Petrus de Palacio, ut audivit dici, |[4] animabat fortiter ipsum comitem ut procederet contra eos. Et aliquis de consilio comitis, ut audi-|[5]vit dici, fecit sciri Arnaldo Vives et Arnaldo Gomir, et ipsi revelaverunt hoc aliis. Et tunc me-|[6]liores et majores usque ad XXX^a iverunt ad dictum comitem et dixerunt ei quod parati erant facere quicquid |[7] ipse mandaret. Et tunc comes dixit "Volo quod intretis castrum". Et intraverunt castrum et sterunt |[8] ibi per aliquam horam. Interrogatus qualiter scit, respondit quia presens fuit. Postea exiverunt inde et dictus comes |[9] fecit fieri inquisicionem et habuit inde quantitatem de qua non recordatur et constitit huic testis XC |[10] solidos.*

359 [11] *Item dixit se vidisse multociens quod Petrus de Palacio vendebat vinum in mense vetito, et credit quod |[12] in computo suo ponebat precium vini prout valebat tempore recepcionis, et faciebat inde utilitatem de |[13] tercia vel da quarta parte, secundum suum scient, si computabat ut predicitur.*

360 [14] *Item dixit quod, cum Petrus Salandí, quondam, recepisset ad laboracionem ab episcopo Urgellense dominicaturas quas ecclesia Urgellensis |[15] habet in termino Camarase, quadam die dictus Petrus de Palacio, existens bajulus Camarase, dixit sibi Bernardo Pa-|[16]bret, Arnaldo de Manso et Arnaldo Margalit, tunc paciariis Camarase, quod dicerent dicto Petro Selandí ut |[17] dimitteret dictas dominicaturas, quod si facere nollet, "el se desixia d·el", et quod inferret ei omnem ma-|[18]lum quod posset. Et dicti paciarii dixerunt hec dicto Petro Salandí, qui respondit eis quod non dimiteret |[19] dictas dominicaturas pro eo quia episcopus concesserat ei cum bona carta. Interrogatus de loco ubi dictus |[20] Petrus de Palacio dixit eis dicta verba, respondit se nichil scire nec recordari.*

361 [21] *Item dixit quod vidit unam sortem terre in termino Camarase, in colle d·Arnaç, et erat deserta, sive |[22] remanserat en lexiu. Et recepit hic testis ibi agrarium pro Petro vel*

[jg] Cancel·lat: *patge*
[jh] Ad lit.: *nosaltres*
[ji] *sots*: 2a persona del plural
[jj] *són*: 1a persona del singular

Raimundo de Camarasa quando ¦to?¦le-|²³batur per aliquem, nescit tamen si dominus rex debet recipere aliquid ibi vel non.

²⁴ *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, recepit bladum domini regis cum una calçata*[ef] *in |²⁵ singulis fanecis, et extimat firmiter quod cafficius augetur in media fanecha propter dictas calçatas*[ef]. ||**56r**,¹ *Interrogatus qualiter scit, et respondit quod vidit, quia semper recipiebat ibi partem pro Petro vel Raimundo |² de Camarasa vel pro se ipso habebat ab eis obligacionem. Et dicebatur tunc quod dicta calçata fiebat |³ ad hoc ut plenius invenirent bladum, et semper vidit, ad memoria sua, que est XXV*ᵉ *an-|⁴norum, quod bladum predictum fuit mensuratum cum dicta calçata*[ef]. *Interrogatus si dictus Petrus de Palacio |⁵ cum reddebat compotum de dicto blado fecit verum de dicta calçata*[ef], *et dixit quod nescit, |⁶ quia nunquam fuit in compotis suis.* **362**

⁷ *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, quondam bajulus Camarase, retinuit de juribus dominorum qui capiunt |⁸ partem in decima Camarase, CC solidos pro reffeccione torculariuum*[hq] *qui dicuntur del mes. Interrogatus |⁹ qualiter scit, et respondit quia vidit, quia tunc recipiebat partem Raimundi de Camarasa racione obli-|¹⁰gacionis, et displicuit sibi multum dicta retentio. Interrogatus si fecit opus in dictis tor-|¹¹cularibus, et dixit quod sic, nescit ⌊tamen⌋ si fecit de dicta peccunia vel non, nec sit ex-|¹²timare quantum constiterit opus. Interrogatus quantum*[jk] *fuit facta dicta retencio, et dixit quod XX |¹³ anni sunt elapsi, ut sibi videtur. Interrogatus si reddidit alicui dictos denarios, |¹⁴ dixit quod non quod ipse sciat. Immo vidit querelantes Raimundum de Camarasa et alios castla-|¹⁵nos qui dicebant dicto Petro de Palacio quare non refficiebat seu aptabat dicta torcularia ex quo |¹⁶ retinuerat dictos denarios, et ipse respondebat quod faceret.* **363**

¹⁷ *Item dixit quod a XII annis citra vidit quod Alvarus, vicecomes d·Àger, misit se in locum de |¹⁸ Villa Nova et fecit ibi ademprivia et exercet ibi jurisdiccionem, capiendo homines et puniendo, et |¹⁹ non vidit quod Petrus de Palacio, bajulus dicti castri de Sancta Linea, restiterit ei nec deffenderit, immo |²⁰ sustinuit, quia videbat ipsum talia exercentem et non prohibuit. Dixit tamen quod Raimundus de Cardona |²¹ et sui, dum tenuerunt castrum Sancte Linee, faciebant et exercebant ei predicta, ita quod comes Urgelli |²² nunquam intromitebat se de illis. Immo dictus Raimundus et sui, gratis et vi, faciebant sibi acapita |²³ de blado et vino et carnibus. Et hoc vidit per III vel per IIII*ᵒʳ *annos ante quam dictus Alvarus |²⁴ intromisset se. Interrogatus qualiter scit quod Villa Nova sit de termino dicti castri de Sancta |²⁵ Linea, respondit quod fama est, et ita credit testis.* **364**

²⁶ *Item dixit quod audivit dici quod dictus Petrus de Palacio, existens alcaydus de Sancta Linea, tradidit* ||**56v**,¹ *dicto Alvaro Johannem Coscolera, qui interffecerat quendam hominem de Villa Nova, ut faceret inde |² justiciam, et tamen dictus Petrus de Palau ceperat eum apud Privanum, ut audivit dici.* **365**

³ *Item dixit se vidisse, a XX annis citra, quod Petrus de Palacio, existens bajulus Camarase, recepit jus |⁴ salis quod dominus rex consuevit habere in salinis Camarase,* **366**

[jk] Pro *quando*

dicendo quod dominus rex donaverat sibi illud |[5] jus cum dominicaturis. Et dictus Petrus concessit illud jus salinariis, ut per eos probari poterit. Interrogatus |[6] quantum valebat dictum jus annuatim, et dixit se nescire.

367 *[7] Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, quondam, existens bajulus, mandavit hominibus Camarase quod sequerentur eum |[8] ad Turrim de Fluviano diruendam, et testis cum aliis ivit et diruerunt totum opus terreum, et |[9] quando fuerunt ad opus lapideum, Petrus de Palacio dixit portario qui ibi erat cum maça, nomen cujus ig-|[10]norat, et hominibus, si videbatur eis satis dirutum, quoniam ipse intendebat habere picherios ad |[11] opus lapideum. Et ipsi responderunt quod satis videbatur eis dirutum si picherios habebat |[12] ad residuum opus. Exteterunt ibi per II^{os} dies, et in secunda die in hore suprema recesserunt.*

368 *[13] Item dixit quod dictus Petrus de Palau, existens bajulus, fecit suspendi quendam hominem de Merita qui cor-|[14]ruperat quandam infantulam. Interrogatus si fecit eum sentenciari, et dixit quod non. Set in manibus tenebat |[15] dictus bajulus quasdam literas quas asseruit sibi fuisse missas per paciarios Ilerde, et fecit legi eas |[16] vel eas legit, et dicebatur ibi quod paciarii dicebant quod si ipsi tenerent talem hominem, facerent |[17] ei amputari virilia. Et suspenderent eum, et dictus homo non negabat crimen. Interrogatus si fuit |[18] scripta confessio et dixit quod sic. Interrogatus qualiter scit, dixit se audivisse dici. Interrogatus de tempore, |[19] respondit a IIII^{or} vel V^{e} annis citra.*

369 *[20] Item dixit quod quadam die Arnaldus Vives erat in platea Camarase et habuerat verba cum Bernardo Boix ad iram de quibus |[21] non recordatur, et Petrus de Palacio, filius Petri de Palacio, fuit egressus dictum Arnaldum Vives, et faciebat |[22] se teneri. Et Periconus de Palau, alcaydus de Lorens, erat ibi, non tamen vidit quod se ingereret, et testis cu-|[23]currit subito et interposuit se, et vidit quod Arnaldus Vives stabat firmius ex I^{a} parte, et dictus ||[57r,1] Periconus et Raimundus Mascheró, gener d·en Boix, et aliqui alii, de quibus non recordatur, faciebant se teneri. Et |[2] dictus Raimundus Mascheró appellavit dictum Arnaldum Vives "bacalar[ig]", set inter partes non |[3] fuerunt gladii abstracti nec lapides jactati. Et rixa divisa, predicti Periconus de Palacio, filius dicti Petri, |[4] redierunt ad palacium dicti Petri de Palacio, quondam. Interrogatus de tempore, respondit quod annus est alapsus et |[5] plus.*

370 *[6] Item dixit quod, modo sunt anni duo elapsi, testis tenebat locum Petri de Viurevol, bajuli Camarase, |[7] et fecit poni olivas que fuerant de decima loci de Segura in ecclesia Sancte Marie, ad instanciam emp-|[8]torum illius anni, qui asserebant dictas olivas pertinere in solidum ad dictum regem. Et Petrus de Palacio et |[9] castlani dicebant contrarium. Et sic testis, ad instanciam dictorum emptorum, mandavit partibus quod non |[10] tangerent ibi et quod unus bonus homo de villa teneret dictas olivas donec esset visum cujus esse |[11] deberent. Et mandavit sub pena C morabetinorum quod predicta observarent, et fecit inde fieri publicum |[12] instrumentum sicut in instrumento continetur. Et dictus Petrus de Palacio dicebat ei tunc quod non teneret em-|[13]param, set erat paratus dare*

fidejussorem ei. Et testis dicebat quod non reciperet dictum fide-|[14]jussorem sine dicto bajulo timendo errare. Et ipsa testis venit ad dictam ecclesiam et dixerunt |[15] ei quod dictus Petrus de Palacio receperat suam partem. Et testis in continenti obviavit ei in platea |[16] ⌊et dixit⌋ "en Pere de Palau, l·enparament avets trencat al senyor rey, que les olives vos avets pres-|[17]es". Et dictus Petrus de Palacio respondit "No me·n punirets vos, que·l senyor m·a dat jutge en Guillem |[18] Jaffer".

[19] *Item dixit quod anno preterito fuerant verba in platea Camarase inter Petrum de Palacio et Vital Cap de Ferre. |[20] Ut audivit dici, Petrus de Palacio dixerat ei "perquè·s metia pus aavant a demanar les |[21] rendes del senyor rey que·ls altres compradors", e que·l dit Vidal respòs "que no demanava |[22] sinó lo dret del senyor rey, e aquel enantaria*[ae] *aytant com pogués, e ço que·s s·esguarda |[23] a la compra d·en Viurevol". Et testis, audita responsione ipsius Vitalis, supervenit, et dictus Petrus |[24] de P[a]lacio*[jl] *dixit: "Hoc, e guardats que no toquets al nostre, que si u feyets, yo us o defendria |[25] ab l·espaa".* **371**

57v,1 *Item dixit quod, bene sunt III anni elapsi, Petrus de Palau, quondam, bajulus Camarase, dixit Arnaldo Vives |[2] coram teste et pluribus aliis in ecclesia Sancte Marie de Plano quod si ipse Arnaldus non procuraret sibi damp-|[3]num, ipse assecuraret eum ab Arnaldo de Fluvià, cognato suo, et Berengario d·Agramunt et Arnaldo Calaff, |[4] qui tenebant ipsum Arnaldum en reguart occasione mortis Guilelmi Pelicer, cognati dicti Arnaldi, qui banni-|[5]ti erant pro dicta causa. Interrogatus qui fuerunt alii qui audiverunt predicta, et dixit quod Petrus Agustí |[6] et Petrus Salendí, ut credit, et Berengarius Silvestre, ut credit.* **372**

[7] *Item dixit quod Arnaldus Argot, scriptor, dixit Petro de Manso, presente hoc teste vocato, quod ipse rogabat |[8] ipsum Petrum de Manso, ex parte dicti Petri de Palacio, quod desisteret a malo et dampno suo, quia de parantela |[9] sua erat. Et dictus Petrus de Manso respondit quod non procurabat sibi malum |[10] vel dampnum, excepto quod prosequebatur jus domini regis, et quod a prosecucione illa non recederet.* **373**

[11] *Item dixit se semper audivisse et est fama Camarase quod locus de Segura est proprius domini regis, ita quod |[12] castlani non habent ibi aliquid in homine ibi manente, nec in honoribus quos possidet |[13] dictus homo, nec in ⌊censibus⌋*[jm]*. Dixit etiam quod ⌊a⌋ XX annis citra fuit bajulus pro aliquo dictorum castlanorum, |[14] et nunquam fuit usus in dicto loco ⌊nomine eorum⌋, et vidit a ⌊dicto⌋ tempore citra quod Petrus de Palacio, bajulus predic[tus], |[15] multis vicibus portari fecit vindemiam decime dicti loci ad palacium et non ad torcula[r]*[hq] *|[16] comune. Et nunquam vidit quod dicta vindemia de Segura portaretur ad torcular.* **374**

[17] *Item dixit quod, illo anno quo dominus rex Petrus ivit ad castrum de Biar, fuit multum de |[18] blado Camarase, et iste testis* [jn] *⌊erat⌋ bajulus tunc Raimundi de Camarasa,* **375**

[jl] Ad lit.: *Placio*

[jm] Esmena

[jn] Cancel·lat: *emerat partem*

et vidit quod |19 dictus Petrus de Palacio fecit reponi de comuni blado decime dominorum ad palacium suum VIIIº |20 cafficios de frumento et ordeo ⌊vel circa⌋. Et testis accessit ad eum et dixit quare fecit ad hoc, |21 quia bene sciebat ipse quod totum bladum debebat congregari in comuni orreo ut postea |22 dividetur, et ita fuerat fieri consuetum. Et dictus Petrus respondit: "Quid ad vos de aliis, |23 quia ego dabo vobis partem contingentem dict[i][jo] *Raimundi de Camarasa". Et tempore divisionis dictus |24 Petrus ⌊de Palacio⌋ de blado orrei restituit huic testi partem dicti Raimundi. Interrogatus si posuit in* ||**58r**,1 *computo dictum bladum, et respondit se credere quod non separavit dictum bladum eo animo ut |2 computaret inde, immo credit quod retinuit.*

376 (Afegit posteriorment:) *Item dixit quod, a XX annis citra quibus Petrus de Palacio, |3 quondam, fuit bajulus Camarase, vidit dividi lingas boum seu vacarum que mactabantur in macello Camarase, sic quod unam lingam |4 habebat dominus rex pro Gueraldo Alamanni, quondam, et aliam lingam Guilelmus de Fluviano, et terciam habebat dominus de Terogia. Interrogatus qualiter scit, dixit quod |5 ipse fuit bajulus Bernardi Raimundi de Munzonís, generi Berengarii de Fluviano, patris dicti Guilelmi de Fluviano. Interrogatus quantum |6 possunt valere dicte lingue, et dixit se nescire, set omnes lingas habent inter omnes tres. Dixit etiam quod ipse gessit vices in bajulia Camarase* (a peu de pàgina:) *pro Raimundo Margalit, qui fuit subrogatus Petro de Palacio, quondam, per Exeminum Petri de Salanova, quando inquisivit contra eum et levavit pro domino rege terciam lingam per sex menses quibus rexit dictam bajuliam, et ita est fama et credulitas Camarasa.*

Declaració de Bernat Salat:

377 **58r**,7 *Bernardus Salat, testis juratus et interrogatus, dixit quod, tempore domini regis Jacobi, Petrus de Palacio, existens |8 bajulus Camarase, misit in domum suam captos Guilelmum de Meeyà et Petrum de Paneres, qui fuerunt |9 inculpati de morte Bertrandi Ollarii, quondam, qui fuerat interfectus. Interrogatus qualiter scit, respondit |10 quia vidit illos captos et cognovit eos. Et audivit dici quod Arnaldus de Guilabert, deç |11 Pedriç, et Bertrandus Ollarii, consanguinei dicti interfecti, cum aliis amicis suis, tractaverunt |12 cum Martino de Valle Laporaria et Petro de Palacio quod tradiderunt dictos captos eis de |13 nocte et suspenderunt eos apud Cubels, et dicti Martinus et Petrus de Palacio receperunt |14 inde peccuniam, et de hoc est fama comunis ⌊et⌋? fuit in villa Camarase. Dixit etiam quod audivit dici |15 ab uxor Bonanati Segura, qui tunc manebat cum dicto Petro de Palacio, quod ipsa aportabat eis |16 cibum et una die dictus Petrus de Palacio ⌊dixit ei⌋ quod daret dictis captis comestionem "que mal prou |17 los faria" et quod illa nocte fuerant traditi et abstracti de quadam tona, ut dicta mulier |18 recitulit*[jp] *ei. Audivit insuper dici quod dictus Arnaldus Guilabert et alii tradiderant pignora |19 dicto Petro de*

[jo] Ad lit.: *dictum*
[jp] Sembla un híbrid de *recitavit* i *retulit*

Palacio et Martino de Valle Laporaria pro dicta peccunia.

[20] *Item dixit se audivisse dici quod Petrus de Palacio habuit CC solidos a paciariis et a probis hominibus Ca-|*[21]*marase ut caperet quendam criminosum nomine Archalís. Et est fama quod habuit eos, et post fecit |*[22] *eum capi per quendam hominem, nomine Raimundum Gombau, et suspendit ipsum. Dixit etiam quod fama est |*[23] *in Camarasa quod dictus bajulus habuit dictos CC solidos.* **378**

[24] *Item dixit quod, anno quo decessit Jacobus de Cervaria, dictus Petrus de Palacio erat bajulus et faciebat |*[25] *levari redditus et jura locorum dicte bajulie. Interrogatus qualiter scit, dixit quia vidit, set |*[26] *de redditibus receptis ignorat quid factum fuerit, quia audivit dici quod Raimundus Egidii exi-|*[27]*gebat racionem ad dicto Petro de Palau pro dicto Jacobo de Cervaria.* **379**

[28] *Item dixit se vidisse quod dominus rex Petrus, cum cepisset castrum de Vilves, comisit ipsum Petro |*[29] *de Palacio et Guilelmo Muliner. Interrogatus si vidit quod dictus Petrus de Palacio traxisset inde aliqua ||*[**58v**,1] *bona, et dixit quod non vidit.* **380**

Item fuit interrogatus si scit aliquid super subor[n]acione[jq] *testium quod Examinus |*[2] [jr] *Petri de Salanova recipiebat contra dictum Petrum de Palacio, et dixit quod non.* **381**

[3] *Item dixit quod racione bovatici quod fuit solutum tempore domini regis Petri, patris domini regis, fuit |*[4] *facta quadam cavalcata per aliquos homines Camarase apud Alòs et Meeyà, eo quia nolebant |*[5] *solvere bovaticum. Et adduxerunt capras, que poterant esse CL vel CC*[e]*, et ut dicebatur, |*[6] *erant Arnaldi Casset, de Nuce. Et iste testis, ad preces dicti Arnaldi Casset, manulevavit |*[7] *dictas capras a Petro de Palacio, tunc bajulo existente, sub certa peccunia quantitate. Postea trac-|*[8]*tavit testis quod ex quo vendi habebant, ut dictus miser homo recuperaret eas pro competenti pre-|*[9]*cio. Set dictus homo dixit quod, timore domini sui, non auderet redimere dictas capras. |*[10] *Et sic, Petrus de Palacio recuperavit dictas capras et fecit eas vendi, nescio pro quanto |*[11] *precio. Similiter pro dicto bovatico vidit Raimundus Cigar, de Baldomar, querelantem de dicto Petro |*[12] *de Palacio, qui, ut dicebat, abstraxerat de quadam cigia Camarase frumentum suum.* **382**

[13] *Item dixit quod in conflictu qui fuit habitus apud Sanctam Lineam juxta bassiam inter homines domini regis |*[14] *et homines castri de Sancta Linea, habuit Balagarius Lombart unam ballistam de turno, et nominabatur |*[15] *n·Abrama Corades, et fuit [tempore] dicti domini regis Petri. Et dicta ballista, post mortem dicti Balagarii, |*[16] *fuit comandata huic testi per Guilelmum Lambart, fratrem ejus, et per Balagarium, patrem ipsorum, |*[17] *et cum dictus Guilelmus Lambardi interfecisset Camarase quendam hominem de Balagario, nomine Miró, |*[18] *Petrus de Palacio fecit ipsum banniri racione predicta. Et finaliter, pater dicti Guilelmi et amici sui |*[19] *tractaverunt cum dicto Petro de Palacio quod* **383**

[jq] Ad lit.: *suboranacione*
[jr] Cancel·lat: *Item dixit*

permiteret ipsum redire, et fuit facta composicio sic |[20] quod daret sibi dictam ballistam, quam multis vicibus desideraverat habere, et ex alia parte |[21] CXX solidi. Et racione predicta, dictus Balagarius, pater ejus, tradidit dicto Petro de Palacio |[22] dictam ballistam et C^{m}XX solidos, et dictus Petrus fecit ei fieri instrumentum diffinicionis quod testis |[23] audivit legi. [js] |[24] *Et sic, dictus Guilelmus Lambardi reversus fuit Camarasam et stetit ibi bene per XII annos. |[25] Post modum, procurante dicto Petro de Palacio, dominus rex comisit Bernardo del Prior, jure perito, |[26] quod inquireret supra maleficiis Camarase. Et fuit adhuc inquisitum de dicto homicidio, non ||[59r,1] obstante dicta diffinicione, et rusus dictus Petrus de Palacio fecit banniri dictus Guilelmus Lambart |[2] racione predicta. Et ille stante in bandimento, dictus Petrus de Palacio noluit reddere ballistam nec |[3]* ???? *neque asecurare ipsum, et credit quod de hoc fuerit factum instrumentum protestacionis. |[4] Deinde dictus Guilelmus Lambart fuit captus Ilerde et fuit ⌊ibi⌋ suspensus racione dicti homicidii. |[5] Interrogatus qualiter scit predicta, respondit quia ipse fuit presens ad omnia predicta, eo quia dictus Guilelmus |[6] Lambart erat consanguineus suus in IIII° gradu. Dixit etiam s[e]*[jt] *audivisse dici quod dicta ballista |[7] est in castro de Privano.*

384 [8] *Item dixit quod Petrus de Palacio, existens bajulus, emit castrum de Privano, et etiam emit a Bernardo Raimundi |[9] de Munçonís unum casalem molendinorum. Interrogatus qualiter scit, respondit quia vidit ipsum tenere |[10] et habere predicta, et est fama quod titulo empcionis. Dixit etiam quod dicta molendina et alia de |[11] riparia Camarase faciunt domino regi X caficios bladi, semi ordeum et semi frumentum. |[12] Interrogatus qualiter scit, respondit quia ipse est unus de parciariis dictorum molendinorum et vidit |[13] dictum censum solvere. Interrogatus de tempore, dixit quod a XX annis citra fecit dictas empciones, secundum |[14] suum scient.*

385 [15] *Item dixit quod Petrus de Palacio, existens bajulus, emit multa predia de realenquo in Camarasa |[16] et terminis, et quia inde non contribuebat cum probis hominibus ville ⌊in questiis et comunibus eorum⌋ contendebant cum eo. Et finaliter una |[17] die dixit dictus Petrus de Palacio, in consilio quod ipse fecit convocari apud Petronum*[ju]*:* [jv]{*"Ea, barons, |[18] aquests qui són anats a Barchinona ab capítols sagelats ab lo sagel de la vila an-ho fet |[19] ab consel de tuyt*[ab]*". Et multi de parte sua qui sibi inerebant continue responderunt "No, no, ans |[20] farien aapedregar aquels qui dien que ab consel de la vila [o] fan, axí com Arnau Vives, Pere deç |[21] Mas, Bernat Selat, Ramon Margalit, Pere Andreu, ⌊Pere Agustí, et Bernat Pabret⌋, et Bernat deç Mas". Et dictus Raimundus Margalit, statim |[22] respondit "Jo no y he estat pas", et tamen ipse obtulerat capitula domino regi.*}[jw] *"Pregar vos hi a |[23] que us partissets del meu contrast, que*

[js] Cancel·lat: *et nichilominus, non obstante dicta diffinicione, idem Petrus de Palacio f⌊eci⌉t rusus in*
[jt] Ad lit.: *si*
[ju] *pedró*: pedestal, pedra grossa
[jv] Les cinc línies que segueixen estan cancel·lades mitjançant unes ratlles; del contingut de més avall es dedueix que el text a cancel·lar és exactament el que posem entre claus
[jw] La paraula *regi* està ratllada, la qual cosa sembla indicar que aquí finalitza la cancel·lació

del meu don[bb] *no se·n crexerà negú de vosaltres, e yo són* |[24] *apparalat de metre en questes e en comuns de ço que he del realench, e a satisffer a* |[25] *vosaltres de tota re que fer dega, sens malea*[jx]*". Et ibi presencialiter firmavit de hoc* |[26] *instrumentum in manu Arnaldi Argot, et fuit datus fidejussor per omnia Arnaldum Margalit.* ||**59v**,[1] *Quo facto, fuit concessum quod miterent nuncios ad* ⌊*Arnaldum Vives et Petrum de Belveer,*⌋ *Petrum de Manso et Raimundum Margalit, qui fuerant*[jy] |[2] *missi per eos ad dominum regem Barchinone, ut dicerent eis quod non offerrent capitula* |[3] *domino regi, si oblata non erant, salvo semper "deseret*[t] *del senyor rey". Et miserunt ad* |[4] *illos Raimundum Mascheró,* ⌊*filium Mascheroni*⌋ *Margalit, Bernardum de Turri, Bernardum Pabret. Et cum fuerunt Barchinone* |[5] *nondum fuerant oblata dicta capitula. Set tamen, non obstante dicta interdiccione* |[6] *et consilio, obtulerunt omnia dicta capitula domino regi et redierunt omnes Camarasam. Et* |[7] *cum fuerunt ibi, intellexerunt quod Petrus de Palacio miserat ad dominum regem et deliberaverunt quod* |[8] *miterent unam cartam domino regi ad hoc quod nullus posset eum turbare nec dare factum* |[9] *intelligere alio modo. Et fuit missa sub nomine universitatis et fuit sigillata sigillo* |[10] *ville qui universaliter fuerat inter eos ordinatum. Et de hoc esse fuerunt astricti*[jz] *juramento quod di-*|[11]*cerent et manifestarent "tot desa*⌊*r*⌉*eth*[t] *del senyor rey". Et missa dicta litera, innotuit* |[12] *dicto Petro de Palacio qualiter scripserant domino regi et convocavit consilium iterato apud Patro-*|[13]*num*[ju] *et dixit eis: "Ea, barons, no m·avien prou fet de mal aquests que al senyor rey avien* |[14] *tramés missatges ab capítols, que encara an tramesa carta ab lo sagel de la via* [ka] *al senyor* |[15] *rey, han ho fet ab consentiment de tuit*[ab]*". Et continuo responderunt illi qui erant de parte* |[16] *sua et ei hinerentes: "No, no, ans farien aapedregar aquels qui sagelen les cartes ab* |[17] *lo sagel de la vila". Et aliqui dixerunt: "E qui són aquels?" Respondit dictus Petrus de Palacio:* |[18] *"Ramon Margalit,* ⌊*Arnau Vives, Pere Andreu, Pere deç Mas, Bernat deç Mas, Pere Agustí et Bernat Augustí*⌋*". Et dictus Raimundus Margalit respondit "No y fuy yo pas". Et hic testis dixit "Ja us és obli-*|[19]*dat? Si fos*[kb] *bé vos e yo e d·altres!". Et dictus Petrus de Palacio dixit: "Ara que no correra tota* |[20] *hora un vent*[kc]*". Et iste testis dixit: "Ea, en Pere a·y pis*⌊*te*⌉*s de mort. Qui enguayn mor-*|[21]*rà, no mo*⌊*r*⌉*rà de temps*[kd]*". Interrogatus de tempore, dixit quod a tempore quo dominus rex venit de partibus* |[22] *Sicilie, de die et anno non recordatur. Interrogatus quod declararet dicta predia de raelenquo,* |[23] *respondit quod non posset, set per instrumenta poterit reperiri. Interrogatus si solvit dictus Petrus* |[24] *in dictis questiis, et dixit quod solvit*

iniciada cinc línies més amunt
[jx] *malea*: malesa
[jy] Duplicat a l'inici de la línia següent
[jz] Esmenat; sembla que abans hi deia *districti*
[ka] *via*: vila?
[kb] *fos*: pot ser 2a persona del plural (i també del singular) del passat simple d'*ésser*
[kc] Tal vegada relacionat amb *córrer mals vents*: circular males notícies, haver-hi males impressions
[kd] *temps*: edat; *morir de temps*: morir de vell

aliquid quasi invitus.

386 [25] *Item dixit super muro quem dictus Petrus de Palacio destrucxit a turri de Camarasa usque* |[26] *ad turrim Cimbalorum ut superiores testes.*

387 [27] *Item dixit quod in domo Petri Martini vidit fustam et in quadam fabrica vidit clavos* ||**60r**,1 *qui dicebantur fuisse de quodam ponte Balagarii quem dominus rex Petrus fecerat ibi fieri, et* |[2] *audivit dici quod dictus pons pervenit ad dictum Petrum de Palacio.*

388 [3] *Item dixit quod aliqui homines Camarasie bene C^m, de quibus fuit iste testis, fecerunt cavalcatam* |[4] *apud Tartereu de mandato dicti Petri de Palacio, bajuli Camarase, non tamen recordatur qua* |[5] *de causa, et atulerunt secum mulos, porchos et homines captos, que omnia pervenerunt ad manus* |[6] *dicti bajuli. Et testis habuit tamen II solidos minus I denarium. Interrogatus de valore rerum, dixit se* |[7] *nescire, set audivit dici quod habuit inde duo mille solidos et plus. Interrogatus de* |[8] *tempore, dixit quod bene sunt XX anni elapsi, secundum suum scient.*

389 [9] *Item dixit quod Petrus de Palacio, existens bajulus, recepit a XXVe annis citra lingas* |[10] *boum et vacarum que mattabantur in macello Camarase que, ut credit, dividuntur inter homines* |[11] *per tercias partes. Interrogatus qualiter scit quod dictus Petrus receperit dictas lingas, respondit quia vi-*|[12]*dit et ipse est carnifex et solvit ei et nunciis suis lingas boum quos mattabit.*

390 [13] [ke] *Item dixit quod tempore quo dominus rex Alfonsus fecit procuratorem in Cathalonia Arnaldum Rotgerii, co-*|[14]*mitem Pallariensem, idem comes fuit Camarase, et erat cum eo Guilelmus Calbeti, jure peritus Ilerde,* |[15] *et fuit in ecclesia Sancte Marie et coram omnibus fecit publicari instrumenta sue procuracionis et dixit eis* |[16] *quod volebat inquisicionem facere generalem, et probi homines retinuerunt deliberacionem usque in* |[17] *crastinum. Et habuerunt consilium in ecclesia Sancti Michaelis, ubi fuerunt tractando de ipso facto. Et* |[18] *Petrus de Palacio, existens bajulus, ibat de parte eorum ad partem comitis, et venit semel* |[19] *ad dictam ecclesiam et tracxit aliquos probos homines ad partem et dixit eis: "Barons, lo* |[20] *senyor rey no és en la terra. Pregassets-lo que us alongàs, que inquisició general és mala cosa". Et inter-*|[21]*im venerit dominus rex qui tunc non erat in terra, ut credit. Et sic* [kf] |[22] *aliqui reputaverunt bonum consilium. Set Petrus de Besuldo, cum dictus Petrus* |[23] *de Palacio recessisset, dixit: "Gara de balester!"*[kg] *Et aliqui intellexerunt verbum illud, et aliqui* |[24] *non. Et miserunt duos probos homines ad comitem qui fuerunt locuti cum eo in palacio* ||**60v**,1 *ubi erat, et invenerunt eum asperum et durum, et redeuntes retulerunt quod comes aliquo modo* |[2] *non daret elongamentum. Et tunc aliqui cogitaverunt quod dictus Petrus de Palacio animaret eum.* |[3] *Et cum jam*

[ke] Després d'una línia cancel·lada que no comptem, la qual havia començat el mateix text amb alguns errors

[kf] Cancel·lat: *fuit de consilio quod miserunt ad dictum comitem*

[kg] *garra*: relacionat amb l'operació de parar una ballesta, o un parany basat en el mateix principi

fuerat hora tarda, exierunt de consilio et ascenderunt ad castrum, ut suppli-|[4]carent dicto comiti quod daret eis deliberacionem et diferret inquisicionem. Et venerunt |[5] ante eum quasi CCC[i] et supplicaverunt ei. Et comes respondit quod non diferret aliquo modo. |[6] Et quidam textor, nomine Bernardi[kh] *Calbet, in consulte dixit: "Més nos val que muyram |[7] tuyt*[ab]*", et sic moch·se revolta. Et tunc comes fuit valde iratus. Set probi homines |[8] dixerunt quod ille malus homo dixerat dicta verba sine eorum consiencia, et obtulerunt eum |[9] sibi, ut faceret de eo quod vellet. Et comes dixit "que se·n anàs en mala hora, que |[10] no u avia de si", et intravit domum dictus comes. Et ut intellexit testis, man-|[11]davit fieri cartas vicariis quod venirent ad eum in secursum. Et dicti probi homines |[12] recesserunt a facie sua dolentes. Et in crastina comes mandavit omnibus quod sequerentur |[13] eum a Cubels, set omnes humiliter supplicaverunt ei quod non faceret eis exire extra |[14] locum, et quod ibi caperet quot vellet. Et sic mandavit melioribus quod miterent se in cas-|[15]trum. Et ipsi, usque ad XL[a], intraverunt castrum et fuerunt capti per magnam partem |[16] diei. Deinde exiverunt inde et comes fecit fieri inquisicionem et finaliter fuit facta |[17] composicio inde, et comes habuit inde peccuniam, nescit quantum.*

[18] *Item dixit quod ipse testis audivit dici a Stephano Ferrarii quod dictus Petrus de* 391
Palacio, existens bajulus Ca-|[19]marase, dederat sibi et Boxes de Maldà gonellas et denarios ut occiderent Guilelmi Pelicer de |[20] Camarasa, qui tunc erat Tarrachona vel in alio loco. Et postea, [Berengarius][ki] *d·Agramunt interfecit dictu[m]*[kj] *|[21] Guilelmum Pelicer et audivit dici quod dictus Petrus de Palau habuit vistam cum dicto Berengario d·Agramunt |[22] in locis sue bajulie subjectis. Interrogatus de tempore quo audivit predicta a dicto Stephano, et |[23] dixit quod IIII[or] anni sunt elapsi. Interrogatus de loco ubi audivit, dixit quod Camarasa.*

[24] *Item dixit quod tempore quo rex Majorice, cum hominibus terre regis Francie, ob-* 392
sederat Carmençó |[25] in Empurdano, fuit mandatum hominibus Camarase, de Cubellis et de Muntgay, ut succurrent |[26] ad terram Empurdani, et fuit preconizatum et etiam fiebant alimares[kk] *per podios. Et testis ivit ||***[61r,1]** *tunc cum aliis ad locum de Figueriis, ubi erant exercitus domini regis, de quibus ⌊erat⌋ capud dominus infans |[2] Petrus, quondam, et vidit quod dictus Petrus de Palacio, bajulus Camarase, non ivit. Set Petrus de Palacio, |[3] avunculus ejus, ivit pro eo. Et vidit exercitus regis Majorice in circuitu de Carmençó et vidit |[4] unam maximam*[kl] *ibi trahere lapides, et etiam de quodam podio audiebat jactus lapidum quos trahe-|[5]bat dicta maxima in castrum. Interrogatus si audivit legi Camarase literam qua dictus dominus |[6] infans dicitur misisse bajulo et hominibus Camaraset*[sic] *ut irent ad dictum exercitum, dixit quod |[7] non recordatur. Interrogatus quanto tempore*

[kh] L'abreviatura inclou una *i* volada, quan en principi correspondria el cas nominatiu
[ki] Ad lit.: *Guilelmus*, corregit d'acord amb la línia següent i molts altres llocs
[kj] Ad lit.: *dictus*
[kk] *alimara*: foguera, especialment la que es fa com a senyal en talaies i altres llocs elevats [*DIEC2*]
[kl] Per *machinam*?

fuerunt in dicto exercitu, et dixit quod per III septimanas vel |[8] circa, secundum suum scient, et erat in estate. Interrogatus de anno et mense, dixit se non recordari. |[9] Et post dictum tempus quo fuerunt in exercitu, fecerunt pactum cum domino infante quod dimiserunt ibi certos |[10] clientes pro hominibus tocius honoris, et dimiserunt ibi, secundum suum scient, C clientes, et accusa-|[11]verunt dictum Petrum de Palacio quia[km] receperat, a multis qui in dictum exercitum non venerant, denarios. Et |[12] dominus infans fecit eis literas, in quibus mandavit dicto Petro de Palacio quod daret et redderet |[13] eis totum id quod exegerat ab illis qui non iverunt in dictum exercitum, et quod illos denarios haberent |[14] in adjutorium expensarum quas fecerant illi qui exercitum fecerant. Et dictus Petrus de Palacio noluit |[15] eis reddere dictos denarios nisi C solidos, ut credit, nec aduc redidit, licet multociens inter-|[16]pellaverint ipsum. Interrogatus qualiter scit predicta, dixit quia presens erat et vidit.

393 [17] *Item dixit se vidisse quod dictus Petrus de Palacio, dum fuit bajulus Camarase, vendidit vinum de la |[18] mesada del vet del senyor rey. Interrogatus quanto tempore fuit bajulus dictus Petrus, et dixit quod per XX |[19] V^{e} annos, ut credit.*

394 [20] *Item dixit quod, cum dominus rex Jacobus comisisset Bernardo deç Prior quod inquireret Camarase contra malefactores, |[21] testis dixit Petro de Palacio, bajulo Camarase: "Hosta, sènyer, com avets percassat[ba] aquest jutge? No a-|[22]via trobada aytanta de fe lo senyor rey a·n [kn] ⌊Bernat⌋ de Bisanya com en el". Et dictus bajulus |[23] respondit: "Clamat·ho a·n Arnau Vives et a·n Bernat Pabret".*

395 [24] *Item dixit quod ipse et Bernardus Manso emerunt redditus domini regis in Camarasa ad recuperandum ||[61v,1] illud quod dominus rex perdebat in villa. Et petierunt a dicto Petro de Palacio complementum XX |[2] duorum parium gallinarum, et non poterunt habere, quia negabat quod tot essent. Idem fecerunt de |[3] sale salinarum, et dixit quod sal erat suum per donacionem domini regis qua ei fecit simul |[4] cum dominicaturis.*

396 [5] *Item dixit quod, de mandato quod fuit factum in Camarasa ex parte domini regis quod omnes irent ad |[6] Turrem de Fluviano ad diruendam, sub pena co⌊r⌋poris et averi, ivit testis cum aliis, et des-|[7]truxerunt opus terreum quod erat supra saffaregium. Et quando fuerunt ad opus lapideum destruxerunt ali-|[8]quantelum, set saffaregium remansit integrum. Et tunc audivit dici a dicto Petro de Palacio |[9] quod per picherios faceret destrui residuum, nescit tamen si fuit factum. Interrogatus si audivit |[10] legi cartam domini regis quam misit super turri diruenda, et dixit se non recordari.*

397 [11] *Item dixit se vidisse quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, suspendit quendam hominem |[12] de Merita, nomine Bovet, Camarase, nescit si cum sentencia vel sine, et fuerat inculpatus quod violaverat |[13] quandam infantulam.*

398 [14] *Item dixit se vidisse quod Raimundetus de Miravet stetit pro scutiffero continue*

[km] Esmenat; abans hi deia *que*
[kn] Cancel·lat: *Jacm*

cum dicto Petro de |[15] Palacio postquam dominus rex venit de Sicilia citra. Et adhuc stat in hospicio.

[16] Item dixit quod modo sunt duo [anni][ko] elapsi quod Petrus Argot, bajulus Cama- 399
rase per en [kp] Viure-|[17]vol vetuit Petro de Palacio et castlanis ne tangerent in quibusdam olivis que fuerant de decima de |[18] Segura, et apposuit penam, nescit quantam, ne tangeret aliquis dictas olivas donec esset |[19] visum cujus deberent esse. Et dictus Petrus de Palacio contra dictam inhibicionem accepit partem |[20] suam. Interrogatus qualiter scit, et dixit quia vidit. Interrogatus ubi stabant dicte olive, et dixit |[21] quod in ecclesia Sancte Marie de Plano.

[22] Item dixit se vidisse quod dictus Petrus de Palacio collegit monetaticum bajulie 400
Camarase, set nescit |[23] ⌊quare⌋ vel quantum.

[62r,1] Item dixit quod fama est in villa Camarasa quod Arnaldus Alegret, Arnaldus 401
Baladí, et Bernardus Baladí, et Bernardus Gui-|[2]labert, qui dicuntur occidisse Petrum Selandí et qui fuerunt banniti illa de causa, tornaverunt et tornant |[3] apud Privanum et a ça Figuera et a Lorenç.

[4] Item dixit quod Petrus Rotger, quondam, dixit sibi quadam vice quod fecerant 402
eum venire apud Camarasam |[5] ad hoc ut diceret huic testis quod desisteret a contencione dicti Petri de Palacio. Et testis dixit |[6] sibi: "Et vos quid consulitis michi?" Et dictus Petrus Rotger dixit: "Bé sé que molts pesars vos a fets, |[7] e axí fet·ne que us vulats".

[8] Item dixit quod alia vice Bernardus de Fluviano dixit similia verba sibi et dixit 403
quod miteret equm |[9] suum in pignore pro dicto Petro de Palacio, quod ipse Petrus restitueret sibi quicquid restituere teneretur. |[10] Et testis dixit sibi quod non posset reddere amicos quod injuste puniverat. Interrogatus de tempore, dixit |[11] se non recordari.

[12] Item dixit quod comunis fama et credulitas ⌊est⌋ in loco de Camarasa quod castrum 404
de Segura est alodium domini |[13] regis, et quod castlani Camarase non habent ibi aliquid facere.

Declaració de Bernat Pebret, veí de Camarasa:

[62r,14] Bernardus Pabret, habitator Camarasie, testis juratus et interrogatus, dixit quod 405
Petrus de Palacio, quondam, tenuit Camarase, unde |[15] erat bajulus, duos homines captos qui erant de Cubellis et erant inculpati de morte Bertrandi Ollarii. |[16] Et fuerunt adducti de loco de Alòs. Et tunc Arnaldus ⌊de Sancto⌋ Martino, de Podio Viridi, qui erat de parentela Bertrandi |[17] Ollarii, fuit hospitatus in domo patris istius testis, et circa ignem dixit Arnaldus ⌊de Sancto⌋ Martino ⌊patri hujus testis quod Petrus de Palacio erat

[ko] Manca en el text que transcrivim
[kp] Cancel·lat: *Pugvert*

traditurus illa nocte dictos captos sibi et aliis amicis suis], ¦quia¦ |[18] multi alii erant in villa Camarase qui venerant illa de causa amici et consanguinei illius Bertrandi Ollarii. Et |[19] dicebatur tunc quod dicti capti stabant in quadam tona. Et quando fuit hora concionii exierunt de domo |[20] cum armis. Et audivit dici et fama est quod Petrus de Palacio secutus fuit eos extra[kq] *villam |[21] et tradidit dictos captos eis. Et audivit dici a dicto Arnaldo de Sancto Martino quod dictus |[22] Petrus de Palacio et Martinus de Valle Leporaria*[kr] [ks] *habuerant CC vel CCCC maçmutinas racione |[23] predicta. Et in crastina die audivit dici quod predicti inimici Bertrandi Ollarii suspenderant |[24] dictos captos juxta Cubels in quodam toçal de nocte. Interrogatus de tempore, dixit quod a XXX*[a] ||**62v**,[1] *annis citra fuit factum.*

406 [2] *Item dixit quod quidam homo qui vocabatur Archalís erat criminosus et fecerat multa mala Camarasie |[3] et in terminis. Et paciarii et probi homines Camarasie dederunt CC solidos dicto Petro de Palacio, exi[s]-|[4]tente bajulo, pro expensis. Et dictus bajulus fecit illum capi per Bernardum Gombau, de Muntgay, et habuit |[5] inde L*[a] *solidos. Interrogatus qualiter scit, et respondit quia audivit dici Camarase quasi ab |[6] omnibus, et ibi est fama et comunis credencia, et testis vidit dictum Archalís suspendi per |[7] dictum Petrum de Palacio in furcis Camarase.*

407 [8] *Item dixit quod in frontaria quam Guilelmus Muliner et Petrus de Palacio tenuerunt Camarasie ante capcionem |[9] castrorum de Lorenç et de Sancta Linea, fuerunt ibi magis continue XIIII vel XV equites |[10] et fuerunt ibi quasi per II*[os] *annos interpolatim, quia quandoque ibant et quandoque redibant. Et estimat |[11] quod, continuatis temporibus, fuerunt ibi per annum et medium.*

408 [12] *Item dixit quod quando dominus rex Petrus cepit castrum de Vilves, in crastino comisit ipsum [castrum] dicto |[13] Petro de Palacio, et vidit quod familie sue tracxerunt de ipso castro tonas et barrilas et bla-|[14]dum et ceram, nescit in quanta quantitate.*

409 [15] *Item dixit quod Petrus de Palacio, existens bajulus Camarasie, fecit pignorari racione bovatici |[16] capras que erant Arnaldi Casset, et erant C*[m]*L*[a] *et plures vel circa. Et testis voluit emere |[17] ab eo dictas capras, eo quia dictus Arnaldus Casset erat de consanguinitate sua. Set dictus Petrus |[18] noluit sibi vendere, immo fecit eas vendi, ut audivit. Audivit etiam dici |[19] quod, illa de causa, habuit frumentum a Raimundo Cigar, de Baldomar.*

410 [20] [kt] *Item dixit quod a XXV annis citra vidit Petrum de Palacio exercentem bajuliam Camarasa pro domino |[21] rege, nisi tempore quo fiebat ei inquisicio et suspendebatur ab officio usque ad mortem, et tempore |[22] bajulie emit castrum de Privano et casale*

[kq] Ad lit.: *jextra*
[kr] Ad lit.: *Leparoria*
[ks] Cancel·lat: *Ilerde*
[kt] Segueix d'una altra mà

molendinorum a Bernardo Raimundi de Muntzonís, et alia bona |[23] multa, ut est fama Camarasa, et ut poterit probari per instrumenta.

[63r,1] *Item dixit se vidisse fustam que aportata fuit per flumen Sicoris. Et dicebatur* 411
quod dominus |[2] rex dederat eam dicto Petro de Palacio, quondam, et fuerat dicta fusta de ponte fusteo Balagarii, et tra-|[3]hebat dictam fustam Guilelmus de Sancto Justo, et vidit ferrari quadratos[ku] *Camarase ad opus dicti Petri |[4] de Palacio. De valore fuste dixit se nescire.*

[5] *Item dixit quod homines aliqui de Camarasa, de quorum numero fuit testis, ive-* 412
runt de mandato Petri de Palacio |[6] apud Tartareu, qui est de juredictione nobilis Alvari, et fecerunt cavalcatam et adduxerunt por-|[7]cos, oves et bestias grossas, que omnia tradiderunt dicto Petro de Palacio, excepto quod dedit clientibus |[8] secundum magis et minus. Set testis non habuit nisi II solidos. Et predicta valebant ultra mille solidi, |[9] secundum suum scient. Interrogatus de numero porcorum et aliorum animalium, et dixit se non recordari. |[10] Interrogatus qua de causa fuit facta dicta cavalcata, et dixit se non recordari. Interrogatus de tempore, |[11] dixit se non recordari, set bene recordatur quod fuit tempore domini regis Petri, patris domini |[12] regis.

[13] *Item dixit se vidisse quod Petrus de Palacio, quondam, existens bajulus, recepit* 413
per domesticos suos |[14] terciam partem lingarum boum et vacarum que mactabantur in maçello Camarase, et recepit eas nomine |[15] domini regis. Interrogatus qualiter scit, dixit quia vidit, cum sit carnifex, et etiam testis dedit sibi |[16] dictas lingas per XX annos quibus fuit in officio. Interrogatus quantum poterunt valere in |[17] anno, et dixit quod non multum, quia quandoque mactantur X boves vel pa⌊u⌉ciores vel plures. |[18] Interrogatus quanto tempore recepit dictas lingas dictus Petrus de Palacio, et dixit quod dum fuit bajulus.

[19] *Item dixit quod, tempore quo rex Majorice cum gentibus terre regis Françie ob-* 414
sederat castrum |[20] de Carmensó, domino rege Alfonso in Castella existente, dominus infans, qui erat tunc procura-|[21]tor ejus in Aragonia et Cathalonia, erat in Empurdano apud Figuerias cum nobilibus Raimundus ||[63v,1] Fulconis et Raimundus de Angularia ad resistendum eis, et convocavit auxilium ab hominibus |[2] terrarum. Et misit literam dicto Petro de Palacio, bajulo Camarase, et hominibus sue bajulie ut, |[3] sub certa pena, succurrent in Empurdano contra dictum regem Majorice et ejus adju-|[4]tores qui invadebant terram domini regis Aragonum. Et lecta litera, fuit preconitzatum |[5] generaliter quod omnes cum armis irent illuc, et repicabantur cimbala[gp] *et dicebant |[6] quod omnes irent sic quod pater non expectaret filium. Et testis ivit illuc et vidit exercitus |[7] dicti regis Majorice stantes in circuitu dicti castri, et quadam die vidit quod milites |[8] regis Majorice in magna multitudine fugaverunt Raimundum Fulconis et Raimundum de Angularia |[9] et fecerunt eos retrocedere. Et vidit quod dictus Petrus de Palacio non ivit tunc ad dictam |[10] terram de Empurdano, immo remansit, et habuit ab illis qui remanserunt mille*

[ku] *quadrat*: biga o peça de llenyam de secció quadrada

solidos, ut |[11] credit, quos noluit restituere universitati Camarasie, licet dictus dominus infans mandasset |[12] ei, per literas suas, quod eos redderet eis. Dixit etiam quod dictus Petrus de Palacio fecit |[13] cartam, datis fidejussoribus, quod redderet eis quicquid inde habuisset. Interrogatus qualiter scit, respondit quia |[14] vidit et audivit.

415 [15] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, quondam, dum fuit bajulus Camarase, fecit recipi bladum domini |[16] regis cum fanecha, et in qualibet fanecha faciebant unam calçatam*[ef]*, et propter dictam cal-|[17]çatam*[ef] *augebatur cafficium in media fanecha, secundum suum scient. Interrogatus qualiter scit, |[18] respondit quod ipse testis rexit bajuliam Raimundi de Camarasa per duos annos et vidit fieri |[19] predicta, et audivit ab eis quod sic fuerat semper dictum bladum acceptum, scilicet, cum dicta cal-|[20]çata*[ef]*, et ita est fama et credulitas in ville Camarase.*

416 [21] *Item dixit quod Petrus Murich, habitator Ville Nove, accepit mutue ab isto teste LXXX solidos, pro |[22] quibus promisit ei dare VIII caficia frumenti, et dixit quod illos denarios debebat dare Petro |[23] de Palacio, bajulo castri de Laurencio pro custodia Johannis Coscolera, qui detinebatur captus in castro* [kv] ||**64r**,1 *predicto, eo quia fuerat inculpatus de quodam homicidio ⌊comisso⌋ in bassia Ville Nove, in termino dicti castri et, ut |[2] audivit dici testis et fama est, dictus Petrus de Palacio tradidit dictum Johannem nobili Alvaro, qui |[3] habuit ab eo CCCC vel D solidos et liberavit ipsum a capcione. Interrogatus de tempore, dixit quod bene sunt V anni |[4] elapsi, secundum suum scient.*

417 [5] *Item dixit se audivisse dici quod semper, dum fuit bajulus Camarase, Petrus de Palacio retinuit |[6] jus salinarum quod pertinet domino regi, et vidit per tres annos quibus testis rexit curiam Camarase |[7] et etiam emit redditus cum aliis, dictus Petrus noluit ei respondere de dicto sale. Immo semper allegabat quod |[8] erat suum racione donacionis sibi facte de dominicaturis juxta quas est aqua dictarum salinarum. Et etiam |[9] quadam vice hostendit in platea Camarase quoddam instrumentum Periconus de Palacio, set non videtur testi |[10] quod de sale fieret ibi mencio, set tantum de aqua necessaria ad rigandum dominicaturas.*

418 [11] *Item dixit se vidisse quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus Camarase, recepit in domo sua Camarase |[12] Bernardum de Alberola, qui, ut dicebatur et erat fama, hocciderat quendam hominem apud Algerra, modo sunt IIII*[or] |[13] *anni elapsi, et stabat in palatio suo et ibat cum eo. Et omnes dicebant, quando ibat per villam cum ipso Petro |[14] de Palacio, interrogantes de ipso quis esset, respondebant alii quod ille homo hocciderat quendam hominem apud |[15] Algerram.*

419 [16] *Item dixit se vidisse quod Ferrarius Maeler et pater ejus tenuerunt et possederunt*

[kv] Després del foli 63 estan intercalades tres quartilles que contenen dues cartes del jutge, dirigides respectivament als veïns de Llorenç i de Vilanova, així com una resporta del batlle de Vilanova. L'enviament d'aquestes cartes està registrat en el foli 76r, on es recullen també els textos de les dues cartes i on nosaltres afegim també el text de la resposta del batlle de Vilanova (pàg. 125–126).

unam sortem terre in loco qui |[17] dicitur Campel, et a VI annis citra vidit Petrum de Palacio tenere dictam sortem, et vidit quod eradicari |[18] fecit inde olivarias. Et est fama quod dictus Petrus abstulit sibi dictam sortem terre, et noluit eam sibi |[19] reddere dum vixit, set in nocte ⌊precedenti audivit dici quod uxor⌋ dicti Petri de Palacio volebat reddere dicto |[20] Ferrario dictam sortem, retento expleto pendenti, set dictus Ferrarius noluit acceptare.

[21] *Item dixit quod, in anno millesimo CC^o^XC^o^ sexto, Petrus de Palacio, quondam, levavit monetaticum in villa |[22] Camarase. Interrogatus qualiter scit, et respondit quia vidit, et etiam testis fuit unus de extimatoribus et ordi-|[23]natoribus monetatici, et fecerunt inde librum quem habet Bernardus Agustí, quia testis tradidit ipsum librum |[24] ei. Interrogatus qui fuerunt alii socii ejus, dixit quod Petrus Argot, Bernardus Agustí et Raimundus Margalit vel Arnaldus |[25] Margalit, et fuerunt deputati per populum Camarase et per Dominicum de Roda, qui erat collector mone-||***64v**,1*tatici et juraverunt coram eis quod bene et legaliter exercerent officium suum.* 420

[2] *Item dixit quod in Camarasa erat et est fama et comunis credencia quod Petrus de Palacio, quondam, dum |[3] erat bajulus castri de Laurencio, sustinuit Arnaldum Alegret et alios qui occiderant Petrum |[4] Salendí, et dedit eis auxilium in castro predicto et apud Privanum et a ça Figuera.* 421

[5] *Item dixit quod a VI annis citra fuit occisus Guilelmus Pelicer, frater Bernardi Pelicer, de Camarasa, et fuit |[6] inde bannitus et cridatus Burdus de Seganta, sub certa pena quod nullus reciperet eos, et audivit dici |[7] quod dictus Burdus et alii tornaverunt in castro de Lorens et in aliis locis bajulie de Camarasa. Dixit |[8] etiam quod dominus rex, cum cartis suis, mandavit predictos homicidas banniri, et fuerunt banniti |[9] publice juxta tenorem mandati domini regis, de quo ad presens non recordatur.* 422

[10] *Item dixit quod est fama et comunis credencia Camarase quod castrum de Segura est et fuit proprium domini |[11] regis et suorum, et quod nunquam castlani Camarase exercuerunt ibi jurediccionem suam, quod ipse testis sciat. |[12] Et audivit dici a sagionibus quod Petrus de Palacio recepit decimam et censum, et quod non portabant ad |[13] comune granarium. Et vidit quod bajulus domini regis fuit usus ibi bene sunt XX anni elapsi, |[14] et nunquam vidit contrarium fieri per castlanos.* 423

[kw] *Item dixit quod a XX annis citra vidit dictum Petrum de Palacio |[15] facientem vendi vinum in mense vetito, qui incipit in die Sancti Johannis Babtiste, et dicebat quod nomine regis faciebat.* 424

Declaració d'Arnau dels Senys[kx], veí de Camarasa:

64v,16 *Arnaldus de Cimbalis*[gp]*, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit* 425

[kw] Sembla afegit posteriorment; en particular, no canvia de paràgraf
[kx] Apareix amb aquest cognom al f. 69r, lin. 1

quod in conflictu Sancte |17 Linie, Balagueronus Lambardi, quondam, sororius[ky] *suus, levavit quadam ballistam de cornu et de turno |18 que fuerat Raimundi de Cardona et portavit eam ad domum suam. Postea decessit dictus Bala-|19gueronus et pervenit dicta ballista ad Balagarium Lambardi, patrem suum. Et Guilelmus Lambart, |20 frater dicti Balagueroni, fuit inculpatus de morte cujusdam hominis de Balagario et fuit ban-|21nitus de Camarasa. Et fuit tractatum cum Petro de Palacio, tunc bajulo Camarase, quod |22 faceret tornare dictum Guilelmum Lambart apud Camarasam, qui Petrus de Palacio dixit se habere |23 potestatem a domino rege super premissis a serra de B¦a¦rrulles usque ad serram de Monte Sicco, |24 ita quod infra illos terminos assignaverat sibi vicariam dominus rex. Et fecit sibi instrumentum securitatis, ||*65r,1 *et habuit dictam ballistam et XL solidos, et fecit poni in instrumento securitatis quod receperat centum XL solidos, et |2 quod posset stare salvus et securus Camarase. Et sic dictus Guilelmus Lambart rediit Camarasam et stetit bene |3 per XIII annos. Et quando comes Pallariensis fecit ibi inquisicionem generalem, fuit dictus Guilelmus Lambart |4 acusatus, set viso instrumento, fuit dimissus et non posuit aliquid in inquisicione. Postea, vero, Bernardus del |5 Prior fecit inquisicionem Camarase de mandato domini regis et inquisivit specialiter contra dictum Guilelmum |6 Lambart occasione dicti homicidii. Et testis, cum instrumento dicte securitatis, ivit Ilerdam, ubi erat tunc |7 dictus Petrus de Palacio, et rogavit ipsum quod ipse haberet a domino rege cartam remissionis, vel quod dominus |8 rex ratificaret quod factum erat per eum. Et ipse respondit eis quod ipse faceret dictum instrumentum valere |9 cum domino rege. Et testis dixit: "Deus ho vula, que ⌊paor nos⌉*[kz] *fa", et rogavit eum quod scriberet dicto |10 Bernardo des Prior quod non inquireret de predictis, alias ipse hostenderet dictum instrumentum domino regi, |11 qui tunc similiter erat Ilerde. Et dictus Petrus de Palacio dixit quod ipse erat recessurus et quod verbo-|12tenus diceret dicto Bernardo des Prior, et "que per quant vist avia no mostràs la carta al senyor rey". |13 Et sic testis, cum quia non habuit oportunitatem loquendo cum domino rege, cum pretimore rediit |14 Camarasam. Et dictus Bernardus des Prior, facta inquisicione, citavit dictum Guilelmum Lambart et bannivit ipsum. |15 Et tunc testis accessit ad dictum Petrum de Palacio et requisivit ipsum quod faceret servari dictum instrumentum vel |16 quod redderet eis ballistam et denarios, et de hoc fecit fieri testis instrumentum protestacionis. Et ipse respond¦e¦t ei quod |17 staret inde ad cognicionem alicujus sapientis. Postmodum dictus Guilelmus Lambart fuit captus Ilerde |18 et suspensus, ita quod dictus Petrus de Palacio, licet requisitus fuisset, noluit dare consilium, dicen-|19do quod nolebat incurrere ingratitudinem comitis Urgelli, qui prosequebatur factum contra eum racione |20 illius hominis interfecti qui fuerat de Balagario. Interrogatus qualiter scit predicta, scilicet, quod dictus Petrus habuit |21 dictam ballistam, et respondit quia vidit, et presens fuit in dicto tractatu cum Berengario d·Alòs, milite, |22 Bernardo Salat, Arnaldo de Manso, quondam, et multis aliis. Dixit etiam quod dictam ballistam vidit testis |23 a duobus*

[ky] *sororius*: marit de la germana [du Cange]
[kz] Esmena

mensibus citra in castro de Privano. Interrogatus de valore balliste, et dixit quod tunc a-|[24]preciabantur eam C aureos. Dixit etiam quod Bernardus de Torano, miles, volebat ⌊mutuare⌋ |[25] super ballistam predictam LXXX[a] sextarios frumenti, et valebat tunc sextarius V solidi. ‖[65v,1] Dixit etiam quod ipse testis tradidit dicto Petro de Palacio dictam ballistam in hospicio ⌊dicti Petri⌋, et dictos XL |[2] solidos quos accepit mutuo a Ferrario Gisbert dictus Balagarius Lambart ad usuras de dinerals, et constiterunt |[3] sibi LXX[a] vel LXXX[a] solidos. Interrogatus si habet instrumentum dicte protestacionis, dixit quod non, immo fecit perquiri et non |[4] invenit.

[5] *Item dixit quod tempore guerre domini regis et baronum de Catalonia, quando* 426
fuerunt capti in Balagario, fuit |[6] facta una cavalcata apud Tartareu de mandato dicti Petri de Palacio, et adduxerunt apud Camarasam |[7] de dicto loco porcos et aliud bestiarium et bestias grossas, et posuerunt totum in posse dicti bajuli, qui |[8] fecit predictas vendi apud Cervariam. Interrogatus qualiter scit, et respondit quod ipse fuit unus de clientibus |[9] cavalcate qui fuerunt C, ut credit, et habuit inde II solidos, et credit quod totidem habuerunt alii. Interrogatus |[10] de quantitate bestiarum seu de valore, dixit se nescire nec recordari.

[11] *Item dixit se vidisse quod Petrus de Palacio, existens bajulus Camarase, vendidit* 427
vinum in mense vetito, |[12] qui incipit in die Sancti Johannis Babtiste, vinum nescit si erat suum vel domini regis, per XX annos et |[13] plus.

[14] *Item dixit quod a X annis citra testis levavit Camarase partem bladi contingentem* 428
Berengario de Alòs et non vidit |[15] calçatam[ef] *fieri in faneca.*

[16] *Item dixit quod post mortem Guilelmi Pelicer vidit Burdum de Seganta in castro* 429
de Lorenz, et vidit quod |[17] ibat ad arandum cum bestiis et dicebatur tunc quod dominus rex fecerat sibi restitui hospicium. Interrogatus |[18] de anno et mense et dixit quod non recordatur.

Declaració de Bernat Marcús, veí de Camarasa:

[65v,19] *Bernardus Marcuç, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod* 430
a XV annis citra vidit quod |[20] homines mercennarii destruebant murum castri de Camarasa ⌊juxta⌋ turrim dels senyns[la] *|[21] de mandato Petri de Palacio, qui tunc erat bajulus, ut credit.*

[22] *Item dixit quod vidit ⌊apendi⌋ in macello Camarase aliquas lingas boum, ⌊et dice-* 431
bant quod Petrus de Palacio haberet eas⌋ pro domino rege |[23] et tanquam ejus bajulus. Set non recordatur quot. Set duabus vel III vicibus vidit. Set non vidit ‖[66r,1] postea quando recipiebat dictus Petrus de Palacio.

[la] Esmenat; abans hi deia *a turri Raimundi de Camarasa*

432 [2] *Item dixit quod quando rex Majorice, cum equitibus et hominibus terre regis Francie, obsedit castrum de Carmensó, |[3] homines Camarase iverunt ad locum de Carmensó ad terram Empurdani apud Figuerias, et dictus Petrus de |[4] Palacio, tunc existens bajulus Camarase, cum uno baculo fecit exire testis de villa subito et fuit |[5] in dicto exercitu. Set dictus Petrus non ivit tunc, quia testis vidisset ipsum si fuisset. Dixit etiam quod |[6] ipse vidit exercitus regis Majorice, et nobiles Raimundus Fulconis et Raimundus de Angularia erant ibi pro ca-|[7]pite et duce exercitus domini regis Aragonum.*

433 [8] *Item dixit se vidisse quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, faciebat vendi vinum in aliquo cellario |[9] Camarase sub nomine domini regis in mense des vet multis vicibus, et hoc vidit IIII*[or] *vel V annis.*

434 [10] *Item dixit quod, a XX annis citra, dictus Petrus de Palacio habuit et recepit sal de salinis Camarase |[11] quatenus pertinebat ad dominum regem,* [lb] *et quolibet |[12] anno poterat ascendere ad V vel VI cafficios salis, ultra id quod recipiebat in aliis salinis, set |[13] nescit quantum recepit de aliis. Interrogatus qualiter scit quod ipse Petrus recepit dictum sal, et dixit quod iste |[14] testis fuit pro eo in dictis salinis et respondit ei de ipso sale bene per XX annos. Et quandoque |[15] recipiebat inde duos cafficios, interdum tres vel IIII*[or]*, interdum V, et quandoque XV et quandoque |[16] X, set uno anno cum alio computato potest valere ¦V?¦ cafficios salis ultra partem quam recipit |[17] in aliis salinis.*

Declaració de Ramon de Coll, veí de Camarasa:

435 **66r**,[18] *Raimundus de Colle*[lc]*, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit se vidisse in palacio Petri de |[19] Palacio apud Camarasam illam ballistam de turno quam Balagueronus Lambart habuit de castro Sancte |[20] Linie in quodam conflictu. Nescit qualiter habuit eam dictus Petrus de Palacio, nec sit quantum |[21] valebat, set bene vidit illam ballistam satis magnam et pulcram.*

436 [22] *Item dixit quod, tempore quo Guilelmus Mulinerii tenebat frontariam contra castrum de Laurencio, homines Ca-|[23]marase ceperunt quendam hominem, nomine Petrum de Palacio, qui pervenit in posse dicti Petri de ||***66v**,[1] *Palacio, quondam, bajuli Camarase, et evasit de capcione. Postea dictus Petrus fecit capi quendam fratrem |[2] suum qui erat de Villanova. Et testis vidit ipsum captum in domo ipsius Petri de Palacio, et audi-|[3]vit dici quod redemit CC vel CCC solidis.*

437 [4] *Item dixit se vidisse quod familia dicti Petri de Palacio, dum erat bajulus Camarase, diruebat |[5] murum castri qui consuevit esse inter turrim Raimundi de Camarasa et ⌊turrim⌋ cimbalorum*[gp]*.*

[lb] Cancel·lat: *et dicebat quod racione donacionis dominicaturarum domini regis*
[lc] Esmenat; sembla que abans hi deia *Collo*

Declaració de Pere de Maldà, veí de Camarasa:

[66v,6] *Petrus de Maldà, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod tempore quo fuit in dictum bova-|[7]ticum per dominum regem Petrum, patrem domini regis, quidam homines Camarase et de Cubellis, de quorum |[8] nominibus non recordatur, fecerunt cavalcatam contra homines d·Alòs et de Meeyà de mandato Petri de Palacio, |[9] tunc bajuli Camarase, et adduxerunt apud Camarasam bene LXX bestias grossas, scilicet mulos et |[10] mulas, asinos et boves, ipse tamen nesciret nec posset distingere numerum cujuslibet speciei animalium. Interrogatus |[11] quantum valebant, et respondit se nescire. Interrogatus qualiter scit predicta, et respondit quia sic audivit dici |[12] ab hominibus Camarase qui fuerant in dicta cavalcata, et ipse testis vidit dictas bestias in plano |[13] Camarase bene per XV dies, et testis cognoscebat illas bestias que erant de Baldomar et de Verneto. Et |[14] dictus Petrus de Palacio fecit illas bestias redimi nescit quantum. Interrogatus de tempore, dixit quod in augusto, set |[15] de anno non recordatur.* 438

[16] *Item alia vice obviavit ⌊apud Campellum⌋ clientibus de Camarasa et de Cubels qui veniebant de Nuçe et adducebant bene CC |[17] LX capras que fuerunt Arnaldi Casset de Nuce, ut audivit ab ipso Arnaldo, et dictus Petrus de Palacio |[18] fecit eas vendi apud Ilerdam, ut audivit dici a Balagario de Fonte, qui vendidit eas cum aliis. Interrogatus |[19] qualiter scit predicta, et respondit quia ipse vidit dictas capras in posse dicti Petri et fuerunt bene per tres |[20] dies penes eum.* 439

[21] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, quondam, cepit quendam hominem qui stabat in stabilimento castri de Lau-|[22]rencio et evasit a capcione, et postea cepit Balagarium de Palacio, fratrem ejus, et ut audivit ab ipso ||[67r,1] Balagario, redemit se CCCC solidis. Interrogatus qualiter scit, respondit quod ipse fuit presens in capcione dicti |[2] Petri de Palacio et fuit unus de capientibus, et fuit positus captus in palacio dicti Petri de Palacio. Vidit |[3] etiam dictum Balagarium postea captum in eodem palacio. Postquam dictus Petrus de Palacio evasit de dicta capcione. |[4] Et vidit ipsum miti captum in castrum "ab grans arriasades".* 440

[5] *Item dixit se vidisse apud Camarasam quandam cavalcatam quam fecerant homines de Camaràs[sic] et de baju-|[6]lia ejusdem apud Tartareu, et erant ibi bestie ⌊grosse⌋ et bestiarium et porci, nescit tamen quot. Interrogatus quantum valebant, |[7] et dixit se nescire, set in potestate erant dicti Petri de Palacio, tunc bajuli Camarase. Interrogatus de tempore, |[8] dixit quod, secundum suum scient, in septembre, de anno non recordatur.* 441

[9] *Item dixit quod ipse vidit dirui murum de petra que erat inter tu⌊r⌋rim Raimundi de Camarasa et turrim cimbalorum[gp], |[10] et fuerunt positi lapides in palacio dicti Petri de Palacio. Interrogatus qualiter scit, respondit quod dictus Petrus de Palacio |[11] incepit primus diruere et diruit et removit primum lapidem.* 442

[12] *Item dixit quod illo tempore quo rex Majorice cum gentibus regis Francie intravit Empurdanum et obsedit castrum |[13] de Carmensó, dominus infans, procurator domini* 443

regis in Catalonia, misit literas quod omnes irent ad eum. Et tunc vidit |[14] quod fuit omnibus hominibus Camarase quod celeriter sucurrerent, et quod pater non expectaret filium nec filius |[15] patrem, et fiebant alimars[kk] *per podios, et clamabant omnes et repicabantur cimbala*[gp]*. Et vidit quod omnes iverunt |[16] et exiverunt villam et iverunt apud Figuerias, ut audivit dici. Interrogatus si ipse testis ivit, et dixit quod non, immo |[17] misit quendam hominem in locum suum. Interrogatus si dictus Petrus de Palacio ivit tunc ad dictum exercitum, et |[18] dixit quod non, immo remansit Camarase. Interrogatus si erat sanus, et dixit quod sic. Interrogatus qualiter scit, respondit |[19] quod videbat ipsum sanum ire et redire per villam et per alia loca. Interrogatus de contentis in dicta litera infan-|[20]tis, et dixit se non recordari.*

444 [21] *Item dixit quod hoc anno, in mense septembre, testis fuit in castro de* [ld] *Laurencio per duos dies et vidit ibi |[22] stare palam et de die Arnaldum de Palacio, nepotem Petri de Palacio, quondam, et Arnaldum Alegret, et Balagueronum Va-|[23]lenza. Et dictus Arnaldus tornabat intus castrum et ibi comedebat et dormiebat. Interrogatus qualiter scit predicta, et dixit |[24] quod vidit per dictos duos dies ipsos ibi esse et stare. ||*[67v,1] *Dixit etiam quod dictus Arnaldus Alegret hospitabatur Petri Vila de Laurencio pretextu parentele, et decepit filiam |[2] ejus et desponsavit et cognovit eam carnaliter, ut dicitur et est fama, licet essent in quarto gradu con-|[3]sanguinitatis. Interrogatus qualiter scit de consanguinitate, et respondit quod fama est in dicto castro, et testis est |[4] consanguineus uxoris dicti Petri Vila in secundo gradu et audivit semper quod mater uxoris dicti Petri Vila |[5] et avia Arnaldi Alegret erant filie fratrum.*

445 [6] *Item dixit quod testis vidit a tempore quo comes Pallariensis fecit inquisicionem Camarase, Petrum de Palacio, quondam, |[7] tenere et possedere quandam sortem terre quam Ferrarius Maeler et pater ejus habere et tenere consueverunt, |[8] quam terram dictus Petrus de Palacio occupavit, ut dicitur, eo quia asserebat dictum Ferrarium fuisse in quadam |[9] rixa que fuit in ecclesia Sancte Marie, et vidit quod dictus Petrus faciebat e[r]radicari oliva-|[10]rias de dicta sorte et recepit expleta et est fama quod abstulit eam sibi.*

446 [11] *Item dixit quod Petrus de Palau, quondam, tenuit captos Bernardum Martí et filium ejus, eo quia petebant ab eo unum |[12] trocium terre plantatum de saffrano, et testis manulevavit eos cum Bernardo Salat et vidit quod dictus Petrus |[13] de Palacio, bajulus tunc Camarase, recepit brinum dicti saffrani per duos annos, quia dictus Petrus dicebat |[14] dictum saffranum esse Bernardi Martí, filii dicti Bernardi, qui erat bannitus racione maleficii, et pater ejus di-|[15]cebat ei quod non heredaverat eum.*

447 [16] *Item dixit testis quod vidit stare apud castrum de Laurencio palam Burdum de Seganta, bannitum Camarase |[17] racione mortis Guilelmi Pelliparii. Interrogatus de tempore, dixit quod a duobus annis citra. Interrogatus si audivit dictum Bur-|[18]dum bannire Camarase, dixit quod non.*

[ld] Cancel·lat: *Sancto*

[19] *Item dixit se vidisse a XV annis citra quod Petrus de Palacio, existens bajulus, vendidit in mense |[20] vetito vinum sub nomine domini regis, et erat omnibus hominibus grave*[le]*, et dicebatur quod faciebat apor-|[21]tari quolibet anno vinum suum de Privano et de aliis locis.* 448

Declaració de Pere de Solsona, veí de Camarasa:

67v,[22] *Petrus de Solsona, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod ipse vidit quando Petrus de Palacio* ||**68r**,[1] *fecit dirui murum castri de Camarasa inter turrim Raimundi de Camarasa et turrim cimbalorum*[gp] *et construxit pala-|*[2]*cium suum.* 449

[3] *Item dixit quod ipse testis juvit ad ducendum quadratos*[ku] *que fuerant de ponte fusteo Balagarii per flumen |*[4] *Sicoris, et posuerunt eos sub molendino de Laurencio de mandato dicti Petri de Palacio. Nescit postea quid |*[5] *inde fuit factum, et dicebatur tunc quod dominus rex dederat ei dictam fustam.* 450

[6] *Item dixit quod ipse testis fuit in ⌊illa⌋ cavalcata de Tartareu et adduxerunt mulas et bestiarium, nescit |*[7] *tamen numerum, et posuerunt dictam cavalcatam in posse dicti Petri de Palacio, nescit quid inde fecit. Interrogatus |*[8] *de valore rerum, dixit se nescire. Interrogatus de tempore, dixit se non recordari. Dixit tamen quod ipse testis habuit |*[9] *II solidos a dicto Petro de Palacio. Interrogatus de numero clientum, dixit se nescire.* 451

[10] *Item dixit quod vidit per unum annum dictum Petrum de Palacio recipere bladum domini regis cum calçata*[ef] *quam facie-|*[11]*bat in fanecha. Interrogatus de illo anno, et respondit quod XXX anni sunt elapsi, secundum suum scient.* 452

[12] *Item dixit se vidisse a XXX annis [ci]tra quod Petrus de Palacio, quondam, recepit sal de salinis domini regis. |*[13] *Nescit tamen si ad opus sui vel domini regis, s[et] fides erat quod ad opus domini regis.* 453

[14] *Item dixit quod post mortem Petri Zalendí, quadam die erat contentio racione morabatini de monedatico inter Petrum |*[15] *de Palacio, quondam, et quosdam homines Camarase, de quibus non recordatur. Et tunc dictus Petrus in platea dixit huic |*[16] *testis coram eis quod iret ad Arnaldum Alegret, qui levaverat morabetinum pro eo Camarase, et quod inveniret |*[17] *eum in molendino de Laurencio, quia ipse fecerat eum venire ad dictum molendinum illa de causa et fecerat |*[18] *ipsum guidari a·n Puigvert, ut ipse Petrus dicebat. Et testis ivit illuc et invenit in ipso molendino dictum |*[19] *Arnaldum Alegret et Bernardum Guilabert, qui fuerant banniti racione mortis dicti Petri Zalendí, et fuit loqutus cum |*[20] *eo de dicta contencione ⌊et tradidit sibi unam literam quam portavit sibi⌋, et tunc dictus Arnaldus de Alegret respondit sibi quod ipse miteret in scriptis dicto Petro de Palacio. |*[21] *Interrogatus de anno, mense et die, et dixit se non recordari. Interrogatus si ivit solus, et dixit quod sic. Interrogatus |*[22] *si molinarius dicti molendini erat ibi tunc, et dixit quod testis non vidit ipsum.* 454

[le] *ésser greu*: donar disgust, saber greu

455 [23] *Item dixit quod vidit multis vicibus Burdum de Seganta in castro de Laurencio stare et esse palam et etiam arantem |[24] post mortem Guilelmi Pelicer, qui, ut audivit dici, interfuit morti dicti Guilelmi Pelicer.*

456 [68v,1] *Item dixit se audivisse ⌊dici⌋ semper quod locus de Segura est alodium proprium domini regis, et de hoc est fama |[2] Camarase. Et audivit dici quod Petrus de Palacio habuit inde decimam et alia jura.*

Declaració de Ramon des Cudós, veí de Camarasa:

457 [68v,3] *Raimundus des Cudós, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod dictus Petrus de Palacio, quondam, |[4] vendidit vinum in mense vetito, quandoque in palacio, quandoque in villa. Interrogatus quanto tempore, dixit quod bene |[5] per X annos, ut sibi videtur, secundum suum scient.*

458 [6] *Item dixit quod, bene sunt X anni elapsi, fuit facta inquisicio Camarase per Bernardum d·es Prior et Bernardum |[7] de Bianya, et Ferrarius Maeler debuit solvere aliquam quantitatem, et quia non potuit solvere, Petrus de Palacio, |[8] tunc bajulus Camarase, occupavit quandam sortem terre quam dictus Ferrarius tenebat pro monasterio Rivi-|[9]polli, cujus testis bajulus est, et erant in ipsa sorte olivarie, et a duobus annis citra dictus Petrus fecit |[10] erradicari olivarias et nichil dedit huic testis pro quarto quod ibi recipere consuevit dictum monas-|[11]terium, set dicebat quod componeret cum eo ad noticiam proborum hominum, quando testis dicebat ei: "Ea, en |[12] Pere, batle sotz, perquè fetz tan gran tort a Santa [Ma]ria de Ripol?" Set tamen non curabat |[13] postea aliquid facere. Dixit etiam quod post mortem dicti Petri, testis requisivit uxorem ejus ut |[14] faceret sibi emendam, et ipsa similiter respondebat quod staret cognicioni proborum hominum. Set tamen non |[15] curabat ducere ad effectum. Dixit etiam quod testis consuevit recipere quartum dicte sortis a dicto |[16] Ferrario Maeler et suis, nisi post tempus quo dictus Petrus occupavit eam. Interrogatus quantum recepit |[17] quolibet anno pro dicto quarto, uno anno cum alio computato, et dixit quod in anno quo fructificabant solebat habere |[18] de quarto IIII[or] fanechas et fructificabant de tercio in tercium annum. |[19] Interrogatus qualiter scit predictam occupacionem et erradicacionem olivariarum, et respondit quia vidit |[20] quod a dicto tempore citra dictus Petrus possedit dictam sortem, contradicente et querelante dicto |[21] Ferrario, et dictus Petrus fecit erradicari dictas olivarias a dictis duobus annis citra contra voluntatem |[22] istius testis.*

Declaració de Guillemó de Sant Just, veí de Camarasa:

459 [68v,23] *Guilelmonus de Sancto Justo, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod ipse testis ivit ||[69r,1] Ilerdam cum Guilelmo Lambart, quondam, consanguineo suo, et cum Arnaldo dels Senyns, ubi erat Petrus de Palacio, quondam, |[2] tempore quo Bernardum des Prior inquirebat Camarase pro domino rege. Et dixerunt Petro de Palacio*

quod timebant de facto, |[3] et rogabant ipsum quod cum domino rege faceret quod dictus Guilelmus Lambart esset securus. Et dictus Petrus de |[4] Palacio respondit dicto Guilelmo Lambart: "Torna·t·en, que yo·t faré estar segur et estaré davant, que·ls primers |[5] diners que mis en comte al senyor rey foren los teus", et sic redierunt.

[6] *Item dixit quod, cum postea dictus Guilelmus Lambart fuit suspensus Ilerde, testis dixit dicto Petro de Palau: |[7] "Ea, sènyer, mal ho avetz fet, com no y avetz dat conseyl". Et dictus Petrus dixit ei tunc: "Bos hom, que |[8] yo no li promís sinó que tornàs en la vila de Camarasa, et si fos assí estat, no fora penyat".* 460

Declaració de Ferrer Maeller[lf], veí de Camarasa:

69r,[9] *Ferrarius Macellarii, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod, cum racione inquisicionis |[10] facte Camarase per nobilem comitem Pallariensem, procuratorem domini regis in Catalonia, fuisset testis talliatus |[11] seu taxatus ad XX solidos, et illos solvere non posset, dixit Petro de Palacio, bajulo tunc Camarase, |[12] quod libenter venderet ei quoddam suum olivarium, qui bajulus dixit quod nolebat emere. Postea, quadam die |[13] dixit ei dictus bajulus quod deliberaverat emere dictum olivarium, et sic iverunt ad locum, et ipse bajulus dixit |[14] quod daret sibi XXV solidos. Et testis dixit quod volebat habere inde LX solidos, quia XXX olivarie erant |[15] ibi vel plures. Et dictus bajulus dixit quod non daret sibi amplius. Et testis dixit: "Doncs lexar vos |[16] he la vila". Et dictus bajulus respondit: "Si u fas, yo auré paga". Et recesserunt inde et post pau-|[17]cos dies testis vendidit XX olivarias Guilelmo Pelliparii et Guilelmo Martini pro XXI solidis, |[18] ut solveret dicto bajulo dictam quantitatem, et dictus bajulus sciens hoc, quadam die, cum predicti |[19] scinderent ramos ibi, audivit dici quod misit sagionem et prohibuit eis ne ibi tangerent, et |[20] mandavit huic testis quod non intraret in dictum olivarium, quia adquisitum fuerat sibi, eo quia non |[21] dederat sibi faticam, nam dictus bajulus recipiebat ibi X solidos censuales. Et illo pretextu |[22] occupavit locum et fecit incidi dictas olivarias et alias. Et quando testis conquerebatur de ipso, |[23] respondebat ipse bajulus quod paratus erat dare sibi judicem et eciam satisfacere judici et |[24] facere judicari. Et testis dicebat quod non posset cum eo placitare, et sic dum vixit non |[25] potuit aliquid consequi. Nunc, vero, pendente hac inquisicione, domina uxor sua composuit ||***69v**,[1] *cum eo, et emendavit sibi XV solidos, quos compensavit sibi in denariis censualibus quos pater |[2] hujus testis vendiderat dicto Petro de Palacio super quibusdam honoribus suis. Et sic reputat sibi |[3] satisfactum plenarie de predictis.* 461

Declaració d'Arnau Margalit, veí de Camarasa:

69v,[4] *Arnaldus Margalit, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod, cum Petrus de Palacio, quondam, |[5] teneret castrum de Viuves pro domino rege Petro,* 462

[lf] *maeller*: carnisser

testis ivit quadam vice cum Petro de Palacio, filio |6 Guilelmi de Palacio, ad dictum castrum cum quodam judeo. Et quando fuerunt in casis d·Artesa, dictus Petrus |7 cepit quendam hominem de Toló quem dictus judeus inculpaverat de morte cujusdam judei qui |8 nominabatur Bondieta, et posuit ipsum captum in castro de Viuves. Et testis redivit et audivit |9 postea quod dictus captus fuit translatus in castrum de Laurencio et habuit se redimere nescit quantum.

463 *10 Item dixit se vidisse quod homines Petri de Palacio erant in castro d·Antona*[lg] *et tenebant ipsum suo |11 nomine pro domino rege Petro, ut credit. |12 Et idem dixit de castro de Foradada et de castro de Munzonís. Et Vitalis Piscator |13 tenebat dictum castrum de Foradada pro eo, et Guilelmus Salat castrum de Muntzonís.*

464 *14 Item dixit quod tempore bovatici quod dominus rex Petrus, pater domini regis, indixit, fuit facta caval-|15cata contra homines d·Alòs et de Meeyà qui nolebant, ut dicebatur, solvere bovaticum. Et ad-|16duxerunt capras, quas testis vidit Camarase. Et Guilelmus Casset, de Nuce, repetebat eas ut |17 proprias et non potuit eas recuperare. Interrogatus qualiter scit, et respondit quod dictus Guilelmus Casset fuit |18 tunc Camarase et hospitabatur in domo patris hujus testis, et cum instancia petebat sibi |19 restitui ipsas capras, set non potuit eas habere a Petro de Palacio, tunc bajulo Camarase. |20 Vidit etiam quod illo tempore fecit dictus bajulus tolli frumentum quod Raimundus Cigar, de Baldomar, |21 deposuerat in cigia patris hujus testis in Camarasa, et nunc est istius testis. Interrogatus de ||*70r,1 *quantitate frumenti, dixit quod XIIII caficia erant, et ultra erant faneche, nescit quot. |2 Interrogatus qualiter scit, et respondit quia tunc vidit ipsum mensurari per Belach, tunc sagionem. |3 Interrogatus qui abstraxit dictum frumentum de dicta cigia, respondit quod Berengarius Jordana, et Petrus |4 de Palacio, filius Guilelmi de Palacio, erat ibi et juvabat recipere dictum frumentum pro dicto |5 bajulo. Interrogatus quare recepit dictum frumentum, et respondit quod racione dicti bovatici. Dixit etiam |6 quod dictus Raimundus Cigar venit Camarasam et repetebat dictum frumentum et fuit inde protes-|7tatus et non potuit ipsum recuperare a dicto bajulo. Dicebat enim dictus bajulus quod suum |8 debebat esse, eo quia nolebant solvere bovaticum. Interrogatus de numero et valore caprarum, et dixit |9 se nescire. Interrogatus quantum valebat caficium frumenti et dixit se credere quod XIIII vel XV |10 solidi valebat tunc.*

465 *11 Item dixit quod a IIII*or *annis citra, testis, pro Petro de Palacio, bajulo predicto Camarase, levavit |12 et levari fecit medietatem decime de honoribus Sancte Marie de Valdarnàs in blado et saf-|13frano. Interrogatus quantum valuit, [dixit] se nescire nec recordari.*

466 *14 Item dixit quod illo eodem anno levavit lingas boum pro domino rege pro Gueraldo Alamanni, quia |15 lingue boum qui mactantur in macello Camarase dividuntur inter tres, scilicet, inter dominum regem |16 et dominum de Cardona, in cujus locum successit Petrus de Palacio predictus ⌊quoad⌋ dictas linguas, et Guilelmum de |17 Fluviano. Et*

[lg] Ad lit.: *Ancona*

in aliis temporibus vidit levari dictas linguas secundum predictum modum, et hoc anno |[18] etiam vidit.

[19] *Item dixit quod, tempore quo rex Majorice cum gentibus Francie erant apud Carmensó in Empurdano, |[20] fuit mandatum omnibus hominibus de Camarasa quod sucurrerent ad terram Empurdani, et testis ivit |[21] et vidit exercitus dicti regis Majorice, et nobiles Raimundus Fulconis et Raimundus de Angularia tene-|[22]bant ibi frontariam. Et tunc Petrus de Palacio non ivit, set Petrus de Palacio, filius Guilelmi |[23] de Palacio tenuit locum ejus. Et credit quod dominus infans Petrus, tunc procurator domini regis in ||**70v**,1 Cathalonia, mandavit per literas suas quod omnes sucurrerent ad terram Empurdani, et dictus Petrus |[2] de Palacio, tunc existens bajulus, habuit denarios ab illis qui non iverunt ad dictum exercitum, licet, |[3] ut credit, habuisset mandatum a dicto domino infante.* **467**

[4] *Item dixit quod a IIII[or] annis citra vidit mensurari bladum domini regis cum calçata[ef] que fit |[5] in qualibet fanecha, et testis cum aliis voluerunt scire quantum augebatur kaficium, et dixit quod in |[6] quolibet kaficio, secundum suum scient, erat plus una emina, sive media fanecha.* **468**

[7] *Item dixit se audivisse dici quod dominus rex et castlani debent habere gallinas censuales in Camarasa, |[8] set propter culpam sunt amisse alique. Et de hoc audivit eos conquerentes, quia non invenitur liber |[9] censualis.* **469**

[10] *Item dixit se vidisse a XV annis citra quod Petrus de Palacio recepit sal de salinis domini regis |[11] postquam habuit dominicaturas per donacionem domini regis.* **470**

[12] *Item dixit quod a XV annis citra vidit quod dictus Petrus de Palacio vendidit vinum in mense vetito |[13] in diversis locis Camarase.* **471**

[14] *Item dixit se audivisse dici quod locus de Segura fuit alodium proprium domini regis, set audivit |[15] quod a V annis citra Petrus de Palacio, quondam, faciebat poni in comuni granario et torqulari deci-|[16]mam et census dicti loci. Nescit tamen si fecit male vel bene. Et audivit dici quodam anno, de quo |[17] non recordatur, quod dictus Petrus fecerat portari ad domum suam de blado comuni, ita |[18] quod ad comune granarium non venit. Et hec audivit dici ab Arnaldo Vives.* **472**

Declaració de Guillem Salat, veí de Camarasa:

70v,19 *Guilelmus Salat, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod ipse vidit adduci captos |[20] duos homines quos nominabant Guilelmus de Meeyà et Petrus de Paneres, de castro de Alòs[lh], ut di-|[21]cebatur. Et vidit eos miti in hospicium Petri de Palacio prope ecclesiam Sancte Marie Camarase, ||**71r**,1 in quibus[li] tunc habitabat, eo* **473**

[lh] Segons els ítems 32, 234, 267 i 269, no serien d'Àlòs, sinó de Cubells
[li] (*domibus*)

quia inculpabantur de morte Bertrandi Ollerii, et in crastina die audivit quod fuerunt |[2] suspensi apud Cubellos de nocte.

474 [3] *Item dixit quod Petrus de Palacio, quondam, tenuit pro domino rege Petro, patre domini regis, tempore quo obsederat |[4] Balagarium, castrum de Muntzenís, et testis fuit in custodia dicti castri pro dicto Petro, et tenuit ipsum |[5] pro eo per duos menses et dimidium. Et in messibus collegerunt fructus bladi et habuerunt custodes, scilicet |[6] XX homines et una femina, medietatem, et ipse Petrus de Palacio habuit aliam medietatem. Et |[7] habuit inde XX kaficia bladi promiscui, inter frumentum et ordeum. Et eodem tempore tenuit Foradadam, |[8] et Guilelmus Guixer tenebat eam pro ipso Petro.*

475 [9] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio tenuerat jam Antona pro domino rege, nescit si habuit |[10] inde aliquid.*

476 [11] *Item dixit se vidisse quod homines que stabant in stabilimento de Antona ceperunt quendam hominem |[12] d·Àger, et nominabatur Arnaldus, ut credit, et talliavit se CCC solidis, nescit tamen si fuerunt |[13] soluti, quia non vidit eos solvi.*

477 [14] *Item dixit se vidisse quod dictus Petrus de Palacio habuit illam ballistam quam homines Camarase habuerunt |[15] in conflictu que fuit habitus in bassia Sancte Linie. Interrogatus qualiter scit, respondit quod ipse testis tenuit |[16] eam in stabilimento dicti castri de Muntzenís pro dicto Petro, et post vidit illam in loco de Segura, |[17] qui est dicti Petri de Palacio, quondam. Interrogatus qualiter pervenit dicta ballista ad dictum Petrum, et dixit |[18] se audivisse dici quod Guilelmus Lambart, qui fuerat bannitus occasione quia dicebatur occidisse |[19] hominem, dederat eam sibi. Interrogatus de valore balliste, dixit se nescire. Dixit tamen quod dicta |[20] ballista erat de turno et de cornu et bene pulcra.*

478 [21] *Item dixit quod tempore guerre Raimundeti de Cardona, homines de Camarasa ceperunt quendam hominem ⌊qui stabat⌋ in castro |[22] de Laurencio et pervenit ad dictum Petrum de Palacio, quondam, et evasit. Interrogatus qualiter scit, dixit |[23] quia sic audivit dici. Postea cepit quendam fratrem suum, nomen cujus ignorat, et tenuit |[24] eum captum in palacio. Interrogatus qualiter scit, dixit quod ipse testis vidit eum captum. ||*[**71v**,1] *Nescit tamen si redemit se vel non.*

479 [2] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio habuit pontem fusteum de Balagario quem dictus |[3] dominus rex Petrus fecerat ibi fieri. Interrogatus qualiter scit, respondit quia vidit et presens fuit, |[4] et adjutor ad portandum et ad serrandum. Interrogatus de quantitate et valore fustee, dixit se |[5] nescire. Interrogatus si habuit gumenas*[cu] *et clavos, et dixit se nescire. Interrogatus si dominus rex de-|[6]derat sibi dictum pontem, et dixit se audivisse dici.*

480 [7] *Item dixit se vidisse a XXX annis citra quod Petrus de Palacio vendidit vinum in mense del |[8] vet apud Camarasam, et dicebatur quod domini regis erat.*

[9] *Item dixit quod a dicto tempore citra, dictus Petrus de Palacio recepit sal de salinis domini regis. |[10] Nescit tamen quantum valuit dictum sal nec quantum percepit quolibet anno.* 481

Declaració de Ramon Margalit:

71v,[11] *Raymundus Margalit, testis juratus et interrogatus, dixit se audivisse dici a Petro de Palacio, quondam, |[12] quod recipiebat medietatem decime honorum Sancte Marie de Valdarnàs pro domino rege.* 482

[13] *Item dixit se audivisse dici quod lingue boum de carniceria Camarase dividuntur in tres partes, |[14] quia dominus rex habet unam, et dominus de Cardona aliam, et dominus de Fluviano terciam, et quod dictus Petrus |[15] de Palacio habet locum de Cardona.* 483

[16] *Item dixit quod a tribus*[lj] *annis citra vidit testis Berengarium d·Agramunt in castro de Cubellis stantem |[17] de die in fenestra domus patris sui, ⌊dum Petrus de Palacio erat bajulus⌉, et audivit dici quod stabat ibi per VIII° vel per XV |[18] dies quando dictus Petrus de Palacio erat bajulus Camarase.* 484

[19] *Item dixit quod quando rex Majorice cum gentibus regis Francie erat in Empurdano, |[20] dominus infans Petrus, procurator domini regis in Cathalonia, misit literam dicto Petro de Palacio, ||***72r**,[1] *bajulo tunc Camarase, et hominibus bajulie ejusdem, quod, sub pena corporis et averi, omnes irent illuch, et |[2] hanc cartam audivit legi tunc in platea Camarase. Et sic multi iverunt ad dictam terram, et testis, qui |[3] tunc erat pupillus, misit unum hominem pro se, nomine Agramunt. Et Petrus de Palacio predictus, qui non |[4] iverat ad dictam terram, voluit ipsum testem capere, et fuit tractatum quod daret sibi XXX solidos |[5] pro redempcione et quod faceret redire dictum hominem conductum per eum. Et sic fuit factum quod solvit |[6] sibi dictos XXX solidos et fecit redire dictum hominem.* 485

[7] *Item dixit quod a VI annis citra vidit uno anno dividi bladum comunis granarii cum fanecha |[8] et vidit quod in qualibet fanecha fiebat una calçata*[ef]*, propter quas crescebat bene per unam almostam*[lk] *|[9] quelibet fanecha.* 486

[10] *Item dixit quod ipse testis erat familiaris in loco Villenove, ubi habet sororem maritatam, et quidam, |[11] nomine Johannes Coscolera,* [ll] *occidit ibi quendam hominem et fuit captus in |[12] castro de Privano, [u]bi testis vidit ipsum captum. Et postmodum audivit quod dictus Petrus de |[13] Palacio tradidit ipsum nobili Alvaro, et testis post vidit dictum Johannem captum in castro |[14] Castilionis dicti nobilis, et amici ejus redemerunt ipsum DC vel DCC solidis. Interrogatus si vidit solvi |[15] dictos denarios, dixit quod non, set* 487

[lj] Esmenat; abans hi deia *duobus*

[lk] *almosta*: Quantitat que cap dins les dues mans unides de costat

[ll] Cancel·lat: *a tribus annis citra*

bene audivit dici a Petro Morel, de Vilanova, et a Petro Raimundo |[16] de Belera, ejusdem loci, et a Guilelmo de Belera, et Arnaldo d·Alm[ac]ir, ejusdem loci, quod solverant dictos |[17] denarios, et audivit dici quod a Petro de Palacio, filio Guilelmi de Palacio, receperunt saffranum |[18] mutuo usque ad CCC solidos, et a quibusdam aliis, de quibus non recordatur. Interrogatus de tempore, dixit |[19] quod bene sunt IIII[or] anni elapsi.

488 [20] *Item dixit se vidisse quod Petrus de Palacio, quondam, recepit sal de salinis domini regis a XV |[21] annis citra. Et Petrus de Palacio predictus allegabat quod in donacione dominicaturarum domini regis sibi |[22] facta contibebatur.*

Declaració de Ramon Mascaró, veí de Camarasa, fill de Mascaró Margalit:

489 **72v**,1 *Raimundus Mascaró, habitator Camarase, filius Mascaroni Margalit, testis juratus et interrogatus, |[2] dixit quod tempore quo rex Majorice cum gentibus regis Francie* [lm]

490 [3] *Item dixit se vidisse a XV annis quod dictus Petrus de Palacio, quondam, faciebat vendi vinum in |[4] mense del vet quolibet anno, nescit si erat vinum suum vel domini regis.*

Declaració de Bernat de la Torre, veí de Camarasa:

491 **72v**,5 *Bernardus de la Torra, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod tempore quo rex Majorice obse-|[6]derat Carmensó cum gentibus regis Francie, Petrus de Palacio, tunc bajulus Camarase, compulit |[7] homines Camarase ire illuc ad sucurrendum. Et testis ivit illuc, et fuerunt apud Figuerias, et vidit |[8] exercitus dicti regis Majorice in obsidione dicti castri. Set dictus Petrus de Palacio tunc |[9] non ivit, immo ivit pro eo Petrus de Palacio, filius Guilelmi de Palacio.*

492 [10] *Item dixit se vidisse a X vel a XII annis citra quod dictus Petrus de Palacio, existens |[11] bajulus, vendidit vinum in mense vetito sub nomine domini regis.*

Declaració de Ramon de Solsona, veí de Camarasa:

493 **72v**,12 *Raimundus de Solsona, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod in guerra Raimundeti de Car-|[13]dona, tenentis castrum de Laurencio, Petrus de Palacio, bajulus Camarase pro domino rege, cepit ||**73r**,1 et captum tenuit Petrum de Palacio, qui steterat in stabilimento castri de Laurencio, nescit quid factum fuit |[2] de ipso. Interrogatus qualiter scit, dixit quod vidit ipsum captum in palacio Petri de Palacio.*

494 [3] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, quondam, habuit fustam pontis fustei de Balagario, quem dominus rex |[4] Petrus fecerat ibi fieri, et dicebatur quod dominus rex*

[lm] El text s'interromp i el segueix un espai en blanc d'unes 6 o 7 línies

dedit ipsum sibi. Interrogatus qualiter scit quod dictus Petrus |[5] habuit dictam fustam, et dixit quod testis juvit ad portandum juxta molendinum de Laurencio. Interrogatus |[6] de valore, dixit se nescire. Interrogatus de gumenis[cu] *et clavis, respondit se nescire.*

[7] *Item dixit se vidisse a XX annis citra quod Petrus de Palacio vendidit vinum in* 495
mense del |[8] vet, sub nomine domini regis.

[9] *Item dixit se vidisse per tres annos quod Petrus de Palacio, quondam, recipie-* 496
bat bladum domini regis |[10] de comuni granario cum fanecha et fiebat ibi una calçata[ef]*. Interrogatus qualiter scit, respondit quia ipse |[11] adjuvit ad mensurandum per dictos tres annos. Postea fuit facta fanecha quadrata, quia prius |[12] erat rotunda, et nescit si fiebat ibi calçata*[ef]*.*

[13] *Item dixit se vidisse quod a XX annis citra Petrus de Palacio, quondam, recepit* 497
sal de salinis domini |[14] regis. Nescit qua de causa. Interrogatus de quantitate et valore, dixit se nescire.

[15] *Item dixit quod uno anno, de mandato dicti Petri de Palacio, tunc bajuli Camara-* 498
se, aportavit de loco |[16] de Segura duas somatas[jb] *vindemie pro decima et posuit eas in cellario palacii dicti Petri. |[17] Interrogatus de anno, dixit quod bene sunt postea lapsi sex anni.*

Declaració de Ramon Mascaró, veí de Camarasa:

[73r,18] *Raymundus Mascaró, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit* 499
quod, cum Guilelmus de |[19] Meeyà et Petrus de Paneres et Bernardus de Meeyà interfecissent in platea de Cubellis Bertrandum Ollerii ||[**73v,1**] *et fugissent apud Alòs, quadam nocte,* [ln] *|[2] Petrus de Palacio, qui erat tunc bajulus Camarase, ⌊cum quibusdam hominibus⌋, iverunt de |[3] nocte cum Franciach, portario dicti domini regis, et cum quodam alio portario, ut sibi videtur, |[4] usque ad locum de Carbonera. Et ibi Petrus de Palacio misit quosdam clientes cum portariis apud |[5] Alòs, et post aliquam moram redierunt cum dictis Guilelmo de Meeyà et Petro de Paneres, quos |[6] captos secum duxerunt, quia Martinus de Valle Leporaria, qui tenebat tunc redditus Camarase |[7] pro domino rege Jacobo, quondam, tradiderat eos ipsis. Et tunc Petrus de Palacio duxit eos apud Ca-|[8]marasam et posuit ipsos captos in domo sua prope Sanctam Mariam de Plano Camarase. Et |[9] juxta primum sompnum, dictus Petrus de Palacio, cum dictis portariis, cum quibusdam clientibus |[10] Camarase quos vocavit, abstraxit dictos captos de domo sua et duxit eos usque ad Espinal-|[11]bellum. Et ibi invenerunt Bertrandum Ollerii, Arnaldum Guilabert et Bernardum de Sebrà, de Ilerda, et alios |[12] multos, qui erant L et plures. Et ibi portarii predicti receperunt dictos captos. Interrogatus si |[13] fuit ibi dictus Martinus de Valle Leporaria, et dixit se non recordari. Et statim dictus |[14] Petrus de Palacio cum*

[ln] Cancel·lat: *Martinus de Valle Laporaria, qui tenebat redditus Camarase pro domino rege Jacobo, quondam, et*

aliis qui ipsum fuerant sequti, redierunt Camarasam. Et in mane |[15] audivit dici testis quod predicti capti fuerant suspensi ante locum de Cubellis per dictum |[16] Franciach in mane. Interrogatus qualiter scit predicta, et respondit quod ipse interfuit cum dicto |[17] Petro de Palacio ad mandatum et preces ejus. Interrogatus si fuerunt ibi alii de Camarasa, dixit |[18] quod ⌊sic, scilicet⌉ Bernardus Ferrarii, Arnaldus Vives, Petrus de Palacio, avunculus dicti Petri, et multi alii. Interrogatus si |[19] fuit data peccunia inde, et respondit se audivisse dici a dicto Petro de Palacio, quondam, quod dictus |[20] Martinus et Jacobus de Cervaria habuerant mille solidos pro tradicione dictorum hominum. Interrogatus |[21] si audivit dici a dicto Petro de Palacio, quondam, si habuerat inde aliquid, et dixit quod non, set |[22] gentes dicebant. Interrogatus si cognovit dictum Franciach esse portarium, et dixit |[23] quod vidit eum tunc portantem massam, ut portarium, et omnes dicebant eum esse porta-||[74r,1] rium. Interrogatus de nomine alterius portarii, dixit se non recordari.

500 *[2] Item dixit se audivisse dici quod dicti Bertrandus Oler, Arnaldus Guilabert, Bernardus de Sebrano et alii qui |[3] interfuerunt in loco de Espinalbello erant de consanguinitate dicti Bertrandi Oler, interfecti.*

501 *[4] Item dixit se vidisse post suspensionem predictorum unam mulam vel duas in domo dicti Petri |[5] de Palacio, quondam, quas, ut audivit dici, fecerat pignorari dictus Martinus racione peccunie sibi |[6] promisse racione predicta.*

502 *[7] Item dixit quod dominus rex Petrus comendavit dicto Petro de Palacio castrum de Viuves, quod ceperat. |[8] Interrogatus qualiter scit, respondit quia presens fuit, et testis tenuit ipsum castrum pro eo. Et fecit |[9] portari bladum apud Cubellos de mandato dicti Petri de Palacio, quondam. Nescit quantum, set |[10] audivit postea dici ⌊a dicto Petro de Palacio⌉ quod dominus rex fecit restitui Berengario de Muntzenís. Interrogatus si habuit |[11] alias res, et dixit quod habuit mel et ceram, nescit quantitatem. Interrogatus si habuit alias res, |[12] et dixit quod non, ipso sciente. Interrogatus quanto tempore tenuit dictum castrum, et dixit quod per mensem et |[13] plus.*

503 *[14] Item dixit quod testis fuit cum aliis multis in quadam cavalcata que fuit facta apud Vernet |[15] ⌊et a Baldomar⌉, eo quia contradicebant bovaticum solvere ⌊tempore domini regis Petri⌉, et adduxerunt XV vel XX bestias grossas, |[16] quas posuerunt in posse dicti Petri de Palacio et fuerunt multo tempore apud Camarasam. Interrogatus |[17] qualiter scit, dixit quod ipse testis ivit in dicta cavalcata et fuit ibi vulneratus. Et fuerunt ibi |[18] clientes de Camarasa, de Cubellis et de Muntgay et de Muntzenís. Et audivit postea dici quod dicta |[19] cavalcata fuit restituta illis cujus erat.*

504 *[20] Item dixit se vidisse penes Petrus de Palacio fustam que fuit de ponte fusteo quem dominus rex |[21] Petrus, quondam, fecit fieri apud Balagarium. Et audivit dici ab ipso Petro de Palacio quod dominus rex dederat dictum pontem. ||[74v,1] Interrogatus de quantitate et valore fustee, dixit se nichil scire.*

505 *[2] Item dixit quod de mandato dicti Petri de Palacio, quondam, bajuli Camarase, homines Camarase et de Cubellis |[3] fecerunt cavalcatam apud Tartareu et adduxerunt*

bestias grossas et minutas. Et testis habuit X |[4] solidos pro labore. Et audivit dici a dicto Petro de Palacio quod dictam cavalcatam fecerat fieri de ejus |[5] voluntate et mandato, et quod dominus rex habuit id quod inde habitum fuerat.

[6] *Item dixit quod tempore quo rex Majorice cum gentibus regis Francie erat in Em-* 506
purdano, fuit |[7] mandatum et preconitzatum in Camarasa quod omnes homines sucurrerent ad dictam terram, et audivit |[8] dici quod dominus infans, procurator domini regis, miserat literas de hec. Et tunc testis misit ad dictum |[9] exercitum quendam clientem, nomine Sunyer. Interrogatus si Petrus de Palacio, quondam, fuit ibi, et dixit se non |[10] recordari. Et vacillavit aliquantulum et dixit se velle deliberare, vacillabat enim in hec quia dicebat |[11] quod de illo exercitu non recordatur.

[12] *Item dixit se vidisse quod Petrus de Palacio, quondam, vendidit vinum in mense* 507
del vet sub nomine |[13] domini regis a XXVIII annis citra. Et recordatur quod uno anno probi homines compulerunt ipsum in |[14] illo mense vendere bonum vinum, dicentes quod, ex quo aliis annis vendiderat eis malum vinum, |[15] quod illo anno venderet eis illud bonum, et sic vendidit illud.

[16] *Item dixit se vidisse aliquibus vicibus quod Petrus de Palacio et alii qui recipiebant* 508
bladum de |[17] comuni granario recipiebant cum fanecha et fiebat ibi calçata[ef]*.*

[18] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio habuit sal de salinis domini regis dum* 509
fuit |[19] bajulus Camarase. Interrogatus qualiter scit, dixit quia vidit. Et recipiebat ipsum sal |[20] racione dominicaturarum quas dominus rex [lo] *donaverat sibi ad censum et hodie tenet.*

Declaració de Pere d'Arques, veí de Camarasa:

75r,1 *Petrus d·Arcubus, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod* 510
ipse ivit cum aliis ad |[2] cavalcatam de Tartareu de mandato Petri de Palacio, bajuli Camarase, et adduxerunt porcos et |[3] bestias grossas et minutas et posuerunt totum in posse dicti Petri de Palacio. Et testis habuit |[4] tantum II solidos pro labore de valore dicte cavalcate. Et numero bestiarum dixit se nescire.

[5] *Item dixit quod quando rex Majorice obsedit Carmensó, fuit mandatum omnibus,* 511
sub certa pena de |[6] qua non recordatur, quod omnes sucurrerent ad terram Empurdani, et fuerunt apud Figuerias. Et ibi testis, |[7] cum aliis hominibus Camarase, stetit et vidit exercitus dicti regis Majorice apud Carmensó |[8] prope Figuerias. Et tunc Petrus de Palacio, bajulus Camarase, misit in locum suum Petrum de |[9] Palacio, filium Guilelmi de Palacio. Et audivit dici quod recepit denarios ab illis qui remanserant Camarase.

[10] *Item dixit quod a XVIII annis citra vidit Petrum de Palacio facere vendi vinum in* 512
mense |[11] del vet. Nescit si erat domini regis vel non.

[lo] Cancel·lat: *vendiderat*

Declaració de Pere del Mas, veí de Camarasa:

513 [75r,12] *Petrus de Manso, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod a IIII[or] annis |[13] citra, testis comodaverat bestias suas capellano Sancte Marie de Valdarnàs ad triturandum blada sua. |[14] Et fuit in area ejus et vidit dividi bladum, et famu[li] Petri de Palacio, nomina quorum |[15] non recordatur, receperunt mediam decimam de siligine que fuit ibi triturata. Tunc de |[16] aliis bladis non vidit, et credit quod portarunt secum IIII[or] vel V fanechas sili-|[17]ginis.*

514 [18] *Item dixit quod quando rex Majorice dicebatur obsedisse castrum de Carmensó, fuit mandatum |[19] omnibus quod sucurrerent, et quod pater non expectaret filium nec filius patrem. Et tunc Petrus de |[20] Palacio remansit et non ivit. Interrogatus qualiter scit, et dixit quia vidit, ⌊quoniam⌋ ipse testis remansit et |[21] misit pro se Bernardum Martí, consanguineum suum qui secum morabatur.*

515 [75v,1] *Item dixit quod a XV annis citra vidit Petrum de Palacio, quondam, quod vendebat et vendi fa-|[2]ciebat quolibet anno in mense del vet vinum, et vidit quod homines Camarase contendebant cum eo, |[3] eo quia faciebat aportari de Privano et de extra villam vinum, quia de hoc videbatur eis quod |[4] fiebat eis injuria.*

516 [5] *Item dixit quod vidit uno*[sic] *vice quod Petrus de Palacio, quondam, recepit bladum de comuni granario |[6] cum fanecha et cum calçata*[ef]*, et idem fecerunt castlani Camarase, et nunc etiam fit.*

517 [7] *Item dixit se vidisse quod, a XV annis citra, Petrus de Palacio, bajulus Camarase, accepit |[8] sal de salinis domini regis. Interrogatus de valore et quantitate salis uniuscujusque anni, et dixit |[9] se nichil scire.*

518 [10] *Item dixit quod a II annis citra vidit quadam die circa hora vespertina in platea Camarase, Arnaldus |[11] Vives habebat verba cum Bernardo Boix contentiosa, et supervenerunt Periconus de Palacio, filius Petri |[12] de Palacio, et Petrus de Palacio, alcaydus de Laurencio, et Raimundus Mascaró, gener d·en Boix, et irato |[13] modo, volebant procedere contra dictum Arnaldum et faciebant se teneri contra eum. Et testis, stans prope dictum |[14] Arnaldum, volebat eum trahere ut |???|rreret eis, set dictus Arnaldus noluit movere pedem de loco ubi |[15] stabat. Et postea probi homines posuerunt se in medio, et predicti Periconus de Palacio et alius |[16] Petrus de Palacio fuerunt in domo Petri de Palacio, quondam, ut solebant et comedebant, et torna-|[17]bant ibi. Dixit etiam se recordari plene quod jam fuerat pena imposita per Guilelmum de Jafero |[18] et Berengarium de Manso inter dictum Petrum de Palacio, quondam, et partem suam, et dictum Arnaldum Vives |[19] et partem suam, in domo abbatie.*

519 [20] *Item dixit quod locus de Segura est alodium domini regis. Interrogatus qualiter scit, respondit quia semper |[21] audivit, et quia vidit quod nuncius Petri de Palacio aportavit uno anno unam somatam*[jb] *sive ||*[76r,1] *sarriatam*[lp] *de vindemia de orto de Segura*

[lp] *sarriada*: contingut d'una sàrria plena

de decima, et est fama in Camarasa quod alodium domini |[2] regis.

Citació als veïns de Vilanova que tenien terres a Llorenç (26–27 febrer 1298; originals intercalats al foli 63 bis):

[76r,3] *Die mercurii que est IIII° kalendas marcii, anno predicto*[lq]*, judex misit sequentem* 520
literam apud |[4] Villam Novam per Bartholomeum Agustí, nuncium Arnaldi Vives, qui, ut asserit, dedit eam matri Petri |[5] Vicent de Villa Nova in domo ipsius. Tenor autem dicte litere talis est: [lr]

> *Als amatz Pere Vicens, Guillem de la Vila, e Guillem de la Vila, Balaguer Mir, Arnau de Nou, al hereu d·en Arnau Ferrer, e als altres terra tinens del castel de Lorens. De mi, en Guillem de Jafer, jutge de la cort del senyor rey. Salut e amors.*
>
> *Dic vos e man vos de part del senyor rey que, vista la carta, o al pus tost*[ls] *que puxatz, vingatz davant mi a Camarasa per fer testimoni sobre aquel tribut que solíetz donar al senyor de Lorens. E assò*[lt] *us man a cascun en pena de V sol.*
>
> *Data Camarase IIII° kalendas marcii, anno Domini*[lu] *millesimo CC^{o}XC^{o}VIII°*[lv]*.*

[12] *Item die veneris que est pridie kalendas marcii anno predicto, idem judex mi-* 521
sit sequentem |[13] literam per Petrum Gurgulí, sagionem Camarase, bajulo Ville Nove, qui rediens dixit se presen-|[14]tasse eam a·n Gassol, bajuli dicti loci. Tenor cujus litere sequitur: [lw]

> *A l·amat al batle de Vilanova o a son loc tinent. De nos, en Guillem de Jafer, jutge de la cort del senyor rey. Salut e amors.*
>
> *Sapiatz que nos avem citatz los terra tinens del castel de Lorens qui estan a Vila Nova que venguessen davant nos per fer testimoni per aquel tribut que solien fer al senyor rey per lo castel de Lorens per les honors que tenen aquí, e no són vengutz denant*[c] *nos, per que nos vos requerim e us amonestam que vos destrenyatz*[lx] *aquels de venir davant nos per fer testimoni. Si no, sapiatz que nos vos en farem destrènyer*[lx]*. E d·assò no esperetz altra carta, ans aiatz aquesta per peremptòria.*

[lq] El 1297 de l'Encarnació segons s'ha notat al f. 35v, lin. 3, que aquí també concorda amb el dia de la setmana
[lr] Transcrivim l'original, intercalat al foli 63 bis
[ls] *tost*: aviat
[lt] còpia: *asò*
[lu] Es tracta de l'any de la Nativitat, ja que més amunt hem vist que la data correspon a l'any 1297 de l'Encarnació
[lv] còpia: *anno predicto*
[lw] Transcrivim l'original, que està intercalat al foli 63 bis
[lx] *destrènyer*: obligar per la força

Data a Camarasa, III° kalendas marcii, anno Domini[ly] *millesimo CC^{o}XC^{o} VIII°*[lz].

522 Resposta del batlle de Vilanova (28 febrer – 1 març 1298; original, carta partida, amb un segell de placa; intercalat en el foli 63 bis).

Al molt honrat e savi en Guillem de Jaffer, juge de la cort del senynor rey. De mi, Bernat Guaçol, batlle de Vila Nova de Belpug. Saluts ab tota honor.

Reebem, sènyner, vostra letra hon vos fem saber que nos som aparellyats que en continent distrenguam[lx] *e forçem als hòmens nostres que estan en Vilanova e són terratinents del castel de Lorenç que vinguen denant*[c] *vos, ordenant aquels qui tenen loc del senynor rey ho de vos e responen e façen tot ço de que són tenguts de fer e de respondre al seynor rey ho a aquels que tenen son loc, per ço que tenen pel seynor rey e·l castel de Lorenç. E creet, sènyner, que a·ffer destrenyment*[lx]*, lo qual fer dege en aquest cas, hom triguarie en re, ne esperaré altra carta, que en continent faré fer compliment de dret.*

Data pridie kalendas marcii, anno Domini[ma] *M^{o}CC^{o}XC^{o}VIII°.*

(Al dors:) *Kalendis marcii, anno predicto, presentaverunt Guilelmo de Jafero istam literam Arnaldus de Nuce e Michael Buschet de Villanova.*

Declaració de Barcelona, esposa de Ramon Bru:

523 **76v**,1 *Barchinona, uxor Raimundi Bru, jurata, dixit quod Petrus de Palacio, quondam, a IIII annis citra* |2 *habuit XV solidos a dicto marito suo, eo pretextu quia dicebat ipsum inhibuisse sive* |3 *impedivisse pignora sagioni racione cise*[mb]*. Interrogata qualiter scit, dixit quod ipsa numeravit* |4 *dictos XV solidos et portavit*[mc] *eos cum marito suo ad palacium, et credit quod habuit dictos* |5 *denarios Arnaldus Argot pro dicto Petro de Palacio. Et in hoc sciunt Arnaldus Margarit et Ma-*|6*[t]heu*[md] *Coscoy, qui tunc erat sagio.*

Declaració de Ramon Argilet, veí de Camarasa:

524 **76v**,7 *Raimundus Argilet, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod ipse solvit Petro de Pala-*|8*cio, existenti bajulo Camarase, XX solidos quando rex Majorice erat in obsidione* |9 *de Carmensó cum gentibus Francie, racione redempcionis.*

[ly] Es tracta de l'any de la Nativitat, com en la carta anterior
[lz] còpia: *anno predicto*
[ma] Es tracta de l'any de la Nativitat, com en les cartes anteriors
[mb] *cisa*: impost que es cobrava damunt els comestibles i altres mercaderies, llevant-ne una part del pes o mesura
[mc] Esmenat; abans hi deia *misit*
[md] Ad lit.: *Maheu*

Declaració d'Arsenda, esposa del difunt Ramon d'Alòs:

76v,10 *Arssendis, uxor Raimundi d·Alòs, quondam, testis jurata, dixit quod Petrus de Palacio, quondam, existens |*11 *bajulus, fecit pignorari de domo sua unam exatam*[me] *et unum ligonem*[mf]*, eo pretextu quia |*12 *dicebat quosdam pueros emisisse sonum sive auchs sine causa.* **525**

Declaració de Bernat Bagí, veí de Camarasa:

76v,13 *Bernardus Bagí, habitator Camarase, testis juratus, dixit quod Petrus de Palacio, quondam, conduxit |*14 *ipsum et mulam suam quod ferret scuta ad exercitum de Carmensó sive de Figueriis quando |*15 *rex Majorice obsedit dictum castrum de Carmensó, et non solvit sibi nisi X solidos, |*16 *et remanserunt sibi ad solvendum pro diebus quibus ibi fuit XVI et VIII° denarios.* **526**

[mg] *Item dixit |*17 *quod dictus Petrus extorsit ab eo XL sex solidos pretextu perjurii, quia dicebat ipsum tacuisse quoddam |*18 *alodium quod tenebat pignori a socra sua, licet, re vera, jam manifestasset ei dictum alodium, ut per testes probare |*19 *erat paratus, et noluit admitere ab eo probaciones.* **527**

Declaració d'Arnau de Montgai, cavaller, castlà de Montgai:

76v,20 *Arnaldus de Mungay, miles, castlanus castri de Mungay, testis juratus et interrogatus, dixit quod ipse |*21 *vidit n·Arcalís captum apud Mungay, et fecit ipsum capi Petrus de Palacio, quondam, ba-|*22*julus Camarase, et audivit dici quod habuit a probis hominibus Camarase quod caperet eum CC ||***77r**,1 *[solidos] racione predicta.* **528**

2 *Item dixit se vidisse quod scindebantur bigues in orta de Muntzenís tempore guerre domini regis |*3 *[Petri], quondam, et domini comitis Urgelli, et dicebant quod dictas biguas scindebant de mandato Petri de |*4 *[Pa]lacio. Interrogatus quot bigue erant, dixit quod erant L bigue, secundum suum scient*[gd]*, et valebat |*5 *[quali]bet XII denarios. Interrogatus si vidit eas portari apud Camarasam, et dixit quod non, set bene |*6 *[vi]dit quod faciebant de ipsis radios*[mh] *sive lectos et ponebant eas in Sicore.* **529**

7 *Item dixit quod Petrus de Palacio, quondam, habuit a patre hujus testis CCC solidos quos debebat pater |*8 *[su]us Jacobo de Curtibus de Acrimonte, eo quia dominus rex Petrus, quondam, mandaver[at] occupari de-|*9*[bit]a hominum comitis Urgellensis dum erat in guerra cum eo. Interrogatus qualiter scit, respondit se audivit |*10 *[dic]i a* **530**

[me] *asciata*: aixada, eina per cavar [llatí]
[mf] *ligo*: aixada, eina per cavar [llatí]
[mg] Ítem afegit posteriorment
[mh] *radius*: raig, rai

dicto patre et a matre sua, et credit de hoc habere instrumentum quos dictus Petrus fecit |[11] [dict]o patri suo.

531 [12] *[D]e aliis autem de quibus poterit reducere ad memoriam, certificabit judicem et testificabitur libenter quan-|[13][do ju]dex declinabit apud locum de Mungay.*

Declaració d'Amulina, filla de Bonanat Tartall de Camarasa:

532 **77r,14** *[N]·Amulina, filia Bonanati Tartay de Camarasa, jurata, dixit quod Petrus de Palacio, quondam, bajulus |[15] Camarase, imponebat sibi quod ipsa percusserat matrem propriam et, re vera, non fecerat, et molestabat eam |[16] assignando sibi diem et dies, et assignavit sibi judicem et ut evitaret vexaciones re-|[17][de]mit se, et constitit sibi LXX solidos, de quibus habuit Poncius de Gratalós, judex, X solidos, |[18] [et] dictus Petrus de Palacio habuit LX solidos, quos portavit sibi Guilelmus Cudós. Interrogata de |[19] quando, dixit quod a IIII° annis citra, secundum suum scient. Et habuit inde instrumentum diffinicionis.*

Declaració de Guillem Cudós, veí de Camarasa:

533 **77r,20** *Guilelmus Cudós, habitator Camarase, testis juratus, dixit verum esse quod testis solvit dicto Petro, |[21] [pro] predicta n·Amulina et de mandato ejus, LXX solidos racione predicta.*

Declaració de Balaguer de Palau, veí de Camarasa:

534 **77v,1** *Balagarius de Palacio, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod Petrus de Palacio, quondam, cepit |[2] et captum tenuit Petrum de Palacio, fratrem hujus testis, qui steterat in castro de Laurencio et evasit |[3] de capcione sua. Postea cepit hunc testis et Ferrarium de Palacio, fratrem suum, dicendo |[4] quod ipsi erant culpabiles quia frater eorum evaserat capcionem, et fecit redimi dictum |[5] Ferrarium centum L solidos. Interrogatus qualiter scit, respondit quod Johannes Galiana, sororius[ky] hujus |[6] testis, solvit eos pro dicto Ferrario, ut dixit huic testi, et hoc idem audivit a dicto Ferrario, fratre suo. |[7] Interrogatus de tempore, dixit quod in guerra Raimundeti de Cardona.*

535 [8] *Item dixit quod ipse testis fuit in exercitum de Figueriis quando rex Majorice tenebat |[9] obcessum castrum de Carmensó, et non vidit ibi Petrum de Palacio, tunc bajulum Camarase.*

536 [10] *Item dixit se vidisse a XX annis citra quod dictus Petrus de Palacio fecit vendi quolibet |[11] anno Camarase vinum in mense del vet. Interrogatus cujus erat vinum, dixit se nescire, nisi |[12] quia preco cridabat vinum del vet Petri de Palacio.*

[13] *Item dixit quod locus de Segura est alodium domini regis. Interrogatus qualiter scit et dixit quia |[14] nunquam vidit quod ibi distringat aliquis nisi dominus rex et bajulus suus. Et semper audivit |[15] a Bonanato de Segura, que dictum locum possedit, quod census et decimam solvit bajulo |[16] domini regis, et aliquando testis vidit nuncios dicti Petri de Palacio aportantes de-|[17]cimam dicti loci.* **537**

[18] *Item dixit quod Guilelmus d·Areyn Ilerdensis habebat in loco de Torredà inter dominicaturas Petri |[19] de Palacio unam peciolam terre cum olivariis, et testis laboravit illam pro Guilelmo d·Areyn |[20] per IIII*[or] *annos et solvit quolibet anno Petro de Palacio, quondam, denarios pro una gallina |[21] censuali, nescit si recipiebat eam ut bajulus vel non. Postea audivit dici quod Guilelmus |[22] d·Areyns et mater ejus vendiderunt dictam peciolam terre dicto Petro de Palacio ||***78r,1** *[d]um erat bajulus, et dictus Petrus de Palacio fecit erradicari dictas olivarias, testis vidente, et fecit |[2] eas poni in pexeria sui molendini, et erant bene X vel XII olivarie.* **538**

Declaració de Guillem Jordà, veí de Camarasa:

78r,3 *Guilelmus Jordani, habitator Camarase, testis juratus, dixit quod a X annis citra solvit Petro de Palacio, |[4] bajulo Camarase, XL solidos, eo quia filius suus, Apa[ri]cius*[mi] *Jordà, fuerat sequtus Guilemonum*[mj] *de Cardona |[5] contra Turrem Grossam cum quibusdam clientibus Camarase. Interrogatus si ipse solvit eos dicto |[6] Petro, et dixit quod non, immo Guilelmus Navarre de Ilerda mutuavit eos sibi et solvit eos dicto |[7] Petro de Palacio, et testis solvit dicto Guilelmo Navarre predictos XL solidos, LXXXV solidos |[8] Barchinonensium. Interrogatus si per sentenciam solvit, et dixit quod non, immo per composicionem, et credit quod inde |[9] fuit factum instrumentum remissionis.* **539**

[10] *Item alia vice solvit dicto Petro de Palacio XXXV solidos, quia habuerat verba cum fratre |[11] suo, Raimundo Jordà.* **540**

[12] *Item alia vice solvit eidem Petro de Palacio XX solidos pro Jacobo, filio suo, quia habuerat verba cum |[13] Guilelmo Palarés.* **541**

Item XL solidos quos ipse et Raimundus Jordà, frater suus, solverunt ei, eo quia habuerant verba et rixam |[14] cum Arcalís, guardiano bestiarii, et tunc tenebat redditus Camarase nobilis Jacobus de Cervaria, quondam. **542**

Declaració de Ramon Jordà:

78r,15 *Item Raimundus Jordà, juratus, dixit se solvisse dicto Petro XX solidos de dictis XL, et ex alia parte V sol. pro banno cujusdam fimerii. |[16] Et audivit dici quod habuit bene* **543**

[mi] Ad lit.: *Apacius*
[mj] O bé *Gueraldonum*

CC sol. de consimilibus bannis ⌊quia non⌉ removerant fimerios de vicis ut mandaverat fieri.

Declaració de Ramon de Montroig, veí de Camarasa:

544 **78r**,17 *Raimundus de Monte Rubeo, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit se vidisse quod Petrus de Palacio, |*18 *quondam, tunc bajulus Camarase, duxit duos captos, scilicet Guilelmum de Meeyà et Petrum de Paneres, equitantes cum manibus |*19 *et pedibus ligatis, et dicebatur quod eos ceperat apud Alòs, et vidit quod misit eos in domos |*20 *suas quas tunc habebat Camarase prope ecclesiam Sancte Marie, et misit eos in uno vexello vinario. |*21 *Et illa eadem die juxta noctem vidit Bertrandum Ollerii, Arnaldum Guilabert, Petrum des Falcons et Raimundum |*22 *dez Falcons et multos alios, scilicet LX vel LXX amicos et consanguineos Bertrandi Ollerii, quem dicti |*23 *capti dicebantur interfecisse. Et sequenti die fuit dictum quod dicti capti fuerant traditi |*24 *predictis et fuerant suspensi apud Cubels, et quod dictus bajulus habuerat mille solidos, de quibus |*25 *dicebatur tenere unum equm in pignore pro D solidos, que erat Bertrandi Ollerii predicti, de pilo ||***78v**,1 *bagio, et testis vidit dictum equm penes dictum Petrum multo tempore, et dicebatur quod quidam portarius |*2 *domini regis, nomen cujus ignorat, interfuerat ad premissa, et erat fama quod dictus Petrus de Palacio |*3 *habuerat inde mille solidos a predictis.*

545 4 *Item dixit quod fama et credulitas est in Camarasa quod Petrus de Palacio, existens bajulus, habuit |*5 *CC solidos ab hominibus Camarase quod caperet Arcalís, qui erat malefactor. Et quod postea dedit |*6 *aliquos denarios dictus Petrus Raimundo Gombaldi, ut exploraret illum, et ille fecit se socium ejus |*7 *et misit eum in manus dicti Petri, qui suspendit eum Camarase.*

546 8 *Item dixit quod ipse testis fuit in stabilimento castri de Muntzenís cum Guilelmo Salat, Raimundo Pelicer, |*9 *Petro Lupel, Bernardo Pelicer, Petro Pelicer, Arnaldo Guilabert, Raimundo Obrer et quedam alii, et ipsi |*10 *in messibus fecerunt bladum inter ordeum et frumentum de honoribus ipsius castri XL |*11 *vel XLV kaficia, et Petrus de Palacio misit Berengarium Silvestre, domesticum suum, et pro eo |*12 *accepit primo decimam et primiciam, et de residuo voluit habere dimidiam, et credit quod habuit |*13 *V kaficia pro decima et primicia, et portavit secum.*

547 14 *Item vidit portari fustam apud Camarasam, et dicebatur quod fuerat de ponte fusteo Balagarii, et Petrus |*15 *de Palacio faciebat eam portari ad domum suam. Interrogatus de valore et de quantitate dixit |*16 *se nescire.*

548 17 *Item dixit quod tempore domini regis Petri fuit facta cavalcata apud Tartareu per aliquos homines de Camarase, |*18 *et de Laurencio fuerunt ibi duo vel tres, ignorat tamen si fuerunt ibi aliqui de Cubellis. Et cum |*19 *illis fuit testis, et adduxerunt bestiarium grossum et minutum, et specialiter porcos, et |*20 *fuit totum positum in posse dicti Petri de Palacio, bajuli Camarase, qui dictam cavalcatam |*21 *mandaverat fieri. Et testis et Guilelmus*

Guisser, Raimundus de Meeyà et Arcalís de Villanova de Meeyà, |[22] de mandato dicti bajuli, duxerunt ad firam Cervarie dictum bestiarium et vendiderunt ||[79r,1] ipsum exceptis tribus bestiis mularibus, et testis solvit pro precio dicto bajulo mille CCCXXX[mk] *|[2] solidos IIII denarios Barchinone. Et de dictis mulis Raimundus de Meeyà ⌊de Cubellis⌋ retinuit unam bestiam pro XL |[3] solidos, nescit tamen si eos habuit dictus Petrus, et restituerunt alias duas, que valebant bene LXXX |[4] solidos, dicto Petro de Palacio. Et vidit testis quod apud Tarregam dicti tres socii sui vendiderunt |[5] oves et agnos pro CL solidos sub termino solvendis, et credit quod eos habuit dictus Petrus de Palacio. |[6] Interrogatus qua re fuit facta dicta cavalcata, dixit se nescire.*

[7] *Item, dixit quod litera infantis Petri, procuratoris domini regis Alfonsi, quondam,* 549
fuit missa apud Camarasam |[8] Petro de Palacio, tunc bajulo Camarase, et tunc fuit mandatum omnibus publice quod omnes sucurrerent |[9] ad terram Empurdani, que perdebatur, quia rex Majorice et gentes Francie destruebant dictam terram, |[10] et quod pater non expectaret filium nec filius patrem, et fiebant alimars[kk] *per podios. Et tunc testis ivit |[11] cum aliis hominibus que iverunt apud Figuerias, et vidit ibi exercitus inimicorum domini regis in obsidione |[12] de Carmensó, et tunc non vidit ibi Petrum de Palacio, immo fuit ibi pro eo Petrus de Palacio qui |[13] nunc vivit, avunculus ejus, qui dicebat se tenere locum ejus. Interrogatus si audivit |[14] legi dictam cartam et dixit quod non, set fuit ei relatum per alios. Dixit eciam se audivisse dici |[15] quod dictus Petrus, qui remanserat, habuit denarios ab aliis qui remanserant, et noluit reddere eos quamvis |[16] mandasset ei per suam literam dictus dominus infans, ut audivit dici.*

[17] *Item dixit quod a XXV annis citra vidit Petrum de Palacio, bajulum Camarase,* 550
vendentem et fa-|[18]cientem vendi vinum in mense del vet apud Camarasam. Et faciebat aportari vinum de Privano |[19] postquam habuit dictum locum, et faciebat vendi in dicto mense cum vendiderat vinum ville.

[20] *Item dixit quod a XX annis citra vidit multociens mensurari bladum quod Petrus* 551
de Palacio et castlani |[21] recipiebant de comuni granario cum fanecha rotunda, et in qualibet fanecha fiebat una calçata[ef]. *|[22] Set a V annis citra, secundum suum scient, fuit facta fanecha quadrata, set nescit qualiter mensuratur, |[23] si cum calçata*[ef] *vel sine.*

[79v,1] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, quondam, dum fuit bajulus, habuit* 552
sal de salinis domini regis. |[2] Interrogatus qualiter scit, et respondit quia vidit portari dictum sal a nunciis suis quorum nomina ignorat, |[3] quia mutabantur de quantitate, tamen nescit.

[4] *Item dixit quod dictus Petrus tenuit gabellam*[ml] *salis apud Camarasam per duos* 553

[mk] Esmenat; abans hi deia *mille CCCCXXX*, però l'última *C* està cancel·lada

[ml] *gabella*: impost que antigament es cobrava damunt la compra o venda de certs articles de primera necessitat (vi, oli, sal, etc.); cast. *gabela*; d'una manera especial, impost sobre la sal, consistent en l'obligació de comprar-ne determinada quantitat per cap o de pagar un tant damunt la que es treia dels magatzems on estava estancada; un d'aquests magatzems

annos, ut sibi videtur. |[5] Et vendebat fanecham ad VIII denarios, et habebat a salinariis pro IIII[or] denariis.

554 *[6] Item, interrogatus super locum de Segura, dixit ut Balagarius de Palacio, superior testis.*

555 *[7] Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus Camarase, conduxit ipsum et matrem ejus ad |[8] ministerium[mm] furni superioris de Camarasa s¦ic¦ quod mater sua teneret palam et ipse aportaret linguam, et |[9] promisit eis dare pro mercede seu logerio[mn] duorum annorum CCC solidos. Et non solvit eis nisi |[10] CC et XX solidos, et nunquam potuerunt habere ab eo LXXX solidos remanentes, dicendo |[11] semper quod computaret cum Petro de Palacio, filio Guilelmi de Palacio, qui fecerat soluciones |[12] eis. Et contigit cum non posset habere solucionem quod, quadam die juxta Petronum[ju], quod testis |[13] dixit quod daret alicui dictos denarios, et tunc dictus Petrus mandavit ipsum capi, et fuit |[14] manulevatus[mo] per Bernardum de Turri, et tunc exivit villam et fecit sibi dominum Petrum de Montechateno, |[15] qui acuyndavit[aj] ipsum. Postea reversus est Camarasam, eo quia Arnaldus de Manso, quondam, avunculus |[16] testis, promiserat aptare negocium, et dictus Arnaldus fuit locutus cum dicto Petro, set non |[17] potuit cum eo aliquid boni facere, et sic nunquam habuit inde aliquid, quia dicebat quod |[18] placitando faceret ei expendere dictos denarios. Dixit eciam quod in libro memorialium scribanie Ca-|[19]marase reperiretur nota instrumenti quod debuit facere.*

556 *[20] Item dixit quod in guerra que fuit inter dominum regem Petrum et comitem Fuxensem fuit ordina-|[21]tum Camarase quod homines non excederent statutos terminos ad colendum honores vel ob |[22] aliud propter tutelam eorum. Et quadam die testis volebat cavare in quadam vinea sua |[23] que erat prope dictos terminos ⌊et dictus Petrus de Palacio, quondam, concessit ei⌉, set Petrus de Palacio, filius Guilelmi de Palacio, qui recog-||[80r,1]noscebat dictos terminos, vidit testem ibi fodere ⌊racione banni, quod erat V solidorum⌉, et pignoravit in domo sua duas lodices et unum borratium[mp], valentes X vel XII solidos. Et cum esset pignoratus repeciit pignora, et dictus |[2] Petrus, quondam, procrastinabat dicendo "sí faré, sí faré", et mandavit Arnaldo Argot quod redderet sibi, et |[3] ille perquisivit ut dixit, et quod non invenerat ⌊ea⌉. Et sic nunquam potuit consequi pannos nec precium. |[4] Dixit eciam quod quando dictus Petrus debuit ire in Siciliam dixit sibi quadam die quod Deus non permiteret |[5] ipsum redire de illo viatico nisi redderet sibi dicta pignora.*

[mm] *ministerium*: beneficii seu feudi species, quæ sub certi obsequii ac servitii conditione concedebatur [du Cange]
[mn] *logerium*: preu de lloguer [du Cange]
[mo] *manllevar*: alliberar mitjançant una fermança
[mp] *borratium*: vestis ex borra seu tomento confecta, coactilis, gambeso [du Cange]

Declaració de Bernat Ferrer, fill de Bernat Ferrer:

80r,7 *Bernardus Ferrarii, filius Bernardi Ferrarii, juratus, dixit quod a X vel a XII annis citra testis sub-|8traxerat de area patris sui unam fanecham frumenti, parum plus vel minus, et Raimundus Mas-|9caró terruit eum dicens quod Petrus de Palacio, bajulus Camarase, tormentaret eum, et fugit |10 et fuit bannitus. Et finaliter pater ejus fecit composicionem et solvit ei XV solidos racione |11 predicta, et habuit dimitere ei unum sotum quem habebat en la Migana, quem recipiebat |12 pro V solidis ultra dictos XV solidos.* **557**

Declaració de Ramon de Colell, veí de Camarasa:

80r,13 *Raimundus de Colello, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod tempore quo dominus rex Petrus, |14 pater domini regis, cepit castrum de Viuves, Petrus de Palacio, quondam, bajulus Camarase, empa-|15ravit dictum castrum pro dicto domino rege. Et fecit inde abstrahi bladum, scilicet, frumentum |16 et ordeum, mel et ceram in magna quantitate, et tonas et barrillas et fustam cum bestiis |17 de Cubellis et de Camarasa. Interrogatus qualiter scit, dixit quod ipse ⌊vidit et⌋ fuit in custodia dicti castri |18 pro eo, et tenuit dictum castrum bene per duos menses. Et non dum est satisfactum testis de suo |19 salario. Interrogatus de quantitate et valore dicti bladi et aliarum rerum dixit se nescire.* **558**

20 *Item dixit se vidisse bis in castro de Privano Arnaldum Alegret et Arnaldum Baladí post mortem Petri Zalendí, |21 presente Petro de Palacio, quondam, et erant in suo hospicio. Vidit etiam eos alia vice apud Figueriam |22 cum dicto Petro de Palacio post mortem dicti Petri Salendí. Et audivit ⌊etiam⌋ dici quod stabant publice in castro |23 de Laurencio, ita quod fecit dictus Arnaldus Alegret ibi amasiam*[mq]. **559**

Declaració de Martí de Colell, veí de Camarasa:

80v,1 *Martinus de Colello, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod Petrus de Palacio, condam, |2 tenuit castrum de Viuves pro domino rege Petro, et habuit inde bladum, nescit quantum. Interrogatus |3 qualiter scit, dixit quia vidit. Et audivit dici quod habuit inde mel et ceram.* **560**

4 *Item dixit quod Petrus de Palacio habuit pontem fusteum et de Balagario. Interrogatus qualiter scit, |5 dixit quod ipse testis stabat tunc in castrum de Laurencio pro eo et juvit portare trabes que |6 fuerant dicti pontis per flumen Sicoris usque ad terminum de Lorencio. De quantitate et valore |7 interrogatus, dixit se nichil scire. Dixit etiam quod habuit gumenas*[cu] *et clavos.* **561**

[mq] *amasia*: amant [du Cange]

562 [8] *Item dixit quod ipse fuit in cavalcata de Tartareu et juvit alios, et adduxerunt bestias grossas |[9] et minutas et porcos. Et in reditu, testis remansit in castro de Laurencio, et alii adduxerunt |[10] cavalcatam apud Camarasam. Et audivit dici quod Petrus de Palacio habuit eam. Nescit tamen |[11] quid factum fuit.*

563 [12] *Item dixit se vidisse a XXX annis citra quod Petrus de Palacio vendidit vinum in Camarasa |[13] in mense del vet. Nescit cujus erat vinum, set quod Petrus de Palacio, qui erat bajulus, fa-|[14]ciebat ipsum vendi.*

Declaració de Guillem Bagí, veí de Camarasa (3 març 1298):

564 **80v**,[15] *Guilelmus Bagí, habitator Camarase, juratus, dixit quod uxor sua solvit dicto Petro de Palacio, |[16] tunc bajulo Camarase, XV solidos pro exercitu de Panizars quando fuit obsessum |[17] castrum de Carmensó per regem Majorice et ipse testis remansit, quod non ivit ad dictum |[18] exercitum. Interrogatus qualiter scit quod uxor sua solvit dictos XV solidos, et dixit quod |[19] ipsa dixit sibi. Dixit etiam quod dictus Petrus de Palacio habuit ab eo V solidos per lo rera |[20] bovatge tempore domini regis Petri, de quo rere bovatge habuit mille solidos |[21] a villa, ut audivit dici.*

[22] *V^o nonas marcii anno predicto.*

Declaració de Guillem Bagí, fill de Pere Bagí de Camarasa:

565 **81r**,[1] *Guilelmus Bagí, filius Petri Bagí, de Camarasa, testis juratus et interrogatus, dixit se vidisse a XXX annis |[2] citra quod Petrus de Palacio recepit sal de salaris Camarase, que, ut credit, sunt VII aree, et qualibet |[3] septimana quando fiebat sal consuevit uti aqua putea, de qua fit sal a die sabbati in nocte usque |[4] ad mane sequentis diei lune. Et dicebat semper quod propter dominicaturas suas habebat dictum sal. Interrogatus si |[5] dictus puteus est infra dictas dominicaturas, et dixit quod nunquam audivit quod esset dictus puteus in dictis domini-|[6]caturis, immo audivit dici ab antiquis quod dominus comes Barchinone quondam donavit LX mansis dictum puteum et re-|[7]tinuit sibi dictas areas habendas per dictum tempus, et quod homines dictorum mansorum debebant dare de aliis areis |[8] decimam dicto comiti. Et hodie, jus dictorum LX mansorum pervenit ad X vel XII parcerios, de |[9] quibus est testis unus, et dant inde decima domino regi et nichil aliud. Et habet testis ibi XVII areolas, |[10] et facit ⌊inde⌋ censum ⌊salis⌋ Raimundo Oldomar et quibusdam aliis, a quibus recepit eas in stabilimento.*

566 [11] *Item dixit se audivisse dici et omnes dicebant de Camarasa quod locus de Segura fuit alodium proprium domini regis. |[12] Et hoc fuit dictum per XXX annos et amplius.*

Declaració de Ramon de Camarasa, castlà de Camarasa:

81r,13 *Raymundus de Camarasa, castlanus Camarase, ⌊testis⌉ juratus et interrogatus. dixit quod, tempore quo Examinus Petri* |14 *de Salanova fecit inquisicionem Camarase contra Petrum de Palacio, quondam, Berengarius Silvestre, domesticus* |15 *et scutiffer dicti Petri, rogavit dictum testem, ex parte dicti Petri de Palacio, quod non diceret dicto* |16 *Examino de illis CC solidis, que fuerunt positi in quodam albarano, quod dominus rex prius man-*|17*davit fieri ipsi testi de D solidis, quos ipsi testi debuit solvere dominus rex pro precio cujusdam* |18 *cavallarie castri de Lorenz, que fuit Gueraldⅰe⌉ Coscona, quam testis promiserat vendere* |19 *ipsi domino regi ad cognicionem Petri de Palacio et aliorum cognitorum. Et dictus dominus rex man-*|20*davit fieri albaranum de D solidis, et dictus Petrus de Palacio dixit scriptoribus quod* |21 *ponerent ibi DCC solidos, dicens quod dictus dominus rex mandaverat ei, et re·vera non man-*|22*daverat nisi de D solidis. Et testis respondit dicto Berengario Silvestre quod ipse non celaret* ‖**81v**,1 *veritatem, immo diceret dicto Examino veritatem, et sic deposuit in posse dicti Examini et* |2 *dixit veritatem. Dixit eciam quod ipse de dicta quantitate non habuit nisi CCCLXX et tres solidos,* |3 *quos solvit sibi tempore obsidionis de Balagario Mossé Ravaya et en Geiri, judei, in domo d·en* |4 *Malux, in callo judeorum Ilerde. Interrogatus si dictus Petrus de Palacio habuit inde aliquid, et dixit* |5 *se ne scire. Interrogatus quare fecerat poni in albarano plus quam dominus rex mandaverat, et videtur* |6 *ipsi testi quod dictus Petrus fecerat poni dictos CC solidos racione expensarum quas fecerat, quia testis* |7 *fuit miratus quare faciebat, et videtur ei quod dictus Petrus respondit predicto modo, scilicet quod racione ex-*|8*pensarum faciebat. Interrogatus de ipso albarano ubi erat, et respondit quod ipse tradidit dictum* |9 *albaranum vel dicto Examino vel Mossé Ravaya, quia non recordatur.* 567

10 *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio fecit dirui murum castri de Camarasa, qui erat lapideus,* |11 *a turri istius testis usque ad turrim cimbalorum*[gp]*, et construxit inde palacium suum. Interrogatus qualiter* |12 *scit, respondit quia vidit et erat tunc bajulus. Set dicebat quod dominus rex fecerat ei car-*|13*tam, set testis non vidit dictam cartam nec audivit eam legi. Dixit etiam quod sibi fuit valde* |14 *grave*[le]*, eo quia fortitudo castri et ville diminuebatur, ut potest videri ad occulum. Dixit etiam* |15 *se audivisse dici quod dictus Petrus de Palacio fecerat abstrahi lapides de dicto castro.* |16 *Et quando testis venit Camarasam et invenit lapides remotos, audivit dici quod dictus Petrus fecerat* |17 *eos poni in construccione palacii sui.* 568

18 *Item dixit quod in exercitu de Figueriis quando rex Majorice erat apud Carmensó cum gentibus regis* |19 *Francie, testis erat ibi cum nobili Raimundo Fulconis et vidit homines Camarase ibi, set non vi-*|20*dit dictum Petrum de Palacio, immo erat ibi pro eo vel Pere d·en Guillem, vel Pere Salendí,* |21 *ut sibi videtur.* 569

22 *Item dixit quod ipse emit unum ortum in capite pontis Camarase a filio Ferrarii de Rubió et a Bartholomeo de na* |23 *Sanza. Et erat res censualis sibi tantum, et non solvit inde bovaticum quia non fuit requisitus ab aliquo, et est paratus solvere* |24 *quando fuerit* 570

requisitus.

571 [82r,1] *Item dixit quod vidit a X annis citra quod Petrus de Palacio quolibet anno faciebat vendi et cridari vinum |[2] in mense del vet. Nescit tamen si pro domino rege vel pro domino de Cardona. Et ipse testis etiam emit |[3] de ipso vino.*

572 [4] *Item dixit se vidisse a tempore mortis domini regis Jacobi, quondam, quod Petrus de Palacio, quondam, et testis et alii |[5] parcerii, receperunt in granario comuni bladum cum fanecha calçada*[ef].

573 [6] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio a XX annis citra retinuit de blado et vino comuni de |[7] C*^{m} *usque ad C*^{m}*LXXX solidos ut reficeret torqualaria mensis. Nescit tamen si per unum |[8] vel per plures retinuit predicta, et fecit ibi modicam refeccionem. Nescit tamen quantum constitit.*

574 [9] *Item dixit quod cavallaria de Merita, quam nunc tenet pro isto teste Arnaldus de Fluviano, filius Bernardi de Fluviano, |[10] debet semper facere ⌊cum castlania hujus testis⌉ unicum servicium domino regi, scilicet, unum militem, et semper fuit servatum et specialiter |[11] in exercitu Murcie tempore prime capcionis quam dominus rex Jacobus, quondam, fecit, quia tunc pater hujus |[12] testis dedit CCC solidos Berengario de Fluviano, quondam, ut iret in dictum exercitum pro eo. Et cum Arnaldus |[13] d·Artesa, qui tunc tenebat dictam cavallariam de Merita, deberet sibi facere adjutorium, fuit con-|[14]ventum quod pro dicto adjutorio Burdus de Monte Claro sequeretur ipsum Berengarium de Fluviano ⌊ad mandatum Raimundi de Camarasa, patris sui⌉, et dictus |[15] Burdus, ⌊qui erat ballistarius ad equm⌉, ad preces dicti Arnaldi d·Artesa, ivit cum dicto Berengario ad dictum exercitum de Murcie. Interrogatus |[16] qualiter scit predicta, et dixit quod ipse interfuit et vidit et audivit. Interrogatus si habet inde instrumentum |[17] conveniencie, et dixit se nescire. Interrogatus si vidit aliter servari, et dixit quod non.*

575 [18] *Item fuit interrogatus de loco de Segura, et dixit quod dictus locus fuit et est alodium domini regis, et quod |[19] ipse non habuit ibi firmam juris in homine ibi stante. Set a XX annis citra vidit quod decima |[20] dicti loci de pane et de vino et de omnibus fuit comunis et posita in comunibus orreis seu granariis. |[21] Set a III*^{bus} *annis citra fuit mutatum.*

576 [22] *Item permutavit in loco de Camarasa IIII almutz de civada quos Bernardus de Turri faciebat sibi censuales pro suo hospicio, et duas gallinas |[23] et duas focacias censuales quas Bernardus Carbonel et Raimundus de Beença faciebant sibi pro eorum hospiciis, pro una buiga sive costa |[24] quam tradidit sibi dictus Bernardus de Turri prope locum des Campel. Et similiter non solvit bovaticum, set paratus est solvere cum fuerit requisitus.*

577 [82v,1] *Item dixit quod a X annis citra vidit dictum Petrum de Palacio, tunc bajulum Camarase, recipere linguas |[2] boum in macello Camarase. Nescit si recipiebat eas pro domino de Terraroga vel pro Gueraldo |[3] Alamanni, quondam, cujus locum obtinet dominus rex. Interrogatus quot linguas dixit se nescire.*

Declaració de Bernat Guilabert, fill de Guillem Guilabert, de Camarasa:

[82v,4] *Bernardus Guilabert, filius Guilelmi Guilabert, de Camarasa, testis juratus et interrogatus, dixit quod anno preterito testis |[5] fuit in regno Murcie cum domino rege, et erat ibi cum Petro Salendí, quondam, qui erat capud eorum. |[6] Et fuit hodium inter dictum Petrum Salendí et hunc testem, eo quia quadam die percussit istum testis in porta |[7] castri de Uriola cum lancea sua. Similiter fecerat capi ab alguaserio domini regis Balagueronum Valensa, |[8] qui habuerat rixam cum ipso Petro Salendí. ⌊Similiter Petrus Salendí fuit rixatus cum Bernardo Baladí⌉. Et sic* [mr] *omnes tres habebant |[9] eum hodio ad mortem. Et cum fuerunt Camarase, dictus Petrus de Salendí fuit ibi et intravit villam, |[10] et ipsi proposuerunt eum occidere racione predicta. Et sic, ipsi tres fuerunt agressi in platea dicte |[11] ville cum armis dictum Petrum, et fecerunt eum intrare domum Bernardi Pebret, et supervenit ad |[12] hoc Arnaldus Alegret, consanguineus dicti Balagueroni et istius testis. Et similiter Arnaldus Alegret fuerat |[13] offensus per ipsum Petrum Salendí, et dictus Arnaldus cum spataa processit contra dictum Petrum Salendí |[14] in porta dicto Bernardi Pebret. Set non potuit ipsum consequi, quia dictus Petrus cecidit in terram |[15] intra domum. Et dictus Arnaldus cum spataa percussit in porta domus et fecit ibi magnum |[16] ictum. Et sic omnes homines interposuerunt se, quia bajulus, scilicet Petrus Argot, non erat tunc |[17] in villa set in orta. Et sic remanserunt in villa et aliqui homines dicte ville associaverunt dictum |[18] Petrum Salendí usque ad domum suam. Et post duos dies, in mane, testis et Bernardus Baladí |[19] transibant per villam et obviaverunt sub domo Arnaldi Vives dicto Petro Argot, qui dixit eis quod |[20] darent ei fidejussorem de eo quod fecerant predicta die contra Petrum Salendí. Et Bernardus Ba-|[21]ladí dixit ei: "No ¦la yc¦ avem ara dar, ¦la usem¦ encara huy". Et dictus bajulus dixit: "Sí |[22] faretz, a la mia fe, ans que us partiscatz de mi". Et testis dixit ei: "No us en darien gens". |[23] Et statim recesserunt ab eo, et ipse bajulus clamavit: "Via fora! Prenetz·los!". Et ipsi exi-|[24]verunt villam currendo, et aliqui homines dicte ville cum dicto bajulo fugaverunt usque ||[83r,1] ad rupes de Munteró. Postea predicti fugantes redierunt villam. Et eadem die iverunt testis et Bernardus |[2] Baladí, et Arnaldus Baladí et Petrus Perpinyà venerunt ad dictam serram d·Espina et in via obviaverunt Berenguerono Bageí, |[3] et dixit eis: "Barons, venitz·ne que en Salendí és en la Mulinera, sicut ⌊Petrus Solsona⌉, vinyogulus*[ms]*, dixit michi". Et cum iste testis |[4] ascenderet serram de Pop Mar¦tí¦ ut respiceret dictum Petrum Salendí per quem locum esset transiturus, testis |[5] respexit et non vidit ipsum. Et Arnaldus Baladí, qui paulo ante recesserat ab eis, occurrit ei dicens: |[6] "No us cal anar, que Balagueró Valensa a mort en Salendí, que yo he vist que li ha dat ab lansa", et tra-|[7]hit lanceam per terram, "e el que·s té a la coha*[mt]* *del rucí ab l·espaa treta", dicebat de ipso Petro Salen-|[8]dini, "e que li donà ab la spaa". Ergo dixit testis aliis: "Barons, mal tornar nos faria a la vila". |[9] Et sic venerunt apud Alòs. Set dictus Balagueronus ivit, ut audivit* 578

[mr] Cancel·lat: *ambo habebant hodio ad mortem*

[ms] *vinyògol*, *vinyòvol*: guardià de vinya o de vinyes

[mt] *coa*: cua

dici, apud Rapitam, prout sibi |[10] retulit postea. Et in crastina die venerunt Periconus Perpinyà[mu] *et Raimundus de Turri, filius |[11] Raimundi de Turri, apud Alòs, et dixerunt eis: "Barons, pensat·vos·en d·anar, que en Salendí és tot espesse-|[12]rat et dién què an fet Arnau Alegret e Balaguer Valensa". Et ab inde venerunt apud Privanum, |[13] set non erat ibi tunc Petrus de Palacio, et ancilla ejus, ignorans ipsos aliquid fecisse, quia ipsi |[14] non dixerunt ei, paravit eis nonam, quia erat vigilia Sancte Marie de augusto. Et ab inde |[15] venerunt apud Villam Novam. Et in die Sancte Marie in mane, Arnaldus Guilabert, frater hujus testis, venit |[16] cum quodam juvene de Castelserà apud Villam Novam et dixit ei: "Veiatz quin desastre m·és |[17] vengut, que yo·m cuydava*[mv] *que vos fossetz anatz ves lo torrent de Baldassar" et ibi inveni |[18] Petrum Salendí interfectum, et recepi capam ejus propter illos denarios quos vobis debebat, dicebat |[19] de isto teste, ⌊set tamen, accepta capa, recognovit se errasse, et dimisit eam coram Pereto Martí, filio Arnaldi Martí⌉, et testis reprehendit eum quare dictam capam acceperat et quia fugerat a loco |[20] de Camarasa. Et eadem die in sero, venerunt ad dictum locum de Villanova ex parte Petri de Palacio, |[21] tunc bajuli, Guilelmus Mulner et Raimundus de Colello, et dixit eis quod ipse Petrus erat iturus in Aragoniam, et quod |[22] declinarent interim ad locum suum de Figueria donec ipse Petrus reverteretur. Et ibi steterunt per VIII |[23] vel X dies, quia dictus Petrus de Palacio mandaverat cuidam juveni d·Algerre, qui tenebat pro ipso |[24] dictum locum, et ancille sue, nomine Sansona Tartaylla, que ut dicebatur erat amasia*[mq] *sua, |[25] et cuidam juveni, nomine Guarnerio, qui erat inde alcaydus, quod reciperent eos et procurarent. Et ante |[26] quam dictus Petrus de Palacio veniret de Aragonia, amici eorum miserunt eis dici per literas quod exi-||***83v,1***rent inde, quia Stephanus de Cardona, bajulus Cathalonie, et Raimundus Puigvert, bajulus Camarase, |[2] debebant illuch ire cum exercitibus. Et ipsi illa nocte non dormiverunt, excubantes et |[3] vigilantes si dicti exercitus accederent ad dictum locum, et summo mane recesserunt et |[4] iverunt ad castrum de Castilione nobilis Alvari.*

579 *Dixit etiam quod ipsi tunc erant banniti |[5] in Camarasa, quia die illa qua dictus Petrus Salendí fuerat interfectus, Petrus Argot, tunc |[6] bajulus Camarase pro dicto Raimundo de Podio Viridi, fecerat eos banniri ante quam dictus |[7] Petrus Salendí sepeliretur, sicut retulerunt eis apud Alòs Pericon[us]*[mw] *Perpinyà et Raimund[us]*[mw] *de Turri |[8] supra dicti, ⌊ut nisi venirent infra X dies haberentur pro confe¦c?¦is⌉. Et cum dictus Petrus de Palacio fuisset reversus de Aragonia et esset apud locum |[9] de Figueria, quesivit quo iverant ipsi, et audivit dici testis quod retulerunt dicto Petro de Palacio |[10] quod pretimore exercitus domini regis iverant ad castrum de Castilione, et tunc misit ⌊ad⌉ eos |[11] unam mulam honeratam frumento ad dictum castrum de Castilione, et ibi in predicto castro ste-|[12]terunt per aliquod tempus, et venerunt aliquando ad castrum de Privano,*

[mu] Esmenat; abans hi deia *Petrus Alegret, frater dicti Arnaldi*

[mv] *cuidar*: pensar, creure

[mw] Ad lit.: P^{ono} *Perpinyà et* R^{o} *de Turri supra dicti*, però interpretem que hi ha un error i hauria de ser tot en nominatiu

*et comedebant et torna-|13bant in castro, dicto Petro absente. Et interim, dictus Petrus de Palacio ivit ad dominum |14 regem apud Barchinonam, et cum fuit reversus, sciens quod testis et alii supra dicti tornaverant in castro de Privano, |15 doluit et fuit gravatus multum, prout dixit eis in eodem castro postea, ad quod fecit |16 venire Arnaldum Alegret, qui collegerat et colligebat morabetinum monetatici pro eo in loco de |17 Camarase tempore dicti homicidii, et hunc testis, pro computo habendo, et dixit eis quod ipsi inten-|18debant destruere ipsum, quia in curia domini regis dixerant ut ipse Petrus refe-|19rebat quod ipse receptaverat eo in loco de Figueria et de Privano, et illa de causa motus, |20 abjecit de castro de Privano Arnaldum de Palacio, nepotem suum, et non ⌊fuit⌋ ausus ibi esse dum |21 vixit. Et deinde dixit eis quod irent ad castrum de Laurencio, ad Petrum de Palacio, |22 alcaydum dicti castri, et quod expectarent eum ibi usque in crastinum, ad hoc ut com-|23putarent super facto monetatici quod dictus Arnaldus Alegret levaverat pro eo in Cama-|24rasa, ut predictum est. Et venerunt ad turrim dicti alcaydi, que est sub castro |25 de Laurencio, et in crastino Petrus de Palacio, quondam, fuit ibi et computaverunt super ||**84r**,1 monetatico. Et facto computo, Petrus de Palacio rediit Camarasam et hic testis et Arnaldus Alegret ascen-|2derunt in castrum de Laurencio et fuerunt hospitati ibi in fortitudine in illa nocte, et in crastinum |3 et ab inde fuerunt reversi ad dictum castrum de Castilione, ubi invenerunt alios socios predictos.*

4 *Item fuit interrogatus si Petrus de Palacio tractavit mortem dicti Petri Salendini, et dixit quod non, ipso sciente. |5 Interrogatus quare ergo recepit eos in suo, et respondit quod occasione Ferrarii Baladí, qui erat gener suus, |6 et erat frater dictorum Bernardi et Arnaldi Baladini. Dixit etiam quod testis et Arnaldus, frater suus, et Bernardus et |7 Arnaldus Baladí intendebant reverti Camarasam, eo quia non interfuerant dicto homicidio, set Petrus de |8 Palacio, quondam, misit eis dici apud Villam Novam per quendam nuncium suum, nomine Fromit, quod aliquo |9 modo non redirent, quia Raimundus de Podio Viridi, bajulus, et inquisitores domini regis qui erant venturi, |10 quamvis culpam non haberent torquerent eos. Et etiam misit eis dici quod sustinerent se et |11 ex quo inquisicionem habebant facere contra ipsum Petrum, melius erat eis quod de toto inquirerent |12 et ipse Petrus esset ibi pro eis, et si costaret eis aliquid utilius erat quam si torquerentur. Et hoc |13 idem dixit eis dictus Petrus de Palacio, quondam, in loco de Privano cum fuit reversus Barchinone |14 dicendo eis: "Malastrucs, no us cuytetz[mv], que nul temps no auré bé tro la inquisició sia |15 feta, e yo aydar-vos ne a trer bé".* 580

16 *Item fuit interrogatus si Matheus Coscoyl, sagio Camarase, qui fuit missus ad partes Murcie |17 ad dominum regem ex parte hominum de Camarasa, cartas domini regis ⌊et alias⌋ quas |18 aportavit hostendit Petro de Palacio, quondam, vel alicui alii, et dixit se nescire, set |19 bene audivit dici a quibusdam quod hostenderat eas prius dicto Petro de Palacio, quondam, et ab aliis |20 quod hostenderat eas prius Arnaldo Vives, quam presentaret eas probis hominibus Camarase qui |21 ipsum miserant. Dixit etiam quod ipse testis misit tunc quasdam literas de dicto regno Murcie |22 Petro de Palacio, quondam, significando ei quod Petrus Salendí, qui tunc erat ibi, rep-|23tabat ipsum Petrum de bau-* 581

sia, et quod testis manutenuerat eum coram eo ⌊dicendo⌋ "que mal e leig |24 ho deia, e que si el hi era denant[c]*, que se·n sabria escondir", dicebat de ipso Petro de Palacio. |25 Et dictus Petrus Salendí dixit huic testis "que·l primer hom qui u compraria ho compraria el". Et super* ||**84v**,1 *hoc, testis dixit ei: "Per sol lo y trametré tot a dir". Interrogatus si vidit Arnaldum de Fluviano, |2 Berengarium d·Agramunt, Burdum de Seganta, et alios qui fuerunt banniti seu inculpati de morte |3 Guilelmi Pelliparii, in loco de Privano, apud Figueriam, apud Laurentium, apud Sanctam Liniam, apud Cubels, |4 vel apud Mungay, vel aliquem eorum in aliquo dictorum locorum, et dixit quod non.*

582 5 *Item dixit quod dum erant banniti, ipse testis et Bernardus Baladí venerunt Camarasam ad domum istius testis. |6 Et alia vice testis et Arnaldus Alegret intraverunt Camarasam ad domum ipsius testis, et Arnaldus Besuldo, |7 cecus*[mx]*, avunculus Arnaldi Alegret, fecit eis parari cenam in hospitali Camarase.*

Declaració de Nicolau Vicatell, de Camarasa:

583 **84v**,8 *Nicolaus Vicatel, de Camarasa, testis juratus et interrogatus, dixit se audivisse dici a Jacobo Morel |9 et uxore sua Guilelma quod Raimundus Valensa, germanus Balagarii Valensa, portavit lanceam eidem Balagario |10 cum qua percussit Petrum Salendí, quondam, et transivit ultra Sicorem ad sotum Petri de Palacio, |11 quondam. Et Ferrerona, fila Guilelmi Ferrarii, quondam, portavit eis prandium ad dictum sotum, et eadem |12 die occiderunt dictum Petrum Salendí. Et quod hoc viderunt Bernardus Pelliparii, et uxor Jacobi Morel, |13 et Sibilia de Ginca. |14 Item dixit quod Balagarius Valensa, post mortem dicti Petri Salendí, fuit hoc anno, per XV dies |15 ante festum Natalis Domini, in domo Raimundi Rodera, et uxor Raimundi Valensa portavit ei vi-|16num et amicdala. Interrogatus qualiter scit, dixit quod ipse testis fuit presens. |17 Item dixit quod Arnaldus Alegret fuit in eadem domo cum Petro Alegret, fratre suo, et Balaguer |18 Valensa, et iste testis, et uxor Raimundi Valensa, et en Rodera, et uxor ejus in eadem nocte. |19 Interrogatus qualiter scit, respondit quod ipse testis fuit [presens]*[my]*, ut predixit. |20 Item dixit quod Arnaldus Alegret stetit in domo Guilelmone Alegreta bene per XV dies vel |21 per tres septimanas continue, et erat ibi mater sua et Petrus Alegret, germanus suus, |22 et Jacobus T⌊or⌉t, pastor dicte Guilelmone, et Arnaldus, serviens dicte Guilelmone, et Raimundus Alegret.* ||**85r**,1 [mz] *Interrogatus quomodo scit, et respondit quod audivit dici. Interrogatus de tempore, |2 dixit quod ante festum Natalis Domini. Et in hoc sciunt los Baladins. |3 Item audivit dici quia Raimundus Valensa et mater ejus et uxor Raimundi Valensa portaverunt cibum apud |4 Seguram dictis bannitis. Et hoc sciunt Seguret et ejus domestici. |5 Item fuerunt in domo de na Berenguera de Camarasa. Interrogatus qualiter scit, et dixit quod ipse interfuit. |6 Item fuerunt in domo Marie*

[mx] Esmenat; abans hi deia *secus*
[my] Manca en l'original
[mz] Cancel·lat: *Et testis intrabat et exibat de die et de nocte*

Rubiona, et istud scivit quia interfuit. Et fuerunt ibi Raimundus Argot et An-|7tonius Argot, et viderunt eos ibi Bernardus Galià et uxor ejus, Floreta, qui supervenerunt. |8 Item fuerunt in domo Bernardi Scorrer. Et fuerunt ibi presentes testis et Arnaldus de·Senyns, Matheus Balagueró, |9 et uxor Jacobi Morel, et Arnaldus Lopel. Et fuit hoc anno ante quam essent assecurati propter armatam.

Declaració de Pere Aymar, veí de Camarasa:

85r,10 *Petrus Aymar, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod ipse* [na] *quadam nocte, circa primum |11 sompnum,* [nb] *fuit sequtus Petrum de Palacio, quondam, cum pluribus aliis, usque ultra Sanctam Mariam de Valdarnacz. |12 Et ducebantur equitando Guilelmus de Meeyà et Petrus de Paneres, et dicebant omnes quod ducebantur ad furcas sive |13 ad suspendium. Et iste testis cum aliquibus aliis redierunt antequam Petrus de Palacio rediret, et in mane audivit |14 dici quod dictos homines suspenderant ante diem in loco de Cubellis Bertrandus Ollerii et amici ejus, quibus fuerant |15 traditi illa nocte. Et videtur sibi quod en Vallebrera tenebat tunc redditus Camarase et dictus Petrus de Pala-|16cio erat bajulus tunc, ut sibi videtur. Et audivit dici quod fuit inde data peccunia. Interrogatus si ipse |17 fuit tunc vocatus ad sequendum dictos captos, et dixit quod non, set aliqui juvenes dixerunt ei: "Aquels |18 hòmens van penjar", et ob levitatem juventutis ivit, ut predixit.* **584**

19 *Item dixit quod videtur sibi quod Petrus de Palacio, quondam, non ivit in exercitum de Figueriis tempore quo rex Majorice |20 erat in Empurdano. Immo credit quod Petrus Zalendí ivit pro eo. Interrogatus si testis ivit, et dixit quod non, |21 et constitit sibi XXVIII vel XXX solidos, quos solvit Arnaldus de Barril, ut credit recipienti ||***85v**,1 *pro dicto Petro de Palacio, et ⌊tantumdem⌋ constitit sibi in primo exercitu de Paniçars, quando Gallici intra-|2verunt terram, eo quia non ivit testis.* **585**

3 *Item dixit quod a X annis citra vidit quod Petrus de Palacio vendidit vinum in mense del vet.* **586**

4 *Item dixit se vidisse quod Petrus de Palacio recepit sal de salinis domini regis per XXX annos. |5 Et habuit quolibet anno VIII° kaficia salis vel X secundum suam arbitracionem. Et declaravit quod dominus |6 rex consuevit habere aquam putei dictarum salinarum a die sabbati in sero usque ad diem lune in |7 mane. Et de aliis consuevit habere unum diem et mediam noctem vel unam noctem et medium diem, set |8 hoc dixit dubitando, quia nesciebat bene divisionem. Interrogatus qualiter scit, dixit quod ipse |9 testis habet ibi salinas et conversatur ibi frequenter.* **587**

Declaració de Pere Bru, veí de Camarasa:

[na] Cancel·lat: *vidit*
[nb] Cancel·lat: *testis*

588 *[85v,10] Petrus Bru, habitator de Camarasa, testis juratus et interrogatus, dixit quod, bene sunt VIII anni elapsi, |[11] audivit banniri publice in villa Camarase Berengarium d·Agramunt et Arnaldonum de Fluviano, de aliis non |[12] recordatur. Et illi dicebantur interfecisse Guilelmum Pelliparii, quondam, et bannivit ipsos Ferrarius |[13] Castelló, tunc sagio Camarase, ⌊Petro de Palacio, quondam, bajulo existente⌉, sub forma "Que tot hom qui·l vis e no metés so, que no·s |[14] fiàs e·l cors ni en l·aver".*

589 *[15] Item dixit quod ipse solvit Petro de Palacio, quondam, bajulo Camarase, XXV solidos quos Abraffim, |[16] judeus, recepit pro eo pro redemptione exercitus de Panizars, prima ⌊vice⌉ quando Gallici intraverunt |[17] Cataloniam.*

Declaració de Bernat Bru, fill del difunt Pere Bru, veí de Camarasa:

590 *[85v,18] Bernardus Bru, filius Petri Bru, quondam, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod ipse |[19] testis solvit Petro de Palacio, tunc bajulo Camarase, XX solidos racione exercitus de |[20] Figueriis quando castrum de Carmensó fuit captum et dirutum per regem Majorice et alios |[21] de terra regis Francie. Et numeravit eos sibi in tabula Raimundi de Arches.*

591 *[86r,1] Item dixit quod quando erat guerra castri de Laurencio, fuit statutum Camarase quod haberent homines |[2] capellos ferreos, et fuit injunctum huic testis quod haberet sub pena XX solidorum. Et postea, pacia-|[3]rii, recognoscentes quod testis non erat sufficiens ad hoc, voluerunt quod alius haberet illum capellum, set |[4] nomen testis non fuit cancellatum de memoriali in quo erant scripta nomina illorum qui capellos habere |[5] debebant. Et, licet alius habuisset dictum capellum, Petrus de Palacio, bajulus tunc Camarase, habuit ab |[6] ipso XVI solidos racione dicti banni et non profuit sibi dicta excusacio.*

592 *[7] Item dixit quod solvit eidem bajulo XIII solidos et VIII denarios racione banni, quia oves istius testis |[8] excesserunt terminos ultra quos non debebat aliquis progredi quando comes Fuxensis fuit in Bala-|[9]gario. Et dictos denarios recepit Arnaldus Argot pro dicto bajulo. Et etiam Bernardus Bella¦c¦, tunc sagio, pig-|[10]noravit illa de causa huic testis mediam flaciatam[nc] valentem III solid¦i¦, quam recuperare |[11] non potuit, licet promisisset testis facere emendam de predictis quando ivit dictus bajulus in Si-|[12]ciliam.*

Declaració de Balaguer Blanc, de Camarasa:

593 *[86r,13] Balagarius Blanc, de Camarasa, testis juratus et interrogatus, dixit quod hoc anno, die mercurii proxima fuerunt |[14] lapsi VIII dies, testis ibat cum Bernardo d·Àger, socro suo, et cum quodam consanguineo suo, nomine Arnaldo |[15] d·Àger, ut credit, ad castrum de Sancta Linia. Et cum essent juxta portam castri de Privano, |[16] Arnaldus Alegret, exiens de Privano cum lancea et spataa ¦s¦cintus, obviavit ei |[17] et dixit, primo*

[nc] *flaciata*: flassada [du Cange]

minando, quod ipse tolleret corpus Arnaldo Vives et Petro de Manso, tenenti locum |[18] bajuli Camarase, et etiam huic testis, eo quia persequebantur ipsum, ⌊contra guidaticum domini regis⌉, et quod testis sequebatur eos. Et sic |[19] tenuit lanceam apunyatam [nd] contra istum testem. Et dum hec verba diceret, supervenerunt in ad-|[20]jutorium ejus filius major Raimundi Mascaró superioris, et venit sine lancea et spata et accepit |[21] tres lapides et jecit eos contra hunc testis, dicendo: "Muyra, muyra el bacalar[ig], que |[22] aytambé fo a la mia presó com en Ramon de Puigvert, batle de Camarasa, me pres". Et ⌊tunc Arnaldus Alegret traxit spatam contra hunc testis, et⌉ Petrus Alegret |[23] fuit cum eis cum lancea apunyada[nd] dicens quod bene erat reus mortis. Et testis tenuit lanceam ||[86v,1] apunyatam[nd] et saltavit in uno bancali[ne] volens evadere incursum eorum. Et recessit ab eis, et |[2] illi ex quo ipse recessit a facie eorum dixerunt quod, nisi fuisset dictus Bernardus de Àger, ipsi occi-|[3]dissent et dilaniassent hunc testem. Et cum ipse testis recederet, vidit venire versus eum Arnaldono |[4] de Palacio cum lancea, nescit ad quid veniret, quia testis jam distabat ab eo. Quidam autem, |[5] qui exiverant de Privano, diviserunt eos increpando predictos et retinendo. Interrogatus in qua |[6] hora accidit, et dixit quod circa horam terciam. Dixit etiam quod predicta fuerunt in via ge-|[7]nerali sub villa de Privano per quam itur ad castrum de Sancta Liniam. Et postmodum predicti in-|[8]traverunt villam de Privano.

Declaració de Bernat d'Àger, de Camarasa:

[86v,9] *Bernardus de Àger, ⌊de Camarasa⌉, testis juratus et interrogatus, dixit quod hoc* 594
anno in Quadragesima, quadam die de qua non recordatur |[10] precedentis septimane, cum ipse et Balagarius Blanc, gener suum, ibant ad castrum Sancte Linie cum Arnaldo |[11] de Àger, consanguineo germano hujus testis, et cum prope bassiam de Privano testis solvisset aliquos denarios |[12] Arnaldo Giliet, consanguineo germano ipsius testis, et tenerent viam suam, viderunt quendam fratrem Arnaldi |[13] Alegret intrantem locum de Privano. Et Balagarius predictus fuit suspicatus de ipso, et post |[14] modicum, cum ipsi essent sub villa de Privano, iter suum agentes, vidit Arnaldum Alegret |[15] et fratrem suum cum lanceis et astonis[nf]. Et statim, Arnaldus Alegret ⌊vocavit eos sic: "Esperat·vos, Balaguer Blanc, que I poc vul parlar ab vos", et tunc⌉ dixit quod ipse Balagarius fuerat |[16] in guaytis suis et in persecucionibus suis cum Petro de Manso et Arnaldo Vives, et quod ipse Arnaldus Alegret |[17] occideret predictos Petrum de Manso, locum tenentem bajuli Camarase, et Arnaldum Vives. Et ipsum |[18] Balagarium, dicens quod nisi esset testis qui serviverat sibi, statim occideret ipsum, et frater suus |[19] cum lancea dixit "que bé y avia rahó e més de rahó que morís". Et filius Raimundi Mascaró super-|[20]ioris, scilicet major, jecit lapides in ipsum Balagarium dicendo: "Muyra, muyra, lo baca-|[21]lar[ig] pudent, e

---

[nd] *apunyar*: empunyar

[ne] *bancal*: Tros de terra conradissa limitada per un marge, o menys llarguera que una feixa

[nf] *astonus*: llança (derivat de *asta*) [du Cange]

que d·aquí enant si u passava que murís, e que no tengués huy més[ng] *aquel ca-|22mí". Et dictus Arnaldus Alegret evaginavit spatam, volendo procedere contra eum, et fuit retentus per al[iquo]s |23 homines de Privano, scilicet per Arnaldum Giliet et Michaelem Martin¿a? et Sabaterium, filium Petri Zabater |24 de Camarasa. Et dictus Balagarius, videns predictos, recessit a facie eorum et iverunt vias ¿suas?. |25 Et predicti alii redierunt ad locum de Privano in continenti. Et Arnaldus de Palacio venit cum lan-|26cea, set nichil fecit. Et hoc fuit sub villa, in comellario*[nh]. [ni]

Declaració de Pere Marcús, veí de Camarasa:

595 **87r,1** [nj] *Petrus Marchús, habitator Camarasie, testis juratus et interrogatus, dixit quod in quodam conflictu castri de |2 Sancta Linea habuit Guilelmus Lambart de Camarasa quandam ballistam de turno valde bonam quam amiserant illi de castro. |3 Postea vidit dictam ballistam in palacio Petri de Palacio apud Camarasiam. Et recordatur quod quadam vice Petrus |4 de Palacio mostravit dictam ballistam Guilelmo de Perexens, militi, dicendo ei quod illa ballista fuerat castri de Sancta |5 Linea. Et audivit dici a dicto Guilelmo Lambart quod illam ballistam vendiderat dicto Petro de Palacio. Interrogatus |6 qualiter scit premissa, et respondit quod vidit quando dictus Guilelmus Lambart recepit dictam ballistam in dicto |7 conflictu.*

596 8 *Item dixit se vidisse quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus Camarase, fecit portari multam fustam |9 que fuerat de quodam ponte fusteo quem dominus rex Petrus, pater domini regis, fecerat fieri in Balagario, et fecit |10 eam portari apud Camarasam. Interrogatus qualiter scit, respondit quia presens fuit, et juvit ipsum ad portandum |11 per Sicorem et per terram. Interrogatus de quantitate fustee et valore, dixit se nescire. Interrogatus de guminis*[cu] *|12 et clavis, respondit se non recordari.*

597 13 *Item dixit quod aliqui homines Camarasie fecerant cavalcatam apud Tartareu et adduxerant porcos |14 et bestiarium minutum, et pervenit in posse dicti Petri de Palacio, bajuli existentis. Interrogatus qualiter scit, |15 respondit quia vidit quod dictus Petrus emparavit se de dicta cavalcata et vidit quod solvebat hominibus qui ipsam |16 fecerant denarios, nescit quot. Interrogatus de quantitate et valore dicte cavalcate, dixit se nescire.*

598 17 *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio tenuit et possedit sal de salines Camarasie quatenus pertinebat ad |18 dominum regem a tempore quo dictus Petrus de Palacio habuit dominicaturas domini regis, que sunt contigue dictis salinis.*

599 19 *Item dixit se vidisse quod Petrus de Palacio, existens bajulus, fecit suspendi quendam hominem de Merita apud |20 Camarasam. Interrogatus qualiter scit, dixit quia vi-*

[ng] *huy més*: en el temps venidor des d'avui

[nh] *comellar*: Espai de terra ample i pregon, de sòl inclinat per la depressió del terreny, que està entre terres més elevades

[ni] A peu de pàgina: *Petrus Marchús* (nom del proper declarant)

[nj] Una línia cancel·lada: *¿Pridie idus februarii, anno Domini millesimo CC^{o}XC^o septimo?*

dit, et dicebatur quod corruperat quandam infantulam. Nescit [tamen] ||[87v,1] *si fuit inde sentencia lata vel non. Interrogatus de tempore, dixit se non recordari.*

[2] *Item dixit quod ipse testis stabat ut mercennarius cum dicto Petro de Palacio, qui erat bajulus tunc Camarase, |*[3] *et ivit bis vel ter de mandato ejus ad locum de Segura, et aportavit decimam vinde-|*[4]*mie uno anno vel duobus, et posuit eam in domo dicti Petri. Interrogatus de tempore, dixit quod bene sunt |*[5] *XXX*[a] *anni elapsi secundum suum scient. Interrogatus de quantitate vindemie, dixit quod, ut sibi videtur, |*[6] *unam somatam*[jb] *quolibet anno.* 600

Declaració d'Arnau d'Alòs, veí del terme de Camarasa:

[87v,7] *Arnaldus d·Alòs, habitator termini de Camarasa, testis juratus et interrogatus, dixit quod semper audivit dici quod |*[8] *locus de Segura erat dominicatura domini regis, et quod bajulus domini regis recepit ibi censum et non |*[9] *alius. Aliter nescit. Interrogatus de quanto tempore habet memoriam et dixit quod fere centenarius est.* 601

[10] *Item dixit quod uxor sua, nomine na·Muntroya, recognovit in morte sua quod tenebatur Berengario Andree |*[11] *in duabus fanecis frumenti, et testis promisit ei quod emendaret eas. Et post mortem ejus, testis solvit dicto |*[12] *Berengario dictas duas fanecas frumenti. Set dictus Berengarius dixit quod furtive amiserat plus de frumento, |*[13] *et posuit factum in manu arbitrorum, et illi voluerunt quod testis solveret precium XI caficiorum frumenti. |*[14] *Postea Petrus de Palacio, existens bajulus, voluit habere, racione dominacionis, C*[m]*L solidos, et fecit sibi diffi-|*[15]*nicionem cum instrumento. Et credit quod tunc recipiebat redditus Camarase nobilis Jacobus de Cervaria. Et tamen |*[16] *testis in nichil tenebatur racione predicta. Set quia erat simplex agricola noluit litigare inde, immo |*[17] *voluit pocius se redimere. Interrogatus de tempore, dixit quod XX anni sunt elapsi et plus.* 602

Declaració de Ramon Argilet, veí de Camarasa:

[88r,1] *Raimundus Agilet, habitator Camarasie, testis juratus et interrogatus, dixit quod quadam vice Bertrandus Ollarii et aliqui nepo-|*[2]*tes* [nk] *Bertrandi, quondam, fuerunt hospitati Camarasie in hospicio istius testis, et Petrus de Palacio fuit multum locutus |*[3] *cum dicto Bertrando Oler, et fuit visum huic testis quod finaliter convenerunt. Et audivit dici quod |*[4] *loquebantur de facto Guilelmi de Meeyà et Petri de Paneres, qui detinebantur capti Camarase per Martinum |*[5] *de Valle Laporaria et per Petrum de Palacio. Et erant in villa alii amici predicti Bertrandi Ollarii, scilicet Petrus |*[6] *deç Falcons et aliqui alii, qui omnes venerant, ut dicitur, contra dictos captos, qui, ut dicitur, interfecerant Bertrandum |*[7] *Ollarii, quondam, consanguineum predictorum. Et cum gentes intravissent lectos exiverunt villam. Et dictus Bertrandus |*[8] *Ollarii dimisit in hospicio istius testis duas vel* 603

[nk] Cancel·lat: *sui*

III[es] bestias mulares, vel I[a] erat equina, et |[9] dixit testi quod traderet eas Petro de Palacio. Dixit etiam quod dictus Petrus de Palacio amonuit hunc testis ut |[10] servaret sibi dictas bestias et quod nulli eas traderet sine sui licencia speciali. Et in mane audivit |[11] dici quod dicti capti fuerunt suspensi de nocte in loco de Cubellis per dictum Bertrandum et amicos suos. |[12] Interrogatus qua de causa fuerant tradite dicte bestie, et respondit se nescire, quia in secreto fuerant locuti. |[13] Et audivit dici quod dicti Petri de Palau et Martinus de Valle Laporaria tradiderant dictos captos prefatis |[14] Bertrando Ollarii et amicis suis. Dixit etiam quod dicta die qua dictus Bertrandus Ollarii erat in domo sua, |[15] cum aliqui dicerent coram eo quod dicti capti suspenderentur Camarase, dixit: "Multum constat michi, et |[16] si adhuc haberem expendere CCC solidos, non suspendentur Camarasie, set Cubellis", et sic loquebatur |[17] ad partem cum dicto Petro de Palacio, qui erat bajulus, ut credit. |[18] Item dixit quod in II[a] vel III[a] die dicte bestie pervenerunt ad dictum Petrum de Palacio, qui fecit eas |[19] duci ad domum suam. Et credit quod pro aliqua peccunia que fuit sibi soluta receperat dictas bestias. |[20] Interrogatus de tempore, dixit quod in messibus erat, de anno non recordatur.

Declaració de Bonanat de Segura:

604 [88r,21] *Bonanatus de Segura, testis juratus et interrogatus, dixit se recordari de tempore quo Petrus de Palacio, quondam, avus |[22] Petri de Palacio qui modo decessit, erat bajulus Camarasa pro domino rege. Et tunc locus de Segura, quem testis |[23] tenet pro domino rege,* [nl] *erat comunis domino regi et ⌊quibusdam aliis⌋ castlanis* [nm]*, ⌊qui nominabantur Petrus des Cudós et Bernardus d·Alòs et G⌊ueraldus⌉ Rossa⌉, ita quod tempore guerre stabilie-|[24]batur comuniter. Postea fuit guerra inter dominum regem Jacobum, quondam, et nobilem Guilelmum de Cardona, ||[88v,1] et cum judiceretur castlanis quod stabilirent dictum locum ut fuerat consuetum, dixerunt quod derelinquebant locum. |[2] Interrogatus qualiter scit quod dictum locum dereliquissent, et respondit quod sic audivit a patre suo. |[3] Dixit etiam se vidisse quod dictum locum dereliquerunt de facto a XL[a] annis citra, per quos vidit bajulos |[4] domini regis in solidum recipere et habere duo paria gallinarum censualium, et IIII[or] fogacias, et duas mi-|[5]gerias vini, et unam* [nn]*⌊fanecam⌋ civate de ordeo, et decimam de omnibus fructibus que omnia prius recipiebantur comuniter. |[6] Et ex tunc fuerunt recepta per bajulos domini regis tantum. Interrogatus qui fuerunt dicti bajuli, et respondit quod Bernardus |[7] de Castelet et, post ipsum, Arnaldus de Manso, et post dictum Arnaldum fuit bajulus Petrus de Palacio, qui modo deces-|[8]sit. Interrogatus quod distingeret et declararet quantitatem temporis cujuslibet bajuli, et dixit quod non posset. Item |[9] dixit quod testis et pater suus alienaverunt medietatem et plus de pertinenciis dicti loci sine consensu |[10] domini regis et bajulorum suorum, nec de hoc nunquam fuit sibi facta questio. Interrogatus si ipse habet |[11] instrumenta adquisicionis*

[nl] *erat ····· comuniter*: transcrit a a, nota 69 i b, nota 226
[nm] Cancel·lat: *Camarase*
[nn] Cancel·lat: *migeram*

dicti loci, et dixit quod non, quia avus hujus testis, ⌊nomine Petrus Segura, adquisivit⌋ [no] dictum locum ab illis qui cog-|[12]nominantur deç Cudoç. Et judex mandavit testem quod hostendat instrumentum dicte adquisicionis facte per |[13] avum suum per presentem septimanam. Interrogatus qualiter scit quod bajuli domini regis t¦antum¦ dicta jura, |[14] et respondit quia ipse solvit illa jura per dictum tempus bajulis predictis, recipientibus nomine domini regis.

(Afegit posteriorment:) *Item |[15] dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, emit a Barchinona, uxore Guilelmi d·Areyns, Ilerdensis, matertera hujus testis, unam sortem olivariarum in loco qui |[16] dicitur Torreela, pro quam solebat prestare domino regi et ejus bajulo unam gallinam censualem. Et dictus Petrus fecit erradicari olivarias et plantavit ibi vineam et con-|[17]junxit eam alii vinee sue. Interrogatus qualiter scit predicta, et respondit quia vidit, et testis laboravit multis vicibus dictam sortem pro dicta domina, et solvit dicto Petro de |[18] Palacio dictam gallinam pro ea. Interrogatus quanto precio emit dictam sortem, et audivit dici ab ipsa domina quod per XX solidos.* 605

Declaració de Berenguera, esposa de Bonanat de Segura:

88v,19 *Berengaria, uxor dicti Bonanati de Segura, testis jurata et interrogata, dixit quod a XXIIII^{or} annis citra quibus ipsa |[20] fuit in loco de Segura et nupsit dicto Bonanato, bajulus domini regis, scilicet Petrus de Palacio, |[21] recepit quolibet anno ibi duo paria gallinarum censualium, et unam fanequam ordei censualem, et vi-|[22]num, set nescit quantum, et decimam vini et olei et bladi et aliarum rerum. Nescit tamen quantum valebat |[23] quolibet anno dicta decima. Interrogata qualiter scit predicta, respondit quia vidit. Dixit etiam se audivisse |[24] dici quod dictus locus fuit semper alodium proprium domini regis.* 606

[25] *Item dixit quod per dictum tempus castlani Camarase non fuerunt usi in aliquo in dicto loco nec receperunt ibi |[26] aliquid, ipsa sciente, nec receperunt firmamentum directi, immo semper recepit dictum firmamentum |[27] bajulus domini regis.* 607

Declaració de Mateu Coscoll, veí de Camarasa:

88v,28 *Matheus Coscoy, habitator Camarase, juratus interrogatus, dixit quod ipse erat sagio Camarase tempore quo Exa-|[29]minus Petri de Salanova inquisivit ibi pro domino rege. Et tunc ille judeus qui modo captus est, ||**89r**,1 nomine Abraffim, erat familiaris dicto Examino et quasi domesticus, et dicebat ei quod ipse juvaret eum in |[2] multis circa inquisicionem. Et postea ibat ad domum Petri de Palacio et referebat que audiverat. Interrogatus qualiter scit, respondit |[3] quia vidit ipsum frequentare in hospicium Guilelmi Gomir, ubi dictus Examinus hospitabatur, et domum dici Petri de Palacio. Ipse* 608

[no] Cancel·lat: *emit*

tamen testis |[4] non audivit verba que dictus Abraffim dixerat alicui eorum. Dixit etiam quod dictus Abraffim dixit quadam die ipsi testi, ex parte dicti Petri de Palacio, |[5] quod albarana que dictus judex dabat sibi pro testibus presentandis hostenderet Bernardo d·Àger, genero dicti Petri de Palacio, et quod esset fa-|[6]vorabilis dicto Petro de Palacio, qui ipse Petrus remuneraret eum bene. Et sic testis statim revelavit hec dicto Examino. |[7] Et ipse fuit gavisus et dixit testi quod[np] *portaret albarana que dirigebat pro IIII^{or} testibus ad dictum Bernardum d·Àger, ut ipse posset |[8] scire subornatores testium. Et portavit albarana ad dictum Bernardum d·Àger, et crastina die, tunc testes predicti deposuerunt et judex cogno-|[9]vit quod testes fuerant subornati et reprehendit eos, et ipsi concesserunt quod fuerant subornati, nomine dicti Petri de Palacio, per Guilelmum |[10] de Sancto Justo, Bernardus Marchús et alios, de quibus ad presens non recordatur. Interrogatus qualiter scit, et respondit quod dictus Examinus dixit sibi |[11] statim post deposicionem quod testes dixerant sibi quod fuerant subornati per predictos. Interrogatus qui fuerunt dicti IIII^{or} testes, et respondit |[12] quod Raimundus Scolà, qui mortus est, et Raimundus Valensa, Petrus de Besuldo, ⌊et⌋, ut videtur sibi, Bernardus Pelliparii.*

609 [13] *Item dixit quod dictus Examinus Petri fecit tradi multis querelantibus de ipso Petro de Palacio pignora propter resti-|[14]tucionem eorum qui petebant ab eo, et cum dictus inquisitor recessisset, vidit ipsos querelantes de ipso Petro |[15] et credit quod non habuerunt restitucionem et quod dictus Petrus recuperavit pignora. Interrogatus de nominibus illorum |[16] et de debitis, et dixit se non recordari, excepto quod recordatur de Martino de Colell et fratre suo Raimundo, quos |[17] vidit querelantes, et vidit etiam Bernardum Sartoris querelantem de ipso Petro. Et imposuit dicto Petro de Palacio penam |[18] C morabetinorum quod satisfaceret ei, et noluit facere. Dixit etiam quod subornatores principales dictorum testium fuerunt dictus Abra-|[19]ffim, judeus, et Bernardus d·Àger, et illi erant qui magis et frequencius curabant de subornacione testium.*

Declaració d'Arnau d'Alòs, cavaller:

610 **89r**,[20] *Arnaldus d·Alòs, miles, testis juratus interrogatus, dixit quod ipse fuit apud Portum Fangós cum nobili |[21] Petro de Jerb, fratrem domini regis Petri, patris domini regis, et audivit a dicto nobili quod |[22] fecerat composicionem cum dicto domino rege ita quod bovaticum levatum jam in terra dicti |[23] nobilis esset domini regis, et bovaticum levandum fuit atmissum de gracia speciali per dictum |[24] dominum regem, et quod pignora facta occasione dicti bovatici restituerentur illis quorum erant. |[25] Postmodum, cum dictus dominus redisset de regno Sicilie, ad quod dictus nobilis |[26] ivit simul cum dicto domino rege, vidit multociens quod dictus nobilis petiit a Petro de |[27] Palacio, quondam, in multis locis quod redderet hominibus terre sue pignora per eum capta racione |[28] dicti bovatici, et specialiter quod redderet Raimundo Cigar frumentum quod posuerat in quadam cigia |[29] in cigario Camarase. Et dictus Petrus respondebat quandoque quod faceret, et*

[np] Ad lit.: *dixit quod t. quod*; en lloc de *dixit testi quod* també es pot interpretar *dixit quod testis*

finaliter, cum |[30] dictus nobilis instaret quod dictus Petrus de Palacio redderet dictum frumentum, respondit |[31] idem Petrus de Palacio, ⌊secundum quod sibi videtur⌋, quod dictum frumentum non redderet quoniam ipsum posuerat in com-‖[89v,1]puto domini regis [nq]*. Interrogatus si scit quod dictus Raimundus |[2] de Cigar misisset dictum frumentum in dicta cigia et quod dictus Petrus de Palacio ipsum |[3] habuisset, et respondit quod nichil scire nisi de auditu. Credit tamen predicta fuisse vera, |[4] quia a multis fide dignis audivit. Interrogatus de quantitate dicti frumenti, respondit se |[5] nichil scire.*

[6] *Et hoc idem quod deposuit de dicto frumento, deponit de capris quas pignoravit dictus |[7] Petrus de Palacio Arnaldo Casset de termino d·Aloç. Et videtur sibi quod fuerunt CXXX capre.* 611

[8] *Item fuit interrogatus si dictus Petrus de Palacio levavit seu levare fecit bovaticum |[9] tempore dicti domini regis Petri in terra de Meeyà et in castro d·Aloç, et respondit se |[10] vidisse quod Petrus d·en Guillem, nominatus aliter Petrus de Palau, levavit ibi in terris |[11] illis bovaticum nomine dicti Petri de Palacio, quondam, quantum levatum fuit ibi. Interrogatus |[12] quantum fuit illud bovaticum, et respondit se nescire.* 612

Declaració de Pere de Palau, fill del difunt Guillem de Palau:

90r,[1] *Petrus de Palacio, filius Guilelmi de Palacio, quondam, testis juratus et interrogatus, dixit quod Petrus de Palacio, quondam, |[2] existens bajulus Camarase, recepit Guilelmum de Meeyà et Petrum de Paneres, qui occiderant, ut dicebatur, |[3] Bertrandum Oler de Cubellis, et cum certis hominibus et cum duobus portariis, quorum unus nominabatur |[4] Franciac, de nomine alterius non recordatur, accessit prope castrum d·Alòs, et testis, de mandato dicti |[5] bajuli, cum aliquibus aliis intravit villam d·Alòs, et Martinus de Valle Leporaria, qui tunc recipi-|[6]ebat redditus Camarase, fecit sibi tradi predictos Guilelmum de Meeyà et Petrum de Paneres |[7] et duxit eos ad dictum Petrum de Palacio, quondam, qui expectavit eos extra villam in loco |[8] de Carbonera. Et simul redierunt Camarasam cum dictis captis, et quando fuerunt Camarase, dictus |[9] bajulus fecit eos poni in domo sua prope plateam, in uno vexello vinario, et post |[10] tres vel IIII*[or] *dies habuit consilium, ut audivit dici, ab ipso bajulo de civitate Ilerde |[11] quod suspenderet eos. Et de nocte, dictus Petrus de Palacio, quondam, cum certis hominibus, cum quibus fuit |[12] iste testis, abstraxit et abstrahi fecit dictos captos de domo sua, et cum dictis porta-|[13]riis duxerunt eos equitando versus castrum de Cubellis. Et cum fuerunt apud Sanctam Mariam de Val-|[14]darnàs, vel ultra aliquantulum, dictus bajulus tradidit illos captos dictis portariis, et |[15] Gueraldus, sagio tunc Camarase, ducebat eos, et dictus Petrus de Palacio, quondam, et testis et alii |[16] de Camarasa redierunt ad dictam villam. Et dicti portarii cum sagione duxe-|[17]runt secum dictos captos cum quodam homine, de cujus nomine non recordatur, qui equitabat |[18] retro unum captorum. Interrogatus* 613

[nq] Cancel·lat: *ut sibi videtur*, que ja era esmena d'un text anterior poc legible

si amici dicti Bertrandi Ollerii interfecti interfuerunt ibi, et dixit quod |[19] sic, scilicet Bertrandus Ollerii, consanguineus dicti Bertrandi, et aliqui alii, qui cognominabantur de Castel-|[20]serà, quos testis non cognoscebat. Et in mane audivit dici quod dicti portarii suspenderant |[21] ante Cubellos dictos captos. Interrogatus qua hora fuerunt abstracti dicti capti |[22] de Camarasa, et dixit quod ante auroram. Interrogatus in qua hora fuerunt suspensi, et dixit se ||[90v,1] audivisse dici quod in hora qua solet pulsari cimbalum[gp] ad primam, et audivit dici ⌊a sagione⌋ quod homines de Cubellis |[2] deposuerunt dictos suspensos de furcis, et portarii et sagio et alii habuerunt fugere. Dixit |[3] etiam quod dictus sagio retulit huic testi quod quando debuerunt suspendi et fuerunt confessi, Petrus de Pane-|[4]res dixit ei quod bono corde parcebat ei quia suspendebat eos, et quod accederet ad eum et quod |[5] oscularetur ipsum, et sagio noluit accedere, timens ne morderet eum. Dixit etiam se audivisse dici quod |[6] dictus Martinus de Valle Leporaria ⌊debuit habere⌋ C^{m} maçemutinas a parentibus dicti Bertrandi Ollerii racione predicta, |[7] et quod tradiderant sibi bestias quas Petrus de Palacio, quondam, tenuit in hospicio suo, de quibus |[8] bestiis periit una mula in posse suo. Interrogatus si dictus Petrus de Palacio, quondam, habuit |[9] aliquid de tradicione dictorum hominum, et dixit se nescire. Interrogatus qualiter scit predicta, dixit quod ipse |[10] fuit presens in tradicione dictorum hominum, ut predixit. Interrogatus de tempore, dixit quod a XXX vel a XXV |[11] annis citra.

614 [12] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, quondam, fecit demandam contra quosdam amicos dictorum Guilelmi |[13] de Meeyà et Petri de Paneres qui fuerant inculpati quod aviaverant eos quando interfecerunt dictum Bertrandum |[14] Oler, et habuit ab eis denarios, nescit quot. Interrogatus qui fuerunt illi contra quos fecit demandam, |[15] et dixit quod Petrus Mayol, de aliis non recordatur.*

615 [16] *Item dixit quod Petro de Palacio, tunc bajulo Camarase, fuerunt promissi CC solidi per probos homines |[17] Camarase pro expensis si caperet Arcalís, malefactorem, qui multa mala comisserat Camarase. |[18] Et in consilio ⌊secreto in quo testis fuit⌋, probi homines promiserunt ei dare dictos CC solidos, nescit [tamen] si habuit eos. |[19] Et post hec dictus Petrus de Palacio, quondam, procur[avit] capere dictum Arcalís et fecit ipsum |[20] suspendi Camarase. Interrogatus de tempore, dixit quod XX anni sunt elapsi et plus.*

616 [21] *Item dixit quod dominus rex Petrus, quondam, tradidit dicto Petro de Palacio, quondam, castra d·An-||[91r,1]tona, de Foradada et de Muntzenís. Set nescit quod dictus Petrus de Palacio, quondam, habuit inde aliquid.*

617 [2] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, quondam, habuit d·en Casset de Nuce bestiarium, scilicet capra[s], et ab alio |[3] homine, nomine Cigar, de Baldomar, unam cigiam frumenti quam habebat in Camarasa, eo quia contra-|[4]dicebant solvere bovaticum tempore domini regis Petri, quondam. Interrogatus qualiter scit, dixit quod vidit |[5] predictos homines repetentes dictas res et dictum Petrium de Palacio, quondam, respondentem "que per |[6] son dret ho havia aüt, e que·n volria més tenir", et quod irent ad dominum*

regem, quia pro ipso |7 fecerat, et sic nunquam potuerunt ab eo satisfaccionem, ⌊quod ipse testis sciat⌋. Interrogatus de quantitate et numero, et |8 respondit quod fama erat quod erant C capita caprarum et XIIII^ordecim kaficia frumenti.

9 Item dixit quod vidit testis duas[nr] *ballistas in castro de Laurencio, quas dominus rex Petrus, quondam, fecerat |10 portari de castro de Turribus, ut dicebatur. Et erant balliste predicte una de turno et alia de |11 duobus pedibus. De valore quarum nescit, et erat una signata signo Arnaldi Calaf.* 618

12 Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, quondam, tenuit captum in palacio suo quendam hominem, nomine Petrum |13 de Palau, qui evasit fracto carcere. Et audivit dici quod a Petro de Nuce, de Villanova, et quibusdam aliis |14 consanguineis dicti capti, qui dicebantur juvisse ipsum exire carcerem, habuit tantum quantum ille captus |15 potuisset se redimere. Interrogatus a quibus audivit, et dixit quod non ab ipso Petro, set a domesticis ejus, de quorum |16 numero testis tunc erat. 619

17 Item dixit se vidisse quod Petrus de Palacio, quondam, tenuit captum Camarase Bernardum Figuera, de Merita, eo |18 quia dicebatur quod nolebat firmare de directo in posse bajuli de Merita, qui erat sub eo. Nescit qualiter |19 fuit liberatus. Interrogatus de tempore, dixit quod XX anni sunt elapsi et plus. 620

20 Item dixit quod Petrus de Palacio, quondam, bajulus tunc Camarase, destruxit et destrui fecit murum |21 castri de Camarase a turri Raimundi de Camarasa usque ad turrim cimbalorum[gp]*, et construxit inde palacium* ||**91v**,1 *suum. Et audivit dici testis ab eo quod dominus rex concesserat ei. Interrogatus de tempore, dixit quod bene sunt |2 XXX anni elapsi.* 621

3 Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, quondam, fecit fieri unam cavalcatam a Tartareu, et fuerunt ibi C^m |4 pedites, de quibus fuit testis, et adduxerunt bestias grossas, et pervenit ad manus dicti ba-|5juli. Et dedit peditibus pro labore quibusdam X solidos, et quibusdam V, et quibusdam duos, et quibusdam |6 XII denarios. Et credit quod ipse Petrus habuit inde DCC solidos. Set testis nichil habuit, quia mora-|7batur cum ipso et ivit ad mandatum ipsius Petri. Interrogatus quare fuit facta dicta cavalcata, |8 et dixit quod propter guerram domini regis Petri, quondam. Interrogatus de tempore, dixit XVIII anni sunt elapsi |9 et plus. Interrogatus unde fuerunt dicti pedites, et dixit quod de Camarasa, ut sibi videtur. 622

10 Item dixit quod ipse testis fuit aliquando in divisione bladi quod fuerat repositum seu re-|11conditum in comuni granario Camarase, et tunc unus de decimaris dicebat quantum |12 receperat de medietate decime honorum Sancte Marie de Valdarnàs, et ponebatur ad partem |13 ad dictum illius, et credit quod bajulus domini regis recipiebat illud precipuum, set ignorat quanti-|14tatem. 623

[nr] Esmenat; abans hi deia *tres*

624 [15] *Item dixit quod quando rex Majorice cum gentibus regis Francie obsederunt castrum de Carmensó, fuit |[16] mandatum et preconitzatum ex parte domini regis quod omnes sucurrerent ad partem illam. Et testis |[17] ivit, et Petrus de Palacio, quondam, tunc bajulus, comisit huic testi et Arnaldo Vives locum suum, |[18] et cum hominibus Camarase et de Cubellis et de Muntgay accesserunt apud Figuerias, ubi |[19] erant exercitus domini regis Aragonie, de quibus erant duces nobilis Raimundus Fulconis et Raimundus |[20] de Angularia. Et vidit exercitus regis Majorice in obsidione de Carmensó, et etiam quadam |[21] die in quodam ardito milites regis Majorice expugnaverunt eos in loco de ‖*[92r,1] *Rosis, ubi fuerunt facti jactus lancearum et lapidum. Et audivit dici tunc in Camarasa quod dominus |[2] infans Petrus, procurator domini regis in Catalonia, miserat literam ibi quod pater non expectaret |[3] filium nec filius patrem, et quod omnes sucurrerent ad terram illam ⌊que perdebatur⌋. Dixit etiam quod ibi steterunt |[4] per unum mensem et habuerunt se redimere pro medio mense. Set de quantitate non recordatur. |[5] Et cum redivissent, audiverunt dici quod dictus Petrus de Palacio, quondam, qui remanserat, habuerat bene |[6] mille solidos ab illis qui non iverant in exercitum. Et dominus infans mandavit ei per suas |[7] literas, ut audivit dici, quod redderet illos in adjutorium expensarum quas fecerant in exercitum |[8] illi qui iverant, set dictus Petrus de Palacio, quondam, non restituit eis nisi C solidos, ut |[9] audivit dici. Tamen dicebat quod huic testi dederat pro quolibet die sex solidos pro equo armato. Et de-|[10]derat Arnaldo Vives XL solidos ⌊Jaccensium⌋ in adjutorium expensarum, ut juvaret hunc testem. Et Arnaldo |[11] de Turri, qui portavit penonem, solvit LXXX solidos, nescit si fuerunt de moneta Barchinonensium |[12] vel Jaccensium. Et Miró Arnaldi de Cubellis, qui portavit penonem, dedit similiter, set non re-|[13]cordatur quantum. Et totum hoc dicebat se solvisse de redempcionibus supra dictis, et quod etiam |[14] sucurrerat inde quibusdam hominibus qui per se non poterant sufficere ad expensas, de quibus non |[15] recordatur. Interrogatus si testis habuit dictos sex solidos quolibet die, et dixit quod sic, et audivit dici ab |[16] aliis supra dictis quod habuerant dictas quantitates. Nescit tamen testis de quibus denariis fecit dictas |[17] soluciones. Dixit etiam quod quadam die cum venissent, fuerunt in consilio apud Petronum*[ju] *et voluerunt habere |[18] racionem et compotum ⌊a?⌋ dicto bajulo de dicta quantitate de mille solidis, et cum computassent non |[19] potuerunt convenire. Tunc aliqui dixerunt* [ns] *"que no·n volien oir comte, |[20] que cascun li dava son dret". Interrogatus qui fuerunt illi qui dederunt sibi jus quod habebant in dictis |[21] mille solidis, et respondit quod ipse testis, Bernardus Marcús, salinerius, Raimundus Valensa, Petrus Argot, |[22] Petrus de Arches, Raimundus Mascaró, et Raimundus Mascaró*[nt]*, Guilelmus Salat, Berengarius Lambart, Petrus |[23] Marcús, de aliis non recordatur, set inter omnes erant bene L*[a]*.*

625 [92v,1] *Item dixit se vidisse quod a XXX annis citra Petrus de Palacio, quondam, fecit vendi Camarasie in |[2] mense del vet vinum, et credit quod erat domini regis et Raimundi*

[ns] Cancel·lat: *"Ea, malaventura ara la"*
[nt] En altres llocs queda clar que n'hi havia dos d'aquest nom

Fulconis et [nu] ⌊*etiam vidit quod* |[3] *bajulus Guilelmi de Fluvià*⌋ *vendebat*[nv] *vinum extraneum quod fieri non debebat. Et specialiter audivit dici* |[4] *quod miscuit*[nw] ⌊*quolibet anno*⌋ *vinum quod emerat*[nx] *a Petro de Camarasa, et de hoc conqueruntur homines Camarase.*

[5] *Item dixit se vidisse semper quod bladum comunis granarii recipiebatur per bajulum domini regis et per* |[6] *alios parcerios cum fanecha rotunda et fiebat ibi calçata*[ef], *et a XXX annis citra* |[7] *vidit hoc fieri per aliquos annos, quia testis continue non vidit nec audivit contrarium fieri.* **626**

[8] *Item dixit se vidisse a XL annis citra quod Petrus de Palacio, quondam, et pater ejus et avus ejus* |[9] *receperunt sal de salinis Camarase. De quantitate dixit se nichil scire.* **627**

[10] *Item fuit interrogatus si vidit unquam quod Petrus de Palacio, bajulus Camarase, haberet* |[11] *librum censualem de censibus et redditibus domini regis quos habet in Camarasa, et dixit quod* |[12] *nunquam vidit, set bene vidit aliqua capibrevia que bajuli quolibet anno faciebant* |[13] *scribi de receptis. Et propter hoc audivit quod vinum est subtractum domino regi, quia solebant* |[14] *esse novem modii,* ⌊*secundum capibrevia de receptis antiquis*⌋, *et modo vix inveniunt septem modios.* **628**

[15] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio, quondam, bajulus de Laurencio, fecit pignorari et* |[16] *capi C oves in castro et termino de Gerp, que erant Berengarii Carriga de Balagario,* |[17] *tempore quo dominus rex habebat guerram cum Balagario. Set dictus homo hab[itab]at tunc apud* |[18] *Gerp, et habuerat inimicitias cum isto testis. Set composicio fuerat facta et fecit* |[19] *eas tornari ad dictum castrum et restituit ei postea LX, et adhuc non re-*|[20]*cuperavit XL. Interrogatus qualiter scit predicta, et respondit quod audivit dici ab ipso* |[21] *Petro, et etiam ipse Petrus recognovit in inventario, et etiam audivit dici hoc idem a dicto homine* ||**93r**,1 *cujus fuerunt.* **629**

[2] *Item dixit quod alia vice Periconus de Palacio, alcaydus de Laurencio pro dicto* |[3] *Petro de Palacio, quondam, invenit quandam vacam d·en Borrel de Gerp in termino castri de* |[4] *Laurencio, et fecit eam duci et miti ad dictum castrum de Laurencio, et Petrus de Palacio,* |[5] *quondam, mandavit quod restitueretur. Et testis ivit illuc, et cum intrasset castrum* |[6] *predictum, invenit vacam interfectam, et dictus homo cujus erat, qui secum erat, dilaniavit* |[7] *se et doluit multum. Et dictus Petrus de Palacio, quondam, cum scivit, dixit ipsi homini quod emen-*|[8]*daret sibi XXX solidos et quod erat sibi grave*[le], *quia dictam vacam occiderant et comederant,* |[9] *et nescit testis quod illos XXX solidos habuerit dictus homo.* **630**

[10] *Item dixit quod a XV annis citra quidam latrones castri de Laurencio rapuerant tres equas* |[11] *de pascuis castri predicti et ocultaverunt eas, et postea adduxerunt eas apud* **631**

[nu] Cancel·lat: *domini de Fluviano vel bajulus sui et quod*
[nv] Esmenat; abans hi deia *vendebant*
[nw] Esmenat; abans hi deia *miscuerunt*
[nx] Esmenat; abans hi deia *emerant*; l'esmena cancel·la també la titlla *er* però ho considerem un error

Camarasam, et testis |[12] vidit ipsas equas in domo dicti Petri de Palacio, quondam, et vidit eas triturare in |[13] area, et dicebantur esse Bernardi de Guàrdia, fratris Raimundi de Guàrdia. Et postea audivit dici |[14] quod dictus Bernardus acuyndavit[aj] *inde dictum Petrum de Palacio, quondam, et nobiles comes Urgellensis |[15] et Alvarus, frater ejus, fecerunt inde composicionem, set non habuit inde plenam restitu-|[16]cionem ⌊dictus Bernardus⌉. Interrogatus de nominibus dictorum latronum, et dixit se non recordari. Interrogatus si |[17] scit quod dicte eque fuissent dicti Bernardi, et dixit quod sic, quia ipse testis interfuit |[18] restitucioni equarum que extabant, quia alique fuerant mortue. Interrogatus quantum restituit |[19] ei in denariis, et dixit se non recordari.*

Declaració de Bernat d'Àger, de Camarasa:

632 [93v,1] *Bernardus de Àger, de Camarasa, testis juratus et interrogatus, dixit se vidisse et audivisse quod Ferrarius Castelló |[2] tunc sagio Camarase, bannivit publice in villa Camarase, de mandato Petri de Palacio, |[3] tunc bajuli Camarase, Berengarium d·Agramunt et Arnaldum de Fluvià et Arnaldum Calaf racione mortis Guilelmi |[4] Pelicer, quondam, sub pena C morabetinorum, et quod nullus confideret de* [ny] *⌊corpore⌉ et de avere, quod nullus |[5] eos reciperet et quod ⌊non⌉ miterent sonum cum viderent eos. Et fuit preconitzatum in |[6] villa Camarase duabus vel tribus vicibus. Interrogatus de tempore, dixit quod post mortem dicti |[7] Guilelmi, de anno et mense non recordatur.*

Declaració de Bernat del Mas, veí de Camarasa:

633 [93v,8] *Bernardus de Manso, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod post mortem Guilelmi Pelicer, |[9] fratris Bernardi Pelliparii, de Camarasa, vidit quadam die juxta ecclesiam Sancti Michaelis, ante domum |[10] de na Mercadera, quod dictus Bernardus Pelicer presentavit Petro de Palacio, quondam, bajulo tunc Camarase, |[11] quandam literam domini regis Alfonsi in qua continebatur, ut sibi videtur, quod dictus bajulus banniret |[12] Berengarium d·Agramunt, Arnaldum Calaf et Arnaldonum de Fluviano ⌊racione mortis dicti Guilelmi Pelicer⌉, de aliis non recordatur. Et credit quod |[13] fuerunt banniti, et est fama quod fuerunt banniti in villa Camarase racione* [nz] *predicta. |[14] Dixit etiam quod post predicta, testis habuit nuncium quod |[15] exiret extra Camarasam in quibusdam corralibus ad loquendum cum dicto Berengario d·Agramunt, et testis |[16] exivit et fuit loqutus cum eo, eo quia testis erat tunc bajulus Guilelmi de Fluviano. |[17] Et racione predicta Bernardus Prioris, inquisitor Camarase pro domino rege, ⌊simul cum dicto bajulo⌉, punivit testis in LXXX |[18] solidis, eo quia exiverat ad dictum Berengarium d·Agramunt, qui fuerat bannitus. Et de hoc fuit |[19] condempnatus per sentenciam dicti Bernardi Prioris. Interrogatus de tempore quo dicta carta fuit |[20] presentata, dixit quod sex anni et ultra transiverunt. Dixit etiam quod post predicta vidit*

[ny] Cancel·lat: *vita*

[nz] Cancel·lat: *mortis dicti Guilelmi Pelicer, quem dicebantur interfecisse*

|[21] *Berengarium d·Agramunt apud Cubellos in domo Guilelmi Guisser, de die vel anno non recordatur.*

Declaració de Ramon Argilet, veí de Camarasa:

94r,1 *Raymundus Argilet*[oa]*, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod, ut sibi videtur, Petrus de Palacio,* |[2] *quondam, fecit banniri in villa Camarase Berengarium d·Agramunt, Arnaldum Calaf et Arnaldonum de Fluvià occasione* |[3] *mortis Guilelmi Pelliparii, quondam, et videtur sibi quod Ferrarius Castilionis, tunc sagio, cridavit eos* |[4] *quod quicumque videret eos, vel caperet ipsos, vel, si non posset eos capere, miteret sonum. De pena* |[5] *non recordatur. Dixit etiam quod fama est Camarase quod predicti fuerunt banniti per dictum bajulum et ejus* |[6] *sagionem.* **634**

Declaració de Ramon Toló, veí de Camarasa:

94r,7 *Raymundus Toló, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod, secundum suum scient, Berengarium* |[8] *d·Agramunt et Arnaldum de Fluvià, de aliis non recordatur, fuerunt banniti Camarase ⌊occasione mortis Guilelmi Pelicer⌉, ut nullus eos* |[9] *sustineret, immo caperet eos si posset, vel miteret sonum. Interrogatus qualiter scit, dixit quod audivit,* |[10] *secundum suum scient, eos cridari Camarase bene sunt V anni elapsi. Interrogatus qui erat tunc* |[11] *bajulus et qui sagio bannivit seu cridavit eos, et respondit se non recordari. Interrogatus de pena* |[12] *bannimenti, dixit se non recordari.* **635**

Declaració de Ferrer de Castelló, veí de Camarasa:

94r,13 *Ferrarius Castilionis, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod, ut sibi videtur, testis, existens* |[14] *sagio Camarase, bannivit, de mandato Petri de Palacio, bajuli tunc Camarase, Berengarium d·Agramunt,* |[15] *et quendam nominatum de Calaf, et quendam fratrem domine Sibilie, uxor quondam Petri de Palacio, nomen* |[16] *cujus ignorat, occasione mortis Guilelmi Pelliparii, quod nullus illos sustineret, immo caperet eos si* |[17] *posset, vel miteret sonum, alias quod nullus confideret de corpore et avere. Interrogatus de tempore, dixit* |[18] *quod V anni sunt elapsi, ut sibi videtur. Et cridavit eos in tribus locis Camarase, ut sibi videtur.* |[19] *Dixit etiam quod, ut sibi videtur, dictus Bernardus Pelicer, frater dicti Guilelmi, quondam, aportavit unam cartam* |[20] *domini regis* [ob] *de Barchinona, et fuit posita et lecta in consilio, et propter hoc fuerunt banniti.* |[21] *Interrogatus si dictum bannimentum fuit scriptum, et dixit quod non, quia non erat consuetum fieri.* **636**

[oa] Esmenat
[ob] Cancel·lat: *Alfo*

Declaració de Bernat d'Olzina, de Camarasa:

637 *[94v,1] Bernardus de Ulczina, de Camarasa, testis juratus et interrogatus, dixit quod ipse stetit ut scolaris et |[2] ut mercennarius cum clerico de Valdarnaç qui nunc est, bene per X annos, et vidit prestare de-|[3]cimam in area ipsius de bladis ibi coacervatis, et recipiebant eam decimarii de Camarasa, et dicebatur |[4] tunc ibi per eos quod dicta decima erat domini regis et quod non habebant ibi partem castlani. Interrogatus |[5] ubi ponebatur dicta decima, dixit se nescire. Interrogatus de quantitate dicte decime que percipiebatur |[6] quolibet anno, et dixit se nescire, set credit quod dictus clericus sciat. Dixit etiam quod nomine domini |[7] regis levabatur.*

Declaració de Ramon des Codós:

638 *[94v,8] Item Raimundus des Cudós, qui jam supra testificatus est, comparuit et dixit quod dictus Petrus de Palacio, |[9] existens bajulus, abstulit huic testis, qui est bajulus Sancte [Marie] de Rivipollo, septem olivarias in loco |[10] qui dicitur al Campel, in quibus dictum monasterium habebat quartum. Interrogatus de tempore, dixit quod a |[11] IX annis citra abstulit dictas olivarias. Et solebat tenere dictas olivarias pro dicto monasterio |[12] Bernardus Marcús, qui vendidit ei dictas VII olivarias dum erat bajulus.*

639 *[13] Item occupavit dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, quartum olivariarum, quod testis pro dicto |[14] monasterio solebat recipere in quadam magna sorte terre in qua erant XL olivarie vel plures, |[15] quam terram dictus Petrus tenebat pro dicto monasterio. Et a tempore dictorum IX annorum citra non potuit |[16] aliquid habere ab eo, licet promiteret quod componeret cum eo ad cognicionem proborum hominum de villa. |[17] Est dicta sors terre in loco predicto. Interrogatus quantum consuevit recipere de dictis olivariis anno |[18] quo fructificabant racione dicti quarti, et dixit quod, secundum suum scient, unum kaficium olivarum con-|[19]suevit habere de dicto quarto de omnibus olivariis predictis. Et poterant fructificare de tercio in tercium |[20] annum, compensatis annis sterilibus cum fructificantibus. Dixit etiam quod testis audivit a patre |[21] suo quod [pater dicti] Petri de Palacio emerat dictam sortem. Dixit etiam quod dictus Petrus de Palacio, |[22] existens bajulus, fecit erradicari omnes dictas olivarias inde et fecit ibi plantari vineam. |[23] Et quando testis contradicebat ei ut bajulus dicti monasterii, dictus Petrus respondebat ei quod emeret sibi in alio loco |[24] totidem olivarias, et sic testis non audebat ei resistere, cum esset bajulus Camarase.*

Declaració de Pere de la Torre, veí de Camarasa:

640 *[95r,1] Petrus de Turri, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod a duobus annis citra vidit in platea |[2] dicte ville Arnaldum Vives placitantem cum Bernardo Guilabert, filio Guilelmi Guilabert, coram Bernardo Boix, tenente |[3] locum Raimundi de Camarasa, castlani ejusdem ville. Et cum dictus Arnaldus Vives reputaret se gravatum*

a dicto locum |[4] tenente, dicendo quod non habebat assessorem et quod non inveniebat jus cum eo, dictus Bernardus Boix, provocatus, |[5] dixit quod "Si feeya dret, e més de dret". [Et] ex hoc fuerunt excitati, set dictus Arnaldus Vives respondit quod |[6] ipse esset contentus "de dret, e menys de dret". Et dictus Bernardus Boix respondit "que massa lo y avia hom soffert", |[7] et involvit mantello pellium brachium suum. Et Raimundus de [R]ealp et Raimundus de Miraveto, scutiffer Petri de Palacio, |[8] dixerunt "Muyra, muyra" contra dictum Arnaldum Vives. Et Periconus de Palacio, filius dicti Petri de Palacio, quondam, |[9] dixit "que massa lo y avia hom soffert", et ducebat brachia sua contra dictum Arnaldum Vives. Set dictus Arnaldus |[10] Vives non movit se de loco ubi stabat, et Raimundus de Camarasa dividebat rixam et mandabat sin-|[11]gulis quod non facerent malum et repellebat eos ut poterat. Et dictus Arnaldus Vives dixit dicto Raimundo de |[12] Camarasa quod paratus erat facere quicquid ipse diceret, quia non erat ibi causa rixandi cum aliquo, |[13] et quod ipse videbat qualiter fuerant agressi ipsum. Interrogatus si Petrus de Palacio, alcaydus de Laurencio, fuit |[14] ibi agressor, et dixit quod vidit ipsum ibi, brachio involuto, non tamen dixit ibi verba aliqua nec fecit |[15] aliquid quod ipse viderit vel audiverit. Interrogatus de die et ano, dixit se nescire nec recordari. Interrogatus si |[16] ipse testis fecit ibi partem, et dixit quod non, quia utrique parti tenebatur ex debito consanguinitatis, scilicet illis |[17] de Palacio et dicto Arnaldo Vives, tamen deffendisset tunc dictum Arnaldum si vidisset quod aliquis offenderet ipsum, |[18] eo quia tunc stabat cum eo in platea. Interrogatus si dictus Raimundus de Camarasa intromisit se de dicta rixa, |[19] et dixit quod sic, et recepit fidejussores ab utraque parte, ut audivit dici, et etiam vidit quod de dicto Arnaldo |[20] Vives recepit fidejussores.

Declaració de Bernat Escurrer, de Camarasa:

[95r,21] *Bernardus Escurrer, de Camarasa, testis juratus et interrogatus, dixit se vidisse* **641**
rixam in platea Camarase ante hospicium |[22] Bernardi Boix et Bernardi Pebret, et vidit quod Bernardus Boix et [oc] Raimundus Mascaró, inferior[od], et Periconus |[23] de Palacio, filius Petri de Palacio, quondam, requirebant et agrediebantur Arnaldum Vives et faciebant se teneri, et |[24] probi homines et alii qui erant ibi dimiserunt eos. Interrogatus si dictus Arnaldus processit in aliquo contra alios, |[25] et dixit quod non, immo stabat in uno loco paratus se defendere. Interrogatus de tempore, dixit quod duo |[26] anni sunt elapsi, secundum suum scient. Interrogatus si fuerunt ibi ar[ma a]bstracta, et dixit quod non. Interrogatus si fa-||[95v,1]*ciebat ibi partem, dixit quod non, tamen bene defendisset dictum Arnaldum Vives, eo quia est avunculus suus, scilicet |[2] consanguineus [oe] primus matris sue.*

[oc] Cancel·lat: *filius d·en*
[od] Esmenat; abans hi deia *inferioris*
[oe] Cancel·lat: *germanus*

Declaració d'Arnau d'Alòs, veí de Camarasa:

642 95v,3 *Arnaldus d·Alòs, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod vidit in platea Camarase Arnaldum |4 Vives contendentem cum Bernardo Boix, tenente locum Raimundi de Camarasa, castlani dicte ville, di-|5cendo quod non inveniebat [jus cum] eo. Et dictus Bernardus Boix respondit "que si feya dret, et més |6 de dret et que mal sofferre lo y feeya". Et dictus Arnaldus Vives respondit "que tota hora m·au-|7retz a soferre so que raó sia". Et statim, dictus Bernardus Boix et Raimundus Mascaró, gener suus, et qui-|8dam qui vocatur Jaches et Raimundus R[e]alp, processerunt contra dictum Arnaldum Vives et faciebant se teneri, |9 et Petrus de Palacio, alcaydus de Laurencio, subrassavit[fs] se aliquantulum ab initio, set postea non cura-|10vit multum. Interrogatus si dictus Arnaldus processit contra alios, et dixit quod non. Interrogatus si ipse fecit |11 partem, et dixit quod non. Interrogatus si est de consanguinitate dicti Arnaldi Vives, et dixit quod sic, quia |12 mater hujus testis est consanguinea germana dicti Arnaldi. Dixit etiam quod vidit in dicta rixa Arnaldonum |13 de Palacio, nepotem dicti Petri de Palacio, quondam, qui spurius est, qui faciebat se teneri. Interrogatus |14 de tempore, dixit se non recordari. Dixit etiam quod probi homines qui erant ibi diviserunt eos. Interrogatus |15 si fuerunt ibi arma jactata vel abstracta, et dixit quod non.*

Declaració de Jaume Morell, de Camarasa:

643 95v,16 *Jacobus Morel, de Camarasa, testis juratus et interrogatus, dixit quod vidit contencionem inter Arnaldum Vives et Bernardum Boix |17 in platea Camarase ante domum dicti Bernardi Boix, et vidit dictum Bernardum Boix, et Raimundum Mascaró, generum |18 suum, et Raimundum de Miravet, et Periconum de Palacio, alcaydum de Laurencio, et Ferrarium Baladí et fratres |19 suos, et Raimundum Realp, venientes contra dictum Arnaldum Vives, stantem ante operatorium Guilelmi de Soler, et facie-|20bant se teneri. Et dictus Arnaldus Vives non recessit de loco, immo retinebat suos, scilicet Arnaldum d·Alòs et Petrum de Turri, |21 qui stabant cum eo. Et probi homines diviserunt eos. Non fuerunt tamen arma jactata vel abstracta. Et post |22 dictam rixam vidit omnes predictos intrare domum dicti Bernardi Boix, set testis non intravit, et audivit dici |23 quod potaverunt ibi. Interrogatus de tempore, dixit se non recordari.*

Declaració de Ramon Ferrer, de Camarasa:

644 95v,24 *Raimundus Ferrarii, de Camarasa, testis juratus et interrogatus, dixit se vidisse in platea Camarase con-||96r,1tencionem inter Arnaldum Vives et Bernardum Boix. Et dictus Arnaldus Vives stetit ante tabulam Guilelmi de |2 Solerio, et dixit quod ipse non intendebat requirere aliquem, set contra requirentes deffenderet se. Et |3 Bernardus Boix, et Raimundus Mascaró, gener suus, et Raimundus de Miravet, et Periconus de Palacio,*

[of] *⌊filius Petri de Palacio, quondam, |[4] et Bernardus Ferrarii, filius Bernardi Ferrarii, quondam,⌋ stabant ibi ad partem et faciebant se teneri contra dictum Arnaldum. Et erat cum predictis |[5] Periconus de Palacio, alcaydus de Laurencio, set non fecit se teneri. Et multi qui concurre-|[6]rant ad tumultum diviserunt eos de contencione. Interrogatus quis fuit primus agress[us in] dicta |[7] contencione, et dixit se nescire, quia non fuit ab initio. Interrogatus de tempore, dixit quod in ista Qua-|[8]dragesima est unus annus elapsus vel duo. Interrogatus si fuerunt ibi arma abstracta, et dixit quod non.*

Declaració de Guillem Orovida, veí de Camarasa:

[96r,9] *Guilelmus Orovida, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod* 645
a XV annis citra, |[10] secundum suum scient, accidit quod mater istius testis occidit unam gallinam, et Petrus de Palacio, |[11] tunc bajulus Camarase, cepit et capi fecit eam. Et stetit capta bene per mensem, |[12] quia imponebat ei quod dictam gallinam ocultaverat, et minabatur quod torqueret eam et etiam |[13] fustigaret. Tandem Belac, sagio ejus, promisit testis quod si daret sibi aliquid, quod non fus-|[14]tigaretur, et convenit cum eo et dedit unum kaficium frumenti et aliud ordei, et nichil-|[15]ominus fuit fustigata. Dixit etiam quod nuncii dicti Petri de Palacio, de quibus non re-|[16]cordatur, portaverunt secum dictum bladum simul cum dicto sagione. Interrogatus quantum |[17] valebat dictum bladum tunc, et dixit se nescire.

[18] *Item dixit quod testis fuit in quadam pignoratione apud Genestam que facta fuerat* 646
Raimundo |[19] de R[e]gola, de Tremp. Et testis habuerat inde V denarios et obolum ad partem suam. Et dictus |[20] Petrus de Palacio voluit habere a teste V solidos. Et cum Bernardus de Turri diceret ei "que |[21] no li feés tort", ipse respondebat: "Tort li fas, e tort li vul fer". Dixit etiam |[22] quod illa de causa vendidit quandam ballistam hujus testis pro IIII[or] solidis et II denariis, ||[96v,1] quos habuit dictus bajulus, et pro X denariis restantibus pignoravit iterum istum |[2] testem. Interrogatus de tempore, dixit quod a XX annis citra.

El jutge cedeix dos presos a certes persones per un espai de vuit dies (28 març 1298)

[97r,1] *V[o] kalendas aprilis, anno m[il]lesimo CC[o]XC[o]VIII[o], Petrus de Palacio, filius Gui-* 647
lelmi de |[2] Palacio, quondam, et Raimundus Mascaró, filius Arnaldi Mascaró, et Arnaldus Margalit, ⌊et Bernardus Boix, et Petrus Pelicer, et etiam Sentou, judeus⌋, u[terque] in solidum, |[3] manulevaverunt[mo] *de posse dicti judicis Abraffim, judeum, quem dictus judex captum tenebat |[4] racione presentis inquisicionis. Et promiserunt eum tornare infra spacium octo dierum, sub pena |[5] ducentorum morabetinorum, quandocumque per ipsum judicem, vel per alium requirentem nomine domini |[6] regis, fuerint requisiti, sub*

[of] Cancel·llat: *alcaydus de Laurencio*

obligacione omnium bonorum suorum. Et quantum ad hec renuncia-|7verunt illi legi "Sanccimus" codicis "De fidejussoribus".[og]

8 *Et sub simili forma, et sub pena quinquaginta morabetinorum, predicti manulevaverunt a dicto judice |9 Matheum Coscoy, qui captus tenebatur per dictum judicem.*

10 *Testes hujus rei sunt Petrus de Vilario, jure peritus, Arnaldus Vives, Petrus de Manso, Bernardus Gui-|11labert, et Petrus Argot, et Raimundus Margalit.*

El jutge convoca i pren declaració als qui havien venut béns a Pere de Palau, o n'havien rebut d'ell (27 febrer – 2 març 1298)

648 **98r**,1 *Die jovis que est III° kalendas marcii, anno predicto, Guilelmus de Jafero, judex predictus, fecit |2 preconitzari publice per villam Camarase per Petrum Gurgulini, sagionem, quod quicumque vendiderit |3 Petro de Palacio, condam bajulo Camarase, bona inmobilia vel alia quecumque, vel receperit ab eo aliqua |4 bona sub anuo censu, hostenderet et diceret dicto judici, sub pena centum solidorum, per presentem |5 septimanam. Et mandavit dicto sagioni quod dictam preconitzacionem faceret qualibet die |6 bis per totam hanc septimanam.*

Declaració de Ferrer Gili, veí de Camarasa:

649 **98r**,7 *Et eadem die comparuit Ferrarius Gili, habitator Camarase, ⌊juratus⌋, et dixit quod Petrus de Palacio, |8 quondam diu est, voluit quod pater hujus testis venderet sibi unum ortum quem habebat sub |9 molendino d·Algar, et noluit sibi vendere dictum ortum. Et fuit sibi minatus, set adhuc |10 noluit sibi vendere. Postmodum, mortuo patre ejus, dictus Petrus, existens bajulus, fecit |11 rogari hunc testem quod dictum ortum sibi venderet, ad hoc quod vicini habentes ibi ortos |12 facilius inducerentur ad vendendum sibi ortos suos quos ibi vicinos habebant. Et sic testis ven-|13didit sibi dictum ortum pro XXV solidis cum publico instrumento, et ipse testis non dedisset |14 dictum ortum pro XL solidis nisi [fuisset] bajulus, et specialiter quia faciebat sibi magna te-|15dia, quia faciebat incidi arbustos qui erant ibi.*

Declaració d'Arnau Margalit:

650 **98r**,16 *Item comparuit Arnaldus Margalit, et juratus dixit quod dictus Petrus de Palacio, existens bajulus, |17 dixit huic testis post mortem patris ipsius testis quod dictus pater suus* [oh] *⌊vendiderat⌋ sibi unum |18 ortum ⌊qui vocatur Migana⌋ sub dicto molendino d·Algar. Et testis dixit ei quod, sive vendidisset sibi ipsum ortum |19 sive non, testis dabat sibi dictum ortum. Et sic dictus bajulus tenuit et possedit dictum ortum.*

[og] *Corpus Juris Civilis*, lib. 8, tit. 41, lex 26: "Sancimus, si quis pro alio"
[oh] Cancel·lat: *dederat*

Declaració d'Arnau Vives:

[98v,1] *Die veneris que est IIe kalendas marcii, anno predicto, comparuit Arnaldus Vives, et juratus dixit quod pater |[2] suus et ipse vendiderunt et tradiderunt Petro de Palacio, bajuli Camarase, superiorem partem illius turris que |[3] est contigua cum*[oi] *domibus Petri d·Alòs, precio LXXX solidorum, et est ibi modo columbarium.* 651

Declaració d'Arnau de Ferriola, veí de Camarasa:

[98v,4] *Item eadem die et anno comparuit Arnaldus de Ferriola, habitator Camarase, juratus dixit quod |[5] ultra cequiam, in loco qui dicitur la Migana, habebat testis aliquam peciolam terre, et Petrus |[6] de Palacio, bajulus, voluit eam habere. Et mandavit sibi non videret ipsum ibi, et fecit tolli |[7] dictus bajulus unam biguam, secundum quod credit. Et postea fecit plantari ibi ficulneas, et testis |[8] non curavit postea. Interrogatus quantum extimabat tunc dictum locum, et respondit quod V solid¦os¦.* 652

[9] *Item dixit quod testis dedit Petro de Palacio, bajulo Camarase, XX solidos ad hoc ne iret |[10] in exercitum Empurdani quando rex Majorice erat ibi, secundum quod credit. Et in hoc fuit |[11] mediator Abrafim, judeus.* 653

[12] *Item habuit dictus Petrus de Palacio ab isto teste tres bigues de albaro, que erant in soto |[13] juxta sotum Petri de Palacio predicti, pro XI solidis, et non solvit sibi nisi IIII denarios. |[14] Et posuit dictas biguas in opere palacii sui.* 654

Declaració de Ramon Jordà, veí de Camarasa:

[98v,15] *Die sabbati que est kalendas marcii, anno predicto, comparuit Raimundus Jordà, habitator Camarase, |[16] juratus dixit quod ipse vendidit Petro de Palacio unam peciolam terre apud la Margosela pro |[17] IX solidis. Et tradidit eam sibi, et affrontabatur cum honore ipsius Petri et in torrente.* [oj] 655

Declaració de Berenguer Llombard, veí de Camarasa:

[98v,18] *Item eadem die comparuit Berengarium Lambart, habitator Camarase, juratus dixit quod ipse ven-|[19]didit dicto Petro de Palacio, tunc bajulo, V solidos censuales super medietate cujusdam ||[99r,1] vinee a Escler et super corralibus de l·Estretel, pro XL solidis. Et fecit ei instrumentum.* 656

[oi] Cancel·lat?
[oj] Cancel·lat: *Item solvit Petro*

Declaració d'Arsenda, esposa del difunt Ramon d'Alòs, veí de Camarasa:

657 **99r,2** *Item eadem die comparuit ⌊Arssendis, uxor⌋ Raimundi d·Alòs*[ok]*, habitator Camarase, ⌊quondam⌋, jurata dixit quod ipsa et maritus |3 suus predictus, quondam vendiderunt dicto Petro de Palacio quandam vineam a la Torrela pro |4 XXX minus uno solidis et tradiderunt eam sibi. Et credit quod instrumentum fuit factum.*

Declaració de Guillem Jordà, veí de Camarasa:

658 **99r,5** *Item eadem die comparuit Guilelmus Jordà, habitator Camarase, juratus dixit quod vendidit dicto |6 Petro de Palacio, tunc bajulo Camarase, unam domum que erat contigua suo palacio pro XIIII vel XV |7 solidis, et miscuit eam suo hospicio. Et fuit inde factum instrumentum. Et faciebat de censu dicte |8 domus unum obolum Guilelme de Gamissano.*

Declaració de Bernat Bagí, veí de Camarasa:

659 **99r,9** *Item eadem die comparuit Bernardus Bagí, habitator Camarase, juratus dixit quod ipse vendidit ipso |10 Petro de Palacio, quondam, X solidos censuales super quodam alodio suo apud Vallem d·Arnàs, |11 sicut afrontatur cum honore Bernardi Boix, et ex alia parte in serra, pro CX solidis, de |12 quibus retinuit X solidos, quos habere non potuit quamvis sepe ipsum interpellasset. Et de hoc |13 fuit factum instrumentum.*

Declaració de Ramon Mascaró, veí de Camarasa:

660 **99r,14** *Item eadem die comparuit Raimundus Mascaró, habitator Camarase, juratus dixit quod ipse vendidit |15 Petro de Palacio, quondam, unam peciam terre cum olivariis apud al Campel pro precio XV solidorum, |16 et credit quod de hoc fuit factum instrumentum. Item pater suus vendidit et tradidit sibi |17 unum troci[um]*[ol] *alodii a la Margosela pro precio XL solidorum. Et non credit quod sit factum inde instrumentum.*

Declaració de Pere de Queralt, veí de Camarasa:

661 **99v,1** *Item eadem die comparuit Petrus de Queralt, habitator Camarase, juratus dixit quod ipse ven-|2didit Petro de Palacio, quondam, tunc bajulo Camarase, unam peciolam terre cum olivariis apud Campellum pro precio |3 XXX solidorum. Et credit quod de hoc fuit factum instrumentum. Et terminatur ex una parte cum honore |4 ipsius Petri, et cum alia parte cum honore Raimundi Mascaroni.*

[ok] Esmenat; abans hi deia *Argilet*
[ol] Ad lit.: *trocii*

Declaració de Pere Argot, veí de Camarasa:

99v,5 *Item eadem die comparuit Petrus Argot, habitator Camarase, et juratus dixit quod Petrus de |6 Palacio, bajulus Camarase, stabilivit sibi quandam dominicaturam domini regis pro X solidis |7 prestandi[s] quolibet anno in festo Omnium Sanctorum, nam dixit sibi dictus Petrus quod dominus rex Jacobus, quondam, sta-|8biliverat sibi omnes dominicaturas suas quas habebat in Camarasa. Dixit etiam quod testis ad hoc |9 ne desereret dictam dominicaturam, et ad majorem securitatem ipsius Petri, obligavit sibi |10 domos suas quas habet in Camarasa* [om] *|11 et quod haberet ibi censum predictum salvum. Interrogatus si dedit aliquid |12 dicto Petro pro intrata, dixit quod non. Dixit etiam quod de hoc fuit factum instrumentum duplex |13 seu duplicatum, set testis amisit suum, ut credit, in quadam turri sua que corruit.* **662**

Declaració de Castelló Ferrer, veí de Camarasa:

99v,14 *Item eadem die comparuit Castilio Ferrarii, habitator Camarase, juratus dixit quod ipse |15 vendidit Petro de Palacio, tunc bajulo Camarase, unam vineam suam a la Torrella, que |16 erat contigua dominicaturis et honoribus suis, pro LXX vel LXXX solidis. Et fuit inde |17 factum instrumentum, ut credit.* **663**

Declaració de Guillem Tartall, veí de Camarasa:

99v,18 *Item eadem die comparuit Guilelmus Tartayl, habitator Camarase, juratus dixit quod ipse vendidit |19 Petro de Palacio, tunc bajulo Camarase, quasdam domos suas contiguas palacio |20 suo pro C solidis. Et uxor dicti Petri promisit ei dare XX solidos ultra et non habuit |21 eos, adhuc licet pecierit eos. Et adhuc non est factum instrumentum.* **664**

Declaració de Berenguera, esposa de Bernat Salat:

99v,22 *Die dominica que est VI° nonas marcii, anno predicto, comparuit Berengaria, uxor Bernardi Salat, ||***100r,1** *jurata dixit quod Arnaldus Barril, frater suus, quondam, vendidit Petro de Palacio, quondam, tunc bajulo Camarase, |2 unum ortulum in Orta, prope transtollatorium*[on] *molendini dicti Petri de Palacio, pro precio XV solidorum, quos ad |3 huc non habuit. Et affrontatur dictus ortulus cum orto Raimundi de Ribellis et cum orto Bernardi Scurrer.* **665**

[om] Cancel·lat: *ita quod posset pro dicto censu emparare tam dominicaturam quam domos*

[on] *trestellador*: post que es posa com a comporta per a tancar i obrir el pas a l'aigua dins una sèquia o canal

Declaració de Ramon Mascaró, de Camarasa:

666 100r,4 *Item eadem die comparuit Raimundus Mascaró, de Camarasa, et juratus dixit quod ipse vendidit Petro de Palacio, quondam, |5 a duobus annis citra, unum ferregenalium apud torrentem de la Val, et affrontat cum orto dicti Petri de |6 Palacio et cum torrente, et ex alia parte cum via, pro precio ¿C?XXX solidorum. Et non est adhuc instrumentum |7 inde factum.*

Declaració de Guillem d'Àger, de Camarasa:

667 100r,8 *Item eadem die comparuit Guilelmus d·Àger, de Camarasa, et juratus dixit quod ipse permutuavit quandam peciam terre cum |9 olivariis que est in loco qui dicitur Campel, cum alia pecia terre cum olivariis que erat Petri de Palacio, que erat |10 in dicto loco de Campel. Interrogatus quantum valebat dicta pecia terre, et dixit quod XX solidi, set patri suo non |11 constitit nisi XII solidos.*

Declaració de Pere Marcús, de Camarasa:

668 100r,12 *Item eadem die comparuit Petrus Marcuz, de Camarasa, et juratus dixit quod ipse mansit cum Petro de Palacio |13 ut mercennarius ad opus agriculture, et vice et loco salarii dedit sibi unam peciolam vinee in costali |14 de la Amenla. Nescit si tenetur pro domino regi vel pro alio, quia non facit aliquod censum nec consuevit |15 facere alicui.*

Declaració de Sentou, jueu:

669 100r,16 *Item eadem die comparuit Sentou, judeus, dixit quod ipse emit hoc anno a Petro de Palacio, |17 quondam, unum ortum qui est apud Ortam, qui fuit quondam Guilelmi Gomir. Et affrontatur cum |18 orto mei, dicti Sentou, ex una parte, et ex alia parte cum orto Bernardi Marcús. Et fuit inde |19 factum instrumentum.*

Declaració de Pere de Sant Just, veí de Camarasa:

670 100r,20 *Item eadem die comparuit Petrus de Sancto Justo, habitator Camarase, juratus dixit quod Petrus de Palacio, |21 quondam, tunc bajulus Camarasa, comodavit sibi unum trocium terre qui est apud Graler, bene sunt |22 IIIIor ani elapsi. Et affrontatur cum honore Petri de Conchis, et cum honore qui fuit Guilelmi |23 Sunyer, quondam. Interrogatus quare comodavit dictam peciam terre, respondit quia mansit cum dicto Petro |24 de Palacio et erat consanguineus germanus suus.*

Declaració de Bernat Pebret:

100v,1 *Item eadem die comparuit Bernardus Pebret, juratus dixit quod pater suus vendiderat Petro de Pa-|²lacio, quondam, existenti bajulo, duos trociolos mediampnis ad frontem duorum ortorum |³ ipsius et unam vineam ad locum qui dicitur Molinera, pro precio CXXV solidorum. Et anno preterito |⁴ computavit eo, et dictus Petrus de Palacio dixit quod non habebat instrumentum vendicionis, |⁵ et testis fecit inde instrumentum, licet transivissent VII vel VIII anni tempore quo dictus |⁶ Petrus de Palacio habuit possessionem predictorum.* **671**

Declaració de Guillemó Redon:

100v,7 *Item eadem die comparuit Guilelmonus Redon, et juratus dixit quod pater suus vendidit dicto Petro |⁸ de Palacio unum ortum apud Baldassach pro precio XL vel XLV solidorum. Nescit si est |⁹ inde factum instrumentum, quia pupillus erat quando pater suus vendidit dictum ortum.* **672**

Declaració de Ramon de Camarasa, castlà de Camarasa:

100v,10 *Item eadem die comparuit Raimundus de Camarasa, castlanus ejusdem ville, et juratus dixit quod |¹¹ ipse vendidit Petro de Palacio, bajulo tunc Camarase, unam turrim, scilicet a fe-|¹²nestra usque ad fundamenta, et aliquantulum de corrali quod erat prope turrim, inter |¹³ turrim et domos istius testis, precio XL solidorum. Dixit etiam quod dictam turrim emerat |¹⁴ amita istius testis a quodam rustico de quo non recordatur. Dixit etiam quod dictam |¹⁵ turrim supra fenestram emerat jam Petrus de Palacio ab Arnaldo Vives, ut sibi videtur.* **673**

Declaració d'Abrafim, jueu, veí de Camarasa, i procés contra ell

101r,1 *Abraffim, judeus, habitator Camarasie, juratus super X^{m} precepta legis date Moysi in monte |² Sinay, dixit quod* [oo] *⌊Boniach Piperarius⌋, judeus Barchinone, fuit bovaterius*[hd] *Camarasie simul cum Petro de Palacio, quondam, |³ in illo bovatico quod dominus rex Petrus, pater domini regis, fecit levari in principio sui regiminis. |⁴ Et dictus judeus durante bovatico fuit hospitatus in domo ipsius et comedit cum eo. Postmo-|⁵dum, bovatico expedito, computavit cum eo in domo sua, et dedit sibi tantum |⁶ XL^{a} solidos pro expensis comestionis, et recessit. Et testis in domo sua cremavit |⁷ papirum in qua dicte expense erant scripte irato modo, quia vix dederat sibi dimidiam expensarum. |⁸ Postea, dictus Boniach decessit apud Tarragam, et Petrus de Palacio, audita morte ejus, misit |⁹ ipsum testem ad Davidem, filium dicti Boniach, quod veniret Camarasam ad computandum super |¹⁰ dicto bovatico et noluit venire. Immo nunciavit dicto Petro de* **674**

[oo] Cancel·lat: *David*

Palacio quod veniret Barchinonam ad |[11] computandum cum eo coram Mossé Ravaya, qui ibi erat. Et sic, dictus Petrus de Palacio ivit |[12] Barchinonam et computavit cum dicto Davide in domo Abraffim Moazel, et ibi computaverunt |[13] Arnaldus Barril et Guilelmus Pelicer pro dicto Petro de Palacio coram Mossé Ravaya. Interrogatus qualiter scit, |[14] et respondit quod a predictis audiverat, et etiam audivit hoc a Berengario Silvestra, qui nunc est |[15] alcaydus de Cessa[op]. Interrogatus quid factum fuit de compotis dicti Boniach, et dixit se nescire. |[16] Interrogatus si vidit quod dictus Petrus de Palacio cremasset aliquos libros in domo de na |[17] Farfenyeta tempore dicti bovatici, et dixit quod vidit quod dictus Petrus [oq] ⌊posuit⌉ in ignem |[18] aliqua folia papiri, nescit tamen quid erat. Interrogatus si illa die computavit ipse cum |[19] dicto Petro de Palacio ⌊in domo dicte Farfanyete⌉, et dixit quod non, quia non habebat computare cum eo de aliquo. Dixit etiam |[20] quod dictus Petrus de Palacio debuit habere DC solidos pro labore dicti bovatici, et dictus |[21] Boniach CCCC solidos, set dictus Boniach et filius ejus, David, nichil habuerunt, immo |[22] dictos CCCC solidos habuit dictus Petrus de Palacio. Interrogatus qualiter scit, dixit quod sic audi-|[23]vit a dicto Petro de Palacio, quia, cum dictus David peteret ab eo dictos CCCC solidos, |[24] quibus indigebat idem Petrus, respondit ei quod non habebat eos ibi, set si veniret cum |[25] eo Camarasiam daret eos sibi. Postmodum, mortuo dicto Davide, avunculus ejus venit ||**101v**,1 Camarasiam, ⌊ad domum Salomonis Careez⌉ et non potuit habere dictos denarios a dicto Petro de Palacio, prout dictus avunculus suus, |[2] qui cognominatur de Apiaria, dixit ei. Immo promisit huic testis L solidos dare si posset |[3] ipsum juvare ad recuperandum dictos denarios. Et testis laboravit cum dicto Petro de Palacio |[4] quod solveret sibi dictos denarios et non potuit recuperare eos, non etiam X solidos ad opus |[5] expensarum, et dicebat semper "Ego dabo, ego dabo" ⌊sibi⌉.

675 [6] Item fuit interrogatus si sciebat aliquid super subornacione testium quam faciebant aliqui contra |[7] testes qui recipiebantur per Examinum Petri de Salanova tempore quo inquirebat contra dictum Petrum |[8] de Palacio, et dixit quod Guilelmus Pelliparii, quondam, Arnaldus de Barril et Petrus Morel scribe-|[9]bant albarana que sagio portabat translatando ea, et postea assendebant in domum |[10] dicti Petri de Palacio et frequentabant eam mane et vespere et intrabant domum Bernardi |[11] d·Àger, et ibi, ut dicitur, tractabant subornaciones, presente ibi Matheo Coscoy, sagio-|[12]ne. Interrogatus si ipse audivit aliquid de hiis que tractabantur inter eos, et dixit quod non. |[13] Interrogatus si ipse fuit locutus cum dicto sagione super predictis, ex parte dicti Petri de |[14] Palacio, quod esset sibi favorabilis in officio, et dixit quod non. Interrogatus si vidit quod |[15] dictus Petrus de Palacio tradidisset aliqua pignora alicui dampnum passo tempore dicte inquisi-|[16]cionis, et respondit quod una die vidit quod quidam homo, nomine Picher, petiit a dicto |[17] Petro de Palacio medium caficium ordei racione custodie cujusdam castri, de nomine cujus |[18] castri non recordatur, et dixit ei quod nisi solveret sibi ipse conqueretur inde |[19] dicto Examino Petri. Et tunc vidit quod dictus Petrus solvit sibi dictum ordeum in

[op] El fet que se'l situï al bisbat d'Osca [**118r**, 6] apunta al castell de Sesa

[oq] Cancel·lat: *faciebat pars*

|[20] *domo ipsius Petri.*

[21] *Item dixit quod dictus Petrus de Palacio habuit, racione redempcionis exercitus* **676**
de Paniçars, |[22] *ab Arnaldo Calbet de sol de vila XX [vel]*[or] *XXV*[e] *solidos, et a Martorello totidem, et a Guilelmo* |[23] *Pelliparii XXX vel XXX solidos, a Castellione Ferrarii XXV*[e] *vel* |[24] *XXVI solidos, et a Raimundo Margalit XXII solidos, et a Petro deç Colel XX solidos.* |[25] *Interrogatus qualiter scit, dixit quia ipse vidit et tractavit pro e¦i¦s dictas composiciones, licet* |[26] *nichil habuisset inde. Et a multis aliis habuit postea, ut audivit dici, racione dicte* ||**104r**,1 (passa del foli 101 al 104) *redempcionis exercitus, aliquas quantitates, et audivit dici quod gentes Camarasie repetebant ab eo DCCC* |[2] *solidos.*

[3] *Item dictus Petrus de Palacio, existens bajulus Camarasie, habuit quingentos* **677**
solidos a judeis |[4] *Camarasie, et cepit eos, eo quia dicebat eos mutuasse ultra cotum*[os]*. Et ipsi judei dice-*|[5]*bant quod dictus bajulus non habebat potestatem inquirendi sine mandato domini regis. Et* |[6] *non profuit eis aliqua allegacio sive etiam appellacio quam fecerant ad dictum regem. Et* |[7] *tunc dominus rex Alfonsus regnabat et erat procurator suus in Cathalonia co-*|[8]*mes Pallariensis. Interrogatus qualiter scit, et respondit quia vidit quod dictus Petrus de Palacio* |[9] *et Guilelmus Calbeti, jure peritus Ilerde, receperunt dictos denarios a singulis judeis. Set post* |[10] *audivit dici a dicto Guilelmo Calbet quod nichil habuerat de dictis denariis. Et in predictis* |[11] *scit Guilelmus de Belveý, scriptor seu notarius Ilerde, qui interfuit ad predicta, et etiam alii* |[12] *judei.*

[13] *Item audivit dici a Salomone Corchós, judeo, quod dictus Petrus de Palacio fecerat* **678**
capi Cama-|[14]*rasie quendam hominem de Meyano vel de Conquis qui erat inculpatus de homicidio cujusdam* |[15] *judei, nomine Bondieta, et liberavit ipsum pro LXXX*[a] *solidis, ut dictus judeus dixit sibi. Et* |[16] *in hoc debet scire Bernardus Pelliparii.*

Abrafim és torturat (5 març 1298) i després prosegueix la seva declaració

102r,1 *Die mercurii, que est III*[o] *nonas marcii, anno predicto, Abraffim, judeus Cama-* **679**
rase, cum multo tempore |[2] *stetisset in carcere, et fuisset argutus per aliquos testes, et esset vilis persone secundum famam gentium, et qui* |[3] *fuerat familiaris multum Petro*[ot] *de Palacio, quondam, et erat mediator in extortionibus quas faciebat ho-*|[4]*minibus Camarase, et perduraret in sua pertinacia, fuit tortus in castro de Laurencio de mandato et interlo-*|[5]*qutoria judicis, presentibus Raimundo Mulinarii, cive Ilerde, et Jacmono Januarii, et Petro de Manso, sub-*|[6]*bajulo Camarase. Et cum esset in tormento, dixit judici quod faceret eum deponi quia ipse diceret verita-*|[7]*tem.*

[8] *Et depositus, dixit quod quando Examinus Petri de Salanova erat Camarase et* **680**
faceret inquisicionem contra |[9] *dictum Petrum de Palacio, gentes dicti loci, vel major*

[or] Esmena confosa que interpretem per comparació amb els casos anàlegs que segueixen
[os] *cotus*: quota, quantitat de diners [*du Cange*]
[ot] Sic, ad lit.: *P*[o]

pars, ascendebant ad palacium dicti Petri de Palacio |10 et loquebantur cum eo. Et ipse dicebat eis quod satisfaceret si in aliquo tenebatur eis. Et vidit quod Guilelmus Pelicer, |11 quondam, et Arnaldus de Barril, notarius Camarase, quondam, et Bernardus de Àger, gener ipsius Petri, tractabant quantum po-|12terant cum hominibus Camarase qui querelam habebant de ipso Petro quod non venirent ante dictum Examinum. |13 Set testis tamen non vidit nec audivit eos loquentes de hoc, set fama erat gentium. Set videbat |14 eos intrare domum dicti Bernardi de Àger et domum dicti Petri de Palacio de die et de nocte et circuibant |15 villam. Interrogatus si ipse Abraffim unquam fuit loqutus cum Matheo Coscoyl, tunc sagione, vel cum aliquo |16 alio de subornacione dictorum testium, et dixit quod non, nec dictus Petrus de Palacio, quondam, mandavit sibi |17 unquam. Interrogatus si ipse testis combussit de mandato dicti Petri de Palacio libros bovatici quos socius |18 dicti Petri de Palacio, scilicet quidam judeus Barchinone, conscripserat de litera ebrayca in bovatico quod |19 dominus rex Petrus levavit in principio sui regiminis, et dixit quod non, quia dictus Petrus de Palacio erat |20 ita cautus et callidus quod sciebat plures versucias quam vulpes, et cavebat sibi ab isto testis, scilicet |21 ponebat hunc testis in negociis suis aliis, ⌊scilicet quod emeret sibi pannum, lineum et lane et de fustanis[ou], et remendabat sibi pannos sui hospicii⌋, excepto quod quandoque, cum erat rogatus per aliquos Christianos |22 Camarase, ⌊in facto exercitus de Paniçars⌋ juvabat eos facere composicionem, set testis nichil habebat inde.

681 *23 Item dixit quod judei habitantes Camarase servierunt quolibet anno in festivitatibus, inter arietes, piper |24 et alia, que poterant valere quandoque XX solidi, quandoque XXV solidi, quandoque XXX solidi, secundum ||**102v,1** quod plures vel pauciores judei stabant Camarase, et testis solvebat ibi partem suam.*

Abrafim és alliberat (28 març 1298)

682 ***102v,2*** *Die veneris que est V° kalendas aprilis, anno predicto, dictus Abraffim fuit liberatus a cap-|3tione et fuit interrogatus de predictis et perseveravit in omnibus que dixerat.*

683 *4 Item fuit interrogatus super CC solidis quos Issach Puculul[ov] promisit dare judici ut libera-|5ret ipsum, et dixit quod dictus Issach dixit sibi quod dictus judex volebat habere CC solidos pro |6 liberacione sua. Et testis rogavit ipsum Issach quod rogaret dictum judicem quod acceptaret |7 C solidos, quia non posset habere dictos CC [ow] ⌊set si amici sui vellent ei dare eos, alias |8 quod dictus Issach non intromiteret se, et si pro illis C solidos posset illud procurare, quod⌋ |9 cum amicis ipsius Abraffim procuraret habere dictos CC solidos. Interrogatus que pig-|10nora mandavit tradi, et dixit quod adhuc nescit que sunt illa pignora, quia bene scit |11 quod in domo sua non erant pignora valencia LXX solid¦i¦.*

[ou] *fustanum*: tela de cotó [du Cange]
[ov] *poculull*: petitó
[ow] Cancel·lat: *et dictus Issach ⌊respondit⌋* (esmena de *respondebat*) *sibi quod oporteret ⌊ipsum⌋ dare CC solidos, et sic dictus Abraffim dixit ei quod reciperet peccunia de domo sua et*

Dixit etiam ⌊quod testis interrogavit ipsum Issach Puculul quare venerat, et respondit sibi quod dictus judex fecerat ipsum venire pro suo negocio componendo, adiciens⌋ quod dictus Issach |12 dixerat sibi quod ipse fu[er]at[ox] *cum Issach des Cavals versus partes Ilerde, nescit in quo loco |13* [oy]. *|14 Interrogatus si aliquis Christianus acomodavit sibi pignora, dixit se nescire. Dixit etiam quod Ferrarius |15 de Cerlé, alcaydus de Laurencio, interfuit verbis que dictus Issach dixit sibi de predictis |16 et animavit ipsum quod permiteret quod amici sui liberarent eum.*

Sentència contra Abrafim (Barcelona, 27 maig 1298)

103r,1 *Die martis que est VI*^{o} *kalendas junii, anno Domini M*^{o}*CC*^{o}*XC*^{o}*VIII*^{o}*, |2 comparuit Abraffim, judeus Camarase, Barchinone, coram Guilelmo de Jafero, judice de curia |3 domini regis. |4 Et peciit sentenciam ferri. |5 Et sic, judex predictus sentenciavit ut subicitur:* 684

> 6 *Unde, ego, Guilelmus de Jafero, judex curie domini regis, Atendens quod Abraffim, |7 judeus Camarase, dum tenebatur captus in castro de Laurencio, pretextu quia dicebatur ipsum de-|8disse operam quod testes quos discretus Examinus Petri de Salanova, tunc judex ejusdem curie |9 domini regis, apud Camarasam recipiebat, subornarentur, voluit et consentit quod Issach Puculul, |10 judeus Ilerde, daret peccuniam michi, dicto Guilelmo de Jafero, inquirenti de mandato dicti domini |11 regis apud Camarasam, Idcirco, reputans ipsum Abraffim confessum seu convictum super dicta |12 subornacione, Condempno ipsum in ducentis solidis Jachensium solvendis domino regi, licet absenti, |13 et Berengario de Manso, procuratori ejus, presenti, et compenso ei predictis ducentis solidis illos CC*^{tos} *|14 solidos quos dictus Issach Puculul tradiderat occasione servicii ad hoc quod liberarem dictum Abraffim |15 a capcione, ab omni alia pena racione dicte subornacionis eundem Abraffim absolvens.*
>
> 16 *Lata fuit hac sentencia Barchinone, VI*^{o} *kalendas junii, anno predicto, presente dicto Abraffim |17 et presente dicto Berengario de Manso. Et presentibus testibus Natali Raynerii, judice curie domini |18 regis, Matheo Botella, scriptore ejusdem domini regis, et Arnaldo Vives, de Camarasa.*

Declaracions contra Isaac Poculull[ov]**, jueu de Lleida** (19 o 20 març 1298)

105r,1 [oz] *Die jovis que est XIIII*^{o} *kalendas aprilis, anno Domini millesimo CC*^{o}*XC*^{o} *VIII*^{o} [pa]*, hii testes fuerunt |2 recepti contra Issach parvulum, ebreum Ilerde:* 685

[ox] Ad lit.: *fuat*

[oy] Cancel·lat: *et quod dictus judex dixerat sibi quod ipse Issach veniret ad locum de Camarasa cum eo*

[oz] El foli 104 ha estat transcrit a continuació del 101, del qual en continua el discurs

[pa] Data incoherent: tal com hem anat veient, es tracta de l'any 1298 de la Nativitat;

Declaració de Pere del Mas, lloctinent de batlle de Camarasa:

686 **[105r,3]** *Petrus de Manso, tenens locum bajuli Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod audivit dici a Guilelmo de Jafero, |[4] judice de curia domini regis constituto in villa de Camarasa, quod Issach parvulus, qui nunc detinetur captus |[5] de mandato dicti judicis, fecerat promiti servicium apud Junetam ⌊ipsi judici⌋, et quod liberaret Abraffim Albané, |[6] qui captus similiter detinetur. Et quod dictus judex responderat ei quod nullo modo reciperet servicium, et quod desis-|[7]teret a predictis. Et quod adhuc dictus Issach infestabat eum quod reciperet servicium et quod liberaret dictum Abraffim. |[8] Et super hoc dixit huic testi: "Ex quo iste Issach nititur me corrumpere, volo quod vos et Arnaldus Vives et aliqui |[9] alii videatis et intersitis, ad hoc quod dictus Issach incurrat quod intendit facere contra me ⌊ut sit aliis in exemplum⌋", et hoc dixit huic |[10] testi ⌊et predicto Arnaldo Vives simul⌋, bene sunt VIII° dies elapsi. Et sic vidit testis dictum Issach venientem ad domum |[11] dicti judicis et loquentem cum eo, presente hoc teste et quandoque sine ipso teste, et dicebat quod tractabat |[12] habere denarios. Dixit etiam quod dictus Issach loqutus fuit huic testi in domo sua, et dixit quod fuerat |[13] loqutus cum ipso judice et quod serviret ei et faceret omne bonum. Postea, quadam die fuit presens |[14] testis in domo Arnaldi Vives, ubi dictus judex hospitatur in domo majori, juxta fenestram novam, |[15] et presente hoc teste et Arnaldo Vives, tractavit cum eo super dicto servicio et dixit ei quod reciperet C^m |[16] solidos et quod liberaret dictum Abraffim, quia bene poterat recipere eos pro expensis, quia oportebat judicem |[17] multas expensas facere. Et dictus judex respondit ei: "Nequam, bene scis tu quod ego habeo et debeo habere expen-|[18]sas a domino rege, et si facio quod tu petis, faciam falsitatem, et ex quo habeo facere falsitatem habetis michi |[19] satisfacere, et sic oportet quod des m[ichi] CC solidos et quod non dicas alicui". Et dictus Issach in continenti |[20] dixit "que nul temps no·n parlaria, et que no·l ne calria tembre[pb]", quia semper fuerat usus talia facere cum |[21] Guilelmo Calbet et cum aliis jure peritis, et ex quo ita erat, procuraret habere dictos denarios. Postmodum, die |[22] mercurii preterita, venit cum dicta peccunia ad domum dicti Arnaldi Vives et, presente teste et Arnaldo Vives |[23] et [pc] Bernardo Agostí, ⌊qui ad hoc fuerat per ipsum judicem evocatus⌋, numeravit dictos CC solidos in quadam tabula in dicta domo. Et dictus judex fecit ||**[105v,1]** ipsos denarios poni in quodam suo sacho. Et tunc dictus Issach dixit dicto judici coram predict[is] |[2] quod liberaret dictum Abraffim et etiam quendam alium judeum, nomine Jacob, quem dictus judex fecerat capi |[3] propter quedam verba que dixerat ad ⌊suscitandum⌋ populum quando fuit ductus dictus Abraffim ad castrum |[4] de Laurencio. Et tunc dictus judex dixit dicto Issach: "Bé sabs tu que aquestz diners pren-⌊dria⌋ yo fal-|[5]sament, que menys de[pd] sentència e menys de[pd] testimonis preses liurés*

---

tanmateix, el *XIIII° kalendas aprilis* d'aquest any no era dijous sinó dimecres; tal vegada hauria de dir *XIII°* en lloc de *XIIII°*; més avall (f. 116v, lin. 10) hi ha una discrepància anàloga

[pb] *tembre*: témer

[pc] Esmena confusa

[pd] *menys de*: sense

lo dit Abraffim, et pus me fas |[6] fer una falsia prou hi a que per axò dues serien". Et dictus Isach respondit: "Hea, que |[7] aquel Jacob no ha seyn, et de tot en tot[pe] *l·absolvet". Et sic dictus judex dixit dicto Issach |[8] coram teste et aliis supradictis: "Bé sabs tu que aquestz diners me dones falsament, |[9] e yo en aquexa condició los prendria falsament. Vos altres ho veiatz". Et sic mandavit |[10] huic testi quod caperet dictum Issach racione predicta, et fecit poni dictos denarios in sua |[11] candaleria, dicens quod eos conservaret ad opus domini regis. Et testis, de mandato dicto ju-|[12]dicis, duxit captum dictum Issach ad domum suam, ubi nunc etiam est. Dixit etiam quod |[13] quando fecit pactum cum dicto judice de dictis CC solidis, idem Issach promisit huic testis |[14] et etiam Arnaldo Vives servire in conspectu dicti judicis. Et cum recessisset gavisus versus |[15] domum, dictus judex et testis et Arnaldus Vives subriserunt mirantes de falsitate et |[16] segacitate ipsius Issach, qui eos intendebat corrumpere. Item dixit quod dictus |[17] judex interrogavit dictum Issach si dabat dictos denarios de voluntate dicti Abraffim, et |[18] respondit quod sic, dicens quod ipse iverat ad eum ad castrum de Laurencio et quod de voluntate ejus |[19] fiebat. Item dictus judex interrogavit dictum Issach unde habuerat dictos CC solidos, et respond[it] |[20] ei quod usque ad LXX solidos habuerat minutatim ab amicis dicti Abraffim, et residuos receperat |[21] mutuo in Acrimonte super pignoribus. Item interrogatus [per] dictum judicem si habuerat aliquid ab uxo[re] |[22] Petri de Palacio, quondam, et dixit quod non, set bene cogitabat quod in futurum habrent*[sic] *aliquid ab ea.*

Declaració d'Arnau Vives, veí de Camarasa:

[106r,1] *Arnaldus Vives, [habitator Camarase], testis juratus et interrogatus, dixit quod* **687**
bene sunt VIII[o] dies elapsi vel circa, testis audivit dici |[2] a Guilelmo de Jafero, judice predicto, qui venerat tunc de Juneta, quod Issach des Cavals, judeus Ilerde, |[3] promiserat ei dare pro servicio L argenteos Barchinone pro Issach Parvulo, qui ibi erat, ut libera-|[4]ret a capcione Abraffim Albané, qui captus est, et quod ipse judex responderat ei quod nullo modo reciperet et quod a modo |[5] non faceret sibi verbum de hoc. Et quod adhuc dictus Issach, qui erat Camarase, sollicitabat ipsum et in-|[6]festabat ut reciperet servicium ab eo ut liberaret dictum Abraffim. Et dixit huic testi: "Videte quo modo |[7] isti judei sunt proditores. Vident enim quod ego inquiro de falsitate que dicitur facta per dictum Abra-|[8]fim, et quod modo atemptent me corumpere". Et dixit: "Sic postquam ad hoc intendunt, ego volo quod vos |[9] et Petrus de Manso et aliqui fideles homines de villa intersitis, si fieri potest, vel ad minus quod sitis in |[10] aliqua camera obscura ut audiatis que dictus Issach dicet michi. Et ex quo ita instat quod recipiam servicium, |[11] ego fingam me recepturum". Et alia die dixit hoc idem dictus judex testi et Petro de Manso in si-|[12]mul. Deinde, dictus judex dixit dicto judeo quod libenter reciperet servicium ex quo sic infesta-|[13]bat eum. Et interim judeus fuerat loqutus cum singulis eorum ad partem, sine judice, rogando eos |[14] et promitendo eis servicium pro labore. Et quadam die, dictus Issach venit ad do-

[pe] *de tot en tot*: de totes maneres

mum testis, et fuerunt |15 in domo majori in fe⌊ne⌋stra nova, et voluit pascisci cum dicto judice super dicto salario. Et judex |16 dixit ei: "Id quod tu facis super hoc, facis de voluntate Abraffim, capti, vel non?". Et ipse respondit |17 quod de voluntate ipsius, quia preloqutus fuerat ei. Et adhuc intendebat loqui cum eo de predictis, et ve-|18nerunt ad precium et promisit dare C solidos, dicens quod bene et juste poterat eos ac-|19cipere pro expensis. Et judex respondit ei: "Non dicat michi illud, quia bene scio ego quod dominus rex provi-|20det michi in expensis, et si ego recipio servicium falso modo, habebo recipere et est necesse quod sit se-|21cretum". Et ipse Issach respondit: "Non oportet vos dubitare, quia semper interfui in talibus cum Guilelmo |22 Calbet et cum aliis jure peritis Ilerde". Ergo dixit dictus judex: "Ex quo vultis quod tantam falsitatem co-|23mitam, habebitis michi dare CC solidos et non minus". Et finaliter dictus Issach adquievit et gaudiosus, ||106v,1 ut aparuit, recessit, dicens quod procuraret eos habere. Et judex cum predictis teste et |2 Petrus de Manso, post ejus recessum subriserunt, dicentes quod judei omnes falsitates de |3 mundo facerent, mirantes de illo quomodo sic palam tractabat falsitatem et non cavebat |4 sibi de aliquo et ibat et redibat. Et interdum ibat dictus Issach ad castrum de Laurencio |5 cum albarano dicti judicis. Et frequentabat domum ipsius judicis, dicens quod dictos |6 denarios procurabat de voluntate dicti Abraffim, cum quo fuerat loqutus, ut dicebat. |7 Tandem, die mercurii preterita venit ad domum istius testis ad ipsum judicem, et judex |8 rogavit testem et Petrum de Manso et Bernardum Agostí quod interessent, quia dictus Issach dice-|9bat se habere peccuniam in promptu, et instabat quod dictus judex miteret nuncium pro dicto |10 Abraffim et quod adduceretur de castro de Laurencio Camarasam. Et judex respondebat ei quod non |11 faceret donec haberet dictam peccuniam. Et sic, in dicta domo majori istius testis, dictus |12 Issach posuit CC solidos in tabula que ibi est, et Bernardus Agostí numeravit ipsos, |13 et ipsis numeratis, judex interrogavit dictum Issach unde habuerat eos, et ipse respondit, jurando |14 per Deum, quod usque ad LXX solidos collegerat inter amicos dicti Abraffim, et residuos re-|15ceperat mutuo super pignoribus que miserat in loco de Acrimonte. Postea, idem ju-|16dex interrogavit dictum Issach coram dictis testibus quod diceret ei ad quid dabat dictam |17 peccuniam, et ipse dixit quod ad hoc ut liberaret dictum Abraffim de capcione, et etiam Jacob, ju-|18deum, quem nuper judex capi fecerat. Et judex respondit ei: "Bé sabs tu que si yo |19 deliure sens sentència et sens testimonis lo dit Abraffim, que fas una gran falsia, et |20 si deliure lo dit Jacob seran dues, ⌊e saps que si pren aquestz diners, que·ls pendré falsament e tu los me dones falsament⌋". Et dictus Issach, ridendo dixit: "Ea, que no met |21 mal, que honrat[pf] és". Et super hoc judex respexit dictos testes et dixit eis: "Vos altres |22 avet vist et oït com aquest fals jueu m·a liuratz aquestz diners per fer falsia. Siatz |23 m·en testimonis, que·l fet vendrà davant lo senyor rey. Et vos, en Pere des Mas, ||107r,1 prenet lo·n adés et pres menat·lo a casa vostra". Et fecit dictus judex recipi dictos denarios |2 et poni in sua candelaria, dicens quod conservaret eos domino regi. Et sic, dictus Petrus de Manso, juxta |3 mandatum dicti judicis, duxit dictum Issach ad domum

[pf] Ad lit.: *horat*

ejus.

Declaració de Bernat Agostí, veí de Camarasa:

107r,4 *Bernardus Agostí, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit quod ab VII diebus citra, dictus |5 judex invenit testem juxta ecclesiam Sancte Marie de Plano apud Camarasam et traxit eum seorsum |6 dicens: "Aquestz jueus me trebalen fort e volen me dar serviy e que deliure n·Abraffim, e |7 yo he entés que vos sotz leyal hom e prec vos que vos e en Pere Buulló siatz en loc on |8 puxatz oir les paraules que Issach Puculul me dirà, qui u tracta". Et testis respondit: "Sènyer, lo |9 senyor rey vos fia molt e ha fe en vos axí com en jutge pus leyal que el aia. |10 Vos fetz vostres afers leyalment, que seré a tot so que vos vulatz". Et accidit quod, |11 eri que fuit dies mercurii, dictus judex fecit vocari hunc testem ad domum Arnaldi |12 Vives, et Issach Parvulus fuit ibi et intraverunt Arnaldus Vives, Petrus de Manso, et hic testis |13 et dictus Issach domum majorem dicti Arnaldi Vives, ubi erat judex predictus. Et dictus Issach |14 posuit denarios in tabula seu mensa que ibi erat, et testis numeravit CC solidos de decem |15 in X solidos, et facta numeracione, judex interrogavit dictum Issach unde habuerat eos, et ipse |16 dixit quod usque ad LXX solidos collegerat ab amicis Abraffim Albané, et residuos receperat |17 mutuo super pignoribus, et, ut sibi videtur, dixit de Acrimonte. Et judex dixit ei: "Ego |18 volo scire a te ⌊coram istis testibus⌋ quare das michi istos denarios", et dictus Issach dixit: "Ego do eos vobis ut liberetis |19 a capcione dictum Abraffim, et etiam Jacob, judeum, quem nuper capi fecistis". Et judex dixit quod |20 satis faciebat quod liberaret dictum Abraffim et quod non liberaret dictum Jacob, quia satis erat quod |21 comiteret unam falsitatem. Et dictus Issach institit quod omnibus modis liberaretur dictus Jacob, quia non |22 erat culpabilis, et quod erat fatuus. Et etiam dictus judex dixit: "Bene scis tu quod si ego libero ||***107v,1*** *dictum Abraffim sine sentencia et sine testibus, quod recipiam hos denarios falso modo, et tu das michi |2 eos falso modo, et in hoc comiterem magnam falsitatem, et si liberarem dictum Jacob comiterem aliam |3 falsitatem". Et tunc respexit testes dicens: "Vos altres siatz testimonis en qual manera |4 aquest me dava aquestz diners, que·l feit vendrà davant lo senyor rey". Et mandavit |5 capi dictum Issach per Petrum de Manso, locum tenentem bajuli. Et sic testis fuit se-|6qutus dictum locum tenentem et duxerunt captum dictum Issach ad domum ipsius ⌊locum tenentis⌋, et |7 ibi fuit ferratus. Dixit etiam quod dictus judex fecit miti dictos denarios in sacho suo |8 et conservari in sua candalaria, dicens quod recipiebat eos ad opus domini regis, et quod fie-|9ret de ipsis denarios quod fieri deberet.* 688

Declaracions contra Jacob, jueu de Camarasa (13 març 1298)

108r,1 *Die jovis que est III° idus marcii, anno Domini MCC^oXC^oVIII^o, hii testes fuerunt recepti |2 contra Jacob, judeum:* 689

Declaració d'Arnau Vives:

690 **108r,3** *Arnaldus Vives, testis juratus et interrogatus, dixit quod die illa qua Guilelmus de Jafero, judex de curia domini regis, |4 jussit duci ad castrum de Laurencio Abraffim, judeum, qui detinebatur captus Camarase, testis stabat |5 in banco juxta furnum vicinum hospicio suo, et cum dictum judeum ducerent et esset extra villam ultra |6 flumen Sicoris, ut testis audiverat dici, venit Jacob, judeus, qui nunc retinet captus, versus eum, dicens: |7 "N·Arnau*[pg] *Vives et vosaltres prohòmens, n·Abraffim se·n menen a Lorens", et clamando et flendo dixit: "Senyors, |8 vala·y*[ph] *veynat, vala·y*[ph] *veynat, que no deurien dar laer*[pi] *que d·esta vila lo traguessen, e que so que soferir |9 degués, que u soferís en esta vila". Et testis et alii responderunt ac: "Lo que·l senyor rey o son jutge fa |10 o fa fer, nos no podem contrastar". Et flendo recessit. Interrogatus qui erant illi probi homines quibus dictus |11 judeus loqutus fuit, et respondit quod Arnaldus Margalit, Petrus d·Arches, Petrus Guilabert, Ramonet Girgo, nuncius |12 istius testis, et alii de quibus non recordatur.*

Declaració d'Arnau Margalit:

691 **108r,13** *Arnaldus Margalit, testis juratus et interrogatus, dixit quod die illa qua Abraffim, judeus, ducebatur ad |14 castrum de Laurencio, Jacob, judeus, venit ad furnum vicinum hospicio Arnaldi Vives et dixit |15 huic testi et Arnaldo Vives et aliis qui sedebant pariter in bancho dicti furni: |16 "Barons o senyors, n·Abraffim hic trahen et se·n menen de fora. No·n deurietz dar laer*[pi]*. |17 Vala·yc*[ph] *veynat, vala·yc*[ph] *veynat, que assí·n trobarien dret axí com en l·altre loc". Et hoc dice-|18bat clamando et flendo, et ipsi responderunt ei "que so que feia el senyor rey o son loc tinent |19 apassar*[pj] *avia, e que els no y pudien als* [pk] *fer". Et sic recessit flendo. Interrogatus qui erant alii |20 et respondit quod Arnaldus Vives et Petrus d·Arches. De aliis non recordatur.*

Declaració de Pere d'Arques:

692 **108r,21** *Petrus d·Arches, testis juratus et interrogatus, dixit quod die illa qua Abraffim, judeus, fuit ductus ad |22 castrum de Laurencio, Jacob, judeus, transivit ante furnum predictum, in cujus bancho sedebant |23 in vico Arnaldus Vives, Arnaldus Margalit et testis, et clamando et flendo dixit eis: "Barons, ||***108v,1** *gran tort és que n·Abraffim se·n menen ves Lorens. Con no hi v[e]etz et con ne datz laer?"*[pi] *Et testis |2 et alii dixerunt "que els no y avien que veer en so que·l rey o son loc tinent feya". Et sic |3 plorando*

[pg] Ad lit.: *nar A.*

[ph] *valer*: ajudar, protegir; *val*: (interjecció) per a demanar auxili

[pi] *laer*, *lleer*: llicència

[pj] *apassar*: empassar?

[pk] *als*: altra cosa

recessit. Interrogatus si recordatur de aliis que sedebant ibi, et dixit quod non nisi |[4] de predictis.

Declaració de Ramonet Girgo:

[108v,5] *Raymundetus Girgo, testis juratus et interrogatus, dixit quod die illa qua Abraffim, judeus, fuit |[6] ductus ad castrum de Laurencio, vidit Jacob, judeum, clamantem et flentem coram Arnaldo Vives, |[7] Petro d·Arches et Arnaldo Margalit, sedentibus in bancho prope furnum inferiorem. Et dixit quod |[8] Guilelmus de Jafero fecerat duci dictum Abraffim, fratrem suum, ad castrum de Laurencio, ut |[9] tormentaret ipsum, et quod illud idem potuisset facere Camarase, et quod videbatur ei male-|[10]factum, et rogabat eos ut rogarent dictum Guilelmo de Jafero quod faceret reduci ipsum |[11] Abraffim apud Camarasam. Et Arnaldus Vives mandavit huic testi quod recederet et pig-|[12]noraret quendam, et non potuit audire alia verba, quia recessit ante verba finita, dicto |[13] Jacob ibi remanente et loquente cum predictis flebiliter.* 693

El jutge cedeix Jacob a Sentou, jueu de Camarasa, per un espai de tres dies (13 març 1298):

[108v,14] *Sentou, judeus Camarase, manulevavit*[mo] *Jacob, judeum, quem Guilelmus de Jafero, judex |[15] de curia domini regis, capi fecerat, et promisit eum tornare quandocumque requisitus fuerit, |[16] infra spacium trium dierum sub pena L morabetinos, pro quibus obligavit se et |[17] bona sua. Et quantum ad hoc renunciavit illi legi codicis "De Fidejussoribus", "Sanccimus"*[og]. *Testes Arnaldus Vives et Petrus des Manso. Actum IIIº idus marcii.* 694

Declaracions contra Ramonet de Miravet, escuder del difunt Pere de Palau (13 març 1298)

[109r,1] *Die jovis*[pl] *que est IIIº idus marcii, anno Domini MºCCºXCºVIIIº, hii testes fuerunt recepti contra |[2] Raymundetum de Miravet, scutifferum Petri de Palacio, quondam, super eo quod dicitur ipsum requivisse cum |[3] armis et offendisse Raymundum de Podio Viridi, bajulum Camarase pro domino rege, in palacio dicti Petri |[4] de Palacio:* 695

Declaració de Balaguer Blanc:

[109r,5] *Balagarius Blanch, testis juratus et interrogatus, dixit quod quadam die de qua non recordatur Raimundus de Podio |[6] Viridi, ⌊bajulus Camarase⌉, venerat de Cubellis* 696

[pl] Per a que el *IIIº idus marcii, anno Domini MºCCºXCºVIIIº* sigui dijous, cal que es tracti de l'any de la Nativitat

Camarasam cum aliquibus clientibus et nunciavit [pm] *per sagionem et Petrum Argot,* |[7] *ejus locum tenentem, testi et quibusdam aliis stantibus in platea Camarase, quod ascenderent ad eum ad pa-*|[8]*lacium. Et testis cum aliis ascendit et* [pn] *invenit ipsum Raimundum cum dictis clientibus, de nominibus* |[9] *quorum non recordatur,* [po] ⌊*in castro Raimundi de Camarasa*⌋, |[10] *et tunc misit dictum Petrum Argot* |[11] *ad dictum Petrum de Palacio ut veniret ante ipso. Et dictus Petrus Argot, rediens, dixit ei quod dictus* |[12] *Petrus de Palacio non erat bene compos sui et quod jacebat in lecto. Et iterum misit eundem Petrum* |[13] *Argot ad dictum Petrum, et simile responsum dedit. Et tunc dictus bajulus cum dictis clientibus et cum* |[14] *teste et cum Raimundo Margalit, ut sibi videtur, de aliis non recordatur, accessit ad dictum palacium* |[15] *et prope portam dicti palacii traxit eos dicens: "Barons, de part del senyor rey vos man* |[16] *que quesque*[pp] *yo us man de ociure o de pendre fassatz", et fecit pulsari ad hostium et intravit* |[17] *domum, et ante introitum coquine, prope cameram in qua dictus Petrus de Palacio dicebatur esse, erant Raimundus* |[18] *de Miravet, scutiffer dicti Petri de Palacio, et filius Raimundi Mascaroni superioris, et quidam aragonensis. Et tunc* |[19] *dictus Raimundus* ⌊*de Podio Viridi*⌋ *quesivit ab eis ubi erat Petrus de Palacio, et ipsi responderunt quod in camera erat. Et statim dictus* |[20] *Raimundus de Podio Viridi mandavit dictis clientibus et testi quod caperent illos III, et testis cepit dictum* |[21] *aragonensem, et quidam de Cubellis cepit filium dicti Raimundi Mascaroni, et quidam alius accepit per capam* |[22] *vel per aliam vestem dictum Raimundum de Miravet. Et dictus bajulus mandavit capi dictum Petrum de Palacio.* |[23] *Et audito verbo, dictus Raimundus de Miravet retrocessit et evasit de manu illius qui tenebat ipsum, dicens:* |[24] *"No serà pas pres en Pere de Palau". Et festinanter intravit quandam domum per quam intrabatur* |[25] *ad* [*cameram*][pq] *dicti Petri de Palacio, et aportavit spatam, et in hostio* ⌊*illius*⌋ *domus evaginavit eam dicens* ||**[109v,1]** *"que tothom morria qui volgués pendre en Pere de Palau". Et tunc dictus bajulus dixit: "Muyren totz, muy-*|[2]*ren totz", et accepit unam lanceam de domo et dixit quod exirent inde et miterent sonum. Et mandavit* |[3] *eis quod abstraherent inde illos quos ceperant, et exiverunt domum seu palacium predictum cum filio dicti* |[4] *Raimundi Mascaroni et cum dicto aragonensi. Et clausit dictus bajulus portas* ⌊*exteriores dicti palacii*⌋, *et dictus Raimundus de Miravet* |[5] *remansit intus. Et fuit mandatum omnibus ex parte dicti bajuli quod homines de villa venirent in sub-*|[6]*sidium ejus, emisso sono, et quod aportarent secures et quod testis et aliqui alii starent in portella ex-*|[7]*teriori dicti palacii providentes ne aliquis inde exiret. Et testis et aliqui alii iverunt domos* |[8] *et aportaverunt arma, et multi venerunt ad tumultum et steterunt in circuitu palacii. Et testis cum* |[9] *quibusdam aliis fuit in dicta portella. Postmodum audivit dici quod dictus Petrus de Palacio manule-*|[10]*vavit*

[pm] Cancel·lat: *eis*

[pn] Cancel·lat: *in introytu*

[po] Cancel·lat: *et tunc dixit omnibus: "Barons, yo vul* [·· 6 ch ··] *assí a·n Pere de Palau. Fetz tot so que yo man", et intravit hospicium seu palacium dicti Petri de Palacio*

[pp] *quesque*: qualsevol cosa que

[pq] Ad lit.: *Camarasam*

se a dicto bajulo. Et sagio dixit testi et aliis quod recederent, et sic recesserunt de dicta |[11] portella. Et fuit dictum tunc quod dictus Raimundus de Miravet evaserat et quod non fuit inventus in |[12] palacio. Interrogatus de tempore, dixit quod jam erat mortus seu interfectus Petrus Salendí, quia postea, |[13] ad paucos dies, audivit dici quod dictus bajulus volebat capere dictum Petrum de Palacio eo quia dicebatur |[14] quod dictus Petrus de Palacio fecerat occidi ipsum Petrum Salendí. Interrogatus de hora diei qua predicta |[15] acciderunt, et dixit quod circa horam terciam. Dixit etiam quod dictus Petrus Argot fuit cum ipso teste in |[16] custodia dicte portelle.

Declaració de Ramon Margalit:

109v,[17] *Raymundus Margalit, habitator Camarase, testis juratus et interrogatus, dixit* 697
*quod post mortem Petri Salendí, |[18] Raimundus de Podio Viridi, bajulus Camarase pro domino rege, fuit Camarase cum VIII vel X |[19] clientibus de Cubellis et nunciavit huic testi et aliis quibusdam quod ascenderent ad eum ad castrum, |[20] et ibi mandavit eis quod sequerentur ipsum ad palacium Petri de Palacio. Et cum intrassent pala-|[21]cium, mandavit eis quod caperent Arnaldum Mascaró, filium Raimundi Mascaró superioris, qui erat ibi, |[22] et Periconum Andreu, qui stabat cum dicto Petro de Palacio, et fuerunt capti et po-|[23]siti in castro. Et mandavit similiter capi Raimundum de Miravet, scutifferum dicti Petri. Et in continenti |[24] dixit idem bajulus ubi erat Petrus de Palacio, quia ipsum intendebat capere. Et dictus Raimundus ||***110r**,[1] *accepit spatam et posuit se in porta domus per quam intrabatur ad cameram ubi dictus |[2] Petrus de Palacio dicebatur esse, et dixit: "Con en Pere de Palau no fa a vos, en Bort, a pendre en |[3] Pere de Palau", et evaginavit spatam dicendo "que tothom morria qui y entràs". Et statim clausit |[4] portam dicte domus et non permisit dictum bajulum intrare. Et dictus bajulus mandavit eis quod |[5] exirent palacium et custodirent ne per portellam dictus Petrus de Palacio posset exire. Et sic |[6] multi de villa qui venerant ad tumultum stabant in circuitu, et testis fuit cum aliis in dicta |[7] portella custodiendo ne inde exiret aliquis. Post modum, dictus bajulus intravit cameram dicti |[8] Petri de Palacio et [dictus Petrus][pr] manulevavit[mo] se. Interrogatus qualiter scit, respondit quia vidit et presens fuit. |[9] Dixit etiam quod dictus bajulus mandavit dicto Petro de Palacio quod dictum scutifferum rederet sibi, et |[10] dictus Petrus dixit se nescire ubi esset. Et audivit dici testis quod nocte sequenti recessit et ivit |[11] Privanum. Interrogatus qua hora fuerunt predicta, et respondit quod circa terciam. Interrogatus qui fuerunt alii |[12] de Camarasa qui fuerunt presentes in predictis, et dixit quod Balagarius Blanc, et Arnaldus d·Arches, et Petrus d·Ar-|[13]ches, et Petrus Argot [de Cubellis], et Raimundus de Meeyà [ps], et Petrus de Meeyà, et Periconus de Castelló |[14] [pt], de aliis non recordatur. Interrogatus de anno, et respondit quod in augusto fuit annus |[15] elapsus.*

[pr] Cal afegir-ho per a que tingui sentit
[ps] Cancel·lat: *de Cubellis*
[pt] Cancel·lat: *de Cubellis*

Declaració de Pere d'Arques:

698 **110r,16** *Petrus d·Arches, testis juratus et interrogatus, dixit quod quando Raimundus de Podio Viridi, bajulus Camarase, intravit |17 palacium Petri de Palacio, quondam, ut caperet eum, testis non interfuit. Set audivit dici quod ceperat jam |18 duos juvenes in domo sua, scilicet filium d·en Mascaró et quendam alium, et quod Raimundus de Miravet |19 evaginaverat spatam contra dictum bajulum. Set interfuit vocatus quando dictus Petrus de Palacio, quondam, |20 manulevavit[mo] se a dicto bajulo. Et fuit mediator cum aliis, et vidit ibi aliquos homines de |21 Cubellis qui venerant cum ipso bajulo.*

Declaració de Pere Argot, de Camarasa:

699 **110r,22** *Petrus Argot de Camarasa, testis juratus et interrogatus, dixit quod in augusto proxime transacto fuit annus elapsus, |23 Raimundus de Podio Viridi, bajulus Camarase, venit quadam die circa horam terciam Camarasam de ||***110v,1** *Cubellis cum quibusdam clientibus de Cubellis et misit ad testem, qui erat locum tenens ejus, nuncium quendam, |2 nomine Jornet, et mandavit sibi quod, cum hominibus quos invenire posset in platea, ascenderet ad eum ad castrum |3 Raimundi de Camarasa. Et testis, qui sedebat in platea, convocavit homines quos ibi invenire potuit, et ascen-|4derunt ad dictum castrum et invenerunt in porta dicti castri dictum Raimundum, qui in continenti dixit huic |5 testi quod iret ad domum Petri de Palacio et mandaret ei, ex parte sua, quod veniret ad eum. Et testis |6 accessit ad dictum Petrum et invenit ipsum Petrum in camera, jacentem in lecto indutum, et mandavit ei |7 quod iret ad dictum bajulum. Et dictus Petrus de Palacio respondit ei quod febricitabat, et testis tetigit |8 ei brachium et invenit eum calafactum. Et rediens ad dictum bajulum, retulit sibi id ipsum, et ba-|9julus iterato dixit ei et mandavit quod faceret eum venire. Et testis accessit iterum ad dictum Petrum |10 et invenit eum similiter jacentem in lecto et mandavit ei, ex parte dicti bajuli, quod iret ad eum. Et dictus |11 Petrus respondit quod non posset ire ad eum, et quod expectaret ipsum donec accessio transiret, adiciens quod non |12 erat multum curialis, et quod si placeret ei posset venire ad eum. Et sic, testis retulit hoc dicto ba-|13julo. Et in continenti dictus bajulus mandavit huic testi quod adduceret ad se captum dictum Petrum, |14 et testis dixit ei quod ipse solus non posset ipsum capere. Et sic dictus bajulus, cum dictis hominibus quos |15 secum duxerat de Cubellis, et cum teste, et cum aliis de Camarasa convocatis, intravit palacium |16 dicti Petri et invenit ibi filium Raimundi Mascaró et cepit eum et tradidit ipsum huic testi et Ba-|17lagario Blanch. Et tam illum quam quendam alium fecit poni in turri. Et cum dimisisset illum filium d·en Mas-|18caró, posuit manum supra Raimundum de Miravet, scutifferum dicti Petri de Palacio, set dictus Raimundus |19 violenter subtraxit se ab eo et subito intravit quandam domum per quam intrabatur ad cameras dicti Petri |20 et continue exivit et stetit in porta domus cum spata, quam evaginavit. Et inmediate testis exi-|21vit et fecit poni in castro filium dicti Mascaró, quia jam alius fuerat missus in dicto castro, ut |22 credit, vel post miserunt illum. Et cum redisset ad dictum Raimundum,*

invenit eum in porta exteriori dicti |[23] *palacii et mandavit testi et aliis quod irent ad villam et aportarent secures. Et iverunt et aporta-*|[24]*verunt secures, et dictus bajulus tunc dixit eis quod irent ad portellam exteriorem et quod providerent quod dictus* ||[111r,1] *Petrus de Palacio non posset inde exire. Et cum Raimundus Margalit, Balagario Blanc et Arnaldus d·Arches, acces-*|[2]*sit ad dictam portellam, et cum quibusdam aliis, de quibus non recordatur, et post moram fuerunt vocati ut* |[3] *redirent, et redeuntes audiverunt a dicto bajulo quod dictus Petrus de Palacio manulev[av]erat*[pu][mo] *se ab eo sub* |[4] *certa pena. Interrogatus si erat* ⌊*mortuus*⌋ *Petrus Salendí, et dixit quod sic.*

Declaracions relatives al castell de Llorenç i el seu terme

[112r,1] *Idus februarii, anno predicto.* [pv]

Declaració d'Arnau Bru, moliner, veí de Camarasa:

[112r,2] *Arnaldus Bru, molinarius, habitator Camarasie, testis juratus et interrogatus, di-* 700
xit quod post mortem Petri Zalendí, [pw] *qui* |[3] *fuit interfectus Camarase, Arnaldus Alegret et Balagarius Valenza, qui fuerunt inculpati de morte ipsius, fuerunt* |[4] *et steterunt in villa castri de Laurencio et intrabant et exibant de die et de nocte. Et specialiter dictus Arnaldus* |[5] *Alegret hospitabatur in domo Petri de Villa, habitatoris ville dicti castri,* [px] *et dictus* |[6] *Arnaldus Alegret, ut dicitur et est fama communis, cognovit carnaliter filiam dicti Petri de Villa, et dicitur quod despon-*|[7]*savit eam, licet sit fama quod est in consanguinitate cum ea in quarto gradu. Et vidit ipsum Arnaldum Alegret* |[8] *in villa predicta multis vicibus* ⌊*hoc anno in messibus*⌋*, de die et in crepusculo. Et erat fama et omnes sciebant quod dictus Arnaldus Alegret* |[9] *stabat in dicta villa, et quandoque stabat ibi per tres dies, quandoque per IIII*[or]*. Et postea ibant ad castrum* |[10] *Castilionis nobilis Alvari, et dictus Balagarius stabat frequencius in Villanova de Bello Podio. Interrogatus si vidit* |[11] *eos intrare castrum de Laurencio, et dixit quod non. Et aliquibus vicibus vidit testis predictos de die ire hoc anno in* |[12] *messibus per agros et per ortam. Dixit etiam quod Petrus de Palacio, alcaydus castri de Laurencio erat presens in* |[13] *castro predicto et poterat scire eos ibi esse, sicut et alii omnes sciebant et videbant. Interrogatus si vidit quod dictus* |[14] *Petrus de Palacio, alcaydus, fuit cum eis in uno loco, et dixit quod non, ipso sciente. Interrogatus si vidit* ⌊*alios*⌋ *par-*|[15]*ticipes dicti homicidii esse in dicto castro et villa, et dixit quod non. Interrogatus si Petrus de Palacio, quondam, fuit* |[16] *ibi cum aliquo predictorum, et dixit quod vidit quod Arnaldus Alegret fuit in turri seu manso dicti Petri*

[pu] Ad lit.: *manuleverat*

[pv] Deu tractar-se de l'any 1298 de la Nativitat, com les declaracions precedents. La data que s'indica correspondria doncs al 13 de febrer de 1298. Aquesta data és anterior a les cartes que el jutge va enviar als veïns de Llorenç i de Vilanova (pàg. 125)

[pw] Cancel·lat: *de Cam*

[px] Cancel·lat: *Et post capcionem Murcie*

de Palacio, |[17] alcaydi de Laurencio, et fuerunt ibi presentes aliqui homines Camarase et aliqui de Laurencio, et testis, et sagio |[18] de Cubellis, nomen cujus ignorat. Et audivit dici quod dictus Arnaldus fuerat guidatus per ipsum Petrum de Palacio, |[19] quondam, et quod computavit cum eo racione morabatini de monedatico quem levaverat pro eo ⌊in villa Camarase, ut dicitur⌋. Interrogatus |[20] si vidit eos computare, et dixit quod non, ⌊quia computantes intraverant turrim⌋. Interrogatus de tempore, dixit quod modo est annus elapsus, quia post festum Sancti |[21] Ilarii fuit, et dictus Petrus de Palacio, quondam, dixit sibi tunc quod teneret pro eo et pro Bernardo Raimundo de |[22] Podio Viridi, ⌊qui venerat bajulus de novo⌋, molendinum de Laurencio, et quod venderet furnum de Laurencio pro eis. Interrogatus |[23] qui fuerunt illi de Camarasa qui interfuerunt ibi, et respondit quod Bernardus Escorrer et Guilelmonus Redon, filius Mathei |[24] Redon, quondam. Interrogatus qui fuerunt illi de Laurencio qui interfuerunt ad predicta, et respondit quod Raimundus |[25] Borraz, Arnaldus de Conchis, et en Sunyer, qui fuit, de Camarasa, et Bernardus de Queraltó, quondam.

701 [26] *Item dixit quod Burdus de Seganta stetit in castro de Laurencio publice et palam in villa et termino de |[27] Laurencio, et stabat in domo matris sue, que ibi consuevit morari, et omnes poterant ipsum videre, quia fre-||*[**112v**,1]*quentissime stabat ibi, et ibat per villam dum Petrus de Palacio, quondam, vixit. Interrogatus si vidit dictum Burdum |[2] in castro de Laurencio seu villa post mortem dicti Petri de Palacio, quondam, et dixit quod non, eo quia dictus |[3] Burdus, post mortem matris sue, vendidit quicquid habebat ibi Raimundo de Seganta, nepoti suo, racione composi-|[4]cionis que fuerat facta inter eos, ut audivit dici.*

Declaració de Bernat Bellac, veí del terme de Llorenç

702 [**112v**,5] *Bernardus Bellach, habitator termini castri de Laurentio, testis juratus et interrogatus, dixit quod ipse nescit aliquid |[6] super eo quod dicitur, scilicet quod Petrus de Palacio, quondam, tradidit Johannem Coscolera nobili Alvaro, vicecomiti de |[7] Àger, ⌊vel aliqui loco ejus⌋. Interrogatus si audivit dici quod dictus Johannes fuerit captus per dictum Petrum de Palacio et quod detineretur |[8] captus in castro de Laurencio aliquo tempore, et dixit quod non,* [py] *|[9] set bene audivit dici a matre illius quem dictus Johannes |[10] interfecit, ut dicitur, qui fuerat filius Arnaldi Traval de Villanova de Bello Podio, quod dictus Johannes interfe-|[11]cerat sibi filium suum.*

703 [12] *Item dixit quod audivit dici quod Petrus de Palacio, quondam, tenuit captum quendam hominem, nomine Boxet, |[13] in castro de Laurencio. Et en Sadahó, civis Ilerde, venit ad castrum de Laurencio, ubi erat dictus Petrus de Palacio, |[14] et audivit dici quod in illa nocte evasit dictus homo de castro.*

[py] Cancel·lat: *Interrogatus si audivit dici quod aliqui probi homines de Ilerda venissent ad castrum de Laurencio quod*

[15] *Item dixit quod ab uno anno citra, Arnaldus Alegret, et Balagarius Valenza et Bernardus Baladí fuerunt |[16] in manso hujus testis sicut transeuntes, et comedebant et bibebant ibi, et interdum dicebant |[17] se ituros apud Villam Novam, et interdum apud Castilionem, set in messibus citra non fuerunt |[18] ibi, quia Raimundus de Podio Viridi, ⌊bajulus Camarase⌋, mandavit huic testi quod non reciperet eos a modo, et sic testis dixit |[19] eis quod nunquam declinarent ad domum suam, et postea non vidit eos. Interrogatus quare recepit eos ex quo |[20] erant homicide Petri Zalendí, et respondit quod ipse non vidit nec scit quod dictum homicidium fecissent, |[21] licet fuisset dictum. Interrogatus si scivit eos esse bannitos, et dixit quod audiverat dici quod fuerant |[22] banniti in Camarasa racione mortis dicti Petri Zalendí.* 704

[23] *Item fuit interrogatus si vidit Arnaldum d·Agramunt et Arnaldum de Fluvià et alios qui fuerunt inculpati |[24] de morte Guilelmi Pelliparii, quondam, in castro, villa et termino castri de Laurencio, et dixit quod non.* 705

[25] *Item fuit interrogatus si vidit Burdum de Seganta in dicto castro et terminis, et primo dixit quod non, ||***113r**,1 *set inmediate, premonitus a judice quod diceret veritatem, dixit, ⌊ante quam recederet a judice⌋, quod vere vidit dictum Burdum de Seganta |[2] paucis vicibus in villa de Laurencio, set frequencius vidit ipsum in loco de Argentera a duobus annis citra, |[3] quia ibi dicebatur habere honores, quos nunc tenet quidam nepos suus.* 706

Declaració de Ramon Borràs, veí del castell de Llorenç

113r,4 *Raimundus Borracius, habitator castri de Laurencio, testis juratus et interrogatus, dixit quod, secundum quod fama est |[5] et dicitur comuniter, Arnaldus Alegret de Camarasa cognovit carnaliter Raymundam, filiam Petri Villa, habitatoris de |[6] Laurencio, et ut dicitur, licet sint consanguinei desponsavit eam. Et ipse Arnaldus stabat ibi publice et palam et |[7] hospitabatur ibi, tamen dictus Arnaldus negavit huic testi. Et erat cum eo Balagarius Valença, et predicti duo stabant |[8] in villa et ludebant frequenter ad taxillos*[gc]*, et quilibet poterat eos videre de die. Interrogatus de tempore, dixit quod post |[9] mortem dicti Petri Zalendí, vivente Petro de Palacio, quondam. Set post mortem ipsius Petri de Palacio fuerunt ibi magis |[10] frequenter. Et quando ⌊aliqui⌋ dicebat dicte Raimunde quod dictus Arnaldus Alegret habebat facere cum ea, ipsa negabat, dicendo |[11] "que·l dit Arnau era son cosí prim, e a qui auria solàs*[pz] *sinó a el". Interrogatus si Petrus de Palacio, alcaydus, erat |[12] in dicto castro de Laurencio, et dixit quod sic, et quod non erat aliquis in villa qui ignoraret illos ibi esse. Dixit etiam |[13] quod mater dicte Raimunde ivit apud Camarasam ad colligendum saffranum dicti Arnaldi Alegret et procuravit dictum saf-|[14]franum, prout* [qa] *audivit dici.* (Afegit posteriorment:) [qb] *⌊Dixit⌋ etiam quod ipse fuit in turri Petri de Palacio, alcaydi de Laurencio, quando |[15] Raimundus de Podio Viridi emparavit* 707

[pz] *solaç, solàs*: esbargiment, entreteniment agradable
[qa] Cancel·lat: *retulit huic testi*
[qb] Cancel·lat: *Vidit*

bajuliam Camarase, et stabat testis ad ignem inferius cum dicto alcaydo, et tunc Petrus de Palacio, quondam, et Arnaldus Alegret (segueix, mitjançant una crida, a peu de pàgina:) *computabant de morabatino monedatici, ut dicebatur. Iste tamen testis vidit dictum Petrum de Palacio, quondam. Et erant cum isto teste molinarius, et Arnaldus de Conches, et en Sunyer de Laurencio. Set non recordatur quod viderit Arnaldum Alegreti. Et videtur sibi quod fuit ibi Oliver Guaytes. Dicti enim Petri de Palacio, quondam, et dictus Arnaldus Alegret stabant, ut dicebatur, de super in dicta turri et computabant.*

708 [16] *Item interrogatus si Arnaldus de Fluvià et* ¦*Arnaldus*¦?[qc] *d·Agramunt* ⌊*et alii qui fuerant inculpati de morte Guilelmi Pelicer, quondam, de Camarasa*⌉ *fuerunt in castro et termino de Laurencio, et dixit quod non. Set* |[17] *vidit post mortem dicti Guilelmi et a tribus annis citra dictum Arnaldum de Fluvià in loco seu castro de Privano,* |[18] *presente Petro de Palacio, quondam, et quendam alium. Vidit ibi quem nominabant Arnaldus d·Agramunt, set testis* |[19] *non cognoscebat ipsum tunc. Vidit etiam Burdum de Seganta, qui, ut dicebatur fuerat inculpatus de morte* |[20] *dicti Guilelmi Pelicer, esse palam et stare in villa de Laurencio et termino ejusdem, et fuit ibi multo tempore, nisi* |[21] *a medio anno citra, quod vendidit honores cuidam nepoti suo racione composicionis, recessit, et postea* |[22] *non vidit ipsum ibi.*

709 [23] *Item dixit quod Petrus de Palacio, quondam, misit in castrum de Laurencio quendam hominem, nomine Boxet, qui, ut dicebatur,* |[24] *comiserat furta Ilerde et apud Àger. Et en Sadahó, draperius Ilerde, persequens ipsum, fuit in dicto castro* |[25] *simul cum dicto Petro de Palacio, quondam. Et fuit dictum illa nocte quod in crastino debebat suspendi,* |[26] *et in mane dictus homo evasit cum compedibus in tibiis, ut audivit dici. Interrogatus qualiter scit predicta,* |[27] *et respondit quia ipse vidit dictum hominem in compedibus in castro, et tenebat catenam. Postea fuit* |[28] *dictum in mane quod evaserat et perforaverat murum castri de Laurencio, quod nunquam auditum fuerat.* ||**[113v,1]** *Et erat in messibus. Interrogatus de anno, dixit quod secundum suum scient, V anni sunt elapsi. Et in crastina* |[2] *die, en Sadahó et alii qui secum venerant, irati et dolentes recesserunt de dicto castro. Interrogatus* |[3] *de liberacione Johannis Coscolera, si scit quod Petrus de Palacio, quondam, tradiderit ipsum Alvaro, vicecomiti* |[4] *de Àger, vel alii ejus nomine, et dixit se nichil scire, nisi de auditu.*

710 [5] *Item dixit quod Petrus de Palacio, alcaydus predictus, cognovit carnaliter Guilelmonam, uxorem Berengarii de Queralt,* |[6] *per diversa loca in villa de Laurencio. Interrogatus qualiter scit, respondit quod sic est fama et comunis credencia* |[7] *in predicto castro de Laurencio. Postea, dicta Guilelmona accessit ad alios et fuit vagabunda et fuit* |[8] *finaliter reconsiliata marito, quia capellanus de Laurencio, avunculus ejus, duplicavit sibi dotem. Interrogatus* |[9] *qualiter scit, et respondit quod ipse testis fuit fidejussor in* C^m *solidis.*

[qc] Inicial gens clara; en altres llocs diu *Berengarius*, però aquí sembla més aviat una *A*, i més avall diu clarament *Arnaldus*

[10] *Item dixit quod Jacobus de Solsona, habitator Camarase, stetit in custodia ⌊dicti castri⌋ et servicio dicti Petri de Pa-|[11]lacio, alcaydi de Laurencio,* [qd] *et decepit et sollicitavit filiam hujus testis, nomine |[12] Raimundam, et defloravit eam et etiam inpregnavit et habuit ab ea unam filiam. Et si |[13] dictus Jacobus non fuisset in castro cum dicto Petro, testis et amici sui supersissent inde vindictam, |[14] set non fuerunt ausi loqui, quia dictus Jacobus erat consanguineus uxoris dicti alcaydi. Ita, |[15] etiam, quod quadam die uxor dicti alcaydi dixit huic testi si minabatur dicto Jacobo racione |[16] predicta, et testis dixit quod non. Interrogatus de tempore, dixit quod in die veneris Pasche decepit eam |[17] dum testis et mater ejus erant in ecclesia dicti castri ad tenebras. Interrogatus de anno, dixit |[18] quod in presenti anno. Interrogatus si fuit factum de voluntate sua vel matris dicte |[19] filie sue, et dixit quod non, immo sunt valde dolentes. Et petit testis quod ju-|[20]dex faciat sibi fieri emendam de injuria eis illata, quia paratus est producere testes, et nominavit |[21] statim Balagarium Rasoris. Dixit etiam quod dictus alcaydus dixit sibi quod ipse componeret cum eo inde, et quod non lo-|[22]queretur alicui.* **711**

Declaració de Barcelona, esposa de Pere Vila, veí de Llorenç

113v,[23] *Barcelona Vila, uxor Petri Vila, habitatoris ville de Laurencio, jurata et interrogata, dixit |[24] quod post mortem Petri Zalendí, ⌊per unum ¿vir?ium, ut sibi videtur⌋, Arnaldus Alegret venit ad castrum de Laurencio ad domum hujus testis, |[25] pretextu parentele, et testis et maritus suus habebant sibi bonum solacium racione parentele, maxime |[26] quia testis fuit oriunda de Camarasa. Et circa festum Sancti Michaelis proxime transactum, ||***114r**,1 *in nocte, dictus Arnaldus Alegret dixit quod gentes loquebantur de ipso et Raimunda*[qe]*, filia hujus testis, in |[2] malo sono, et quod displicebat sibi* [qf] *et ex quo sibi maritum non poterat |[3] dare, quod ipse nolebat auferre maritum, et voluit quod capellanus de Laurencio daret |[4] eam sibi, quia non erat inter eos tanta parentela quin fieri posset. Set capellanus qui venit ad do-|[5]mum hujus testis dixit quod non interesset, ex quo parentela erat inter eos. Et dictus Arnaldus Alegret |[6] tenuit manum capellani et juravit "per aquesta ma sacrada que nul temps no auré altra |[7] muler, per lo fals testimoni que an levat a ella e a mi, e ha ho fet Balagueró Valensa, qui |[8] se·n era anat a Vilanova" qui dixerat amicis ⌊filie⌋ hujus testis quod testis tradiderat dictam filiam suam |[9] tanquam meretricem, licet re vera, ut testis asserit, verum non fuisset. Et sic recessit capellanus |[10] et dictus Arnaldus, presente testis, desponsavit dictam Raimundam, ⌊filiam suam⌋, et concubuit cum ea illa nocte. |[11] Interrogata qui erat ibi cum eo, et respondit ⌊nullus tunc, set⌋ quandoque veniebat cum dicto Balagario, et quandoque |[12] solus, et stabat ibi per unum diem vel per duos vel per tres, et ibat et redibat. Set postquam |[13] dominus rex cepit castrum de Lort hoc anno apud Palars, dictus Arnaldus Alegret frequentavit |[14] magis esse in castro et villa de Laurencio, quia dominus rex concesserat ei, ut audivit* **712**

[qd] Cancel·lat: *in dicto castro*
[qe] Cancel·lat?
[qf] Tros cancel·lat de lectura difícil

dici |[15] *ab ipso Arnaldo. Et palam stabat in villa, vidente alcaydo et vicinis loci. Dixit etiam quod per* |[16] *terminum castri predicti videbant homines transire, et dicebant omnes: "Veus los banditz de Ca-*|[17]*marasa". Dixit etiam quod dictus Arnaldus Alegret stabat in platea et ludebat ad paletum*[qg] *cum* |[18] *aliis, et ludebat ad taxillos*[gc]*, et jaciebat lapidem cum aliis. Interrogata si vidit quod dictus* |[19] *Arnaldus intrasset fortitudinem castri de Laurencio, et dixit quod non. Interrogata si dictus Petrus de Palacio,* |[20] *alcaydus, vel dictus Petrus de Palacio, quondam, dederunt comedere ei in aliquo loco castri, et dixit quod* |[21] *non. Interrogata de gradu parentele, et dixit quod, secundum suum scient, pater hujus testis et avia* |[22] *dicti Arnaldi Alegret fuerunt consanguinei germani, vel filii consanguineorum germanorum, aliter nescit.* |[23] *Dixit etiam quod dictus Arnaldus desponsavit eam in despectum illorum qui dicebant inter eos esse pa-*|[24]*rentelam.*

713 [25] *Item dixit quod Petrus de Palacio, alcaydus de Laurencio, habuit filiam hujus testis que stabat cum Arnaldo de Nuçe de* ||**114v**,1 *Villanova et uxore sua. Et decepit eam et intromisit eam in castrum de Laurencio et tenuit eam* |[2] *pro concubina, et erat virgo. Et tamen dictus alcaydus habebat uxorem quam nunc habet. Interrogata qualiter scit,* |[3] *et respondit quod publice tenuit eam ab* [qh] ⌊*exitu mensis*⌋ *januarii usque post messes. Interrogata de anno,* |[4] *dixit quod bene sunt VIII*º *anni elapsi, set precise non recordatur de anno. Interrogata si fuit factum de* |[5] *voluntate ejus, et respondit quod non, immo voluisset plus quod fuisset decollata. Interrogata si ipsa* |[6] *ivit ad saffranum Arnaldi Alegret apud Camarasam post mortem Petri Zalendí, et dixit quod sic, hoc* |[7] *anno, et habebat inde logerium ut alie mulieres colligebant florem et portabant ipsum saffra-*|[8]*num ad domum cujusdam cognate dicti Arnaldi Alegret, que est uxor fratris sui.*

Declaració de Pere de Palau, en altre temps alcaid de Llorenç

714 **114v**,9 *Petrus de Palacio, qui fuit alcaydus castri de Laurencio, juratus et interrogatus quando suscepit in* |[10] *custodia castrum de Laurencio, et respondit quod tempore quo dominus rex Petrus, pater domini regis,* |[11] *confirmavit cum carta sua franchitates hominibus de Laurencio. Interrogatus si fecit inventarium* |[12] *de rebus que erant in dicto castro quando suscepit ipsum, et dixit quod non quod ipse sciat, quia Petrus de* |[13] *Palacio, quondam, recepit ipsum a domino rege Petro, et tunc non erant in castro aliqua bona* |[14] *nisi una tona et una archa et una pastera, que adhuc sunt ibi. Dixit etiam quod circa custo-*|[15]*diam dicti castri intendebat tunc Petrus de Palacio, filius Guilelmi de Palacio, eo quia ipse erat* |[16] *nimis juvenis. Interrogatus si Johannes Coscolera de Sancta Linea fuit captus in castro de* |[17] *Laurencio, et respondit quod dictus Johannes fuit inculpatus quod interfuit morti d·en Travera de* |[18] *Villa Nova de Bello Podio, et fugit cum aliis et fuit apud Privanum, et bajulus Petrus de* |[19] *Palacio, quondam, cepit ipsum, ut au-*

[qg] *palet*: joc en el qual cada un té un palet o pedra amb la qual tira a les dels altres, i si en toca una, guanya allò que s'hagi convingut

[qh] Cancel·lat: *introitu*

divit dici. Et postea dictus Petrus de Palacio, quondam, fecit |[20] ipsum Johannem duci ad castrum de Laurencio et stetit ibi captus, non tamen recordatur quanto tempore. |[21] Postea nobilis Alvarus petiit dictum hominem sibi restitui, eo quia dicebat dictum homicidium |[22] fore perpetratum in loco de Villanova, qui erat de regalia sua. Et audivit dici quod Bernardus |[23] Boneti, jure peritus Ilerde, dixerat quod dictus Petrus de Palacio debebat dictum hominem remitere ||[115r,1] ad dictum Alvarum, quia dictus Petrus de Palacio, quondam, et en Belit, procurator et majordompnus dicti nobilis, |[2] intraverant Ilerdam illa de causa, et quod dictus Bernardus Boneti dixerat eis quod secundum statuta curie |[3] Montissoni, dictus homo debebat ei tradi. Et quadam die dictus Petrus de Palacio, quondam, et dictus Belit |[4] venerunt ad castrum de Laurencio et tradidit dictum Johannem dicto Belit pro dicto nobili, et duxit |[5] ipsum secum cum clientibus qui secum venerant, et duxerunt ipsum ad terram dicti nobilis. Interrogatus si dictus |[6] Petrus de Palacio, quondam, recepit homagium ab ipso teste ⌊quando tradidit sibi dictum castrum⌉, et dixit quod non, quia est et erat de consangui-|[7]nitate sua, quia avus dicti Petri de Palacio, quondam, erat consanguineus germanus hujus testis, et ideo |[8] confidebat de ipso. Et audivit dici quod amici dicti Johannis Coscolera de Villanova, qui erant de |[9] sua parte, dederunt peccuniam dicto nobili et fuit liberatus. Interrogatus si dictus Petrus de Palacio, quondam, |[10] habuit aliquid inde vel si habuit racione carceris quicquam, et dixit quod non quod ipse sciat. Interrogatus qualiter |[11] scit quod dictus Bellitus receperit dictum hominem, et respondit quod vidit et audivit ⌊quando dictus Petrus⌉ |[12] de Palacio, quondam, tradidit eum dicto Belit. Interrogatus si fuit traditus de die vel |[13] de nocte, et dixit quod de die in mane. De anno et mense interrogatus, dixit se non recordari. Et audivit |[14] dici quod fuit tortus apud Castilionem, set non fuit confessus, set tantum quod interfuit.

[15] Item dixit quod in dicto castro cepit et captum tenuit Boxetum, qui dicebatur fu- 715
ratus res apud |[16] Àger, et etiam interfuisse invasioni operatorii d·en Sadahó, civis Ilerde. Et quadam die venit dictus |[17] Sadahó cum dicto Petro de Palacio, quondam, et rogavit ipsum Petrum, quondam, ut reciperet confessionem |[18] dicti capti ad sciendum et detegendum alios participes. Et cum essent in dicto castro, aliqui illorum |[19] qui venerant cum dicto Sadahó pecierunt a dicto Petro de Palacio, quondam, si possent loqui cum dicto |[20] capto. Et dictus Petrus, quondam, licenciavit quemlibet qui secum loqui vellet, et sic predicti loquti fuerunt |[21] cum eo in buca tavege[qi], set dictus Sadahó non fuit loqutus cum eo. Et audivit dici testis quod |[22] illi qui venerant cum dicto Sadahó fuerant participes sui, et sic illa nocte exivit tavegam |[23] per forato pariete ipsius tavege, et exivit cum compedibus et extra invenit unam exatam et fecit |[24] taliter quod aparuit portam priorem et posteriorem que erant clause cum catenis et clave. Et canes qui ||[115v,1] erant in dicto castro, et specialiter quedam mostina que erat mordax, nec custodes nec guayte senserunt |[2] aliquid. Et recessit inde de nocte, nullo sentiente, et in mane, quando surexerunt, viderunt tavegam |[3] perforatam et portas ⌊dicti castri⌉ apertas.

[qi] tàvega: presó subterrània

716 [4] *Item fuit interrogatus si vidit in castro de Laurencio Arnaldum Alegret et Balagarium Valenza qui fuerant |[5] banniti Camarase racione mortis Petri Zalendí, et dixit quod sic. Interrogatus quare non capiebat eos, |[6] et dixit quod non vidit aliquem acusatorem.*

717 [7] *Interrogatus si vidit ibi Berengarium d·Agramunt, Arnaldum de Fluvià, et Burdum de Seganta, |[8] et Bernardum et Arnaldum Baladí, ⌊qui fuerant banniti racione mortis Guilelmi Pelicer de Camarasa⌉, et dixit quod vidit in termino eos transeuntes, quandoque versus Camarasam, |[9] quandoque versus Cubellos, et transibant per terminum de Laurencio. Set dictum Burdum de Seganta |[10] vidit stare in villa dicti castri post dictam mortem, quia ibi habebat honores quas |[11] alienavit postea. Interrogatus quare non mitebat vel miti faciebat sonum quando dicti |[12] banniti transiebant per dictum terminum, et dixit quod non habuit inde mandatum ab aliquo nec |[13] acusabat aliquis eos.*

718 [14] *Item fuit interrogatus si predicti banniti fuerunt in castro de Privano, et dixit quod non, nisi |[15] quando erant ibi cum nobili comite Urgellense vel nobili Alvaro. Tunc enim vidit |[16] ibi Arnaldum de Fluviano et Berengarium d·Agramunt. Interrogatus de tempore, dixit se non re-|[17]cordari. Interrogatus si vidit dictos bannitos apud Figueram, et dixit quod non.*

719 [18] *Item interrogatus de empcionibus quas fecit in dicto castro et termino de Laurencio existens |[19] alcaydus, et dixit quod Petrus de Palacio, quondam, habuit potestatem a domino rege Petro, patre |[20] domini regis, quod posset stabilire et facere hospicia de quibusdam dominicaturis quas emerat |[21] dominus rex a Raimundo de Camarasa, castlano Camarase, et dictus Petrus, quondam, stabilivit ||*[**116r**,1] *sibi dictas dominicaturas cum publico instrumento quod hostendet. Dixit etiam quod alias empciones quas fecit |[2] in dicto castro hostendet per instrumenta. Dixit etiam quod tempore domini regis Alfonsi, nobilis Raimundus de An-|[3]gularia, quondam, comisit sibi dictum castrum custodiendum, interposito homagio, et fuit inde factum |[4] intrumentum, quia dominus rex Alfonsus donaverat sibi redditus castrorum de Sancta Linea et de Laurencio, |[5] et mortuo dicto Raimundo de Angularia, dominus rex comisit dicta castra dicto Petro de Palacio, |[6] quondam, et hic testis tenuit dictum castrum pro eo.*

720 [7] *Item dixit quod quando Raimundus de Puigvert emparavit bajuliam Camarase, dictus Raimundus guidavit |[8] Arnaldum Alegret, qui erat bannitus racione mortis Petri Zalendini, et computavit cum Petro de Palacio, |[9] quondam, in turrim istius testis super morabatinis monedatici quos levaverat pro eo Camarase, |[10] et non convenerunt bene. Interrogatus qualiter scit quod dictus Raimundus guidasset dictum Arnaldum, et |[11] respondit quia audivit dici, aliter nescit.*

721 [12] *Item fuit interrogatus si habuit vel tenuit uxorem Berengarii de Queralt dum erat alcaydus |[13] dicti castri, et dixit quod non.*

722 [14] *Item interrogatus si habuit in concubina Gueraldam, filiam d·en Vila, et respondit quod sic, dum erat |[15] alcaydus dicti castri. Interrogatus si habebat uxorem tunc et dixit*

quod sic. Interrogatus si habuit |16 eam virginem et dixit quod non. Interrogatus si habuit eam de voluntate matris, et dixit |17 quod non fuit sibi contraria.

18 *Item interrogatus si recepit, ⌊dum erat alcaydus castri de Laurencio⌉, ab aliquibus hominibus castri ⌊predicti⌉ vel a vicinis, servicia, vi vel gratis, |19 et dixit quod non quod recordetur. Dixit tamen quod quadam vice, cum homines de Gerp, contra volun-|20tate ejus introivissent terminum de Laurencio, ipse, cum quibusdam hominibus suis pignoravit eis infra |21 terminum de Laurencio unam vacham et duos arietes, et erat dicta vacha Balagarii de Gerp.* **723**

Pere de Palau, fill de Berenguer de Palau, presenta ferma de dret (Barcelona, 26 o 27 maig 1298)

116v,10 *Die martis que est VII° kalendas junii, anno Domini M^{o}CC^{o}XC^{o}VIII°* [qj]*, comparuit |11 Petrus de Palacio, filius Berengarii de Palacio, quondam, in civitate Barchinone, et obtulit Guilelmo de Jafero, |12 judici curie domini regis, qui ceperat inquirere contra eum de mandato domini regis, firmam |13 directi pro quibuslibet peticionibus quas dominus rex haberet contra eum racione alcaydie et bajulie castri |14 de Laurentio vel qualibet alia racione.* **Et** *dictus judex, salvo jure domino regi in |15 omnibus, et salvo etiam jure eidem Petro, acceptavit firmam subsequentem:* **724**

> *Ferma dret en Pere de Palau per raó damunt dita per X morabetinos e el creximent, e obliga si |16 e sos béns e dona fermanses Bernat Boix e Ramon Mascaró, fil d·en Arnau Mascaró, e Pericó |17 de Palau, fil d·en Pere de Palau za anrere, cascun per lo tot. Los quals obligaren si |18 e totz lurs béns al dit jutge per rahó damunt dites.*

19 *⌊Et hoc firmaverunt in posse mei, Gueraudi de Minorisa, scriptoris⌉.*

20 *Testes Arnaldus d·Arches, Jacobus Maiol, Arnaldus Vives, et Guilelmus Ferrarii de Vilafrancha.*

Declaració de Ramona, filla de Pere Vila, de Llorenç:

117r,1 *Ramona, filia Petri Vila de Laurencio, testis jurata et interrogata, dixit quod hoc anno in mense augusti, fuit in domo |2 parentum suorum in villa castri de Laurencio Arnaldus Alegret de Camarasa, et jacuit infirmus in dicta domo. Et venit |3 ibi pretextu parentele. Et quidam qui nominatur Balagarius Valenza veniebat quandoque cum dicto Arnaldo. Et dum |4 dictus Arnaldus frequentaret domum predictam minor, et suspicio fuit orta in villa de Laurencio |5 quod dictus Arnaldus Alegret cognoscebat eam, ita quod dictus Balagarius in Villanova de Bello Podio dixit |6 amicis hujus testis quod dictus* **725**

[qj] Data incoherent: el *VII° kalendas junii* de l'any 1298 —aquí no cal distingir entre Encarnació o Nativitat— no era dimarts sinó dilluns; tal vegada hauria de dir *VI°* en lloc de *VII°*; més amunt (f. 105r, lin. 1) hi ha una discrepància anàloga

Arnaldus cognoscebat ipsam Raimundam. Et tamen non erat verum. Postea in vi- |7gilia Sancti Michaelis, ut credit, dictus Arnaldus dixit quod volebat eam desponsare, et fecerunt |8 venire capellanum de Laurencio ad dictam domum, et cenavit ibi. Post cenam, autem, dixit quod |9 non desponsaret eos quia consanguinei erant, et quod deliberaret usque in crastinum. Et in crastina |10 die dixit dictus capellanus quod non veniret, et dixit in platea: "Noces hic a fetes", voluit |11 dicere de ipsis. Et postea, eadem die, presentibus parentibus suis, dictus Arnaldus desponsavit |12 eam per verba de presenti, et in illa nocte jacuit cum ea. Dixit etiam quod in precedenti nocte jura-|13vit in manu dicti capellani quod ipse haberet eam in uxorem. Interrogata de gradu parentele, dixit se |14 nescire. Dixit etiam quod publice ibat per villam de Laurencio usque ad dictum festum Sancti Michaelis, quia gui-|15daticum habuerat a domino rege apud Lord quod posset stare securus ubicumque vellet. Et post dictum festum recessit |16 inde.

Declaració de Jaume Rossell:

726 **117r,17** *Jacobus Rossel, testis juratus et interrogatus, dixit quod Martinus de Colello de Camarasa emit oves XX vel |18 plures apud castrum de Gerp, ut audivit dici, et testis vidit dictum Martinum tenere et possidere |19 dictas oves tempore obsidionis de Balagario. Et postea, audivit dici, quam eodem tempore, quod Petrus de |20 Palacio, alcaydus de Laurencio, abstulit sibi dictas oves, et testis vidit ipsas oves co-|21mixtas cum ovibus dicti alcaydi. Interrogatus quo modo cognovit dictas oves, et respondit quia |22 frequenter viderat ipsas oves, cum esset tunc habitator de Laurencio. Dixit etiam quod fama |23 et credulitas est in castro de Laurencio.*

Declaració de Ramon del Colell, de Camarasa:

727 **117r,24** *Raimundus de Collello, de Camarasa, testis juratus et interrogatus, dixit quod tempore quo erat dominus rex Petrus, pater |25 domini regis, in setgio Balagarii, Martinus de Colello, frater suus, stabat tunc in villa de Laurencio |26 et emit a Raimundo de Furno, de Gerp, oves XXIIII^or^ vel XXV secundum |27 suum scient, et postea duxit eas ad domum suam apud Laurencium. Et Petrus de Palacio, alcay-||***117v,1***dus dicti castri venit ad domum ejus et fecit duci secum dictas oves, dicens quod fuerant |2 de Balagario, et ipse et Petrus de* [qk] *⌊Queralt⌋, qui tunc erat nuncius suus, duxerunt secum dictas |3 oves ad corrale suum, et non profuit sibi, licet diceret quod dictas oves emerat apud Gerp |4 a Raimundo de Furno. Interrogatus qualiter scit predicta, dixit quod testis stabat tunc cum |5 dicto fratre suo et vidit predicta, excepto quod non vidit fieri empcionem, set bene |6 vidit dictas oves in domo dicti fratris sui. Et audivit ab eo quod emerat eas, ut predicitur. |7 Et vidit quod dictus Petrus de Palacio abstulit eas sibi. Dixit etiam se vidisse et audivisse |8 quod dictus frater suus peciit sibi fieri emenda a dicto Petro de Palacio*

[qk] Cancel·lat: *Balagario*

et non po-|[9]tuit habere inde aliquid, eo quia tenebat castrum ⌊de Laurencio⌋ potentissime. Interrogatus de precio dictarum |[10] ovarum et dixit se nescire.

Declaració de Joan Coscollera:

117v,[11] *Johannes Coscolera, filius Bertholomei Coscolera de Sancta Linia, testis juratus et interrogatus, dixit quod Berto-|[12]lomeus Vicent et Bernardus Muric, de Villanova de Bello Podio, invitaverunt et rogaverunt hunc |[13] testem quod iret ad vistas, et traxerunt ipsum de Privano et duxerunt eum ad Villam Novam ad haben-|[14]dum vistam cum Petro Vicent et Petro Muric, quia dicti ⌊Bertholomeus⌋ Vicent et Bernardus Muric |[15] fuerant banniti de dicto loco de Villa Nova per abbatem de Bello Podio. Nescit tamen testis quare |[16] debebant se videre. Et Bernardus Muric, dum ibant per viam versus Villam Novam, dixit huic |[17] testi: "Johan, si·ns trobàvem ab nostres enamics, valries·me·n? [ph]", voluit dicere de illis qui occiderant |[18] sibi fratrem suum, scilicet Balagarium Muric. Et testis respondit: "Non tamen contra dictos inimi-|[19]cos, vestros, set etiam contra patrem meum juvarem vos dum sum vobiscum". Et cum |[20] fuerunt in Villa Nova, direxerunt gressus suos versus collem de Laurencio, ubi ludebant |[21] ad graescam[ql] aliqui homines de dicto loco de Villa Nova, et erat ibi Petrus Travau, qui |[22] respiciebat ludum, et Bernardus Muric agressus fuit dictum Petrum Travau, dicens: |[23] "Quit·ic guia, bacalar[ig]". Et dictus Petrus Travau cepit fugere versus bassal |[24] de Villanova, et Bernardus Muric cum lancea fugavit eum, et Bertolomeus Vicent et testis |[25] cum aliis sequebatur eos. Et juxta dictum bassal dictus Petrus Travau jactavit lanceam contra ||***118r**,1 dictum Bernardum Muric et non tetigit ipsum per carnem. Et dictus Bernardus Murich, percussit dictum Petrum Travau |[2] in corpore cum lancea et fecit eum cadere, et dictus Bertolomeus similiter percussit eundem Petrum Travau |[3] cum lancea ⌊et ibi obiit⌋. Set testis non percussit eum. Et sic omnes fugierunt ad castrum de Privano, scilicet Ber-|[4]tholomeus Vicent et Bernardus Muric et testis. Et cum fuerunt ibi, bajulus de Privano, nomine Puigvert, |[5] retinuit ipsum testem captum et aviavit alios duos. Et audivit dici quod iverunt apud castrum |[6] de Cessa in episcopatu Ossense[op]. Et sequenti die venit Petrus de Palacio, quondam, et fecit miti testis in |[7] una tona, et stetit ibi sex vel VII diebus, quibus lapsis mandavit duci hunc testem apud |[8] castrum de Laurencio. Et cum esset extra Privanum, dixit testis quod appellabat ad dominum suum, scilicet |[9] ad dominum regem Aragonum. Et dictus Petrus de Palacio dixit: "Via, via, encara·s gira", irato modo, |[10] et fecit eum duci ad dictum castrum per homines suos, de quorum nominibus non recordatur, et stetit |[11] in dicto castro captus per sex vel VII septimanas. Postea tradidit ipsum testem a·n Belit, |[12] procuratorem nobilis Alvari, et ⌊dictus Petrus de Palau, quondam⌋, fuit sequtus dictum procuratorem et testem usque locum de Farfanya, |[13] qui est in termino de Os, et ab inde rediit. Et cum fuit extra castrum de Laurencio, dictus Petrus de |[14] Palacio dixit ei quod per sentenciam et de jure oportebat quod traderet testem dicto procuratori. Et* **728**

[ql] *gresca*: cert joc de daus que apareix sovint prohibit en les ordenacions civils medievals

testis |15 dixit ei: "En Pere de Palau, guardat què fetz, que yo hom som del senyor rey, e a el m·apel". |16 Et dictus Petrus de Palacio dixit rectori de Laurencio quod faceret sibi instrumentum quod ipse tradebat |17 testem dicto nobili per sentenciam que fuerat lata Ilerde. Dixit etiam quod quando fuit ductus de |18 Privano apud Laurencium, Periconus de Palacio, alcaydus, fuit multum gravatus dicendo: "A |19 tan gran ¦r¦ació, e que no·l enpararia". Tamen non erat presens dictus Petrus de Palacio, quondam, qui |20 venit in crastino ad dictum castrum et fecit ipsum miti in quodam safaregio et in grilons[qm]*. Dixit |21 etiam quod procurator dicti nobilis Alvari tenuit captum ipsum testem in castro de Castilione bene |22 per VII menses, et* [qn] *fuit ibi tortus* [qo] *racione dicti homicidii, et testis non fuit |23 confessus, quia non fuerat interfector, et amici sui redemerunt eum pro D solidis, quos habuit |24 dictus Alvarus, vel dictus Petrus de Palacio, ut audivit dici, ab illis qui erant de sua parte seu |25 bando, qui solverunt eos, ut dicebant. Interrogatus de tempore, dixit quod a IIII*or *annis citra fuit.*

[qm] *grilló*: peça de ferro, de forma aproximadament semicircular, que es clou passant un pern pels forats que hi ha un a cada extrem de l'arc, i serveix per a subjectar una cadena al coll, al braó, a la cama d'un home pres

[qn] Cancel·lat: *amici*

[qo] Cancel·lat: *per dictum Alvarum*

II

Camarasa, segle XIII

Registre de la batllia de Camarasa.

► O ReC, Processos en foli, llig. 3, núm. 5, f. 119–179. *Inquisición contra Pedro de Palau, baile de Camarasa, de Cubells y de Mongay, acusado de estafa, soborno, infidelidad, homicidio, etc* (1295–98).

Assentaments (1273–1295)

119r,1 *Anno Domini millesimo ducentesimo LXXIII°.*

[2] *Quod Bernardus Vives, senex, et filius meus, Arnaldus Vives, vendimus et tradimus vobis, Petro de Palacio, et vestris, medietatem cujusdam |[3] turre que est in villa de Camarasa, cum columbario que ibi est. Affrontat in Silvestre Portolà et de duabus partibus in viis. |[4] Precio est XC solidorum Jachensium. Item inde faciatis annuatim omni tempore una gallina nuda censualem rectorem*[qp] *ecclesie de |[5] Camarasa, salvis dominio et fatica.* **.** *Quod est actum XVIII kalendas julii.* **.** *Testes Bernardus Ferrarii et Joannes Cudoz.* 729

[6] *Quod ego, Berengarius de Boxadós, rector ecclesie de Camarasa, de assensu et voluntate canonicorum ecclesie ejusdem, laudo |[7] et confirmo vobis, Petro de Palacio, quasdam domos sitas in villa de Camarassa quas emistis a Sancia et Maria, filiabus |[8] Arnaldi Cudoz. Que affrontant de duabus partibus in vobis, emptore, de tercia in Raimund|o?| de Collo, de IIII^{a} in viam. Et illam partem Sancti Michaelis |[9] turris quam emistis a Bernardo Vives et Arnaldo, filio suo, salvo censu et fatica dicte ecclesie Sancti Michaelis. Quod est |[10] actum VII° idus julii.* **.** *Testes Bernardus Burriol, capellanus, et Guilelmus de Clusa.* **.** *Anno quo supra.* 730

[11] *Anno Domini M^{o}CC^{o}LXXIIII°.*

[12] *Anno Domini millesimo ducentesimo LXX quinto.*

[13] *Anno Domini millesimo ducentesimo LXX sexto.*

[14] *Arnaldus Vives, Mascaronus Margaliti, Arnaldus de Manso, Raimundus Agilet, Guilelmus Oldomar, Raimundus Alegret, Bernardus Guarner, Raimundus Margalit, Raimundus |[15] Pedriz, et Bernardus Pebreti, ac Petrus de Balaguer, et Martí Çabaterii,* 731

[qp] Sic, quan hauria de dir *unam gallinam nudam censualem rectori*

promitunt Petro de Palacio, bajulo, quod usque ad diem Penthecostes |[16] *in vespere dabunt et tradent ei instrumentum questie domini regis, ita quod si forte hac non compleverint promitunt* ||**[119v,1]** *sibi tradere pignora valencia pro dicta peyta. Et ad hoc obligant omnia sua.* *Testes Ferrarius de Rubione et* |[2] *Bernardus Comabela.* *Nonas madii.*

[3] *Anno Domini millesimo ducentesimo LXX septimo.*

732 [4] *Ego, Ferrarius Cudoz, manulevo vobis Bernardu⌊m⌉ Cudoz, de Merita, jacente in presencia, a vobis, Bernardo de Turre, tenenti locum Petri de* |[5] *Palacio, bajuli domini regis in Camarasa, sub tali condicione quod bona fide illum promito reddere quandocumque a vobis fuerit* |[6] *requisitus, vel loco sui C morabatinos. Et renuncio omni jure quod me posset in hoc juvare, et specialiter spacio VI* |[7] *mensium. Testes Arnaldus de Manso et Bernardus de Casteleto. Actum VI° kalendas julii.*

733 [8] *Raymundus de Arcubus et Petrus Marçol similiter manulevabant Raimundum Planel. Testes ut supra.*

734 [9] *Bernardus Çabater et Arnaldus de Manso manulevaverunt Romeum Lorenz similiter. Testes Bernardus de Casteleto et Petrus Çabaterii.*

735 [10] *Guillermus Perpinyà similiter manuleva[v]it*[qq] *Guilelmum Lorenz.* *Testes ut supra, et actum.*

736 [11] *Ego, Guillermus Pelliparii, vendo vobis, Petro de Palacio, et vestris, quasdam domos in villa Camarasie. Et affrontant* |[12] *in vobis, emptore, de duabus partibus, et in viis. Pro CXV solidis Jachensium. Et faciatis Bortholomeo Ferrarii* |[13] *et suis II denarios annuatim censuales in festo Sancti Michaelis septembris. Testes Petrus Marcuz et Arnaldus Paylarés. Actum* |[14] *XII kalendas augusti.*

737 **[120r,1]** *Bortholomeus Ferrarii vendit Petro de Palacio et suis II denarios censuales quos ei faciebat pro quibusdam* |[2] *domibus in villa Camarasie. Et affrontant in via et in vobis, emptore.* *Pro II solidis Jachensium.* *Testes Petrus de Belveer, Petrus de* |[3] *Monrós. VI° idus decembris.*

[4] *Anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo octavo.*

738 [5] *Petrus de Palacio, filius Arnaldi, dat ad censum Jacobo de Solsona et suis omne jus suum quod habet in quibusdam olivariis,* |[6] *videlicet quartam partem. Et sunt ad Pedregal et affrontant in viis et in ipso acaptore, et in Bernardo de Turre. Et faciat* |[7] *X solidos Jaccensium annuatim censuales in festo Sancti Michaelis septembris. Et retinet ibi faticam X dierum.* *Testes Bernardus de* |[8] *Turre et Petrus Solsona, frater ejus.* *VII idus aprilis.*

739 [9] *Petrus de Palacio, filius quondam Arnaldi de Palacio, dat Petro Argot et uxori sue quoddam alodium ad censum* |[10] *in termino Camarasie ad Vallem Açach. Et affrontat*

[qq] Ad lit.: *manulevabit*

in Raymundo Jordani et in Guilelmo Jordani et in Jacobo de Roure et in |11 torrente. Ita ut faciat ei annuatim X solidos Jaccensium censuales in festo Omnium Sanctorum. Et Petrus Argot et uxor |12 sua quod non possint dimitere predictum locum. Et obligant quasdam domos in villa Camarasie que affrontant in Arnaldo Vives |13 et in Guilelmo Regol et in via. Ita ut dicte domus similiter teneantur de predicto censu si forte ipse nollet facere et sint in eadem |14 obligacione. Testes Petrus de Palacio, filius [Guilelmi], et Berengarius de Alosio et Berengarius Silvestre. IIII° kalendas decembris.

120v,1 *Anno Domini millesimo ducentesimo LXX° nono.*

2 *Ego, Petrus de Palacio, bajulus domini regis, auctoritate michi comissa et eciam* **740**
pro domino rege, dono, trado atque concedo |3 vobis, Petro d·en Capela, et vestris, totum illum honorem termini de Lorenz qui vocatur de ¿C¦ol¿e¦, cum uno orto quod affrontat [qr] *|4 De hinc usque ad III annos franquum et quietum, cum decima etiam et primiçia. Post istos III annos teneatis et habeatis dictum |5 honorem ita ut detis domino regi quintam partem omnium frugum quod dominus ibi dederit. Testes Arnaldus Vives et Matheus Rotundi.*

6 *Nos, Hugo de Sancto Salvatore et Barchinona, de Tremp, vendimus vobis, Petro* **741**
de Palacio, bajulo, et vestris, quasdam domos in |7 villa Camarasie que affrontant in via et in Bernardo d·Alegret et in Raymundo Augustí. Pro XLVII solidis. Et faciatis Guilelmo Lorenç[qs] *|8 et suis V denarios annuatim censuales in festo Sancti Michaelis septembris. Et vendimus vobis omne jus dicti Hugonis quod ipse habet |9 et habere debet in termino Camarasie, videlicet in honore qui fuit Arnaldi Raedor, patris sui, ita ut faciatis et |10 atribuatis dominis censum quem facere debet. Testes Arnaldus de Turre et Raymundus Rotundi. Actum IIII° kalendas marcii.*

11 *Raymundus de Camarasia, juvenis, vendit Petro de Palacio, filio quondam Arnal-* **742**
di, omnia jura sua cujusdam turris quam |12 ipse habet in villa Camarasie, a portela que est in ipsa turri infra usque ad abissum. Et vendit ei omnia jura sua |13 cujusdam barbacane que affrontat in ipso venditore et in ipso emptore. Pro XXX solidis Jachensium. Testes Arnaldus Vives et |14 Berengarius d·Alòs. Actum VI° nonas marcii.

15 *Guillermus Jordani et uxor sua vendunt Petro de Palacio, filio Arnaldi, et suis,* **743**
quandam domum in villa Camarasie |16 que affrontat in ipso emptore et in muro. Pro X solidis Jachensium. Et faciat inde Guillermo de Gamiçano et suis unum |17 obulum annuatim censualem. Uxor jurat. Testes Petrus Marcuz et Ferrarius Blanch.

121r,1 *Casteyló Ferrarii vendit Petro de Palacio, filio Arnaldi, quandam vineam in ter-* **744**
mino Camarasie ad Turrellam, q¿uam¦ |2 affrontat de tribus partibus in vobis, emptore, et in nobis, venditore. Pro C solidis Jaccensium. Franqum et quietum. Testes Petrus de |3 Palacio, filio Guilelmi, et Bernardo de Lorach. V^o kalendas madii.

[qr] No especifica les afrontacions
[qs] Ad lit.: *Lorec*

745 [4] *Petrus Ermengaudi vendit Petro de Palacio, filio Arnaldi de Palacio, et suis, quandam vineam in termino Camarasie ad Ponz |[5] Martí. Que affrontat in Guilelmo Oldomarii de tribus partibus et in serra. Pro XLII solidis Jaccensium. Testes Guilelmus de Clusa et Bernardus |[6] Marcucii. VI idus septembris.*

746 [7] *Petrus de Palacio, bajulus Camarasie, tenens locum domini regis in castro Laurencii, auctoritate sibi comissa, laudat, firmat |[8] et concedit Arnaldo Monistrol et uxori sue, Sancie, illam empcionem quam fecerunt ab Arnaldo Martello et ab uxore ejus,* [·· 8 ch ··], *|[9] videlicet quoddam alodium in termino Laurencii. Et affrontat in Petro Ceq uia et in Balagario Borrelli et in Raymundo Rossel. Testes Guilelmus |[10] Gomir et Bernardus de Turre. VIII idus novembris.*

[11] *Anno Domini M^o^CC^o^LXXX.*

747 [12] *Ferrarius Giçperti, Guilelmus de Sancto Justo, et Guilelmus de Ruyol, et Petrus Gaz, promitunt reddere Raymundum Somada, quem manulevaverunt |[13] captum per Petrum de Palacio pro eo quia arma vendidit apud Alòs cum esset prohibitum in terra domini regis et publice edictum |[14] sub pena corporis et averiis ne quis arma venderet alicui vel aliquibus extra jurediccionem sive loca domini regis subjecta. |[15] Et promiserunt ipsum reddere sive tornare infra spacium XX^ti^ dierum ab ea die numerandorum cum a predicto Petro essent requisiti. |[16] Renunciantes ex certa sciencia et expresse spacio VI mensium. Obligantes bona sua tornare dictum hominem usque ad predictam |[17] diem, ut predicitur, aut C aureos tradere et mitere in posse Petri de Palacio, ad faciendum de eis quod justum fuerit. |[18] Ita quod forte dictus Raymundus Somada esset condempnandus usque ad summam predictam vel infra ex causis predictis condempnatum |[19] et exaccio fiat in dictis C aureis ac si esset in bonis dicti Raymundi. Testes Petrus de Palacio, filius Guilelmi, et Arnaldus Vives.*

748 **121v**,1 *Guilelma de Gamiçano asignat et assecurat Petro de Palacio, bajulo domini regis, omne censum quem facit domino regi et Raymundo |[2] de Cardona, videlicet in jovis et in vino et cibatis, et omne alium censum quem consuevi dictis dominis facere pro honore suo |[3] super quandam vineam in termino Camarasie ad Collum, et afrontat in via de duobus partibus et in Berengario Salsati et in Berengaria Galià. |[4] Ita quod dicta vinea teneatur de omni censu quem ego consuevi facere. Testes Arnaldus Borrel et Guilelmus de Colello. Actum |[5] VI idus marcii.*

749 [6] *Martinus Çabaterii debet Petro de Palacio, bajulo, et suis, LX^a^ solidos Jaccensium racione cujusdam hominis Petri |[7] de Consel, de Foradada, pro quo se instituit debitorem, qui captus fuerat Camarasie terminum ad tres septimanas. |[8] Testes Petrus de Coscó et Bernardus de Lorach.*

750 [9] *Com nos, en Pere de Palau, veguer e batle de Camarasa, absolv e defenesch vos, en Bernadó de Miravet, senyor |[10] de Privà, de tota demanda e petició real e personal que contra vos pogés fer ni manar per raó del senyor rey, |[11] ni de mi, ni per neguna altra raó*

ni per nou, a bona fe e a bon enteniment. Testes Jacme d·Alarich e Berenguer de Miravet |[12] e Monsó.

[13] *Nos, Petrus de Palacio et Jacobus d·Alarich, confitemur et in veritate recognoscimus nos habuisse [et] recepisse a vobis, |[14] Bernardo de Miravet, dominus de Privano, illum vinum quo Gueraldus de Beliana habebat in castro de Privano, racione quia dictus |[15] Gueraldus de Beliana est in gerra contra dominum regem, et dictum vinum erat dicti Gueraldi, et nos dictum vinum accep¦i¦mus |[16] per nostrum racione domini regis. Unde promitimus vobis, dicto Bernardo, quod si demanda vel peticio aliqua fieret a vobis de dicto vino, |[17] nos pro domino rege erimus vobis defensores et legales guirentes contra cunctas personas. Testes Berengarius de |[18] Miravet et Bortolomeus Capella.* **751**

122r,1 [qt] *Com nos, en Pere de Palau, veguer e batle de Camarasa de part del senyor rey, reebem en guarda e en protecció |[2] vos, en Bernad¦ó¦ de Miravet, senyor de Privà, e·l castel e la vila e·ls hòmens e les fembres alí habitants e abitadors e totes |[3] les lurs coses en anar, en venir, en estar a bona fe e a bon enteniment. X kalendas junii. Testes Jacobus d·Alarich |[4] et Berengarius de Miravet et Monsó de Privano.* **752**

[5] *Guilelmus de Meyà, dominus castri de ça Sentiu, firmat jus Petro de Palacio, vicario et bajulo domini regis in Camarasa pro |[6] faciendo jus querelantibus illis quibus conquesti fuerunt vel erunt de eodem. Et de hoc dat fidejussores Raymundus Balagarii, Arnaldus |[7] Porta, Jacobus de l·Estayn, Ermengaudus de Refort, Guilelmus Seguini, Guilelmus de Anello, Raymundus de Anello. Isti renunciant beneficio |[8] dividende accionis et nove constitucioni de fidejussoribus. Et dicti fidejussores obligant inde omnia bona sua. |[9] Testes Bernardus de Turre et Petrus de Palacio et Petrus de Buldr¦e¦t. Actum XVI kalendas novembris.* **753**

[10] *Bernardus Cudoz, filius Ferrarii Cudoz, et uxor ejus, Maria, vendunt Petro de Palacio, filio Arnaldi,* [qu] *quasdam olivarios cum terra ad |[11] Turrellam. Et affrontant in ipso emptore et in Arnaldo Ferrarii et in Raymundo Oliva et in Bernardo Vives. Pro XXXV solidis Jaccensium. Francos. |[12] Uxor jurat. Testes Petrus de Coscó et Petrus de Aleg¦r¦a. Actum kalendas novembris.* **754**

[13] *Petrus Gerau, habitator de la Nou, firmavit jus domino Petro de Palacio, vicario et bajulo domini regis, pro illa peticione |[14] quam sibi faciebat Bonadona, judea, et Juçef, ejus filius. Et promitit atendere et complere illud quod dictus Petrus de Palacio, de jure |[15] faceret judicarii. Et dat fidejussores de hoc Arnaldum de Manso et Martinum Çabaterii. Ipsi renunciant omni jure. Testes Raymundus de |[16] Camarasia et Raymundus Margalit.* **755**

[17] *Petrus de Palacio, bajulus, confitetur habuisse et recepisse a Salvatore Paleti et suis CXX solidos quos debebat |[18] Guillermo Mazaneti, habitatoribus in domibus de Çió,* **756**

[qt] Transcrit a a, b amb el número CCIV

[qu] Cancel·lat: *et suis*

quos accepit de mandato domini regis. Testes Arnaldus Alegret |19 et Arnaldus Argot.

122v,1 *Anno Domini millesimo CCLXXX primo.*

757 2 *Petrus de Palacio, vicarius et bajulus domini regis in Camarasia, et Raymundus de Camarasia, castlanus* [qv]

758 3 *Petrus de Palacio, vicarius et bajulus domini regis, confitetur habuisse et recepisse a Bertrando de Mongay, milite, et a suis CC |4 XL solidos Jachensium, quos dictus Bertrandus debebat in villa Acrimontis. Et eciam relaxat et dimitit ei L*ª *solidos Jachensium qui sunt |5 de usura in eodem debito. Et promitit dictus Petrus de Palacio facere ei guarenciam et eviccionem contra omnes personas racione dictorum |6 denariorum. Testes Berengarius d·Alòs et Petrus de Palacio, filius Guilelmi. Actum XIIII kalendas marcii.*

759 7 *Raymundus Al??a vendit Petro de Palacio, filio quondam Arnaldi de Palacio, et suis, quandam sortem olivarum*[qw] *cum terra in qua sunt fundate |8 ad Turrellam. Et affrontat in ipso emptore de tribus partibus, et de IIII*ª *in Arnaldo de Colello. Pro XXXII solidos. Franquam et quietam. |9 Testes Petrus de Palacio, filius Guilelmi, et Arnaldus Argot. Actum III*º *nonas marcii.*

760 10 *XIIII*º *kalendas aprilis. Guilelmus de Mediano, dominus castri de ça Sentiu, comparuit coram Petro de Palacio, vicario et bajulo domini regis |11 in Camarasia, et obtulit ei quandam literam domini regis cujus tenor talis est:* [qx] *Et Petrus de Palacio asignavit diem |12 Guilelmo de Meyà jam dicto ad prestandum sacramentum, quod non habebat bona mobila unde solveret, ad diem lune*[qy] *que intitulatur |13 IX kalendas aprilis. Ad quam die[m]*[qz] *dictus Guilelmus de Meyà prestitit sacramentum et Petrus de Palacio asignavit Guilelmo de Mediano jam |14 dicto spacium VI mensium ad vendendum de bonis inmobilibus et quod satisfaceret creditoribus. Testes Bernardus de Turre et Petrus |15 Gomir et Guilelmus G[e]sser. Actum X kalendas.*

761 **123r**,1 *In presencia mei, notarii et testium inferius scripti, Petrus de Palacio, vicarius et bajulus domini regis, protestavit et precepit |2 hominibus Camarasie, de mandato domini regis et sub pena LX*ª *solidorum, ut secum insimul sequerentur eum in exercitum quod |3 dominus rex eis [pre]ceperat*[ra]*, ex parte domini regis. Et ipsi contradixerunt et noluerunt ire nisi alia terra domini regis exercitum |4 faceret. Testes Guilelmus Pelicer, de Alosio, et Raymundus Agileti. V*º *idus julii.*

[qv] El text s'interromp i el segueix un espai en blanc d'unes 8 línies
[qw] Pro *olivariarum*
[qx] Espai en blanc d'uns 10 ch
[qy] Per a que el *IX kalendas aprilis* sigui dilluns, cal que l'any especificat (1281, al principi d'aquesta pàgina) correspongui al sistema de la Nativitat
[qz] Ad lit.: *diems*
[ra] Ad lit.: *perceperat*

[5] Guilelmus Roga, habitator in Sancta Perpetua, et Galcerandus Martini, habitator **762**
in Queralt, debent Petro de Palacio, bajulo, et suis, |[6] XL solidos Barchinone racione guarde et comestionis suorum fratrum Bertrandi Roga et Bernardi Martini, qui erant capti in posse |[7] Petri de Palacio jam dicti. Et promitunt et jurant quod die Sancti Michaelis septembris solvent ei dictam pecuniam salve et secure |[8] intus Camarasiam. Testes Berengarius d·Alòs et Bertrandus Pascasii. Actum XVIII kalendas octobris.

[9] Berengarius Lambart et uxor ejus, Raymunda, vendunt Petro de Palacio, filio **763**
quondam Arnaldi de Palacio, et suis, quinque solidos annuatim |[10] censuales habituros et percepturos quolibet anno in festo Sancti Michaelis septembris. Quos asignant super illam medietatem vinee |[11] cum arboribus ad Esclerum, quam pater ejus ei dimisit in suo testamento, sicut afrontat in Arnaldo Lopel et in Guilelmo Johanni et in viis. |[12] Et super quedam ovilia ad Estretellum, que afrontant in Raymundo Marcellarii et in Ferrario de Ferriola et in Arnaldo Calbeti et in serra. |[13] Ita quod de dictis locis non possint vendere aliquem [rb] *sine licencia ipsius. Et habeat ibi faticam X dierum. Et inde non eligent |[14] alium dominum nec patronem preter ipse et suos. Testes Raymundus Marcellarii et Bernardus Belach. Uxor jurat. Pro* [rc] *|[15] Actum XII kalendas novembris.*

[16] Raymundus Marcellarii et uxor ejus, Sancia, vendunt Petro de Palacio, filio quon- **764**
dam Arnaldi de Palacio, et suis, decem solidos annuatim |[17] censuales habituros et percepturos quolibet anno in festo Sancti Michaelis septembris. Quos asignant super quoddam ovile cum |[18] turri et aera et alodio ad Estretellum, que affrontat in Raymundo Agileti et in Arnaldo Calbeti et in Berengario Lambart et in Vitalii |[19] Poncii et in via et in sera. Et super quandam vineam ad Monteró, que affrontat in via et in Guilelmo Carbonel et in Arnaldo Calbeti. Pro XC[a] solidis Yachensium. |[20] Ita quod non possint vendere aliquem istorum locorum nisi cum licencia ipsius. Et habeat ibi faticam X dierum. Et inde non eligant |[21] alium dominum nec patronum preter ipse et suos. Uxor jurat. Testes Bernardus Belach et Berengarius Lambart. Actum XII kalendas.

[123v,1] *Salvator Carbonelli, habitator in Villanova de Meyà, et Bernardus Bonet et Petrus* **765**
Bonet et Arnaldus de Canonge, ejus frater, habitatores de Toló, |[2] promitunt et conveniunt Guilelmo Pelliparii, de Alosio, et suis, sub fide homagii et sacramenti inferius facti, quod non exient suis pedibus |[3] vel alienis a villa de Alosio et termino quousque dicti asecuraverint dicto Guilelmo et suis CL[a] solidos Yachensium quos dictus Guillermus |[4] assecuravit et promisit solvere Petro de Palacio racione illius capcionis et pro redempcione dicti Arnaldi de Canonge et pro expensa et |[5] missione ipsius Arnaldi. Et jurant omnia atendere et complere ad voluntatem suam. Et etiam jurant tenere hostaticum intus villam de Alosio |[6] quousque asecuraverint ei dictos denarios. Testes Arnaldus de Palacio et Petrus Argot. Actum ut supra.

[7] Petrus de Palacio, bajulus auctoritate domini regis, confitetur habuisse et recepisse **766**

[rb] Repeteix *vendere*
[rc] Espai en blanc

a Balagario de Paneres, de Cubellis, VI sesterios |[8] tricii ad mensuram Cubellorum quos ipse debebat Raymundo Gesserii, qui erat in gerra domini regis in Montmagastre. Et ipse habuit |[9] mandatum a domino rege quod acciperet omnes comandas inimicorum et omnia debita. Unde absolvit eum et bona sua. Testes Berengarius |[10] d·Alòs et Petrus Coscó.

[11] *Anno Domini millesimo ducentesimo LXXX secundo.*

767 [12] *Castellionus Ferrarii vendit Petro de Palacio, filio quondam Arnaldi, et suis, quandam vineam ad Turrellam. Et affrontat |[13] in ipso emptore de III partibus et in Mascarono Margalit. Pro LX^a^V solidis Yachensium. Franquam et quietam. Testes Bertrandus |[14] Pascasii et Bernardus de Benasch, clericorum*[sic]*. Actum kalendas februarii.*

768 [15] *Raymundus Margalit protestavit et dixit in presencia mei, notarii infra scripti, et testium infra scriptorum, quod Arnaldus de Turre excomisit |[16] eum cum gladio evaginato hac de causa quia ipse ceperat Guilelmum Compayn, clericum, et mandavit*[rd] *Bernardo |[17] de Agere et Guilelmo Regol, Petr¦o¦ Çabaterii. Et demandavit fidejussorem dicto Arnaldo de Turre. Et ipse dixit quod non tenebatur ei dare |[18] fidejussionem juris. Testes Petrus de Palacio, Petrus Argot, Ferrarius Bagaý et Bernardus Pebret. Actum III nonas aprilis.*

769 **124r**,[1] *Bernardus de Agere, filius Raymundi de Agere, et Raymundi Rotundi dixerunt ei, dicto Margaliti, quod ipse cepisset eum primo. Et quod ipsi erant |[2] parati sequi eum et adjuvare eum in omnibus, maxime quod dictus Arnaldus de Turre dixit quod firmaret jus in posse illius cujus deberet. |[3] Testes ut supra.*

770 [4] *In presencia mei, notarii infra scripti, et testium infra scriptorum, Petrus de Palacio, collector bovatici de Meyà et de Alosio, |[5] petebat et pignorabat bovaticum in dicta villa de Alosio, et Nicholaus [A]beyló prohibuit eidem dicto Petro ut non |[6] colligeret nec reciperet bovaticum ne pignoraret in villa de Alosio. Et emparavit pignora que jam erant in domo Petri |[7] Johannis, in comanda dicti Petri de Palacio, et precepit hominibus de Alosio ut non solverent dictum bovaticum. Et super hiis omnibus |[8] precepit michi, notario, ut de hoc facerem publicum instrumentum. Testes Jacobus de Montepalacio et Jacobus Alegreti et Petrus Rotgerii. |[9] Actum XVIII kalendas madii.*

771 [10] *Raymundus de Montecatano, dominus de Fraga, confiteor debere vobis, Petro de Palacio, de Camarasa, et vestris, C solidos Jaccensium |[11] quos ego promisi dare Raymundo de ça Sentiu racione illarum expensarum et missionum quas feceraт in posse vestri dum ipsum |[12] tenebatis captum. Tempus solvendi in festo Sancti Michaelis septembris. Et obligat omnia bona sua. Testes Martinus Navarre, de |[13] Exativa, et Berengarius de Alosio, miles. Actum VI kalendas junii.*

772 [14] *Arnaldus de Artesia, miles, confiteor et in veritate recognosco me debere vobis. Petro de Palacio, C solidos quos promisi dare Raymundo de ça Sentiu, |[15] militi, racione*

[rd] Duplicat

expensarum et missionum quas fecerat in posse vestri dum ipsum captum. Tempus in festo Sancti Michaelis septembris. Testes |[16] *ut supra. Et actum VI kalendas junii.*

[17] *Arnaldus Vives, sotsveguer, protestavit quod cum dominus Alfonsus et Raymundus d·Orchau mandasset sibi ut mandaret quod homines* |[18] *de Camarasa ut irent in exercitu et sequerentur dictum Arnaldum Vives, et homines noluerunt eum sequi, et dictus Arnaldus Vives* |[19] *mandavit Bernardo de Turre et Raymundo Agilet, paciariis, et aliis proceribus, quod sequerentur eum sub pena domini Alfonsi.* |[20] *Testes Raymundus Alegret et Guilelmus Paylarés et Arnaldus Petri.* **773**

[124v,1] *Arnaldus de Fluviano, procurator domine Elicsendis, uxoris Bernardi de Fluviano, confitetur habuisse et recepisse a Raymundo* |[2] *Margaliti, bajulo Camarasie, duodecim kaficia ordei ad mensuram Camarasie et VII kaficia minus I[a] fanecam triticii et* |[3] *VII kaficia III fanecas mixture ad eandem mensuram, totum pesol*[re]*, et XX fanecas avene. Testes Raymundus Marçol et Petrus de Palacio,* |[4] *filius Guilelmi, et Raymundus Lambart. Actum III[o] nonas octobris.* **774**

[5] *Laurencius d·Estopaynà, procurator domine Besquerane, confitetur habuisse et recepisse a Raymundo Margaliti, bajulo Ca-*|[6]*marasie, VIII kaficia triticii et XI ordei et VII mixture et XX[ti] fanecas avene ad mensuram Camarasie pesols*[re]*, quod vero* |[7] *bladum recepit de redditibus Merite, et omnes esse redditus ville de Merita predicte, quos dictus Raymundus Margalit* |[8] *receperat usque in hunc presentem diem. Testes Ferrarius Bagaý et Romeus Laurencii.* **775**

[9] *Petrus de Palacio, filius quondam Guilelmi, confitetur habuisse et recepisse a Raymundo Margaliti, bajulo Camarasie, omnes et singulos* |[10] *redditus quos dominus Petrus de Palacio emit in villa Camarasie a domino rege, sicut sunt in quoddam albarano omnes redditus* |[11] *scripti. Unde promitit dictus Petrus de Palacio quod unquam Petrus de Palacio, qui dictos redditus emit, dicto Raymundo Margalit peticionem* |[12] *non faciet nec fieri faciet. Testes Bernardus de Casteleto et Petrus Rotundi et Bernardus de Conques. Actum II[o] kalendas novembris.* **776**

[13] *In presencia mei, notarii, et testium infrascriptorum, Arnaldus d·en Vila, habitator Cervarie, protestavit et dixit Raymundo Margaliti, bajulo* |[14] *Camarasie, ut ipse compelleret illum qui tenet gabellam*[ml] *Camarasie ut ei traderet clavem gabelle*[ml]*. Et de hoc* |[15] *comparuit coram eo, et quod erat paratus accipere dictam clavem, et quod dictus Raymundus Margaliti noluit facere. Testes Bernardus de* |[16] *Turre et Petrus de Palacio. IIII[o] idus novembris.* **777**

[125v,1] [rf] *Anno Domini millesimo ducentesimo LXXX tercio.*

[2] *Petrus Argot, tenens locum bajuli ex parte domini regis, guidat atque assecurat Guilelmum de Collo, filium Balagarii de Collo, in* |[3] *veniendo, redeundo, stando, ita quod* **778**

[re] *pesol*:
[rf] La pàgina 125r està en blanc

veniat salve et secure super fidem domini regis et domini infantis Ildefonsi. Et ponit eum et |[4] bona sua in proteccione domini regis. Et dicit et mandat filiis Balagarii Lambart ut ei nec rebus suis non molunt nec |[5] in aliquo ei malum inferant. Testes Petrus Gaz et Raymundus Agileti. Sub pena eis posita. Actum IX kalendas februarii.

779 [6] *Berengarius d·Alòs et Petrus de Palacio, filius Guilelmi de Palacio, racione procuracionis domini Petri de Palacio, vendunt Petro Argoti et suis |[7] omnes leudas Camarasie, et eciam decimum pullorum et carnium et pullinorum, de hinc usque ad unum annum pro C solidis Yachensium. |[8] Et facient ei tenere omnia predicta et singula ad tempus jam dictum. Testes Galcerandus de Floreyachs et Petro de Camarasa.*

780 [9] *Guilelmus de Collo, fillius Balagarii de Collo, firmavit jus Petro Argot, tenenti locum bajuli in Camarasia pro illa nominacione |[10] que sibi fuit inposita quod ipse vulneraverat Berengarium Lambart, filium Balagarii Lambart. Et dedit ei fidejussores Raymundum Agileti, |[11] filium quondam Arnaldi Agileti, et Guilelmum de Collo, seniorem. Ita tamen quod ipse promitit sequi id quod pro eo fuerit judicatum. Testes Arnaldus de |[12] Manso et Bernardus Marcuz.*

781 [13] *Petrus Argoti petit ad instanciam Pelicero de Pontibus, loco Guilelmi Olomar, gabellarii*[ml]*, fidejussiones aliquibus hominibus de Camarasa |[14] quos, ut ipse ⌊Pelicero⌋ asserit, illos portant sale ad vendendum, videlicet, Petro Eriman, et Guilelmo Bagaý, et Petro de Balaguer, et Michaeli Calbeti, et Raymundo |[15] Bagaini, et Bernardo de Conques, et Bernardo Bagaý, et Arnaldo de Colello, et Bernardo Ferrarii, et Arnaldo Ferrarii, et Raymundo Marcuz. Qui dederunt fidejussores dicto |[16] Petro Argoti, pro complemento juris faciendo, Raymundum Mascaró et Petrum de Balagario. Et tam debitores quam fidejussores obligant omnia |[17] bona. Testes Petrus de Palacio, filius Guilelmi, et Arnaldus Vives. Actum III° idus marcii.*

782 **126r**,1 *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, Guilelmus ça Cadola, de Talarn, proposuit et conquerendo dixit quod, cum ipse fuisset |[2] in quadam domo Camarasie cum quadam muliere secularis, nomine Maria, que ei furaverat unum cotum*[rg]*,* [rh] *mulieres d·Arnaz |[3] aliud homines blanci de Narbona*[ri]*, venerunt Arnaldus Vitalis et Arnaldus Raedor et ex parte bajuli dixerunt eidem meretrici quod |[4] bajulus domini regis eam pacebat, et sub hac forma emiserunt illam meretricem merentem subire penam. Et cum ipse |[5] dicti homines teneant michi de illa roberia, petit dictum bajulum ut eos cogat et contra eos procedat. Testes Guilelmus |[6] Compayn et Bernardus Giçpert. Nil valet hec memoria.*

783 [7] *Bernardus Bagaini et uxor ejus,* [rj] *, vendunt Petro de Palacio, filio quondam Arnaldi de Palacio, et suis, decem solidos Yachensium |[8] annuatim censuales habituros*

[rg] *cotus*: cavall de dos anys [du Cange]

[rh] El passatge que segueix presenta molts dubtes de lectura i d'interpretació

[ri] *blanc de Narbona*: colorant, tela tenyida amb ell

[rj] Espai en blanc o rasurat d'uns 6 ch

quolibet anno in festo Omnium Sanctorum. Quos eidem asignat super quandam |⁹ sortem terre ad Alberquellam, que affrontat in Arnaldo Margalit et in Guilelmo Loreti, quondam, et in serriis. Pro CX solidis Jaccensium. [I]ta ut ipse habeat faticam X dierum in dicta sorte terre et omne dominium, sicut ipse habere debet. Testes Petrus Argot, Petrus Pebret |¹⁰ et Bernardus de Turre. Actum VIII kalendas februarii.

[11] *Guilelmus Pelicer, habitator in Alosio, bajulus domini regis in Camarasia, auctoritate dicte bajulie, dat ad censum Bernardo Fabri |¹² et suis quoddam corrale ubi faciat fabregam ad Pedregallum. Et affrontat in vallo ville et in Raymundo Agostí et in Vitale |¹³ de Ferriola. Ita ut faciet domino regi annuatim unam gallinam censualem in festo Carniprivio Quadragesime. Testes Bernardus |¹⁴ de Turre et Arnaldus Vives et Petrus de Palacio, filius Guilelmi. Actum VIII kalendas aprilis.* **784**

126v,1 *In presencia mei, notarii infra scripti, et testium infra scriptorum, homines Camarasie, cum magna instancia, ad |² compellacionem et vim quam eis faciebat Arnaldus de Manso, bajulus Camarasie, ut satisfacerent hominibus qui steterant |³ in servicio domini regis in armata, et hoc faciebat ex mandato domini regis et pro carta ipsius, predicti homines di-|⁴xerunt et protestati fuerunt coram notario et testibus infra scriptis quod erant parati sequi illud quod alia terra domini regis |⁵ fecisset et eis satisfacere secundum aliam terram. Et quia homines de armata noluerunt spectare nec facere secundum |⁶ terram aliam domini regis, predicti homines Camarasie, sentientes se gravati a dicto bajulo, viva voce in hiis |⁷ scriptis apellarunt ad dominum regem et ad mercedem ipsius. Et eciam fuerunt protestati quod non dederunt eis aliquid in |⁸ illis IIII^or mensibus usum fuit quod eis arma acomadaverunt, et petunt et requirunt dicto bajulo ut faciat |⁹ eis arma reddere et de hoc compellat eos. Testes Arnaldus Vives et Bernardus de Turre et Bernardus de Casteleto et Bernardus de Agere. |¹⁰ Et apellarunt ad usum Cathalonie. Nonas augusti.* **785**

[11] *Arnaldus de Manso, bajulus Camarasie, dixit et mandavit ex parte domini regis hominibus Camarasie ut sequerentur |¹² apellacionem quam faciebat et quod ivissent ad dominum regem in continenti ubi dominus rex esset. Testes ut supra.* **786**

[13] *In presencia mei, notarii infra scripti, et testium infra scriptorum, Petrus de Palacio, filius quondam Guilelmi de Palacio, et Abrafim |¹⁴ Albané, judeus, bovaterii seu collectores bovatici de Alosio et de Mediano deputati per Mossé Ravaya, comparuerunt |¹⁵ coram presencia Arnaldi de Alosio, procuratoris domini Petri,*[rk] *filii quondam illustrissimi Jacobi, inclite recordacionis memorie |¹⁶ regis Aragonum, petentes predictum bovaticum hominibus de Alosio et terre dicti domini Petri. De quo quidem bovatico |¹⁷ jam partem acceperant et collegerant et partem remanserat. Et volebant accipere et colligere bovaticum ante dictum et eciam |¹⁸ facere vim. Et dictus procurator dixit contrastando quod nolebat quod collegissent amplius de bovatico ante dicto. Protestavit eciam |¹⁹ dictus Petrus de Palacio quod erat paratus sequi illud albaranum quod fuerat factum inter* **787**

[rk] Les dates apunten a l'infant Pere d'Aragó i Sicília, però aquest no era fill de Jaume el Just com es diu a continuació, sinó germà seu

Berengarium de Alosio, Arnaldum de Alosio et Bertrandum |20 Pascasii et Guilelmum Pelliparii. Testes Petrus Rotgerii, Petrus Çigar et Bernardus Johannis et Jacobus Alegreti. Actum IX kalendas augusti.

788 **127r**,1 *Bernardus de Agere, filius quondam Raymundi de Agere, et Arnaldus P¦erye¦lo promitunt et conveniunt Arnaldo de Manso, bajulo |2 Camarasie, protegere et inmune facere quod si dominus rex vel aliquis loco ipsius peticionem faciebat contra vos racione |3 V kaficia avene quam nos invenimus in quadam fovea quam reputamus fuisse Stephani de Agere, quondam. Erimus vobis |4 et vestris legales guirentes. Testes Petrus Pellipariu‌s et Guilelmus Ca¦me¦s.*

789 5 *Guilelmus Agostini, filius quondam Petri Agostini, firmavit jus Arnaldo de Manso, bajulo Camarasie pro domino rege, ¦ideo¦ |6 quia, ut dictus bajulus asserebat, dictus Guilelmus abstraxerat gladium contra Petrum Agostí, fratrem ejus. Et dedit ei fidejussorem |7 pro juris complemento faciendo Bartholomeum Agostini. Testes Arnaldus Margarit, Raymundus Mascaró. Actum VIII idus octobris.*

790 8 *Raymundus Mascaró manulevat Oldomar, filium quondam Oldomaris de na Sança, ab Arnaldo de Manso, bajulo Camarasie, |9 quem tenebat captum racione rixe quam habuit cum Bernardo de Turre. Et dictus Raymundus Mascaró firmavit jus pro dicto Oldomario |10 et obligat omnia bona sua. Testes Arnaldus Argot et Guilelmus Compayn.*

791 11 *Guillermus Pelicer, bajulus Camarasie, auctoritate dicte bajulie, dat ad censum Petro Gilaberti et suis quoddam solium*[rl] *terre |12 ubi faciat domos extra villam Camarasie ad vallum. Et affrontat in Bernardo Fabri et in Vitali de Ferriola et in via. Et habuit V solidos |13 pro introitu. Et faciat domino regi et suis unam gallinam annuatim censualem in festo Natalis Domini. Testes Bernardus de Manso et |14 Ferrarius Giçperti et Bernardus Pelicer.*

792 15 *Ferrarius d·Almaçir firmavit jus Arnaldo de Manso, bajulo, de illis olivis de quibus Balagarius de Rubione fuit conquestus dicto |16 Arnaldo de Manso racione victus dicti Balagarii. Et promitit reddere dictas olivas vel loco ipsarum III quintallios olei. Fides |17 Raymundus Mascaró et Ferrarius Margaliti. Testes Arnaldus Argot et Raymundus Compayn et Arnaldus Margalit.*

127v,1 *Anno Domini M^{o}CC^{o}LXXX quarto.*

793 2 *Arnaldus de Manso, bajulus Camarasie, protestando mandavit et dixit hominibus ville ante dicte ut essent parati sequi |3 dominum regem cum armis et apparamentis, pane ad XV dies, ita quod essent die veneris apud villam de Pontibus |4 et hoc sub pena LX^a solidorum Yachensium. Testes Arnaldus Vives et Guilelmus Gomir et Bernardus Baladini et Bernardus Pebreti et plures alii. |5 Actum die jovis XIII kalendas marcii.*[rm]

[rl] *solium*: solar, terreny destinat a la construcció d'una casa [*Niermeyer*]

[rm] Per a que el *XIII kalendas marcii* sigui dijous, cal que l'any especificat (1284, al principi d'aquesta pàgina) correspongui al sistema de la Nativitat

[6] *Arnaldus de Manso, bajulus domini regis, auctoritate dicte bajulie, dixit et mandavit Petro Agostini et Laurencio Suyner |[7] ut non constituerent nec facerent quandam grassam*[rn] *gissii in via ante domum Petri d·Arques. Et hoc mandavit eis |[8] sub pena LX^a solidorum. Ideo quia conquerebatur Bernardus Salati et Petrus d·Archis de illo opere, et stringebat viam, et omne |[9] destruebat. Et de hiis mandavit michi, notario, facere publicum instrumentum. Testes Bernardus de Turre et Bernardus Salat. ⌊Actum⌋ kalendas madii.* **794**

[10] *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, Arnaldus de Manso, bajulus Camarasie, dixit et mandavit hominibus de Camarasa |[11] ut irent in exercitu cum eo. Ideo quia Raymundus d·Orchau mandaverat eis ex parte domini regis, et ipse similiter mandavit |[12] eis. Et de hoc precepit michi, notario, facere publicum instrumentum. Testes Petrus Argot, Petrus de Palacio, Ferrarius Bagaý. Actum XV kalendas madii.* **795**

[13] *Arnaldus de Manso, bajulus Camarasie, guidat et assecurat Raymundum Comabela ex illa culpa que sibi fuit imposita de illis |[14] vulneribus Ferrarii Pebreti, ita ut dictus Raymundus posset intrare Camarasiam et in omnibus aliis locis domini regis tutus |[15] et securus, faciendo tamen querelantibus justicie complementum. Testes Petrus Argot et Bernardus de Agere. Actum V^o |[16] kalendas madii.* **796**

[17] *Laurencius Suyner, procurator Bernardi Comabela, in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, obtulit Arnaldo de Manso, bajulo, quoddam instrumentum |[18] protestacionis et apellacionis que incipit in hunc modum:* [ro] *De qua quidem hostensione rogavit me, notarium subtus |[19] scriptum, ut facerem publicum instrumentum. Testes Arnaldus Vives et Bernardus de Turre et Raymundus Alegreti. Actum III kalendas augusti.* **797**

128r,[1] *Arnaldus de Manso, bajulus domini regis, dixit et protestatus fuit coram notario infra scripto et testibus infra scriptis quod dictum Bernardum de |[2] Comabela non comparuit personaliter nec fuit constitutus coram eo nec voluit se ponere nec mitere in posse suo |[3] racione illius denunciacionis de morte Ferrarii Pebreti. Et quod erat paratus quod si missiset se in posse suo quod fecisset |[4] judicare eum. Et ideo quia non comparuit, reputat et habet illico pro confesso illius homicidii. Testes ut supra. Et actum.* **798**

[5] *Guilelmus de Queralt manulevat se ab Arnaldo de Manso, bajulo domini regis, stans in posse ipsius Arnaldi racione illius rixe Raymundi |[6] Comabela et Bernardi Pebreti. Ita quod promitit predicto bajulo quod tornabit in posse suo quando ab eo fuerit requisitus, vel solvet |[7] ei centum aureos. Et de hoc dat ei fidejussores Bernardum de Miravet et Bernardum Salat, qui promitunt ei reddere dictum Guilelmum de Queralt, |[8] mortum vel vivum, vel loco ipsius C morabatinos. Testes Arnaldus Vives et Periconum de Palacio. Actum XVI kalendas augusti.* **799**

[rn] *grassa*: pas, lloc de pas; llatí clàssic *gressus* [du Cange]
[ro] Espai en blanc d'uns 10 ch

800 [9] *Bortholomeus Taravau manulevat se ab Arnaldo de Manso, bajulo domini regis, stans in posse ipsius Arnaldi racione rixe |[10] illius Raymundi Comabela et Bernardi Pebreti. Ita quod promitit predicto bajulo quod tornabit in posse suo quando ab eo fuerit |[11] requisitus, vel solvet ei C morabatinos. Et de hoc dat ei fidejussiones Arnaldum Vives et Petrum de Fuliola. Renunciantes |[12] spacio VI mensium. Et promitunt tornare et reddere dictum Bortholomeum Taravau, mortum vel vivum, vel loco ipsius C morabatinos. |[13] Testes Petrus de Palacio et Bernardus Carbonelli. Actum ut supra.*

801 [14] *In presencia mei, notarii infra scripti, et testium infra scriptorum, Matheus Gomar et Bernardus de Meyà et Raymundus de Meyà, de |[15] Cubellis, dixerunt et protestati fuerunt Arnaldo de Manso, bajulo Camarasie, quod ipsi erant parati firmare jus pro |[16] C morabatinos pro Bernardo Comabela, in posse ipsius bajuli. Et quod facerent ipsum stare juri et sequi id quod de jure ei |[17] judicatum fuisset. Et de hoc statuebant se fidejussores predicto Arnaldo de Manso. Et noluit recipere. Testes Guilelmus |[18] Gilaberti et Guilelmus de Berga. Actum X° kalendas augusti.*

802 **128v**,[1] *Arnaldus de Manso, bajulus, dixit et protestatus fuit quod Bernardus de Comabela erat inculpatus illius homicidii Ferrarii Pebreti, |[2] et ideo nolebat recipere fidejussores ab eo, set quod ipse personaliter veniret coram sui presencia et quod miteret se |[3] in posse suo, et postea quod faceret de eo id quod judicatum ei fuisset, tantummodo suo jure. Testes ut supra. Et actum.*

803 [4] *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum et rogatorum ad hoc specialiter vocatorum, Andreas ç¦a Taqua¦, de Cubels, constitutus |[5] coram presencia Arnaldi de Manso, bajulo in Camarasa pro Guilelmo Pelicer, protestatus fuit et dixit quod erat paratus cum |[6] effectu quod firmaret jus pro jure faciendo in posse dicti bajuli pro Bernardo Comabela. Pro eo quia dictus bajulus |[7] fecit publice preconizari in villa Camarasie per preconem dictum Bernardum, eo quia erat inculpatus de morte Ferrarii |[8] Pebret, set quod nisi veniret infra X dies, quod ex tunc haberetur pro homicida. Quare, infra predictos X |[9] dies, ego, dictus Andreas, offero me facturum dictam firmam juris nomine dicti Bernardi. Et de predictis requiro vos |[10] ex parte domini regis et Ildefonsi. Et nisi predicta feceritis, protestor quod hoc culpa vestri dominus rex et Ildefonsus amitet |[11] jus quod habent contra dictum Bernardum. Amitant eciam personam ipsius, et nisi jus ab eo acceperit, quia transferret se ad |[12] aliam dominacionem et juredliccionem. Et si contra predicta in aliquo procederitis contra dictum Bernardum, appello ad dominum regem, et |[13] Ildefonsum nomine ipsius, et pono me et ipsum Bernardum et omnia bona nostra sub proteccione domini regis et domini Ildefonsi. |[14] Et de hiis mandavit facere publicum instrumentum. Actum VII kalendas augusti. Testes Bernardus de Turre et Peretonus de Palacio |[15] et Arnaldus Vives.*

804 [16] *Arnaldus de Manso, bajulus, dixit et protestatus fuit in presencia mei, notarii et testium infra scriptorum, quod erat paratus quod si Bernardus |[17] Comabela, qui fuerat*

denunciatus [rp] de morte Ferrarii Pebret, coram ipsius presencia veniret et miteret se in posse |[18] suo, et quod teneret eum et faceret eum judicare et sequi id quod fuerit de jure, stando tantum dictus Bernardus in posse ipsius. Et ita |[19] habuit de consilio sapientis. Et quod daret sibi judicem. Testes ut supra. Actum VII kalendas augusti.

[20] Bernardus Agostini et Guilelmus de Sancto Justo firmaverunt jus Arnaldo de 805
Manso, bajulo, ita quod promitunt observare et sequi id quod eis fuerit |[21] judicatum
per magistrum Raymundi[sic] de illis denariis de armata quos eis absolvit, videlicet, XII
solidos Bernardo Agostí, et Guilelmo de Sancto Justo |[22] XI. Et dant fidejussores Petrum
Gaz et Arnaldum Vidal. Testes Raymundus Mascaró et Petrus Carbonel. Actum.

129r,[1] Arnaldus de Manso, bajulus domini regis, absolvit atque remitit et relaxat Ber- 806
nardo Pebreti, juniori, omnes injurias et omnia malefacta |[2] que dictus Bernardus fecit in
villa Camarasie. Ita quod possit stare salve et secure in villa de Camarasia et in omnibus
aliis locis |[3] domini regis. Pro qua quidem absolucione et remisione confitetur habuisse
CXX solidos Yachensium. Testes Bernardus Salat et Guilelmus Pelicer.

[4] Arnaldus de Manso, bajulus domini regis in Camarasia, dat ad manulevandum 807
Petro de Monterubeo et Guilelmo de Amaldano et suis, |[5] Peretonum Çabater, filium
Martini Çabater, qui erat captus in castro Camarasie racione quia vituperaverat patrem
ipsius. Et |[6] promiserunt ipsum tornare in posse Raymundi de Camarasia, videlicet in
castro de hinc usque die martis proxime ventura, |[7] mortuum vel vivum, vel loco ipsius C
[rq] aureos. Et ad hoc obligaverunt omnia bona eorum. Testes Arnaldus Vives et |[8] Petrus
d·Espanya et Bernardus de Manso.

[9] In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, Petrus Gaz incriminavit 808
et inculpavit Ferrarium Agilet, filium Raymundi Agileti, coram |[10] Arnaldo de Manso,
bajulo domini regis, quod ipse violenter defloravit filiam ejus per vim. Unde petit de eo
fieri justicie complementum, |[11] cum predicta puella sit ab eo violenter deflorata. Testes
Ferrarius Giçpert et Guilelmus de Sancto Justo. Actum IIe idus novembris.

[12] Arnaldus de Manso, bajulus domini regis, dat ad manulevandum Ferrarium de 809
Agileti, filium Raymundi Agileti, Bernardo de Agere et Ferrario Mar-|[13]galiti et Ray-
mundo Agileti, patre suo, quem tenebat captum in posse suo racione illius culpe que sibi
fuit imposite quod |[14] defloraverat filiam Petri Gaz. Et dicti manulevatores promitunt
reddere dictum Ferrarium die martis proxima ventura, vel loco |[15] ipsius CCC aureos. Et
obligant omnia bona sua. Testes Petrus de Besuldú et Bernardus Salat.

[16] Petrus de Palacio, filius quondam Arnaldi de Palacio, tenens castrum Laurencii 810
pro domino rege, auctoritate domini regis, dat |[17] Bernardo Belach et uxori ejus, Barc-
hinone, et suis, quandam hereditatem in termino Laurencii. Et affrontat in rupe, et in
|[18] honore Jacobi de Solsona, et in torrente de Argentera, et in Bernardo Gilaberti, et in

[rp] Ferrarii, duplicat anticipadament
[rq] Cancel·lat: morabatinos

sorte Bellipodii, et in Serra Longa. Ita ut |19 faciat domino regi III gallinas et III fogaças et unam migeram vini et unam fanequam cibate censuales. Et ibi |20 faciat domum et residenciam. Et recepit pro introitu La solidos Yachensium. Testes Balagarius de Fonte [et] Raymundus |21 Mascaró. Actum IIe idus novembris.

811 **129v**,1 *Petrus Marcuz firmavit jus Arnaldo de Manso racione illius rixe quam habuit cum Raymundo Jordani et Guilelmo Jordani. |2 Et dedit fidejussores Bernardum del ¦Patit¦ et Bernardum Marcuz, filium Petri Marcuz. Et promitit sequi id quod per dictum bajulum ei |3 fuerit judicatum. Et in continenti dixit et mandavit dicto Petro, ex parte domini regis, ut non fecisset malum nec dampnum |4 dictis Raymundo et Guilelmo Jordani. Testes Bernardus de Turre et Guilelmus Salati. Actum IIe kalendas decembris.*

812 5 *In presencia mei, notarii infra scripti, et testium infra scriptorum, Bernardus Comabela, pro eo et fratribus suis, constitutus coram presencia |6 Guilelmi Pelliparii, bajuli Camarasie, protestati fuerunt et dixerunt quia cum Bernardus Pebreti, senex, et filii eorum*[sic]*, et alii de parte sua, |7 teneant in reguart predictos Bernardum et Raymundum et Vitalem Comabela, et ipsi sunt parati in continenti jus firmare. Et firmavit in |8 posse dicti Guilelmi Pelliparii quod stabunt jure cuilibet querelanti seu querelantibus de eisdem, et eciam facient in posse ipsius justicie |9 complementum. Et cum hoc instrumento ponunt se et omnia bona sua in proteccione et custodia domini regis. Testes Mascaronus Mar-|10galiti et Laurencius Suyner, ¦cum¦ ipsi nollint jus accipere ab eisdem. Et dat in presenti fidejussores Bernardum Çabaterii et Petrum |11 Pascasii, de Cubels. Actum IIIIo idus decembris.*

813 12 *Vitalis de Comabela et Bernardus, pro eis et Raymundo, fratre eorum, conveniunt et promitunt Arnaldo de Manso, bajulo Camarasie, quod non facient |13 malum nec dampnum Bernardo Pebreti seu filiis suis vel aliis, prout in instrumento alio confecto continetur. Et hoc promitunt |14 sub pena ducentorum morabatinorum. Et dant fidejussores Laurencium Suyner et Bernardum Çabaterii, ita quod si malum fecerint |15 predicto Bernardo Pebreti vel contentis in dicto instrumento, incurratur in pena predicta ducentorum morabatinorum. Testes Raymundus Mascaró, filius |16 Mascaroni Margaliti, et Guilelmus Amaldani.*

814 17 *Valeat tantum predictum instrumentum si magister Raymundus de Besuldone cognoverit quod sic fieri debeat. Et eciam quod istud instrumentum, et aliud si |18 fieri debet, fiat ad cognicionem dicti magistri Raymundi.*

130r,1 *Anno Domini millesimo ducentesimo LXXX quinto.*

815 2 *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, Bernardus Pebret, et Bernardus, filius ejus, et Petrus et Guilelmus de Sancto Justo, et Raymundus Oldomar, protestati |3 fuerunt Arnaldo de Manso, bajulo, quod cum Bernardus Comabela esset preconizatus in villa Camarasie publice quod si infra X dies non |4 veniret jus firmare, haberetur pro homicida, et postea venit et intravit villam Camarasie et est et stat. Item*

pecierunt |[5] ut eis hostenderetur carta domini regis de assecurancia et non hostenderunt. Quare dicunt quod non debet pro eis asecurari, |[6] quod si fecerint facient per vim. Testes Raymundus de Camarasa et Bernardus de Turre et Petrus de Palacio. Actum VIII idus februarii.

[7] *Bernardus Pebret firmavit jus Arnaldo de Manso, bajulo, et assecuravit quod non faciet malum nec dampnum Bernardo Comabela |[8] nec fratribus suis, et obligavit se ad penam CC aureorum. Ita quod si malum eis fecerit nec dampnum, incurratur |[9] in pena predicta. Et dictus Arnaldus de Manso, bajulus, dixit et mandavit dicto Bernardo Pebret ut non faceret malum nec dampnum |[10] predicto Bernardo Comabela nec fratribus suis, sub pena predicta. Et ex parte domini regis hoc mandavit ei et dixit. Et dedit fidejussorem |[11] Raymundum Mascaró. Testes Bernardus de Turre et Raymundus de Camarasia. Non est firmata.* **816**

[12] *Ramonet Oldomar, filius quondam Guilelmi Oldomar, firmavit jus et asecuravit dictos Bernardum Comabela et fratres suos, racionibus et |[13] condicionibus ante dictis, et dedit fidejussorem Raymundum Agileti, filium Ferrarii. Testes ut supra. Non est firmata. Actum est hoc |[14] VIII idus februarii.* **817**

[15] *Guilelmus de ¿Carareig? et uxor ejus, Andreva, habitatores Balagarii, vendunt Petro de Palacio, filio quondam Berengarii de Palacio, tenenti |[16] castrum Laurencii, et suis, totum illum honorem ab integro et hospicium, cum domibus, vineis, alodiis, quem ipsi habent et habere |[17] debent in villa et termino de Laurencio. Qui honor fuit Johannis Exares et uxoris ejus, Marie, quondam, defuncti. Et habuimus predictum |[18] honorem a Bartholomeo Exares et uxore ejus, Berengaria, pro CCL[a] solidis Yachensium. Et faciat inde censum quem dictus honor |[19] tenetur facere et facere consuevit. Testes Petrus Salandí et Raymundus Pelliparii. Firmavit dominus Petrus de Palacio, tenens castrum |[20] Laurencii pro domino rege, salvo tamen jure et dominio domini regis in omnibus ut habere consuevit aut debet. Firmavit Bartholomeus |[21] Exares et uxor ejus, Berengaria. Testes firmamenti Arnaldus Argot. Actum XIIII kalendas marcii.* **818**

130v,1 *Bernardus Vives et Salamon Curcoz et Juçef Avinquaçoz manulevant ab Arnaldo de Manso, bajulo, Bonadonam, judeam, quam |[2] ipse detinebat captam racione illius querele quod Abrafim Albané fecerat ab ea. Et promitunt ipsam tornare in posse |[3] dicti Arnaldi quando ab eo fuerunt requisiti, vel loco ipsius L[a] mazmotinas. Testes Petrus de Cubels et Jouan Amargós et |[4] Vitalis Alfrido et Mossé Bivayg. Actum V[o] nonas marcii.* **819**

[5] *Pug Al¿ecre? convenit et promitit Arnaldo de Manso, bajulo, venire seu tornare in posse ipsius Arnaldi de Manso statim quando per eum |[6] dies seu diem fuerint ei asignati. Et promitit et jurat atendere et complere racione illius peticionis quam facit racione unum |[7] par bovum quod Raymundus Alegreti tenet. Et hoc jurat. Testes Arnaldus Vives et Bernardus de Turre. Actum X kalendas aprilis.* **820**

[8] *Bernardus Salati et Peretonus Andree manulevant Guilelmum de Queralt a Guilelmo Pelliparii, bajulo, quem tenebat captum racione |[9] cujusdam culpe eidem posite,* **821**

quod fuerat denunciatus dicto bajulo, ut ipse sciebat, in capcione Bernardi de Amaldano. Et |[10] promitunt tornare et reddere dictum Guilelmum quando per dictum bajulum eis fuerit requisitum, vel loco ejusdem ducentos aureos. |[11] Testes Petrus Argoti et Guilelmus Martí. Actum IIIIº kalendas aprilis.

822 [12] *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, Guilelmus de Sancto Justo presentavit se ante |[13] presenciam Guilelmi Pelliparii, bajuli Camarasie pro domino rege, paratus firmare jus pro Bernardo Pebreti, filio Bernardi Pebreti, et |[14] posuit se in procuratorem ipsius. Et dictus Guilelmus noluit recipere. Et ab hoc fecit fieri publicum instrumentum. Testes Guilelmus Martí et Guilelmus Gomir.*

823 [15] *Guilelmus Pelliparii protestatus fuit et dixit in presencia mei, notarii, quod si Bernardus Pebret vel procurator ipsius oferret, obtuliset ei |[16] cedulam aliquam vel cartam secundum ordinaciones, vel si dictus Guilelmus de Sancto Justo hostenderet ei instrumentum procuracionis dicti Bernardi Pebreti. Set |[17] cum dictus Guilelmus hostendit ei quandam cedulam, non habetur tantum coram eo pro procuratore ipsius Bernardi Pebreti. Testes ut supra.*

824 [18] *Guilelmus de Sancto Justo, in presencia mei, notarii, protestatus fuit et dixit quod daret ei diem dictus Guilelmus Pelliparii, bajulus, quod potuisset sibi |[19] hostendere qualiter erat procurator ipsius Bernardi Pebreti. Et dictus bajulus noluit sibi diem asignare. Et de hoc fecit fieri publicum instrumentum. |[20] Testes ut supra.*

825 [**131r**,1] *Raymundus de Casteyló, habitator in termino de Ortoneda, recognoscens se ivisse viam suam et in itinere accidit casus quod quidam homines |[2] de Camarasia aliorum inimicorum suorum ceperunt eum per vim, et in defensione quam ipse faciebat defendendo suam personam, fuit per |[3] dictos hommines graviter vulneratus, non tamen ipsum agnoscentes. Unde recognoscit eum vulnerasse sine cognicione. Immo in si-|[4]militudine aliorum inimicorum suorum absolvit predictos homines a dictis vulneribus, et eciam homines de Camarasa. Et ibi silencium in perpetuum |[5] inponit. Item recognoscit ei solvisse medicum et sibi providisse in omnibus suis necessariis quousque fuit bene a dictis vulneribus |[6] curatus. Testes Berengarius d·Alòs et Bernardus de Lorach et Petrus Salandí. Actum V idus aprilis.*

826 [7] *Petrus de Palacio, filius quondam Arnaldi de Palacio, convenit et promitit Nicholao Ruyl et Guilelmo Ferrarii, pro eis et pro omnibus qui sunt |[8] hereditati in termino de Montesquiu, quod ipse faciet eis relaxare domino regi questiam quam dominus rex ab eis extorquit XL solidorum. |[9] Quod si hoc impetrare non poterit promitit eis reddere seu tornare LXª solidos quos ab eis habuit pro servicio. Testes Bernardus de Turre et Berengarius |[10] Silvestre et Arnaldus Argot.*

827 [11] *Bernardus Salati, Guilelmus Gomir, et Petrus Pebret, et Bernardus Paylarés et Guilelmus Paylarés manulevant Bortholomeum Taravau a Guilelmo Pelliparii, bajulo,*

|[12] *quem tenebat captum racione cujusdam culpe eidem posite quod fuerat denunciatus dicto bajulo ut ipse sciebat in capcione Bernardi de Amaldano.* |[13] *Et promitunt tornare et reddere dictum Bortholomeum quando per dictum bajulum eis fuerit requisiti, vel loco ejusdem* CCCC *solidos Yachensium. Testes* |[14] *Bernardus de Turre et Arnaldus de Turre et Bernardus d·Àger. Actum idus aprilis.*

[15] *Bernardus Pebreti, junior, firmavit jus Guilelmo Pelliparii, bajulo domini regis in Camarasia, ita quod si in aliquo tenetur domino regi in* |[16] *posse dicti Guilelmi, teneatur facere breviter justicie complementum, vel eciam alicui querelanti de eodem. Et dedit fidejussores Bernardum,* |[17] *patrem ejus, et Petrum Pebreti, et Bernardum Salat. Testes Arnaldus de Turre et Guilelmus Martini.* **828**

[18] *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, Guilelmus Pelliparii, bajulus domini regis in Camarasia, dixit et mandavit predictis hominibus* |[19] *dicti loci ut sequerentur ipsum in exercitu sub pena corporis et averis. Et eciam in platea fecit preconi clamare alta voce "Via* |[20] *fora!" et quod succurrent domino regi. Et de his verbis rogavit me, notarium, ut facerem publicum instrumentum. Testes Petrus d·Archis* |[21] *et Bernadonus de Turre et B¿o?rdus de Floreyachs et Raymundus Marcuz. Actum* IX *kalendas junii.* **829**

131v,1 *Guilelmus Pelliparii, bajulus domini regis in Camarasia, protestatus fuit in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter* |[2] *vocatorum et rogatorum, Raymundo de Montroig, et eciam ex parte domini regis ei mandavit ut destrueret illam grassam*[rn] *quam fecerat* |[3] *in via, ideo quod via est domini regis et ipse non potest nec debet facere grasam*[rn]*. Et petit sibi fidejussionem juris. Testes Joannes Amargós* |[4] *et Ferrarius Bagaý et Raymundus Toloni. Actum* XIII *kalendas septembris.* **830**

[5] *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, dictus Guilelmus Pelicer, bajulus, requisivit dictum Raymundum de Montroig ut traderet sibi vel* |[6] *sayoni pignora valencia* LX*ª solid¿i?, ideo quia sibi noluit dare fidejussionem juris quando ei petit. Et dictus Raymundus prohibuit sibi* |[7] *pignora et noluit sibi tradere nec dimisit sibi accipere. Et de hac injuria precepit michi facere publicum instrumentum. Et eciam petit* |[8] *sibi iterum fidejussionem juris et ei asignavit diem ad diem jovis que intitulatur* X *kalendas septembris. Testes ut supra. Et actum.* **831**

[9] *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, Raymundus de Montroig vituperavit dictum Guilelmum Pelliparii, bajulum, quod dixit sibi* |[10] *quod melius erat homo quod ipse, et hoc aparebat quod ipse habebat filios et ipse Guilelmus non poterat habere. Quam blasfemiam* |[11] *seu vituperium noluisset audire pro* XX *morabatinis. Et statim dictus bajulus condempnavit dictum Raymundum de Montroig in decem* |[12] *morabatinis. Testes Johannes Amargós et Raymundus Toló et Ferrarius Bagaý, scolaris.* **832**

[13] *Raymundus de Montroig dixit et protestatus fuit* [rr] *dicto Guilelmo Pelliparii,* **833**

[rr] Cancel·lat: ¿*coram*?

bajulo, quod faciet sibi jus in |14 posse domini regis, et quod apellabat se ad dominum regem. Et de hiis omnibus precepit fieri publicum ins[trumentum]. Testes ut |15 supra. Et actum XIII kalendas septembris.

834 16 *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, Guilelmus Pelliparii, bajulus domini regis, dixit ex parte domini regis [et] mandavit |17 hominibus de Camarasa ut irent in exercitum apud dominum regem. Et hoc mandavit eis sub pena corporis et averis. |18 Testes Guilelmus Gomir et Bernardus de Turre et Raymundus Rotundi. Actum nonas septembris.*

835 19 *Petrus de Palacio [dat] bono animo et voluntate spontanea Petro Mercatori et suis quasdam domos in villa Camarasie, que affrontant in viis et |20 [·· 8 ch ··]. Predictas domos dat ei ad omnes suas voluntates, ita tamen ut faciat ei I denarium in festo Natalis Domini. Testes Berengarius |21 d·Alòs et Guilelmus Pelicer. Actum III idus septembris.*

836 **132r**,1 *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum, Guilelmus Pelliparii, bajulus domini regis in Camarasa, dixit et protestatus fuit |2 hominibus de Camarasa ut irent in exercitum apud dominum regem. Et hoc mandavit eis per omnes vices sub pena corporis et averis. Testes |3 Guilelmus Bagaý et Guilelmus Amaldà. Actum IX kalendas decembris.*

837 4 *Juçef Alfrido et Vitalis, frater ejus, firmant jus in posse Bernardi Salati, tenenti locum bajuli in Camarasia super culpa quam |5 homines de Cervera inponebant eis super VIII libras et mediam brini safrani [quas] fierunt furare cuidam judeo Cervarie. Et promitunt |6 quod sequerent quicquid pro predicto bajulo fuerit judicatum. Fides Guilelmus Gomir et Raymundus Mascaró et Petrus Gaz.* [rs] *Actum ut supra. |7 Testes Juçef Avinqaçoç et Abrafim Albané. Actum VIII idus novembris.*

8 *Anno Domini millesimo ducentesimo LXXX° sexto.*

838 9 *Elichsendis de Fexa vendit Petro de Palacio, filio Arnaldi, et suis, quasdam olivarias cum terra in Campello. Et |10 affrontant in Mascarono Margaliti et in olivariis Sancte Marie de Solsona. Pro XXIIII solidis Yachensium. Franquas et quietas. |11 Testes Petrus Solsona et Arnaldus de Limiyana.*

12 *Anno Domini M^{o}CC^{o}LXXX° septimo.*

839 13 *Juçef Avinqazoz, judeus, confitetur debere Petro de Palacio, filio quondam Arnaldi, et suis, L^a solidos Yachensium |14 racione composicionis facte cum eo. Tempus in festo Pasche. Fide Bernadonus Vives. Testes Raymundus de Colello et Guilelmo Cudoz et |15 Abrafim Albané, judeo.*

840 **132v**,1 *Arnaldus de Manso, et Arnaldus Vives, et Guilelmus Gomir, et Bernardus Pebreti, junior, et Guilelmus Pelicer, et Raymundus Mascaró, et Bernardus Marcuz, salinarius, |2 Petrus Rotundi, et Bernardus Salati, et Petrus Argoti, et Bernadonus Vives,*

[rs] Cancel·lat: *Testes*

et Arnaldus Vitalis, et Petrus Moreyl, et Guilelmus Cudoz, et Guilelmus Carbonel, |[3] *et Petrus Texidor, Ferrarius Baladí, Raymundus Agileti, et Petrus Carbonel, et Petrus de Turre, et Petrus de Palacio, Raymundus Rossel, Petrus d·Alegra,* |[4] *Bernardus de Casteyló, Petrus de Balaguer, Laurencio Suyner, Bernardus Brunii, Arnaldo Margalit, et Bernardo Cudoz, et Guilelmus Boix, et Petrus Pelicer, et Bernardus* |[5] *Pelicer, Stephanus de Tremp, et Raymundus Farrando, omnes insimul, obligamus nos debitores racione universitatis Camarasie,* |[6] *vobis, Petrus de Palacio, bajulo domini regis, in mille solidis Yachensium, quos vobis debemus racione illius absolucionis exercitus* |[7] *quod dominus comes Pallariensis vobis de parte domini regis mandabat. Et sic, ego, Petrus de Palacio, promito vobis et vestris quod* |[8] *faciam vos inmunes penitus et quietos quantum ad dictum exercituum. Et si quis in dicto exercitu ire noluerit, ego promito* |[9] *in me elevare illud quod ei acciderit in sortem. Testes Arnaldus Argot et Guilelmus de Palacio et Berengarius Lambart. Actum VII* |[10] *kalendas junii.*

[11] *Petrus de Palacio, filius Arnaldi quondam, bajulus domini regis in Camarasia,* **841**
dat, tradit acque concedit Petro Moreyl et |[12] *suis unum alodium ad censum ad collum Arnacii. Et affrontat in Bernardo Salati et in serra. Ita ut faciat ei unam gallinam* |[13] *annuatim censualem in festo Natalis Domini. Testes Berengarius Salvestre et Ferrarius Mayol de Cubels.*

[14] *Petrus de Palacio, bajulus domini regis, auctoritate dicte bajulie, absolvit, remitit* **842**
atque in perpetuum relaxat Bernadono |[15] *Ferrarii, filio Bernardi Ferrarii, illam culpam que sibi fuit inposita de quodam furto quod fuit factum, ut dicebatur, Ermengaudo de* |[16] *Roseyló. Unde confitetur habuisse ex ac culpa domino regi XX solidos Yachensium. Testes Berengarius Silvestre et Petrus Salandini.*

[17] *Bernardus Ferrarii vendit Petro de Palacio, filio Arnaldi quondam, et suis, unum* **843**
sotum cum arboribus ultra cequiam |[18] *molendinorum de Algar. Et affrontat in Sicore et in emptore et in Ferrario Margaliti. Pro V solidis Yachensium. Testes Guilelmus* |[19] *Falcuz et Guilelmus Martini, clericorum. Actum.*

[133r,1] *Anno Domini millesimo CC^{o}LXXX octavo.*

[2] *Petrus de Palacio, dominus de Privano, vendit Raymundo Marcuz, salinario,* **844**
unum alodium ad vallem dels ???cats. Et affrontat in |[3] *emptore et in Bernardum de Cubels et in seriis. Pro XX solidis Jachensium. Franqum. Testes Petrus Moreyl et Matheus de Collo.*

[4] *CamarasaPetrus de Palacio, bajulus Camarasie, promitit Bernardo Salati et Raymundo* **8**
Mascaró et Petro de Palacio, filio quondam Guilelmi, et Bernardo |[5] *Marcuz, paciarii, quod ipse sequeretur totum illud quod dominus rex vel suum judicem sibi judicaverit super illam* |[6] *peticionem quam ipsi sibi faciunt, videlicet quod dictus Petrus de Palacio debeat dare in questiis et in accionibus cum eis insimul.* |[7] *Et hoc promitit sub pena C*

morabatinorum. Et dat fides Mascaró Margalit et Guilelmum Gomir. Testes Bernardus de Manso et Guilelmus Martí |8 et Raymundus de Monterubeo.

846 9 *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, Mossé Bivayg, judeus, dixit et protestatus fuit bajulo, |10 paciariis et probis hominibus Camarasie, quod, cum ipsi irent per iter domini regis apud Balagarium, Arnaldus de Turre, habitator Camarasie, |11 cum quibusdam aliis hominibus dicte ville, fortiter fugaverunt eundem Mossé Bivayg, judeum, et nequivit eum ceperunt, et captum eum |12 renuerunt in villa Camarasie, et de terminis suis eum non extraxerunt quousque dedit eidem Arnaldo pro redempcione CC solidos. Et |13 ipse Mossé ne erat ei debitor nec fidejussor pro aliquo. Protestatus fuit eciam quod est paratus firmare jus in posse bajuli Ca-|14marasie et dictorum proborum hominum, quod si dictus Arnaldus de Turre aliquam habet querelam ab eodem stabit sibi juri et racioni. Et eciam cepit |15 illum judeum sine licencia bajuli et dictorum proborum hominum, sola sua auctoritate, et sine citacione, et sine fatica juris quam in eo |16 non invenit. Dixit eciam et fuit protestatus dictus Mossé quod aliquis judeus non debet detineri nec eciam adgravarii pro aliquo negocio Christianorum, |17 cum de hoc habeant a domino rege privilegium speciale. Et etiam quod ipse, quando fuit captus, deberet poni in manu bajuli et dictorum |18 proborum hominum quousque visum esset de jure utrum esset justum aut non, quod dictus Arnaldus non fecit. Pro quibus omnibus et singulis |19 ante dictis, dictus Mossé, judeus, requisivit cum magna instancia predictum bajulum et dictos paciarios et alios ut sibi fecissent |20 restitui dictos CC solidos racione dicte capcionis, vel tenuissent eos jur¦i¦. Et si hoc non faciunt, recedit ab eis querelans. Testes |21 Bonetus de Rodelar, de domo domini regis, et Petrus Salandí et Guilelmus de Collo. Actum VII kalendas februarii.*

847 **133v**,1 *In presencia mei, notarii, et cetera, Mossé Bivag, judeus, dedit et presentavit quandam literam domini regis bajulo et probis hominibus |2 Camarasie cujus tenor talis est:*

> *Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum ac Valencie ac comes Barchinone, fidelibus |3 suis bajulo et paciariis de Camarasa, salutem et graciam.*
>
> *Intelleximus quod Arnaldus de Turre, habitator Camarasie, propria auctoritate et sine |4 aliqua justa causa cepit Mossé Bivayg, judeum nostrum Ilerde. Quare vobis dicimus et mandamus quatenus, si est ita, recuperetis in |5 continenti predictum judeum et, ipso firmante in posse vestro quod faciat eidem et querelantibus suis justicie complementum, absol-|6vatis eundem. Volumus eciam quod si predictus Arnaldus [qui], ut predicitur, cepit predictum judeum propria auctoritate et sine alia justa causa, procedatis |7 contra ipsum et bona sua racione excessus hujusmodi, prout de jure fuerit faciendum.*
>
> *Datum Ilerde, XII kalendas februarii, anno |8 Domini MºCCºLXXXVII.* [rt]

[rt] Noti's la diferència d'una unitat en comparació amb l'any on se situa aquesta entrada

Tenore cujus, dictus Mossé requisivit dictum bajulum et dictos paciarios ut restitui ei fecissent |[9] CC^os solidos quos dictus Arnaldonus ab eo racione capcionis habuit. Testes ut supra et actum. Sin autem recedit ab eis querelans.

[10] *Petrus de Palacio, bajulus domini regis, et paciarii et probi homines Camarasie protestati fuerunt et dixerunt dicto Mossé quod ipsi sunt |[11] parati citare Arnaldum de Turre et facient ei sequi id quod justum fuerit et sequi mandatum domini regis in omnibus, ut in litera |[12] domini regis continetur. Et quod hoc fecit sine licencia et voluntate dicti bajuli et dictorum proborum hominum. Testes Bonetus de Rodelar, |[13] de domo domini regis, et Arnaldus Ferrarii et Guilelmus de Collo. Actum VII kalendas februarii.* **848**

[14] *Arnaldus Vives et Bernardus Salati protestati fuerunt Petro de Palacio, bajulo Camarasie, quod ipse, racione domini regis |[15] et comitis Pallariensis, quod compelleret et distringeret illos homines qui debent denarios ad inquisicionem. |[16] Ideo quia ipsi erant obligati in solvendis MD solidos racione quia fuerunt capti in civitate Illerdam propter |[17] denariorum inquisicionis qui omnes homines de Camarasa debebant. Quod si non fecerit fuerit in culpa predicti |[18] bajuli. Testes Petrus Salandí et Berengarius Salvestre. Actum III° nonas februarii.* **849**

[19] *Petrus de Palacio predictus protestavit predictis Arnaldus Vives et Bernardus Salat quod ipse erat paratus facere totum suum posse |[20] in colligendis denariis inquisicionis. Et quod in continenti mandavit sayoni et cuidam nuncio suo ut con-|[21]pelleret et pignoraret omnes illos qui debeant denarios inquisicionis. Testes Ramonet Mascaró et Petrus Moreyl. |[22] Actum ut supra.* **850**

134r,[1] *Petrus de Palacio, bajulus domini regis, confitetur habuisse de inquisicione quam comes de Paylars fieri fecit in Camarasia |[2] MC solidos de illis MD solidis in quibus Ferrarius ça Morana et Roder¦a¦ Ilerde instituerunt se debitores |[3] racione Arnaldi Vives et Bernardi Salati. Testes Guilelmus Martí et Raymundus Mascaró. Actum ut supra.* **851**

[4] *Petrus de Palacio, bajulus domini regis, confitetur tenere in comanda a Bernardo de Meyano et Petro Cuzoli CCV solidos |[5] Yachensium quos ipsi solverunt racione illius inquisicionis quam dominus comes Paylariensis fieri fecit de mandato domini |[6] regis in Cubels. Et promitit eis quod si aliquis moverit aliquam questionem, accionem vel demandam racione dicte inquisicionis, |[7] ipse stabit coram eis vel restituet eis dictos CCV solidos. Testes Raymundus Mascaró et Peretonus de Palacio et Raymundus de Paneres. |[8] VII idus junii.* **852**

[9] *Anno Domini millesimo CC^o LXXX nono.*

[10] *Raymundus de Gamiçano* [ru] *vendit Petro de Palacio, domino de Privano, et suis, quoddam currale in villa |[11] Camarasie. Quod affrontat in via de duabus partibus et in* **853**

del registre, que consta al principi de la pàgina 133r. La carta del rei està datada segons el sistema de l'Encarnació i el registre de la batllia segons el sistema de la Nativitat

[ru] Cancel·lat: *dominus de Priva*

venditore et in barbacana. Pro XX solidis Yachensium. Franquum et quietum |[12] ab omni censu. Testes Berengarius Valença et Arnaldus Marcuz. Actum IIII° nonas marcii.

854 [13] *Petrus de Palacio, dominus de Privano, et Raymundetus de Cudocio, excambiamus ad invicem duas vineas ad Turrellam. |[14] Modus vero excambiacionis talis est: Quod ego, Petrus de Palacio, excambio vobis, Raymundeto, illam ¦vinee¦ meam que affrontat in vobis et in |[15] Ermengaudo Solera et in Arnaldo Martí. Pro illa vestra quam vos tenetis pro ecclesia de Ripol in eodem loco, que affrontat in me, dicto Petro, |[16] [de] omnibus partibus. Et sic ambo promitimus hoc ratum habere penitus acque firmum. Testes Petrus Salandí et Berengarius Salvestre. |[17] Actum X kalendas madii.*

855 **134v**,[1] *Pinyanetus, habitator in Os, vendit Petro de Palacio, domino de Privano, et suis, unum alodium situm in termino de ça Figuera. Quod |[2] affrontat de duabus partibus in emptore, et de III[a] in via publica. Pro CXXV solidis. Et quod faciat eidem Petro de Palacio et |[3] suis X denarios et unam fanequam et mediam cibate annuatim censuales de illis XX denariis et III fanequis cibate quas dictus |[4] Pinyanetus eidem faciebat. Testes Petrus Feran, notarius de Os, et Guilelmus Ferrarii et Berengarius Salvestre. Actum III° idus madii.*

856 [5] *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum,* [rv] *Petrus de Palacio, bajulus domini regis, |[6] de mandato domini Petri, fratris domini regis, dixit et mandavit hominibus de Camarasia quod in continenti ivissent |[7] in exercitum cum armis et aparatibus suis. Et hoc mandavit eis sub pena corporum et bonorum. Testes Bernardus Pebret |[8] et Guilelmus Pelicer et Castellionus Ferrarii.*

857 [9] *Petrus de Palacio, dominus de Privano, tenens castrum Laurencii pro domino rege, reddit Petro de Boix, sartre, totum illum honorem |[10] que fuit dels Formigues, in termino de Lorenz, nomine et loco Laurencii Formiga, habitatoris in Alferraz. Et faciat eciam |[11] domino regi et suis ea que dicta honore facere consuevit. Testes Guilelmus Compayn et Raymundus de Montesoro, clerici. Actum II[e] |[12] nonas julii.*

858 [13] *Petrus de Palacio, bajulus domini regis, auctoritate dicte bajulie, dat licenciam et plenum posse Arnaldo Mayol de Cubellis et suis quod |[14] ipse possit aperire portallum in muro suo, videlicet in domibus suis ante ferreginale suum. Et promitit ei dictus Petrus de Palacio |[15] quod nunquam peticionem non faciet racione dicti portalli. Immo franque et libere possit intrare et exire per dictum portale. |[16] Testes Berengarius Salvestre et Guilelmus Compayn. Actum XI kalendas augusti.*

859 [17] *Bernardus Salat et Petrus de Colello f[irmant] jus Petro de Palacio, bajulo pro Raimundo de Colello, ita quod promitunt, sub obligacione |[18] omnium bonorum suorum, quod ipsi facient sequi eidem Raymundo de Colello id quod judicatum fuerit per dictum Petrum de Palacio vel |[19] judicem suum super facto illo Guilelmi de Sancto Justo. Testes Guilelmus Martini et Arnaldus Argoti.*

[rv] Cancel·lat: *et rogatorum*

[135r,1] *Petrus de Palacio, dominus de Privano, vendit Petro de Palacio, filio Guilelmi, et suis, quandam vineam ad Molineram que affrontat in via et in |[2] Bernardo Vives et in Arnaldo Calbeti et in via. Et eciam IIII^or^ denarios annuatim censuales quas*[sic] *ei faciebat pro quadam sorte olivarum quam emit |[3] a Bernardo de Turre pro LXX solidis Yachensium. Franqum. Testes Matheus Navarre et Berengarius d·Alòs, miles. Actum.* **860**

[4] *Abrafim Albané, judeus, firmavit jus Guilelmo Gomir, bajulo domini regis in Camarasia, racione illius peticionis quam facit |[5] ei Nicholaus Carbonel, et illa racione quia dicunt quod ipse tradit pecuniam ultra quam IIII^or^ denarios pro libra. Et dedit fidejussionem*[rw] *|[6] pro complemento juris et quod non absentabit se, Petrum de Palacio, dominum de Privano. Testes Petrus de Palacio, filius Guilelmi, et Petrus Mercader.* **861**

[7] *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum, Guilelmus Gomir, bajulus domini regis in Camarasia, promisit |[8] hominibus et universitati Camarasie tenere et complere omnes constituciones et observaciones Camarasie, specialiter illas constituciones |[9] constitutas in curia Montissoni. Et quod non acciperet pecuniam nec occuparet denarios sine assesore et judice*[rx] *alicujus hominis |[10] Camarasie. Et hoc super IIII^or^ evangelia Domini et cruce Domini juravit. Fidejussor fuit Guilelmus Pelliparii. Et que teneret paratam |[11] mensam hominibus Camarasie quibus injuriam fecisset per XXX dies. Actum III° idus decembris. Testes Raymundus Mascaroni, |[12] Bernardus del Mas, Petrus d·Arques.* **862**

[13] *Anno Domini M^o^CC^o^XC^o^.*

[14] *Petrus d·Arques firmavit jus Guilelmo Gomir, bajulo pro domino rege, per Ferrarium Baladini. Testes Berengarius Silvestr[e] et Periconus de |[15] Palacio.* **863**

[16] *Ferrarius Baladini firmavit jus predicto Guilelmo Gomir per Petrum d·Arques. Testes ut supra et actum.* **864**

[17] *Petrus Moreyl firmavit jus per Arnaldum de Manso. Testes Raymundus Ferrarii et Periconus de Manso.* **865**

[135v,1] *Guilelmus Gomir dat ad manulevandum Raymundum Mercader, Arnaldo de Manso et Raymundo Eriman et Petro de Manso. Et ipsi promitunt dicto |[2] Guilelmo Gomir reddere et tornare in posse ipsius, vel loco ipsius C morabatinos. Et ad hoc obligant se. Testes ut supra. Et actum |[3] III° kalendas marcii.* **866**

[4] *Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie ac comes Barchinone, dilecto suo Raymundo de Camarasa, salutem |[5] et dileccionem. Intelleximus per Arnaldum d·Alòs, procuratorem nobilis dompni Petri, domini de Ayerbe, in Meyano, quod vos, post celebracionem |[6] curie Montissoni, cepistis et captos tenetis aliquos homines dicti dompni Petri cum aliquibus mercibus et rebus eorum. Quare |[7] mandamus* **867**

[rw] Esmenat; abans hi deia *fidejussores*
[rx] Ad lit.: *judicem*

vobis quatenus dictos homines, cum mercibus et rebus predictis, absolvatis et deliberetis in continenti juxta ordinacionem |[8] dicte curie. Alias mandamus per presentes Guilelmo Gomir, bajulo nostro Camarasie, quod vos inde compellat juxta ordinacionem |[9] curie supra dicte. Preterea volumus quos si aliquam querimoniam habetis de dicto dompno Petro vel hominibus suis, quod compareatis coram |[10] nobis et faciemus vobis fieri in continenti per eosdem illud quod fuerit racionis. Datum in Bellipodio, IIe kalendas decembris, anno Domini M^o |[11] CC^oLXXX nono. Sacrista.

868 [12] *Petrus Çabater et uxor ejus, Ferraria, assecurant domino regi et suis IIII^or migeras vini et unam eminam cibate ad mensuram Camarasie |[13] annuatim censuales super unum alodium quem ipsi habent in termino Camarasie ad Ginestam. Et affrontat in via et in Guilelmo |[14] Tartayl et in Guilelmo Volta. Quem censum tenentur facere ipsi domino regi et suis pro honoribus et possesionibus ipsorum quos |[15] ipsi habent in termino Camarasie. Et promitunt facere censum annuatim, ut est assuetum. Testes Arnaldus Argot et Guilelmus Compayn, |[16] clericus. Ipsa jurat.*

869 [17] *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, Bernardus de Manso, tenens locum bajuli, dixit et mandavit hominibus |[18] Camarasie ex parte domini regis quod ivissent in exercitum sub pena LX^a solidorum. Et si quis ire noluerit, incurrat |[19] penam predictam. Et quod ipsi non possint dicere seu excusare quod de hoc mandatum non habuissent expressum. Testes Raymundus |[20] de Colello et Geraldus Martini. Actum VI kalendas februarii.*

870 **136r**,[1] *Ermengaudus, Dei gracia comes Urgellensis, absolvit Arnaldo Giçperti omnia maleficia que dictus Arnaldus Giçpert fecit usque in hunc diem, |[2] et specialiter illa vulnera que dictus Arnaldus Giçpert fecit Arnaldo de Gamiçano. Vel eciam eidem remitit omnes alias forfacturas que ipse fecit |[3] predicto Arnaldo de Gamiçano et omnibus aliis hominibus Camarasie, intus villam et extra. Ita quod promitit quod unquam contra eum peticionem seu |[4] demandam non faciet nec fieri faciet seu permitet. Item absolvit eum ab omni pena, civili et criminali, penitus et in perpetuum prout melius et cetera. |[5] Testes ut supra. Et actum.*

871 [6] *Petrus de Palacio, dominus de Privano, vendit Arnaldo de Cerquós et suis X solidos Yachensium habituros et percepturos quilibet anno in festo Natalis |[7] Domini. De quibus ei facit VIII solidos et medium Petrus Ferruç pro quadam sorte terre que est in dominio domini regis ad Planum. Que |[8] affrontat in via de III partibus, de IIII^a vero in Raymundo Grinyó. Et XVIII denarios quos ipse Arnaldus de Cerquós ei facit pro media fanequada terre in |[9] dominio domini regis ad Fontem. Pro C solidis Yachensium, et habeat faticam in dictis locis. Testes Guilelmus Gesser et Guilelmus Compayn, clericus. |[10] Actum VI nonas madii.*

872 [11] *Arnaldus G. A.*[ry] *et Thomas G. A. et Bernardus G. A. et Petrus Guarner et*

[ry] Es tracta del cognom compost *Guillem Arnau*, que encara era present a Montgai a principis del segle XV [*Domingo 2016*: doc. 95 i p. 198]

Raymundus G. A. et Matheus G. A., uterque eorum confitentur debere Guilelmo |[12] Gomir, bajulo, et suis, CCXX solidos Yachensium racione composicionis illius quam fecerunt ex illa rixa quam habuerunt cum quibusdam ho-|[13]minibus de Mongay. De quibus promitunt solvere LXX solidos Yachensium in kalendis junii. Et residuos CL^a^ solidos Yachensium in primis novembris. |[14] Kalendis augusti. Fides [rz]. |[15] *Testes Bernardus de Turre et Simon de Apilia et Bernardus de Marcovau.*

[16] *Guilelmus Gomir, bajulus Camarasie, absolvit, remitit atque difinit Arnaldo G. Arnaldi et Tome et Bernardo et Raymundo et Matheo, et Petro Guarnerii |[17] et Guilelmo Guarnerii* [sa] |[18] *ab omnibus maleficiis, injuriis, vulneribus, rixis et eciam universis aliis maleficiis quecumque ipsi fecissent usque in hodiernum diem et |[19] ab omni eciam malo. Ita quod de cetero non teneantur domino regi nec alicui altero loco domini regis. Et promitit eis dictus Guilelmus Gomir quod |[20] aliquis non moverit contra eos aliquam peticionem racione cultellorum abstractorum, vel aliqua alia racione. Pro qua quidem absolucione dictus |[21] bajulus, pro consilio Bernardi de Priore, judice constituto per dictum Guilelmum Gomir in dicto negocio, [habuit] CCL^a^ solidos Yachensium. Testes |[22] ut supra.* **873**

136v,1 *Quod nos, Petrus de Palacio [et] Guilelmus Gomir, absolvimus, difinimus et relaxamus vobis, Bernardo Miró, Guilelmo*[sb] *Lioz, absenti, et Guilelmo Miró, |[2] Tome Pascasii, Bernardo Barril, Bernardo de Podio Viridi [et] Guilelmo de Bondia, presentibus, omnes et singulis questiones, acciones, quam vel quas |[3] nos, nomine domini regis et nostri, habuimus et habere possuimus contra vos racione alicujus injurie, criminis, seu delictis sive excessus |[4] in quibus vos vel aliquis vestrum culpabiles inventi fuistis in illa inquisicione facta per Bernardum dez Prior contra vos et quemlibet vestrum |[5] in villa de Mongay. Et confitemur et in veritate recognoscimus nos, pro hac difinicione, absolucione et relaxacione, habuisse et a vobis |[6] [et] numerando recepisse CCC solidos Yachensium. Et ideo renunciamus excepcioni non habite pecunie et doli. Et si forte vos vel aliquis |[7] vestrum, pro predictis injuriis, criminis, delictis sive excessibus, plus quam dictos CCC eratis, totum, quantumcumque sit, vobis |[8] damus, difinimus et relaxamus in perpetuum, nomine dicti domini regis et nostri. Testes Guilelmus Pelicer et Bernardus Pelicer et Guilelmus de Meyà |[9] et Ferrarius Serrani. Actum IIII° idus madii.* **874**

[10] *Guilelmus Miró, Tomas Pascasii, Bernardus Barril, Bernardus de Podio Viridi et Guilelmus de Bondia debent Petro de Palacio et Guilelmo Gomir |[11] et suis CCC solidos Yachensium racione absolucionis predicte. De quibus promitunt solvere eis in festo Penthecostes Domini |[12] CC solidos. Reliquos C solidos in sequenti festo Sancti Johannis Babtiste. Fides Poncius de Barril et Petrus de Barril, filius |[13] Bernardi, quondam. Testes ut supra.* **875**

[rz] La resta de la línia està en blanc
[sa] La resta de la línia està en blanc
[sb] Cancel·lat?

876 [14] *In presencia mei, notarii infrascripti, et testium infrascriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, die et anno inferius annotatis, |[15] Petrus de Palacio et Guilelmus Gomir protestati fuerunt quod non absolvunt nec intendunt absolvere Bernardum Miró de Mongay si forte |[16] contigerit mori Guilelmum Guarner ejusdem loci de illo vulnere quod idem Bernardus dicitur fecisse dicto Guilelmo de homicidio ante dicto, nec |[17] intendunt extorquere ab hominibus de Mongay illos CXL solidos in quibus dictus Bernardus est tatxatus. Set si forte dictum Guilelmum |[18] Guarnerii contigerit evadere de dicto vulnere, quantum ad vulnus absolucio ei facta cum illis aliis hominibus de Montgay |[19] habeat roboris firmitatem. Testes Guilelmus Pelicer et Bernardus Pelicer.*

877 [20] *Guilelmus Gomir dat totum locum suum Petro de Palacio et suis ad habendum ac recuperandum a Bernardo de Podio Viridi et Tome |[21] Pascasii et aliis de Mongay, prout sunt in instrumento, CC solidos Yachensium ex illis CCC solidis quos ipsi Guilelmus Gomir et Petrus |[22] de Palacio debent eis cum carta. Testes ut supra, et actum.*

878 **137r**,[1] *Guilelmus Gomir, bajulus domini regis, confitetur habuisse et recepisse a Bernardo Salati et Bernardo de M[a]nso*[sc] *et Petro de Arches et Petro Eriman et |[2] Ferrario Baladini quadringentos solidos Yachensium, quos ei debebat racione Arnaldi Giçperti. Unde absolvit eos et bona eorum. Testes |[3] Petrus de Palacio et Arnaldus d·Ulien. Actum IIe idus junii.*

879 [4] *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, Guilelmus Gomir, bajulus domini regis, protestatus fuit et dixit Guilelmo de Sancto Justo quod hostenderet |[5] illas cartas quas ipse a domino rege atulerat et quod daret eas sibi. Aliter, si dictus Guilelmus Gomir faciebat expensas seu |[6] missiones, quod in culpa ipsius Guilelmi de Sancto Justo faceret. Testes Raymundus Agileti et Jacobus de Alaricho. Actum XVIII kalendas julii.*

880 [7] *Petrus de Palacio, tenens castrum Santelinee pro domino rege, absolvit acque remitit Castellione de Miylà omnes forfacturas et |[8] omnia maleficia que unquam ipse comisit in villa predicta vel terminis suis vel eciam ubique. Et specialiter remitit ei totum illud |[9] f¦actum¦ quod ipse comisit seu fecit in villa de Tartareu. Ita quod ex parte domini regis non requiratur de cetero. Immo sit tutus et |[10] securus ab illo maleficio et ab omnibus aliis. Testes Berengarius Salvestre et Guilelmus Martí. Actum XVI kalendas julii.*

881 [11] *Petrus de Palacio, filius Guilelmi, et Bernardus Pebreti et Guilelmus Lambart et Petrus Augusti, Raymundus Oldomar et Arnaldus de Manso et Bernardus de |[12] Manso et Raymundus Mascaró et Arnaldus Margalit et Bernardus Salat, pro eis et pro tota universitate Camarasie, promitunt Petro |[13] Argot, tenenti locum Guilelmi Gomir, bajuli, quod ipsi elevabunt eum inmunem de omnibus que ipsi mandaverint |[14] eidem bajulo facere. Et promitunt coram eo stare. Testes Petrus de Colello et Arnaldus Berengarii et Bernardus Marcuz.*

882 [15] *Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie, comes Barchinone,*

[sc] Esmenat

fideli suo Guilelmo Gomir, bajulo Camarasie, |[16] de Cubels et de Mongay, salutem et graciam. **Intelleximus quod Petrus de Palacio, tempore quo nos ivimus apud |[17] Maylorques, recepit a Boneto de Rodelar, de domo nostra, duo milia D solidos Jachensium racione tatxacionis clientum |[18] quos exigebamus in locis predictis, et quod non dedit seu posuit in compoto nostro nisi duo milia solidos Jaccensium. Unde, |[19] cum dictus Bonetus habuit nobis solvere dictos D solidos qui nobis remanserunt ad solvendum, dicimus et mandamus vobis quatenus compellatis |[20] eundem Petrum ad solvendum dicto Boneto residuos D solidos, dicto Boneto probante suficienter in posse vestro quod tradiderit dicto |[21] Petro de Palacio II milia D solidos supra dictos.* **Datum Barchinone, XV kalendas junii, anno Domini MCCXC. Sacrista.**

[137v,1] *Bernardus d·Olzina firmavit jus Guilelmo Gomir, bajulo, pro complemento juris faciendo. Ita quod promitit stare eidem bajulo juri |[2] et racioni. Et de hoc dedit fidejussores Bernardum Agostí et Petrum Brunii. Testes Bonetus de Rodelar et Arnaldus Argoti.* **883**

[3] *Arnaldus Textor et uxor ejus, Maria, vendunt Petro de Palacio, domino de Privano, et suis, quandam sortem terre et olivarum |[4] in termino Camarasie ad Macdalenam ultra Sicorem. Et affrontat in emptore de duabus partibus, et in via, et in Sicore, et |[5] in rupe. Pro XXX solidis Yachensium. Et faciat inde Guilelmo Agostini et suis I denarium Yachensem annuatim censualem. |[6] Testes Petrus de Cupellis et Guilelmus Salat. Non juravit. Actum XII kalendas octobris.* **884**

[7] *Petrus de Cupellis, Guilelmus Ferrarii et Balagueronus Loreti manulevaverunt a Guilelmo Gomir, bajulo, Bernadonum Ferrarii, filium |[8] Bernardi Ferrarii, quondam, quod ipse Guilelmus Gomir tenebat* [sd] *in posse ipsius racione cujusdam querele quam Abrafim Albané, |[9] judeus, faciebat de dicto Bernardo Ferrarii. Ita quod promitunt tornare dictum Bernardum Ferrarii in posse ipsius vel ejus locum tenenti, |[10] vivum vel mortuum, vel CCC solidos Yachensium loco ipsius, quando ab eo fuerint requisiti. Et obligant ei omnia bona eorum. |[11] Testes Arnaldus Vives et Arnaldus de Gamiçano. Actum V nonas octobris.* **885**

[12] *Petrus Giçpert promitit solvere Guilelmo Gomir, bajulo domini regis, XXXIII solidos Yachensium racione illius composicionis quam dictus |[13] Petrus Giçpert et alii homines Camarasie fecerunt cum eo. Tempus a ⌊die⌋ dominica prima usque ad XV dies. Hoc jurat. Testes |[14] Raymundus de Camarasia et Arnaldus d·Olien. Actum XII kalendas januarii.* **886**

[138r,1] *Anno Domini MCCXC primo.*

[2] *Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie ac comes Barchinone, fidelibus suis bajulis de Camarasa, de Cubels et de |[3] Mongay, et omnibus aliis ad* **887**

[sd] Cancel·lat: *captum*

quos presentes pervenerint, salutem et graciam. Ex parte Bernardi Pelicer [et aliorum amicorum Guilelmi Pelicer][se], quondam, extitit propositum coram |4 nobis quod quidam minantur eis malum facere et ipsos injust[e] agravare. Quare vobis mandamus quatenus defendatis predictos |5 in jure suo nec eosdem permitatis ab aliquo vel aliquibus contra justiciam agravari. Ipsos tamen existentibus paratis facere |6 querelantibus de se justicie complementum. Datum Barchinone, VII idus junii, anno Domini MºCCºXCº primo. Vicecancellarius. |7 Actum fuit translatum XVII kalendas julii, anno Domini MºCCº XCº primo. Testes Petrus de Archis et Jacobus Julià, barbitunsor.

888 [8] *Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie ac comes Barchinone, fideli suo bajulo de Camarasa, salutem et graciam. |9 Mandamus vobis quatenus compellatis Raymundus de Camarasa et bona sua ad solvendum Bernardo Pelicer, habenti, ut asseritur, locum super |10 hoc debitum quod idem Raymundus debebat, nomine fidejussorio Bernardi de Fluviano, militis, Guilelmo Cudoz et Guilelmo Pelicer, fratri*[sf] *quondam |11 dicti Bernardi. Super quo dictus Bernardus, ut asseritur, locum habet vel ad faciendum inde sibi justicie complementum, difugiis et* [sg] *|12 maliciis omnibus pretermissis. Datum Barchinone, VII idus junii, anno Domini MºCCXCº primo. Vicecancellarius. Testes et actum |13 ut supra.*

889 [14] *Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie ac comes Barchinone, fidelibus suis universis vicariis, bajulis et |15 aliis officialibus nostris ad quos presentes pervenerint, salutem et graciam. Cum intellexerimus quod Arnaldus de Fluviano, Berengarius de Acrimonte, |16 et Arnaldus Calaf, de familia nobilis Alvari, vicecomitis Agerensis, et Bernardus Renover, Nataletus et Guilelmus Bover, de Tartareu, et |17 Burdus de Seganta, de Albesia, cum quibusdam aliis, interfecerunt Guilelmum Pelicer, de Camarasia, mandamus vobis quatenus, si predictos |18 vel aliquem ex ipsis invenire poteritis in aliquibus locis vestri districtus, eosdem capiatis incontinenti, ut de ipsis justicia |19 possit reddi et fieri quod fuerit faciendum. Datum Barchinone, VII idus junii, anno Domini MCCXC primo. D. cⁱ. |20 Testes et actum ut supra.*

890 **138v**,1 *Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie ac comes Barchinone, fideli suo bajulo de Camarasa, |2 salutem et graciam. Cum intellexerimus quod Arnaldus de Fluviano, Berengarius de Acrimonte, Arnaldus Calaf, de familia nobilis |3 Alvari, vicecomitis Agerensis, et Bernardus Renover, Nataletus et Guilelmus Bover, de Tartareu, et Burdus de Seganta, de |4 Albesia, cum quibusdam aliis, interfecerunt Guilelmum Pelicer, habitatorem de Camarasa, mandamus vobis quatenus inquiratis |5 diligenter super morte predicta, et ipsa inquisicione facta, eandem nobis mitatis sub vestri sigilli [munimine interclusa]*[sh]*. |6 Volumus insuper et [vobis] mandamus quatenus*

[se] Manca a l'original, recuperat gràcies a la còpia del núm. **1007**

[sf] Esmenat; abans hi deia *fratris*

[sg] Cancel·lat: *maleficiis*

[sh] Ad lit.: *minime interclusam*; corregit segons la còpia del núm. **1007**

citetis predictos et alios qui de ipsa morte [si] *sunt inculpati. Et si |*[7] *citati legitime, comparere noluerint coram vobis, bandiatis et bandiri faciatis eosdem et contra ipsos et |*[8] *receptacionis eorum et ipsorum bona procedatis, prout fuerit faciendum. Datum Barchinone, VII idus junii, anno |*[9] *Domini MCCXC*^{o} *primo. D. c*^{i}*. Testes et actum ut supra.*

[10] *Guilelmus Gomir, bajulus Camarasie, vendit Guilelmo Boix et suis totum expletum cujusdam alodii ad planam de |*[11] *Fuses. Affrontat in via et in Raymundo de Rialp. Et totum expletum cujusdam sortis olivarum cum terra ad Scaleram. |*[12] *Afrontat in sera et in Bernardo Monterone. Quod alodium et sors olivarum sunt Bonafonati de Segura et Berengarie, uxoris |*[13] *ejus. Predictum expletum vendit ei a primo venturo Carniprivio Quadragesime usque ad VIII annos proxime |*[14] *et continue completos, pro XXII solidis VIII denariis Yachensium quos habuit ab eo, et eos dedit Bernardo de Casteleto |*[15] *pro debito quod dictus Bonafonatus de Segura et uxor ejus, Berengaria, sibi debebat. Et dictus Guilelmus Gomir promitit quod |*[16] *faciet ei tenere dicta loca usque ad tempus predictum. Testes Raymundus Mascaró, filius Mascaronis, et Bernardus Boix. |*[17] *Actum III*^{o} *kalendas februarii.* **891**

[18] [sj] *|*[19] *Guilelmus Gomir, bajulus Camarasie pro domino rege, protestatus fuit in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, et dixit et mandavit |*[20] *Raymundo de Camarasa, militi, quod firmaret ei jus racione illius demande et querela quam Bernardus Pelicer, filius Raymundi, quondam, facit de eo. Et per* [me]*, |*[21] *notarium infra scriptum, mandavit et rogavit fieri publicum instrumentum. Testes Bernardus de Turre et Petrus Argot.* **892**

139r,[1] *Arnaldus de Cubels et uxor ejus, Maria, vendunt Petro de Palacio, domino de Privano, et suis, quandam sortem olivarum cum terra in Campello. |*[2] *Affrontat in via, et in ipso emptore, et in Petro Rotundi, et in sorte Beati Michaelis. Pro CXL solidis Yachensium. Franquam. Testes |*[3] *Petrus Martini et Ferrarius Mayler. Ipsa jurat.* **893**

[4] *Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie ac comes Barchinone, fideli suo Bernardo de Castelló, de domo nostra, |*[5] *salutem et graciam. Cum nos asignaverimus nobili viro Ermengaudo, comiti Urgellensi, omnes redditus, exitus et proventus |*[6] *nostros et alia jura nobis pertinencia in locis de Camarasia, de Cubels et de Mungay, racione cujusdam quantitatis pecunie |*[7] *tam Barchinone quam Jaccensis quam eidem nobili debebamus, mandamus et dicimus vobis quatenus non intromitatis vos exigere |*[8] *cenam quam modo loco nostri exigitis ab hominibus dictorum locorum. Immo si que pign¦e¦ra eis fecistis racione predicta, tradatis |*[9] *in continenti bajulo dictorum locorum, qui ipsius cene denarios est pro nobis solutum comiti supra dicto. Item nos volumus quod |*[10] *ipse bajulus dictorum locorum colligat denarios ante dictos et inde reddat* **894**

[si] Cancel·lat: *fuerunt*

[sj] Cancel·lat: *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum, Raymundus de Camarasa, miles, protestatus fuit et dixit Guilelmo Go*

nobis compotum simul cum redditibus et aliis |[11] que dicto comiti tradet racione asignacionis predicte. Datum Barchinone, VII idus junii, anno Domini MºCCºXCº primo. |[12] Vicecancellarius.

895 [13] *Petrus Pelicer firmavit jus Guilelmo Gomir, bajulo Camarasie pro domino rege, et dedit fidejussores Bernardum Pebret, junior, |[14] et Arnaldus de Signis, pro rixa quod in nocte transacta fuit in villa Camarasie. Et ipse bajulus mandavit dicto Petro |[15] Pelicer sub pena C morabatinorum quod non moveat nec faciat malum alicui racione dicte rixe vel alia. Testes Petrus Argot |[16] et Ferrarius Bagaý. Actum idus marcii.*

896 [17] *Ferrarius Baladí firmavit jus dicto bajulo predicta racione, et dedit fidejussorem Petrum de Palacio, filium quondam Guilelmi de |[18] Palacio. Et mandavit ei quod non moveat nec faciat malum alicui sub pena predicta. Testes ut supra. Actum idus marcii.*

897 [19] *Bernardus Martí firmavit jus predicto bajulo racione predicta. Fide Bernardum de Manso. Et mandavit quod non moveat nec faciat |[20] malum alicui sub pena predicta. Testes et actum ut supra.*

898 **139v**,[1] *Bernardus de Manso firmavit jus bajulo predicto eadem racione. Et mandavit ei sub pena predicta quod non faciat malum alicui. |[2] Fide Arnaldus de Manso, frater ipsius. Testes Petrus Argot et Ferrarius Bagaý.*

899 [3] *Petrus Agostí firmavit jus dicto bajulo eadem racione. Et mandavit ei sub pena predicta quod non moveat nec faciat |[4] malum alicui racione predicta. Fide Arnaldus Vives. Testes et actum ut supra.*

900 [5] *Bernardus Pebret, junior, firmavit jus dicto bajulo eadem racione. Et mandavit ei sub pena predicta quod non faciat malum |[6] alicui racione predicta vel alia. Fide Raymundus Oldomar, filius Guilelmi. Testes et actum ut supra.*

901 [7] *Bernardus Salati firmavit jus dicto bajulo pro rixa quod in nocte transacta fuit in villa Camarasie. Et ipse bajulus man-|[8]davit eidem Bernardo Salati sub pena C morabatinorum quod non faciat malum alicui racione dicte rixe vel alia. Fide Petrus |[9] Andreas. Testes et actum ut supra.*

902 [10] *Bernardus Marcuz, salinarius, firmavit jus dicto bajulo. Et dictus bajulus mandavit eidem quod non faciat malum alicui sub |[11] pena et racione predicta. Fide Raymundus Oldomar. Testes et actum ut supra.*

903 [12] *Raymundus Mascaró, filius Mascaroni, firmavit jus dicto bajulo predicta racione et sub pena predicta. Fide Arnaldus Margaliti. |[13] Testes Petrus Argoti et Petrus de Palacio, filius Guilelmi, quondam. Actum ut supra.*

904 [14] *Guilelmus de Sancto Justo, firmavit jus dicto bajulo predicta racione. Et sub pena predicta mandavit ei. Fides Petrus de Cubels et Petrus |[15] Gaz. Testes et actum ut supra.*

905 [16] *Mascaronus Margaliti, filius Mascaronis, firmavit jus eidem bajulo racione predicta et sub pena predicta. Fide Laurencio |[17] Suyner. Testes et actum ut supra.*

140r,1 *Berengarius Salati firmavit jus dicto bajulo racione predicta. Fide Balagarius Blanch. Testes et actum ut supra.* |2 *Actum idus marcii.* 906

3 *Periconus Pebret, filius Petri, firmavit jus dicto bajulo sub forma supra dicta. Et sub predicta pena eidem mandavit.* |4 *Fide Raymundus Oldomar, filius Guilelmi. Testes Periconus Martini et Ferrarius Agileti. Actum idus marcii.* 907

5 *Berengarius de Boix firmavit jus Guilelmo Gomir, bajulo Camarasie pro domino rege, pro illa rixa quod fuit in Camarasia* |6 *die mercurii*[sk] *in nocte, que intitulatur IIe idus marcii. Et hoc firmavit et juravit. Et homagium dicto bajulo* |7 *fecit ore et manibus et obligavit ei omnia bona sua. Et si forte alicui faciet malum racione predicte rixe vel* |8 *alia, esset baare*[ih] *ad consuetudinem Cathalonie et traditor ad forum Aragonie. Testes Petrus Argoti et Petrus* |9 *Rotundi. Actum XVII kalendas aprilis.* 908

10 *Jacobus de Balaguer firmavit jus Guilelmo Gomir, bajulo Camarasie pro domino rege, pro rixa que fuit in Camarasia die* |11 *mercurii que intitulatur IIe idus marcii. Et dictus bajulus mandavit eidem Jacobo quod non faciat, consenciet nec moveat* |12 *malum Bernardo Carbonelli, filio Guilelmi, quondam, nec alio aliquo racione dicte rixe vel aliqua racione. Et dedit fidejussorem Petrum* |13 *Andrea. Testes Bernardus Pebret, junior, et Periconus Martí, Et hoc mandavit ei sub pena C morabatinorum. Actum XIIII kalendas* |14 *aprilis.* 909

15 *Bernardus Agostí firmavit jus Guilelmo Gomir, bajulo, pro illa rixa que fuit in Camarasia die mercurii que intitulatur* |16 *IIe idus marcii in hora noctis. Et dictus bajulus mandavit eidem Bernardo, sub pena C morabatinorum, quod non faciat nec* |17 *consenciat malum alicui racione dicte rixe vel aliqua alia racione. Fide Petrus Augusti. Testes Raymundus de Camarasa, miles, et* |18 *Petrus Argot.* 910

140v,1 [sl] |2 *Johannis Amargós, firmavit jus dicto Guilelmo Gomir, bajulo, eadem racione et sub eadem pena. Fide Petrus Rotundi de* |3 *Sancto Petro. Testes et actum ut supra.* 911

4 *Berengarius de Boix, forner, promitit et convenit Guilelmo Gomir, bajulo. quod ipse Berengarius firmabit jus dicto bajulo ad noticiam* |5 *cujusdam sapientis, ja sie*[ew] *de ço quod jam firmavit jus ei cum sacramento et homagio. Et super hoc dedit fidejussores* |6 *Petrum Agostini, Petrum de Turre et Raymundum Mascaró, filius Mascaronis, La morabatinorum. Ita quod ipse Berengarius non faciet* |7 *malum nec consenciet Bernardo Martini nec alicui aliquo racione predicte rixe de hinc usque ad VIII dies proxime et* |8 *continue completos. Et de octo diebus predictis in antea dicte fidejussores*[sm] *sint solute. Testes Arnaldus Vives et Johannes Amargós.* |9 *Actum X kalendas aprilis.* 912

[sk] Per a que el *IIe idus marcii* sigui dimecres, cal que l'any especificat (1291, al principi del f. 138r) correspongui al sistema de la Nativitat

[sl] Cancel·lat: *Berengarius de Boix, forner*

[sm] Potser hauria de dir *fidejussiones*

913 [10] Guilelmus Gomir, in presencia mei, notarii infra scripti, et testium infra scriptorum, protestatus fuit quod die dominica que intitulatur XIIII° kalendas |[11] decembris, Petrus de Palacio, dominus de Privano, presentavit quandam literam domini regis de facto bajulie coram universitate Ca-|[12]marasie, et Guilelmus Gomir dixit quod Petrus de Palacio reciperat in illo presenti anno redditus domini regis racione domini Ermengaudi, |[13] comitis Urgellensis, et quia non dum computaverat secum nec fecerat ei albaranum de redditibus. Presentibus testibus Petrus Argoti |[14] et Arnaldus Margalit et Petrus Agostí. Actum ut supra.

914 [15] Guilelmus Gomir, protestatus fuit et dixit, in presencia mei, notarii infra scripti, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum, dicendo quod |[16] Petrus de Palacio quod non fungeret bajulia, eo quia carta quam Petrus de Palacio, dominus de Privano, impetraverat a domino rege erat |[17] impetrata tacita veritate. Et dixit Guilelmus Gomir quod rex dabat et intendebat dare et reddere bajuliam, Petrus de Palacio intendens |[18] ipsum dictam bajuliam possedise usque nunc. Et sic dixit dicto bajulo quod non perciperet redditus, eo quod carta non erat impetrata |[19] ut deberet. Presentibus Raymundus Mascaró, Arnaldus Vives, Bernardus Salat, Petrus Argot, Arnaldus Margalit, paciariis. Actum est hoc IX° kalendas |[20] januarii.

915 [141r,1] Petrus de Palacio, filius Guilelmi, quondam, protestatus fuit et dixit, in presencia mei, notarii infra scripti, et testium infra scriptorum, quod Petrus de |[2] Palacio, dominus de Privano, inpetraverat cartam a domino rege in qua sibi concesserat bajuliam Camarasie habenda et tenenda. |[3] Quam cartam dictus Petrus de Palacio presentavit coram universitate Camarasie in consilio generali, qua lecta, Guilelmus Gomir et alia |[4] universitas Camarasie concesserunt et dixerunt quod multum placebat eis ipsum habere bajuliam. Et dictus Petrus de Palacio |[5] comendavit bajuliam Petro de Palacio, avunculo suo, et Guilelmus Gomir dixit quod juraret et consuleret ipsum in quibus posset. |[6] Presentibus supra dictis.

916 [7] Guilelmus Gomir, protestatus fuit et dixit quod quando Petrus de Palacio presentavit literam domini regis de facto bajulie, quod ipse non concessit |[8] eam et quod peciit transsunptum de ea et non dederunt sibi, et sic contradicit quicquid Petrus de Palacio dicit. Presentibus testibus ut |[9] supra.

[10] Anno Domini M°CC°XC° secundo.

917 [11] Guilelmus de Pontibus et uxor ejus, [sn], vendunt Petro de Palacio, domino de Privano, et suis, quandam sortem olivarum in Campello |[12] Camarasie, liberam et quietam. Pro XIIII solidis Yachensium. Et affrontat in emptore de duabus partibus, et in Raymundo Agileti. Testes Bernardus de Cervera |[13] et Ferrarius de Castellione.

918 [14] Guilelmus, filius Petri de Palacio, tenens locum bajuli in Camarasia pro domino rege, auctoritate qua fungimur in hac parte, nomine et vice Petri de |[15] Palacio, baju-

[sn] espai en blanc

li de Camarasa, et Bernardi de Bianya, judicis domini regis datus ad inquirendum in villa de Camarasia, absolvimus, remitimus |16 et eciam perdonamus vobis, Mondete, filie Mathei Redon, quandam omnem accionem realem et personalem et eciam mixtam si qua contra vos possemus movere |17 vel eciam intemperare racione CLXII solidorum Yachensium quos Vitalis Cap de Ferre, dicitur amisisse, de quibus dicebant quod dicta Mondeta |18 habuerat II solidos VII denarios et obolum. Ita quod super dicto furto per quemcumque actum fuerit non possimus agere vel demandare nomine domini |19 regis contra dictam Mondetam vel bona sua vel nomine quo supra, perpetuum silencium inponendo. Et ipsi Mondete et bonis suis pactum |20 faciendo de non petendo et de non agendo contra eam et bona sua racione predicta. Presentibus Ferrario de Castellione et Pericono de Palacio et |21 Petro [·· 7 ch ··]. *Actum ut supra.*

141v,1 *Bernardus Salati et Bernardus de Manso et Periconus de Manso manulevamus* **919**
a vobis, Petro de Palacio, filio quondam Guilelmi, tenente locum bajuli |2 in Camarasia pro domino rege, Petrum de Alosio, quem captum tenetis pro fama quam ei inposuerat Bernardus Exernit de Balagario. Et |3 promitimus vobis dictum Petrum reddere et tornare in posse vestro quandocumque per vos requisiti fuerimus infra spacium XV dierum. Vel, in defectu |4 ipsius, promitimus vobis tornare L^a morabatinos alfonsinos quandocumque per vos requisiti fuerimus. Et ad hoc obligamus omnia bona |5 nostra et cetera. Renunciamus illi legi "Sanccimus, De fidejussoribus"[og]*. Testes Arnaldus dez Seyns et Guilelmus de Palacio et Petrus Çabater. |6 Actum ut supra. Et fiat instrumentum ad cognicionem jure periti.*

7 *Petrus de Palacio, dominus de Privano, bajulus Camarasie pro domino rege, dat* **920**
atque concedit totum locum suum et omnem accionem suam, |8 ac si erat presens, Raymundo de Guàrdia, militi, ad audiendum sententiam vel sentencias, tam interlocutorias quam difinitivas, super |9 causam que ducitur inter ipsum, nomine regis, et venerabilem dominum episcopum Urgellensem, et Guilelmum de Sancto Justo et Raymundum Agilet, super censualia |10 quorundam molendinorum. Dans et concedens dicto domino Raymundo de Guàrdia omnem accionem quam in dicto negocio habet racione juredicciones |11 domini regis. Testes Periconus de Manso et Bernardus Salat.

12 *Petrus de Palacio, filius Guilelmi, bajulus Camarasie, dat ad manulevandum* **921**
Petro de Ferriola et Arnaldo de Cubels, Raymundum Calbet, quem[so] *|13 captum tenebat.* [*Quem*][sp] *ei reddere et tornare promitunt quando ab ipso requisiti fuerint, vel C morabatinos, mortum vel vivum. Et renun-|14ciant illi legi "Sancimus, De fidejusoribus"*[og]*. Testes Arnaldus Vives et Bernardus Salat. Actum IIe kalendas marcii.*

15 *Petrus de Palacio, filius Guilelmi, bajulus Camarasie, dat ad manulevandum* **922**
Bernardo Salat, Raymundum Rodera, [*quem*][sq] *captum tenebat. Quem promitit |16 ei*

[so] Ad lit.: *quod* amb una titlla
[sp] Ad lit.: *Quod*
[sq] Ad lit.: *quod*

reddere et tornare quando ab ipso fuerit requisitus, vel C morabatinos, mortum vel vivum. Et renunciat illi legi "Sancimus"[og]*. Testes* |[17] *Arnaldus de Turre et Arnaldus Vives. Actum ut supra.*

923 [18] *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter convocatorum, Raymundus de Barrillo, Bernardus de Podio Viridi, Petrus de Barrillo, Arnaldus Casset,* |[19] *Nicholaus Rul, Arnaldus Paschasii, Tomas Paschasii, habitatores Montis Gay, pro se et universsitate hominum Montis Gay, protestati fuerunt* ||**142r**,[1] *coram Petro de Palacio, filio Guilelmi, quondam, tenente locum bajuli domini regis in Camarasia, quod si homines Cubellorum oportet* |[2] *ire ad dominum regem pro aliquibus negociis procurandis, vel oportet eis facere aliquas expenssas pro villa de Cubels et Montis Gayy,* |[3] *et non facient sciri homines Cubellorum illis hominibus Montis Gay, quod non teneantur predicti homines Montis Gay providere hominibus de* |[4] *Cubels vel solvere parte[m]*[sr] *suam in illis expenssis sive missionibus quas homines de Cubellis facient in illis viaticis procurandis* |[5] *sive negociis ante dictis. Actum VIII° kalendas aprilis. Presentibus Raymundo de Camarasa et Arnaldo de Moncenís, militibus.*

924 [6] *Petrus Bur|e|l, Matheus de Collo et Guilelmus Tartayl et Bernardus de Berga manulevant a Petro de Palacio, filio Guilelmi, quondam, tenente locum bajuli pro domino rege* |[7] *in Camarasia, Bernardum Tartayl et Petrum Baruyl, quos captos tenebat. Quos promitunt ei reddere et tornare quando ab ipso fuerint requisiti.* |[8] *Vel, in defectu illorum, promitunt ei reddere et tornare CXX solidos Jaccensium. Et ad hoc obligant omnia bona sua. Et renunciat illi legi* |[9] *"Sanccimus, De fidejusoribus"*[og]*. Testes* [ss] *Petrus Argot et Petrus Pelicer et Arnaldus Margalit. VII° idus marcii.* |[10] *Salvo jure et dominio Raymundi de Camarasia.*

925 [11] *Periconus de Palacio, filius Petri de Palacio, protestatus fuit coram Petro de Palacio, filio Guilelmi, quondam, tenente locum bajuli in Camarasia* |[12] *pro domino rege, quod Bernardus Agostí hedificabat quandam scalam in via domini regis, quod erat in prejudicium domini regis et Petri de Palacio,* |[13] *patris sui, et vicinorum. Testes Guilelmus Cudoz et Arnaldus de Seyns et Bernardus Pelicer.*

926 [14] *Bernardus Agostí respondit dicto Petro, bajulo, quod ipse fecerat predicta sc[a]la*[st] *secundum quod Petrus de Palacio, bajulus Camarasie pro domino rege,* |[15] *et jurati et boni homines Camarasie, ei dicerent vel eis visum esset. Et de hoc dedit fidejussores Petrum Agostí et Raymundum Mascaró,* |[16] *filium Mascaroni Margalit. Testes ut supra.*

927 [17] *Petrus de Palacio, dominus de Privano, bajulus Camarasie pro domino rege, precepit hominibus dicti loci, consilio congregato, quod nullus colligeret* |[18] *homines de Villa Nova Bellipodii in villa Camarasie nec in termino ejusdem. Et imposuit eis penam C*

[sr] Ad lit.: *parte*
[ss] Cancel·lat: *actum VII° id*
[st] Ad lit.: *scla*

morabatinorum et quod persona stet ad |[19] misericordia domini regis. Testes Arnaldus Vives et Raymundus de Camarasa, miles.

142v,1 *Petrus Ruylol et Ferrarius Ruylol manulevant a Petro de Palacio, tenente locum bajuli in Camarasia pro domino rege, Petrum Ruylol, |[2] filium dicti Petri Ruylol. Quem promitunt ei reddere et tornare quando ab ipso fuerint requisiti. Vel in defec[t]u*[su] *ipsius promitunt |[3] ei reddere et tornare C morabatinos. Et renunciat illi legi "Sanccimus, De fidejusoribus"*[og]. *Presentibus Bernardo de Turre et Guilelmo Compayn.* **928**

[4] *Petrus de Palacio, bajulus Camarasie pro domino rege, et Raymundus de Camarasa, curia dicti loci, confitentur et recognoscunt habuisse et recepisse a |[5] Bernardo Tartayl et Petro Baruyl LV solidos Jaccensium racione abstraccionis gladiorum et rixe quam habuerunt cum Arnaldo de Gamiçano. Et quia |[6] sunt bene pacati de ipsis racione predicta, absolvunt et difiniunt et relaxant eis omnem demandam quam eis possent facere vel |[7] movere. Testes Bernardus de Manso et Ferrarius Bagaý. Actum III° idus junii.* **929**

[8] *Petrus de Palacio, dominus de Privano, bajulus Camarasie pro domino rege, precepit Alichsendi Orovide, sub pena corporis et C |[9] morabatinorum, quod non eat ad domum Sancte Marie de Valle Arnacii, nec intret, nec stet in bonis dicte domus. Presentibus testibus |[10] Petrus Salandí et Guilelmus Compayn. Actum X° kalendas julii.* **930**

[11] *Hoc est translatum a quadam litera domini regis, sigillo cereo in dorsso, cujus series sic se habet:* **931**

> *Jacobus, Dei gracia rex Aragonum, |[12] Majoricarum et Valencie ac comes Barchinone, fidelibus suis hominibus de Camarasa, de Cubels, de Montgay, salutem et graciam.*
>
> [13] *Dicimus et mandamus quatenus illam quantitatem pecunie que restat ad solvendum de illis tribus milibus solidis quos debebatis |[14] dare nobili Arnaldo Rotgerii, quondam comiti Pallariensi, tunc procuratori Catalonie, racione composicionis rixe seu licium que |[15] erant inter vos ipsos, detis et tradatis fideli nostro, Petro Pelegrini, de domo nostra, vel cui ipse voluerit loco sui. |[16] Alias mandamus eidem quod vos et bona vestra inde pignoret et compellat. Nichilominus mandamus per presentes bajulo |[17] dictorum locorum quod super predictis dicto Petro vel substituto ab eo impendat consilium et juvamen, recipiendo, cum a |[18] dicto Petro vel a substituto a ipso, albaranum de eo, quod si tradideritis loco nostri.*
>
> *Datum Barchinone, VII kalendas aprilis, |[19] anno Domini M°CC°XC° secundo.*
>
> *Testes Petrus Argot et Jouan Amargós. Actum kalendas augusti.*

143r,1 *Petrus de Palacio, dominus de Privano, constituit procuratorem suum Petrum de Palacio, filium Guilelmi, quondam, ad petendum |[2] et retinendum faticam quam ipse* **932**

[su] Ad lit.: *defecu*

habet in quoddam alodio quod Guilelmus d·Alegret vendidit cum uxore sua Bernardo Agostí, quod est a la penna de |3 la Viu. Et eciam ad retinendum et emendum predictum locum et denarios solvendum loco ipsius sicut ipse faceret si presens erat, |4 racione fatice[sv] *quam habet super dictum locum. Testes Bernardus de Sancto Justo et Raymundus Çabater.*

933 5 *Petrus de Palacio, filius Guilelmi, quondam, procurator Petri de Palacio, domini de Privano, ad petendum faticam quam habet in quodam |6 alodio quod Guilelmus d·Alegret vendidit Bernardo Agostí a la penna de la Viu, presentavit dicto Guilelmo d·Alegret denarios ven-|7dicionis dicti alodii infra decem dies fatice, requirens ipsum quod ipse Guilelmus d·Alegret cum uxore sua faciant |8 eidem Petro, procuratori, cartam vendicionis dicti alodii loco Petri de Palacio, domini de Privano, sicut fecerunt Bernardo |9 Agostí. Et omnia ista protestavit dictus Petrus de Palacio. Presentibus Arnaldo Lopel et Petrus Girgo. III° idus septembris.*

934 10 *Guilelmus d·Alegret et uxor ejus, Maria, vendunt Petro de Palacio, filio quondam Guilelmi de Palacio, et suis, quoddam alodium cum |11 vinea et arboribus que ibi sunt, et cum coralibus et aeram ei adherentibus, in termino Camarasie, a la pena de la Viu. Et affrontat |12 in flumine Sicoris, et in soto Petri de Palacio, domini de Privano, et in Bernardo Agostí. Pro CCXXX solidis Jaccensium. Et |13 faciat Petro de Palacio, domino de Privano, unam fanequam ordei et unum par galinarum in festo Natalis Domini. Testes Petrus |14 Argot et Petrus Agostí et Bernardus d·Àger. Testes firmamenti Marie predicte Ferrarius Baladí et Bernardus d·Àger. Actum ut supra.*

935 15 *Bernardus Marcuz de sol de vila, et Bernardus Cudoz, filius quondam Joannis Cudoz, manulevant a Petro de Palacio, filio quondam Guilelmi de Palacio, |16 bajulo Camarasie, Guilelmum Rodera, quem ipse tenet captum racione aliquarum injuriarum. Et promitunt ipsum tornare in posse ejus, |17 mortum vel vivum, quandocumque et quocienscumque ab ipso fuerint requisiti, vel loco ejus C morabatinos. Et renunciat spacio |18 sex mensium et omni alii juri quod eis posset valere quantum ad deliberacionem dicti Guilelmi Rodera et ad solucionem |19 C morabatinorum. Testes Raymundus de Camarasa, miles, et Arnaldus Vives et Bernardus de Turre et Bernardus Pebret. VI° idus octobris.*

936 **143v**,1 *Petrus de Palacio, dominus de Privano et bajulus Camarasie ex parte domini regis, commito et trado vobis, Bernardo Marcuz et Raymundo |2 Cudoz, qui moratur ultra caustrum, et Bernardo Cudoz et Raymundo Cudoz, filiis quondam Johannis Cudoz, ad colligendum et reci-|3piendum totum expletum brinii safranariorum Guilelmi Cudoz et Guilelmi Lambart, que ego teneo empar[a]ta*[sw] *nomine domini regis |4 racione quarundam injuriarum illatarum per dictum Guilelmum Cudoz et Guilelmum Lambart. Tali condicione quod recipiatis et colligatis |5 bene et fideliter dictum safranum et quod*

[sv] Ad lit.: *fatiçe*
[sw] Ad lit.: *emparta*

tra[da]tis[sx] *michi in continenti quando per me fueritis requisiti, vel loco mei Petro de* |[6] *Palacio, filio Guilelmi. Et nos, predicti Bernardus Marcuz et Raymundus Cudoz et Bernardus Cudoz et Raymundus Cudoz recipimus a vobis, Petro* |[7] *de Palacio, dictam comandam et promitimus et juramus quod colligemus et recipiemus dictum expletum brinii safrani et,* |[8] *recepto et collecto dicto expleto, delibera[b]imus*[sy] *vobis in continenti quando vos volueritis. Et ad hoc obligamus omnia* |[9] *bona nostra. Testes Guilelmus Gomir et Raymundus de Camarasa. V^{o} idus octobris.*

[10] *Petrus de Palacio, bajulus Camarasie, difinit et absolvit Guilelmo Cudoz et Gui-* **937**
lelmo Lambart et unicuique eorum omnes peticiones |[11] *demandas*[sz]*, personales, civiles, criminales que vobis faciebam racione illius rixe que fuit inter ipsos et Joannem Amargós.* |[12] *[Pro] qua difinicione habuit ab eis CC solidis Jaccensium. Testes Matheu Navarre et Guilelmus de Palacio. Firmavit Bernardus dez Prior, judex* |[13] *in villa de Montgay, presentibus Raymundo de Barril et Guilelmo Gesser et Petro Moreyl. Firmavit IIII° idus februarii anno Domini M^{o}* |[14] *CC^{o}XC^{o} tercio. XI° kalendas januarii.*

[15] *Anno Domini M^{o}CC^{o}XC^{o}III°.*

[16] *Petrus de Palacio, dominus de Privano, excambiat Guilelmo Gomir unum alo-* **938**
dium cum olivarios ad ¦Venam¦. Affrontat in Guilelmo [ta] *et in uxore* |[17] *quondam Bernardi de Nayar et in via. Et dictus Guilelmus Gomir excambiat dicto Petro unum ortum pro predicto alodio in orta Camarasie. Affrontat* |[18] *in Raymundo Carbonel et in Bernardo del Prat et in Sicore. Et dictus Petrus de Palacio faciat et det dicto Guilelmo Gomir de tornes XX solidos.* |[19] *Franqum. Testes Raymundus Mascaró et Ferrarius Baladí. Actum IIII° kalendas februarii.*

144r,1 *Arnaldus Margalit et Bernardus Pebret, juvenis, manulevant a Petro de Palacio,* **939**
filio quondam Guilelmi, tenente locum Petri de Palacio, bajuli Camarasie, |[2] *Raymundetum Ferrando, filium Raymundi Ferrando, quem dictus Petrus de Palacio tenebat captum. Et promitunt ipsum tornare, mortum vel* |[3] *vivum, in posse dicti Petri de Palacio, locum tenentis, vel Petri de Palacio, bajuli, de hinc usque in festo Pasche, vel loco ejus* |[4] *L^{a} morabatinos. Testes Raymundus de Camarasa, miles, et Bernardus Marcuz, salinarius. X^{o} kalendas marcii.*

[5] *Die dominica*[tb] *VIII° kalendas marcii, anno Domini M^{o}CC^{o}XC^{o}III°, Bernardus* **940**
Pelicer, filius quondam Raymundi, presentavit Petro de Palacio |[6] *bajulo Camarasie, III^{a} translata publica facta per manum Guilelmi Mercer, notarii publici Camarasie. Quorum*

[sx] Ad lit.: *tradaditis*
[sy] Ad lit.: *deliberavimus*
[sz] Duplicat
[ta] Espai en blanc d'uns 8 ch
[tb] Per a que el *VIII° kalendas marcii, anno Domini M^{o}CC^{o}XC^{o}III°* sigui diumenge, cal que es tracti de l'any de la Nativitat

unum incipit "Hoc est trans-|[7]latum et cetera. Alfonsus, Dei gracia et cetera, vicariis et bajulis ad quos presentes pervenerint et cetera. Cum intellexerimus quod Arnaldus de Fluviano |[8] et cetera". Aliud incipit "Hoc est translatum et cetera. Alfonsus, Dei gracia, bajulo Camarasie et cetera. Cum Arnaldus de Fluviano". Aliud in-|[9]cipit "Hoc est translatum et cetera. Alfonsus, Dei gracia rex et cetera, bajulis de Camarasia, de Cubels, de Montgay et cetera. Ex parte Bernardi Pelicer |[10] et aliorum amicorum suorum et cetera". Et protestatus est dicto bajulo et requisivit eum ut procederet secundum mandatum domini Alfonsi, regis quondam |[11] Aragonum, prout in dictis translatis monetur, et quod mandaret hominibus de Camarasa et de Cubels et de Montgay quod sustinerent |[12] eum et amicos suos, et quod mandaret dictis hominibus quod si dicti Arnaldus de Fluviano et aliis contentis in dictis translatis intrabant villas |[13] dictorum locorum vel ejus terminorum, quod caperent vel miterent viafora[tc]. Item presentavit dicto bajulo quoddam translatum factum per manum |[14] dicti Guilelmi Merçer, tunc notarium, in quo continetur IIII[or] literas a domino rege Alfonso, quondam, et quomodo presentavit dictas literas Guilelmo Gomir, |[15] tunc bajulo. Presentibus testibus ad presentacionem dictorum trium translatorum ad requisicionem supra dictam, Bernardus Pebret, senex, et |[16] Arnaldus Margalit et Petrus Argot. Item quando presentavit ultimum translatum fuerunt testes Guilelmus Bifart et Guilelmus Cibrià. VIII[o] kalendas marçi.

941 [17] Petrus de Palacio, bajulus predictus, respondit omnibus protestatis per dictum Bernardum Pelicer quod ipse nunquam viderat instrumenta, nec ipse illo tempore non erat |[18] bajulus. Set modo erat paratus sequi et facere mandatum domini regis, prout in instrumentis continetur et inveniret de consilio sapiencium. Et |[19] quod mandaret hominibus dictorum locorum quod defenderetur, et eciam quod in vesperiis faceret preconizari illos malefactores quod retinerentur per |[20] homines dictorum locorum si invenientur in dictis locis vel eorum terminorum. Item respondit quod super illud translatum quod sibi fuit hosten-|[21]sum in quo continetur IIII[or] literas dicti domini Alfonsi, quod ipse presentaverat Guilelmo Gomir, tunc bajulo, quod ipse faceret quod jus esset. |[22] Presentibus testibus ad omnia ista superius dicta ut supra. Actum ut supra.

942 [144v,1] Petrus de Palacio, bajulus Camarasie, Cubellorum, de Montgay, approbat et concedit illud hedificuum[sic] quod Guilelmus Gesser instruit sive fecit, |[2] in quibusdam domibus suis in villa de Cubels, videlicet super viam publicam, scilicet quandam domum quam super dictam viam edificavit |[3] inter Ferrarium Mayol, quondam, ex una parte, et ipsum Guilelmum Gesser ex altera. Et hoc concedit ex parte domini regis, cum non sit nec fiat in prejudi-|[4]cium domini regis nec proborum hominum dicte ville de Cubels. Testes Guilelmus de Foix, mayor domus comitis Urgellensis, et Bernardus de ¿Currià?. |[5] VI[o] kalendas madii.

943 [6] Petrus de Palacio, bajulus et procurator domini regis in Camarasia in causa inquisicionum, de consilio et voluntate Bernardi dez Prior, |[7] judicis in eadem causa, aucto-

[tc] viafora: crit o so d'alarma per a demanar auxili o per a reunir la gent en cas de perill

ritate domini regis, absolvit et remitit Petro d·Amaldà, absenti, et suis, omnes et singulas peticiones, |8 civiles et criminales, reales et personales, cujuscumque generis sint, que contra ipsum conpetant aut possint conpetere domino regi predicto, |9 racione, videlicet, aliquorum excessuum, rixarum, injuriarum, per eum factos contra quaslibet personas cujuscumque condicionis vel dignitatis |10 existant, usque ad diem publicacionis inquisicionum contra ipsum et quosdam alios de Camarasa, factas per Bernardum de Biayna et predictum |11 Bernardum de [td] Prior, jure peritos, in ipsa villa de Camarasa, in quo seu quibus fueritis in aliquo obligatus vel obnoxius domino regi |12 predicto. Ita tamen de hiis que in dictis inquisicionibus continentur absolvit eum que quidem dies predicte publicacionis inquisicionum |13 fuit. Pro qua absolucione et difinicione habuit ab eo C solidos Jaccensium. Faciens inde firmam remissionem et absolucionem |14 et cetera. Testes Matheus Navarre, civis Ilerdensis, et Petrus Vidal[te], habitator in Linesola. Firmavit Bernardus de Prior III° kalendas |15 madii.

16 Item sub simili forma, de consilio dicti Bernardi de Priore, absolvit Berengario Salat omnes peticiones, pro C solidis Jaccensium. 944

17 Item sub simili forma, de consilio dicti Bernardi de Priore, absolvit Raymundo Ferrarii, filio quondam Guilelmi, omnes peticiones, pro L^{a} solidis Jaccensium. 945

18 Item sub simili forma, de consilio dicti Bernardi de Priore, absolvit Petro et Jacobo Moreyl, fratribus, omnes peticiones, pro C solidis Jaccensium. 946

19 Raymundus de Turre, collector cene, requisivit Petrum de Palacio, tenente locum bajuli, quod daret ei consilium et juvamen super collecione |20 cene, et quod ex parte domini regis ¿movebeat? quod super illud mandatum quod sibi faciebat quod redderet illa animalia que tenebat |21 pignorata et quod non procederet ulterius ad pignorandum. Et super hoc iterum requisivit ab eo consilium et juvamen. Testes Petrus de Manso |22 et Ferrarius Baladí. 947

145r,1 *Item sub simili forma, de consilio dicti Bernardi de Priore, absolvit Bernardo de Manso omnes peticiones, pro LXXX solidis Jaccensium.* 948

2 Item sub simili forma, de consilio dicti Bernardi de Priore, absolvit Raymundum de Montrog omnes peticiones, pro LXXXCC solidis Jaccensium. 949

3 Item sub simili forma, de consilio dicti Bernardi de Priore, absolvit Arnaldo d·Alòs, filio quondam Petri, omnes peticiones, pro XX solidis Jaccensium. 950

4 Item sub simili forma, de consilio dicti Bernardi de Priore, absolvit Berengario Forner omnes peticiones, pro X solidis Jaccensium. 951

5 Item sub simili forma, de consilio dicti Bernardi de Priore, absolvit Peretono Salvestre omnes peticiones, pro XV solidis Jaccensium. 952

[td] Cancel·lat: *Biayna*
[te] Difereix de 1003, on diu *Nadal*

953 [6] *Item sub simili forma, de consilio dicti Bernardi de Priore, absolvit Apparicio Jordà et Jacobo Jordà, fratribus, omnes peticiones, |[7] pro LXX^a solidis Jaccensium.*

954 [8] *Item sub simili forma, de consilio dicti Bernardi de Priore, absolvit Guilelmo Teraça omnes peticiones, pro X solidis Jaccensium.*

955 [9] *Item sub simili forma, de consilio dicti Bernardi de Priore, absolvit Guilelmo Blanch omnes peticiones, pro LX^a solidis Jaccensium.*

956 [10] *Bernardus Pebret, juvenis, et Petrus de Manso manulevant a Petro de Palacio, bajulo, Bernardum de Queralt, quem ipse tenebat captum racione |[11] inquisicionis. Et promitunt ipsum tornare in posse ipsius quando ab eo fuerint requisiti, vel in loco ejus pignora mobilia valença |[12] CCC solidi Jaccensium. Et renunciat spacio sex mensium. Testes Bernardus Salat et Arnaldus Margalit.*

957 [13] *Item sub simili forma, de consilio dicti Bernardi de Priore, absolvit Martinum de Colello omnes peticiones, pro XXX solidis Jaccensium.*

958 [14] *Ferrarius Gili vendit Petro de Palacio, filio quondam Arnaldi, et suis, quendam sotum cum arboribus ultra çequiam. Affrontat in Sicore, et in |[15] çequia, et in soto molendinorum. Pro XXV solidis Jaccensium. Franqum. Testes Petrus Martí et Petrus de Colello. V^o idus junii.*

959 [16] *Item sub simili forma, de consilio dicti Bernardi de Priore, absolvit Guilelmum de Queralt omnes peticiones, pro LX^a solidis Jaccensium.*

960 **[145v,1]** *In presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum et cetera, Petrus de Palacio, bajulus Camarasie pro domino rege, mandavit Jouan Barba, Raymundo |[2] Carbonel, Guilelmo Cudoz, Bernardo Pebret, juveni, Raymundo Suyner, Petro Pebret, per eos et per totam Camarasie et locum in foro Camarasie quod |[3] irent ad locum de la Torre de Fluvià parati diruere dictum locum et erradicare et scindere omnes arbores dicti loci. Et hoc |[4] usque ad horam nonam. Et licet mandavit eis sub pena corporis et averii, et specialiter sub pena LX solidis. Testes Ferrarius Baladí et |[5] Petrus de Turre. VI° nonas julii.*

961 [6] *Petrus de Palacio, tenens castrum de Lorenz, auctoritate domini regis, dat et tradit atque reddit Laurencio Formiga, comoranti in |[7] Alferaç, et suis, quandam hereditatem que est in termino de Lorenz, cum omnibus possesionibus, videlicet vineiis, alodiis, |[8] ortis, domibus et cetera. Que honor fuit Bernardi Forma, quondam, qui honor remanserat donacioni propter defectum servicium ad omnes |[9] suas voluntates. Ita quod ipse faciat de dicta hereditate çensum quem debet facere. Et faciat in villa de Lorenz residencia |[10] et faciat ignem ibi sicut unus de hominibus dicti loci. Testes Petrus Salandí et Matheu Navarre. IIe nonas julii.*

962 [11] *Petrus de Palacio, bajulus Camarasie, cum consilio Bernardi de Priore, presens, absolvit et rimitit Alichsende Orovide et suis et bona |[12] sua ab omni pena, civili et criminali, et ab omnibus peticionibus, realibus et personalibus, in quibus esset obnoxia vel*

culpabilis domino regi |[13] racione illius furti quem comisit de blado servientis Petri de Palacio, filii quondam Guilelmi. Pro qua difinicione habuit ab ea XL |[14] solidos Jaccensium. Testes Petrus de Manso et Petrus Marcuz.

[15] Item sub simili forma, de consilio dicti Bernardi de Priore, absolvit Bernardo 963
Agostí et uxori ejus, Raymunda, omnes peticiones, pro CC solidis Jaccensium.

[16] Arnaldonus Ferrarii firmavit jus Petro de Palacio, bajulo Camarasie pro domino 964
rege, racione illius dirucionis sive destruccionis |[17] quam fecit de quibusdam tapiis Arnaldi Lopel. Et promisit stare juri et racioni secundum quod sibi fuerit judicatum. Fides Petrus Ferrarii, |[18] ejus pater, et Guilelmus d·Alòs. Testes Raymundus Mascaró et Petrus d·Arques.

[146r,1] Petrus de Palacio, bajulus, absolvit [tf] Guilelmo Jordani et Aparicio, ejus filio, 965
omnes peticiones, acusaciones, civiles et criminales, in quibus fuerint |[2] vel sint obnoxii vel obligati domino regi racione illius rixe que fuit inter eos et Raymundum Jordani et Guilelmum Paylarés. Pro qua absolu-|[3]cione habuit ab eis XXXV solidos Jaccensium. Testes Raymundus Mascaró et Petrus d·Arques. XVIII° kalendas septembris.

[4] Bernardus Martí manulevavit a Petro de Palacio, filio quondam Guilelmi, te- 966
nente locum bajuli, videlicet, Guilelmum Martí, ejus filium, quem ipse |[5] tenebat captum. Et promitunt ipsum tornare in posse ejus vel Petri de Palacio, bajuli, vel loco ejus L^a morabatinos, quando ab eo fuerit |[6] requisitus. Testes Peretonus Martí et Petrus d·Amaldà.

[7] Noverint universi quod die jovis que fuit [tg] kalendas marcii, anno Domini M^o 967
CC^{o}XC^{o}III°, in presencia mei, Arnaldi Argot, publici notarii Camarasie, ac |[8] testium subscriptorum, Guilelmus Cudoz, habitator Camarasie, nomine Guilelmi Lambart, ejus consangineus germani, absentis, et ut conjunta persona, |[9] protestando dixit et dicendo fuit protestatus Petro de Palacio in Camarasia quod, cum in quadam causa inquisicionis, si inquisicio dici |[10] debet, Guilelmus Lambart et Petrus d·Amaldà vicinusque, habitatores Camarasie, de quodam homicidio fuerint inculpati, seu eciam |[11] difamati, et contra dictum Guilelmum Lambart nichil fuerit vel sit probatum nisi per dictum ⌊dicti⌋ Petrum d·Amaldano, qui contra eundem Guilelmum Lambart |[12] aliquid nititur probare, et ejus dicto non fit standum nec fides aliqua adibenda. Pro eo quia esto, sine prejudicio quod dicitur foret verum, |[13] qui eodem crimine detinetur super ipso aliquem denunciare vel acusare non potest, nec potest alium corripere qui insimul corruit delictum, nec |[14] socius criminis in testimonium contra admititur super eo, maxime cum in criminibus testes debeant esse clariores luce meridiana |[15] et omni excepcione mayores. Preterea cum sit solus, unicus testis et unius in criminalibus testimonium non valeat juxta verbum

[tf] Sobrant: et

[tg] Possiblement manca una xifra, ja que les kalendae marcii de l'any 1293 no cauen en dijous ni en el sistema de la Nativitat ni en el de l'Encarnació

in |[16] ore duorum vel trium stat omne verbum, et dictus Petrus d·Amaldà ad sui exhoneracioni in dicta causa testificet. Quare dixit, nomine |[17] dicti Guilelmi Lambart et ut conjuncta persona ipsius, dicto Petro de Palacio prefatus Guilelmus Cudoz, quod erant recipiendi fidejusores de |[18] directo ab ipso. Et in continenti abtulit dicto Petro de Palacio fidejusores de directo Petrum et Bernardum de L¦uc¦as, fratres, et Bernardum |[19] Salat, qui dictam fidejusionem gratis conceserunt se facturos. Insuper dixit dictus Guilelmus Cudoz, nomine quo supra[th]*, quod, cum dictus |[20] bajulus vel alius pro eodem a dicto Petro d·Amaldano receperat fidejusorem de directo, ab ipso Guilelmo Lambart, vel dicto Guilelmo Cudoz |[21] ejus nomine, fidejussores de directo recipere deneget, cum predicitur simul et de eodem sint [in]culpati*[ti] *et difamati. Et in hoc |[22] parti debeant pena mulctari et gravat in hoc dictum Guilelmum Lambart, et ipsum Guilelmum Cudoz ejus nomine, judicandi, cum non esset |[23] in hoc ad imparia. Preterea dixit et fuit protestatus idem Guilelmus Cudoz, nomine quo supra, quod, cum de dicto malefacto, si quid fuit, ||*[146v,1] *dictus Guilelmus Lambart fuerit jam punitus, et redemit se dicto Petro de Palacio, tunc Camarasie bajulo, et etiam sit et fuerit guidatus et assecuratus |[2] ab omni pena, criminali et civili, cum publico instrumento per dictum bajulum, quod dictus bajulus contra dictum Guilelmum Lambart super predictis procedere |[3] non potest nec debet. Immo requisivit ipsum bajulum dictus Guilelmus Cudoz, nomine quo supra, quod dictum guidaticum et asecuramentum haberet et teneret |[4] ratum et firmum et faceret ab aliis inviolabiliter observarii, vel quod saltem sibi restitueret dictus bajulus prefato Guilelmo Lambart, |[5] vel ipsi Guilelmo Cudoz ejus nomine, totum id quod eidem bajulo datum fuit per ipsum Guilelmum Lambart, vel alium ejus nomine, racione |[6] dictorum guidatiçi et asecuramenti, cum hoc [facere]*[tj] *habeat ac etiam teneatur. Et dixit quod fuerint dati dicto bajulo pro predictis CXL |[7] solidi in denariis et una balista de turno valens CCCC solid¦i¦ et plus. Et dictus Petrus de Palacio, bajulus qui supra, dixit et |[8] respondit dicto Guilelmo Cudoz quod ipse in predictis non procederet ¦nisi¦ quatenus procederet de consilio et affensio*[tk] *Bernardi del Prior, qui |[9] per dominum regem ad dictam inquisicionem faciendam fuerat devocatus. Nec dictos fidejusores reciperet, sive esset |[10] jus, sive contra jus. Et de predictis mandavit dictus Guilelmus Cudoz, nomine quo supra, per me, dictum notarium, fieri publicum instrumentum. |[11] Quod est actum die et anno et loco prefixis. Testes Bernardus Pebret, juvenis, et Petrus de Palacio, filius quondam Guilelmi, et Guilelmus Salat.*

968 [12] *Petrus de Palacio, bajulus predictus, super omnibus et singulis protestatis per dictum Guilelmum Cudoz, dixit quod non reciperet fidejusores |[13] a dicto Guilelmo Cudoz racione Guilelmi Lambart sine consilio sapientis et Bernardi dez Prior, maxime quia [dictus] Bernardus dez Prior, judex, mandaret |[14] sibi capere dictum Guilelmum Lambart*

[th] Ad lit.: *nomine quos*
[ti] Ad lit.: *saculpati*
[tj] Ad lit.: *faceret*
[tk] Pro *assensu*

in persona. Item dixit quod de denariis de balista faceret ad noticiam cujusdam sapientis. |[15] Testes et actum ut supra.

[16] Petrus de Palacio, bajulus et procurator domini regis in Camarasia, cum consilio **969**
et voluntate Bernardi dez Prior, absolvit et difinit Bernardo |[17] Salat, absenti, ab omni pena, civili et criminali, et de omnibus maleficiis et excessibus usque ad diem publicacionis inqisicionum factarum per |[18] Bernardum de Biayna et Bernardum de Priore de hiis que in dictis inquisicionibus continentur et de omnibus aliis in quibus sit culpabilis vel obnoxius |[19] domino regi usque in hunc presentem diem. Pro qua absolucione habuit ab eo CCCC solidos Jaccensium. Testes Matheu Navare, civis |[20] Ilerde, et Guilelmus Gomir, et Petrus de Palacio, filius Guilelmi, quondam. Actum Xº kalendas junii.

[147r,1] Anno Domini MºCCºXCº quarto.

[2] Petrus de Palacio, bajulus Camarasie, cum consilio Bernardi de Priore, absolvit **970**
Bernardo d·Amaldà, licet absenti, omnes peticiones, acusaciones |[3] et demandas in quibus teneatur obnoxius domino regi vel dicto Petro de Palacio loco ejus, videlicet aliquorum maleficiorum, vulnerum, rixarum, |[4] et eciam racione et occasione inquisicionum factarum in villa Camarasie per Bernardum de Bianya et Bernardum de Priore usque ad diem qua publicate |[5] fuerunt predicte inquisiciones, que dies fuit XI kalendas januarii, anno Domini MºCCºXCº secundo. Pro qua difinicione habuit ab eo |[6] LXª solidos Yachensium. Testes Bernardus de Manso et Bernardus Calbet.

[7] Petrus de Palacio, bajulus Camarasie, cum consilio Bernardi de Priore, absolvit **971**
Vitali Cap de Ferre et uxori ejus, Dulcie, omnes |[8] peticiones, acusaciones et demandas que contra ipsos et bona eorum competant domino regi occasione inquisicionum factarum in |[9] villa Camarasie per Bernardum de Bianya et Bernardum de Priore, et eciam absolvit eis de illa sentencia que data fuit contra predictos Vitalem et |[10] uxorem suam per dictum Bernardum de Priore de DC solidis usque ad diem qua publicate fuerunt inquisiciones. Pro qua difinicione |[11] habuit ab eis CXC solidos Yachensium. Testes Bernardus Agostí et Arnaldus Margalit.

[12] Peretonus de Queralt, filius Petri, vendit Petro de Palacio, domino de Privano, **972**
quasdam olivarias cum terra in qua sunt fundate |[13] in termino Camarasie ad Campellum. Affrontant in emptore de duabus partibus et in Guilelmo d·Àger. Pro XXX solidis Yachensium. Franquas. |[14] Testes Laurencius Suyner et Raymundus Mascaró. XIII kalendas marcii.

[15] Petrus de Palacio, bajulus Camarasie, cum consilio Bernardi de Priore, absolvit et **973**
difinit Petro de Manso et suis omnes et |[16] singulas peticiones occasione inquisicionum factarum in villa Camarasie per Bernardum de Bianya et Bernardum de Priore de |[17] hiis que in dictis inquisicionibus continetur usque ad diem publicatarum inquisicionum, que dies fuit XI kalendas |[18] januarii, anno Domini MCCXC secundo. Pro qua absolucione habuit ab eo C solidos Yachensium. Firmavit Bernardus |[19] de Priore VII kalendas junii,

anno quo supra. Presentibus testibus Berengarius dez Soler et Guilelmus Compayn. |[20] Testes Petrus Salandí et Arnaldonus de Alosio.

974 [147v,1] *Petrus de Palacio, dominus de Privano, excambiat et tradit Guilelmo d·Àger et suis quandam sortem olivarum cum terra in termino Ca-|[2]marasie ad Campellum. Affrontat in Petro Calb⸤er⸣o et in via et in Bernardo d·Àger et in ipso Guilelmo. Versa autem vice, dictus Guilelmus d·Àger |[3] excambiat dicto Petro de Palacio quandam sortem olivarum cum terra in qua sunt fundate. Que affrontat in Guilelmo Bagaý et |[4] in Raymundo Carbonel et in ipso Petro de Palacio. Predicte sortes teneat unusquisque franquas. Testes Petrus Salandí et |[5] Guilelmus Salat.*

975 [6] *Petrus de Palacio, bajulus, protestatus est Petro Çabater et Raymundo Perpiynà quod firma illa quam ipse faciebat ⸤Petro, filii⸣* [tl] *de quandam vineam |[7] Petri de Montrog, quondam, faciebat ex suo officio, et salvabat se censum quem dictus Petrus de Montrog teneretur facere domino regi |[8] et sibi tam de jovis, denariis, vini et cibate et omnibus aliis. Testes Bernardus de Manso et Petrus d·Arques.*

976 [9] *Petrus de Palacio, bajulus Camarasie pro domino rege, cum consilio Bernardi de Priore, judicis, absolvit Guilelmo Rodera omnes peticiones, |[10] civiles [et] criminales, in quibus teneatur domino regi, vel sibi ejus nomine, racione illius injurie quam fecit de quodam ancipitre*[tm] *quem |[11] interfecit in platea Camarase qui erat Joannis Amargós. Pro qua difinicione habuit ab eo XX solidos Jaccensium. Testes Petrus Salandí |[12] et Arnaldus de Signis.* [tn]

977 [13] *Petrus de Palacio, bajulus, cum consilio Bernardi de Priore, absolvit Petro Redon et suis omnem peticionem et omnem penam, civilem et criminalem, |[14] in quibus teneatur domino regi, nec sibi ejus nomine, racione inquisicionum factarum in villa Camarasie per Bernardum de Biayna et Bernardum de Priore, |[15] scilicet de hiis que in dictis inquisicionibus continentur, usque ad diem qua publicate fuerunt predicte inquisiciones, que dies fuit |[16] XI kalendas januarii, anno Domini M°CC°XC°IIII°* [to]*. Pro qua difinicione habuit ab eo XX solidos Jaccensium. Testes Petrus Salandí |[17] et Bernardus Paylarés.* [tp]

978 [18] *Petrus de Palacio, tenens castrum de Laurencio pro Raymundo de Angularia, cum consilio Poncii de Gratalops, absolvit Arnaldo de Conques, de Laurencio, |[19] de illa peticione quem ei faciebat pro quibus verbis injuriosis que dixerat Bernardo de Queralt, de Laurencio, et aliis computatoribus |[20] cujusdam subsidii dicti loci de Laurencio. Pro qua*

[tl] Cancel·lat: *quondam*

[tm] *ancipiter*: falcó, per *accipiter* [du Cange]

[tn] Cancel·lat: *III° kalendas junii*

[to] L'any difereix del que s'ha donat més amunt (f. 147r, lin. 5 i 18), on diu 1292; aquí s'ha reproduït l'any de l'assentament

[tp] Cancel·lat: *IIe kalendas junii*

absolucione habuit ab eo XLV solidos Jaccensium. Testes Ferrarius Baladí et |21 Petrus Moreyl. [tq]

148r,1 *Die jovis* [tr] *XIII kalendas decembris, anno Domini M°CC°XC°IIII°, Petrus de Palacio, bajulus, recepit a Bernardo Pelicer duas literas |2 domini regis sub forma que sequitur:* 979

> *Jacobus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Majoricarum et Valencie ac comes Barchinone, fidelibus |3 suis universis vicariis, bajulis et aliis officialibus nostris ad quos presentes pervenerint, salutem et graciam.*
>
> *Cum intellexerimus |4 quod Arnaldus de Fluviano et Berengarius de Acrimonte et Arnaldus de Calaf, de familia nobilis Alvari, vicecomitis Aggerensis, Bernardus Renover, Nataletus |5 et Guilelmus Bover, de Tartareu, et Burdus de Seganta, de Albesia, cum quibusdam aliis, interfecerunt Guilelmum Pelicer, de Camarasa, man-|6da[mus]*[ts] *vobis quatenus, si vobis constiterit, per famam alio ⌊justo⌋ modo quod predicti sint culpabiles de morte predicta, vel aliquem ex |7 ipsis invenire poteritis in aliquibus locis vestri districtus, eosdem capiatis in continenti ut de ipsis justicia possit reddi et fieri id |8 quod fuerit faciendum.*
>
> *Datum Ilerde, XI kalendas julii, anno Domini MCCXC°III°.*
>
> *Presentibus testibus Guilelmo de Barrillo, de |9 Mongay, et Guilelmo de Vallebrera, de Cubels.*

10 *In presencia mei, notarii, et testium* [tt]*, Arnaldus Vives et Petrus Agostí dixerunt Petro de Palacio, bajulo, quod Berengarius d·Agremont et |11 Arnaldus de Fluviano minabantur eis et tenebant eos in reguart, et quod erant parati in posse dicti bajuli facere jus predictis Berengario |12 d·Agremont et Arnaldo de Fluviano si in aliquo tenebantur eis. Et in continenti firmaverunt jus in posse dicti Petri de Palacio per |13 C morabatinos. Et obtulerunt et presentaverunt ei fidejussores Arnaldum Margalit et Bernardum Agostí, quam fidejussionem predicti concesserunt, |14 quam firmam dictus bajulus recepit. Et sic dicti Arnaldus Vives et Petrus Agostí dixerunt dicto Petro de Palacio quod si in defen-|15sionem ipsorum haberent aliquod malum facere predictis Berengario d·Agremont et Arnaldo de Fluviano, quod non tenerentur domino regi |16 nec domina¿cioni?, et requisierunt dictum bajulum quod manuteneret eos et defenderet. Testes Petrus Salandí et Raymundus de Camarasa, miles.* 980

17 *Petrus de Palacio predictus*[tu] *respondit predictis quod erat paratus juvare et manutenere eos in omnibus quibus posset, et per se et |18 ex parte domini regis, et facere in* 981

[tq] Cancel·lat: ¿XIIII? *kalendas junii*

[tr] El dia de la setmana no concorda amb el dia del calendari: el *XIII kalendas decembris* de l'any 1294 no era dijous sinó divendres

[ts] Ad lit.: *mandantes*

[tt] Cancel·lat: *infra scriptorum*

[tu] Esmenat

omnibus quicquid deberet facere. Testes ut supra. XIII kalendas decembris.

982 **149r,1** [tv] *Petrus de Palacio, bajulus domini regis in Camarasia, de consilio et voluntate Poncii de Gratalops, jure periti, absolvit et difinit |2 Balagario Valença et suis de illa peticione quam contra eum faciebat, prout in capitulis continetur que incipiunt "Indendit |3 probare" et cetera. Pro qua absolucione habuit ab eo XX solidos Jaccensium, faciens ei finem et pactum perpetuum et cetera. Testes Arnaldus Margalit |4 et Ferrarius Baladí. Actum XVI kalendas junii.*

983 5 *Petrus de Palacio, bajulus Camarasie pro domino rege, cum consilio Poncii de Gratalops, judicis hujus negocii, auctoritate |6 dicte bajulie, absolvit et difinit Molendinam, uxorem quondam Arnaldi de Manso, de illa peticione quam sibi faciebat, |7 scilicet quia percusserat Barchinonam de Tremp, matrem ejus, et quod eicerat per vim prolem quem tenebat in utero suo |8 cum sucto ¿cul?arum. Pro qua absolucione habuit ab ea LXX solidos Jaccensium. Testes Petrus Salandí et Raymundus de Miravet. Firmavit |9 Poncius supra dictus.*

984 10 *Petrus de Palacio, bajulus, cum consilio Bernardi de Priore, absolvit Jacobo Bonet, de Cubels, et suis, omnes peticiones, civiles et |11 criminales, in quibus teneatur obnoxius domino regi racione inquisicionis facte contra eum et quosdam alios de Cubels per dictum |12 Bernardum de Priore, de omnibus hiis que in dicta inquisicione continetur. Pro qua absolucione habuit ab eo XLªV solidos Jaccensium. |13 Testes Guilelmus Jornet et Bernardus Salat et Raymundus Margalit.*

985 14 *Bernardus Paylarés et Guilelmo Paylarés manulevant ab Arnaldo Margalit, tenente locum bajuli Camarasie, Petrum Paylarés, filium |15 dicti Bernardi, quem ipse tenebat captum racione cujusdam rixe que fuit inter ipsum et Mariam, uxorem Bernardi d·Àger. Quem promitunt |16 ei tornare quando ipso voluerit, vel loco ejus C morabatinos. Testes Arnaldus Argot, filius Petri, et Bonanat de Cases, sartor.*

986 17 *Bernardus Pelicer protestatus est et protestando dixit Petro de Palacio, bajulo Camarasie, quod Berengarius d·Agremont et Arnaldus de Fluviano cum quibusdam |18 aliis transiebant per terminum Camarasie et quod perquirebant safranaria Raymundi et Arnaldi et Ferrarii Agilet. Et quod dictus Bernardus Pelicer fecit mitere |19 via fores, et dictus Bernardus Pelicer dixit hominibus quod fugarent predictos Berengarium d·Agremont et Arnaldum de Fluviano et alios et dicti |20 homines dixerunt quod non facerent, quia non erat ibi Petrus de Palacio, bajulus, qui mandaret eis ut fugarent predictos, et noluit |21 exire al so. Testes Raymundus de Camarasa et Guilelmus Gomir.*

987 **149v,1** *Petrus de Palacio predictus protestatus est dicto Bernardo quod ipse jam preceperat dictis hominibus quod facerent mandatum domini regis, et |2 ipse fecerat illud quod dominus rex mandaverat ei super illo facto, et ad huc erat paratus facere suum oficium quando esset |3 sibi denunciatum. Testes ut supra.*

[tv] La pàgina 148v està en blanc

[4] *Arnaldus Margalit, tenens locum Petri de Palacio, bajuli Camarasie, et Raymundus de Camarasa, absolvunt Peretono de Cubels, filio |[5] quondam Bernardi de Cubels, omnes et singulas peticiones [et] demandas quas habent contra ipsum racione cujusdam gladii abstracti |[6] et percussionum injuriarum quas fecit contra Berengariam, sororem suam. Pro qua difinicione habuerunt ab eo XI solidos Jaccensium. Testes |[7] Raymundus Margalit et Petrus de Manso.* **988**

[8] *Anno Domini M^oCC^oXC^o quinto.*

[9] *Noverint universi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum, Bernardus Pelicer et Raymundus Pelicer, pro se et suis amicis, |[10] requiserunt Raymundum Març¦o¦l, bajulum de Merita pro domino rege, quod ipse non reciperet seu sustineret in loco de Merita Berengarium d·Agremont |[11] et Arnaldum de Fluviano, et Arnaldum Calaf, et Guilelmum Bover, e·n Nadalet, et Bernardum Renover, et Spurium de Seganta, quos ista?t? manifeste occidisse |[12] Guilelmum Pelicer, fratrem ipsorum. Requiserunt eciam ex parte domini regis quod si forte predicti Berengarius d·Agremont et alii qui sequentur |[13] intrarent in locum de Merita, quod ipse caperet eos et quod procederet ¦videlicet¦ contra ipsos, prout dominus rex mandat per suam |[14] literam procedi. Et de omnibus supra dictis mandaverunt fieri quod supra dicti Bernardus Pelicer et Raymundus Pelicer per me, notarium infra scriptum. |[15] Quod est actum VI kalendas februarii, anno Domini M^oCC^oXC^oV^o. Presentibus testibus Bernardo Agostí et Petro de Manso.* **989**

[16] *A vos en Pere de Palau, batle en Camarasa e en Cubels e en Mongay per lo senyor rey, humilment demanam nos, |[17] en Pere del Mas, en Ramon Margalit, en Bernat Agostí, paers de Camarasa, en Ferrer Serà, e en Berenguer Soleva, paers de Cubels, |[18] per nos e per la universitat dels dits lochs, que vos adés en continent redats*[bi] *e pagets tots aquels diners que levàs en |[19] Camarasa e en Cubels e en Montgay e en los térmens dels dits lochs per reençó*[ce] *d·aquest an que la ost anà a Figeres |[20] can lo rey de Maylorques tenie assetgat Carmençó l·an que corrie MCCXCIX*[tw]*. Com ja per aquesta raó agés carta |[21] del noble senyor emfant en Pedro, procurador de Catalunya e d·Aragó per lo senyor rey. Encara del senyor rey ||***150r,1** *n·Anfós ço ab enrrere agés altra carta de manament que vos nos redésets*[bi] *los diners damont dits. Encara que vos |[2] nos obligàs a nos de redre*[bi] *ab cartes públiques los sobre dits diners. Encara que us n·avem aportat carta del senyor |[3] rey en Jacme que tots diners que·s deyen comunalment a la vila que sien pagats e deliurats. E per neguna d·aquestes raons |[4] ni dels manaments sobre dits, e per la força del sobre dits manaments e per la obligació que vos feita avets a nos, |[5] vos requerim e us amonestam de part del senyor rey que vos nos redats*[bi] *e·ns deliurets tots aquels diners que vos |[6] reebut avets segons que desús és dit. E per ço cuan*[tx] *del senyor rey a ençà de vos no us avem a qui clamar, |[7] clamam·nos·en a vos metexs per l·ofiçi que comanat* **990**

[tw] Any erroni: el setge de Carmençó va tenir lloc l'any 1289
[tx] *cuan, quan*: com

nos e. En altra manera, si vos açò no faiets, e nos per aquesta |8 raó avíem a fer messons ne dons[bb] *ne sosteníem, sirie en colpa de vos.* *Et de omnibus istis mandaverunt fieri publicum |9 instrumentum per me, notarium infra scriptum. Presentibus Petro Salandí et Raymundo Mascaró. Actum nonas aprilis, anno Domini MCC |10 XCV.*

991 *11 Petrus de Palacio, bajulus, dixit quod non responderet eis de dictis denariis, ideo quia erant inimici sui capitales et acusatores. |12 Set erat paratus respondere hominibus suficientibus asignatis per universitates dictorum locorum et facere simpliciter et de plano |13 quod justum et commune sit ad cognicionem inquisitoris qui venturus est apud Camarasiam. Testes et actum ut supra.*

992 14 [ty] *Ferrarius Serà et Berengarius Soleva, paciarii Cubellorum, protestati sunt Arnaldo Margalit, tenenti locum bajuli pro domino rege, quod ipsi venerant |15 apud Camarasiam volentes petere Petro de Palacio, bajulo, denarios quos receperat cujusdam exercitus de Paniçars, prout eis |16 promiserat cum publico instrumento, et Raymundus Mascaró et Bernardus Boix et Arnaldus Baladí et Arnaldus Mascaró et Arnaldonus d·Alòs et Raymundus de Miravet |17 et Arnaldus de Palacio, cum quibusdam aliis de familia Petri de Palacio, moverunt eos de noves et fecerunt se tenere contra eos |18 in platea Camarasie, petendo jus hominum Cubellorum et de Montgay et domini regis, stando bajulus inter eos. Testes |19 Bernardus de Manso et Bernardus Agostí. Item protestati sunt et requiserunt dictum tenentem locum quod procedat contra dictos ut justum sit. |20 Ipsi sunt parati facere jus complementum domini regis vel ejus locum tenentis universis querelantibus.*

993 *21 Arnaldus Margalit protestatus est predictis Berengario Soleva et Ferrario Serà et dixit eis quod erat paratus procedere contra predictos de jure. Et si |22 querimoniam habebant de predictis nec de aliis hominibus de Camarasa, erat paratus eis facere justicie complementum. Testes ut supra.*

994 **150v**,1 *Arnaldus Margalit mandavit sub pena C aureorum Berengario Soleva et Ferrario Serà, Cubellorum, et Arnaldo Vives et Bernardo Agostí et Raymundo Margalit et Petro |2 de Manso, paciariis, Guilelmo d·Àger et Petro Andreu, Bernardo Pelicer et Petro de Besuldú, quod ipsi non moverent rixam nec dissessionem |3 aliquam unus contra alium. Immo quod pacificarent et miterent pacem in dicta villa, taliter quod periculum non posset in dicto loco pervenire. |4 Testes Arnaldus Calbet et Petrus Redon.*

995 *5 Berengarius Soleva et Ferrarius Serà, Cubellorum, et Arnaldus Vives et Bernardus Agostí et Raymundus Margalit, Petrus de Manso, Guilelmus d·Àger, Petrus Andreu, Bernardus Pelicer, Petrus de Bes-|6uldu protestati sunt dicto Arnaldo Margalit quod ipsi non moverant aliquam rixam in Camarasia nec erant nec sunt in proposito movere |7 rixam aliquam alicui persone. Set pro petere jura domini regis et dicte ville, quidam homines Camarasie comoverunt |8 eis de rixa, quos ipsi dabunt in scriptis*

[ty] N'hi ha una altra versió al número **998**

bajulo predicto, et requiserunt eos per mortem cum lapidibus elevatis et cum gladiis |[9] apuynats, stando dictus bajulus inter eos, mandando predictis quod non facerent se tenere nec commoveret eos de aliquo. Et cum hoc |[10] instrumento requisierunt dictum locum tenentem quod ipse daret eis jus et complementum justicie de predictis. Protestati sunt predicto |[11] locum tenenti quod dicta pena C aureorum non concedebant, quia non erat de jure, set erant parati stare juri et racioni in posse |[12] dicti bajuli universis qerelantibus eorum. Et predicti homines de Camarasa dederunt fidejusores dicto locum tenenti Berengarium |[13] Alegret et Bernardum de Manso pro complemento justicie, quam fidejusionem predicti concesserunt. Testes et actum ut supra.

[14] *Arnaldus Margalit petiit Berengario Soleva et Ferrario Serà fidejusores juris sub* 996 *pena LX*[a] *solidorum Jaccensium. Testes ut supra.*

[15] *Arnaldus Margalit, predictus bajulus, mandavit Raymundo Mascaró, juveni,* 997 *et Raymundo Mascaró, filio quondam Arnaldi, et Arnaldono de Alosio et Arnaldo de |[16] Palacio et Raymundo de Miravet, sub pena C aureorum, quod non faciant malum alicui homini Camarasie nec Cubellorum. Et peciit eis |[17] singuliter, sub pena LX solidorum Jaccensium, quod darent ei fidejussiones juris. Testes Petrus Salandí et Bernardus Boix.*

[18] [tz] *Ferrarius Serà et Berengarius Soleva, paciarii Cubellorum, protestati sunt* 998 *Petro de Palacio, bajulo pro domino*[ua] *rege in Camarasia et in Cubels et in |[19] Montgay, quod ipsi venerant apud Camarasiam volentes petere ipsi Petro de Palacio denarios quos receperat cujusdam |[20] exercitus de Paniçars, prout eis promiserat cum publico instrumento, et Raymundus Mascaró et Bernardus Boix et Arnaldus Baladí et Arnaldus Mascaró |[21] et Arnaldonus de Alosio et Raymundus de Miravet et Arnaldus de Palacio, cum quibusdam aliis de familia ipsius Petri, moverunt eos de noves ||*[**151r**,1] *et fecerunt se tenere contra eos in platea Camarasie, petendo jus domini regis et vicinorum suorum et hominum de Montgay, stando |[2] Arnaldus Margalit, tenens locum dicti Petri de Palacio. Item requisierunt dictum Petrum de Palacio quod procedat contra dictos ut justum sit. |[3] Ipsi tamen parati sunt facere jus complementum in posse domini regis vel ejus locum tenentis, universis querelan[ti]bus de eisdem. |[4] Testes Petrus Salandí et Raymundus Mascaró.*

[5] *Petrus de Palacio, bajulus predictus, dixit predictis Ferrario Serà et Berengario* 999 *Soleva quod ipse erat paratus procedere contra prenominatos Raymundum |[6] Mascaró, Bernardum Boix, Arnaldum Baladí, Arnaldum Mascaró, Arnaldo de Palau, Arnaldo de Alosio, Raymundo de Miravet, et omnes alios qui sint de familia |[7] sua et inquirere veritatem super hiis que ipsi*[ub] *dicunt. Et scita et inventa veritate, est paratus eis facere justicie comple-|[8]mentum et procedere contra eos ex suo officio. Testes ut supra.*

[9] *Petrus de Palacio, bajulus, in presencia mei, notarii, et testium, dixit Petro d·Ar-* 1000 *ques [et] Raymundo Mascaró, filio Mascaronis Margalit, qui venerant ad eum, |[10] ut ipse*

[tz] Variació del número **992**
[ua] Esmenat; abans hi deia *predicto*
[ub] Esmenat; abans hi deia *ibi*

asserit, nomine Petri de Manso et Raymundi Margalit et Bernardi Pebret et Bernardi Agostí, quod ipse erat paratus satisfacere de illa çena quam |[11] petunt ei ad cognicionem Guilelmi Jafer, judicis domini regis, sine aliquo tenetur eis nec ville Camarasie. Set cum sit bajulus et non |[12] sit usancia Catalonie quod bajulus solvat in questiis nec in aliis exaccionibus, quod non solveret eis aliquid de dicta çena. Set est |[13] paratus stare cognicioni dicti judicis et eciam secundum instrumenta quod impetraverunt a domino rege. De familia sua dicit quod si aliquis tenet |[14] de realench quod in continenti faciet eis solvere. Testes Raymundus de Camarasa, miles, et Bernardus Boix.

1001 [15] *Petrus de Palacio, bajulus, protestatus est Bernardo Agostí, Raymundo Margalit, Bernardo Pebret, paciariis, et Petro Argot, Petro Agostí, Raymundo Mascaró, Petro |[16] d·Arques, Petro Andreu, Petro de Colello, Guilelmo Bagaý, Bernardo de Manso, quod cum ipsi petant sibi çenam et mitant sibi in dicta çena, et illud sit |[17] in prejudicio bajulie domini regis et ipsius regis, et dictus Petrus de Palacio sit bajulus, non intendit solvere in dicta çena. Tamen est paratus |[18] stare eis secundum instrumenta domini regis que inpetrat[a]*[uc] *sunt a domino rege super hoc facto. Testes Bernardus Gilabert et Raymundus Mascaró, filius Mascaronis.*

1002 [19] *Petrus de Palacio, bajulus, cum consilio Poncii de Gratalops, judicis in presenti negocio, absolvit et difinit Bernardo d·Amaldà omnem peticionem civilem |[20] et omnes demandas in quibus tenatur domino regi racione fracionis hospicii quam fecit Petro d·Amaldà, fratris sui. Et eciam racione aliquorum verborum illatorum |[21] Arnaldo Margalit, tenenti locum bajuli in Camarasia. Pro qua absolucione habuit ab eo XXXV solidos Jaccensium, faciens ei finem et pactum. Testes |[22] Petrus d·Arques et Bernardus de Manso.*

Còpies de documents diversos (1203–1296)

1003 27 abril 1293. *Pere de Palau, batlle de Camarasa, absol Pere de Maldà de les faltes que li havien imputat Bernat de Bianya i Bernat del Prior en la seva inquisició. A canvi, l'interessat paga 100 sous jaquesos.*

152r,1 [ud] *Notum sit cunctis quod ego, Petrus de Palacio, bajulus Camarasie pro domino rege, auctoritate michi concessa a dicto |[2] domino rege, de expresso consilio et voluntate Bernardi de Priore, jure periti de Pontibus ac inquisitoris a predicto |[3] rege Aragonum judici delegato super facienda et determinanda inquisicione facta in villa Camarasie |[4] per Bernardum de Bianya et per eundem Bernardum de Priore, ex certa sciencia mea absolvo, diffinio et remito vobis, |[5] Petro d·Amaldà, habitatori Camarasie, et vestris in perpetuum, omnes et singulas peticiones, acciones, acusaciones et demandas, reales |[6] et personales, civiles et criminales, cujuscumque generis vel speciei sint, que contra vos et bona vestra*

[uc] Ad lit.: *inpetrate*
[ud] La pàgina 151v està en blanc

competant aut possint |[7] competere domino regi predicto et michi ejus nomine, videlicet racione aliquorum excessuum, maleficiorum, vulnerum, rixarum, |[8] percusionum, injuriarum, verbo vel facto illatarum seu factarum per vos contra quaslibet personas cujuscumque condicionis vel |[9] dignitatis existant. Super injuriis et aliis maleficiis supra dictis, vel racione alterius cujuslibet maleficii vel excessus, |[10] civilis vel criminalis, in quo seu quibus vos fueritis in aliquo obligatus vel obnoxius predicto regi, vel michi ejus nomine, |[11] occasione predictarum inquisicionum factarum in villa Camarasie per Bernardum de Bianya et per Bernardum de Priore superius nominatos, |[12] scilicet de his que in dictis inquisicionibus continentur usque ad presentem diem qua publicate fuerunt predicte inquisiciones, |[13] que dies intitulatur XI° kalendas januarii, anno Domini M°CC°XC° secundo, faciens vobis et vestris, loco et nomine domini |[14] regis, firmam remisionem, absolucionem et diffinicionem et finem et pactum perpetuum de non petendo et de non agendo aliqua |[15] racione de omnibus et singulis supra dictis, ad bonum intellectum vestri et vestrorum.

Et confiteor et in veritate recognosco vobis, |[16] dicto Petro d·Amaldà, et vestris, quod racione hujusmodi absolucionis, diffinicionis et remissionis, solvistis et dedistis michi, reci-|[17]pienti nomine domini regis predicti, et ego habui et recepi a vobis, centum solidos Jaccensium, ex quibus omnibus ad totam meam vo-|[18]luntatem vestri bene pactatus sum et contentus. Unde renuncio scienter excepcioni non habite et non recepte ac non |[19] numerate peccunie, et doli, et excepcioni in factum.

Actum est hoc V° kalendas madii, anno Domini M°CC°XC° tercio.

Sig+num |[20] Petri de Palacio, sig+num Bernardi de Priore, predictorum, qui hoc concedimus et firmamus et a testibus firmari roga-|[21]mus.

Sig+num Mathei Navare, sig+num Petri Nadal[ue] *de Linesola, testium.*

[22] *Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num apposui.*

6 març 1293/94[uf]. *Essencialment el mateix contingut que el document precedent, però una altra data i un altre notari* **1004**

152r,[23] *Notum sit cunctis quod nos, Petrus de Palacio, bajulus de Camarasia pro domino rege et procurator constitutus a |[24] domino rege in inquisicionibus factis in Camarasia et Cubellis e Mongay per venerabiles Bernardum de Bianya, jure |[25] peritum Cervarie, et Bernardum des Priori, jure peritum de Pontibus, ex delegacione dicti magnifici domini regis, |[26] de consilio dicti Bernardi des Prior, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro, absolvo, relaxo penitus ||***152v**,1 *et remito vobis, Petro d·Amaldà, habitatori Camarasie, omnes et singulas injurias, magnas et parvas, criminales et |[2] civiles, in quibus vos*

[ue] Difereix de 943, on diu *Vidal*
[uf] Segons es tracti de l'any de la Nativitat o de l'Encarnació

culpabilis inventus fuistis in inquisicionibus supra dictis. Ac etiam absolvo, indulgeo |[3] et relaxo vobis, Petro d·Amaldà, omnes et singulas peticiones, demandas, questiones, acciones, reales et perso-|[4]nales, ordinarias et extra ordinarias, utiles, directas seu mixtas, quas dictus dominus rex, et ego nomine |[5] procuratorio quo supra, habemus et habere possumus contra vos, dictum Petrum d·Amaldà, et contra bona vestra |[6] racionibus ante dictis. Facientes vobis et vestris finem et firmum pactum, ponentes nobis et dicto domino regi |[7] silencium perpetuum de non agendo contra vos et bona vestra in jure et extra jus, causis et racionibus sepe dictis.

[8] Et pro hac diffinicione et absolucione confitemur a vobis, dicto Petro de Amaldà, habuisse et recepisse |[9] centum solidos Jaccensium, de quibus C^{m} *solidis vestri bene paccati et contenti fuimus. Renunciantes |[10] excepcioni non receptorum seu habitorum* C^{m} *solidorum et doli.*

Quod est actum pridie nonas marcii, |[11] anno Domini $M^{o}CC^{o}XC^{o}$ *tercio.*

Sig+num Petri de Palacio, bajuli predicti, qui hoc firmo et |[12] testibusque firmare rogo.

Sig+num Petri Morell, sig+num Raymundi Monroig, testium.

[13] Bernardus, capellanus de Mongay, hoc scripsit et hoc sig(signe)*num fecit.*

1005 10 maig 1295. *Pere de Palau, batlle de Camarasa, d'acord amb el jurisperit Ponç de Gratallops, absol Bernat de Maldà del fet d'haver dividit la casa del seu germà Pere de Maldà i també de certes ofenses verbals contra Arnau Margalit, lloctinent de batlle. A canvi, l'interessat paga 35 sous jaquesos.*

[152v,14] *Noverint universi quod ego, Petrus de Palacio, bajulus Camarasie pro domino rege, auctoritate dicte bajulie, de con-|[15]sensu et voluntate Poncii de Gratalops, jure periti, judicis hujus presentis negocii, ex certa sciencia |[16] mea absolvo et diffinio vobis, Bernardo d·Amaldà, habitatori Camarasie, et vestris in perpetuum, omnem peticionem et deman-|[17]dam quam vobis possem facere nec vos teneamini domino regi, nec michi ejus nomine, racione fraccionis quam fecistis |[18] hospicii Petri d·Amaldà, fratris vestri, et etiam racione aliquorum verborum illatorum contra Arnaldum Margalit, |[19] tenentem locum bajuli per me in dicta villa Camarasie. Faciens vobis et vestris finem et pactum perpetuum |[20] ex parte et nomine domini regis, et etiam firmam remisionem, diffinicionem et absolucionem de non petendo et de |[21] non agendo aliquid de omnibus et singulis supra dictis, ad bonum intellectum vestri et vestrorum.*

Et confiteor et in |[22] veritate recognosco vobis, dicto Bernardo d·Amaldà, et vestris, quod racione hujusmodi absolucionis, diffinicionis et remis-|[23]sionis, solvistis et dedistis

michi, recipienti nomine domini regis predicti, et ego habui et recepi a vobis, XXX |[24] quinque solidos Jaccensium, ex quibus omnibus ad totam meam voluntatem vestri bene paccatus sum et contentus. Unde |[25] renuncio scienter omni excepcioni non numerate, non habite ac non recepte peccunie, et doli, et excepcioni in ||[153r,1] factum.

Actum est hoc VI° idus madii, anno Domini M°CC°XC° quinto.

Sig+num Petri de |[2] Palacio, sig+num Poncii de Gratalops, predictorum, qui hoc concedimus et firmamus.

Sig+num Petri |[3] d·Arques, sig+num Bernardi de Manso, testium.

[4] *Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num apposui.*

27 maig 1293. *Pere de Palau, batlle de Camarasa, absol Arnau d'Alòs de certes faltes que li havien imputat Bernat de Bianya i Bernat del Prior en la seva inquisició. A canvi, l'interessat paga 20 sous jaquesos.* **1006**

[153r,5] *Noverint universi quod ego, Petrus de Palacio, bajulus Camarasie pro domino rege, auctoritate michi concessa |[6] a dicto domino rege, de expresso consilio et voluntate Bernardi de Priore, jure periti de Pontibus ac inquisi-|[7]toris a predicto domino rege Aragonum judice delegato super facienda et determinanda inquisicione |[8] facta in villa Camarasie per Bernardum de Bianya et per eundem Bernardum de Priore, ex certa sciencia mea ab-|[9]solvo, difinio et remito vobis, Arnaldo d·Alòs, filio quondam Petri d·Alòs, habitatori Camarasie, et vestris |[10] in perpetuum, omnes et singulas peticiones, acciones, acusaciones et demandas, reales et personales, civiles et crimi-|[11]nales, cujuscumque generis vel speciei sint, que contra vos et bona vestra competant aut possint compe-|[12]tere domino regi predicto et michi ejus nomine, videlicet racione aliquorum excessuum, maleficiorum, vulnerum, |[13] rixarum, percusionum, injuriarum, verbo vel facto illatarum seu factarum per vos contra quaslibet personas |[14] cujuscumque condicionis vel dignitatis existant. Super injuriis et aliis maleficiis supra dictis, |[15] vel racione alterius cujuslibet maleficii vel excessus, civilis vel criminalis, in quo seu quibus vos fueritis in |[16] aliquo obligatus vel obnoxius predicto domino regi, vel michi ejus nomine, occasione predictarum inquisicionum |[17] factarum in villa Camarasie per Bernardum de Bianya et per Bernardum de Priore superius nominatos, scilicet de his |[18] que in dictis inquisicionibus continetur usque ad diem qua predicte inquisiciones publicate fuerunt, que dies |[19] intitulatur XI° kalendas januarii, anno Domini M°CC°XC° secundo, faciens vobis et vestris, loco et nomine |[20] domini regis, firmam remisionem, absolucionem et difinicionem et finem et pactum perpetuum de non peten-|[21]do et de non agendo aliqua racione de omnibus et singulis supra dictis, ad bonum intellectum vestri et vestrorum.*

[22] *Et confiteor et in veritate recognosco vobis, dicto Arnaldo d·Alosio, et vestris, quod racione hujusmodi abso-|[23]lucionis et diffinicionis et remissionis, solvistis et dedistis*

michi, recipienti nomine domini regis predicti, |[24] et ego habui et recepi a vobis, viginti solidos Jaccensium, ex quibus omnibus ad totam meam voluntatem ||[153v,1] vestri bene paccatus sum et contentus. Unde renuncio scienter excepcioni non habite, non recepte ac |[2] non numerate peccunie, et doli, et excepcioni in factum.

Actum est hoc VIº kalendas junii, anno Domini M |[3] CCºXCº tercio.

Sig+num Petri de Palacio, sig+num Bernardi de Priore, predictorum, qui hoc con-|[4]cedimus et firmamus.

Sig+num Mathei Navarre, sig+num Bernardi de Turre, sig+num |[5] Arnaldi Vives, testium.

[6] *Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num apposui.*

1007 17 juny 1291. *Bernat Pellicer presenta a Guillem Gomir, batlle de Camarasa, quatre cartes reials referents a l'homicidi de Guillem Pellicer, germà de dit Bernat.*

153v,7 *Notum sit cunctis quod die dominica que fuit XV kalendas julii, anno Domini MºCCºXCº primo, in presen-|[8]cia mei, notarii infra scripti, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, Bernardus Pe-|[9]licer, filius Raymundi Pelicer, quondam, presentavit et obtulit Guilelmo Gomir, bajulo domini regis in Ca-|[10]marasia, quatuor literas domini Alfonsi, Dei gracia regis Aragonum, in papiro scriptas, sigillo |[11] cereo sigillatas, una quarum sic incipit*[ug]*: -*

> *Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie ac |[12] comes Barchinone, fidelibus suis bajulis de Camarasa, de Cubellis et de Muntgay et aliis omnibus ad |[13] quos presentes pervenerint, salutem et graciam.*
>
> *Ex parte Bernardi Pelicer et aliorum amicorum Guilelmi Pelicer, quondam, |[14] extitit propositum coram nobis quod quidam minantur eis malum facere et ipsos injuste agravare. Quare |[15] vobis mandamus quatenus defendatis predictos in jure suo nec eosdem permitatis ab aliquo vel aliquibus contra |[16] justiciam agravari. Ipsos tamen existentibus paratis facere querelantibus de se justicie complementum.*
>
> *Datum Barchinone, VIIº idus junii, anno Domini MºCCºXCº primo. Vicecancellarius.*

[uh] *Et alia incipit sic*[ui]*:*

[ug] Cf **887**
[uh] Afegit entre línies amb una crida que porta al final de la pàgina 154r
[ui] Cf **888**

Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie ac comes Barchinone, fideli suo bajulo de Camarasa, salutem et graciam.

Mandamus vobis quatenus compellatis Raymundus de Camarasa et bona sua ad solvendum Bernardo Pelicer, habenti, ut asseritur, locum super hoc debitum quod idem Raymundus debebat, nomine fidejussorio Bernardi de Fluviano, militis, Guilelmo Cudoz et Guilelmo Pelicer, fratri quondam dicti Bernardi. Super quo dictus Bernardus, ut asseritur, locum habet vel ad faciendum inde sibi justicie complementum, difugiis et maliciis omnibus pretermissis.

Datum Barchinone, VIIº idus junii, anno Domini millesimo CCºXCº primo. Vicecancellarius.

Et alia incipit |[17] *sic*[uj]*:*

Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie ac comes Barchinone, fidelibus suis |[18] *universis vicariis, bajulis et aliis officialibus nostris ad quos presentes pervenerint, salutem et graciam.*

19 *Cum intellexerimus quod Arnaldus de Fluviano, Berengarius de Acrimonte et Arnaldus Calaf, de familia nobilis* |[20] *Alvari, vicecomitis Agerensis, et Bernardus Renover, Nataletus et Guilelmus Bover, de Tartareu, et Burdus* |[21] *de Seganta, de Albesia, cum quibusdam aliis, interfecerunt Guilelmum Pelicer, de Camarasa, mandamus* |[22] *vobis quatenus, si predictos vel aliquem ex ipsis invenire poteritis in aliquibus locis vestri* |[23] *districtus, eosdem capiatis in continenti, ut de ipsis justicia possit reddi et fieri* ||[**154r**,1] *quod fuerit faciendum.*

Datum Barchinone, VIIº idus junii, anno Domini millesimo CCºXCº primo. |[2] *D. c^{i}.*

Et alia sic[uk] *incipit*[ul]*:*

Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie ac comes |[3] *Barchinone, fideli suo bajulo de Camarasa, salutem et graciam.*

Cum intellexerimus quod Arnaldus de Fluvi-|[4]*ano, Berengarius de Acrimonte, Arnaldus Calaf, de familia nobilis Alvari, vicecomitis Agerensis, et Bernardus Renover,* |[5] *Nataletus et Guilelmus Bover, de Tartareu, et Burdus de Seganta, de Albesia, cum quibusdam aliis, interfecerunt* |[6] *Guillem Pelicer, habitatorem de Camarasa, mandamus vobis quatenus inquiratis diligenter super morte* |[7] *predicta, et ipsa inquisicione facta, eandem nobis mitatis sub vestri sigilli munimine interclusa.* |[8] *Volumus insuper et vobis mandamus quatenus citetis predictos et alios qui de ipsa morte sunt incul-*|[9]*pati. Et si citati legitime, comparere noluerint*

[uj] Cf **889**
[uk] Duplicat
[ul] Cf **890**

coram vobis, bandiatis et bandiri faciatis eosdem |[10] *et contra ipsos et receptacionis eorum et ipsorum bona procedatis, prout fuerit faciendum.*

Datum Barchinone, |[11] *VII° idus junii, anno Domini millesimo CC^oXC^o primo. D. cⁱ.*

Et de omnibus supra dictis et singulis |[12] *in hoc presenti instrumento contentis, dictus Bernardus Pelicer mandavit michi, notario infra scripto, ut* |[13] *ei publicum facerem instrumentum, quod feci die et anno in prima linea contentis. Presentibus Petro Argoti,* |[14] *Bernardo Pebreti, juniore, et Ferrario Baiaý, scolarii, ad hoc specialiter convocatis. Quibus literis* |[15] *presentatis et lectis coram dicto Guilelmo Gomir, idem Guilelmus Gomir ipsas literas acceptavit, presentibus* |[16] *testibus supra dictis.*

[17] *Ego, Guilelmus Mercer, notarius publicus Camarase auctoritate domini* [um] *Urgellensis episcopi, qui, ejusdem domini* |[18] *episcopi auctoritate, hoc instrumentum a memoriali Arnaldi de Barrillo, extraxi, qui morte preventus ipsum non per-*|[19]*fecit in publicam formam, redegi et meum sig*(signe)*num inposui.*

1008 22 febrer 1293. *Bernat Pellicer presenta a Pere de Palau, batlle de Camarasa, diverses cartes reials referents a l'homicidi de Guillem Pellicer, germà de dit Bernat, i demana que es doni compliment al que es mana en elles* (cf **940**).

[154v,1] *Noverint universi quod in presencia mei, notarii, et testium infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum,* |[2] *die dominica*[un] *VIII° kalendas marcii, anno Domini M^oCC^oXC^o tercio, Bernardus Pelicer presentavit et ostendit* |[3] *Petro de Palacio, bajulo Camarasie pro domino rege, tria translata publica, facta per manum Guilelmi Mercer,* |[4] *publicum notarium Camarasie.*

Quorum unum incipit sic: "Hoc est translatum", et cetera. Et sequitur in antea: [uo] |[5] *"Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie ac comes Barchinone, vicariis et bajulis* |[6] *ad quos presentes pervenerint, salutem et graciam. Cum intellexerimus quod Arnaldus de Fluviano", et cetera.*

Aliud |[7] *translatum incipit: "Hoc est translatum". Et sequitur in antea:* [up] *"Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum* |[8] *et Valencie ac comes Barchinone, bajulo de Camarasa, salutem et graciam. Cum Arnaldus de Fluviano", et cetera* |[9] *que sequitur.*

[um] Cancel·lat: *regis*

[un] Per a que el *VIII° kalendas marcii* de l'any 1293 sigui diumenge cal que es tracti de l'any de la Nativitat

[uo] Cf **889** i tercera carta de **1007**

[up] Cf **890** i quarta carta de **1007**

Aliud translatum incipit sic: "Hoc est translatum". Et sequitur: [uq] *"Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, |10 Majoricarum et Valencie ac comes Barchinone, bajulis de Camarasa et de Cubels et de Mongay, salutem |11 et graciam. Ex parte Bernardi Pelicer et aliorum amicorum suorum", et cetera que continetur in dicto translato.*

Et dictus Bernardus Pelicer protestatus est dicto bajulo et requisivit eum ut procederet secundum |12 mandatum domini Alfonsi, regis quondam Aragonum, prout in dictis translatis plenius continentur, |13 et quod mandaret universis hominibus de Camarasa, de Cubels et de Montgay quod sustinerent et juvarent |14 eum et amicos suos, et etiam quod mandaret dictis hominibus predictorum locorum quod si dicti Arnaldus de Flu-|15viano et alii contenti in dictis translatis intrabant villas Camarasie, Cubellorum et de Mon-|16gay, vel terminis earundem, quod caperentur et retinerentur, vel miterent viafora[tc] *si non poterant |17 ipsos retinere.*

Presentibus testibus ad hoc fuerunt Bernardus Pebret, senex, et Arnaldus Margalit et Petrus |18 Argot.

Item eodem die et anno dictus Bernardus Pelicer ostendit dicto Petro de Palacio, bajulo, |19 quoddam translatum publicum factum per manum Guilelmi Mercer, publici notarii Camarasie, in quo conti-|20nentur quatuor literas domini regis Alfonsi, quondam, quas dictus Bernardus Pelicer presentavit Guilelmo Gomir, |21 tunc bajulo Camarasie.

Presentibus testibus ad hoc Guilelmus Bifart et Guilelmus Cib[¿*rià*?]*.*

Et de omnibus istis et singulis supra dictis Bernardus Pelicer mandavit per me, notarium infra scriptum, fieri publicum instrumentum.

Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig(signe)*num apposui.*

7 juliol 1294. *Pere de Palau, batlle de Camarasa, absol Ramon de la Torre pel fet d'haver-se endut certs objectes o materials del monestir de Bellpuig el vell. A canvi, l'interessat paga 20 sous jaquesos.* **1009**

155r,1 *Noverint universi quod ego, Petrus de Palacio, bajulus Camarasie pro domino rege, auctoritate michi concessa a dicto |2 domino rege, de expresso consilio et voluntate Bernardi de Priore, jure periti de Pontibus, judicis in presenti ne-|3gocio, ex certa sciencia mea absolvo, difinio et remito vobis, Raymundo de Turre, habitatori Camarasie, et vestris suc-|4cessoribus in perpetuum, omnes et singulas peticiones, acciones, acusaciones et demandas, reales et personales, civiles et |5 criminales, cujuscumque generis vel speciei sint, que contra vos aut bona vestra competant aut possint competere |6 domino regi predicto et michi ejus nomine, quorundam superloci??um que vos dicitur habuisse et cepisse et*

[uq] Cf **887** i primera carta de **1007**

traxisse |[7] de monasterio Belli P[o]dii[ur] veteris. Faciens inde vobis et vestris, loco et nomine domini regis predicti, firmam remis-|[8]sionem, absolucionem et difinicionem et finem et pactum perpetuum de non petendo et de non agendo aliqua racione de |[9] omnibus et singulis supra dictis, ad bonum intellectum vestri et vestrorum.

Et confiteor et recognosco in veritate vobis, |[10] dicto Raymundo de Turre, quod racione hujusmodi absolucionis, diffinicionis et remissionis, solvistis et dedistis michi, recipien-|[11]ti nomine domini regis predicti, et ego habui et recepi a vobis, viginti solidos Jaccensium, ex quibus omnibus ad |[12] totam meam voluntatem vestri bene paccatus sum et contentus. Unde renuncio scienter excepcioni non habite, |[13] non recepte ac non numerate peccunie predicte, et doli, et excepcioni in factum.

Actum est hoc nonas julii, |[14] anno Domini M°CC°XC°IIII°.

Sig+num Petri de Palacio, sig+num Bernardi de Prior, predictorum, qui |[15] hoc firmamus et concedimus.

Sig+num Arnaldi Vives, sig+num Mathei Agilet, testium.

[16] *Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num apposui.*

1010 15 agost 1293. *Pere de Palau, batlle de Camarasa, absol Guillem Jordà i el seu fill Aparici de la seva participació en una baralla. A canvi, els interessats paguen 35 sous jaquesos.*

155r,[17] *Noverint universi quod ego, Petrus de Palacio, bajulus Camarase pro domino rege, auctoritate dicte bajulie, ex certa sciencia mea |[18] absolvo, difinio et remito vobis, Guilelmo Jordà et Aparicio, filio vestro, et vestris, omnes et singulas peticiones, acciones, acusaciones, ci-|[19]viles et criminales, que contra vos aut bona vestra competant aut possint competere domino regi predicto et michi ejus |[20] nomine, videlicet racione illius rixe que fuit inter vos, ex una parte, et Raymundum Jordani et Guilelmum Paylarés, ex altera. Faciens |[21] vobis et vestris finem et pactum perpetuum de non petendo et de non agendo aliqua racione de omnibus supra dictis.*

Et confiteor |[22] et in veritate recognosco quod racione hujus absolucionis, difinicionis et remissionis, dedistis et solvistis michi, recipienti |[23] loco et nomine domini regis, et ego a vobis habui et recepi, triginta quinque solidos Jaccensium, de quibus ad |[24] totam meam voluntatem vestri bene paccatus fui. Unde renuncio omni excepcioni non numerate peccunie, et doli, et excepcioni in factum.

Actum est hoc XVIII° kalendas septmbris, anno Domini M°CC°XC° tercio.

[25] *Sig+num Petri de Palacio predicti, qui hoc concedo et firmo et a testibus firmare rogo.*

[ur] Ad lit.: *Belli Padii*

Sig+num Raymundi Mascaró, sig+num Petri d·Arques, testium.

[26] *Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarase, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num apposui.*

27 maig 1293. *Pere de Palau, batlle de Camarasa, absol Aparici i Jaume Jordà de les faltes que els havien imputat Bernat de Bianya i Bernat del Prior en la seva inquisició. A canvi, els interessats paguen 70 sous jaquesos.* **1011**

155v,1 *Noverint universi quod ego, Petrus de Palacio, bajulus Camarasie, auctoritate michi concessa a dicto domino rege, |2 de expresso consilio et voluntate Bernardi de Priore, jure periti de Pontibus ac inquisitoris a predicto domino rege |3 Aragonum judice delegato super facienda et determinanda inquisicione facta in villa Camarase per Bernardum |4 de Bianya, jure peritum, et per eundem Bernardum de Priore, ex certa sciencia mea absolvo, difinio et remito vobis, |5 Aparicio et Jacobo Jordani, fratribus, habitatoribus Camarasie, et vestris in perpetuum, omnes et singulas peticiones, ac-|6tiones, acusaciones et demandas, reales et personales, civiles et criminales, cujuscumque generis vel speciei |7 sint, que contra vos et bona vestra competant aut possint competere domino regi predicto et michi ejus nomine, |8 videlicet racione aliquorum exsessuum, maleficiorum, vulnerum, rixarum, percusionum, injuriarum, verbo vel facto illata-|9rum seu factarum per vos contra quaslibet personas cujusqumque condicionis vel dignitatis existant. |10 Super injuriis et aliis maleficiis supra dictis, vel racione alterius cujuslibet maleficii vel excessus, ci-|11vilis vel criminalis, in quo seu quibus vos fueritis in aliquo obligati vel obnoxii predicto domino regi, |12 et michi ejus nomine, occasione predictarum inquisicionum factarum in villa Camarasie per Bernardum de Bianya et per |13 Bernardum de Priore superius nominatos, scilicet de his que in dictis inquisicionibus continetur usque ad presentem diem |14 qua predicte inquisiciones publicate fuerunt, que dies intitulatur XI° kalendas januarii, anno Domini |15 M°CC°XC° secundo, faciens vobis et vestris et unicuique vestrum, loco et nomine domini regis, firmam |16 remisionem, absolucionem et difinicionem et finem et pactum perpetuum de non petendo et de non agen-|17do aliqua racione de omnibus et singulis supra dictis, ad bonum intellectum vestri et vestrorum.*

Et con-|18fiteor et in veritate recognosco vobis, dictis Aparicio et Jacobo Jordani, quod racione hujusmodi ab-|19solucionis et difinicionis et remisionis, solvistis et dedistis michi, recipienti nomine domini regis |20 predicti, et ego a vobis habui et recipi, septuaginta solidos Jaccensium, ex quibus omnibus ad [t]otam meam |21 voluntatem vestri bene paccatus sum et contentus. Unde renuncio scienter excepcioni non habite, non recepte |22 ac non numerate pecunie, et dolii, et excepcioni in factum.

Actum est hoc VI° kalendas junii, anno Domini |23 M°CC°XC° tercio.

Sig+num Petri de Palacio, sig+num Bernardi de Priore, predictorum, qui hoc concedimus |24 et firmamus et a testibus firmari rogamus.

Sig+num Mathei Navarre, sig+num Bernardi de |[25] Turre, sig+num Arnaldi Vives, testium.

[26] *Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num |[27] apposui.*

1012 19 febrer 1268/69[us]. *Bernat Codós ven una sort d'olivers a Bartomeu Terraça*

156r,1 *Sit [ut] notum cunctis quod nos, Bernardus Codós et Anglesa, uxor ejus, uterque nostrum in solidum, per nos et |[2] omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Bartholomeo Terraça, et vestris, quandam sortem olivarum in termino |[3] Camarase ad Canudel. Que affrontat in Petro Ferrarii et Petro Marcús et in via. Quantum dictis affrontacionibus |[4] includitur et terminatur vendimus vobis dicto et vestris dictam sortem olivarum ab integro, cum introitibus et exi-|[5]tibus, fructibus et melioramentis cunctisque suis pertinenciis. Et recepimus inde in precio hujus vendicionis X ss. |[6] Jachensium bone monete terni, quos omnes a vobis habuimus et recepimus, et bene vestri paccati sumus racione voluntati.*

[7] *Renunciantes omni excepcioni non numerate peccunie, et doli, et beneficio et minoris precii, et decepcionis ultra |[8] dimidiam, et omni auxilio legis et consuetudinis. Et si plus valet hec vendicio modo, vel plus ab |[9] inde valebit, multum vel parum aut totidem ultra dictum precium, quantumcumque sit, totum habeatis vos, emptor, |[10] et vestri semper ex irevocabili dono nostro gratuitu et libenti. Et vos, emptor et unde faciatis inde domino regi semper |[11] annuatim II^as^ migerias vini censuales. Et sic a nostro jure eicimus et in vestrum jus et dominium ac corporalem possesionem |[12] vestram transferimus sine omni nostra retencione et omnium successorum nostrorum. Et nos et nostri erimus inde vobis et vestris |[13] semper legales guirentes contra omnes personas, ante causam et in causam et post causam, et in jure et extra jus, et ubique.*

Ad |[14] majorem autem hujus rei firmitatem, ego, Anglesa prelibata, nuda ac propria manu juro hec omnia predicta atendere |[15] et complere, in aliquo non violare nec contravenire aliqua racione. Sic Deus me adjuvet et hec sacrosancta + et quatuor evan-|[16]gelia coram me posita et a me corporaliter tacta.

Quod est actum XI° kalendas marcii, anno Domini M^o^CC^o^LX^o^ octavo.

[17] *Sig+num Bernardi Codoz, sig+num Anglese, uxoris ejus, qui hec firmamus et testes firmare rogamus.*

Sig+num |[18] Jacme Pelicer, sig+num Bernardi Mont¦a¦ró, testium.

[19] *Arnaldus de Carcassona, presbiter, notarius publicus Camarase, vice Berengarii de Boxadós, rectoris ejusdem, hec scripsi et |[20] hoc sig*(signe)*num feci, die et anno prescripto.*

[us] Segons es tracti de l'any de la Nativitat o de l'Encarnació
[ut] Cancel·lat per expuntuació: *omnibus*

3 desembre 1287. *Pere de Palau dona a Pere Morell una propietat al Coll d'Arnàs a canvi d'un cens anual d'una gallina* **1013**

[**156r**,21] *Notum sit cunctis quoniam ego, Petrus de Palacio, filius Arnaldi de Palacio, quondam, bajulus domini regis in* |[22] *Camarasia, per me et omnes meos, dono et trado ad censum vobis, Petro Moreyl, et vestris in perpetuum, unum* |[23] *alodium in termino Camarasie, ad collum Arnacii. Et affrontat in Bernardo Salati et in serra. Sicut afron-*|[24]*tat et terminat, sic dono vobis et vestris dictum alodium ad censum, cum introitibus et exitibus, et cum* |[25] *omnibus juribus suis et pertinenciis. Tali condicione quod vos et vestri faciatis inde michi et suc-*|[26]*cesoribus meis in perpetuum unam gallinam annuatim cesnualem in festo Natalis Domini. Et ego et mei* |[27] *erimus vobis et vestris legales guirentes contra omnes personas, ante causam et in causam et post causam, in jure* ||[**156v**,1] *et extra jus, et ubique. Retineo etiam in dicto alodio quod si forte eum vendere volueritis, primitus habeatis me* |[2] *et meos requirere et spacio decem dierum spectare, et habeam ibi faticam per tempus jam dictum, et quod* |[3] *possim retinere dictum alodium pro tanto precio quantum in veritate ibi alius oferret. Et non eli-*|[4]*gatis alium dominum nec patronem preter me et meos succesores.*

Actum est hoc III° nonas decembris, |[5] *anno Domini M°CC° octuagesimo septimo.*

Sig+num Petri de Palacio, donatoris, qui hoc firmo et a testibus |[6] *firmare rogo.*

Sig+num Berengarii Silvestri, sig+num Ferrarii Mayol, de Cubellis, testium.

[7] *Ego, Arnaldus de Barrillo, notarius publicus Camarasie, hoc jusi scribi et meum sig*(signe)*num inposui.*

21 octubre 1284. *Pere de Palau ven una vinya a Ferrer Guillamet* **1014**

[**156v**,8] *Notum sit cunctis quod ego, Petrus de Palacio, filius Arnaldi de Palacio, per me et omnes meos, vendo et presen-*|[9]*cialiter trado vobis, Ferrario Gyllameti, et vestris et cui vel quibus volueritis, quandam vineam in termi-*|[10]*no Camarasie ad Cercals. Et affrontat in via, et in vobis, emptore, et in Bernardo Pebreti. Sicut afrontat* |[11] *et terminat, sic vendo vobis et vestris dictam vineam, cum introitibus et exitibus et cum omnibus ju-*|[12]*ribus suis et pertinenciis. Et recipi a vobis in precio vendicionis hujus tres solidos Yachensium, de quibus* |[13] *ac meam voluntatem vestri bene pacatus fui. Unde renuncio omni excepcioni non numerate pecunie,* |[14] *et doli et minoris precii et decepcionis ultra dimidiam, et omni alii legi et juri. Et si plus valet* |[15] *hec prefata vendicio, vel plus ab inde valebit, parum vel multum aut totidem, totum in plana* |[16] *donacione vobis et vestris dono ex meo dono gratuito et libenti. Et sic enim, a jure mei et domi-*|[17]*nio dictam vineam eycio et in vestrum vestrorumque jus et dominium eam transfero, francham, liberam* |[18] *et quietam, sine aliqua mea retencione et omnium successorum meorum. Promitens inde vobis et vestris facere* |[19] *bonam et legalem guarenciam contra omnes personas, ante*

causam et in causam et post causam, in jure et extra |[20] jus, et ubique, vestro et bono intellectui et vestrorum.

Actum est hoc XII° kalendas novembris, anno Domini M^o |[21] CC^o octuagesimo quarto.

Sig+num Petri de Palacio, predicti venditoris, qui hoc firmo et a testibus fir- |[22]mare rogo.

Sig+num Arnaldi de Manso, sig+num Guilelmi Pelliparii, testium.

[23] *Ego, Arnaldus de Barrillo, notarius publicus Camarasie, hoc jusi scribii et meum sig*(signe)*num inposui.*

1015 30 desembre 1294.[uu] *Pere de Palau promet satisfer els diners que havia de retornar als homes de Camarasa pel servei d'exèrcit de Panissars. També promet contribuir als impostos i serveis com qualsevol altre veí de Camarasa. A més renuncia a la batllia i qualsevol altre privilegi que el pogués excusar de dites obligacions*

156v,[24] *Noverint universi quod ego, Petrus de Palacio, bajulus Camarase, per me et omnes meos, promito |[25] et obligo me vobis, Bernardo Agostini et Bernardo Pebret, paciariis, et Petro Argot, Bernardo |[26] Pebret, seniori, Guilelmo Bagaý, Petro Andree, Petro Agostí, Bernardo Boix, Petro de Colello, ||***157r**,[1] *Raymundo Oldomar, filio quondam Guilelmi, et Raymundo Agilet, filio quondam Raymundi, et Petro de Palacio, filio quondam |[2] Guilelmi, et Raymundo Lopel, Bernardo Salat, Raymundo Mascaró, filio quondam Arnaldi Mascaró, et Raymundo Mascaró, |[3] filio Mascaronis Margalit, et universitati Camarasie, quod ego satisfaciam et stabo juri et ad cog-|[4]nicionem et voluntatem vestram ex illis denariis quos a me exigitis racione cujusdam exercitus de Pani-|[5]zars, prout ¿n?obis jusum fuerit aut etiam vos volueritis. Obligo me etiam vobis et promito solvere |[6] questias et alia servicia vobiscum insimul, sicut unus alius vicinus Camarasie, de his que ego teneo |[7] de realench. Promito etiam vobis quod faciam solvi familie nostre questias et alia servicia sicut |[8] alii vicini faciunt, et facere in omnibus ea que fieri debeant. Et ad hoc renuncio bajulie et omni |[9] privilegio per quod et quam excusare me possem de omnibus et singulis supra dictis. Salvo |[10] tamen quod hoc non faciat prejudicium aliquod domino regi. Et ut tuciores inde sitis, |[11] dono vobis et vestris fidejussores Arnaldum Margalit et Ferrarium Baladini, quemlibet eorum in solidum |[12] pro toto, qui mecum et sine me, vobis et vestris adimpleant ¿vobis? adimpleri faciant omnia et singula supra |[13] dicta ut superius sunt expressa. Quam fidejussionem nos, prenominati Arnaldus Margalit et*

[uu] Com que es tracta d'un dia de desembre posterior al dia de Nadal, correspon a l'any 1295 de la Nativitat. Del contingut del document se'n dedueix que és lleugerament anterior al del número **1021**, la qual cosa es compleix si suposem que el notari de Camarasa utilitza el sistema de la Nativitat, mentre que després el de Barcelona utilitza el sistema de l'Encarnació.

|[14] *Ferrarius Baladí, uterque nostrum in solidum, per nos et omnes nostros, libenter facimus et concedimus vobis, |[15] prenominatis, et vestris. Renunciantes uterque nostrum epistolis divi Adriani et beneficio nove constitu-|[16]cionis de fidejussoribus et autenticis infra scriptis. Et pro predictis omnibus et singulis adim-|[17]plendis, nos, predicti Petrus de Palacio et Arnaldus Margalit et Ferrarius Baladí, obligamus vobis |[18] omnibus et singulis supra dictis omnia bona nostra habita et habenda ubicumque sint et ubique.*

Actum |[19] est hoc III° kalendas januarii anno Domini M°CC°XC° quinto.

Sig+num Petri de Palacio, |[20] sig+num Arnaldi Margalit, sig+num Ferrarii Baladí, predictorum, qui hoc firmamus et a testibus fir-|[21]mare rogamus.

Sig+num Guilelmi Galià, sig+num Raymundi Valenza, testium.

[22] *Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig*(signe)*um apposui.*

19 gener 1296.[uv] *Trasllat d'una carta del rei Jaume* [el Just] *al jutge Guillem de Jafer, datada el 7 gener 1296.*[uv] *El rei mana al jutge que investigui només els fets posteriors a la investigació feta per Eximèn Peris de Salanova* **1016**

157v,1 *Hoc est translatum, fideliter factum quartodecimo kalendas februarii, anno Domini millesimo CC° |[2] nonagesimo sexto, sumptum a quadam litera in papiro scripta, sigillo secreto domini regis sigillata, |[3] cujus tenor talis est:*

> *Jacobus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie ac comes Barchinone, |[4] dilecto ac fideli suo Guilelmo de Jafero, judici curie nostre, et Berengario de Manso, |[5] de domo nostra, salutem et dileccionem.*
>
> *Cum inquisicio facta fuerit contra Petrum de Palacio |[6] per Examinum Petri de Salanova de mandato illustrissimi domini regis Petri, dive me-|[7]morie patris nostri, de qua quidem inquisicione idem Petrus de Palacio composuit cum illus-|[8]trissimo domino Alfonso, inclite recordacionis rege Aragonum, fratre nostro, prout in carta |[9] ipsius composicionis dignoscitur lacius contineri, et dicta inquisicio, ut intelleximus, fuerit |[10] generalis, dicimus et mandamus vobis quatenus non inquiratis contra dictum Petrum de Palacio nisi |[11] ab illo tempore citra quo ipse composuit cum dicto domino rege Alfonso, prout per car-|[12]tam dicte composicionis quam prefatus Petrus de Palacio a predicto domino rege Alfonso ha-|[13]buit poteritis edoceri.*

[uv] D'acord amb el que hem observat en altres llocs, interpretem que les dates del registre de la batllia segueixen el sistema de la Nativitat, mentre que les de la cancelleria segueixen el sistema de l'Encarnació

Datum Ilerde, sub sigillo nostro secreto, VII° idus januarii, |[14] *anno Domini M° CC°XC° quinto. Recipe. S.*

[15] *Ego, Guilelmus Rubei, notarius publicus Ilerdensis ut testis subscribo.*

[16] *Ego, Guilelmus Deudé, notarius publicus Ilerdensis hic me pro teste subscribo.*

[17] *Sig*(signe)*num mei, Arnaldi Triyllona, notarii publici Ilerdensis, qui hoc transcripsi.*

1017 València, 18 agost 1270. *El rei Jaume* [*el Conqueridor*] *concedeix a Pere de Palau les cases que dit rei té a Camarasa*

157v,[18] *Noverint universi quod nos, Jacobus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie, comes Barchinone* ||**158r**,[1] *et Urgelli et dominus Montispesulani, per nos et nostros, damus et concedimus vobis, Petro de Palacio, et vestris, domos* |[2] *nostras de Camarasa. Ita quod vos et vestri dictas domos teneatis pro nobis et habitetis in eisdem, et eas te-*|[3]*neatis condirectas vestris propriis missionibus, ac operemini et reparetis si quid ubi reparandum fuerit vel* |[4] *aptandum. Et quod nos et nostri hospitetur et simus in ipsis domibus tanquam in domibus nostris cum fuerimus* |[5] *in Camarasia. Nos, vero, vel nostri non possimus ipsas domos vobis vel vestris emparare nec vos vel vestros* |[6] *expellere de eisdem donec solverimus vobis missiones quas feceritis in eisdem.*

Datum Valencie, XV° |[7] *kalendas septembris, anno Domini MCC° septuagesimo.*

[8] *Sig*(signe)*num Jacobi, Dei gracia regis Aragonum, Majoricarum et Valencie, comitis Barchinone* |[9] *et Urgellensis et domini Montispesulani.*

[10] *Testes sunt Guilelmus de Castro Novo, Periconus de Mon¦tecatenu?¦, Guilelmus de Alcal¦a?¦no, Petrus Novis, Petrus* |[11] *de Vallimanya.*

[12] *Sig*(signe)*num Michaelis Violeta, qui de mandato domini regis hoc scribi feci, loco, die et anno* |[13] *prefixis.*

1018 Lleida, 4 abril 1286. *El rei Alfons* [*el Franc*] *absol Pere de Palau de les faltes que Eximèn Peris de Salanova li havia imputat en la seva inquisició. A canvi, dit Pere de Palau paga 10 000 sous barcelonesos*

158r,[14] *Noverint universi quod nos, Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie ac comes Barchinone, confitemur* |[15] *et recognoscimus vobis, Petro de Palacio, et vestris, quod super inquisicione contra vos facta per Examinum Petri* |[16] *de Salanova de mandato domini Petri, felicis recordacionis regis Aragonum patris nostri, composu-*|[17]*istis nobiscum ad voluntatem nostram. Et idcirco remitimus, absolvimus et diffinimus et ex certa sciencia vobis*[uw], |[18] *Petro de Palacio predicto, et vestris et*

[uw] Duplicat en començar la línia següent

omnibus qui pro vobis aliquod ⸤officium⸣ tenuerunt, omnem peticionem, |19 questionem et demandam et omnem penam, civilem et criminalem, quam contra vos, vel bona vestra et aliorum |20 qui pro vobis officium tenuerunt, movere vel infligere possemus racione hujus inquisicionis seu articulorum |21 in ea contentorum. Ita, scilicet, quod racione inquisicionis predicte seu acusacionis contra [vos facte] contente [in] ||158v,1 inquisicione predicta, non teneamini vos, vel aliquis pro vobis, nobis nec nostris unquam in aliquo respondere. |2 Set sitis inde cum omnibus bonis vestris ubique habitis et habendis [ux] *[quitii] et penitus perpetuo absoluti, prout |3 melius dici potest et intelligi ad vestrum vestrorumque bonum, comodum et sincerum intellectum.*

Pro hac autem |4 remissione, absolucione et deffinicione confitemur habuisse et recepisse a vobis decem milia solidos Barchinone, |5 de quibus solvistis de mandato nostro venerabili Ugoni de Mathaplana, Massilione preposito, septem |6 milia solidos Barchinone que sibi dari ordinavimus pro expensis suis racione viatici quod nunc |7 facere debet pro nobis ad Curiam Romanam. Residuo vero tria milia solidorum Barchinone retineatis |8 vobis et habeatis in solutum debiti quod vobis debemus racione mutui quod domino regi, patri |9 nostro, fecistis. De quo debito deducantur dicta tria milia solid⸤os⸣. Mandantes judicibus, |10 vicariis, bajulis, curiis, universis officialibus et subditis nostris quod hujusmodi absolucionem |11 et diffinicionem nostram firmam habeant et observent et non contraveniant aliqua racione.

Datum |12 Ilerde, IIe nonas aprilis, anno Domini MoCCoLXXXoVIo.

30 juliol 1293. *Pere de Palau, batlle de Camarasa, absol Elicsenda Orovida d'un robatori de blat que aquesta havia fet a un servent d'un altre Pere de Palau. A canvi, la interessada paga 40 sous jaquesos.* **1019**

158v,13 *Noverint universi quod ego, Petrus de Palacio, bajulus Camarasie pro domino rege, auctori-|14tate michi concessa a dicto domino rege, cum expresso consilio et assensu et voluntate |15 Bernardi de Priore, jure periti de Pontibus, ex certa sciencia mea, cum [hoc] presenti publico |16 instrumento, absolvo et im·perpetuum difinio atque relaxo vobis, Elichsende Oromide, habitatori |17 Camarasie, et vestris, omnes peticiones, demandas, reales et personales, civiles et criminales, |18 utiles et directas, cujuscumque generis sint vel speciei, quem et quas contra vos |19 vel vestros faciebam seu facere poteram racione illius bladi quod vos recepistis |20 seu rapuistis a quoddam serviente Petri de Palacio, filii quondam Petri*[uy] *de Palacio. |21 Faciens inde vobis et vestris finem legalem super premissis et pactum perpetuum de non peten-|22do et de non agendo, in jure vel extra jus, per me seu per aliquam personam interpositam, ||159r,1 prout melius dici, scribi potest et excogitari ad salvamentum vestri et vestrorum, sine omni excepcione, quam ibi |2 vobis*

[ux] Cancel·lat: *injurii*
[uy] Erroni; segons l'ítem 962, aquí hauria de dir *Guilelmi*

non facio nec faciam aliqua racione. Renuncio quo ad predicta omni beneficio atque juris au-|³xilio et consuetudinario per quod possem in aliquo adjuvari seu etiam revelari.

Et confiteor et in |⁴ veritate recognosco vobis, dicte Elichsende Orovide, et vestris, quod racione hujusmodi absolucionis, diffinicionis |⁵ et remissionis, solvistis et dedistis michi, recipienti nomine domini regis predicti, et ego habui et recepi |⁶ a vobis, quadraginta solidos Jaccensium. Ex quibus omnibus ad totam meam voluntatem vestri bene paccati[sic] *|⁷ sum et contentus. Unde renuncio scienter excepcioni non habite, non recepte ac non numerate |⁸ peccunie, et doli et excepcioni in factum.*

Actum est hoc III° kalendas augusti, anno Domini M°CC° |⁹ XC° tercio.

Sig+num Petri de Palacio, sig+num Bernardi de Priore, predictorum, qui hoc |¹⁰ concedimus et firmamus et a testibus firmari rogamus.

Sig+num Petri de Manso, sig+num |¹¹ Petri Marcuz, testium.

¹² *Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num apposui.*

1020 19 juny 1293. *Pere de Palau, batlle de Camarasa, absol Guillem de Queralt de les faltes que li havien imputat Bernat de Bianya i Bernat del Prior en la seva inquisició. A canvi, l'interessat paga 60 sous jaquesos.*

159r,13 *Notum sit cunctis quod ego, Petrus de Palacio, bajulus Camarase, auctoritate michi concessa a dicto |¹⁴ domino rege, de expresso consilio et voluntate Bernardi de Priore, jureperiti de Pontibus ac inquisitoris |¹⁵ a predicto domino rege Aragonum judice delegato super facienda et determinanda inquisicione |¹⁶ facta in villa Camarasie per Bernardum de Bianya, jure peritum, et per eundem Bernardum de Priore, ex certa |¹⁷ sciencia mea absolvo, diffinio et remito vobis, Guilelmo de Queralt, habitatori Camarasie, et vestris |¹⁸ in perpetuum, omnes et singulas peticiones, acciones, acusaciones et demandas, reales et personales, civiles |¹⁹ et criminales, cujuscumque generis vel speciei sint, que contra vos et vestros et bona vestra competant aut |²⁰ possint competere domino regi predicto et michi ejus nomine, videlicet racione aliquorum excessum, maleficiorum, |²¹ vulnerum, rixarum, percusionum, injuriarum, verbo vel facto illatarum seu factarum per vos contra |²² quaslibet personas cujuscumque condicionis vel dignitatis existant. Super injuriis et aliis maleficiis ||*159v,1 *supra dictis, vel racione alterius cujuslibet maleficiis vel excessus, civilis vel criminalis, in quo |² seu quibus vos fueritis in aliquo obligatus vel obnoxius predicto regi et michi ejus |³ nomine, occasione predictarum inquisicionum factarum in villa Camarasie per Bernardum de Bianya |⁴ et per Bernardum de Priore superius nominatos, scilicet de hiis que in dictis inquisicionibus continentur |⁵ usque ad presentem diem qua predicte inquisiciones publicate fuerunt, que dies inti-|⁶tulatur XI° kalendas januarii, anno Domini M°CC°XC° secundo, faciens vobis et vestris, loco |⁷ et nomine domini regis predicti, firmam remissionem, absolucionem et diffinicionem et*

pactum et |[8] finem perpetuum de non petendo et de non agendo aliqua racione de omnibus et singulis supra |[9] dictis, ad bonum intellectum vestri et vestrorum.

Et confiteor et in veritate recognosco vobis, |[10] dicto Guilelmo de Queralt, et vestris, quod racione hujusmodi absolucionis et diffinicionis et remissionis, |[11] solvistis et dedistis michi, recipienti nomine domini regis predicti, et ego a vobis habui et re-|[12]cepi, sexsaginta solidos Jaccensium, ex quibus omnibus ad totam meam voluntatem vestri bene |[13] paccatus sum et contentus. Unde renuncio scienter excepcioni non habite, non recepte ac |[14] non numerate peccunie, et doli et excepcioni in factum.

Actum est hoc XIII° kalendas julii, anno |[15] Domini M^{o}CC^{o}[XC^{o}][uz] *tercio.*

Sig+num Petri de Palacio, sig+num Bernardi de Priore, predictorum, |[16] qui hoc concedimus et firmamus.

Sig+num Arnaldoni d·Alòs, filii Berengarii d·Alòs, sig+num |[17] Guilelmi de Fexa, testium.

Firmavit hoc instrumentum dictus Bernardus de Priore nonas julii, |[18] anno quo supra, presentibus Johann¦e¦ Amargós et Bernardo Salat.

[19] *Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num |[20] apposui.*

4 gener 1295.va *Trasllat d'una carta que els paers i altres prohoms de Camarasa havien tramés a altres prohoms del mateix lloc que es trobaven a Barcelona* **1021**

159v,21 *Hoc est translatum fideliter sumptum a quadam litera papirea, quodam sigillo cereo ||***160r**,1 *in dorso ejus sigillata, in quo sigillo erat sculpta forma tibie et pedis cum duobus scutis et litere |[2] in circulo ipsius sigilli dicentes "S. del comú de Camarasa", cujus litere tenor talis est:*

> *Als amatz e |[3] honratz n·Arnau*[vb] *Vives e en Pere del Mas e en Ramon Margalit. De nos, en Bernat Agostí e en Bernat |[4] Pebret, paers, e d·en Bernat Salat e d·en Bernat Baiý e d·en Bernat del Mas e Ferrer Baladí, Pere Ar-|[5]got, en Pere de Palau, fiyl que fo d·en Guillem de Palau, e d·en Bernat Pebret e Pere Agostí, |[6] de totz los prohòmens de Camarasa. Salut ab tota honor.*
>
> *Fem-vos saber que en Pere de Palau |[7] dix e mostrà a nos com vos altres eretz anatz al senyor rey contra el e per mal d·el, e nos dixem |[8] li los cases per què nos*

[uz] Ad lit.: *M^{o}CC^{o}*

[va] Del contingut del document se'n dedueix que és lleugerament posterior al del número **1015**, la qual cosa es compleix si suposem que el notari de Camarasa havia utilitzat el sistema de la Nativitat, mentre que ara el de Barcelona utilitza el sistema de l'Encarnació.

[vb] Ad lit.: *nar A.*

avíem trameses a vos altres. E avem avengut lo f¦eit¦ que en Pere de Palau |[9] ha assegurat a nos ab carta pública e ab bones fermançes que estarà a coneguda de nos altres |[10] d·aquels diners que nos li demanam de la ost de Panizars, e que·n farà a volentat de nos tot zo |[11] que nos ne vullam, o sie rahó o no. Encara més, que s·e obligat a nos ab carta pública e ab bones |[12] fermançes que darà a nos, el e tota sa companya, quèstia e totz altres serviys axí com I altre veý |[13] nostre. E a azò a ranunciat a batlia e a tot privilegi per què escusar s·en pogués. Encara que ha fermat |[14] e promés en poder de nos que si tort te a nagun de nos altres ni a nagun hom de la honor, que breument |[15] e sense malícia, a coneguda de nos, que·ls o adobaria.

Per què us pregam, aytant con podem e volem, que vos |[16] sobresigatz[vc] *de la dita mesatgeria e que·us en tornetz, que nos metrem totz los feits en pau entre nos |[17] tuit*[ab] *e a manera que bé e profit serà de tuit*[ab]*. Encara us pregam que creatz aquestz prohòmens que·us trame-|[18]tem de so que·us diran de nostra part. En altra manera, si vos asò fer no volietz, nos trametem |[19] carta al senyor rey, que si no en aquels dos capítols de que en Pere de Palau s·e avengut ab |[20] nos que no creegués vos altres de nostra part. Escrés vos pregam que azò no fale,* [vd] *|[21] sal*[ve] *que puxatz mostrar al senyor rey si tort ni desheret*[t] *prenie |[22] de re en la honor.*

Sig(signe)*num Jacobi Davidis, notarii Barchinone, testis hujus translati.*

[23] *Sig*(signe)*num Nicolai de Parrella, notarii Barchinone.*

160v,1 *Sig*(signe)*num Bernardi Payarés, notarii Barchinone.*

[2] *Sig*(signe)*num Bernardi de Fonte Cohoperto, notarii publici Barchinone, qui hoc translatum, sump-|[3]tum fideliter a dicta litera, scribi fecit et clausit II*[e] *nonas januarii, anno Domini millesimo CC*[o] *|[4] nonagesimo quarto.*

1022 4 juny 1296. *Pere de Palau absol Molina, viuda d'Arnau del Mas, del fet d'haver colpejat la seva mare i d'haver-se fet avortar quan estava embarassada* (cf **983**). *A canvi de l'absolució la interessada paga 70 sous jaquesos*

160v,5 *Noverint universi quod nos, Petrus de Palacio, bajulus Camarase pro domino rege, auctoritate dicte |[6] bajulie* (nota posterior al marge: *Jam fuerat suspensus ab officio*), *cum consilio Poncii de Gratalops, judicis dicti loci, absolvo, diffinio et remito vobis, |[7] Molendine, uxori quondam Arnaldi de Manso, et vestris, de quadam peticione quam*

[vc] *sobreseer*: aturar la resolució o l'execució d'una cosa; deixar-la sense curs ulterior
[vd] Cancel·lat: [·· 4 ch ··] *lo sagrament que nos feym*
[ve] *sal*: salv, excepte

contra vos |8 faciebam racione inculpacionis in quo eratis, quod percusseratis Barchinonam de Tremp, matrem vestram, |9 et eciam de hiis que eratis inculpata, videlicet, cum essetis pregnans fecistis vos afolari[vf]*. Ideo, quia |10 composuistis mecum ad meam voluntatem de omnibus et singulis supra dictis. Unde, cum hoc presenti |11 publico instrumento, ex parte domini regis facio vobis et vestris finem et pactum perpetuum de non pe-|12tendo et de non agendo aliquid vobis et vestris ullo tempore racionibus superius nominatis ad bonum |13 intellectum vestri et vestrorum.*

Pro qua absolucione et diffinicione et remissione, solvistis et de-|14distis michi, et ego a vobis nomine domini regis habui et recepi, septuaginta solidos Jaccensium, |15 de quibus ad meam voluntatem vestri bene paccatus fui. Unde renuncio omni excepcioni non |16 recepte peccunie ac non numerate, et doli et excepcioni in factum.

Actum est hoc IIe nonas |17 junii, anno Domini millesimo CCº XCº sexto.

Sig+num Petri de Palacio, sig+num |18 Poncii de Gratalops, predictorum, qui hoc firmamus et a testibus firmare rogamus.

19 Sig+num Petri Salandini, sig+num Raymundi de Miravet, testium.

20 Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig(signe)*num |21 apposui.*

20 setembre 1203. *Jordana d'en Monteró i altres donen a cens el castell de Segura a Pere de Segura i la seva esposa Ermengards* **1023**

161r,1 *Sit notum cunctis hominibus quod ego, Jordana d·en Monteró, et filius, Raymundus, et ego, Companio, et |2 ego, Sancia des Cudós, et filii mei, Bernardus et Maria, et ego, Maria, filia Guilelmi dez Codós, |3 et ego, Talteil, sacerdos, et ego, Ermengards de Coscó, et filius meus, Petrus, per nos et per omnes suc-|4cessores nostros, donamus tibi, Petro de Segura, et uxori tue, Ermengards, et omni posteritati |5 vestre, uni post unum indivisibiliter, castrum de Segura, cum omnibus suis terminis et pertinenciis, |6 affrontacionibus, introituibus et exitibus, et quantumcumque ibi amplificare vel aprehendere potueritis |7 ex omni parte, cultum et heremum, et quicquid ad usum vel vitam hominis pertinet, sicut melius dici |8 vel intelligi potest, ad utilitatem vestram et posteritatis vestre. Tali siquidem modo hoc |9 donum vobis facimus, ut teneatis predictum kastrum de Segura vos et omnis posteritas |10 vestra per nos et per omnem posteritatem nostram, sicut superius dictum est. Et faciatis inde nobis |11 duo hominia*[vg]*, unum michi, Jordane, et filio meo Raimundo, qui habemus medietatem in |12 predicto kastro, et aliud nobis, aliis dictis omnibus, qui habemus aliam medietatem, illi que nos ele-|13gerimus. Et vos et omnis posteritas vestra donetis nobis et omnem posteritatem*

[vf] *affolare*: mutilar [du Cange]; aquí es referiria a practicar un avortament
[vg] *hominium*: servei d'un home [du Cange]

nostram potestatem predicti |[14] kastri, irati et paccati, quacumque die vel ora requisiti fueritis per nos vel per nuncios nostros sine |[15] omni dilacione. Et sit salvum et securum vestrum escombre semper dum directum velitis nobis |[16] firmare et facere et firmantiam directi donetis nobis pro quinque solidis, sicut [m]os[vh] *est rusticorum. Et |[17] faciatis nobis censum annuatim inde IIII^{or} gallinas et IIII^{or} fogazas et unam canadam*[vi] *vini |[18] puri et unam fanecam ordei. Et vos et omnis posteritas vestra quicumque predictum kastrum |[19] tenuerint et habuerint quando voluerint ducere uxores vel accipere maritos et faciant cum |[20] consilio nostro et voluntate, ne ibi mitant tales personas qui nobis possint auferre predictum kastrum |[21] vel peiorare. Potestatem autem dictam donetis nobis omnibus in simul quandocumque nos omnes |[22] concordaverimus in simul accipere eam, et non donetis eam uni parti sine altera. Intrare vero |[23] exire et guerrejare contra cunctos homines retinemus nobis et posteritati nostre in predicto kastro, ||***161v***,1 *cum potestate et sine potestate, capta vel accipienda. Et nos et nostri erimus inde vobis et vestris |[2] legales girentes contra mones homines.*

Ego igitur Petrus de Segura et uxor mea |[3] Ermengards, per nos et per omnem posteritatem nostram, bona fide et sine omni enganno con-|[4]venimus vobis, dominis nostris omnibus dictis, et omni posteritati vestre, omnia ista superius dicta |[5] fideliter tenere et observare in perpetuum.

Actum est hoc XII° kalendas octobris, anno ab Incarnacione |[6] Domini M^{o}CC^{o}III°.

Sig+num Jordane den Monteró, sig+num Raimundi, fili |[7] ejus, sig+num Companio, sig+num Sancie dez Codoz, sig+num Bernardi, |[8] sig+num Marie, filiorum ejus, sig+num Marie, filie Guilelmi dez Co-|[9]doz, sig+num Talteul, sacerdotis, sig+num Ermengards de Coscó, sig+num |[10] Petri, fili ejus, nos qui hanc cartam mandavimus scribi et firmavimus et a testibus firma-|[11]ri rogamus.

Sig+num Petri de Segura, sig+num Ermengards, uxoris |[12] sue, nos qui hoc[vj] *volumus et in perpetuum concedimus firmavimus, sicut superius scriptum est.*

[13] *Sig+num Balagarii, sig+num Agelete, sig+num Ferrarii |[14] Poncis Bernardi. Isti sunt testes.*

[15] *Bernardus de Cercós, presbiter, qui hoc scripsit et hoc signum* (signe) *inpressit, cum literis rasis |[16] et emendatis in X^{a}VIII^{a} linea, die et anno prescripto.*

1024 12 febrer 1297/98. *Trasllat d'un salconduit de l'11 de març de 1280/81 concedit per Pere de Palau a Guillem Llombard, el qual era acusat de l'ho-*

[vh] Ad lit.: *nos*
[vi] *canada*: Recipient de fusta encerclat de ferro, que té forma de tronc de con invertit i té el damunt pla amb dos brocs de diferent amplària, i serveix per beure al galet
[vj] Ad lit.: *h*

micidi d'un home de Balaguer anomenat Miró. A canvi del salconduit, dit Guillem havia pagat 140 sous jaquesos.

162r,1 *Pridie idus februarii, anno Domini MCCXC septimo. Hoc est translatum.*

2 *Noverint universi presentem paginam inspecturi quod ego, Petrus de Palacio, bajulus domini regis* |3 *in Camarasia, auctoritate dicte bajulie, et auctoritate sibi tradita et comissa a domino rege, guido* |4 *et assecuro ex parte domini regis vos, Guilelmum Lambart, filium Balagarii Lambart, ex illa* |5 *nominacione seu culpa que vobis fuit imposita racione cujusdam homicidii quod factum fuit in villa* |6 *Camarasie de quodam homine Balagarii nomine Miró. Ita ut vos, dictus Guilelmus Lambart, possitis* |7 *intrare et exire in villa Camarasie salve et secure, sine omni pena, criminali et civili. Salvo* |8 *tamen et retento quod faciatis querelantibus de vobis justicie complementum si aliquis de vobis con-*|9*questus in aliquo fuerit.*

Pro qua quidem assecuracione et guidatico, ego, predictus Petrus de Palacio, |10 *habui et recepi a vobis, dicto Guilelmo Lambart, ex parte domini regis, centum et quadraginta* |11 *solidos Jaccensium. De quibus bene fui solutus ad meam voluntatem.*

Actum est hoc quinto idus |12 *marcii, anno Domini M^o^CC^o^ octuagesimo.*

Sig+num Petri de Palacio, bajuli domini regis, |13 *qui hoc firmo et a testibus firmari rogo.*

Sig+num Bernardi Salsati, sig+num Berengarii de |14 *Alosio, testium.*

15 *Ego, Arnaldus de Barrillo, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num inposui.*

16 *Et instrumentum pergameni originale est penes Mariam, uxorem dicti Guilelmi Lambart, condam, que* |17 *est habitatrix castri de Sancta Linea.*

24 gener 1294. *Pere de Palau, batlle de Camarasa, absol Bernat de Maldà de certes faltes que li havien imputat Bernat de Bianya i Bernat del Prior en la seva inquisició. A canvi, l'interessat paga 60 sous jaquesos* **1025**

162r,18 *Noverint universi quod ego, Petrus de Palacio, bajulus Camarasie pro domino rege, auctoritate* |19 *michi concessa a dicto domino rege, de expresso consilio et voluntate Bernardi de Priore, jure periti de* |20 *Pontibus ac inquisitoris a predicto domino rege Aragonum judice delegato super facienda et de-*|21*terminanda inquisicione facta in villa Camarasie per Bernardum de Bianya et per eundem Bernardum de* |22 *Priore, ex certa sciencia mea absolvo, diffinio et remito vobis, Bernardo d·Amaldà, et vestris in perpetuum, omnes* ||**162v**,1 *et singulas peticiones, acciones, acusaciones et demandas, reales et*

personales, civiles et criminales, cujuscumque |[2] generis vel speciei sint, que contra vos et bona vestra competant aut possint competere domino regi |[3] predicto et michi ejus nomine, videlicet racione aliquorum excessuum, maleficiorum, vulnerum, rixarum, inju- |[4]riarum, percussionum, verbo vel facto illatarum seu factarum per vos contra quaslibet personas cujus-|[5]cumque condicionis vel dignitatis existant. Super injuriis et aliis maleficiis supra dictis, vel |[6] racione alterius cujuslibet maleficii vel excessus, civilis vel criminalis, in quo seu quibus vos fueritis |[7] in aliquo obligatus vel obnexius predicto domino regi, vel michi ejus nomine, occasione predictarum inqui-|[8]sicionum factarum in villa Camarase per Bernardum de Bianya et per Bernardum de Priore superius nomina-|[9]tos, scilicet de his que in dictis inquisicionibus continentur usque ad presentem diem qua predicte |[10] inquisiciones publicate fuerunt, que dies intitulatur XIº kalendas januarii, anno Domini millesimo CCº |[11] XCº secundo, faciens vobis et vestris, loco et nomine domini regis, firmam remissionem, absolu-|[12]tionem et diffinicionem et finem et pactum perpetuum de non petendo et de non agendo aliqua racione |[13] de omnibus et singulis supra dictis, ad bonum intellectum vestri et vestrorum.

Et confiteor et in |[14] veritate recognosco vobis, dicto Bernardo d·Amaldà, et vestris, quod racione hujusmodi absolucionis, difi-|[15]nicionis et remissionis, solvistis et dedistis michi, recipienti nomine domini regis predicti, et ego |[16] habui et recepi a vobis, sexaginta solidos Jaccensium, ex quibus omnibus ad totam meam volun-|[17]tatem vestri bene paccatus sum et contentus. Unde renuncio scienter excepcioni non habite, |[18] non recepte ac non numerate peccunie, et doli et excepcioni in factum.

Actum est hoc IXº |[19] kalendas februarii, anno Domini MºCCºXCº quarto.

Sig+num Petri de Palacio, |[20] sig+num Bernardi de Priore, predictorum, qui hoc concedimus et firmamus et a testibus firmari |[21] rogamus.

Sig+num Bernardi de Manso, sig+num Bernardi Calbet, testium.

[22] *Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num |[23] apposui.*

Documents sobre les salines de Camarasa (1214–1296)

1026 *Repartiment de l'aigua al llarg de la setmana.*

[163r,1] *Hec est rememoria de ipsa aqua de salines que fecit Guilelmus de Signons. Et tenet salines de reg.*

Et debet |[2] habere domine Raimunde ipsa aqua de predictas salinas de die sabbato ad vesperi usque die lunis matí, quando |[3] predicta aqua venit a partidone.

Et debet habere Borel et suis heredes de ipsa aqua que exirà de die |[4] lunis matí usque ad vesperi, Vª parte. Et debet habere Ollomar et suis heredes alia Vª parte.

Et Cibor |[5] et suis heredes alia Vª parte. Et Arnaldus Argot et suis heredes alia Vª parte. Et Cib¿rià? d·Alòs et suis |[6] heredes alia Vª parte.

Et de die lunis ad vesperi usque dimartis matí est ipsa aqua del pod: Pere Rog |[7] et suis heredes IIIIª parte. Et Pere Lopel et suis heredes alia IIIIª parte. Et Bernardus de Collo et suis heredes |[8] alia IIIIª parte. Et Pone Bernardi et suis heredes alia IIIIª. Et de predictas quatre partes, VIIIIª parte est |[9] de Ardeng.

Et de dimartis matí usque ad vesperi est medietate d·Altamir Benedet et suis heredes, et est |[10] Guilelmi de Signons et suis heredes IIIª parte, et Marcús et suis heredes alia IIIª parte, et Exabel et |[11] suis heredes alia IIIª parte. Et alia medietate est de Guerald Vidal, et de Pone Suner medietate, |[12] et alia medietate est de Guaseta et de Bernardo Vives et de illorum heredes.

Et de dimartz ad vesperi usque di-|[13]mercres matí est d·Evivalid. Pere Lopel et suis heredes IIIIª parte, Juxpert et suis heredes alia IIIIª parte, |[14] et Guilelmi de Signons et suis heredes alia IIIIª parte, et de Arnaldo Argot et suis heredes alia IIIIª parte.

Et |[15] de dimercres matí usque ad vesperi est ipsa aqua de Pardel, et sunt VII partes. Et est una parte de |[16] Mateu et suis heredes. Et alia parte de Arte¿m?per et suis heredes. Et est alia parte de Ramo[sic] *et suis heredes, |[17] et in ipsa parte abet Guilelmus de Signons et suis heredes IIIIª parte. Et est alia parte de Pone Suner et suis heredes. Et |[18] est alia parte de Pere Lopel et suis heredes. Et est alia parte de Arnaldo Guilabert et suis heredes. Et est alia parte de Pere |[19] Cibrià et suis heredes, et in ipsa parte habet Pere Rog Vª parte.*

Et de dimercres ad vesperi usque digous |[20] matí est ipsa aqua de quartés, et sunt XVI partes. Et est una parte de Godmir et de Pere Bernardi Jo¿annis?, et in ipsa parte |[21] abet Pere Cibrià et suis heredes ipsa medietate. Et est alia parte de Arnaldo Argot et suis heredes. Et est alia parte de |[22] Mascaró et suis heredes. Et Arnaldus Guilabert et suis heredes dues partes. Et Pere Cibrià et suis heredes alia parte. |[23] Et Sancte Marie Ripol III partes, et in ipses partes habet Bernardus Radmir et suis heredes IIIª parte. Et Raomo et suis |[24] heredes VII partes.

Et de digous matí usque ad vesperi est ipsa aqua, medietate de Locard et suis here-|[25]des. Et alia medietate est duas partes, et IIIIª parte de Arnaldo Ollomar et suis heredes, et alia parte est de Borraces.

163v,1 *De ipsa aqua de salines habeat domini rex medietate, et Pladiano et fratres suis alia medietate, |[2] del digous ad vesperi usque die veneris matí.*

[3] *Et de divenres matí usque ad vesperi est ipsa aqua de Girmanós, et sunt IIII partes. Et est Iª parte de |[4] Godmir et de Pere Bernardi Jo¿annis?. Et est alia parte de Pladià et suis heredes. Et alia est de Pere Lopel et suis he-|[5]redes. Et est alia parte de Evischol et suis heredes.*

[6] *Primo dominico est de rex, II° dominico est de Altemir Benedet et suis heredes, III° dominico est d·Avivalid* |[7] *et suis heredes, IIII° dominico est de Locard et suis heredes.* -

[8]*Instrumentum Bernardi de Conques.*

1027 26 maig 1294. *Venda*

163v,[9] *Notum sit cunctis quod ego, Bernardonus de Conques, per me et omnes meos, vendo et presencialiter trado* |[10] *vobis, Bernardo de Conques, patri meo, et vestris, quandam salinam in salinis Camarasie, cum aqua et cum omnibus* |[11] *juribus suis. Que affrontat in vobis, emptore, de duabus partibus. Sicut affrontat et terminat, sic vendo* |[12] *vobis et vestris dictam salinam, cum introitibus et exitibus et cum omnibus juris et pertinenciis. Et* |[13] *recepi a vobis in precio hujus vendicionis viginti quinque solidos Jaccensium, de quibus ad meam voluntatem* |[14] *vestri bene paccatus fui. Unde renuncio omni excepcioni non numerate peccunie, et doli, et mino-*|[15]*ris precii, et decepcionis ultra dimidiam, et omni alii legi et juri. Et si plus valet hec prefata* |[16] *vendicio amplius precio supra dicto, multum vel parum aut totidem, totum habeatis vos, emptor, et vestri semper* |[17] *ex irrevocabili dono meo. Et sic enim, a jure meo et dominio, dictam salinam excio, et in vestrum vestrorumque jus* |[18] *et dominium eam transfero atque mito, sine omni retencione mea et omnium successorum meorum. Salvo tamen quod vos,* |[19] *emptor, et vestri, faciatis michi et meis successoribus unum almut salis annuatim censualem. Promitens inde* |[20] *vobis et vestris facere bonam et legalem guarenciam contra omnes personas, ante causam et in causam et post causam, in jure et extra jus, et ubique.*

Actum est hoc VII° kalendas junii, anno Domini M°CC°XC° quarto.

Sig+num Bernardoni de |[21] *Conques, venditoris, qui hoc firmo et a testibus firmare rogo.*

Sig+num Bernardi Pelicer, sig+num Bernardi |[22] *Agilet, testium.*

[23] *Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num apposui.*

1028 *Declaració de Bernat de Conques*

163v,[25] *Et dictus Bernardus de Conques dixit se habuisse alia instrumenta de salinis quas possidet in loco salinarum,* |[26] *set perdidit ea casu fortuito, scilicet per latrocinium factum de nocte de dictis instrumentis et aliis rebus suis.* -

164r,[1]*Instrumenta Guilelmi Bageí.*

1029 29 novembre 1277. *Venda*

164r,2 *Notum sit cunctis quod nos, Guilelmus de Colello, et uxor mea, Anglesia, uterque nostrum in solidum, per nos et |3 omnes nostros, cum hoc presenti instrumento vendimus et specialiter tradimus vobis, Petro Bayaini, et vestris et quibus |4 volueritis, quartam partem unius saline quam habemus in salina de na Calbeta. Et affrontat in Laurencio Lopelli |5 et in torrente et in cequia. Et vendimus vobis in alio loco aliam quartam partem quod habemus in vestra salina, |6 cum aqua ei pertinente. Et affrontat in Bernardo Baiaini et in Raimundo Bagaini et in vobis, emptore. Quantum |7 iste dicte affrontationes includunt et ambiunt, sic vendimus vobis et vestris dictas salinas, cum introitibus et |8 exitibus et cum omnibus suis juribus et pertinenciis. Et recepimus inde a vobis in precium vendicionis hujus |9 septem solidos Jachensium bone monete ternii, quos a vobis habuimus et recepimus, et inde ad nostram voluntatem |10 vestri bene paccati fuimus. Renunciantes omni excepcioni non numerate peccunie, et doli, et beneficio divi-|11dende accionis. Et si prefata vendicio valet plus predicto precio, vel in antea valebit, parum vel |12 multum, totum in plana donacione vobis et vestris damus. Et etiam renunciamus illi legi que corrigit decepcionem |13 ultra dimidiam justi precii, et omni alii legi [et] juri. Et sic, de nostro nostrorumque jure, posse et tenedone |14 dictam vendicionem excimus et in vestrum vestrorumque jus, posse et tenedonem corporalem eam mitimus, |15 francam et quitiam, sine omni nostro nostrorumque retentu. Promitentes vobis et vestris facere bonam et legalem |16 guarentiam contra omnes personas, ante causam et in causam et post causam, in jure et extra jus. Et ad hoc obli-|17gamus inde omnia bona nostra, mobilia et inmobilia, ubicumque sint et ubique habita et habenda.*

Et ad majorem |18 vestram securitatem, ego, prefata Anglesia, renuncians Velleyano, juro omnia predicta et singula rata |19 ac firma habere et in aliquo non violare nec eciam contravenire. Sic Deus me adjuvet et hec sancta crux + |20 Domini, et IIII^{or} *Dei evangelia coram me posita et mea manu tacta.*

Actum est hoc III° *kalendas decembris, anno |21 Domini M*^{o}*CC*^{o}*LXXVII*^{o}.

Sig+num Guilelmi de Colello, sig+num Anglesie, uxoris ejus, jura-|22te, venditorum, qui hoc firmamus et a testibus firmari rogamus.

Sig+num Balagarii Tartayl, sig+num |23 Bernardi Cudós, testium.

24 *Arnaldus de Barrillo, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et hoc sig*(signe)*num feci, de man-|25dato domini Hugonis, archidiachoni sedis Urgellensis.*

2 febrer 1261. *Venda* **1030**

164v,1 *Notum sit cunctis quod ego, Petrus Ferrarii, per me et [omnes] meos, presentes et futuros, vendo et presencialiter |2 trado tibi, Petro de Bayaini, et tuis et quibus volueritis in perpetuum, terciam partem cujusdam saline in salinis |3 Camarasie. Que affrontat in torrente, et in cequia Arnaldi Lopelli, et in Arssendis de Sancto Justo. Quantum |4 dictis*

affrontacionibus includitur et terminatur vendimus tibi et tuis, cum introitibus et exitibus, fruc-|[5]tibus, melioramentis cunctisque suis pertinenciis, terciam partem superius memoratam. Recepi autem a te |[6] in hujus vendicionis precium II solidos Jachensium bone monete terni. Quos de te habui et recepi et bene |[7] inde ad meam voluntatem de te paccatus fui. Renuncians omni excepcioni peccunie non habite et doli. |[8] Et si plus valet modo hec venditio vel plus ab inde valebit, multum vel parum aut totidem ultra |[9] dictum precium, quantumcumque sit, totum habeas tu, emptor, et tui, ex meo dono gratuito et liberi. |[10] Et sic, a meo jure et dominio ac corporali possessione eicio et in tuum jus et dominium ac |[11] corporalem possessionem transfero, absque omni meo meorumque retentu, ab omni censu franquam, liberam |[12] et inmunem. Et ego et mei erimus tibi et tuis legales et guirentes contra cunctas personas, ante causam |[13] et in causam ac post causam, semper et ubique.

Actum est hoc IIII° nonas februarii, anno Incarna-|[14]cionis Domini M^o^CC^o^LX^o^.

Sig+num Petri Ferrarii, qui hoc firmo et a testibus firmari rogo.

[15] *Sig+num Bartolomei Ferrarii, sig+num Bonanati S¦o¦gonis, testium hujus rey.*

[16] *Pascasius Cijarii, diachonus, hoc scripsit et hoc sig*(signe)*num fecit, vice Petri de Sancto |[17] Justo, capellani Camarase, die et anno prescriptis.*

1031 16 novembre 1288. *Venda*

164v,[18] *Notum sit cunctis quod ego, Arnaldonus Lopelli, per me et omnes meos, vendo et trado presencialiter vobis, Guilelmo Bayaí, et vestris, |[19] duas salinas in salinario Camarasie. Quarum una affrontat in vobis, emptore, et in Raimundo Marcús et in torrente. Alia |[20] affrontat in vobis, emptore, et in torrente et in Bernardo Bayaí. Sicut affrontat et terminat, sic vendo vobis et |[21] vestris dictas salinas, cum aquis eisdem pertinentibus, et cum introitibus et exitibus, et cum omni pleno jure |[22] meo, pro decem et septem solidis Jachensium. De quibus omnibus ad meam voluntatem vestri bene paccatus fui. |[23] Unde renuncio omni excepcioni non numerate peccunie, et doli, et minoris precii, et decepcionis ultra ||***165r**,[1] *dimidiam, et omni alii legi et juri. Et sic enim, a jure nostro et dominio dictas salinas excio et in vestrum |[2] vestrorumque jus et dominium eas transfero, francas et quietas, sine aliqua mea retencione et omnium suc-|[3]cessorum meorum. Promitens vobis et vestris facere bonam et legalem guarenciam contra omnes personas, ante |[4] causam et in causam et post causam, in jure et extra jus et ubique.*

Actum est hoc XVI° kalendas decembris, anno |[5] Domini millesimo CC^o^LXXX VIII°.

Sig+num Arnaldi Lopelli, venditoris, qui hoc firmo et a testibus fir-|[6]mare rogo.

Sig+num Guilelmi Company, sig+num Arnaldi Marcús, testium.

[7] *Ego, Arnaldus de Barrillo, notarius publicus Camarase, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num inposui.*

25 novembre 1242. *Venda* 1032

[165r,8] *Pateat cunctis quod nos, Sancia Lauradora et filia ejus, Calba, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes* |[9] *nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Petro Baiaini, et vestris, quandam salinam in sa-*|[10]*linari de Camarasa. Que affrontat ex I^a^ parte in Ferrario Baiaini, de II in Raimundo Gizperti, de III^a^ in Petro* |[11] *de ça Porta, de IIII^a^ in cequia. Quantum dictis affrontacionibus includitur et terminatur, sic ven-*|[12]*dimus vobis dicto, et vestris et cui vel quibus volueritis, dictam salinam ab integro, franquam, liberam et quietam* |[13] *ab omni censu, et cum introitibus et exitibus et fructibus et melioramentis, cunctisque suis pertinenciis. Et re-*|[14]*cepimus inde in precio hujus vendicionis VIII° solidos Jachensium bone monete terni, ex quibus omnibus fuimus bene* |[15] *vestri paccate nostre voluntati. Renunciantes omni excepcioni non numerate peccunie, et doli, et omni bene-*|[16]*ficio dividende accionis, et majoris precii, et decepcionis ultra dimidiam, et omni auxilio legis et consue-*|[17]*tudinis. Et si plus valet hec vendicio modo vel plus ab inde valebit, multum vel parum aut totidem* |[18] *ultra dictum precium, quantumcumque sit, totum habeatis vos, hemptor, et unde semper ex irrevocabili dono nostro* |[19] *et inconcusso. Sic enim, a nostro jure eicimus et in vestro jure et dominio ac corporali possessione transferimus,* |[20] *sine omni nostra retencione et omnium successorum nostrorum. Et nos et nostri erimus inde vobis et vestris legales gui-*|[21]*rentes contra omnes personas.*

*Actum est hoc VII° kalendas decembris, anno Dominice Incarnacionis M^o^CC^o^XL^o^* |[22] *II°.*

Sig+num Sancie Lauradore, sig+num Calbe, filie ejus, qui hoc firmamus et a testibus firmari rogamus.

[23] *Sig+num Ferrarii Baini, sig+num Ferrarii Alg¦à¦s, testes sunt hujus rey.*

[24] *Guilelmus Salsati, presbiter, qui hoc scripsit et hoc sig*(signe)*num impressit die et anno prescripto.*

8 novembre 12¦5¦9.[vk] *Venda* 1033

[165v,1] *Notum sit cunctis quod nos, Maria de Alosio, uxor Raimundi de Alosio, quondam, et Anglesia et Sancia, filie ejus, quisque* |[2] *nostrum in solidum, per nos et omnes*

[vk] Coincideix amb el resum **1056** llevat que aquí diu any 1259 mentre que en el resum diu 1269. L'any 1259 és més versemblant ja que és més proper a les altres actuacions que coneixem del mateix notari, que daten del 1260 i 1261 (**1030** i **1038**), i a un altre acte de la mateixa atorgant, que data de l'any 1261 (**1042**)

nostros, vendimus et corporaliter in presenti tradimus tibi, Petro Baiaini, et tuis |[3] et quibus volueritis in perpetuum, duas salinas cum salinario[vl] *que ibi est et pertinet. Que saline sunt in salinario Ca-|[4]marase. Quarum una affrontat in Guilelmo Urimani et in Guilelmo Tartail. Alia vero affrontat in Raimundo |[5] Ferrario, quondam, et in Guilelmo Tartail. Quantum dictis affrontacionibus predictarum salinarum [et] prefati salinarii*[vl] *|[6] includitur et terminatur, vendimus tibi et tuis in eternum, ab omni censu franquas, liberas et inmunes, cum |[7] introitibus vero et exitibus, fructibus, melioramentis cunctisque suis pertinenciis, et cum omnibus ad easdem salinas |[8] et salinario*[vl] *pertinentibus. Recepimus autem a te in hujus vendicionis precium XIII solidos Jachensium bone |[9] monete terni. Quos de te habuimus et recepimus et bene inde ad nostram voluntatem de te pacate fuimus. |[10] Renunciantes excepcioni peccunie non habite, et doli, et omni beneficio dividende accionis, et minoris precii, |[11] et decepcionis ultra dimidiam, et legis et consuetudinis. Vendimus inquam prefatas salinas cum salinario*[vl] *|[12] tibi et tuis, videlicet racione cujusdam debiti quod Raimundus de Alosio, quondam vir meus et pater dicte Anglesie |[13] et Sancie, debebat Arnaldo Pedricii. Et si plus valet modo hec vendicio vel plus ab inde valebit, |[14] multum vel parum aut totidem ultra dictum precium, quantumcumque sit, totum habeas tu, emptor, et tui, |[15] ex nostro dono gratuito et liberi. Et sic, a nostro jure et dominio ac corporali possessione eicimus |[16] et in tuum jus et dominium ac corporalem possessionem transferimus, absque omni retentu nostri et nostrorum. |[17] Et nos et nostri erimus inde tibi et tuis legales et guirentes contra cunctas personas, ante causam et in causam |[18] ac post causam, semper et ubique.*

Actum est hoc VIº idus novembris, anno Incarnacionis Domini |[19] MºCCºLºIXº.

Sig+num Marie de Alosio, sig+num Anglesie, sig+num Sancie, filiarum ejus, qui hoc firmamus et a testibus firmari rogamus.

[20] *Sig+num Balagarii Bernat, sig+num |[21] Petri de Gamiçano, testium hujus rey.*

[22] *Pascasius Cijarii, diachonus, hoc scripsit et hoc sig*(signe)*num fecit, vice Petri de Sancto |[23] Justo, capellani Camarasie, die et anno prescriptis.*

1034 5 maig 1263. *Venda*

166r,[1] *Notum sit cunctis quod nos, Johannes Gorgolinii, et Maria, uxor ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes nostros, vendimus et |[2] presencialiter tradimus vobis, Petro Bagaýnii, et vestris et quibus volueritis in perpetuum, unam salinam quod ego, dict[us]*[vm] *Johannes, habeo in |[3] torrente sali[na]rum*[vn]*, vel fratri nostri debet habere. Que affrontat in saline Sancte Marie Bellipodii et in torrente et in |[4] Guilelmo*

[vl] *salinarium*: Aquí voldria dir algun petit edifici per guardar la sal aixoplugada
[vm] Ad lit.: *dicti*
[vn] Ad lit.: *salianarum*

Borrelli et in Dominico de Besaldú. Quantum dictis affrontationibus includitur et terminatur, sic vendimus vobis et |[5] *vestris, cum aquis quod habere debet, cum introitibus et exitibus, fructibus et melioramentis cunctisque suis pertinenciis. Et* |[6] *recepimus autem in precio hujus vendicionis IIII*^{or} *solidos Jachensium bone monete terni, ex quibus omnibus de vobis* |[7] *habuimus et recepimus et bene inde ad nostram voluntatem paccati fuimus. Renunciantes omni excepcioni non nu-*|[8]*merate peccunie et doli. Et si plus valet* [vo] *modo hec vendicio vel plus ab inde valebit, multum vel* |[9] *parum au·totidem ultra dictum precium, quantumcumque sit, totum habeatis vos, emptor, et vestri semper, ex nostro* |[10] *dono gratuito et libenti. Sic enim, a nostro jure eicimus et in vestrum jus et dominium et corporalem possessionem* |[11] *transferimus, absque omni retencione nostra et omnium successorum nostrorum. Et nos et nostri erimus inde vobis et vestris* |[12] *legales girentes contra omnes personas, ante causam et in causam et post causam, in jure et extra jus et ubique.*

Et ut firmus |[13] *atendatur, ego, Maria prelibata, juro per Deum et crucem Domini + et IIII*^{or} *evangelia corporaliter a me tacta,* |[14] *hec omnia predicta et singula atendere et complere et non in aliquo contra venire nec in violare racione do-*|[15]*tis vel sponsalicii vel aut¦er¦is cause.*

Actum est hoc III° *nonas madii, anno Incarnacionis Domini* |[16] *M*^{o}*CC*^{o}*LX*^{o} *tercio.*

Sig+num Johannis Gorgolí, sig+num Maria, uxor ejus, qui hoc firmamus et a testibus fir-|[17]*mari rogamus.*

Sig+num Bernardi Gizpert, sig+num Petri Textor, testium.

[18] *Petrus de Pallacio, notarius publicus Camarase, hoc scripsit et hoc sig*(signe)*num fecit die et anno prefixis.*

23 abril 1273. *Venda* **1035**

166r,[19] *Notum sit cunctis quod ego, Raymundus Marcucii, et ego, Guilelma, uxor ejus, quisque nostrum in solidum,* |[20] *per nos et omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Petro Bayainii, ac vestris, quandam salinam in* |[21] *torrente salinarum Camarase. Que affrontat in Raimundo Lopelli et in Raimunda Bayaína et in ripa. Sicut in his* |[22] *affrontationibus includitur et terminatur, sic vendimus vobis et vestris, cui vel quibus volueritis in perpetuum, dictam sali-*|[23]*nam ab integro, cum introitibus et exitibus, fructibus et melioramentis cunctisque suis pertinenciis. Et franquam ac* |[24] *quietam ab omni censu. Et recepimus inde in precio hujus vendicionis novem solidos Jachensium bone [m]o-*|[25]*nete*[vp] *terni, ex quibus omnibus bene vestri paccati fuimus nostre voluntati. Renunciantes omni excepcioni non* |[26] *numerate peccunie, et doli, et beneficio dividende*

[vo] Duplicat
[vp] Ad lit.: *nonete*

*accionis ac minoris precii, et decepcionis ultra dimidiam, |[27] et omni auxilio legis et consuetudinis. Et si plus valet hec vendicio modo vel plus ab inde valebit, ||**166v**,[1] multum vel parum aut totidem ultra dictum precium, quantumcumque sit, totum habeatis vos, emptor, et |[2] vestri semper, ex nostro dono gratuyto et libenti. Sic enim, a nostro jure et dominio dictam salinam eicimus et in |[3] vestrum jus et dominium ac corporalem possessionem vestram et vestrorum eam transferimus, sine omni nostro retentu et |[4] omnium successorum nostrorum. Et nos ac nostri erimus inde vobis et vestris semper legales guirentes contra omnes |[5] personas, ante causam et in causa et post causam, in jure et extra jus et ubique, ad majorem vestram vestrorumque |[6] securitatem.*

*Ego, Guilelma predicta, renuncians Velleyano, nuda ac propria manu mea juro per Deum et |[7] crucem Domini quod nunquam contra hanc cartam veniam aliquo jure, scripto vel non scripto, racione dotis vel |[8] sponsalicii sive alterius cujuslibet cause. Sic Deus me adjuvet et hec sancta crux + et IIII*or *eu-|[9]vangelia corporaliter a me tacta.*

*Actum est hoc VIIII kalendas madii, anno Incarnacionis Domini |[10] M*o*CC*o*LXX*o *III*o*.*

Sig+num Raimundi Marcucii, sig+num Guilelme, uxoris ejus, qui hoc |[11] firmamus et a testibus firmari rogamus.

Sig+num Arnaldi Zabaterii, sig+num Arnaldi |[12] Guilaberti, testes sunt hujus rey.

[13] *Guilelmus Martini hoc scripsit et huc sig*(signe)*num fecit, vice Berengarii de Boxadós, |[14] capellani Camarase, die et anno prescripto.*

1036 13 febrer 1295. *Donació a cens*

166v,[15] *Notum sit cunctis quod ego, Raymundus Oldomar, filius quondam Guilelmi Oldomar, per me et omnes meos, dono et trado |[16] ad censu vobis, Guilelmo Bagaýni, filio quondam Petri Bayayni, et vestris, quasdam salinas cum cloto et aqua et cum universis |[17] juribus dictas salinas pertinentibus, in salinis Camarasie. Que affrontant in vobis, emptore, in circuitu, et in Raimundo Marcuz. |[18] Sicut afrontant et terminant, sic [d]ono*[vq] *vobis et vestris dictas salinas, cum introitibus et exitibus, et cum omnibus juribus suis |[19] et pertinenciis, ut dictum est superius. Tali condicione quod vos et vestris faciatis michi et meis quindecim fanequas |[20] salis bone, nitide ad rectam mensuram Camarasie, anunciantes censuales in festo Sancti Michaelis mensis |[21] septembris. Et sic enim, a jure meo et dominio et possessione, dictas salinas excio et in vestrum vestrorumque jus et dominium |[22] eas transfero acque mito, sine omni retencione mea et omnium sucessorum meorum, ad omnes vestras vestrorumque volunta-|[23]tes in perpetuum faciendas. Vos tamen et vestri faciendo michi et meis dictum censum, ut dictum est superius.*

[vq] Ad lit.: *nono*

[24] *Actum est hoc idus februarii, anno Domini M^o^CC^o^XC^o^ quinto.*

Sig+num Raimundi Oldomar predicti, qui hoc firmo et |[25] a testibus firmare rogo.

Sig+num Petri Agostí, sig+num Arnaldi Alegret, testium.

[26] *Ego, Arnaldus Argot, notarius publicus Camarasie, hoc scripsi et meum sig*(signe)*num apposui.*

8 setembre 1256. *Venda* **1037**

167r,[1] *Notum sit cunctis quod nos, Jacobus Messeguer, et uxor ejus, Bernada, per nos et per omnes nostros, vendimus et |[2] presentaliter tradimus vobis, Raimundo de Alosio et uxore vestre, Marie, et vestris et quibus volueritis, duas salinas in |[3] salinario Camarasie. Que affrontant in Raimundo Ferrarii et in vobis, emptoribus, et Petro Iriman, juniori. Quantum dictis affrontacionibus in-|[4]clude¦s¦? et terminant, vendimus vobis et vestris dictas salinas ab integro, francas et liberas omni censu, cum introitibus, |[5] exitibus, fructibus et melioramentis cunctisque suis pertinenciis. Et recepimus inde in precio hujus vendicionis |[6] duodecim solidos Yachensium bone monete terni, quos a vobis habuimus et recepimus et bene inde ad nostram voluntatem pacati |[7] fuimus. Et si plus valet hec vendicio modo vel plus ab inde valebit, multum vel parum aut totidem ultra dictum precium, |[8] quantumcumque sit, totum habeatis vos, emptores, et vestri semper, ex nostro dono gratuito et libenti. Et sic enim, a nostro |[9] jure et dominio eicimus et in vestrum jus et dominium ac corporalem possessionem vestram vestrorumque mitimus et transferimus, |[10] sine omni nostro retentu et omnium successorum nostrorum. Et nos et nostri erimus inde semper vobis et vestris leguales girentes |[11] contra omnes personas.*

Ac[sic] *mayorem autem vestram vestrorumque* [vr] |*securitatem, damus vobis et vestris fidejussorem salvitatis Petrum Ferrarii*|, |[12] *patrem dicte Bernade, qui vobis et vestris faciat bene et in pace dictas salinas tenere et habere et expletare et |[13] possidere. Ego autem, Petrus Ferari predictus, per me et omnes meos, facio et conçedo libenter hanc fidejussionem salvi-|[14]tatis vobis, dictis, et vestris, ut superius dictum est, bona fide promitens, inquam, quod faciam vobis, dictis, et vestris, tenere |[15] et habere bene et in pace dictas salinas, et expletare ac omni tempore possidere.*

Actum est hoc VI° idus septembris, anno |[16] ab Incarnacionis[sic] *Domini M^o^CC^o^ L^o^VI^o^.*

Sig+num Jacobi Meseguer, sig+num Bernade, uxoris ejus, sig+num |[17] Petri Ferer, qui hoc firmamus et a testibus firmari rogamus.

Sig+num Guilelmi Bernadel, sig+num Petri Agelet, testes |[18] sunt hujus rey.

Sig+num Guilelmi d·Artesa, sig+num Balagari Rossel, juvenis, qui viderunt firmare dictam |[19] Bernadam.

[vr] Cancel·lat: *mitimus et transferimus sine omni nostro retentu et omnium*

[20] *Giylelmus Martini hoc scripsit et hoc sig*(signe)*num impresit die et anno prescripto, jusu Petri de Sancto Justo, |[21] capellani Camarasie.*

1038 19 desembre 1260. *Venda*

167r,[22] *Notum sit cunctis quod nos, Petrus Fils, et uxor ejus, Bonafilya, quisque nostrum in solidum, per nos et omnes |[23] nostros, presentes pariter et futuros, vendimus et presencialiter tradimus tibi, Petro Baiaini, et tuis et quibus |[24] volueris in perpetuum, quandam salinam in salinario Camarase, cum media VII^a aque, quam dividimus |[25] cum Petro Burro, excepto tamen V^o quem accepit Guilelmus Rosselli, et cum media quarta aque, quam di-|[26]vidimus cum Petro Burro. Que salina affrontat in Raimundo de Coscol, et in torrente, et in Ferrario Baiaini |[27] cum suis herdibus*[sic]*, et in Ferrario Baiayni. Quantum dictis affrontacionibus includitur et terminatur, vendimus |[28] tibi et tuis in eternum cum introitibus et exitibus, fructibus, melioramentis cunctisque suis pertinenciis. Re-||***167v**,[1]*cepimus autem a vobis in hujus vendicionis precium XIII solidos Yachensium bone monete terni. Quos de |[2] te habuimus et recepimus et bene inde ad nostram voluntatem ¿de? paccati fuimus. Renunciantes omni ex-|[3]cepcioni peccunie non habite et doli. Et si plus valet modo hec vendicio vel plus ab inde valebit, |[4] multum vel parum aut totidem ultra dictum precium, quantumcumque sit, totum habeas tu, emptor, et |[5] tui, ex meo dono gratuito et libenti. Et sic, a nostro jure et dominio ac corporali possessione ei-|[6]cimus et in tuum jus et dominium ac corporalem possessionem transferimus, absque omni nostro nostrorumque |[7] retentu, ab omni censu franquam, liberam et inmunem. Et nos et nostri erimus inde tibi et tuis |[8] legales et guirentes contra cunctas personas, ante causam et in causam ac post causam, semper et ubique.*

In-|[9]super, ego, Donafilya predicta, juro per Deum et crucem Domini + ac IIII^{or} evangelia cor-|[10]poraliter a me tacta quod nunquam contra hanc vendicionem veniam, neque per me neque per interpositam |[11] personam, set dicta vendicio sit a me semper stabile atque firma.

Actum est hoc XIIII° kalendas |[12] januarii, anno Incarnacionis Domini M^{o}CC^o LX°.

Sig+num Petri Fils, sig+num |[13] Bonafilie, uxor ejus, qui hoc firmamus et a testibus firmari rogamus.

[14] *Sig+num Bernardi Gaveti, sig+num Bernardi Sunyerii, testium.*

[15] *Pascasius Cijarii, diachonus, hoc scripsit et huc sig*(signe)*num fecit, vice Petri |[16] de Sancto Justo, capellani Camarase, die et anno prescriptis.*

1039 25 agost 1264. *Donació a cens*

167v,17 *Notum sit cunctis quod nos, Guilelmus Loreti, et Sibilia, uxor ejus, quisque nostrum in solidum, per nos |18 et per omnes nostros, damus atque concedimus et presencialiter tradimus vobis, Petro Bagaýni, et vestris ac |19 quibus volueritis in perpetuum, totum nostrum jus cujusdam saline in torrente salinarum Camarase, quam dividimus |20 cum Dominico de Besaldú et cum Ferrario de Rubió. Que afrontat in ¦Raimundo¦ Lopelli, et in Ferrario Baga-|21hini, et in Petro Erimanii, hac in vobis, receptor. Quantum dictis affrontacionibus includitur et terminatur, |22 sic damus vobis et vestris totum nostrum jus, scilicet medietatem, cum aquis quod haberet*[sic] *debet et cum introi-|23tibus et exitibus, fructibus et melioramentis cunctisque suis pertinenciis. Predictam donacionem facio vobis |24 et vestris sub tali tamen pacto ut vos et vestri faciatis nobis et nostris annuatim censuales IIIIor ||***168r,1** *faneques de sal pesols*[re]*, et detis nobis ad torrente salinarum dictam sal. Et non eligatis alium patronum vel domi[n]um*[vs] *nisi |2 nos et successores nostros. Sic enim a nostro jure eicimus et in vestrum jus et dominium et corporalem possessionem trans-|3ferimus absque omni retencione nostra et omnium successorum nostrorum. Et nos et nostri eicimus*[sic] *inde vobis et vestris lega-|4[l]es guirentes contra omnes personas, ante causam, in causam et post causam, in jure et extra jus et ubique.*

Actum |5 [e]st hoc VIIIo kalendas septembris, anno Incarnacionis Domini MoCCo LXoIIIIo.

Sig+num Guilelmi Loret, |6 sig+num Sibilia, uxor ejus, qui hoc firmamus et a testibus firmari rogamus.

Sig+num Ferrarii Gilamet, |7 sig+num Guilelmi Perpinyà, testium.

8 *Petrus de Palacio, notarius publicus Camarase, hoc scripsit et hoc sig*(signe)*num fecit die et anno |9 prefixis.*

24 gener 1266/67. *Donació a cens* **1040**

168r,10 *[S]it notum cunctis quod nos, Ferrarius de Rubió, et Maria, uxor ejus, et Domingo de Besuldo, quisque nostrum in |11 [so]lidum, per nos et omnes nostros, damus ad censum vobis, Petro Bagaý, unius saline medietatem in |12 [s]alinario Camnarase. Sub censu IIIIor fanecharum salis.*

Actum IXo kalendas februarii, anno Domini |13 [Mo]CCoLXoVIo.

16 març 1278/79. *Venda* **1041**

168r,14 *Quod ego, Petrus de Colello, per me et meos, vendo et presencialiter trado vobis, Guilelmo Baiayni, et |15 vestris, quandam salinam meam in salinario Camarase, sine aqua ⌊et cum⌋. Et recepi a vobis III ss. |16 Jachensium.*

[vs] Ad lit.: *dominium*

Actum est hoc septimo decimo kalendas aprilis, anno Domini M°CC°LXX°VIII°.

1042 9 gener 1261. *Donació a cens*

168r,17 *Quod ego, Maria de Alosio, uxor quondam Raimundi de Alosio, per me et per omnes meos, dono tibi, Petro* |18 *Bajayni, et tuis et quibus volueris in perpetuum, omnes salinas quas ego et vir meus, Raimundus* |19 *de Alosio, quondam, habemus et tenemus seu eciam habere debemus in salinario Camarase racione* |20 *Raimundi de Castelione, cum aqua que pertinet eis, et cetera. Sub hoc pacto ut tu et tui facia-*|21*tis inde Raimundo de Castilione annuatim duas fanechas salis perpetuo censuales, et cetera.*

22 *Actum est hoc V° idus januarii, anno Incarnacionis Domini M°CC°LX°.*

1043 27 setembre 1264. *Venda*

168v,1 *Quod ego, Gavet, per me et ⌊omnes⌉ meos, vendo et presencialiter trado vobis, Petro Bagaý, et* |2 *vestris, unam salinam in salinario Camarase, et cetera. Et recipio inde in precio hujus* |3 *vendicionis novem solidos Jaccensium, et cetera.*

Actum V kalendas octobris, anno Domini M° |4 *CC°LX°IIII°.*

1044 ⌊29⌉? octubre 1242. *Venda*

168v,5 *Quod nos, Guilelmus Loreta, et Sibilia, uxor ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et* |6 *per omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Petro Bayani, et vestris, quandam salinam* |7 *in salinarias de Camarasa, et cetera. Et recepimus inde in precio hujus vendicionis XI solidos* |8 *Jachensium.*

Actum IIII°[vt] *kalendas novembris, anno Dominice Incarnacionis M°CC°XLII°.*

1045 6 setembre 1242. *Venda*

168v,9 *Quod nos, Sancia Tartala, et Guilelmus et Dulcia, filii ejus, quisque nostrum in solidum,* |10 *per nos et per omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Petro Baiayni, et vestris,* |11 *duas salinas in salinari de Camarasa, et cetera. Et recepimus inde in precio hujus ven-*|12*dicionis XVII solidos Jachensium.*

Actum est hoc VIII° idus septembris, anno Dominice In-|13*carnacionis M°CC° XL°II°.*

1046 19 gener 1261/62. *Venda*

[vt] Quelcom dubtós; també podria ser *III°*

168v,14 *Quod nos, Raimundus Martí, et Balagaria, uxor ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes |15 nostros, vendimus et presencialiter tradimus tibi, Petro Bagaini, et tuis [et quibus volueris in perpetuum, quartam partem quadam salinam que habemus in torrente salinarum], et cetera. Pro precio II ss. |16 Jacensium.*

Actum XIIII° kalendas februarii, anno Domini MCCLXI°.

19 gener 1260. *Venda* 1047

168v,17 *Quod ego, Petrus d·Alegra, per me et omnes meos, presentes pariter et futuros, vendo et |18 presencialiter trado tibi, Petro Bagaini, et tuis [et quibus volueris in perpetuum, quandam salinam in salinario de Camarasa] et cetera. Pro precio VIII° denariorum Jaccensium.*

Actum |19 VIII° kalendas augusti, anno Incarnacionis Domini M°CC°LX°.

12 maig 1275. *Venda* 1048

168v,20 *Quod ego, Ferrarius Bayaini, et ego, Barchinona, uxor ejus, quisque nostrum in solidum, per nos |21 et omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Petro Bayaini, et vestris, unam sal-|22inam in torrente salinarum Camarase, et cetera. Pro precio XXIIII solidorum Jachensium.*

Actum |23 IIII° idus madii, anno Incarnacionis Domini MCCLXX quinto.

27 novembre 1263. *Venda* 1049

169r,1 *Quod nos, Maria, uxor Petri Ra¦nm¦ir, quondam, et Raimunda et Maria, filies*[sic] *ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et per |2 [o]mnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Petro Bagaini, et vestris et quibus volueritis in perpetuum, |3 [d]uas salinas in torrente salinarum, et cetera. Pro precio IIII*or *solidorum Jaccensium.*

Actum V kalendas decembris, anno |4 [I]ncarnacionis Domini MCCLX tercio.

15 octubre 1263. *Venda* 1050

169r,5 *Quod nos, Guilelma, uxor Arnaldi Mascaró, quondam, et Raimundus, filius ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes |6 [n]ostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Petro Bagaini, et vestris et quibus volueritis in perpetuum, duas salinas |7 [in] torrente salinarum Camarase, et cetera. Pro precio XXIII solidorum Jaccensium.*

Actum idus octobris, anno |8 [In]carnacionis Domini MCCLX° tercio.

18 abril 1295. *Venda* 1051

169r,9 [*Quod*] *ego, Arnaldus Ferrarii, per me et omnes meos, vendo et presencialiter trado vobis, Guilelmo Bagaini,* |10 [*f*]*ilio quondam Petri Bagaini, et vestris, quandam salinam in salinis Camarasie, et cetera. Pro precio octo ss.* |11 [*et*] *dimidium Jachensium.*

Actum XIIII° kalendas madii, anno Domini M°CC°XC° quinto.

1052 22 agost 1289. *Venda*

169r,12 [*Quod*] *nos, Petrus Baiaý, et uxor mea, Maria, uterque nostrum in solidum, per nos et omnes nostros, vendimus et* |13 [*pre*]*sencialiter tradimus vobis, Guilelmo Baiaý, filio Petri Baiaý, quondam, et vestris et cui volueritis, totum* |14 [*i*]*llud jus quod nos habemus et habere debemus in quadam salina vestra, cum aqua ei pertinenti, qua* |15 *salina est in salinario Camarasie, et cetera. Pro precio duos solidos Jaccensium.*

Actum XI° kalendas septembris, |16 *anno Domini MCCLXXX nono.*

1053 6 agost 1294. *Venda*

169r,17 *Quod ego, Maria, uxor quondam Ferrarii de Rubione, per me et omnes meos, vendo et presencialiter* |18 *trado vobis, Guilelmo Bagaini, filio quondam Petri Bagaini, et vestris, duas fanequas salis cen-*|19*suales quas michi facitis pro quadam salina sive par⸌c⸍eria cum aqua in salinis Camarase.* |20 *Et recepi a vobis in precio hujus vendicionis quatuor solidos et dimidium Jaccensium* |21 *et cetera.*

Actum VIII° idus augusti, anno Domini M°CC°XC°IIII°.

1054 6 febrer 1278/79. *Venda*

169v,1 *Quod ego, Bernardus Baiaini, per me et omnes meos, vendo et presencialiter trado vobis, Guilelmo Ba-*|2*gaini, et vestris, quasdam olivari⸌a⸍s meas cum terra in qua sunt fundate in termino Camarase, ad* |3 *Ma⸌orque⸍lam. Et vendo vobis quandam salinam sine aqua. Et ven-*|4*do vobis quod possitis transire aquam per salinam meam. Et vendo vobis octavam unius sa-*|5*line quam vobiscum accipiebam partem, et cetera. Pro precio undecim solidorum et III denariorum Jaccensium.*

6 *Actum VIII° idus februarii anno Domini M°CC°LXX°VIII°.*

1055 20 setembre 1276. *Venda*

169v,7 *Quod ego, Arnaldus Ferrarii, et uxor ejus, Sibilia, per nos et omnes nostros, vendimus vobis,* |8 *Petro Bagaý, et vestris et quibus volueritis, quandam salinam in torrente salinarum. Pro precio* |9 *duodecim solidorum Jaccensium, et cetera.*

Actum XII kalendas octobris, anno Domini MCCLXX° |10 *VI°.*

8 novembre 12¦5?¦9.[vu] *Venda* 1056

[169v,11] *Quod nos, Maria de Alosio, uxor quondam Raimundi de Alosio, et Anglesia et San-|[12]cia, filie ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et omnes nostros, presentes pariter |[13] et futuros, vendimus et corporaliter in presenti tradimus tibi, Petro Bayaini, et tuis et |[14] quibus volueritis, in perpetuum, duas salinas in salinario, cum salinario[vl] que est ibi Cama-|[15]rase. Pro precio XIII solidos Jaccensium.*

Actum VI idus novembris, anno Incarnacionis |[16] Domini MCCLXºIXº.

27 setembre 1243. *Venda* 1057

[169v,17] *Quod nos, Petrus Compang, et Sancia, uxor ejus, et Johannes Belos, quisque nostrum in solidum. |[18] per nos et per omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Petro Bayaini, et vestris, |[19] quandam salinam in salinari de Camarasa. Pro precio VIIIº solidorum Jaccensium.*

Actum Vº |[20] kalendas octobris, anno Dominice Incarnacionis MºCCºXLºIIIº. -

[170r,1] *Instrumenta Petri Eriman.*

18 gener 1241. *Venda* 1058

[170r,2] *Quod nos, Petrus Cerdani, et Anglesa, uxor ejus, et Guilelmus, filius eorum, quisque nostrum in solidum. per nos et per |[3] omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Raimundo Iriman, et filio vestro Raimundo, et vestris, tres sa-|[4]linas in salinari de Camarasa et medietatem aque mansi de Bernardo Exabel, excepta tamen nona parte, que |[5] est de Guilelmo Regol, et cetera. Pro precio XXXII solidorum Jacensium.*

Actum XVº kalendas februarii, anno |[6] Dominice Incarnacionis MºCCºXLº.

26 gener 1282. *Venda* 1059

[170r,7] *Quod ego, Petrus de Colello, per me et omnes meos, cum testimonio istius publici instrumenti, dono, trado, |[8] cedo atque penitus concedo vobis, Petro Eriman, et vestris et cui volueritis im·perpetuum, duas salinas meas |[9] in salinario Camarase. Et eciam omne jus meum quod ego ibi habeo vel habere debeo, tam in aqua quam in |[10] salinis ad censum. Et eciam illam partem quam vobiscum accipiebam in quadam salina. Et ⌊illam⌉ eciam |[11] partem quam cum Petro Balagarii accipiebam, et cetera. Ita tamen ut vos et vestri*

[vu] Coincideix amb la còpia detallada **1033** llevat que aquí diu any 1269 en lloc de 1259. L'any 1259 és més versemblant ja que és més proper a les altres actuacions que coneixem del mateix notari, que daten del 1260 i 1261 (**1030** i **1038**), i a un altre acte de la mateixa atorgant, que data de l'any 1261 (**1042**)

faciatis et detis michi |[12] et meis successoribus, quolibet anno viginti et unam fanecam salis censuales pesols[re]*, et eas michi |[13] detis in dicto salinario, et cetera.*

Actum VI° kalendas madii, anno Dommini M^oCC^oLXXX^o secundo.

1060 4 novembre 1242. *Venda*

[170r,14] *Quod nos, Raimunda Meliana, et Raimundus des Soler, vir ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et |[15] per omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Raimundo Iriman, et filio vestro, Raimundo, et vestris, quan-|[16]dam salinam in salinari de Camarasa, et cetera. Pro precio quatuor solidorum Jaccensium.*

Actum IIe |[17] nonas novembris, anno Dominice Incarnacionis M^oCC^oXL^oII^o.

1061 10 novembre 1239. *Venda*

[170r,18] *Quod ego, Sancia Tartala, et ego, Guilelmus, filius ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes |[19] nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Raimundo Iriman, et filio vestro, Raimundo, et vestris |[20] et quibus volueritis, quartam partem cujusdam saline in salinari de Camarasa, et cetera. Pro precio XV denariorum |[21] Jaccensium.*

Actum IIII° idus novembris, anno Dominice Incarnacionis M^oCC^oXXX^o VIIII°.

1062 27 setembre 1271. *Donació a cens*

[170v,1] *Quod ego, Laurencius de Merita, per me et per omnes meos, dono ad censum vobis, Guilelmo Iriman, et vestris, |[2] tres salinas in torrentes salinarum de Camarasa, et cetera. Pro precio unam fanecam salis censua-|[3]lem intus villam Camarase.*

Actum V^o kalendas octobris, anno Incarnacionis Domini M^oCC^oLXX^oI^o.

1063 12 juny 1244. *Venda*

[170v,4] *Quod nos, Petrus Oliba, et Dulcia, uxor ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes nostros, vendi-|[5]mus et presencialiter tradimus vobis, Raimundo Iriman, et filio vestro, Raimundo, et vestris, quandam salinam in |[6] salinari de Camarasa, et cetera. Pro precio XXX et VIII° solidorum et medium Jaccensium.*

Actum IIe idus junii, anno Dominice Incarnacionis M^oCC^oXL^oIIII^o. CamarasaCamarasa

1064 9 maig 1285. *Venda*

170v,8 *Quod ego, Bernardus de Turre, senior, per me et omnes meos, vendo et trado presencialiter vobis, |9 Petro Eriman, et vestris et cui volueris, quandam salinam in salinario Camarasie, et cetera. Pro precio XV |10 solidorum Jaccensium.*

Actum VII° idus madii, anno Domini M^oCC^oLXXX^o quinto.

13 novembre 1289. *Donació a cens* 1065

170v,11 *Quod ego, Periconus de Manso, per me et omnes meos, dono et trado ad censum vobis, Petro Eriman, et vestris |12 et cui volueritis in perpetuum, unam salinam in salinario Camarase, et cetera. Pro precio quatuor fanecas |13 salis annuatim, et cetera.*

Actum idus novembris, anno Domini M^oCC^oLXXX^o nono.

17 octubre 1230. *Venda* 1066

170v,14 *Quod ego, Maria Busteta, et filia mea, Ermengards, et ego, Sancia de Manso, et ego, |15 Bernardus de Fluviano, vir ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes nostros, vendimus |16 et presencialiter tradimus tibi, Raimundo Iriman, et tuis et quibus volueritis, unam salinam ab*[vv] *ipso salinario*[vl] |17 *quam ad illa pertinet, ab*[vv] *aqua, et cetera. Pro precio IIII solidorum Jaccensium.*

Actum XVI kalendas novembris, |18 anno ab Incarnaciones Domini M^oCC^oXXX^o.

8 febrer 1266/67. *Venda* 1067

170v,19 *Quod nos, Ramonet Marcuz, et Guilelma, uxor ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et omnes nostros, |20 vendimus et presencialiter tradimus vobis, Petro Iriman, junior, et vestris, unam salinam in salina-||171r,1rio Camarase, et cetera. Pro precio XI solidorum Jaccensium, et cetera.*

Actum VI idus februarii, anno Domini |2 M^oCC^oLX sexto.

30 gener 1296/97. *Donació a cens* 1068

171r,3 *Quod ego, Bernardus Pebret, juniori*[sic]*, per me et omnes meos, dono, trado ad censum vobis, Petro |4 Eriman, et vestris, duas salinas in salinis Camarase, et cetera. Pro precio duas faneca*[sic] *salis ad |5 mensuram Camarasie annuatim, et cetera.*

Actum III° kalendas februarii, anno Domini M^oCC^oXC^oVI^o.

[vv] Amb el significat de *cum*, com en català

1069 11 abril 1266. *Venda*

171r,6 *Quod nos, Arnaldus d·Oldomar*[vw]*, et Guilelma, uxor ejus, et Guilelmus Marcús, quisque nostrum in solidum, per nos et* |7 *omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Petro Eriman, juniori, et vestris, omnia nostra jura* |8 *unius saline in salinario Camarase, et cetera. Pro precio VI solidorum Jaccensium.*

*Actum III*o *idus* |9 *aprilis, anno Domini M*o*CC*o*LX sexto.*

1070 3 juny 1278. *Donació a cens*

171r,10 *Quod ego, Bernardus de Agere, filius quondam Guilelmi de Agere, per me et omnes meos, dono, trado et con-*|11*cedo vobis, Petro Iriman, et vestris, omne jus meum quod habeo et habere debeo in torrente salinarum* |12 *Camarasie, et cetera. Pro precio quatuordecim duas fanecas salis pesols*[re] *annuatim, et cetera.*

*Actum III*o |13 *nonas junii, anno Domini M*o*CC*o*LXX*o*VIII*o*.*

1071 24 setembre 1243. *Venda*

171r,14 *Quod nos, Petrus Oliba, et Dulcia, uxor ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes nostros, ven-*|15*dimus et presencialiter tradimus vobis, Raimundo Iriman, et filii vestro, Raimundo, et vestris, quandam sa-*|16*linam in salinari de Camarasa, et cetera. Pro precio novem solidorum Jaccensium.*

*Actum VIII*o *kalendas oc-*|17*tobris, anno Dominice Incarnacionis M*o*CC*o*XL*o*III*o*. CamarasaCamarasa*

1072 9 març 1242. *Venda*

171r,18 *Quod nos, Bernardus de Coscó, et Ermenssendis, uxor ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes* |19 *nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Raimundo Iriman, et filio vestro, Raimundo, et vestris, quan-*|20*dam salinam in salinari de Camarasa, et cetera. Pro precio decem et novem solidorum Jaccensium.*

Actum |21 *VII*o *idus marcii, anno Dominice Incarnacionis M*o*CC*o*XL*o*I*o*.*

1073 18 març 1274. *Venda*

171v,1 *Quod ego, Guilelmus Iriman, et ego, Berengaria, uxor ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et* |2 *per omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Petro*

[vw] Esmenat

Iriman, et vestris, unam salinam |3 cum salinario[vl] quod est coram ea, in torrente salinarum termini Camarase, et cetera. Pro precio XII |4 solidorum Jaccensium.

Actum XV° kalendas aprilis ,anno Incarnacionis Domini M^{o}CC^{o}LXX°III°.

28 abril 1264. *Venda* 1074

171v,5 *Quod nos, Guilelmus Erimani, et Berengaria, ejus uxor, quisque nostrum in solidum, per nos |6 et per omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus vobis, Petro Erimanii, et vestris et quibus vo-|7lueritis in perpetuum, duas salinas in torrente salinarum Camarase, et cetera. Pro precio XXIIII |8 solidorum Jaccensium.*

Actum IIII° kalendas madii, anno Incarnacionis Domini MCCLX quarto.

28 desembre 1239. *Venda* 1075

171v,9 *Quod nos, Petrus Fes¦t¦arii, per me et per omnes meos, vendo et presencialiter trado vobis, Raimundo |10 Iriman, et filio vestro, Raimundo, et vestris, quandam salinam in salinari de Camarasa, et cetera. |11 Pro precio III solidorum et medium Jaccensium.*

Actum V^o kalendas januarii, anno Dominice Incar-|12nacionis M^{o}CC^{o}XXX° VIIII°.

28 abril 1227. *Venda* 1076

171v,13 *Quod ego, Maria, filia Petri de Coll¦e¦ qui fuit, ego, Vitalis dez Boix, vir ejus, |14 et filius noster, Guilelmus, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes nostros, vendimus et presencialiter |15 tradimus tibi, Raimundo Iriman, et tuis et quibus volueris, quandam salinam quam habemus in sali-|16nis de Camarasa, et cetera. Pro precio VI solidorum et semi Jaccensium.*

Actum IIII° kalendas |17 madii, anno ab Incarnacione Domini M^{o}CC^{o}XX°VII°[vx].

26 març 1230. *Venda* 1077

171v,18 *Quod ego, Berengarius de Codocio, et ego, Pereta, uxor ejus, et filius nostri Petrus |19 et Bernardus et Dulcia, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes nostros, vendimus et presencialiter |20 tradimus tibi, Raimundo Iriman, et tuis et quibus volueris, medietatem cujusdam saline quod habemus in |21 salinis de Camarasa, et cetera. Pro precio III ss. Jaccensium.*

[vx] Xifres lleugerament dubtoses a causa d'uns forats

Actum VII° kalendas aprilis, anno ab Incarnacione |[22] Domini M^oCC^oXXX^o.

1078 18 març 1245. *Venda*

172r,1 *Quod ego, Bernardus de Conques, per me et per omnes meos, vendo et presencialiter trado vobis, Raimundo Irimani, |[2] juniori, et vestris, terciam partem cujusdam saline in salinari de Camarasa, et cetera. Pro precio II ss. et VIII° |[3] dr. Jaccensium.*

Actum XV° kalendas aprilis, anno Dominice Incarnacionis M^oCC^oXL^oIIII^o.

1079 23 desembre 1275. *Venda*

172r,4 *Quod nos, Guilelmus Iriman, et uxor mea, Berengaria, uterque nostrum in solidum, per nos et per omnes nostros, ven-|[5]dimus et presencialiter tradimus vobis, Petro Iriman, et vestris et quibus volueritis, medium quartonum aque |[6] in podio*[vy] *salinarum Camarase, et cetera. Pro precio triginta solidorum Jaccensium.*

Actum X^o kalendas januarii, anno Domini |[7] M^oCC^oLXX^oV^o.

1080 5 febrer 1227. *Venda*

172r,8 *Quod ego, Arnaldus Radmir, et filii mei, Petrus et Bernardus, quisque nostrum in solidum, per nos et |[9] per omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus tibi, Raimundo Irimani, et tuis et quibus volueris, quod-|[10]dam salinare quod habemus in salinariis de Camarasa. Pro precio II solidorum Jaccensium.*

Actum nonas |[11] februarii, anno ab Incarnacione Domini M^oCC^oXX^oVI^o.

1081 23 juny 1233. *Venda*

172r,12 *Quod ego, Raimundus Agela, et ego, Dulcia, uxor ejus, quisque nostrum in solidum, per nos |[13] et per omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus tibi, Raimundo Iriman, et tuis et quibus volueris, |[14] quandam salinam quam habemus in salinariis de Camarasa, et cetera. Pro precio VII solidorum Jaccensium.*

Actum |[15] IX° kalendas julii, anno ab Incarnacione Domini M^oCC^oXXX^oIII^o.

1082 5 juny 1234. *Venda*

172r,16 *Quod ego, Sancia, et ego, Petrus Compan, vir ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes nostros, |[17] vendimus et presencialiter tradimus tibi, Raimundo Iriman, filius Raimundi Iriman, quoddam*[sic] *salinam |[18] in salinis de Camarasa, et cetera. Pro precio VI solidorum et semi Jaccensium.*

[vy] *podium*: pou?

Actum nonas junii, anno Dominice |[19] Incarnacionis MºCCºXXXº et IIIIº.

19 novembre 1292. *Venda* **1083**

[172r,20] *Quod ego, Bernardus Bayaini, per me et omnes meos, vendo et presencialiter trado vobis, Petro Eriman, et vestris |[21] et cui volueritis, quandam salinam in salinis de Camarasa, et cetera. Pro precio X solidorum Jaccensium.*

Actum |[22] XIIIº kalendas decembris, anno Domini MºCCºXCº secundo.

[172v,1] *Instrumenta Bernardi Bageí.*

14 gener 1249. *Venda* **1084**

[172v,2] *Quod ego, Bernardus de Turre, per me et per omnes meos, vendo et presencialiter trado vobis, Ferrario Ba-|[3]iayni, et vestris, omnia mea jura duarum salinarum in termino Camarase ad salinas, et cetera. Pro precio V |[4] solidorum Jachensium.*

Actum XIXº kalendas februarii, anno Dominice Incarnacionis MºCCºXLºVIIIº.

25 febrer 1229. *Venda* **1085**

[172v,5] *Quod ego, Ermenssendis Barba, et ego, Guilelmus, vir ejus, et ego, Maria, et ego, Petrus de Cu-|[6]¦rr¦iià, vir ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes nostros, vendimus et presencialiter tradi-|[7]mus tibi, Johanni Bagaí, et tuis et quibus volueris, omnes nostros directos cujusdam saline quam habemus |[8] in salinis de Camarasa, et cetera. Pro precio V solidorum Jaccensium.*

Actum Vº kalendas marcii, anno |[9] ab Incarnacione Domini MºCCºXXºVIIIº.

6 octubre 1218. *Venda* **1086**

[172v,10] *Quod ego, Guilelmus de Signis, et filius meus, Gomir, quisque nostrum in solidum, per nos et per |[11] omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus tibi, Johanni Baiaini, et tuis et cui volueris, omnes |[12] nostros directos cujusdam saline quod habemus in salines de Camarasa, et cetera. Pro precio II solidorum |[13] Barchinone.*

Actum II nonas octobris, anno |[14] ab Incarnacione Domini MºCCºXVIIIº.

21 agost 1261. *Venda* **1087**

[172v,14] *Quod nos, Petrus Borelli, et Bernarda, uxor ejus, per nos et per ⌊omnes⌋ nostros, vendimus et presencialiter |[15] tradimus tibi, Ferrario Bagaini, et tuis et quibus volueris*

in perpetuum, totum nostrum jure quam[sic] *habemus* |[16] *in torrente salinarum Camarase, et cetera. Pro precio viginti solidorum Jacensium.*

Actum XII° kalendas |[17] *septembris, anno Domini Incarnacionis M^oCC^oLX^o primo.*

1088 11 setembre 1265. *Venda*

172v,18 *Quod nos, Jacobus de Roure, et Raimunda, uxor ejus, uterque nostrum in solidum, per nos et omnes nostros,* |[19] *vendimus et presencialiter tradimus vobis, Ferrario Bagaý, et vestris, omnia nostra jura que habemus et* |[20] *habere debemus in salinario de Camarasa. Pro precio IIII solidorum Jaccensium.*

Actum III° |[21] *idus septembris, anno Domini M^oCC^oLX^o quinto.*

1089 15 maig 1236. *Venda*

173r,1 *Quod ego, Dulcia, filia Martini de na Saurina, qui fuit, et ego, Guilelmus de Cubels, vir ejus, quisque nostrum* |[2] *in solidum, per nos et per omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus tibi, Ferrario Baiaí, et tuis et quibus volu-*|[3]*eris, omnia nostra jura cujusdam saline que est in salinari Camarase, et cetera. Pro precio XII denariorum Jachensium.*

[4] *Actum idus madii, anno Dominice Incarnacionis M^oCC^oXXX^oVI^o.*

1090 28 agost 1225. *Venda*

173r,5 *Quod ego, Ferraria, uxor Raimundi Zabaterii, et ego, Raimundus Sabaterius, maritus ejus, et ego, Bernardus,* |[6] *filius eorum, quisque nostrum in solidum, per nos et per omnes nostros, vendimus et in perpetuum concedimus vobis, Johanni* |[7] *Baiaíno, et vestris et cui vel quibus volueritis atque omni vestre projeniei, omnia jura et raciones quas habemus* |[8] *et habere debemus aliqua racione in salinis quas habemus in termino de Camarasa, et cetera. Pro precio VIII° ss.* |[9] *et medium Jachensium.*

Actum V^o kalendas septembris, anno ab Incarnacione Domini M^oCC^oXX^o |[10] *quinto.*

1091 17 març 1229. *Venda*

173r,11 *Quod ego, Petrus Companni, et soror mea, Maria, et ego, Sancia, uxor ejus, quisque nostrum in* |[12] *solidum, per nos et per omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus tibi, Johanni Baiaí, et tuis et quibus* |[13] *volueris IIII^or salinas quas habemus in salinariis de Camarasa, et cetera. Pro precio XXXVIII solidorum* |[14] *Jaccensium.*

Actum XVI kalendas aprilis, anno ab Incarnacione Domini MºCCºXXºVIIIº.

18 març 1215. *Venda* **1092**

[173r,15] *Quod ego, Johannes Calbet, et uxor mea, Guilelma, et filii nostri, Bernardus et Johannes et Maria,* |[16] *per nos et per omnes nostros, vendimus et presencialiter tradimus tibi, Johannes Baiaí, et tuis et cui volueris,* |[17] *omnes nostros directos de ipsas salinas quod habemus in salinis de Camarasa. Per III ss. Barchinone.*

[18] *Actum XV kalendas aprilis, anno ab Incarnacione Domini MºCCºXIIIIº.*

1 setembre 1225. *Donació a cens* **1093**

[173r,19] *Quod ego, Laurencius de Merita, et ego, Maria, filia ejus, quisque nostrum in solidum, per nos et* |[20] *omnes successores nostros, damus et cum hoc presenti instrumento in perpetuum tradimus ad censum tibi, Johanni Ba-*|[21]*gai, et successoribus tuis et quibus volueritis, IIII salinas quas habemus in salinariis de Camarasa, et cetera.* |[22] *Pro precio unam fanecham salis.*

Actum kalendis septembris, anno ab Incarnacione Domini Mº |[23] *CCºXXºVº.*

17 agost 1227. *Venda* **1094**

[173v,1] *Quod ego, Bernardus Stephani, pro necessitate victu atque vestitu, et pro defectu filiabus meis,* |[2] *per me et per omnes meos, vendo et presencialiter trado tibi, Johanni Baiaí, et tuis et quibus volueris,* |[3] *omnes meos directos de illis salinis quas habeo in termino de Camarasa, et cetera. Pro precio III solidorum Jaccensium.*

[4] *Actum XVI kalendas septembris, anno ab Incarnacione Domini MºCCºXXºVIIº.*

12 febrer 1215. *Venda* **1095**

[173v,5] *Quod ego, Ermessen⌊daem⌋?, et filio meo Bernardus, per nos et per omnes nostros, vendimus et presencialiter* |[6] *tradimus tibi, Johanne Baiaini, et tuis et cui volueris, unam salinam quam habemus in* |[7] *termino de Camarasa, et cetera. Pro precio II ss. Barchinone.*

Actum IIe idus februarii, anno ab |[8] *Incarnacione Domini MºCCºXIIIIº.*

20 agost 1225. *Venda* **1096**

[173r,9] *Quod ego, Ferraria, uxor Raimundi Sabaterii, et ego, Raimundus Zabateris, ⌊maritus⌋?*[vz] *ejus, quisque nostrum pro toto, per nos et per omnes nostros, inpignoramus*

[vz] Ad lit.: *mater*; corregit d'acord amb el número **1090**

vobis, Johanni Baiaini, et vestris et cui volueritis, |[10] omnia jura et raciones quas habemus in salinis de Camarasa. Pro precio II solidorum Jacensium.

Actum XIII° |[11] kalendas septembris, anno ab Incarnacione Domini M^{o}CC^{o}XX° V^o.

Documents sobre els molins anomenats d'Oldomar (1083–1274)

[173v,1] *Hec sunt instrumenta molendinorum vocatorum d·Aldomar de Camarasa.*

1097 28 febrer 1083. *Donació feta per Mafalda, comtessa de Barcelona, i el seu fill Ramon Berenguer III.*

[174r,2] *Ut ita valeat donacio sicut et hempcio. Donacio vero qui per voluntate facta fuerit talem habeat |[3] firmitatem sicut et hemptio. Qua nos*[wa] *donata, si in presenti tradita fuerit, nullo modo repetatur |[4] ad donatore. Idcirco, in Dei nomine, ego, Maheltis, providente divina clemencia, nutu Dei comitissa, |[5] atque filio meo Raimundo, donatores sumus vobis, Gueraldo de dies, atque Agela et fratri tuo, |[6] Fortis, per hanc scriptura donacionis nostre donamus nos vobis aliquid de nostro aludi proprio, id sunt |[7] molinis qui sunt aut erunt in alveo Sicarim. Et est omnia prescripta in comitatu Barchino-|[8]nense, in termino de castro Camarasa, in locum ubi dicitur ad ipso turrente qui escurit de ipsa Antiga. |[9] Et habent afrontationis: de una parte in azenia qui fuit de Jodmir vel de suo filio Roman, qui |[10] sunt quondam; de alia in ipsa roca que dicunt Scalera. Quantum inter istas afrontationis inclu-|[11]dunt de ambas que partes, ubi vos, jam dicti, vel posterita vestra invenire potueritis |[12] vel edificare molinis in ipso alveo jam dicto, cum illorum caput aquis, ductibus vel reductibus |[13] earum, omnia in omnibus, cum eis apertinenciis qui ad ipsis jam dictis molinis pertinent quod homo dici |[14] vel nominari potest, totum nos vobis damus, ad vestrum proprium alaudem, ad omnia que facere volu-|[15]eritis, et de nostro jure in vestro tradimus dominio ad potestate. Quod si nos, donatores, aut ullus |[16] homo vel homines, femina vel feminas qui venerit aut venierint contra hanc carta donacionis, |[17] aud nobis, predicta comitissa et predicto filio meo, vobis, prefatis Gerall et Agelo atque Fortis |[18] et omni vestri posteritati, non valeat vel valeant vendicare quod requisierit vel requiserint, sed |[19] componat aut componant vobis, aut a vestris successoribus, prefata omnia in duplo, cum suam |[20] melioratio, et deinceps hec scriptura omnique tempore inconvulsum obtineat robur.*

Facta hec |[21] scriptura donacionis II kalendas marci, anno XXIII rex Philipi regnat.

[22] *Maheltis, comitissa*[wb] (signe), *sig+num Poncio, vice-|[23]comite,* ||**[174v,1]** *sig+num Raimundi, comes*[wc].

[wa] Deformació de *Quia res*
[wb] *Maheltis, comitissa*: lletra de mida més gran
[wc] *Raimundi, comes*: capitals

Sig+num Amaldensi, sig+num Petro |2 Guilelmus, sig+num Bernard Gisca ????, sig+num Guilielm Romani, sig+num Joan |3 [Jod]mir[wd]*, sig+num Ma¦rtin Cide¦, sig+num Amad*[we] (signe)*, sig+num Ber-|4nard Ramon, sig+num Guilem Ramon.*

Ramundus[wf]*, sacer, rogat scripsit* (signe) *et sub die et |5 anno quo supra.*

30 gener 1156. *Donació feta pel comte Ramon Berenguer IV.* **1098**

174v,7 *Hoc est translatum fideliter factum II nonas novembris, anno Incarnacionis Christi MCCºLºIIIº |8 a quodam instrumento, cum bulla cerea fracta in duobus locis bullato, quo sic habetur:*

Ut ita valeat |9 donacio sicut et hemptio. Donacio vero qui per voluntate facta fuerit, talem abeat firmitatem sicut et hem-|10pcio. Qua nos[wg] *donata, si in presenti tradita fuerit, nullo modo repetatur a donatore. Idcirco, in |11 Dei nomine, ego, Ramundus, comes Barchinonensis et princeps Aragonensis, marchio Tortose, per hanc |12 scriptura dono vobis, Guilelmo Martini, et tue projenie atque posteritati, de meo alaudii proprio, id sunt |13 molendinis qui sunt aut erunt in alveo Sicarim. Et est hec omnia prescripta in termino kastri de Cama-|14rasa, ipsam aquam Sicoris et Noguere que michi contigit in termino de Camarasa et de Segura et de Monteró. |15 Quantum infra hos terminos in ipsis aquis habeo vel habere debeo, dono ego et posteritas mea tibi |16 et posteritas tua quantum edificare potueritis, sicut homini dici vel nominari potest, ad tuum |17 alaudium proprium ad omnia que facere volueritis. Et de meo jure in tuum tradimus dominio et potes-|18tatu¦m¦.*

*Sicut dono tibi, jam dicti, cum ipso acapte que fecit projenie uxori tue, quod est scriptum |19 in cartula vetula, cum ipsa melioracione quod ego te fecit in ipsa ribera, quod habeas et teneas |20 et possideas tibi et tui post te, franchum et liberam. Et ego retineo ipsam partem quod tu adquisivi |21 de Guilelmo de Camarasa, quod ego recuperavi illam partem michi dabis. Et si illam partem |22 non volueris dare, donetis unoquoque anno in festivitate Sancti Michaelis X kaficis de blad, ||*175r,1 *V ordei et V frumenti, quod habeo de ipsis molendinis ad mensuram de Camarasa, qualicumque tibi |2 vultis dare. Et ego et mei, per ipsam partem ut*[wh] *per ipsum sensum quod tu michi dabis, convenio tibi, Guilelmo predicto, |3 et tui, quod ego et mei sit guarentes de predicta honore. Et ego, si volueris habere ipsum sensum habeo |4 quantum michi placet et quando michi placet dimito tibi, et si habeo in vita mea dimito tibi post obitum mei pro hoc |5 dimisi tibi quod fuit de ipso acapte et de sua projenita de ipsa mea femina francha quod ego te dabit*

[wd] Ad lit.: *Idomir*
[we] Lletra de mida més gran
[wf] Capitals
[wg] Deformació de *Quia res*
[wh] Pro *aut*

|[6] *per uxorem. Et ego recepi tibi per meo homine et per ipsum servicium quod tu michi fecisti de ipsa turre de Villa |[7] Francha, et per servicium de Antigana, et per servicium de Lerida et per servicium que tibi facis ad me, et ad meis |[8] post me, tute tui post te dono tibi predicta honore quod superius resonat, cum exitibus et regressibus ejus, per |[9] tuum alaudium franchum et liberum, sine vinculo ullius hominis vel femina. Si quis hec violare presumpserit, |[10] nil sibi valeat, set in duplo componat et deinde firmum permaneat omni tempore.*

Que est acta III° kalendas |[11] februarii, anno regnante regni regis Ludoyci junioris XVIIII.

Sig+num[wi] *Raimundi, comes*[wj].

[12] *Sig+num Guilelmi Raimundi, sig+num Bernardi de Bello Loco, sig+num Raimundi de Podio |[13] Alto, sig+num Berengarii de Tàrraga, sig+num Roberti Ugonis, sig+num Berengarii Johannis, sig+num |[14] Guilaberti de Cubels, sig+num Johannis B??gad.*

Sig+num Johannis de Zuda, qui hec scripsit die |[15] et anno quo supra.

Ego, Petrus de Accuta, notarius publicus Ilerdensis, subscribo ut testis. |[16] Sig+num Poncii de Claris Vallibus publici notarii Ilerdensis, testium hujus translati.

[17] *Sig*(signe)*num Petri de Laurencio, notarii publici Ilerdensis, qui hec transcripsit, et cum raso |[18] rescripto in XX^{a} et XXI^{a} lineis.*

1099 10 març 1253. *Venda per Pere de Peracorba a Ramon Pellicer, d'Alòs.*

[175r,19] *In Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quod ego, Petrus de Pera Corba, et ego, Maria, uxor ejus, quisque |[20] nostrum in solidum, per nos et omnes nostros, vendimus ac tradimus irrevocabiliter vobis, Raymundo Pelicer, |[21] manent¦e? in Alòs, et vestris cui vel quibus volueritis in perpetuum, omnia et singula jura nostra omnium molendinorum |[22] que dicuntur de Oldomar, et omnia et singula jura nostra illius riparie Sicoris termino Camarase, scilicet |[23] ad torrente de la Antiga usque ad Tormellum, cum aquis et aprisionibus aquarum, et cum paxeriis, rotis et ro-|[24]detis, molis et ferris, et cum omnibus aliis et singulis que ad dicta molendina et ripariam pertinent |[25] et pertinere debent aliqua racione, jure vel causa, et cum toto eciam dominio et jure que ibi habemus et habere debemus |[26] qualibet racione, jure vel causa.*

Hec, inquam, omnia et singula supra dicta vendimus et tradimus vobis, jam dicto ||[175v,1] emptori, et vestris cui vel quibus volueritis in perpetuum, pro mille et trescentis solidorum Jaccensium, quos |[2] omnes a vobis habuimus et accepimus, et ex eisdem

[wi] Creu potençada
[wj] *Raimundi, comes*: capitals

omnibus ad totam nostram voluntatem vestri bene |3 paccati sumus. Renunciantes excepcioni non numerate peccunie, et doli, et beneficio dividende a[c]-|4cionis, et nove constitucionis, tam in sequentibus quam in premissis. Et si forte predicta que vobis superius |5 vendimus et tradimus[wk] *valent modo aut de cetero valebunt amplius precio supra dicto, parum vel |6 plurimum, quoquomodo, totum, quicquid sit, ex mera liberalitate nostra damus et concedimus vobis, jam dicto emp[to]-|7ri, et vestris ad omnes vestras vestrorumque voluntates et intellectum perpetuo, sine aliquo nostro vel alicujus |8 nostrum aut nostrorum retentu et vinculo irrevocabiliter. Renunciantes illi legi que corrigit decep-|9tionem ultra dimidiam et omni beneficio minoris precii et decepcionis. Ideoque, cum hoc presenti publico |10 instrumento predicta omnia et singula que vobis superius vendimus et tradimus ex omni nostro et cujusque nostrum |11 et nostrorum jure et dominio, posse et tenedone eicimus et extrahimus penitus, eaque omnia et singula |12 in vestri vestrorumque jus et dominium et corporalem possessionem et tenedonem vestram et vestrorum mitimus |13 et tradimus ac transferimus omnino, ad habendum, tenendum, possidendum et expletandum, cum |14 ingressibus et egressibus ac melioramentis cunctisque pertinenciis suis, et ad vendendum, dandum, in-|15pignorandum et alienandum, et ad omnes vestras vestrorumque voluntates inde perpetuo penitus faciendas, |16 sicut melius dici, scribi et intelligi vel excogitari possit, salvamento et comodo vestro et vestrorum.*

17 *Salvo tamen quod faciatis et tribuatis domino regi et successoribus suis annuatim in festo Sancti Mich[aelis] |18 mensis septembris semper duo caficia et medium bladi, medietatem frumenti et aliam medieta[tem] |19 ordei, pro illo decimo quod fuit Petri de Alòs. Et quod faciatis eciam et tribuatis Berengarie, filie |20 quondam Bernardi Oldomar, et suis semper annuatim in festo Sancti Michaelis mensis septembris tres-|21decim fanecas bladi, medietatem frumenti et aliam medietatem ordei, pro illo quod fuit Ba[r]-|22chinone, filie quondam Guilelmi Vincencii. Et quod faciatis eciam et tribuatis Berengario de Flu-|23viano et suis semper annuatim in festo Sancti Michaelis mensis septembris duos solidos Jacchensium |24 censuales, pro illo quod fuit Petri Zabater.*

Et sic nos, venditores predicti, quisque in |25 solidum, et nostri, faciemus semper vos, emptorem predictum, et vestros, habere et tenere, pacifice |26 possidere et expletare predicta omnia et singula que vobis superius vendimus et tradimus. Et faciemus ||**176r**,1 *inde vobis et vestris semper bonam salvetatem et legitimam guarenciam et deffensionem contra omnes personas |2 preter potestatem terre.*

Ad majorem autem vestram vestrorumque securitatem, ego, Maria predicta, ven-|3ditrix, non seducta nec circumventa in aliquo, immo scienter et consulte, renuncio omni excepcioni doli, |4 metus et vis, et senatus consulto Velleyano, et juri ypothecarum et pignorum, et omni alii juri, canonico |5 et civili et consuetudinario quibuslibet, scriptis et non scriptis, tanquam hec specialiter enumeratis competentibus |6 vel competituris mihi vel meis contra predicta vel eorum aliquid racione dotis vel sponsalicii mei |7 vel alterius

[wk] Duplicat

cujuslibet cause. Tactisque a me propria manu mea corporaliter et libenter sanctis IIIIor evangeliis |[8] et cru+ce Domini, juro quod predicta omnia et singula atendam firmiter et complebo et in aliquo non |[9] contra veniam, verbo vel facto, aliqua racione vel causa. Sic me Deus adjuvet et hec sancta Dei evan-|[10]gelia et crux Domini coram posita.

Quod est actum VI idus marcii, anno Incarnacionis Christi MºCCº |[11] Lº secundo.

Sig+num Petri de Pera Corba, sig+num Marie, uxoris ejus, jurate, qui |[12] hoc concedimus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Guilelmi Tolosano, campsoris, filii |[13] quondam Peyroni Tolosani, de Acrimonte, sig+num Raimundi Di¦n¦a, testium Petri de Petra Corba |[14] predicti.

Sig+num Bertrandi de Gualter, manentis in Pontibus, sig+num Guilelmi Payani, car-|[15]nificis, qui, et supra dictus Guilelmus Tolosani, sunt testes Marie predicte, uxoris Petri de Pera Corba |[16] supra dicti.

[17] *Sig*(signe)*num Petri de Laurencio, notarii publici Ilerdensis, qui hoc scripsit.*

1100 1 agost 1229. *Venda per Berenguer de Fluvià a Pere Sabater.*

176r,[18] *Notum sit cunctis quod ego, Berengarius de Fluviano, per me et per omnes meos deinde, cum hac scriptura omni tempore |[19] valitura, vendo et vendendo corporaliter trado et presencialiter in possessionem mito vobis, Petro Sutori, et omnibus |[20] vestris quibus verbo vel scripto mandaveritis, omnia mea jura que michi vel meis sunt vel fuerint aliquo modo pertinencia |[21] illorum molendinorum que sunt nec erunt in Camarasa, ab illo torrente qui vocatur de Campello. Scilicet, |[22] de nono die et nocte, terciam partem integram omnium reddituum quos inde exierint. Hanc autem supra dictam vendicionem |[23] vobis facio spontaneus, cum aquis et pexeriis et cum aquarum aprisionibus et eciam cum his omnibus que ad fabricam molen-|[24]dinorum et opus necessaria esse videntur, sine omni missione quam vos ibi nec vestri modo aliquo faciatis. Et si am-|[25]plius vobis placuerit facere molendinos cujuslibet speciei, ex nostro jure vobis concedimus faciendos.*

*Itaque, omnia hec ||***176v**,[1] *prenominata et singula eicio penitus a dominio, jure et vinculo meo et meorum et cum hoc presenti scripto |[2] trado et transfero integre pro vendicione in dominium, jus et corporalem possessionem vestri, Petri Sutoris |[3] premissi, et vestrorum, cum ingressibus, egressibus, melioracionibus et pertinenciis suis omnibus, ad habendum, possiden-|[4]dum et faciendum ibi et inde quolibet modo omnes vestras vestrorumque voluntates et quorum volueritis perhenniter |[5] faciendas, prout melius, firmius et utilius atque expressius potest dici vel intelligi, ad vestrum |[6] vestrorum comodum et salvamentum, sine omni retencione nostra et nostrorum.*

Hoc salvo solummodo et retento |[7] quod vos et vestri et obtinentes ibi locum vestrum tribuatis inde michi et meis annuatim duos solidos |[8] censuales illius monete

curribilis in Camarasa, in festo Nativitatis Domini et non aliud. |[9] *Et ¦quer?¦ pro nominata vendicione recepi a vobis nuper et habui quadringentos et decem solidos Jaccensium,* |[10] *ex quibus omnibus ad meum velle bene sum paccatus vestri.*

Renuncians excepcioni peccunie non numerate |[11] *et doli. Et si multum aut parum vel totidem ultra dictum precium deinceps ista valebit vendicio,* |[12] *totum vos habeatis et quos volueritis ex dono nostro rato, gratuito et libenti per cuncta secula. Et ego et mei* |[13] *erimus inde legales et guirentes ac tuentes vobis et vestris et quibus volueritis semper contra omnes personas.* |[14] *Statuo autem pre omnibus quod ego nec mei de cetero, aliqua racione vel jure, scripto vel non scripto, peti-*|[15]*tionem aliquam inferre valeamus, nec vos aut vestros possimus in aliquo adgravare vel in causam* |[16] *trahere. Set dicta vendicio rata sit et firma et inviolabilis et a nobis irrecuperabiliter atque invio-*|[17]*labiliter observata. Et si forte, quod absit, aliquam facerem peticionem, cassa et irrita semper sit et ju-*|[18]*ribus suis careat, et non possit michi nec meis valere, nec vobis nec vestris nocere. Renuncians omni legi,* |[19] *juri et beneficio legis, Gotice ac Romane, et omnibus usibus ac consuetudinibus militum, clericorum vel* |[20] *quorumlibet aliorum, et eciam omni auxilio tanquam hic specialiter enervato, quibus contra premissa possem unquam* |[21] *in aliquo adjuvare. Convenio itaque bona fide, sub obligacione omnium rerum mearum, quod totam pre-*|[22]*nominatam vendicionem, sicut melius hic continetur, faciam vobis et vestris, et quibus mandaveritis,* |[23] *tenere, accipere, possidere integre et quiete atque secure et potenter contra omnes personas, ad co-*|[24]*modum et intellectum utilem vestrum et vestrorum.*

Actum est hoc kalendis augusti, anno Incarnati |[25] *Domini M°CC°XX° nono.*

Sig+num Berengarii de Fluviano, venditoris, sig+num ||**[177r,1]** *domine Turris Rubee, vicecomitisse Cardone, qui hoc totum laudamus et firmamus testesque* |[2] *firmare rogamo*[sic]*.*

Sig+num Bernardi Salati, sig+num Raymundi de Gaz¦er¦a, sig+num |[3] *Bernardi Ferrarii, sig+num Arnaldi Bernardelli, sig+num Arnaldi de Manso, sig+num* |[4] *Petri de Pugiols, testium. Sig+num Bernardi de Turruela, sig+num Ugonis de Turre* |[5] *Fracta, testium domine Turris Rubee.*

[6] *Sig*(signe)*num Arnaldi, scribe de Turre Rubea, qui hoc scripsit.*

13 setembre 1252. *Venda per Ramon Oldomar i Maria a Bernat Alegret i Pere de Peracorba.* **1101**

[177r,7] *Sit notum cunctis quod nos, Raimundus Oldomarii, et Maria, uxor ejus, quisque nostrum in solidum, per nos* |[8] *et per omnes nostros, vendimus et specialiter tradimus, cum hoc presenti instrumento perpetuo valituro, vobis, Bernardo Alegreti, et Petro* |[9] *de Petra Corba, et vestris perpetuum, omnia nostra jura omnium molendinorum que dicuntur d·Oldomario, et omnia nostra jura* |[10] *ipsius ripere Sicoris in termino Camara-*

se, scilicet a torrente de la Antiga usque ad Tormellum. Omnia autem nostra |[11] jura dictorum molendinorum et dicte ripere vobis, dictis, et vestris, vendimus, cum aquis et aprisicionum aquarum, et cum pe-|[12]xeriis, rotis et rodetis, cum molis et ferris, et cum omnibus aliis que a dictos molendinos vel ad dictam riperam |[13] pertinent vel pertinere debent aliqua racione vel jure, et cum dominio ¦eciam?¦ quod ibi habemus vel habere debemus, et cum |[14] introitibus et exitibus et fructibus et melioramentis cunctisque eorum pertinenciis.

Vendimus, inquam, ac tradimus omnia nostra |[15] jura dictorum molendinorum et dicte ripere vobis, dictis, et vestris perpetuum, irrevocabiliter pro mille et trescentis solidorum |[16] Jaccensium bone monete terni, quod omnes nobis solvistis et tradidistis, et ex omnibus bene ad nostram voluntatem paccati |[17] sumus. Renunciantes scienter et consulte et omni excepcioni non numerate peccunie et doli. Et si forte predicta ven-|[18]dicio aliquid plus precio jam dicto valet vel in futuro valebit, totum illud, quantum sit, ex mera nostra li-|[19]beralitate damus et concedimus vobis, dictis, et vestris, ad omnes vestras vestrorumque voluntates perpetuo facien-|[20]das, sine aliquo nostro nostrorumque retentu et irrevocabiliter et nostrorum. Renunciantes scienter et consul-|[21]te illi legi que corrigit decepcionem ultra dimidiam et beneficio minoris precii. Idcirco, cum hoc |[22] presenti instrumento publico, predicta omnia et singula que vobis vendimus, ex omni nostro nostrorumque jure, dominio, |[23] possessione, tenedone eicimus et extraimus penitus, eaque in vestro vestrorumque jure, dominio et corporale possessione ||[177v,1] et tenedone vestra et vestrorum mitimus ac tradimus et transferimus omnino, ad habendum, tenendum, possiden-|[2]dum et expletandum, cum ingressibus et egressibus, cum melioramentis, cunctis eorum pertinenciis, ad ven-|[3]dendum, dandum, inpignorandum et alienandum, sicut melius potest dici et intelligi, ad vestri vestrorumque |[4] comodum et profectu.

Et vos, emptores, et vestri, faciatis inde domino regi et ejus successoribus |[5] semper annuatim in festo Sancti Michaelis septembris duo kafficia et dimidium bladi, scilicet |[6] medietatem tritici et reliquam medietatem ordei, pro illo decimo quod pridiem hemimus de Petro |[7] de Alosio. Et faciatis inde Berengarie, filie Bernardi Oldomarii, quondam, semper annuatim in festo |[8] Sancti Michaelis septembris tresdecim fanechas bladi et mediam, scilicet medietatem tritici et re-|[9]liquam medietatem ordei, de illo quod pridem hemimus de Barquinona, filia Guilelmi Vicencii, quondam. |[10] Et faciatis, de illo quod hemimus de Petro Zabater, domino Berengario de Fluviano et ejus suc-|[11]cessoribus semper annuatim, in festo Nativitatis Christi, duos solidos censuales melioris monete tunc |[12] corribilis in Camarasa.

Et nos, venditores, et nostri, erimus inde vobis et vestris semper legales |[13] guirentes contra omnes personas, ante causam et in causam et post causam, et in jure et extra jus et ubique. |[14] Pro qua dicta guarencia obligamus vobis et vestris omnia nostra, mobilia et inmobilia ac semovencia, |[15] habita et habenda ubicumque sint, specialiter et generaliter, vestro bono intellectui et vestrorum.

Ad majorem |16 securitatem vestram et vestrorum, juro ego, Maria predicta, nuda ac propria manu, quod nunquam contra hanc |17 cartam veniam aliquo jure, scripto vel non scripto, per Deum et hec sacrosancta cruce + et |18 quatuor evangelia.

Actum est hoc idus septembris, anno Dominice Incarnacionis millesimo |19 CCº LºIIº.

Sig+num Raimundi Oldomarii, sig+num Marie, uxoris ejus, qui hoc firmamus |20 et a testibus firmari rogamus.

Sig+num Bernardi de Mediano, sig+num Petri Textoris, |21 sig+num Petri de Sancto Justo, testes sunt hujus rey.

22 *Arnaldus de Carcasona, presbiter, qui hoc scripsit et hoc sig*(signe)*num |23 impressit die et anno prescripto.*

28 març 1274. *Venda per Pere Argot i Ramona a Guillem Pellicer, d'Alòs.* **1102**

178r,1 *Noverint universi quod ego, Petrus Argot, et uxor mea, Raymunda, ambo insimul et uterque nostrum |2 in solidum, per nos et nostros, vendimus, concedimus et perpetuum tradimus vobis, Guilelmo Pellicer, comoranti in |3 Alosio, et vestris vel cui vos volueritis, omnia jura nostra, vo[ce]s et acciones, que et quas nos habemus et habere debemus |4 in molendinis vocatis d·en Oldomar, in riparia Camarase, que affrontant in flumine Sicoris, precio |5 centum et septuaginta solidorum Jachensium bone monete terni, quos omnes a vobis numerando habuimus et rece-|6pimus. Unde bene paccati sumus. Renunciando penitus omni excepcioni non numerate peccunie et |7 doli.*

Predictum, inquam, jus nostrum, totum ab integro, voces et acciones, que et quas nos habemus |8 et habere debemus in ipsis molendinis, vendimus et tradimus vobis, dicto Guilelmo Pellicer, |9 et vestris, precio centum LXXª solidorum predictorum, cum introitibus et exitibus cunctisque suis pertinenciis |10 et melioramentis, ex abisso usque ad celos, sicut melius et utilius potest dici, scribi vel intelligi, |11 ad vestrum comodum et vestrorum. Et si plus valet prefata vendicio predicto precio, vel valebit, |12 totum vobis et vestris pura nostra donacione damus. Renunciantes legi que corrigit decepcionem |13 ultra dimidium justi precii. Predicta, inquam, jura que nos habemus et habere debemus in |14 ipsis molendinis et in omnibus aparamentis et arreamentis ipsius, de posse nostro jure et dominio |15 penitus eicimus et extrahimus et in posse vestrum jus et dominium ipsa mitimus et tradimus, et nos[wl] *in corporalem |16 possessionem mitimus et tenedonem, ad habendum, tenendum, possidendum et expletandum, dandum, |17 vendendum, inpignorandum et alienandum, et ad omnes vestras voluntates faciendum.*

Salvo |18 tamen quod detis et tribuatis semper annuatim duo kafficia et tres eminas bladi, medium frumenti et |19 medium ordei, domino regi in quolibet festo Sancti Michaelis septembris.

[wl] Tal vegada hauria de ser *vos*

Et nos, predicti vendi-|[20]tores, et nostri, promitimus vobis, emptori, et vestris, facere bonam et legitimam guarenciam, et habere ac tenere |[21] faciemus predictam vendicionem contra cunctos preter potestatem terre, ante causa, in causa et post causam, |[22] nostris sumptibus et expensis. Et pro eviccione et guarencia obligamus vobis et vestris omnia bona |[23] nostra, mobilia et inmobilia, ubique habita et habenda.

*Ego, vero, dicta Raimunda, cerciorata per notarium, gratis |[24] et sine vi renuncio beneficio Velley[ano], et legi Julie de fundo dotali, et omni alii juri ||***[178v,1]** *dotis et sponsalicii mei. Et juro me predictam vendicionem habere ratam et firmam, et nunquam |[2] revocare aliqua racione. Sic Deus me adjuvet et hec sancta IIII*[or] *Dei euvangelia |[3] et crux + Domini coram me posita et tacta.*

Quod est actum V[o] *kalendas aprilis, |[4] anno Domini M*[o]*[CC*[o]*]LXX*[o]*IIII*[o]*.*

Sig+num Petri Argoti, sig+num Raimunde, ejus uxoris, |[5] jurate, venditorum predictorum, qui hoc concedimus et firmamus et testes firmare |[6] rogamus.

Sig+num Petri de Palacio, bajuli domini regis, qui hoc concedo et firmo.

[7] *Sig+num Raimundi Gamissà, sig+num Guilelmi Foliola, testium firmamenti venditorum |[8] predictorum.*

Sig+num Petri de Seni¿u?ys[wm]*, sig+num Balaguer Bernadat, testium firmamenti |[9] dicti bajuli. Testium.*

[10] *Ego, Dominicus de Binafelda, notarius publicus Camarase auctoritate domini Urgellensis episcopi, qui, |[11] ejusdem domini episcopi auctoritate, hoc instrumentum a memoriali Arnaldi de Barrillo feci extrahi, qui |[12] morte preventus ipsum non perfecit in publicam formam, feci redigi et meum |[13] sig*(signe)*num inposui.*

1103 Lleida, 7 maig 1260. *El rei Jaume aprova la venda feta per Pere de Peracorba a Ramon Pellicer.*

[178v,14] *Noverint universi quod nos, Jacobus, dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie, comes Barchinone |[15] et Urgellensis et dominus Montispesulani, per nos et nostros, laudamus et concedimus et confirmamus vobis, Raimundo |[16] Pellipario de Alòs, et vestris in perpetuum, empcionem illam quam fecistis a Petro de Pera Corba de |[17] quibusdam molendinis que sunt in villa de Camarasa, de quibus nobis debetis dare pro censu quo-|[18]libet anno duo caficia et medium bladi, medietatem, scilicet, frumenti et aliam medietatem ordei, |[19] ut in carta quam inde habetis melius et plenius continet[ur]. Promitentes quod contra dictam empcionem |[20] non veniemus nec aliquem venire permittemus. Immo faciemus vos et vestros habere, tenere et perpetuo |[21] possidere*

[wm] Sembla clarament una *u*, però tal vegada cal llegir *Seninys*

predicta molendina cum omnibus suis pertinenciis, ad dandum, vendendum, impignoran- |[22]dum, alienandum et ad omnes vestras vestrorumque voluntates cui vel quibus volueritis libere perpetuo |[23] faciendas, sine omni fatica, laudimio et retencione aliqua nostra et nostrorum. Salvo tamen nobis et ||**179r**,[1] *nostris perpetuo dicto censu.*

Pro hac autem laudacione, concessione et confirmacione, recognoscimus et confitemur |[2] habuisse et recepisse a vobis quadraginta macemutinas Jucefias in auro, de quibus, ¿quia? a vobis |[3] bene paccati sumus, renunciamus excepcioni peccunie non numerate, et facimus inde vobis et vestris |[4] per nos et nostros finem et pactum de non petendo.

Datum Ilerde, nonas madii, anno Domini |[5] M°CC° sexagesimo.

[6] *Signum* (signe reial) *Jacobi, Dei gracia regis Aragonum, Majoricarum et Valencie, comitis |[7] Barchinone et Urgelli, et domini Montispesulani.*

[8] *Testes sunt Petrus de Montechateno, Raimundus de Cervaria, Huguetus de Sexacho, Raimundus |[9] de Montechateno, Guilelmus de Rocha Folio.*

[10] *Sig*(signe)*num Petri de Capellades, qui, mandato domini regis, pro domino Guilelmo, Dei gracia |[11] episcopo Ilerde, cancellario suo, hec scripsit et clausit loco, die et anno prefixis.*

A Índex onomàstic

Aquest índex inclou tant topònims com antropònims. Els topònims els escrivim en lletra *inclinada* (que difereix de la *itàlica*). Els antropònims els escrivim en lletra normal, llevat de les entrades que no comencen per un cognom sinó per un nom, les quals distingim mitjançat lletra **negreta**. Quan es tracta de grafies antigues que difereixen de la grafia actual, o que no han sobreviscut fins l'actualitat, llavors usem lletra de tipus *Palatino Italic*, tant si es tracta de topònims com d'antropònims.

En els dos casos, l'entrada pot estar suplementada amb una indicació de localització, la qual posem entre parèntesis, i/o una indicació de funció, la qual posem a continuació d'un punt volat. La indicació de localització la utilitzem per a situar un topònim dins d'una entitat geogràfica més àmplia; depenent del cas, es pot tractar d'una comarca, d'un municipi, o del terme associat a un nucli de població submunicipal; d'altra banda, també pot fer referència a un país o regió externs a Catalunya i Aragó. En el cas dels antropònims, la indicació de localització especifica una població; aquesta pot ser el lloc on vivia la persona en qüestió o bé on tenia propietats.

Els noms han estat normalitzats per tal de poder reunir totes les variacions referents a un mateix lloc o persona. Les distincions entre persones homònimes són temptatives. Algunes variants no normalitzades són recollides en entrades *ad hoc*, per exemple "Agramunt ← *Agremont*".

Els números que apareixen a les entrades es refereixen als ítems en què hem dividit el document.

B Notació

Taula A. Signes utilitzats en la transcripció de textos

Notum sit cunctis	text transcrit
quod ego, Guilelma,	lletres abreujades (en color gris)
uxor B. de Castell.,	abreviatures no desenvolupades
dono a·n Gilabert de Roda	contracció aliena a l'ortografia actual
unam bar¿cariam? sitam	lectura incerta
in parrochia [Sancte Eug]enie,	restitució d'un fragment perdut
quam ego [¿compar?]avi	restitució incerta d'un fragment perdut
a P[etro] de Jovellare,	compleció pels editors
scu[ti]fero[a]*,*	addició o correcció de l'editor (amb nota explicativa)
alias Se??c.	lletres no resoltes
Adam Rossell [alias de Guilaniu],	addició interlinear, a línia seguida o mitjançant una crida
[·····]	fragment no resolt
[·· 23 ch ··]	longitud aproximada, en caràcters

C Bibliografia

[*Beaulieu*] Sébastien de Pontault, sieur de Beaulieu, *ca* 1662. *Les plans et profils des principales villes et lieux considerables de la principauté de Catalogne.* Paris.

[*du Cange*] Charles du Fresne, sieur du Cange, 1678 (1a edició) – 1954 (5a edició). *Glossarium Mediae et Infimae Latinitatis*.

[*Carreras1*] Francesch Carreras y Candi, 1905–06. Caciquisme polítich en lo segle XIII. *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, vol. 3, p. 18–40, 63–79, 134–143, 173–185, 284–295, 393–406, 413–435, 519–546.

[*Carreras2*] Francesch Carreras y Candi, 1906. Política mitjaeval a Camarasa (1247 á 1300). *Miscelanea Histórica Catalana, II*, p. 97–188.

[*CR*] Antoni Pladevall (director), 1994–1997. *Catalunya Romànica* (28 volums). Barcelona.

[*DCVB*] Antoni M. Alcover, Francesc de B. Moll, 1930–1962 (1a edició), 1978–79 (2a edició). *Diccionari Català-Valencià-Balear* (10 volums). Palma de Mallorca.

[*DIEC2*] Institut d'Estudis Catalans, *Diccionari de la Llengua Catalana* (2a edició). Barcelona.

[*Domingo 2003*] Dolors Domingo Rúbies, 2003. *Camarasa.* Valls: Cossetània Edicions.

[*Domingo 2006*] Dolors Domingo Rúbies, 2006. El castillo y recinto amurallado de Camarasa. Inclòs com a memòria històrica en el *Proyecto de restauración de una torre medieval (s. XII–XIII) popularmente conocida como "la torre mora" del recinto amurallado de Camarasa.* Consultat a l'Arxiu Comarcal de la Noguera.

[*Domingo 2014*] Dolors Domingo Rúbies, 2014. *Una frontera interior: Montgai i Butsènit a l'edat mitjana.* Lleida.

[*Domingo 2016*] Dolors Domingo Rúbies, 2016. *La privatització del deute reial i el patrimoni públic: La terra del Marquesat (1330–1496).* Univ. Lleida, Tesi doctoral.

[*Mora 2020*] Xavier Mora Giné, 2020. (En preparació).

[*Niermeyer*] J. F. Niermeyer, C. van de Kieft, J. W. J. Burgers, 1976^1, 2002^2. *Mediae Latinitatis Lexicon Minus.* Leiden: E. J. Brill.

[*Àlbum Históric 1880*] Joseph Pleyan de Porta, Frederich Renyé y Viladot, 1880. *Àlbum históric, pintoresch y monumental de Lleyda y sa provincia*. Lleida: Estampa de Joseph Sol Torrens.

[*Riera*] Antoni Riera i Melis, 2009–11. [Els registres de cancelleria corresponents al regnat d'Alfons el Franc (1285–1291)]. IEC.

[*Shaltiel*] Moshe A. Shaltiel-Gracian, 2004. *The Shaltiel manuscripts: Catalunya 1061–1481.* iUniverse.

[*Torró 2011*] Josep Torró, 2011. *Llibre de la Cort del Justícia de Cocentaina (1269–1290).* Univ. València.